

JAROSLAV HAŠEK

Peripeţiile bravului soldat Švejk în războiul mondial

*

1964

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Traducere de *Jean Grosu*
Prefață și Tabel cronologic de *Dumitru Hîncu*

Jaroslav Hašek
Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války
Umorický román
Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění,
Praha
1953

PREFAȚĂ

Orice locuitor al capitalei cehoslovace cunoaște un lăcaș, care, deși prin destinația lui nu are o contigență prea evidentă cu literatura, a intrat totuși pentru totdeauna în istoria literară. Lăcașul reconstituie întocmai circiuma „La Potirul" în care începe acțiunea cărții de față, locul de unde bravul soldat Švejk se avîntă spre o celebritate pe deplin meritată și arareori egalată. Cu o grijă care ține seama de cel mai neînsemnat amănunt, decorul localului respectă cu sfințenie pe acela care-l vom întîlni descris la începutul peripețiilor lui Švejk : tejgheaua îndărătul căreia oficia prudentul Palivec și deasupra căreia tronează, pătat de muște, portretul împăratului Franz Josef, pricină de atîtea încurcături, mesele la care tăifăsuiau Švejk și agentul secret Bretschneider, în sfîrșit o ambianță ce aduce aminte de începutul veacului.

Existența localului de care aminteam este, desigur, semnificativă prin ea însăși, dar numai pomenirea ei încă nu ne ajută să ne dăm seama de imensa popularitate de care se bucură în Cehoslovacia cartea lui Jaroslav Hašek și eroul ei : soldatul Švejk. De la apariția cărții — acum mai bine de patruzeci de ani — și în special în ultimele două decenii s-au tipărit nenumărate ediții și foarte rare sînt casele în care să nu existe un exemplar din *Peripețiile bravului soldat Švejk* ; dar cu toate acestea fiecare nouă ediție este literalmente smulsă

din librării de un public pentru care Švejk a încetat de mult să mai fie un simplu personaj al unei cărţi, pentru a deveni un mare şi neînvins simbol. E de ajuns să pomeneşti cuiva în Cehoslovacia de numele lui Švejk pentru ca interlocutorul să înceapă îndată să zîmbească; poţi să fii convins că în faţa ochilor el şi vede figura blajină, veşnic surîzătoare şi statura bondoacă a „bravului" soldat, îmbrăcat într-o pereche de pantaloni atît de lungi încît îi ajung aproape pînă la gît, atît de largi încît mai e loc pentru încă doi ca el, cu o bluză imensă, peticită la coate şi soioasă, fîlfiind în bătaia vîntului ca hainele de pe sperietorile de ciori şi cu capela, uriaşă şi ea, căzută pînă după urechi. Dar, atenţie, această înfăţişare prea puţin glorioasă e înşelătoare; sub uniforma peticită a monarhiei austro-ungare se ascunde un suflet mare, de neînvins, sufletul poporului ceh, pe care Švejk l-a întruchipat atît de bine şi cu atîta strălucire încît cartea lui Jaroslav Hašek este astăzi considerată, pe drept cuvînt, ca o mare epopee populară cehă şi cu o egală îndreptăţire figura eroului ei este pusă alături de alţi mari eroi: Sancho Pança, Mr. Pickwick sau Till Ulenspiegel. Dar înainte de a face cunoştinţă mai îndeaproape cu bravul soldat, care va deveni — sînt sigur — bunul nostru prieten Švejk, să-l cunoaştem mai întîi pe părintele său spiritual, pe Jaroslav Hašek.

De la bun început trebuie să spunem că nici în patria scriitorului nu se cunosc încă destul de lămurit toate împrejurările în care a trăit şi a scris Hašek. Critica literară burgheză nu l-a considerat un scriitor in adevărata accepţie a cuvîntului şi nu i-a consacrat studii ample. Iar după ce *Peripeţiile bravului soldat Švejk* s-au impus de la sine ca una din marile cărţi ale literaturii universale, au început să apară o puzderie de amintiri ale celor care l-au cunoscut pe Hašek, cuprinzînd însă date foarte contradictorii şi adesea inexacte. Un izvor demn

de încredere din care se pot extrage amănunte veridice despre viaţa şi activitatea literară a lui Jaroslav Hašek este lucrarea lui Zdena Ančik: *Despre viaţa lui Jaroslav Hašek*, în care autorul — înarmat cu o metodă ştiinţifică de cercetare — a comparat toate sursele cunoscute pînă la el, izbutind să stabilească de cele mai multe ori adevărata înfăţişare a lucrurilor.

Tatăl viitorului scriitor, Josef Hašek, a fost mai toată viaţa lui un umil şi necăjit profesor la tot soiul de şcoli particulare — la şcolile de stat nu putea funcţiona pentru că nu-şi dăduse toate examenele la universitate — iar mama, Ecaterina Jareš, a fost fiica unui intendent al prinţului Schwartzenberg. Deşi s-au iubit de cum s-au cunoscut, viitorii părinţi ai lui Hašek au trebuit să aştepte — din cauza situaţiei materiale nesigure a lui Josef Hašek — treisprezece ani pînă să se poată căsători. În 1879, în sfîrşit, îndată după nuntă, cei doi tineri s-au mutat la Praga, iar la 30 aprilie 1883 s-a născut al doilea copil al familiei — cel dintîi a murit curînd după naştere — Jaroslav.

În familia Hašek bucuriile erau rare; fiecare clipă era apăsată de grija zilei de mîine. Cîştigurile tatălui erau atît de mici încît abia ajungeau pentru îndestularea nevoilor de fiecare zi. Înăcrit de timpuriu de greutăţile vieţii, Josef Hašek era aspru, neîndurător şi înţelegea să-şi exercite asupra familiei o autoritate pe care o voia necontestată. Jocurile copiilor erau adesea întrerupte de nuiaua tatălui. De altfel, copiii nici nu aveau voie să iasă în stradă; trebuiau să-şi petreacă tot timpul în casă, în locuinţele igrasioase şi întunecoase în care se muta pe rînd familia.

Jaroslav era un copil firav, predispus la boală, liniştit şi timid. Una din marile lui bucurii era să-şi asculte mama povestind despre ţinuturile de basm unde-şi petrecuse copilăria şi despre întîmplări uimitoare cu oameni din partea locului. Se pare că povestea aşa de frumos, cu atîta putere de evocare, încît numai amintindu-şi povestirile ei, mulţi ani mai tîrziu, Jaroslav a scris un volum de istorioare. Trebuie să adăugăm de

altfel că şi tatăl, deşi cu o fire închisă şi posacă, a căutat mereu să întreţină în sufletul copiilor săi dragostea faţă de pămîntul natal şi respectul faţă de omul simplu şi muncitor. Dar o influenţă hotărîtoare a exercitat-o, în această direcţie, asupra lui Jaroslav Hašek îndeosebi scriitorul Alois Jirasek, pe care el a avut norocul să-l aibă profesor la gimnaziu. Prelegerile lui Jirasek despre gloria trecută a poporului ceh, despre marea sa istorie au trezit de timpuriu în sufletul lui Jaroslav o ură mistuitoare împotriva împilatorului: monarhia austriacă şi a tuturor rotiţelor ei, judecătorii, poliţiştii, popii şi „domnii" de tot felul, din slujba „măritului" împărat de la Viena.

La început, Jaroslav a fost un elev bun şi ascultător. Ba, în primele clase de liceu a fost chiar ministrant într-o biserică. Aici, în afară de bănuţii pe care-i cîştiga şi care nu erau de loc de dispreţuit în situaţia în care se afla familia, a deprins el profunda cunoaştere a riturilor bisericii catolice şi legendele despre sfinţi şi mucenici, de care a ştiut apoi să se folosească cu atîta haz în *Peripeţiile bravului soldat Švejk* şi într-o seamă de povestiri satirice. În anul 1895—1896 se produce o schimbare importantă — şi nu în bine — în viaţa lui Jaroslav Hašek: tatăl se îmbolnăveşte grav şi moare. Viaţa familiei devine şi mai grea. Ecaterina Hašek e silită să-şi caute o ocupaţie remunerată şi după multe căutări nu găseşte alta mai bună decît să coase cămăşi pentru un magazin de confecţiuni. Scăpat de supravegherea atentă a tatălui şi profitînd de slăbiciunea mamei pentru el, Jaroslav nu-şi mai vede de învăţătură şi în clasa a IV-a rămîne repetent. La insistenţele, mai bine spus rugăminţile mamei, repetă în anul următor această clasă dar nu o termină, rupînd-o pentru un timp cu şcoala.

Aşa se face că — după o încercare nereuşită de a intra ucenic într-o tipografie — îl găsim curînd pe Jaroslav ca vînzător serviabil şi supus la drogheria „La trei bile de aur", din Praga. Aici, în mirosul ameţitor de lacuri, vopsele şi tot felul de esenţe, tînărul Hašek — înzestrat cu o memorie excepţională — înregistrează şi reţine moravurile, gesturile şi ticurile verbale ale clienţilor şi negustorilor care vin în prăvălie,

material pe care mai tirziu il va folosi in culegerea de schițe intitulată : *Intr-o veche drogherie*. Silit însă destul de repede să părăsească noua slujbă, din cauza unei năzbitii pe care o face, intră ca ucenic la o altă drogherie, dar de data asta el e acela care-și propune să nu zăbovească prea mult printre droghiști, ci să-și continue învățătura la o școală comercială. Jaroslav era acum un tinăr maturizat de experiența vieții, dar nu atît de viața dusă în spatele tejghelelor, cit mai ales de călătoriile făcute prin Moravia și Slovacia — pe care le începuse imediat după moartea tatălui său și în cursul cărora își agonisise traiul în special din cerșit.

Se prea poate ca tocmai aceste călătorii să fi sădit în mintea lui Jaroslav ideea de a deveni scriitor. Simțindu-se apropiat de oamenii simpli de pe intinsul patriei sale și împrietenindu-se repede cu ei, s-a îmbogățit în cîțiva ani cu un bagaj atît de impresionant de impresii și cunoștințe, încit trebuie să fi simțit ca un impuls natural nevoia de a le comunica și altora. Acesta a fost probabil și motivul hotărîtor care l-a determinat să-și continue învățătura.

După o serie de încercări făcute sub pseudonim, primele povestiri semnate ale lui Jaroslav Hašek apar în anul 1900, în ziarul *Narodni Listy*. Firește, astăzi istoria literară cehă se ocupă în amănunt de fiecare dintre ele. Pentru noi este însă de ajuns să știm că încă in aceste prime povestiri ale lui Hašek apare tipul omului din popor care iese mereu biruitor din lupta cu adversitățile existenței, sfătos și bun de glume, care-i sperie, scandalizează și păcălește pe bogătași. Prin intermediul colegilor lui de școală, Jaroslav Hašek face cunoștință cu cercurile literare burgheze din Praga și în special cu așa-numitul grup Syrinx, care profesa cu ostentație o artă decadentă dusă la extrem. Dar el nu se poate încadra în această lume artificioasă și artificială, se simte de la bun început străin de ea și o părăsește curînd.

Adevărata școală a lui Hašek a fost — cum spunea Zdena Ančik — natura și poporul. Dar dacă aceasta a fost școala lui, marele său învățător a fost Maxim Gorki, pe care l-a citit cu

nesaţ din tinereţe ; după exemplul marelui clasic rus, Hašek şi-a făcut o linie de conduită morală din cunoaşterea cît mai autentică şi mai profundă a realităţii înconjurătoare, pe care dorea s-o aşeze la temelia creaţiei lui literare. E drept însă că, în ceea ce priveşte modalităţile de cunoaştere a vieţii, Hašek avea pe atunci idei care, cu un eufemism îngăduitor, ar putea fi numite oarecum excentrice. Cum termină şcoala comercială, el intră, pentru puţin timp, ca funcţionar la banca „Slavia" — la care lucrase în ultima parte a vieţii şi tatăl lui şi pe care o vom găsi pomenită şi în *Peripeţiile bravului soldat Švejk* — dar cînd în primăvara anului 1903 îi apare prima plachetă de versuri *Strigăt de mai*, scrisă împreună cu un prieten, zvîrle cît colo prozaica slujbă de la bancă şi-şi reia peregrinările prin Slovacia. Dacă pentru Jaroslav părăsirea slujbei de la bancă a apărut ca o eliberare, pentru maică-sa, care-şi pusese multe nădejdi în cariera de funcţionar a fiului, ea a însemnat o lovitură dureroasă. Fiul încearcă să o consoleze cu gîndul că va fi scriitor şi va cîştiga mulţi bani. Dar promisiunile filiale au întîrziat să se realizeze, cel puţin în a doua parte a lor. Critica literară cehă n-a izbutit să găsească în publicaţiile din acești ani prea multe lucrări ale lui Hašek, aşa încît se poate presupune că condiţiile precare în care îşi ducea viaţa familia de funcţionari proletarizaţi s-au înrăutăţit şi mai mult. Lupta aceasta necurmată cu greutăţile vieţii a jucat — nu se putea altfel — o influenţă decisivă asupra întregii conformaţii spirituale şi optici sociale a omului Hašek. Ea explică pe de o parte înţelegerea şi calda lui compasiune pentru toţi cei care sufereau şi pe de altă parte ura lui, o ură teribilă, neîmpăcată, necruţătoare împotriva tuturor celor care asupreau pe omul de jos, indiferent dacă erau austrieci sau cehi. Dar în loc să se îndrepte spre mişcarea muncitorească, împins de firea lui clocotitoare, de un spirit de independenţă exacerbat de un întreg complex de împrejurări familiale şi sociale, de lipsa oricărei îndrumări, Hašek îşi găseşte un refugiu vremelnic în cercurile anarhiste, de unde luptă împotriva stărilor de lucruri existente printr-o frondă ieftină şi ineficace. Se povesteşte astfel

că, în 1906, a fost arestat pentru că a refuzat să plătească consumația într-un local și i-a insultat pe polițiștii veniți să-l aresteze. Puțin mai tîrziu, în același an, e amendat pentru că, în plină zi, a aprins felinarele din fața unui comisariat de poliție, iar după alte două luni suferă o mică condamnare pentru un scandal în piața Vaclav. Activitatea lui Hašek în rîndurile anarhiștilor cehi atinge apogeul în anul 1907, cînd ajunge redactor al oficiosului lor, ziarul *Komuna*. In același timp el întreprinde turnee de propagandă în bazinul carbonifer din nord și printre textiliștii din Českomoravská Vysočina; la 1 mai 1907, cu prilejul unei manifestații anarhiste e arestat pentru că a lovit un polițist și e condamnat la o lună închisoare.

Răgazul pe care această lună de claustrare forțată l-a însemnat pentru furtunoasa lui viață din vremea aceea, a fost, poate, folosit de Hašek pentru a se gîndi mai serios la legătura de dragoste care se înfiripase, între timp, între el și Jarmila Mayer. În familia Jarmilei — pe care tatăl o oprise de altfel de mai multe ori să se întîlnească cu Jaroslav — arestarea lui Hašek era considerată ca o rușine nemaipomenită. In închisoare fiind, Jaroslav primește de aceea din partea Jarmilei o scrisoare în care aceasta îl avertiza că dacă nu se va despărți de prietenii lui anarhiști, nu se vor putea, probabil, căsători niciodată. Dragostea pentru Jarmila se dovedește mai puternică decît legăturile cu anarhiștii, pe al căror șef îl bănuia mai demult că ar fi de fapt un vulgar agent provocator al poliției din Praga, și după ieșirea din închisoare părăsește redacția ziarului *Komuna*.

Pentru a-și lua un aer mai prezentabil — familia Mayer se uita la el chioriș cînd venea în vizită în haine jerpelite și ghete scîlciate — Hašek colaborează acum foarte intens la mai multe ziare pragheze cu foiletoane satirice care-i aduc notorietate în lumea literară. In general, legătura cu Jarmila a avut o influență binefăcătoare asupră-i, punînd mai multă ordine în viața lui și în munca lui. Ar fi greșit totuși să ne imaginăm că temperamentul lui vulcanic putea fi stăpînit în întregime, fie chiar și de Jarmila. Dar în tot cursul anului 1908

— spun biografii lui — Hašek a fost arestat *numai* de două ori : o dată pentru că a smuls un steag într-o piață publică și a doua oară pentru un scandal. Îi era peste putință să se dezbare în întregime de nevoia lui de a inventa tot felul de farse cu care să sperie pe burghezi și să-și bată joc de autorități.

Cu toate acestea, muncește intens și în sutele de mici povestiri și foiletoane satirice, păstrate din această epocă, el face o adevărată cronică satirică a vremii. Poziția lui socială pare și ea că se consolidează : e colaborator permanent al unuia din cele mai mari ziare cehe de atunci, *České Slovo*, redactor salariat, cu optzeci de florini pe lună și doi litri de bere pe zi, la revista *Svět Svířat (Lumea animalelor)* și, în plus, scrie regulat la multe alte publicații, în special în reviste umoristice. Fie că socotea într-adevăr că avea dreptul să fie mulțumit sau că își dădea seama că opoziția lui nu avea oricum sorți de izbîndă, onorabilul domn Mayer își dă în fine consimțămîntul și cei doi tineri — Jaroslav și Jarmila — se căsătoresc în primăvara anului 1910.

Despre ce scrie Hašek în această vreme ? Ironia și verva lui răscolitoare nu cruță nici unul din aspectele hilare pe care le îmbracă viața publică în monarhia austro-ungară, aflată în plină descompunere : imbecilitatea pletorei de amploiați ai administrației habsburgice și găunoasa frazeologie patriotardă a politicienilor, mizeria spirituală a presei și literatura cazonă, filantropia ipocrită a doamnelor din lumea bună și falsa onorabilitate a celor ce voiau să treacă drept „stîlpii societății". Este tocmai epoca cînd Hašek începe să manifeste o predilecție deosebită pentru satirizarea armatei austriece, cu gîndul de a o discredita definitiv în ochii compatrioților săi, considerînd — pe bună dreptate — că acesta era unul din cei mai puternici piloni de susținere ai construcției șubrezite pe care o reprezenta monarhia lui Franz Josef. Toate schițele lui cu subiecte luate din viața armatei se ordonează în jurul unui erou comun : bunul soldat Švejk... În anul 1911, aceste schițe apar adunate într-un volum, sub titlul : *Bunul soldat Švejk și alte istorioare ciudate.*

Tînăra familie Hašek se bucură acum de o relativă bună-stare. Dar neastîmpărul care clocotește în vinele lui Jaroslav nu-l lasă să se împace cu viața filistină și anodină în care ar dori să-l vadă pentru totdeauna ancorat familia Mayer. Cînd, la un moment dat, se plictisește de activitatea pentru care nu avea nici o vocație și — trebuie să adăugăm — nici o deosebită pricepere, de la revista *Lumea animalelor*, Hašek face exact ceea ce povestește teteristul din *Peripețiile bravului soldat Švejk* și anume: descrie într-un pseudo-limbaj științific niște animale inventate de el și... urmarea, firește, nu se lasă așteptată. Desperat de plîngerile cititorilor, proprietarul revistei îl dă afară. Ba, în 1911, i se întîmplă ceva și mai ciudat. În timp ce se întorcea, într-o noapte, acasă, traversînd podul Karol, îi trece deodată prin minte o idee năstrușnică și fără să stea prea mult pe gînduri o și pune în aplicare. Se apleacă tare de tot peste parapetul podului, ca și cum ar fi vrut să se arunce în apă. Un trecător alarmat anunță poliția. Și, în loc să ajungă la domiciliul conjugal, Hašek nimerește la ospiciul de nebuni unde e internat ca să i se vindece presupusa depresiune mintală. N-a stat prea mult acolo dar a văzut și a aflat multe lucruri neobișnuite, dintr-o lume pe care încă nu o cunoștea și aceste noi cunoștințe nu s-au irosit zadarnic. Paginile despre nebuni și cele despre activitatea la revista *Lumea animalelor* sînt printre cele mai pline de haz din *Peripețiile bravului soldat Švejk* și la înălțimea celor mai mari umoriști ai lumii.

Desigur, aceste acte de sfidare a uzanțelor admise în lumea bună, care la Hašek exprimau o atitudine față de viață și de societatea înconjurătoare, nu puteau fi pe placul liniștitei și ordonatei Jarmila. Și neînțelegerile nu întîrzie să se ivească în căminul abia încropit.

Iar dacă în viața privată orientarea antiburgheză a lui Jaroslav Hašek lua astfel uneori un aspect de farsă bufă, în viața publică această orientare devine în mod evident tot mai categorică și mai ireductibilă. În cursul alegerilor pentru parlamentul imperial de la Viena, care au avut loc în anul 1912, Hašek întemeiază „Partidul progresist moderat în limita legi-

lor" şi-şi pune el însuşi candidatura. E uşor de înţeles că el nu-şi făcea nici un fel de iluzii în şansele de reuşită ale „partidului" său, dar întrunirile acestei grupări a „oamenilor cuminţi care-şi dau seama că orice radicalism este dăunător şi că un progres sănătos nu se poate dobîndi decît încet şi fără grabă" — cum a numit-o cu verva-i îndrăcită Hašek — au însemnat o grandioasă bătaie de joc la adresa farsei electorale a burgheziei, a societăţii burgheze în ansamblul ei şi au avut un mare răsunet, dat fiind că toată lumea îşi dădea seama că „şeful" noului partid nu făcea decît să ridiculizeze rugina, incapacitatea şi respectarea filistină a legilor monarhiei austriece de către partidele politice ale burgheziei cehe.

În anul 1912, Hašek ajunge la ciocniri din ce în ce mai supărătoare cu Jarmila, care tocmai născuse un băiat, pe care l-au botezat Richard. Văzînd că nu poate să-şi înduplece soţul să renunţe la ceea ce ei i se păreau apucături nedemne, fire mîndră şi intransigentă, Jarmila pleacă de acasă şi se mută la onorabilul domn Mayer, fără să uite însă să ia cu dînsa şi toată mobila. Cum în acelaşi timp Hašek e concediat şi de la *České Slovo* — din pricină că la o adunare a lucrătorilor de la tramvaiele din Praga arătase că liderii sindicali socialişti-naţionali (reprezentanţi ai partidului burghez cu această denumire) vor să trădeze greva — el se reîntoarce la vechiul său trai boem şi asta cu atîta ostentaţie încît în tot cursul anului 1913 e căutat febril de poliţia din Praga, pentru tot soiul de delicte, dar fără succes. Din existenţa lui de om „aşezat", pe care o dusese cîtva timp — e adevărat, în limite destul de... moderate — nu-i mai rămîne decît o amintire : tema căsniciei burgheze, de care el îşi bate acum joc în schiţele sale.

La izbucnirea primului război mondial, Hašek se află în gazdă la Josef Lada, cunoscutul caricaturist ceh, bun prieten al autorului şi ilustratorul *Peripeţiilor bravului soldat Švejk*. Din amintirile acestuia se ştie că în această perioadă Hašek ducea în casa prietenului său un trai tihnit, renunţase la hoinărit şi muncea cu spor, făcîndu-şi o distracţie în timpul liber din a pregăti adevărate surprize culinare, căci se pare că se pri-

cepea foarte bine la gătit. După declararea războiului n-a mai izbutit să publice decît două schițe satirice. Dar așa cum a făcut întotdeauna, cînd nu putea să-și mărturisească în scris disprețul și aversiunea lui pentru autoritățile imperiale, Hašek nu se resemna, ci găsea repede alte mijloace.

Astfel, o mare vîlvă a stîrnit în toamna anului 1914, la Praga, festa pe care Hašek a jucat-o poliției austriece. In ziua de 14 noiembrie 1914, adică la aproape trei luni de la declanșarea războiului dintre Austro-Ungaria și Rusia țaristă, Hašek s-a prezentat la hotelul „U Valsu", s-a trecut sub un nume rusesc, a declarat că locuiește la Moscova și că vine direct de la Kiev. Poliția austriacă, care vedea la tot pasul numai spioni ruși, cum a primit fișa de la hotel a dat imediat ordin ca străinul suspect să fie arestat, convinsă că făcuse o captură de preț. Cu aceeași promptitudine au fost anunțate și autoritățile superioare despre arestarea spionului rus. Care nu a fost însă uimirea inspectorului însărcinat să cerceteze cazul cînd în birou i-a fost adus Jaroslav Hašek — pe care-l cunoștea și care arbora cel mai nevinovat aer din lume. Întrebat de ce se înscrisese la hotel sub un nume fals, Hašek a răspuns că voise să se convingă dacă și în timp de război poliția austriacă funcționează tot atît de bine. Curiozitate pentru care a fost penalizat cu cinci zile de închisoare.

In anul 1915, Hašek e încorporat și repartizat la regimentul 91 infanterie din České Budějovice. Despre viața lui de cazarmă ne povestește în *Peripețiile bravului soldat Švejk* teteristul Marek, care nu e altul decît însuși autorul lui Švejk.

Cu aceasta ia sfîrșit o întreagă epocă din existența lui Hašek și începe o alta, care se va deosebi radical de cea dintîi, din care a decurs totuși în mod firesc. E cazul să facem de aceea mai întîi un scurt bilanț al activității scriitoricești a lui Hašek între anii 1900 și 1915, înainte de a trece să vedem cum a evoluat el de la această dată și îndeosebi de la Revoluția Socialistă din Octombrie.

Opera literară a lui Jaroslav Hašek din primii cincisprezece ani ai secolului nostru este caracterizată printr-o certă evoluție

ascendentă. Hašek a scris în acest timp, sub pseudonim sau sub semnătură proprie, mai bine de o mie de schițe, foiletoane și articole. Cei care l-au cunoscut mai îndeaproape arată că a scris și două romane, ale căror manuscrise s-au pierdut ; cel dintîi se numea *Istoria cheamă* și avea un net caracter antireligios, cel de-al doilea era un roman pentru copii și purta titlul *Trumpfy*. În 1911 a început să dicteze un roman satiric : *Din cronica partidului moderat progresist în limitele legii* — pe care n-a apucat însă să-l termine. De asemeni, a scris cîteva comedii de moravuri, din care cîteva s-au păstrat. Volumele publicate au fost amintite, aproape toate, mai înainte.

Realismul lui Hašek și-a găsit expresia într-un gen de satiră, care-i este propriu, excluzînd alegoria și simbolurile, pentru a se revendica în cel mai strict înțeles al cuvîntului de la viață, pe care o urmărește și o transpune literar cu o fidelitate aproape reportericească. Din contactul strîns cu poporul Hašek a cîștigat o limbă clară și directă, sobră și în același timp plină de culoare, abundînd în imagini de o uimitoare sugestivitate și anume creată parcă pentru a deveni un ecou al înțelepciunii populare. În clipa cînd a intrat, o dată cu soldatul Švejk, în primul război mondial, Hašek era astfel un scriitor satiric destul de cunoscut în patria sa dar nu și recunoscut de cercurile literare burgheze, pentru că — din motive lesne de ghicit — era mai mult temut în aceste cercuri decît respectat.

În luna aprilie 1915 a ajuns, împreună cu batalionul său, pe front, iar la primul prilej potrivit — care i s-a oferit în luna noiembrie a aceluiași an — a trecut în liniile ruse, pentru a lupta acum cu arma în mînă împotriva asupritorilor poporului său. Din aprilie și pînă în noiembrie 1915, Hašek a cunoscut o bună parte din eroii pe care-i vom întîlni în această carte și care, datorită lui, sînt astăzi vestiți pe tot cuprinsul globului : locotenentul Lukáš, plutonierul Vaněk, maiorul Wenzel și alții. Dar mai ales și mai presus de toate, aici l-a cunoscut Hašek pe soldatul František Straslipský — ordonanță la locotenentul Lukáš — cărămidar de felul lui, mustind de bun simț și umor popular, vorbind numai în pilde și care i-a servit

scriitorului, în 1921, ca model pentru bravul Svejk așa cum îl cunoaștem noi astăzi. Cînd a trecut în liniile ruse, Hašek a fost însoțit de Straslipský.

În Rusia Hašek a fost mai întîi internat într-un lagăr de prizonieri, pînă cînd, aflînd că se formează unități de voluntari cehi, s-a înrolat și el. Un timp a lucrat ca ziarist la publicația *Cehoslovak*, care apărea la Kiev, unde a scris o serie de schițe satirice la adresa Austriei habsburgice. Simpatizat de ostașii, cu care, oriunde se afla, se împrietenea imediat, a fost ales în comitetul regimentului 1 pușcași din care făcea parte. În această calitate a intrat în conflict cu conducătorii secției din Rusia a Consiliului național cehoslovac, de sub președinția lui T. G. Masaryk, din cauza liniei antipopulare a acestui organism burghez și a scris, bineînțeles, o schiță satirică la adresa lor, intitulată *Clubul Pickwickilor cehi*, drept care, ca sancțiune, a fost trimis pe front.

La izbucnirea Revoluției din Octombrie, Hašek era din nou la Kiev. Printre soldații cehi aflați în Rusia se ducea o intensă propagandă contrarevoluționară, inspirată de cercurile burgheze din Occident. Cu luciditatea-i caracteristică, Hašek — care era de altfel de multă vreme un simpatizant al socialiștilor de stînga — nu se lasă nici o clipă momit de această propagandă înșelătoare și în 1918 îl găsim făcînd parte din Armata Roșie a muncitorilor și țăranilor. În același an el devine membru al Partidului Comunist și se dăruiește Revoluției fără rezerve, pînă la uitare de sine, cu toată înflăcărarea marelui său suflet însetat de dreptate.

Închinîndu-și acum toată puterea lui de muncă victoriei lui Octombrie Roșu, scrie articole după articole în ziarul social-democraților comuniști internaționaliști cehi, compune manifeste, apeluri către voluntari, face agitație, ține conferințe, înfierează acțiunile contrarevoluționare ale Consiliului național cehoslovac, conduce apărarea orașului Samara. Și o dată cu această activitate febrilă care nu-i lasă nici o clipă de răgaz — pe care de altfel nici nu-l caută — se produce și o schimbare calitativă în caracterul lui: o disciplină severă în locul instabilității lui de

odinioară, o ordine care merge pînă la meticulozitate înlocuiește comportarea anarhică de altădată, individualismul micburghez e alungat de dorința fierbinte de a fi de folos cauzei celor mulți și asupriți. Hašek devine un luptător revoluționar disciplinat, care înțelege să îndeplinească cu entuziasm orice sarcină, oricît de grea și primejdioasă ar fi ea. Aderarea lui la partidul proletariatului îi aduce suportul moral care i-a lipsit atîta vreme, îl ajută să-și dezvolte din plin marile lui calități de ziarist și... lucru cu desăvîrșire neașteptat la el — de organizator.

În scurt timp, prin intermediul voluntarilor cehi care se întorc în patrie, începe să se vorbească și la Praga despre schimbarea produsă în felul de a fi și de a trăi al lui Hašek. Dar cei care-l vorbesc de bine sînt cei mai puțini. Majoritatea ziarelor burgheze îl calomniază cu nerușinare și-l acuză că „s-a dat cu bolșevicii". De aceea, cînd Uniunea Sovietică e vizitată de o delegație de comuniști cehoslovaci, printre care se află și scriitorul Ivan Olbracht, Hašek din îndepărtatul Irkutsk le trimite o scrisoare în care le vorbește despre activitatea lui în cadrul Armatei Roșii și-i roagă să restabilească adevărul cu privire la el.

„*Scrisoarea voastră* — îi încredințează Hašek — *m-a bucurat mai ales în pasajul în care îmi scrieți că sînt înjurat pentru că aș fi un om fără căpătîi. Pot să vă spun că am pierdut meteahna asta în cele treizeci de luni de muncă neîntreruptă în cadrul Partidului Comunist și pe front...*

Dacă ar trebui să-ți scriu în amănunt despre toate misiunile pe care le-am avut și despre tot ce-am făcut, nu mi-ar ajunge mica rezervă de hîrtie pe care o avem aici la Irkutsk. În momentul de față, de pildă, sînt șeful secției organizatorice și de informații a Armatei a cincea, pentru că toți au fost chemați la munci politice de răspundere la Omsk și eu am rămas singur aici în răsărit. În afară de asta sînt redactorul și editorul a trei ziare : al ziarului german Sturm, *la care scriu singur toate articolele, al ziarului de limbă maghiară* Roham, *unde am cîțiva*

colaboratori, şi al ziarului buriat-mongol Flacăra, *pe care-l scriu de la un cap la altul, dar — nu te teme — nu în mongolă, ci în rusă. Acum, sovietul militar revoluţionar insistă să scot şi un ziar chino-coreean. Zău, nu ştiu ce să fac. Pe chinezi i-am organizat, dar chinezeşte ştiu foarte puţin. Din cele 86.000 de semne grafice ale limbii chineze, abia dacă cunosc 80. Pe lîngă asta, de aseară sînt responsabil politic în colegiul de redacţie. Mi se dă totdeauna mult de lucru şi cînd, în fine, îmi spun că nimeni nu mai poate inventa ceva în plus, împrejurările îmi arată că mă înşel şi că trebuie să lucrez tot mai mult şi mai mult. Dar nu protestez de loc, pentru că toate astea trebuie făcute în interesul Revoluţiei.*

. . . .

Dacă am să mă întorc în Cehoslovacia n-am să vin să mă conving dacă străzile din Praga sînt bine măturate sau nu şi nici dacă ziarele scriu că «m-am dat» cu comuniştii.

Am să vin să torn peste spinarea slăvitului guvern ceh energia pe care am deprins-o în lupta glorioasei noastre Armate a cincea cu reacţiunea siberiană a «multregretatului amiral»."

Şi într-adevăr, la sfîrşitul anului 1920 Jaroslav Hašek se întoarce în Cehoslovacia. Dar în loc să poată juca în viaţa publică rolul pentru care acum se simţea pregătit, e primit cu un cor de urlete din partea întregii prese burgheze şi social-democrate de dreapta, care-l acuză că şi-a „trădat" patria, că e „agentul Moscovei". E mereu în primejdie de a i se înscena un proces pentru dezertare şi trecere la inamic, e hăituit fără încetare de poliţie, calomniat şi batjocorit, pus sub un fel de interdicţie morală. În aceste împrejurări grele, el nu găseşte nici sprijinul celor de la care avea tot dreptul să spere că-l va primi. Mulţi dintre social-democraţii de stînga se fac ecoul calomniilor burgheze sau îl privesc cu neîncredere din pricina trecutului lui uşuratic. La această campanie, evident regizată pentru a-l împiedica să se desfăşoare atît pe plan politic cît şi literar, lucru de care pe vremea aceea mulţi se temeau în pa-

tria lui, el încearcă să răspundă cu arma lui fără greș: satira. Ca un cîntec de lebădă, foiletoanele lui satirice — în care-și bate joc de minciunile debitate împotriva Uniunii Sovietice, de liderii social-democrați care au pactizat cu burghezia, de cei care în noua republică au preluat moravurile vechii monarhii — sînt însuflețite de atita vervă, umorul lui se împletește cu un sarcasm atît de virulent, încît rămîn printre cele mai bune lucruri scrise de Jaroslav Hašek, gazetarul fără pereche. La campania de intimidare și asasinare morală a celui care, pe merit, este socotit astăzi unul din cei mai mari scriitori pe care i-a dat poporul ceh, se adaugă apoi și greutățile materiale, sărăcia care se lipește iar de el ca în vremurile de odinioară. N-are cu ce plăti chiria camerei în care stă și proprietăreasa îl alungă. Un timp rătăcește din nou ca în tinerețe, pînă cînd găsește adăpost în casa unui prieten.

O scrisoare către Jarmila — cu care reînnoadă pentru un timp vechea lor „poveste frumoasă", cum se exprimă el — dovedește că în ciuda acestor greutăți Hašek lucra totuși neobosit la *Peripețiile bravului soldat Švejk*. La început e nevoit să-și tipărească cartea pe cont propriu — e ajutat la aceasta de un prieten — și s-o publice în fascicole. Dar în fața entuziasmului cu care cititorii salută această carte minunată în care se regăsește, parcă, întreg sufletul poporului ceh, publicarea ei e preluată de un mare editor, care face cu această ocazie o afacere strălucită. Hašek nu se alege, bineînțeles, decît cu fărîmiturile, dar reușește cu toate acestea să-și adune banii cu care să-și poată cumpăra o căsuță unde să lucreze. Deși bolnav, dictează cu înverșunare pagină cu pagină, capitol cu capitol... fără să izbutească însă să-și termine opera.

Răpus de o viață aspră, de privațiuni și adversități, într-o lume care-i era străină și-l dușmănea, scriitorul moare la 3 ianuarie 1923, în vîrstă de 40 de ani.

Cînd *Peripețiile bravului soldat Švejk* au văzut lumina tiparului, foarte puțini au fost aceia care și-au dat seama că literatura cehă se îmbogățea cu o operă profund națională și populară, că un mare scriitor dăruise poporului său o creație care-l situează alături de Swift, Cervantes sau Charles de Coster. Este de aceea un remarcabil merit al scriitorului Ivan Olbracht faptul că el, cel dintii, a știut să vadă in Hašek un mare scriitor, iar în Svejk — eroul uneia din cele mai mari cărți scrise in limba cehă.

„*Peripețiile bravului soldat Švejk* — a scris Olbracht în toamna anului 1921 — sint citite de zeci de mii de oameni (prima ediție în zece mii de exemplare a fost epuizată). Zeci de mii de oameni rîd cu hohote peste paginile acestei cărți, dar dintre oamenii noștri de litere nu s-a găsit încă nimeni care s-o laude. Întrebați pe un om din popor ce crede despre cartea asta și numai la auzul numelui de Svejk va începe să rîdă. Puneți însă aceeași întrebare și unui om cu cultură literară și veți vedea că va zîmbi parcimonios și vă va răspunde oarecum stingherit : «Ei, bineînțeles !» Nu va avea curajul să fie nerecunoscător pentru clipele de desfătare pe care i le-a dăruit cartea și să vorbească urît despre ea, dar nici nu va uita să pomenească despre stilul ei «neliterar», despre palmele nemiloase pe care cartea le dă vechii și noii estetici literare și mai ales estetismului literar vechi și nou. Iar cînd își va aminti de stilul ei, ce reproduce limba vorbită în cazărmi, pe stradă sau în cîrciumi, limbă care de obicei il farmecă, își va spune că nu se cuvine totuși s-o caracterizeze drept «un lucru minunat». Librăriile au boicotat cartea. Librarii au refuzat să vîndă această lucrare scoasă in editură proprie. Domnul E. Weinfurter, de pildă, s-a exprimat cam așa : «Nu ne ocupăm cu o literatură ordinară care, în loc să educe intelectul, formează mitocani și derbedei și nu vrem să compromitem bunul renume al firmei noastre. E o literatură pentru comuniști, nu pentru cehi. Cu respect...»*

În continuare, Olbracht arăta rațiunile care-l făceau să socotească *Peripețiile bravului soldat Švejk* o mare operă de artă.

În primul rînd, spunea el, cartea lui Jaroslav Hašek prezintă primul război mondial dintr-un unghi de vedere cu totul nou, așa cum nimeni altul n-a mai făcut-o pînă la el. Nu există altă carte în care tragismul, timpenia și cruzimea războiului imperialist să fie demascate cu o astfel de forță nimicitoare. Toți cei care, pînă la Hašek, au scris despre marele măcel au trebuit să facă un uriaș efort de voință pentru a se smulge din clisa morală în care îi aruncase această catastrofă. Jaroslav Hašek — și acest lucru trebuie subliniat cu toată tăria — n-a avut nevoie să învingă mai întîi războiul în sufletul lui. El a fost chiar de la început deasupra lui. Și-a bătut joc de el în totalitatea lui și în fiecare amănunt, ca și cum ar fi fost vorba „de o simplă încăierare între bețivi la o circiumă din Žižkov".

În al doilea rînd, stăruia Olbracht, Švejk marchează un tip literar absolut nou în literatura universală: tipul unui erou popular considerat printr-o prismă cu totul neobișnuită, în contrast izbitor cu caracterele frămîntate de probleme adesea insolubile pentru vremea sau lumea în care trăiesc, nemulțumite și nefericite în mediul ambiant, care nu li se potrivește de fel. Dimpotrivă, Švejk e mulțumit și bucuros în orice situație, nu-și pierde niciodată cumpătul, buna dispoziție și încrederea în sine și are convingerea nestrămutată că din orice împrejurare, oricît de desperată ar părea ea, există o ieșire.

De unde vine atunci forța dizolvantă, forța demascatoare — cum spunem noi astăzi — a acestei cărți unice în felul ei?

De acest lucru noi ne putem da, probabil, mai bine seama decît Ivan Olbracht care, atunci cînd a scris articolul despre care am amintit mai înainte, nu avea perspectiva mai largă pe care o dă distanțarea în timp și cu siguranță nici răgazul necesar pentru a face un studiu amănunțit, încolțit cum era el însuși de șacalii criticii literare burgheze.

Pentru a înțelege mai bine toată originalitatea lui Švejk, și implicit mesajul lui Hašek, e nevoie să facem o scurtă incursiune în istoria creării romanului, de la începuturile lui și pînă la forma în care-l avem astăzi sub ochii noștri.

Din amintirile Jarmilei se știe că pentru prima oară Hašek s-a gîndit la Švejk în vara anului 1911. Într-o seară, scriitorul s-a întors acasă într-o dispoziție sărbătorească, s-a așezat la masă și, înfrigurat, a notat ceva pe o bucată de hîrtie. A scris clar titlul și apoi a început să se gîndească la cele ce trebuiau să urmeze, dar n-a mai apucat să schițeze decît cîteva cuvinte indescifrabile și a adormit. Dimineața, cînd s-a trezit, a fost foarte nenorocit aflînd că Jarmila aruncase hîrtia și i-a spus că își însemnase acolo o idee genială, de care nu-și mai poate aminti. A alergat la lada cu gunoi și după o clipă s-a întors radios, fluturînd peticul de hîrtie mototolit. S-a uitat cîteva momente la el și apoi l-a azvîrlit din nou. Dar de data asta Jarmila l-a păstrat cu grijă, așa încît se poate stabili foarte precis cum a încolțit în mintea lui Hašek ideea lui Švejk. Titlul era *Tîmpitul companiei*, după care urmează o propozițiune ce începea așa: „S-a prezentat singur la recrutare, în dorința de a fi găsit apt și a intra în armată" — și încă vreo cîteva cuvinte care nu pot fi însă descifrate.

Aceasta este prima însemnare despre Švejk. La cîteva zile după aceea în revista *Karikatury*, scoasă de desenatorul Josef Lada, a apărut o schiță al cărui erou este Švejk. În scurt timp au urmat apoi alte cîteva. Aceste povestiri îl prezintă pe bravul soldat Švejk slujindu-și împăratul pînă la uitare de sine și refuzînd să părăsească armata chiar atunci cînd o comisie medicală opinează pentru lăsarea lui la vatră. E lesne de înțeles că pe vremea aceea Hašek nu putea fi prea explicit și nici prea categoric, din cauza vigilentei cenzuri austriece. Dar încă de pe atunci, cititorii săi au înțeles ce voia el să spună. Într-adevăr, direcția satirei lui Hašek trebuie să fi fost destul de limpede dacă ne gîndim că în timp ce Švejk se topea de dragoste pentru măritul împărat de la Viena și ținea să-l slujească cu un devotament înduioșător, cu îndărătnicie chiar, tinerii cehi fugeau de umilința de a sluji în armata asupritorilor, refugiindu-se în masă în Elveția, America de Nord sau America de Sud.

În 1916, în timp ce lucra în redacția publicației *Cehoslovak*, care apărea la Kiev, Hašek a început să scrie *Peripețiile bravului soldat Švejk în prizonierat*. În această cărțulie, de circa 120 pagini în format mic, nu se vorbește însă decît prea puțin despre prizonieratul lui Švejk ; cărticica e de fapt o relatare a întîmplărilor prin care trece bunul soldat Švejk în timpul războiului. Multe scene din această a doua versiune a lui Švejk se repetă și în cea [illegible] citim noi astăzi.

Ultima [illegible] lui. [illegible] primele două [illegible] cum am văzut [illegible] Hašek a țintit în special [illegible] austriacă, [illegible] din [illegible] tește [illegible]

Peripețiile bravului soldat Švejk este astfel o [illegible] fidelă a primului război mondial pe care-l putem urmări în aproape toate fazele lui. De la cele dintîi clipe ale măcelului, întregul aparat de stat birocratizat și corupt al Habsburgilor desfășoară o activitate febrilă pentru a împiedica poporul să se întrebe asupra sensului acestui război, pe care el nu l-a dorit și nu-l poate admite. Armata, justiția, presa, societățile filantropice, pseudoștiința — toate se coalizează, spre a teroriza, orbi și înșela omul simplu. În vălmășagul acesta, în care cei mai mulți își pierd capul, își face deodată apariția Švejk, care, cu un calm desăvîrșit și o bunăvoință ce nu poate fi tulburată de nimic, înfruntă necazurile ce se abat asupră-i — ca asupra tuturor oamenilor simpli — cu atîta seninătate și curaj, cu atîta bun-simț și tenacitate încît devine invulnerabil față de călăii lui.

Arestat pentru că s-ar fi făcut vinovat de crimă de înaltă trădare, exprimîndu-și opinia că războiul trebuia neapărat să izbucnească, Švejk nu e nici un moment intimidat și înfricoșat de soarta lui. Dimpotrivă, el e tot timpul deasupra inchizitorilor lui, care n-au nici o putere asupră-i. Interogatoriile, în

care pumnii repeziți în fălci țin adesea loc de întrebări, sînt pentru el un moft. „*Pe vremuri* — spune viteazul Švejk — *era mai rău. Am citit undeva într-o carte cum că acuzații erau puși să umble pe tablă înroșită și să bea plumb topit, ca să se vadă dacă erau sau nu vinovați... Āl de stătea doar închis în camera de tortură se simțea ca un nou-născut. In ziua de azi, arestul e o floare la ureche. Nici tu spintecare, nici tu butuci, pat avem, masă avem, laviţe avem, nu ne înghesuim ca sardelele, ciorbă ni se dă, pîine ni se dă, urciorul cu apă ni se aduce, latrina o avem colea, sub nas. In toate se vede progresul.*"

Amenințat cu trimiterea în fața unei comisii medicale pentru a se vedea dacă nu e cumva nebun, bunul Švejk nu se neliniștește nici un moment.

„*Mie nu mi-e frică de domnii ăștia*, spune el. *Cînd eram ostaș, m-a examinat un medic veterinar și am ieșit bine la examen.*"

Iar cînd e acuzat — pe nedrept — că se preface a fi bolnav spre a nu fi trimis pe front și e supus unui tratament medical barbar în fața căruia nici unul dintre adevărații simulanți nu rezistă, Švejk are ca întotdeauna o atitudine bărbătească și-și pune în vădită inferioritate călăul, arătîndu-i că e mult mai puternic decît orice caznă și bătîndu-și joc de el sub masca loialității celei mai ortodoxe.

„*Nu mă cruța* — își îndeamnă el călăul — *gîndește-te la jurămîntul tău. Chiar dacă în locu-mi ar fi taică-tu sau fratele tău bun, tu trebuie să-i aplici clistirul fără șovăială. Gîndește-te că de clistirele astea depinde soarta Austriei și că izbînda e a noastră!*"

Cine i-a insuflat lui Švejk această forță pe care întregul aparat al statului asupritor nu e în stare s-o înfrîngă? În primul rînd conștiința că în societatea în mijlocul căreia trăiește e „ceva putred", că „lucrurile nu mai pot să dureze mult". Convingerea asta, pe care o simte împărtășită de poporul său, deși acesta nu găsește încă mijloacele sau n-are încă curajul s-o exprime, îi dă puterea să fie senin și optimist, să aibă o nezdruncinată încredere în viitor. În felul acesta el devine, de la

început, purtătorul de cuvînt al celor care urăsc războiul și luptă prin toate mijloacele ca să nu fie nimiciți.

Inițial Švejk are o atitudine defensivă, de apărare a propriei sale persoane împotriva nebuniei dezlănțuite în jur. Cînd autoritatea bagă de seamă că în spatele frunții senine a lui Švejk ar putea să se ascundă cumva gînduri subversive și îl întreabă : *„Aș vrea să știu, porc de ciine, ce gîndești tu acuma ?"* bravul soldat răspunde, fără să clipească :

„Cu respect vă raportez că eu nu gîndesc, pentru că în armată soldatului îi este interzis să gîndească. Cînd, cu ani în urmă, eram în regimentul 91, domnul căpitan ne zicea întotdeauna : «Soldatul n-are voie să gîndească singur. Pentru el gîndesc superiorii. Cînd soldatul începe să gîndească, nu mai e soldat, ci un nespălat de civil. Gîndirea nu duce...»" Și figura lui blajină îi înșală pe toți căpcăunii cu care are de a face.

Dar de la un timp, în tăcerea de moarte pe care clasa stăpînitoare o așternuse peste țară încep să se audă glasuri de revoltă care vestesc că poporul se trezește, că el începe să întrezărească ieșirea din război printr-o răsturnare revoluționară. *„Ar trebui să fii de față cînd se string vecinii jos, la Skočice, spune un cioban. Fieștecare are pe cîte unul în război și să-i auzi cum iți vorbesc. După războiul ăsta, zice că va fi libertate, n-au să mai fie nici curți boierești, nici împărați, nici baroni și moșiile ci-că s-or lua."*

De aceea nici Švejk nu se menține multă vreme în postura exclusivă de apărare, ci trece la atac. Firește, Švejk nu este un luptător în accepțiunea curentă a acestui cuvînt, dar prin parodierea supunerii și prin glumele lui străvezii el sapă cu tenacitate la temelia ordinii existente și „ajută activ — cum spunea Julius Fučik — deși nu totdeauna conștient, la dărîmarea a ceea ce a fost clădit pe împilare și sclavie".

Liniștit și veșnic cu zîmbetul pe buze, cu o șiretenie ascunsă sub masca fidelității și devotamentului nețărmurit, el execută toate ordinele pe dos și provoacă oriunde se află numai încurcături și catastrofe. Arma lui este aparent inofensivă, dar el o mînuiește cu atîta pricepere încît învinge totdeauna infa-

mile pe care războiul nedrept şi cei care l-au provocat le revarsă asupră-i. Superiorii lui nu izbutesc niciodată să-i vină de hac, pentru simplul motiv că Švejk nu se teme de ei ; sub uniformele lor cu fireturi lucitoare el îi vede aşa cum sînt : meschini, proşti, răi dar şi fricoşi. E adevărat, ei sînt de multe ori şi cruzi şi răzbunători şi-l pedepsesc fără cruţare pe Švejk, dar nu-l pot determina niciodată să-şi schimbe felul de a fi. Pentru că Švejk e poporul care se apără de calamitatea războiului şi de poftele nebune de cuceriri ale stăpînirii, de nesfîrşitele suferinţi, de foamea şi mizeria aduse de război.

Iată-l, de pildă, pe Švejk discutînd liniştit, la o halbă de bere cu agentul secret Bretschneider, aflat în exerciţiul funcţiunii lui, adică în plină vînătoare de oameni pentru temniţele chezaro-crăieşti. Bunul şi bravul nostru Švejk admite din toată inima şi cu toată seninătatea că asasinarea arhiducelui Ferdinand la Sarajevo e o pierdere grea pentru popoarele Austriei, dar felul în care el îşi exprimă regretul pentru moartea moştenitorului tronului îl caracterizează chiar de la primele pagini :

„*E o pierdere, nu se poate tăgădui,* spune Švejk. *Mare pierdere, Ferdinand nu poate fi înlocuit cu orice dobitoc*"...

Sau părînd că-şi aduce aminte cu mare plăcere de „vremurile bune de altădată" cînd fusese recrut în armata împăratului, cu o faţă deschisă şi surîzătoare ca o lună plină, Švejk povesteşte o întîmplare aparent măruntă dar care, pusă parcă deodată sub o lupă măritoare, capătă dimensiuni şi semnificaţii ce depăşesc mult cadrul limitat al celor povestite, pentru a îmbrăca o valoare de generalitate, devenind tipică :

„*In armată, fără disciplină se duce dracului totul,* comentează blajin eroul nostru. *Locotenentul nostru Makovec ne spunea mereu : «Dacă n-ar fi disciplina, mă, tîmpiţilor, v-aţi căţăra ca maimuţele în copaci ; milităria vă face oameni, idioţilor, neisprăviţilor». Şi n-avea dreptate? Închipuiţi-vă un parc, să zicem la Karlak şi acolo în fiecare copac cîte un soldat fără disciplină. Vedeţi, de asta m-am temut eu totdeauna.*"

După un asemenea comentariu, făcut cu un glas egal şi cu o figură care radiază mulţumire, ce mai rămîne din trufia

imbecilă a ofiţerului regal şi imperial, plătit să transforme soldaţii în roboţi necuvîntători, buni pentru a fi aruncaţi în monstruosul abator al războiului ! !

Căci aceasta este trăsătura de geniu al lui Hašek : cu mijloacele unui artist desăvîrşit el a creat, pentru prima oară în istoria literaturii, tipul răzvrătitului, al eroului care exprimă mînia şi dispreţul maselor faţă de asupritori, sub înfăţişarea unui ins care pare că, dimpotrivă, întruchipează tocmai respectul dus pînă la orbire faţă de autorităţi, a unui individ care pare că nu are altă raţiune de a fi decît să primească şi să execute fără crîcnire ordinele superiorilor.

Să nu uităm însă, că *Peripeţiile bravului soldat Švejk* nu se reazimă numai pe relatarea isprăvilor bunului şi neînfricatului nostru prieten. Acesta e eroul ei principal. Dar cartea lui Jaroslav Hašek este o mare frescă socială, o incisivă satiră a unui întreg regim intrat în descompunere. O dată cu Hašek noi dispreţuim şi rîdem nu numai de cei care lovesc direct în Švejk, ci şi de falşii lui proteguitori : doamnele caritabile care vor ca soldaţii să plece pe lumea cealaltă cu cugetul împăcat sau slujitorul bisericii care nu crede în nimic ; rîdem de regulamentele neroade redactate de cretini cu morgă şi de stilul pompier al presei oficiale ; rîdem de generalii şi de agenţii secreţi ai statului asupritor, ca şi de jandarmii sau judecătorii lui ; rîdem de întreaga lui organizare ca şi de principiile pe care se întemeiază şi ne bucurăm că lucrurile stau aşa, că duşmanii omului simplu sînt demni nu numai de ură, ci şi de batjocora noastră.

Exprimarea în pilde a lui Švejk, ca şi amintirea cîte unei întîmplări potrivite cu fiecare nouă situaţie în faţa căreia e pus au o autentică savoare populară, după cum la fel de populară este şi limba în care a scris Hašek toată cartea, spunînd totdeauna lucrurilor pe nume, călcînd în picioare pruderia micburgheză. De altfel, Hašek a ţinut să-şi precizeze punctul său de vedere în această direcţie, în postfaţa la volumul întîi.

„Viaţa nu este o şcoală de maniere elegante. In viaţă, fiecare se exprimă aşa cum ştie. Maestrul de ceremonii, doctorul Guth,

vorbește altfel decît circiumarul Palivec de la «Potirul», iar acest roman nu este un manual de maniere alese pentru salonarzi sau o carte educativă întru cunoașterea expresiilor care pot fi folosite în societate. E o frescă istorică a unei epoci.

Dacă o expresie mai tare, dar care circulă, se cere întrebuințată, nu preget să o redau întocmai, așa cum e. Consider parafrazarea sau înlocuirea prin puncte cea mai stupidă falsificare. Astfel de cuvinte sînt folosite și în Parlament.

Bine s-a spus cîndva că un om cu educație aleasă poate citi orice. Împotriva a ceea ce este firesc se ridică numai porcii și bădăranii ipocriți, care în purismul lor abject nu se uită la conținut, ci se năpustesc asupra unor cuvinte izolate."

Către sfîrșitul vieții Jaroslav Hašek ajunsese la o concepție clară despre arta sa, ca o artă militantă, pusă în slujba unor idealuri nobile. *„Sclavia și prostia omenească stăpînesc lumea și fac ca viața să decadă pînă la treapta cea mai de jos,* spunea el. *Trebuie să luptăm împotriva acestor rele. Arta trebuie să participe și ea la această luptă."* Și, pentru că printre cei care stăpîneau lumea împotriva căreia el s-a ridicat erau mulți proști, Hašek și-a făcut mulți dușmani. Opera lui a fost la început disprețuită și alungată la periferia literaturii. Cehoslovacia burgheză nu l-a recunoscut multă vreme pe acest fidel interpret al spiritului popular ceh. Fascismul l-a pus la index. Goebbels i-a ars cartea pe rugul infam din piața Reichstagului.

Cartea lui Hašek trăiește însă și este iubită. Uitați sau disprețuiți sînt dușmanii lui de ieri și de astăzi, dar scriitorul e mereu alături de noi, printre noi. Istoria i-a acordat o reparație strălucită : cei împotriva cărora el a luptat cu atîta curaj și consecvență, cu atîta artă și succes au fost alungați de poporul lui în arhiva istoriei. De aceea, noi, cititorii lui de astăzi, putem încerca numai un singur regret atunci cînd lăsăm din mînă această carte pe care nu o vom uita niciodată : acela că Jaroslav Hašek n-a mai apucat s-o termine.

DUMITRU HINCU

TABEL CRONOLOGIC

1879 Josef Hašek, un umil și necăjit profesor, se căsătorește cu Ecaterina Jareš, fiica unui intendent al prințului Schwarzenberg. Deși se iubesc de mult, au trebuit să aștepte treisprezece ani — din cauza situației materiale precare a lui Josef Hašek — pînă să se poată căsători.

1883 La 30 aprilie se naște al doilea copil al familiei (cel dintîi a murit curînd după naștere) — Jaroslav.

1884—1894 Primii ani de gimnaziu ai lui Jaroslav Hašek sînt puternic înrîuriți de personalitatea lui Alois Jirasek, un scriitor care a pus multă pasiune și talent în evocarea gloriei străbune a poporului ceh. Lecțiile lui Jirasek insuflă lui Hašek o ură mistuitoare împotriva impilatorului de veacuri — monarhia habsburgică și a prepușilor ei : militarii, polițiștii, popii și „domnii" de tot felul. Elevul Hašek e silitor și ascultător, ba chiar ministrant într-o biserică.

1895 Josef Hašek se îmbolnăveşte grav şi moare. Traiul familiei devine astfel şi mai greu, şi mai apăsător. Ecaterina Hašek e nevoită să-şi caute o muncă remunerată şi nu găseşte alta mai bună decît să coase cămăşi pentru un magazin de confecţii.

1896 Scăpat de supravegherea tatălui şi profitînd de slăbiciunea mamei pentru el, Jaroslav începe să neglijeze învăţătura, fuge de acasă, hoinărind prin Slovacia şi Moravia. Rămîne repetent în clasa a IV-a gimnazială.

1897—1899 După o încercare nereuşită de a intra ucenic într-o tipografie, Jaroslav Hašek este băiat de prăvălie în cîteva drogherii — unde adună bagajul de observaţii care-i va servi mai tîrziu pentru povestirile din volumul *Intr-o veche droguerie*. Îşi continuă în acelaşi timp învăţătura, într-o şcoală comercială. E răstimpul în care viitorul scriitor simte primele îndemnuri de a se exprima în scris.

1900 În ziarul *Narodny Listy* apar primele povestiri ale lui Jaroslav Hašek. Acesta începe să frecventeze cercurile literare din Praga, în special grupul Syrinx care profesa o artă decadentă dusă la extrem.

1902 Pentru a-şi ajuta mama, Hašek — care între timp a terminat şcoala comercială — intră pentru o vreme funcţionar la o bancă din Praga. Suportă însă greu atmosfera stătută, meschină şi intrigile mărunte ale colegilor întru îndeletnicire.

1903 Apare o plachetă de versuri publicată de Hašek, împreună cu un prieten şi intitulată *Strigăt de mai*. Proaspătul poet rupe cu slujba de la bancă şi-şi reia peregrinările prin Slovacia.

1905—1906 Lupta necurmată cu greutăţile vieţii îi insuflă lui Hašek înţelegere şi compasiune pentru toţi cei care suferă şi o ură clocotitoare împotriva tuturor celor ce asupresc pe omul de jos, indiferent dacă acesta este ceh sau austriac. Dar în loc să se îndrepte spre mişcarea muncitorească, firea-i neastîmpărată şi un spirit de independenţă prost înţeles îl împing pentru o vreme pe Jaroslav Hašek în cercurile anarhiste pragheze, de unde luptă împotriva stărilor de lucruri existente printr-o frondă ieftină şi ineficientă. Are dese ciocniri cu poliţia şi suferă chiar mici condamnări.

1907 Apogeul activităţii anarhiste a lui Hasčk. Devine redactor al oficiosului anarhist *Komuna*. Face turnee de propagandă în centrul carbonifer din nordul ţării şi printre textiliştii din Ceskomoravská Vysočina. Cu prilejul manifestaţiei de 1 Mai, cînd loveşte un poliţist, e din nou arestat şi condamnat la o lună de închisoare.

1908 Între timp a cunoscut-o pe Jarmila Mayer. Aceasta îi cere lui Jaroslav — în mod ultimativ — să renunţe la viaţa-i dezordonată şi să se consacre unei ocupaţii stabile. Şi, curios, Hašek se supune. Începe să colaboreze regulat la mai multe ziare pragheze cu foiletoane satirice care-i aduc repede notorietate. În tot cursul

anului — notează biografii lui — e arestat *numai* de două ori.

1909 Poziţia socială a lui Hašek se consolidează : e colaborator permanent al unuia din cele mai mari ziare pragheze ale vremii — *České Slovo*, redactor salariat al revistei *Svět Svířat (Lumea animalelor)* şi scrie regulat şi la alte publicaţii, mai ales umoristice.

1910 Jaroslav Hašek se căsătoreşte cu Jarmila Mayer. Gîndirea lui politică s-a maturizat mult. Scriitorul îşi propune acum să dovedească în scrisul lui că monarhia habsburgică e sortită unei prăbuşiri iremediabile, să biciuiască neputinţa partidelor burgheze, tarele capitalismului. Scrie mult şi foiletoanele lui din acest răstimp sînt o adevărată frescă a vremii.

1911 Hašek începe să manifeste o predilecţie marcată pentru satirizarea armatei austriece, dorind s-o discrediteze definitiv în ochii concetăţenilor săi întrucît vedea în ea unul din cei mai puternici stîlpi de susţinere ai monarhiei habsburgice. El îşi adună schiţele cu subiecte din viaţa armatei într-un volum ordonat în jurul unui erou comun : bunul soldat Švejk — sub titlul *Bunul soldat Švejk şi alte istorioare ciudate.*

1912 Tînăra familie Hašek se bucură acum de o relativă bunăstare. Neastîmpărul care fierbe în sufletul lui Jaroslav Hašek nu-l lasă însă pe acesta să se cufunde în existenţa filistină şi anodină în care ar dori să-l vadă cantonat părinţii Jarmilei şi aceasta însăşi.

Plictisit de treaba pe care o face la revista *Lumea animalelor*, Hašek începe să descrie animale inventate de el şi urmarea nu se lasă mult aşteptată : proprietarul revistei îl concediază. Într-o altă zi Hašek simulează o depresiune mintală şi se lasă internat într-un ospiciu de nebuni. Această sfidare a uzanţelor o mîhneşte cumplit pe Jarmila şi este izvorul unor neînţelegeri familiale care se agravează mereu.

Dar dacă în viaţa privată orientarea burgheză a lui Hašek ia uneori un aspect de farsă, în viaţa publică ea devine tot mai categorică şi mai ireductibilă. Pentru a demasca comedia electorală a burgheziei, Jaroslav Hašek întemeiază „Partidul progresist moderat în limita legilor" şi-şi pune el însuşi candidatura în alegerile din acest an, transformînd întrunirile noului partid într-o grandioasă bătaie de joc la adresa societăţii burgheze în ansamblul ei. Jarmila, care tocmai născuse un băiat — Richard — îl părăseşte pe Hašek şi se înapoiază la părinţii ei. Scriitorul e concediat de la *Ceské Slovo*.

1913 După destrămarea căsniciei, Jaroslav Hašek se întoarce cu ostentaţie la vechiul lui mod de viaţă boem şi are tot felul de conflicte cu poliţia, care-l caută fără succes în tot cursul anului.

1914 La 1 august izbucneşte primul război mondial. Hašek se află în gazdă la cunoscutul caricaturist ceh Josef Lada, bun prieten al lui şi viitorul ilustrator al *Peripeţiilor bravului soldat Švejk*.

1915 Jaroslav Hašek e încorporat și repartizat în regimentul 91 infanterie din České Budějovice. Mai tîrziu el va povesti avatarurile vieții sale de soldat prin gura teteristului Marek din *Peripețiile bravului soldat Švejk*.
În aprilie ajunge, împreună cu batalionul său, pe front iar în noiembrie același an trece în liniile ruse, spre a lupta cu arma în mînă împotriva asupritorilor poporului său. Din aprilie și pînă în noiembrie Jaroslav Hašek are prilejul să cunoască o bună parte din eroii pe care-i va face nemuritori dar, mai presus de toți, pe soldatul František Straslipský, care va fi modelul versiunii definitive a lui Švejk.

1916 Internat într-un lagăr de prizonieri, Jaroslav Hašek rămîne acolo pînă cînd se formează primele unități de voluntari cehi, în care se înrolează. Lucrează un timp ca ziarist la publicația *Cehoslovak* din Kiev, în care publică schițe satirice la adresa armatei austro-ungare. Simpatizat de ostași, e ales în comitetul regimentului I pușcași din care face parte dar intră curînd în conflict cu conducătorii secției din Rusia a Consiliului național cehoslovac, organism burghez, antipopular.
Scrie și publică *Peripețiile bravului soldat Švejk în prizonierat.*

1917 Izbucnirea revoluției din Octombrie îl află pe Jaroslav Hašek la Kiev. Cercurile burgheze cehe desfășoară o intensă propagandă antirevoluționară printre soldații cehi din Rusia. Cu luciditatea care-l caracteriza, Hašek nu se lasă, însă, nici o clipă momit de propaganda înșelătoare.

1918 Jaroslav Hašek se înrolează în Armata Roșie a muncitorilor și țăranilor. În același an devine membru al Partidului Comunist și se dăruiește fără rezerve cauzei revoluției. Aderarea lui la partidul proletariatului îi aduce suportul moral care i-a lipsit atîta vreme, îl ajută să-și dezvolte din plin marile lui calități de ziarist și chiar de organizator.
El desfășoară o susținută activitate publicistică în ziarul social-democraților internaționaliști cehi, compune manifeste, ține conferințe, înfierează acțiunile contrarevoluționare ale Consiliului național cehoslovac.

1919 După proclamarea Republicii Cehoslovace — la 25 octombrie 1918 — la Praga începe să se vorbească cu tot mai multă insistență, datorită voluntarilor cehi care se înapoiază în patrie, despre schimbarea produsă în modul de a gîndi, în felul de a fi al lui Hašek. Reacțiunea cehoslovacă dezlănțuie o violentă campanie de presă împotriva „bolșevicului" Hašek.

1920 Jaroslav Hašek se află la Irkutsk unde este șeful secției organizatorice și de informații a Armatei a cincea. În același timp este redactorul și editorul a trei ziare: *Sturm* (în limba germană), *Roham* (în limba maghiară) și al unui ziar pentru populația buriat-mongolă pe care-l publică în limba rusă.
La sfîrșitul anului scriitorul se înapoiază în Cehoslovacia. E primit cu ostilitate de oficialități și de presa burgheză, care desfășoară împotrivă-i o campanie menită a-l împiedica să se afirme atît pe plan politic cît și pe plan lite-

rar. Se încearcă o adevărată acţiune de asasinare morală a lui Hašek.
Acesta nu se dă bătut. Foiletoanele lui satirice, prin care-şi bate joc de cei care, în noua republică, au preluat moravurile vechii monarhii se înscriu printre cele mai bune lucruri scrise de Hašek.
Lovit, însă, în posibilitatea de a-şi agonisi existenţa, scriitorul cunoaşte din nou sărăcia ca în anii tinereţii. Alungat de proprietăreasă, rătăceşte pe străzi, fără adăpost, pînă cînd e primit în casa unui prieten.

1921—1922 În ciuda acestor greutăţi, Jaroslav Hašek lucrează cu înfrigurare la ultima versiune din *Peripeţiile bravului soldat Švejk*. La început, negăsind editor, îşi publică cartea pe cont propriu, în fascicole. Entuziasmul cu care e primită, însă, de marele public face ca în curînd publicarea ei să fie preluată de un mare editor. Succesul, consacrarea vin, din nefericire, prea tîrziu. O tuberculoză contractată în timpul războiului îl ţintuieşte pe Hašek la pat şi nu-i lasă răgazul să-şi afirme talentul care acum forţează o recunoaştere unanimă.
Bolnav, Jaroslav Hašek dictează cu înverşunare, capitol cu capitol, fără să izbutească însă să-şi ducă la bun sfîrşit opera care a făcut din el una din cele mai populare figuri ale literaturii cehe.

1923 Jaroslav Hašek moare la 3 ianuarie, în vîrstă de numai 40 de ani.

ÎN SPATELE FRONTULUI

I

INTERVENŢIA BRAVULUI SOLDAT ŠVEJK ÎN RĂZBOIUL MONDIAL

— Care va să zică, ni l-au ucis pe Ferdinand[1], i se adresă menajera, domnului Švejk care — după ce părăsise cu ani în urmă serviciul militar, fiind declarat tîmpit iremediabil de către comisia medicală militară — trăia acum din negoţul de cîini, nişte pocitanii de cotarle, vagabonde, cărora le ticluia „pedigree"[2]-uri false.

În afară de această ocupaţie, suferea de reumatism şi tocmai îşi ungea genunchii cu opodeldoc.

— Pe care Ferdinand, doamnă Müllerová ? întrebă Švejk continuînd să-şi maseze genunchiul. Eu cunosc doi. Unul, servitor la droghistul Pruša, care a băut odată, din greşeală, o sticlă cu ulei de păr, celălalt, Ferdinand Kokoška, care adună căcăţei de cîine. Nu-i nici o pagubă, nici de unul nici de altul.

---

[1] *Franz Ferdinand* (1863—1914), arhiduce austriac, nepotul lui Franz Josef. Uciderea lui la Sarajevo la 28 iunie 1914 a provocat izbucnirea primului război mondial.

[2] *Pedigriu* — document care arată originea unui animal domestic de rasă.

— Dar, conaşule, e vorba de domnul Ferdinand, arhiducele de la Konopište, grăsunul, cucernicul!

— Maica ta Cristoase — strigă Švejk — asta-i bună! Şi unde i s-a întîmplat, mă rog, asta domnului arhiduce?

— La Sarajevo, conaşule, ştiţi, cu revolverul. Trecea pe acolo cu arhiducesa lui, în automobil.

— Ia te uită doamnă Müllerová, în automobil! Păi te cred, un domn ca el îşi poate îngădui asta şi nici prin minte nu-i trece cît de păgubos se poate sfîrşi o plimbare cu automobilul. Şi încă la Sarajevo; în Bosnia, care va să zică, doamnă Müllerová. O fi isprava turcilor. Da, da, n-ar fi trebuit să le luăm Bosnia şi Herţegovina. Să ştii că asta e, doamnă Müllerová... Care va să zică domnul arhiduce e acum în împărăţia cerului. S-a chinuit mult?

— Domnul arhiduce şi-a dat duhul numaidecît, conaşule. Cu revolverul nu-i glumă. Nu demult, la noi la Nusle, un domn s-a jucat cu revolverul; şi-a împuşcat toată familia şi pe deasupra şi portarul care se dusese să vadă cine trage la etajul trei.

— Unele revolvere, doamnă Müllerová, nu iau foc, nici în ruptul capului. Sînt de felurite feluri. Ei, dar pentru domnul arhiduce şi-au cumpărat, desigur, ceva mai bun şi m-aş prinde că omul care i-a făcut-o, s-a îmbrăcat frumos pentru treaba asta. Gîndeşte-te numai: să tragi în domnul arhiduce, e lucru mare. Nu merge să-l împuşti ca braconierul pe pădurar. Întîi şi-ntîi, cum te înfăţişezi înainte-i? pentru că nu-i îngăduit să te apropii de un domn ca dînsul, în

zdrenţe. Trebuie să ai ţilindru, dacă vrei să nu-ţi puie poliţistul mîna-n guler.

— Ci-că ar fi fost mai mulţi, conaşule.

— Păi, cred şi eu, doamnă Müllerová, spuse Švejk, isprăvind cu masajul ; dacă dumneata ai vrea să-l împuşti pe arhiduce sau pe împărat, de bună seamă că te-ai sfătui mai întîi cu cineva. Unde-s mulţi, şi mintea-i mai multă : unul zice una, altul, alta, şi aşa, se face treaba, cum spune şi imnul nostru. Principalul e să pîndeşti momentul cînd îţi trece pe dinainte un asemenea domn. Aşa s-a întîmplat, dacă îţi mai aminteşti, cu domnul cela, Luccheni, care a înjunghiat-o pe răposata noastră Elisabeta cu stiletul... în timp ce se plimbau împreună. Te mai poţi încrede în cineva ? De-atunci nici o împărăteasă nu mai iese la plimbare ! Ei, dar soarta asta îi aşteaptă şi pe alţii. Şi-o să vezi, doamnă Müllerová, or să ajungă şi la ţar, şi la ţarină, şi poate că, ferească Dumnezeu, chiar la împărat, dacă de pe acu au început-o cu unchi-su. Bătrînul are mulţi duşmani. Chiar mai mulţi decît Ferdinand. Cum spunea mai deunăzi un domn, la cîrciumă : are să vie vremea cînd împăraţii or să pice unul după altul, şi nici procurorul-general n-o să-i scape. Pe urmă, neavînd cu ce plăti consumaţia, cîrciumarul s-a văzut silit să-l dea pe mîna poliţiei. Dar domnul i-a ars cîrciumarului o palmă şi poliţaiului două. L-au ridicat cu duba şi l-au dus să se trezească. Da, doamnă Müllerová, multe se mai întîmplă în ziua de azi ! Asta-i o pierdere grea pentru Austria. Cînd eram militar,

un infanterist l-a împuşcat pe căpitan. Şi-a încărcat flinta şi s-a dus la cancelarie. I s-a spus că n-are ce căuta acolo, dar el îi dădea într-una că trebuie să vorbească cu domnul căpitan. Căpitanul a ieşit afară şi cît ai zice peşte i-a ars două perechi de palme. El a pus mîna pe flintă şi l-a găurit drept în inimă. Glonţul a ieşit prin spinarea domnului căpitan şi-a mai făcut şi pagubă în cancelarie ; a spart o sticlă cu cerneală şi s-au pătat actele oficiale.

— Şi ce s-a întîmplat cu soldatul ? întrebă după un răstimp doamna Müllerová, în vreme ce Švejk se îmbrăca.

— S-a spînzurat cu cozondracii, spuse Švejk, periindu-şi pălăria tare. Şi, cînd stai să te gîndeşti, nici nu erau cozondracii lui. Îi ceruse împrumut de la un gardian — cică-i cad pantalonii. Da' ce ? să aştepte pînă l-or împuşca ? Ştii, doamnă Müllerová, în situaţii d-astea toţi îşi pierd capul. Pe gardian l-au degradat şi i-au mai dat şi şase luni de închisoare. Dar nu le-a făcut pe toate. A şters-o în Elveţia şi azi face pe preotul în nu ştiu ce biserică. Azi, doamnă Müllerová, nu sînt mulţi oameni cinstiţi pe lume. Eu cred că şi domnul arhiduce Ferdinand s-a înşelat în privinţa omului care l-a împuşcat la Sarajevo. A văzut şi el un domn acolo şi şi-o fi zis că e un om cumsecade dacă strigă ura. Şi cînd colo, domnul acela l-a doborît. Cîte i-a tras, unul sau mai multe ?

— Gazetele scriu, conaşule, că domnul arhiduce era ciuruit. A descărcat în el toate gloanţele.

— Da, treaba asta se face foarte repede, doamnă Müllerová, grozav de repede. Eu, pentru o treabă ca asta, mi-aş cumpăra un browning. Pare o jucărie, dar poţi împuşca cu el, în douăzeci de minute, douăzeci de arhiduci, slabi sau graşi, la alegere. Cu toate că, între noi fie vorba, doamnă Müllerová, într-un arhiduce gras nimereşti mai uşor decît într-unul slab. Îţi aduci aminte cînd şi-au împuşcat regele în Portugalia ? Şi acela era un bondoc. Cred şi eu : unde s-a mai văzut rege slab ?... Ei, acu eu mă duc la cîrciuma „U Kalicha" („La Potirul") şi dacă o veni careva după foxterierul pentru care am luat arvună, spune-i că e la crescătoria mea de la ţară, că i-am tăiat de curînd urechile şi că nu poate fi transportat pîn'ce nu i s-or vindeca ; nu de alta, da să nu răccească. Cheia las-o la portăreasă.

În cîrciuma „U Kalicha" nu era decît un singur muşteriu : agentul secret Bretschneider, de la Siguranţă. Cîrciumarul Palivec spăla paharele, în timp ce Bretschneider încerca zadarnic să-l tragă de limbă.

Palivec era cunoscut ca un om spurcat la gură ; expresiile cur şi căcat îi reveneau pe limbă la fiecare două vorbe. În acelaşi timp era însă şi un cărturar şi nu pierdea prilejul să recomande tuturor pasajul în care Victor Hugo pomeneşte de ultimul cuvînt adresat englezilor de comandantul vechii gărzi a lui Napoleon, în bătălia de la Waterloo.

— Frumoasă vară, nu-i aşa ? începu vorba Bretschneider.

— Ca un căcat, răspunse Palivec, aranjînd farfurioarele în galantar.

— Mare bine ne-au făcut ăia, la Sarajevo, reluă Bretschneider fără să pară convins.

— Care Sarajevo? întrebă Palivec, vinăria din Nusle? Acolo, în fiecare zi e cîte o încăierare; aşa-i la Nusle.

— La Sarajevo, în Bosnia, domnule cîrciumar! Acolo l-au împuşcat pe arhiducele Ferdinand. Ce ai de zis?

— Eu unul nu mă bag în daravelile astea; n-au decît să mă pupe-n cur cu toţii, răspunse cuviincios domnul Palivec aprinzîndu-şi luleaua. Într-o treabă belalie ca asta, nu-i greu să-ţi frîngi gîtu. Eu sînt negustor; dacă vine cineva şi cere bere, îi dau bere. Sarajevo, politică, arhiduce răposat... nu-s de nasul nostru; asta nu te poate duce decît la Pankrac[1].

Bretschneider amuţi şi, dezamăgit, îşi roti privirile prin cîrciumă.

— Aici atîrna pe vremuri portretul împăratului, reîncepu el după un răstimp. Chiar acolo unde e oglinda.

— Da, aveţi dreptate — răspunse domnul Palivec — atîrna acolo, dar s-au căcat muştele pe el, aşa că l-am suit în pod. Ştiţi cum se-ntîmplă: se găseşte un deştept să spuie o prostie şi cît ai bate din palme încep să curgă neplăcerile gîrlă. Asta-mi lipseşte?

— Trebuie să fi fost urît de tot la Sarajevo, ce zici, domnule cîrciumar?

---

[1] Numele unei închisori din Praga.

La acestă întrebare directă și vicleană, domnul Palivec răspunse cu multă prudență :

— Pe vremea asta, în Bosnia și Herțegovina e îngrozitor de cald... Cînd făceam acolo armata, locotenentul nostru își punea gheață la cap.

— La ce regiment ați slujit, domnule cîrciumar ?

— Nu țin minte toate fleacurile ; niciodată nu m-am interesat de căcățișuri de astea și niciodată n-am fost curios să le știu, răspunse domnul Palivec. Prea multă curiozitate strică.

Agentul secret Bretschneider amuți de-a binelea și fața lui posomorită se mai învioră abia la sosirea lui Švejk care, intrînd în cîrciumă, comandă o bere neagră, făcînd următoarea observație : „Și la Viena e astăzi zi de doliu".

Ochii lui Bretschneider începură să lucească plini de speranță și spuse scurt :

— La Konopiště sînt arborate zece drapele negre.

— Ar trebui să fie douăsprezece, fu de părere Švejk, după ce trase o dușcă.

— De ce douăsprezece ? întrebă Bretschneider.

— Ca să fie număr rotund ; cu duzina socoteala se face mai ușor și apoi revine și mai ieftin, răspunse Švejk.

Se așternu o tăcere pe care tot Švejk o întrerupse oftînd :

— Care va să zică acum e în împărăția cerurilor, deie-i Domnul veșnică slavă. Nici n-a apucat sărmanul să ajungă împărat. Pe vremea cînd făceam eu militărie, un general a căzut de pe cal și, foarte liniștit,

și-a dat duhul. Cînd au vrut să-l ajute să se suie iar pe cal au băgat de seamă că era mort de-a binelea. Și cînd te gîndești că trebuia să fie avansat feldmareșal. Asta s-a întîmplat la o paradă militară. Paradele astea sînt lucrul dracului. Și la Sarajevo, tot o paradă trebuie să fi fost. Îmi aduc aminte că odată, la o astfel de paradă, îmi lipseau douăzeci de nasturi la mundir și pentru asta mi-au dat paisprezece zile de carceră, din care două le-am făcut ca Lazăr, legat de mîini și de picioare. Dar în armată, fără disciplină se duce dracului totul. Locotenentul nostru Makovec ne spunea mereu: „Dacă n-ar fi disciplina, mă, tîmpiților, v-ați cățăra ca maimuțele în copaci; milităria vă face oameni, idioților, neisprăviților". Și n-avea dreptate? Închipuiți-vă un parc, să zicem la Karlak[1], și acolo în fiecare copac cîte un soldat fără disciplină. Vedeți, de asta m-am temut eu întotdeauna.

— Sarajevo — reluă Bretschneider discuția — e isprava sîrbilor.

— Vă înșelați — răspunse Švejk — asta au făcut-o turcii din pricina Bosniei și Herțegovinei. Și Švejk își expuse opiniile sale în legătură cu politica externă a Austriei în Balcani. Turcii au pierdut în 1912 războiul cu Serbia, Bulgaria și Grecia. Ei ar fi vrut ca Austria să le sară în ajutor și pentru că n-a făcut-o, l-au împușcat pe Ferdinand.

— Ți-s dragi turcii? se adresă Švejk circiumarului Palivec; ți-s dragi cîinii ăștia păgîni? Nu ți-s dragi, nu-i așa?

---

[1] Parc în Praga.

— Muşteriu-i muşteriu — zise Palivec — fie el şi turc. Noi, negustorii, nu ţinem socoteală de politică. Plăteşte-ţi berea şi şezi în cîrciumă şi trăncăneşte ce pofteşti. Asta-i principiul meu. Mi-e totuna dacă cel care i-a făcut seama lui Ferdinand al nostru e sîrb, turc, catolic sau mahomedan, anarhist sau „mladoceh" [1].

— Bine, domnule cîrciumar — glăsui Bretschneider care începuse să tragă din nou nădejde că din cei doi, unul tot se va prinde în horă — dar trebuie să recunoaşteţi că asta-i o pierdere mare pentru Austria.

În locul cîrciumarului răspunse Švejk :

— Pierdere este, nu se poate tăgădui. Îngrozitoare pierdere. Ferdinand nu poate fi înlocuit cu orice dobitoc. N-ar fi stricat însă să fie ceva mai gras.

— Ce vreţi să spuneţi ? se învioră Bretschneider.

— Ce vreau să spun ? răspunse liniştit Švejk — uite, foarte simplu. Dacă ar fi fost mai gras, nu mai încape îndoială că l-ar fi lovit damblaua, înainte de a fi hăituit la Konopiště babele care adunau vreascuri şi ciuperci pe moşia lui — şi n-ar mai fi pierit de o moarte aşa de ruşinoasă. Stau şi mă gîndesc : nepotul împăratului... şi dumnealor... îl împuşcă. E o ruşine, vuiesc gazetele. La noi, la Budějovice, cu ani în urmă, într-o mică ceartă, în piaţă, a fost înjunghiat un negustor de vite, un oarecare Břetislav Ludvík. Negus-

[1] Membru al partidului naţional liberal.

torul avea un fiu, Bohuslav, care oriunde s-ar fi dus să vîndă porci, nimeni nu cumpăra nimic de la el şi fiecare zicea: „Ăsta e băiatul înjunghiatului, o fi şi el un hoţoman ca tat-su". Pînă la urmă a fost silit să se arunce în Vltava de pe podul de la Krumlov; a trebuie să-l pescuiască, să-l învie, să pompeze apa din el, ca pînă la urmă dumnealui să-şi dea ultima suflare în braţele medicului în timp ce-i făcea o injecţie.

— Ciudate comparaţii mai aveţi dumneavoastră, spuse Bretschneider cu tîlc. Începeţi cu Ferdinand şi isprăviţi cu un negustor de vite.

— Da de unde — se apără Švejk — Doamne fereşte! Eu să fac asemenea apropiere? Domnul cîrciumar mă cunoaşte. Spune şi dumneata: am făcut eu vreodată comparaţii între oameni? Dar, la drept vorbind, eu n-aş vrea să fiu în pielea văduvei arhiducelui. Ce-o să facă acum? Copiii au rămas orfani, moşia de la Konopiště fără stăpîn. Să se mărite din nou cu un alt arhiduce? La ce bun? Pleacă din nou la Sarajevo şi are să fie văduvă pentru a doua oară. Tot aşa, cu ani în urmă, era la Zlive, lîngă Hluboka, un pădurar; avea un nume tare urît. L-au împuşcat braconierii; după el a rămas o văduvă cu doi copii, care, după un an s-a măritat cu alt pădurar; cu unul, Pepik al lui Šavlovic din Mydlovary. I l-au împuşcat şi pe ăsta. Pe urmă s-a măritat pentru a treia oară, tot cu un pădurar, zicînd: „Să fie cu noroc a treia oară. Dacă nici acum n-o ieşi

bine, apoi nu mai știu ce să fac." Se înțelege că i l-au împușcat și pe ăsta, și a rămas sărmana, de pe urma pădurarilor, cu șase copii grămadă. S-a dus pînă la cancelaria ducelui, de la Hluboka, și s-a plîns că numai necazuri are cu pădurarii. Acolo au povățuit-o să-l ia pe paznicul de iaz Jareš, de la pichetul din Ražice. Ce să vă mai spun : i l-au înecat în timp ce prindea pește pe iaz și a rămas și de la ăsta cu doi copii. Pe urmă a luat un jugănar din Vodnany, care i-a crăpat într-o noapte capul cu securea și s-a dus să se predea de bunăvoie. Înainte de a-l spînzura, în fața tribunalului regional din Pisek, a mușcat preotul de nas spunînd că nu-i pare rău de nimic și adăugînd ceva tare urît despre măria sa împăratul.

— Dar nu știți ce-a zis ? întrebă Bretschneider trăgînd speranțe să mai afle ceva.

— Nu v-aș putea spune, pentru că nimeni nu s-a încumetat s-o repete. Se zice că a fost ceva atît de înspăimîntător și de fioros încît un consilier de tribunal, care se afla de față, a înnebunit, și nici pînă în ziua de azi nu i-au dat drumul de la popreală, ca să nu dea lucrurile în vileag. N-a fost vorba numai de-o insultă obișnuită la adresa împăratului, din acelea care se spun la beție.

— Da ce fel de insulte se aduc împăratului, la beție ? întrebă Bretschneider.

— Domnilor, eu v-aș ruga să întoarceți foaia, interveni cîrciumarul Palivec. Mie nu-mi plac socotelile

astea. Se trăncănește ce se trăncănește și pe urmă dă omul de bucluc.

— Ce fel de insulte se aduc împăratului la beție? repetă Švejk. Tot felul! Îmbătați-vă numai, puneți să vi se cînte imnul austriac și veți vedea ce urmează. Veți auzi atîtea despre împărat, că numai pe jumătate de-ar fi adevărate, ar fi destul să fie făcut de rîs, pe toată viața. Dar el, bătrînul, zău că n-o merită, săracul. Soția, Elisabeta, i-a fost înjunghiată, cu pumnalul, pe urmă i s-a prăpădit Jan Orth; frate-su, împăratul Mexicului, a fost împușcat într-o fortăreață, la zid. Și acum, la bătrînețe, i-au mai împușcat și unchiul. Ar trebui să aibă omul nervi de oțel. Pe lîngă asta îl mai înjură și bețivii. Dacă ar izbucni astăzi *ceva*, eu unul m-aș duce voluntar să-l apăr, chiar dacă m-ar face hancea-parcea.

Švejk dădu peste cap o dușcă zdravănă, apoi urmă:

— Și dumneavoastră credeți că împăratul o să lase treaba asta, cu una cu două? Se vede că nu-l cunoașteți. Să se facă război cu turcii! Mi-ați ucis unchiul? Acum, păzea! Războiul e sigur. Serbia și Rusia ne ajută. O să se taie în carne vie.

În această clipă profetică, Švejk era măreț. Fața lui deschisă, surîzătoare ca o lună plină, strălucea de avînt. Pentru el totul era limpede.

— Se poate întîmpla — continuă el să prorocească viitorul Austriei — ca în caz de război cu Turcia,

nemţii să ne atace, pentru că nemţii şi turcii ţin între ei. Sînt nişte javre fără pereche. Ne putem însă alia cu Franţa care, încă din 71, are o răfuială cu Germania. Asta-i începutul. Are să fie un război pe cinste, atîta pot să vă spun.

Bretschneider se ridică adresîndu-li-se solemn :

— Mai mult, nici nu e nevoie să spuneţi, veniţi cu mine pe coridor şi acolo am să vă spun şi eu ceva.

Švejk ieşi pe coridor, după agentul secret ; acolo îl aştepta o mică surpriză. Vecinul de masă îi arătă vulturul şi-i declară că îl arestează şi că-l va duce imediat la direcţia poliţiei.

Švejk încercă să explice că trebuie să fie o greşeală, că el e absolut nevinovat, că nu rostise nici o vorbă care ar fi putut jigni pe cineva.

Bretschneider îi comunică însă, că se făcuse vinovat de oarecare fapte penale, printre care un rol important îl avea crima de înaltă trădare.

Apoi se întoarseră în cîrciumă şi Švejk se adresă domnului Palivec :

— Eu am cinci halbe, o chiflă şi nişte crenvurşti. Acum, mai daţi-mi o şliboviţă pentru că sînt arestat, şi trebuie să plec.

Bretschneider îi arătă şi domnului Palivec vulturaşul ; se uită o clipă la el, apoi îl întrebă :

— Sînteţi însurat ?

— Sînt.

— Şi soţia dumneavoastră poate să conducă prăvălia, cînd lipsiţi ?

— Poate.

— Atunci totul e în ordine, domnule cîrciumar, spuse vesel Bretschneider. Chemați-o pe soția dumneavoastră și predați-i prăvălia. Diseară venim să vă luăm.

— Nu-ți face sînge rău — îl mîngîie Švejk — eu nu mă duc decît pentru înaltă trădare.

— Dar eu ? Pentru ce ? se tîngui domnul Palivec. Eu care am fost atît de prevăzător !

Bretschneider zîmbi triumfător :

— Pentru că ați spus că s-au căcat muștele pe împărat. Acolo o să vi-l scoată pe nas pe împăratul ăsta.

Și Švejk părăsi cîrciuma „La Potirul" însoțit de agentul secret, pe care, privindu-l drept în față cu zîmbetul său blajin, îl întrebă la ieșirea în stradă :

— Trebuie să cobor de pe trotuar ?

— Cum adică ?

— Păi, socoteam că dacă sînt arestat n-am dreptul să merg pe trotuar.

Cînd intrară pe poarta Direcției poliției, Švejk întrebă :

— Bine am petrecut ! Veniți des pe la „Potirul" ?

Și în timp ce Švejk era dus la biroul de primiri, la „Potirul" domnul Palivec preda cîrciuma soției în lacrimi, mîngîind-o în felul lui :

— Nu plînge, nu zbiera, ce pot să-mi facă pentru tabloul ăla căcat, al măriei sale împăratul ?

Așa și-a făcut intrarea bravul soldat Švejk în războiul mondial, după felul lui sucit de a fi. Pentru istorici e interesant prin aceea că a întrezărit viitorul. Dacă mai tîrziu situația s-a desfășurat totuși altfel decît a expus-o el la „Potirul", trebuie să ținem seama de faptul că nu avea pregătirea diplomatică necesară.

II

BRAVUL SOLDAT ŠVEJK LA DIRECȚIA POLIȚIEI

Atentatul de la Sarajevo umpluse de acuzați cancelaria prefecturii de poliție. Oamenii erau aduși pe rînd, și bătrînul inspector le zicea cu blîndețe :

— O să vă iasă Ferdinand pe nas !

În una din numeroasele celule de la etajul întîi, în care a fost condus, Švejk găsi o societate de șase inși. Cinci ședeau în jurul mesei, iar într-un ungher, pe pat, stătea retras un bărbat între două vîrste, vrînd parcă să se izoleze de ceilalți.

Švejk îi întrebă pe fiecare de ce sînt arestați.

Cei cinci din jurul mesei i-au răspuns aproape la fel : „Pentru Sarajevo" ; — „din pricina lui Ferdinand" ; — „din cauza asasinării arhiducelui" ; — „pentru Ferdinand" ; — „pentru că l-au executat pe arhiduce la Sarajevo".

Al șaselea, care se ținea deoparte, răspunse că el n-are nici în clin, nici în mînecă cu ceilalți, și nu vrea să fie bănuit, el aflîndu-se acolo numai pentru tentativă de omor și jefuirea unui țăran din Holice.

Švejk se aşeză la masă în grupul conspiratorilor, care îşi povesteau, pentru a zecea oară, cum au intrat în dandana.

Năpasta îi lovise pe toţi, în afară de unul, fie la circiumă, fie la vinărie, fie la cafenea. Excepţie făcea numai un domn din cale-afară de gras, cu ochelari şi cu ochii plînşi. Fusese arestat la el acasă, deoarece cu două zile înainte de atentatul din Sarajevo plătise la restaurantul „U Brejšky" consumaţia la doi studenţi sîrbi, tehnicieni, şi fusese văzut apoi, de detectivul Brix, beat, în tovărăşia lor la „Montmartre" în strada Retěz, unde de asemeni plătise pentru ei, după cum a confirmat sub proprie semnătură, în procesul-verbal.

La toate întrebările puse la comisariatul de poliţie cu prilejul anchetei preliminare, el răspunsese văitîndu-se stereotip :

— Eu ţin o papetărie !

La care primea acelaşi stereotip răspuns :

— Asta nu vă dezvinovăţeşte.

Domnul cel scund, profesor de istorie, dăduse de belea într-o vinărie, în vreme ce expunea proprietarului vinăriei istoricul diferitelor atentate. Fusese arestat tocmai în clipa cînd rezuma analiza psihologică a fiecărui atentat cu cuvintele :

— Ideea atentatului e simplă ca oul lui Columb.

— Tot atît de simplă, precum ai să înfunzi dumneata Pankracul, îl completă comisarul, la interogatoriu.

Al treilea conspirator era preşedintele societăţii de binefacere „Dobromil" din Hodkovičky. În ziua în care se săvîrşise atentatul, „Dobromil"-ul organizase o serbare urmată de un concert, în grădină. În timpul serbării s-au pomenit deodată cu vagmistrul jandarmeriei, care îi somă pe participanţi să se împrăştie, amintindu-le că Austria e în doliu, la care preşedintele „Dobromil"-ului îi răspunsese blajin :

— Aveţi numai o clipă răbdare, pînă se termină de cîntat *Hei, Slovane*.[1]

Acum stătea cu capul în mîini şi se tînguia :

— În august avem alegerea noului prezidiu. Dacă nu sînt acasă pînă atunci, te pomeneşti că nu mă mai aleg. Am fost de zece ori preşedinte. Aş muri dac-aş păţi o ruşine ca asta.

Ciudată festă mai jucase răposatul Ferdinand celui de-al patrulea arestat, un om aşezat, de o lealitate ireproşabilă. Două zile încheiate evitase orice discuţie în legătură cu Ferdinand, pînă cînd într-o seară, la cafenea, la o partidă de cărţi, tăind riga de ghindă cu atou-ul, un şapte de tobă, strigase :

— Şapte gloanţe, ca la Sarajevo.

Cel de-al cincilea, arestat — după propria-i mărturisire — tot din pricina asasinării domnului arhiduce la Sarajevo, avea şi acum părul şi barba zbîrlite de spaimă, ceea ce îl făcea să semene cu un grifon.

---

[1] Cîntec al panslaviştilor cehi.

În restaurantul unde fusese agățat nu numai că nu scosese o vorbă, dar nu citise nici măcar ziarele care relatau despre asasinarea lui Ferdinand. Ședea la masă singur-singurel, cînd un domn oarecare se apropie, luă loc în fața lui și începu să-l întrebe repezit :

— Ați citit ?

— N-am citit.

— Știți ceva despre asta ?

— Nu știu.

— Dar știți despre ce e vorba ?

— Nu știu, nu mă interesează.

— Totuși ar trebui să vă intereseze.

— Nu știu ce ar trebui să mă intereseze ! Eu îmi fumez trabucul, beau cîteva halbe, mănînc și nu citesc ziarele. Ziarele mint. La ce bun să-mi fac sînge rău ?

— Așadar, nici asasinatul de la Sarajevo nu vă interesează ?

— Pe mine nu mă interesează nici un fel de asasinat, fie el la Praga, la Viena, la Sarajevo sau la Londra. Pentru asta există autorități, tribunale și poliție. Dacă se întîmplă cîteodată, pe undeva, să fie ucis careva, așa-i trebuie ; de ce e atît de bleg și imprudent să se lase omorît ?

Acestea au fost ultimele lui cuvinte, în menționata convorbire. De atunci nu face decît să repete cu voce tare, din cinci în cinci minute :

— Sînt nevinovat, sînt nevinovat.

Aceste vorbe le strigase şi în poarta prefecturii de poliţie, le va repeta şi în drum spre tribunalul din Praga, şi tot cu ele va intra şi în temniţă.

După ce ascultă toate aceste teribile povestiri de comploturi, Švejk socoti că n-ar strica să-i lămurească pe toţi asupra situaţiei lor desperate.

— Da, e rău de noi — începu el cu vorbe blajine — şi vă înşelaţi cînd spuneţi că vouă, nouă tuturor, nu ni se poate întîmpla nimic. Pentru ce, mă rog, avem poliţie, dacă nu ca să ne pedepsească pentru gurile noastre sparte ? Cînd trăim vremuri atît de primejdioase, încît se împuşcă arhiduci, apoi nimeni nu trebuie să se mai mire că e dus la poliţie. Toate astea se fac de ochii lumii, ca să se facă vîlvă în jurul înmormîntării lui Ferdinand. Cu cît vom fi mai mulţi, cu atît mai bine şi mai frumos. Cînd eram eu ostaş, ne pomeneam uneori cu jumătate din companie la arest. Şi cîţi nevinovaţi n-au fost osîndiţi ; şi nu numai în armată, ci şi la tribunalele civile. Îmi amintesc cum, odată, a fost osîndită o femeie, pentru că îşi gîtuise gemenii abia născuţi. Cu toate că s-a jurat ea că nu putea să sugrume gemeni, pe motiv că nu născuse decît o fetiţă pe care a gîtuit-o fără să-i pricinuiască nici o durere, tot pentru dublu asasinat a fost osîndită. Tot aşa, cu un ţigan din Zabehlice, şi el vinovat. Se furişase în noaptea de Crăciun în dugheana unui băcan. A jurat ca voia numai să se-ncălzească ; dar nu i-a folosit la nimic. Odată încăput pe mîna tribunalului, s-a terminat, e rău. Dar răul ăsta e necesar. S-ar putea să nu fie toţi oamenii

chiar atît de puşlamale pe cît s-ar crede; dar cum să deosebeşti astăzi pe cel bun de haimana, mai ales pe vremurile astea, cînd au făcut proaşcă din Ferdinand? Cînd eram eu ostaş, la noi la Budějovice a fost împuşcat în pădure, în dosul cîmpului de exerciţii, cîinele domnului căpitan. Cum a aflat căpitanul de isprava asta, ne-a chemat pe toţi, ne-a aliniat şi a ordonat să ne numărăm din zece în zece, iar al zecelea să iasă din front. Se-nţelege că şi eu eram printre cei năpăstuiţi, că eram al zecelea, da am stat smirnă, fără să clipim măcar. Căpitanul a trecut de cîteva ori prin faţa noastră şi numai ce-l auzim: „Haimanalelor, potlogarilor, hiene tărcate ce sînteţi. Îmi vine să vă snopesc în bătăi, pentru cîinele ăsta, să vă tai în bucăţele, să vă fac tăiţei, să vă împuşc şi să vă fac saramură. Dar, pentru că sînt om bun, vă dau la toţi zece zile de arest." Vedeţi? Şi-atunci era vorba de un căţel, pe cînd acum e vorba de însuşi domnul arhiduce! Uite pentru ce e necesară teroarea. Doliul ăsta îşi are şi el rostul lui.

— Eu sînt nevinovat, sînt nevinovat, îi da într-una bărbatul cu părul vîlvoi.

— Şi Isus Cristos a fost nevinovat — zise Švejk — şi tot l-au răstignit. De cînd e lumea lume, nu s-a sinchisit nimeni de-un om nevinovat. *„Maul halten und weiter dienen"* [1] cum ni se spunea nouă la militărie. Aşa e cel mai bine şi cel mai frumos.

Švejk se întinse pe laviţă şi adormi liniştit.

[1] Ţine-ţi gura şi fă-ţi slujba mai departe (germ.).

Între timp mai fură aduşi încă doi arestaţi. Unul din ei era bosniac. Umbla agitat prin celulă, scrîşnea din dinţi, şi la fiecare două vorbe zicea: *„Jebenti dušu!"* [1] Îl chinuia gîndul ca nu cumva la Direcţia poliţiei să i se piardă coropca cu care făcea negoţ ambulant.

Al doilea oaspe era cîrciumarul Palivec, care, zărindu-l pe prietenul său Švejk, îl trezi din somn, adresîndu-i-se cu un glas jalnic:

— Uite-mă şi pe mine aici.

Švejk îi scutură mîna cu afecţiune, răspunzîndu-i:

— Asta într-adevăr mă bucură! Ştiam eu că domnul acela o să se ţină de cuvînt, cînd a spus că are să vină să vă ridice. Punctualitatea e mare lucru.

Domnul Palivec ţinu însă să precizeze că asemenea punctualităţi nu fac nici cît un căcat, întrebîndu-l apoi în şoaptă dacă ceilalţi domni arestaţi nu sînt cumva pungaşi, ceea ce pe el, ca negustor, l-ar putea compromite. Švejk îl lămuri că, în afară de unul, care încercase să ucidă şi să jefuiască un bătrîn din Holice, restul oamenilor se afla acolo din pricina arhiducelui.

Domnul Palivec se simţi jignit, susţinînd că el nu e arestat din pricina unui fleac de arhiduce, ci pentru însăşi maiestatea sa împăratul. Afirmaţia stîrnind interesul societăţii, Palivec povesti cum l-au murdărit muştele pe împărat.

— Mi l-au necinstit, bestiile — îşi încheie el povestirea — şi la urmă m-au băgat şi pe mine în cri-

---

[1] Tu-ţi sufletul mă-ti! (Srb.)

minal! Asta nu le-o iert eu muştelor, încheie el amenințător.

Švejk se duse din nou să se culce dar n-apucă să doarmă mult, pentru că veniră să-l ia la interogatoriu.

Şi astfel, Švejk, urcînd scara spre secţia a III-a, îşi ducea crucea spre vîrful Golgotei, fără să-şi dea seama de martiriul său.

Citind inscripţia care lămurea că scuipatul pe jos e oprit, ceru voie gardianului să-i permită să folosească scuipătoarea şi bucuros în naivitatea lui, îşi făcu intrarea în cancelarie, cu vorbele:

— Bună seara la toată lumea, domnilor!

În loc de răspuns, cineva îi dădu un ghiont sub coaste şi-l împinse în faţa unei mese, la care şedea un domn, o mutră nepăsătoare de funcţionar cu trăsături de o cruzime atît de bestială, încît părea un evadat din cartea lui Lombroso, *Tipuri de criminali*.

Se uită la Švejk cu o ferocitate care trăda setea de sînge şi-i spuse:

— Nu face pe tîmpitul.

— N-am de ce să mă fac, răspunse Švejk cu gravitate. Eu am fost reformat din armată pentru tîmpenie, şi declarat idiot în mod oficial de o comisie specială. Sînt un idiot oficial.

Domnul cu mutra de criminal scrîşni din dinţi.

— Crima de care eşti acuzat şi cele de care te-ai făcut vinovat dovedesc că eşti în toate minţile.

Şi-i înşiră un pomelnic lung, de diferite crime, începînd de la înalta trădare şi sfîrşind cu insultarea

Maiestății Sale și a membrilor casei imperiale. În centrul acestui noian de învinuiri cel mai greu trăgea aprobarea asasinării arhiducelui Ferdinand, de unde răsărea o altă ramură cu noi crime, printre care strălucea aceea de instigare la revoltă, întrucît toate se întîmplaseră într-un local public.

— Ei, ce ai de zis ? întrebă triumfător domnul cu înfățișarea feroce.

— Slavă Domnului, e destul, răspunse Švejk cu candoare. Ce e prea mult, strică.

— Ei, vezi că recunoști ?

— Eu recunosc tot. Disciplina-i disciplină ; fără disciplină nu faci nici o ispravă. Cînd eram eu ostaș, tot așa...

— Vorba ! se răsti la el inspectorul de poliție ; și să nu deschizi gura decît atunci cînd te-oi întreba eu ! Înțeles ?

— Păi cum să nu înțeleg ? zise Švejk. Raportez supus precum că înțeleg și că, în tot ce veți binevoi să-mi spuneți, știu să mă orientez.

— Cu cine ai legături ?

— Cu menajera mea, stimate domn.

— Și în cercurile politice locale, nu ai nici o cunoștință ?

— Am, onorate domn ; îmi cumpăr zilnic ediția de după-masă a ziarului *Národni politika*, „Cățelușa" cum i se spune.

— Ieși afară ! răcni la el domnul cu mutra de fiară.

În timp ce era scos din birou, Švejk apucă să-i mai spună :

— Noapte bună, stimate domn !

Înapoindu-se în celulă, Švejk aduse la cunoştinţa arestaţilor că interogatoriul e un moft. „Se răţoieşte puţin la tine şi te dă afară."

— Pe vremuri — povesti Švejk — era mai rău. Am citit odată într-o carte cum că acuzaţii erau puşi să umble pe tablă înroşită şi să bea plumb topit, ca să vadă dacă erau sau nu vinovaţi. Alteori le zdrobeau picioarele în butuci, ori îi întindeau pe o scară, dacă nu voiau să mărturisească, şi le ardeau şoldurile cu torţa de pompier, aşa cum i-au făcut sfîntului Jan Nepomuk. Se zice că zbiera sfîntul, de parcă l-ar fi tras în ţeapă şi n-a încetat să zbiere decît atunci cînd l-au aruncat în apă de pe podul Eliska, într-un sac impermeabil. De multe ori omul era sfîrtecat în patru, sau ţintuit la stîlp în faţa muzeului. Al de stătea doar închis în camera de tortură se simţea ca un nou-născut.

— In ziua de azi — reluă Švejk cu satisfacţie — arestul e floare la ureche. Nici tu spintecare, nici tu butuci, pat avem, masă avem, laviţe avem, nu ne înghesuim ca sardelele, ciorbă ni se dă, pîine ni se dă, ulciorul cu apă ni se aduce, latrina o avem colea, sub nas. In toate se vede progresul. E drept, că-i cam departe pînă la interogator : treci prin trei coridoare şi urci şi un etaj ; în schimb, pe culoare e curat şi animaţie. Unul vine, altul pleacă, unu-i tînăr, altul bătrîn, bărbaţi, femei de-a valma. Iţi pare bine că cel puţin nu eşti singur. Fiecare îşi vede mulţumit de drumul lui şi nu are a se teme că la birou o să i

se spună : „Aşadar, am chibzuit şi am hotărît ca mîine să fii sfîşiat în patru sau ars pe rug, la alegere". Era desigur neplăcut să alegi şi sînt încredinţat, domnilor, că mulţi dintre noi, într-un astfel de moment, am fi stat la cumpănă. Ei, dar astăzi, spre binele nostru, lucrurile s-au schimbat.

Tocmai îşi sfîrşea pledoaria întru apărarea tratamentului modern aplicat cetăţeanului în închisori, cînd paznicul deschise uşa, strigînd :

— Švejk, îmbracă-te ; eşti chemat la interogator.

— De-mbrăcat mă-mbrac eu — răspunse Švejk — n-am nimic împotrivă ; dar cred că e o greşeală la mijloc, pentru că eu am mai fost o dată pe la interogator. Ş-apoi, teamă mi-e că ceilalţi domni, aci prezenţi, se vor supăra pe mine văzînd că mă duc de două ori la interogator, pe cîtă vreme dumnealor n-au fost încă niciodată în seara asta. Ar avea motive să fie geloşi pe mine.

— Haide, ieşi o dată şi nu mai trăncăni, răspunse gardianul acestei întîmpinări de gentleman.

Şi astfel Švejk se pomeni din nou în faţa domnului cu mutră de criminal, care, luîndu-l iute, îl întrebă răstit şi categoric :

— Recunoşti totul ?

Švejk îşi aţinti ochii albaştri şi blajini pe chipul necruţător al omului din faţă şi zise cu blîndeţe :

— Dacă doriţi să recunosc, recunosc, onorate domn. Iar dacă mi-aţi spune : Švejk, să nu recunoşti nimic, aş tăgădui pînă în pînzele albe, măcar să ştiu că aş fi făcut bucăţele-bucăţele.

Asprul domn însemnă ceva în acte şi, întinzîndu-i lui Švejk condeiul, îl pofti să semneze.

Şi Švejk iscăli denunţul lui Bretschneider, la care erau adăugate următoarele :

„Toate învinuirile, mai sus-menţionate, împotriva mea sînt întemeiate.

Josef Švejk"

După ce semnă, se adresă asprului funcţionar :

— Mai am ceva de iscălit ? Ori să mai vin mîine dimineaţă ?

— Mîine dimineaţă ai să fii dus la tribunal, fu răspunsul.

— La ce oră, domnule ? Nu de alta, dar nu care cumva, Doamne fereşte, să adorm.

— Ieşi afară ! zbieră domnul pentru a doua oară în acea zi la Švejk, de la celălalt capăt al mesei.

În timp ce se întorcea la noul său cămin zăbrelit, Švejk îi zise gardianului care-l însoţea :

— Toate merg ca pe roate !

Îndată ce uşa se închise în urma lui, tovarăşii de arest îl năpădiră cu tot felul de întrebări, la care Švejk răspunse hotărît :

— Am mărturisit, după cît se pare, că l-am ucis pe arhiducele Ferdinand.

Îngroziţi, cei şase bărbaţi se ghemuiră sub păturile păduchioase ; doar bosniacul exclamă :

— *Dobro došli.*[1]

---

[1] Bine-aţi venit (srb.).

Întinzîndu-se pe partea lui de prici, Švejk mai spuse :

— Ce păcat că n-avem un ceas deșteptător.

A doua zi de dimineață fu însă trezit fără deșteptător și, la orele șase fix, era dus cu duba spre tribunalul teritorial.

— „Cine se scoală de dimineață departe ajunge", le zise Švejk tovarășilor lui de călătorie, în timp ce duba ieșea pe poarta Direcției poliției.

III

ŠVEJK ÎN FAȚA MEDICILOR LEGIȘTI

Odăițele confortabile și curate ale tribunalului, pereții văruiți, zăbrelele date cu lac negru, precum și rotofeiul domn Demartini, paznicul-șef al arestului preventiv, cu reveruri violete și galon de aceeași culoare la chipiu, îi făcură cea mai bună impresie lui Švejk. Culoarea violetă nu e de rigoare numai aci, ci și la ceremoniile religioase, de Miercurea morților și Vinerea mare.

Se repeta glorioasa istorie a stăpînirii Ierusalimului de către romani. Arestații erau scoși și înfățișați Pilaților anului 1914, jos, la parter. Judecătorii de instrucție, Pilați ai vremurilor moderne, în loc să-și spele mîinile cu ostentație, trimit să li se aducă de la restaurantul Teissig papricaș și bere de Plzen înaintînd procuraturii, unul după altul, actele de acuzare.

Aici, în majoritatea cazurilor logica dispare: paragraful cutare achită, paragraful cutare te spînzură, paragraful cutare spune tîmpenii, paragraful cutare își rîde de tine, paragraful cutare ucide și nu iartă.

Excepţie făceau cîţiva domni (întocmai ca la Direcţia poliţiei) care nu prea luau legile în serios, căci pretutindeni se mai găseşte şi grîu printre neghină.

În faţa unuia din aceştia fu adus Švejk. Era un domn mai în vîrstă, cu înfăţişare blîndă, care, interogîndu-l pe vremuri pe faimosul ucigaş Valeš, nu uitase niciodată să-i spună: „Poftim, luaţi loc, domnule Valeš, uitaţi-vă un scaun liber".

Cînd Švejk fu adus în faţa lui, îl pofti, cu înnăscuta-i amabilitate, să ia loc, adresîndu-i-se:

— Care va să zică, dumneavoastră sînteţi domnul Švejk?

— Dacă socot bine sînt chiar el — replică Švejk — dat fiind că şi tata a fost Švejk, iar mama doamna Švejková. Nu pot să-i fac de ruşine tăgăduindu-mi numele.

Un zîmbet prietenos flutură pe buzele judecătorului de instrucţie.

— Văd că dumneata ai făcut isprăvi, nu glumă! Ai multe pe conştiinţă!

— Eu am întotdeauna multe pe conştiinţă — zise Švejk zîmbind şi mai amabil decît domnul consilier de tribunal — poate chiar mai multe decît dumneavoastră, domnule judecător.

— Asta se vede din procesul-verbal pe care l-ai iscălit, zise judecătorul de instrucţie, cu un ton nu mai puţin amabil; nu s-a exercitat nici o presiune asupra dumitale la poliţie?

— Da' de unde, onorate domn. Chiar eu i-am întrebat dacă trebuie să iscălesc şi, cînd mi-au spus să

iscălesc, am iscălit. Că doar nu era să mă bat cu ei, din pricina propriei mele iscălituri! La ce mi-ar fi folosit? O rînduială trebuie să existe.

— Te simţi deplin sănătos, domnule Švejk?

— Deplin, n-aş putea zice, domnule judecător. Am reumatism şi mă ung cu opodeldoc.

Bătrînul funcţionar zîmbi iarăşi cu bunătate

— Ce-ai zice, dacă am pune să te examineze medicii legişti?

— De, eu zic că nu-s chiar aşa rău bolnav şi-i păcat să-şi piardă domnii vremea cu mine fără rost. M-a examinat şi doctorul de la Direcţia poliţiei, care voia să constate dacă nu cumva am blenoragie.

— Ştii ce, domnule Švejk? Să încercăm totuşi şi cu medicii legişti. O să întocmim o comisie: pe dumneata te trimitem, pînă una-alta, la arestul preventiv. În vremea asta te mai odihneşti puţin. Deocamdată, încă o întrebare: din procesul-verbal reiese că dumneata ai fi declarat, ba ai şi răspîndit zvonul că în curînd o să izbucnească războiul.

— Războiul, domnule judecător, o să izbucnească foarte curînd.

— Nu te apucă aşa, din cînd în cînd, un fel de crize?...

— Asta, mă rog, nu: doar o dată era să mă apuce roata unui automobil în Piaţa Carol, dar de atunci au trecut ani mulţi.

Cu aceasta interogatoriul luă sfîrşit. Švejk îi întinse mîna judecătorului de instrucţie şi întorcîndu-se în odăiţa lui se adresă vecinilor săi:

— Va să zică, din pricina asasinării arhiducelui Ferdinand, voi fi examinat de medicii legişti.

— Şi eu am fost examinat o dată de medicii legişti, zise un tînăr. Asta s-a întîmplat cînd am ajuns în faţa curţii cu juri pentru nişte covoare. M-au declarat slab de minte. Acum am şterpelit o treierătoare cu aburi şi nu pot să-mi facă nimic. Avocatul meu mi-a spus ieri că o dată declarat nebun, trebuie să trag foloase toată viaţa.

— Eu unul n-am nici o încredere în medicii legişti, interveni un bărbat cu înfăţişare inteligentă. Odată, după ce falsificasem nişte poliţe, am asistat, pentru orice eventualitate, la prelegerile doctorului Heveroch şi, după ce m-au prins, am făcut pe paraliticul, aşa cum l-a descris el. Am muşcat de picior un medic legist din comisie, am băut cerneală din călimară şi, să mă iertaţi, mi-am făcut nevoile într-un colţ, în faţa întregii comisii. Dar pentru că am muşcat pe unul de pulpă m-au declarat perfect sănătos şi asta m-a pierdut.

— Mie nu mi-e frică de domnii ăştia, zise Švejk. Cînd eram ostaş, m-a examinat un medic veterinar şi am ieşit bine la examen.

— Medicii legişti sînt nişte ticăloşi, glăsui un pipernicit. Mai deunăzi am dezgropat din întîmplare în livada mea un schelet şi medicii legişti au spus că e vorba de un om asasinat cu patruzeci de ani în urmă, lovit în cap cu un obiect neascuţit. Eu n-am decît treizeci şi opt de ani şi totuşi m-au închis, cu

mote că le-am arătat actul de botez, extrasul de naștere și actele de identitate în regulă.

— Eu cred — interveni Švejk — că ar fi bine să privim lucrurile cu mai multă îngăduință. Oricine poate și trebuie să greșească, în măsura în care se gîndește mai mult la un lucru. Medicii legiști sînt și ei oameni și oamenii au cusururile lor. Să vedeți ce s-a întîmplat odată la Nusle, lîngă podul de peste Botici : într-o noapte, pe cînd mă întorceam acasă de la cîrciuma „U Banzetu", s-a apropiat de mine un domn și m-a plesnit în cap cu o vînă de bou ; cînd m-a văzut lungit la pămînt, a îndreptat lanterna asupra-mi și a zis : „M-am înșelat, nu e ăsta". Și s-a înfuriat așa de rău că greșise, încît mi-a mai croit una peste spinare. E în firea omului să greșească, pînă la moarte. Așa a fost și cu domnul acela care, într-o noapte, a dat peste un cîine turbat, pe jumătate înghețat și l-a luat acasă la el, vîrîndu-l în patul nevestii. Cum s-a încălzit și și-a venit în fire, cîinele a mușcat toată familia iar pe copilașul din leagăn l-a sfîșiat și l-a mîncat. Și să vă mai spun și o pățanie de la noi, cu un strungar care a deschis cu o cheie biserica de la Podoly ; crezînd că e la el acasă, s-a descălțat în sacristie, încredințat că e bucătăria lui, s-a culcat în altar, convins că e în patul lui și s-a învelit cu niște odăjdii cu inscripții sfinte, punîndu-și evanghelia și alte cărți sfințite sub cap, ca să i-l țină sus, în loc de pernă. Dimineața, a dat peste el paracliserul. Cînd și-a venit în fire, bietul om s-a scuzat zîmbind că a nimerit greșit. „Fru-

moasă greşeală, n-am ce zice, i-a răspuns paracliserul ; pentru o greşeală ca asta trebuie să tîrnosim din nou biserica." Strungarul a fost dus apoi în faţa medicilor legişti care au dovedit că era perfect lucid şi treaz, căci — după spusele lor — dacă ar fi fost beat n-ar fi nimerit cu cheia în broasca bisericii. Urmarea a fost că strungarul a murit la Pankrac.

— Să vă mai spun una şi anume cum s-a înşelat la Kladno un cîine poliţist — cîine lup — al cunoscutului reitmaistru Rotter. Reitmaistrul Rotter dresa cîini din ăştia cu care făcea experienţă pe pielea vagabonzilor, pînă cînd toţi vagabonzii au început să ocolească districtul Kladno. Văzînd cum stau lucrurile, reitmaistrul a ordonat jandarmilor să-i aducă cu orice preţ un om suspect. Şi aşa, i-au adus într-o bună zi un om destul de bine înţolit, pe care l-au găsit şezînd pe-o buturugă, în pădurea de la Lany. A pus numaidecît să i se taie o bucată din poala hainei, pe care a dat-o cîinilor poliţişti să o miroase. După asta l-au dus pe omul cu pricina undeva afară din oraş, într-o cărămidărie şi-au pus pe urmele lui cîinii dresaţi, care l-au găsit şi l-au adus înapoi. După asta omul nostru a trebuit să se suie pe o scară în pod, să sară peste un zid, să se arunce într-un eleşteu, cu cîinii după el. În cele din urmă s-a dovedit că omul era un deputat radical ceh, căruia, făcîndu-i-se lehamite de Parlament, plecase într-o excursie în pădurile de lîngă Lany. De aceea spun eu că oamenii sînt supuşi greşelilor, fie ei învăţaţi sau tîmpiţi şi fără carte. Chiar şi miniştrii greşesc.

*

Comisia de medici legişti care avea să hotărască dacă orizontul spiritual al lui Švejk este sau nu pe măsura crimelor de care era acuzat era alcătuită din trei domni foarte serioşi. Părerile lor erau diametral opuse.

Se înfruntau trei şcoli ştiinţifice şi trei concepţii psihiatrice diferite.

Dacă în cazul lui Švejk s-a ajuns totuşi la o perfectă înţelegere între aceste tabere ştiinţifice opuse, lucrul se poate explica numai prin impresia de-a dreptul uluitoare pe care Švejk a făcut-o asupra întregii comisii cînd, intrînd în camera unde urma să i se examineze starea psihică şi zărind pe perete portretul monarhului austriac, a strigat: „Domnilor, trăiască împăratul Franz Josef I !"

Afacerea era limpede ca lumina zilei. Prin manifestarea spontană a lui Švejk, cădeau o serie întreagă de întrebări, rămînînd în picioare numai cîteva din cele mai importante. Din răspunsuri urma să fie confirmată prima impresie despre Švejk, pe baza sistemului doctorului în psihiatrie Kellerson, a doctorului Heveroch şi a englezului Weiking.

— Radiul e mai greu ca plumbul ?

— Eu nu l-am cîntărit, mă rog, răspunse Švejk cu zîmbetul lui binevoitor.

— Dumneata crezi în sfîrşitul lumii ?

— Mai întîi ar trebui să-l apuc, dar asta n-o cred.

— Ai putea socoti diametrul pămîntului ?

— Nu, vă rog, n-aş fi în stare, răspunse Švejk. Dar v-aş spune şi eu, domnilor, o ghicitoare : Fie, o casă cu trei caturi ; în casa aceasta la fiecare etaj sînt cîte opt ferestre. Pe acoperiş sînt două creste şi două coşuri. În fiecare cat sînt doi chiriaşi. Şi acum spuneţi-mi, domnilor, în ce an a murit bunica portarului ?

Medicii legişti se priviră semnificativ. Cu toate acestea, unul din ei mai puse o întrebare :

— Nu cumva ştii care e adîncimea cea mai mare în Oceanul Pacific ?

— Nu, nu ştiu, mă rog, sună răspunsul ; dar socot că trebuie să fie mai mare decît aceea de sub stînca Vyšehrad, în Vltava.

Preşedintele comisiei întrebă scurt : — Ajunge ? dar unul din membri mai puse următoarea întrebare :

— Cît face 12.897 înmulţit cu 13.863 ?

— 729, răspunse Švejk fără să clipească.

— Cred că ajunge, zise preşedintele comisiei. Puteţi duce acuzatul la locul lui.

— Vă mulţumesc, domnilor — zise Švejk respectuos — şi mie mi-e de ajuns.

După plecarea lui, consiliul celor trei se opri la concluzia că Švejk este un tîmpit şi un idiot înveederat, după toate legile naturii descoperite de savanţii psihiatri.

Referatul transmis judecătorului de instrucţie cuprindea printre altele :

„Subsemnații medici legiști au ajuns la concluzia că individul Josef Švejk, trimis spre cercetare în fața sus-numitei comisii, suferă de tîmpenie totală și cretinism congenital, exprimîndu-se cu cuvinte ca: «Trăiască împăratul Franz Josef I», manifestare care ajunge cu prisosință pentru a lămuri că Josef Švejk este un idiot manifest. De aceea, subsemnata comisiune propune:

I. Stingerea acțiunii împotriva lui Josef Švejk.

II. Transportarea și internarea lui Josef Švejk, spre supraveghere, într-o clinică de psihiatrie, pentru a se constata în ce măsură starea lui mintală este primejdioasă pentru cei din jurul său."

În timp ce se redacta acest referat, Švejk le povestea colegilor săi de arest:

— L-au dat uitării pe Ferdinand și s-au distrat cu mine, spunînd tîmpenii și mai mari. În cele din urmă ne-am zis că ne ajunge cîte ne-am povestit și ne-am despărțit.

— Eu nu mai am încredere în nimeni, zise pipernicitul, în a cărui livadă fusese dezgropat din întîmplare un schelet. Toți sînt pungași.

— Și pungașii ăștia își au rostul lor, observă Švejk, întinzîndu-se pe salteaua de paie. Dacă toți oamenii ar voi numai binele celorlalți, curînd ar ajunge să se omoare între ei.

IV

ŠVEJK E DAT AFARĂ DIN BALAMUC

Mai tîrziu, Švejk nu găsea destule cuvinte de laudă, vorbind de viaţa din balamuc :

— Zău dacă înţeleg de ce se supără nebunii, cînd îi opreşte acolo. Acolo poate omul să se tăvălească în pielea goală pe podea, să urle ca un şacal, să se înfurie şi să muşte. Dacă ar face una ca asta pe promenadă, s-ar cruci lumea ; acolo, însă, e un lucru foarte firesc ! E o libertate, cum n-au visat-o nicicînd socialiştii. Omul se poate da drept Dumnezeu ori Maica Domnului, drept regele Angliei, ori papa de la Roma, sau drept împăratul Austriei, sau sfîntul Vaclav, cu toate că ăsta a fost întotdeauna legat şi despuiat şi a zăcut într-o chilie uitată. Era acolo unul care striga în gura mare că e arhiepiscop ; şi ce credeţi că făcea ? Se ghiftuia ! Şi mai ceva, ceva prea-prea, nu-mi vine să spun, că-i de ruşine, dar nimeni nu se ruşina. Unul a mers pînă acolo că se dădea drept sfinţii Ciril şi Metodiu, ca să i se dea porţie dublă. Nu lipsea nici domnul însărcinat care ne poftea pe

toţi la botez. Mai erau închişi acolo o droaie de şahişti, politicieni, pescari şi cercetaşi, colecţionari de mărci, fotografi amatori. Era şi un colecţionar de ţucale vechi pe care le numea scrumiere. Unul stătea mereu în cămaşă de forţă, ca să nu poată socoti cînd o să fie sfîrşitul lumii. M-am mai întîlnit acolo cu nişte profesori. Unul din ei s-a ţinut tot timpul după mine şi mi-a spus că leagănul ţiganilor a fost în munţii Krkonoše, iar altul m-a încredinţat că înăuntrul globului pămîntesc mai este un glob mult mai mare ca cel de deasupra.

Fiecare spunea ce-i place şi tot ce îi venea la gură, întocmai ca în Parlament. Uneori îşi spuneau basme şi, dacă se întîmpla ca prinţesa din poveste să o sfîrşească rău, se încăierau. Cel mai furios era un domn, care se dădea drept al 16-lea volum al dicţionarului ştiinţific al lui Otto şi ruga pe toţi să-l deschidă şi să găsească expresia „cusătoare de cartonaje", pentru că altfel — zicea el — e pierdut. Se liniştea abia după ce îl băgau în cămaşa de forţă. Atunci se bucura că a intrat în presa legătorului de cărţi şi se ruga să-l rotunjească modern. Ce să vă mai spun, trăiam ca-n sînul lui Avraam. Poţi să răcneşti, să urli, să cînţi, să plîngi, să behăi, să munceşti, să ţopăi, să te închini, să te dai de-a berbeleacul, să-umbli în patru labe, să ţopăi într-un picior, să alergi roată împrejur, să joci, să te zbengui, să stai toată ziua pe vine, ori să te caţări pe pereţi. Nimeni nu vine să-ţi spună : „N-aveţi voie să faceţi una ca asta, nu-i frumos, domnule, ar trebui să vă

fie ruşine; şi mai ziceţi că sînteţi om învăţat". E adevărat că sînt şi nebuni liniştiţi de tot. Aşa era un inventator, care se scobea într-una în nas şi numai o dată pe zi zicea: „Uite chiar acum am inventat electricitatea!" Cum vă spun, era foarte frumos pe acolo şi cele cîteva zile, pe care le-am petrecut în balamuc, sînt clipele cele mai fericite din viaţa mea.

Şi într-adevăr, chiar primirea ce i s-a făcut lui Švejk la balamuc, unde a fost dus de la tribunalul teritorial ca să fie pus sub observaţie, a întrecut toate aşteptările lui. Mai întîi, l-au dezbrăcat în pielea goală, i-au pus un fel de halat şi l-au condus la baie, luîndu-l discret de subsuori, în vreme ce unul dintre îngrijitori îi ţinea de urît povestindu-i anecdote despre evrei. La baie l-au băgat într-o cadă cu apă caldă, apoi l-au scos şi l-au pus sub un duş rece. Aşa i-au făcut de trei ori la rînd, întrebîndu-l dacă îi place. Švejk răspunse că e mai bine decît în baia de lîngă podul Carol şi că lui personal îi place grozav să facă baie. „Dacă mi-aţi tăia şi unghiile şi m-aţi tunde, atunci nu mi-ar mai lipsi nimic pentru a fi cu totul fericit", adăugă el zîmbind binevoitor.

Şi această dorinţă îi fu îndeplinită. După ce l-au frecat bine cu buretele, l-au înfăşurat într-un cearşaf şi l-au dus la secţia întîia, unde, după ce l-au întins mai întîi în pat şi l-au acoperit cu plăpumi, l-au rugat să doarmă.

Şi azi vorbeşte Švejk cu multă plăcere despre clipele acelea. „Închipuiţi-vă că m-au dus pe braţe. Pot spune: eram pe deplin fericit."

Şi într-adevăr, adormi fericit. Apoi îl treziră ca să-i dea o cană cu lapte şi o chiflă. Chifla era gata tăiată în bucăţele mici şi în vreme ce unul din îngrijitori îl ţinea de amîndouă mîinile, celălalt muia bucăţelele de chiflă în lapte şi-l îndopa cu ele, cum îndopi gîsca cu boţuri de mămăligă. După ce l-au hrănit, l-au luat frumuşel de subsuori şi l-au dus la closet, unde l-au rugat să-şi facă nevoile, atît cea mare cît şi cea mică.

Şi despre această frumoasă clipă povesteşte Švejk cu plăcere şi, desigur, nu e nevoie să reproduc propriile lui cuvinte prin care mărturisea ce au făcut pe urmă cu el. Ţin să amintesc doar una din mărturisirile lui Švejk :

— În timpul ăsta, unul din ei mă ţinea în braţe.

După ce l-au adus înapoi, l-au culcat iar în pat şi l-au rugat din nou să doarmă. După ce adormi, îl treziră şi-l duseră în camera de consultaţii, unde Švejk, stînd gol puşcă în faţa a doi medici, îşi aminti de glorioasa vreme a recrutării sale. Fără voie, de pe buze îi scăpă cuvîntul :

— *Tauglich* [1].

— Ce ai zis ? întrebă unul din medici. Fă cinci paşi înainte şi cinci înapoi.

Švejek făcu zece.

— Nu ţi-am spus să faci cinci ? zise medicul.

— La mine nu contează cîţiva paşi în plus, răspunse Švejk.

---

[1] Apt (germ.).

După aceea medicii îl poftiră să se așeze pe scaun și unul îi ciocăni genunchii. Apoi adresîndu-se către celălalt spuse că reflexele sînt cu totul normale, la care drept răspuns, celălalt medic clătină din cap și se apucă și el să ciocănească genunchii lui Švejk, în timp ce primul îi ridica pleoapele și-i cerceta pupilele. Apoi plecară la masă și schimbară cîteva expresii latinești.

— Ascultă, știi să cînți ? îl întrebă unul din ei. N-ai putea să ne cînți ceva ?

— Cum să nu, domnilor, răspunse Švejk. E drept că nu prea am voce și nici ureche muzicală, dar o să încerc să vă fac pe plac, dacă vreți să vă distrați.

Și Švejk se porni :

„Visînd în jilțul monahal,
Călugăr mic, în seara calmă,
De ce îți cade fruntea-n palmă
Și-o lacrimă pe chipul pal ?"

— Mai departe nu mai știu — continuă Švejk — dar dacă doriți vă cînt :

„Mi-e tristă inima și grea
Dar gîndul zboară-n depărtări,
Acolo, în albastre zări,
Acolo e nădejdea mea."

— Nici ăsta nu-l știu tot, oftă Švejk. Mai știu strofa întîia din *Kde domov muj* [1], apoi *Generalul Windischgrätz* [2] *și ceilalți comandanți au început răz-*

---

[1] Unde-i patria mea — imnul național ceh.
[2] General în armata austriacă, care în 1848 a înăbușit mișcările revoluționare din Praga și Viena.

boiul în zorii zilei şi vreo două cîntece naţionale ca *Ţine-ne Doamne* şi *Cînd mergeam spre Jaroměr*, apoi *Te slăvim de mii de ori...*

Medicii se uitară unul la altul şi unul din ei întrebă :

— A mai fost cercetată vreodată starea dumitale mintală ?

— În armată, răspunse Švejk solemn şi mîndru. Am fost declarat în mod oficial tîmpit învederat de către domnii medici militari.

— Mie mi se pare că eşti un simulant, se răsti la el un al doilea medic.

— Eu, domnilor — se apără Švejk — nu sînt de loc simulant, eu sînt un idiot adevărat, puteţi să vă informaţi la cancelaria Regimentului 91, din České Budějovice, ori la comandamentul militar de la Karlin.

Cel mai vîrstnic dintre medici făcu un semn de deznădejde şi zise îngrijitorilor, arătînd spre Švejk :

— Daţi-i hainele înapoi şi duceţi-l la clasa a treia, pe primul coridor ; pe urmă unul din voi să-i ducă la cancelarie toate actele. Şi spuneţi-le să se grăbească, să nu-l mai ţie mult pe capul nostru.

Medicii aruncară încă o privire zdrobitoare asupra lui Švejk, care, reverenţios, se retrăgea de-a-ndaratelea spre uşă, ploconindu-se ca un om bine crescut. La întrebarea unuia dintre paznici, de ce se ţine de prostii, el răspunse :

— Fiindcă nu sînt îmbrăcat, sînt gol și nu vreau să le arăt dosul domnilor ăstora, ca să nu creadă că sînt prost crescut sau obraznic.

Din clipa în care primiseră ordinul să-i înapoieze hainele, paznicii nu-i mai dădură nici o atenție. Îi poruncіră să se îmbrace și unul din ei îl duse la clasa a treia unde, în cele cîteva zile cît a stat pînă i s-au făcut formele de dare afară, a avut prilejul să-și exprime frumoasele lui impresii. Medicii dezamăgiți îl proclamară „simulant cu mintea redusă" și cum îi dădură drumul înainte de masă, Švejk le făcu o mică scenă.

Le spuse că dacă îl dau afară din balamuc, nu se cade să-l alunge fără să-i dea mai întîi de mîncare.

Conflictul fu curmat de sergentul chemat de portar, care îl conduse la comisariatul de poliție din strada Salmova.

V

ŠVEJK LA COMISARIATUL DIN STRADA SALMOVA

După frumoasele zile însorite, petrecute în balamuc, urmară pentru Švejk ceasuri de adevărată persecuţie. Inspectorul de poliţie Braun aranjă scena întîlnirii cu Švejk cu o cruzime demnă de călăii romani de pe vremea drăgălaşului împărat Nero. Aspru, ca pe atunci, cînd se zicea: „Aruncaţi-l pe tîlharul ăsta de creştin în gura leilor", inspectorul Braun ordonă: „Băgaţi-l la zdup!"

Nici o vorbuliţă mai mult sau mai puţin. Numai ochii domnului inspector Braun luceau în acest timp cu o perversă voluptate.

Švejk făcu o temenea şi rosti mîndru:

— Sînt gata domnilor. Cred că „zdup" înseamnă cabinet particular, ceea ce nu e tocmai aşa de rău.

— Aici să nu faci pe nebunul — îi răspunse poliţaiul — la care Švejk replică:

— Eu n-am pretenţii şi vă sînt cît se poate de recunoscător pentru tot ce faceţi pentru mine.

În cabinetul particular, pe laviță, ședea un om abătut. Părea nepăsător și înfățișarea lui trăda limpede că scîrțîitul cheii în broască nu-i trezea speranța că ușa i se va deschide spre libertate.

— Am onoarea, i se adresă Švejk așezîndu-se lîngă el, pe laviță. Cît o fi ceasul ?

— De ceas îmi arde mie ? răspunse omul abătut.

— Nu-i chiar așa de rău aici, urmă Švejk. Lavița e făcută din scînduri date la rindea.

Bărbatul cel serios nu-i dădu nici un răspuns ; se sculă și începu să măsoare cu pași repezi micul spațiu dintre ușă și laviță, de parcă s-ar fi grăbit să salveze ceva.

Între timp Švejk se uita cu interes la mîzgăliturile de pe pereți. Văzu o inscripție, în care un arestat necunoscut jura poliției ură pe viață și pe moarte. Textul suna așa : „Vă vin eu de hac !" Alt arestat scrisese : „Pupați-mă în c..., curcanilor !" Altul făcea pur și simplu constatarea : „Am stat aici, de la 5 iunie 1913 și s-au purtat frumos cu mine. Josef Mareček, negustor din Vršovice." Mai era și o inscripție, care te înduioșa prin profunzimea ei : „Îndurare, dumnezeule mare..." și sub ea : „Pupați-mă în c..." Litera „c" era însă tăiată și pe margine era scris cu litere mari : „pulpană". Alături, un suflet poetic scrisese versurile :

„Soarele apune, iată,
Dar privirea-mi luneca
Spre colina luminată
Unde șade mîndra mea."

Bărbatul care alerga între uşă şi laviţă, de parcă ar fi vrut să cîştige cursa maratonului se opri deodată obosit şi aşezîndu-se din nou la locul lui, îşi sprijini capul în mîini şi izbucni :

— Daţi-mi drumul !

— Nu, nu-mi dau drumul ! rosti, apoi, ca pentru sine. Nu-mi dau drumul, nu şi nu. Sînt aici de la şase dimineaţa.

Îi venise chef de vorbă. Se îndreptă din şale şi îl întrebă pe Švejk :

— N-ai cumva o curea la dumneata, ca s-o isprăvesc o dată ?

— Ba vă pot servi, cu cea mai mare plăcere, răspunse Švejk, desfăcîndu-şi cureaua. Eu n-am văzut niciodată cum se spînzură oamenii cu cureaua în camera de izolare. Partea proastă e — reluă Švejk rotindu-şi ochii împrejur — că nu se vede nici un cîrlig pe aci. Ivărul de la fereastră n-are să vă ţie. Doar să vă spînzuraţi în genunchi, de laviţă, cum a făcut un calugăr de la mănăstirea Emausy ; s-a spînzurat de crucifix pentru o tînără evreică. Eu unul mă prăpădesc după sinucigaşi, aşa că nu te sfii, dă-i drumu.

Amărîtul bărbat, căruia Švejk îi strecură în mînă cureua, se uită la ea, o azvîrli într-un colţ şi se porni apoi pe plîns, ştergîndu-şi lacrimile, cu mîinile-i negre, în vreme ce se tînguia :

— Am copilaşi, m-au adus aici pentru beţie şi viaţă imorală, oh, Dumnezeule, sărmana nevastămea ! Ce o să se zică de mine la birou ? Am copi-

Iași, m-au arestat pentru beție și viață imorală — și tot așa mereu.

În cele din urmă se mai liniști puțin, se duse spre ușă și începu să bată în ea cu picioarele și cu pumnii. De afară se auziră pași și un glas tună: „Ce vrei ?"

— Dați-mi drumul ! spuse domnul cu un glas jalnic, de parcă ar fi dispărut și ultima picătură de viață din el.

— Unde vrei să mergi ? fu întrebat din partea cealaltă.

— La slujbă ! răspunse nefericitul părinte, soț, slujbaș, bețiv și desfrînat.

Un hohot de rîs, de rîs diabolic, răsună în tăcerea coridorului și pașii se depărtară iar.

— Pare-mi-se că domnul ăla vă urăște, dacă rîde așa de dumneavoastră, zise Švejk, în timp ce bărbatul desperat își reluă locul lîngă el. Cînd un gardian are necaz pe careva, e în stare de orice. Șezi mata liniștit, dacă tot nu vrei să te spînzuri, și așteaptă să vezi cum se vor desfășura lucrurile. Dacă ești slujbaș, însurat și cu copii, trebuie să ți-o spun, e rău de dumneata. Dacă nu mă înșel, te aștepți să te dea afară din slujbă.

— Asta n-aș putea spune — oftă omul — pentru că nici eu nu-mi amintesc ce-am făcut ; știu doar atît, că m-au dat afară de undeva, pe cînd voiam să intru iar, ca să-mi aprind trabucul. Și începusem așa de frumos ! Șeful biroului nostru își sărbătorea onomastica și ne-a poftit la un depozit

de vinuri ; de-acolo ne-am dus la altul, în al treilea, în al patrulea, în al cincilea, în al şaptelea, în al optelea, în al nouălea...

— Doriţi poate să vă ajut la numărat ? zise Švejk. Eu mă pricep la treaba asta ; am fost într-o noapte în douăzeci şi opt de localuri. Dar, îţi spun pe cinste, în nici unul n-am băut mai mult de trei halbe.

— Ce să-ţi mai spun, continuă nefericitul subaltern al şefului care îşi serbase cu atîta tămbălău onomastica. După ce am colindat cam o duzină de cîrciumi, am băgat de seamă că şeful se rătăcise — măcar că-l legasem cu o sfoară şi-l duceam după noi, ca pe un căţeluş. Şi aşa am pornit să-l căutăm peste tot, şi pînă la urmă ne-am pierdut unul de altul, pînă ce m-am pomenit singur, singurel, într-o cafenea de noapte de la Vinohrady, un local foarte serios, unde am băut lichior de-a dreptul din sticlă. Pe urmă, nu mai ţiu minte ce-am făcut ; atîta ştiu, că aci la comisariat, cînd m-au adus, cei doi domni gardieni au dat declaraţii că m-am îmbătat şi că m-am purtat necuviincios, că am bătut o damă, că am tăiat cu briceagul o pălărie străină pe care o luasem din cuier, că am gonit apoi capela de dame, că am învinuit în faţa lumii pe oberkelner că mi-a furat o hîrtie de douăzeci de coroane, că am spart placa de marmură de la masa la care am stat şi am scuipat intenţionat în cafeaua neagră a unui domn necunoscut de la o masă alăturată. Mai mult n-am făcut, cel puţin nu-mi pot aduce aminte să mai fi săvîrşit şi altceva. Şi, crede-mă, sînt un om cumse-

cade, inteligent și care nu se gîndește decît la familia lui. Ce spui de toate astea ? Eu nu-s cîrcotaș de felul meu.

— Te-ai căznit mult pînă ai spart placa de marmură ? întrebă Švejk cu interes, în loc să-i răspundă. Ori ai spart-o dintr-o lovitură ?

— Dintr-o lovitură, răspunse domnul inteligent.

— Atunci ești pierdut, zise Švejk îngîndurat. Au să-ți dovedească că ai făcut exerciții anume pentru treaba asta. Dar cafeaua domnului necunoscut în care ai scuipat era cu, sau fără rom ? Și, fără să aștepte răspunsul, se simți dator să dea cîteva explicații : Dacă era cu rom, are să fie mai rău, pentru că e mai scumpă. La tribunal se adună toate ca să iasă la socoteală cel puțin o crimă.

— La tribunal... murmură descurajat conștiinciosul tată de familie, și, lăsîndu-și capul să-i atîrne, căzu în starea aceea neplăcută, în care te mănîncă remușcările. [1]

— Și știu cei de-acasă — întrebă Švejk — că ești închis, ori trebuie să aștepte pînă va scrie la gazetă ?

— Crezi dumneata că va scrie la gazetă ? întrebă cu naivitate victima zilei onomastice a superiorului său.

— Mai mult ca sigur, veni răspunsul sincer, pentru că nu era în obiceiul lui Švejk să-și ascundă gîn-

---

[1] Unii scriitori întrebuințează expresia „îl rod remușcările". Nu mi se pare expresia cea mai nimerită. Și tigrul mănîncă oamenii și nu-i roade (n. a.).

durile în fața aproapelui. Să știi că pățania dumitale are să placă grozav cititorilor. Și mie îmi place să citesc rubrica despre bețivi și isprăvile lor. Deunăzi, la „Potirul" un mușteriu și-a spart singur capul cu o halbă. A aruncat-o în sus și-a așteptat să-i cadă în cap. L-au scos din local și a doua zi am și citit cazul în gazete. Tot așa la Bendlovka, cînd i-am cîrpit o palmă unuia de la pompele funebre și el mi-a dat-o înapoi. Ca să ne împăcăm a trebuit să ne închidă pe amîndoi și gata, a și apărut în gazetele de după-amiază! Și pe domnul consilier care a spart la cafeneaua „La cadavrul" două cești, crezi că l-au iertat? Chiar a doua zi a apărut la gazetă. Dumneata cel mult poți trimite din închisoare gazetelor o rectificare, cum că știrea publicată nu te privește și că dumneata nu ești nici rudă, nici tovarăș cu purtătorul acestui nume, iar acasă poți cere printr-o scrisoare să taie rectificarea din gazetă și să o păstreze pentru a o putea citi și dumneata, după ce-ți vei fi ispășit osînda. Nu ți-e frig? întrebă Švejk compătimitor, văzînd că domnului inteligent îi clănțănesc dinții. Anul ăsta avem un sfîrșit de vară cam răcoros.

— Sînt nenorocit, se tîngui colegul lui Švejk; adio avansare!

— Asta așa-i! încuviință Švejk, binevoitor. Dacă, după ce-ți vei fi ispăvit osînda, nu te vor primi înapoi la slujbă, nu știu zău dacă vei găsi la repezeală un alt post, pentru că pînă și la ecarisaj dacă ai voi să slujești, tot îți vor cere un certificat de

bună purtare. Dè, clipa asta de plăcere pe care ți-ai îngăduit-o costă cam scump! Dar nevasta și copiii dumitale au cu ce trăi cît vei fi închis? Ori o să fie silită să cerșească și să-și împingă copiii la tot felul de păcate?

Se auzi un hohot.

— Bieții mei copii, biata mea nevastă!

Nesăbuitul păcătos se sculă și începu să vorbească de copiii lui. Avea cinci, din care cel mai mare, de doisprezece ani, era cercetaș. Nu bea decît apă și ar fi trebuit să fie o pildă pentru părintele lui care pentru prima dată în viață căzuse în acest păcat.

— E cercetaș? strigă Švejk. Îmi place să aud vorbindu-se de cercetași. Odată la Midlováry, lîngă Zlive în districtul Hluboka, regiunea Budějovice, pe vremea cînd noi, cei din Regimentul 91, făceam manevre, țăranii au pornit la o vînătoare de cercetași care se cam înmulțiseră în pădurea comunală. Au pus mîna pe trei dintr-înșii. Cel mai mic, în timp ce-l legau fedeleș, atît s-a văicărit și a plîns sărăcuțul, încît noi, soldați încercați, n-am putut îndura și ne-am retras. În timp ce-i legau, cei trei cercetași au mușcat opt țărani. După aceea, la primărie, bătuți cu bastonul, au mărturisit că n-a fost pajiște prin împrejurimi pe care să nu se fi tăvălit cînd se încălzeau la soare și că lanul de secară, de lîngă iazul de la Ražice, a fost mistuit de foc în preajma secerișului din curată întîmplare, în vreme ce ei frigeau în secară o căprioară, pe care o uciseseră cu cuțitul în pădurea comunală. În bîrlogul lor din pădure s-a

găsit peste o jumătate chintal de resturi de oase de vînat cu pene şi păr, o cantitate uriaşă de sîmburi de cireşe, o grămadă de cotoare de mere verzi şi alte bunătăţi.

Nefericitul tată de cercetaş era însă de neconsolat.

— Ce-am făcut, ce-am făcut! se văita el. Mi-am distrus reputaţia.

— Asta aşa-i, întări Švejk cu sinceritatea lui naivă. După cele întîmplate, ţi-ai făcut o reputaţie proastă pentru toată viaţa, pentru că pe lîngă ceea ce o să se citească la gazetă, cunoscuţii dumitale au să mai adauge şi ei cîte ceva. Aşa se întîmplă întotdeauna, dar să nu-ţi pese de asta. Oamenii cu reputaţie proastă sau ştirbită sînt cel puţin de zece ori mai numeroşi decît acei cu reputaţie bună. Asta-i o nimica toată.

Pe coridor se auziră paşi greoi; cheia scîrţîi în broască, uşa se deschise şi un poliţist strigă numele lui Švejk.

— Iertaţi-mă, vă rog — răspunse Švejk cavalereşte — eu n-am fost adus aici decît de la prînz, pe cînd domnul de-alături aşteaptă de la şase dimineaţa. Eu nu-s grăbit.

Drept răspuns, mîna vînjoasă a poliţistului îl trase pe coridor şi îl duse în tăcere la etajul întîi.

La masa din a doua odaie şedea comisarul, un domn gras, cu o figură binevoitoare, care îi zise:

— Care va să zică, dumneata eşti Švejk, ăla? Şi cum de-ai ajuns aici?

— Foarte simplu — răspunse Švejk — am venit însoţit de un domn poliţist, fiindcă nu am înţeles să fiu dat afară din balamuc, înainte de a mi se fi servit prînzul, ca şi cum aş fi fost o lepădătură de fată din alea, de pe stradă.

— Ştii ce, Švejk — zise cu blîndeţe domnul comisar — la ce bun să ne mai amărîm cu dumneata în strada Šalmova ? N-ar fi mai nimerit să te trimitem la Direcţia poliţiei ?

— Dumneavoastră sînteţi, ca să zic aşa, stăpîn pe situaţie, zise Švejk, mulţumit. Drumul spre Direcţia poliţiei, acum pe seară, e o mică plimbare foarte plăcută.

— Imi pare bine că ne-am înţeles, zise comisarul vesel. Nu-i aşa că e mai bine cînd ne înţelegem ? Ce zici, Švejk ?

— Şi eu mă străduiesc să mă înţeleg cu toată lumea — răspunse Švejk — şi credeţi-mă, domnule comisar, n-am să uit niciodată bunătatea dumneavoastră !

Inclinîndu-se respectuos, plecă cu poliţistul jos în camera de gardă şi peste un sfert de ceas, Švejk putea fi văzut pe strada Ječna, colţ cu Piaţa Carol, însoţit de un poliţist, care avea la subsuoară un registru mare, cu titlul : *„Arrestantenbuch"* [1].

La colţul străzii Spalená, Švejk şi însoţitorul său dădură peste o mulţime de oameni care se îngrămădeau în jurul unui afiş.

[1] Registru de arestaţi (germ.).

— E manifestul maiestății sale împăratul, privitor le declarația de război, zise polițistul către Švejk.

— Eu am prezis-o — răspunse el — dar la balamuc nu se știe încă nimic, deși puteau să o afle de la prima mînă.

— Cum așa ? îl întrebă polițistul.

— Pentru că acolo sînt închiși mulți domni ofițeri, lămuri Švejk, și apropiindu-se de un alt grup, care se îmbulzea în fața manifestului, strigă :

— Trăiască împăratul Franz Josef ! Războiul ăsta îl cîștigăm !

Cineva din mulțime îi tufli pălăria peste urechi și așa, înghesuit de oameni, bunul soldat Švejk păși din nou pe poarta Direcției poliției.

— Războiul ăsta îl cîștigăm cu siguranță, v-o repet, domnilor ! cu aceste cuvinte se despărți Švejk de mulțimea care îl însoțea.

Și undeva, din zările îndepărtate ale istoriei, se pogorî peste Europa adevărul, că ziua de mîine va răsturna socotelile de azi.

VI

ŠVEJK SE ÎNTOARCE ACASĂ

Peste Direcţia poliţiei pogorîse duhul autorităţii străine, care urma să constate pînă unde merge entuziasmul cu care populaţia întîmpinase vestea războiului, bineînţeles cu excepţia celor care nu tăgăduiau a fi copiii unei naţiuni obligate să sîngereze pentru interese cu totul străine ei. Direcţia poliţiei reprezenta cel mai frumos grup de scorpii birocratice, care nu cunoşteau în afară de temniţă şi spînzurătoare nici un alt mijloc pentru apărarea existenţei unor paragrafe întortocheate.

Cu toate acestea îşi tratau victimele cu o perfidă indulgenţă, cumpănindu-şi dinainte fiecare vorbă.

— Îmi pare foarte rău — făcu una din aceste scorpii vărgate în negru şi galben, cînd i-l aduseră pe Švejk — că ai picat iar în mîinile noastre. Noi credeam că ai să te faci om cumsecade, dar ne-am înşelat.

Švejk dădu din cap tăcut şi făcu o figură atît de nevinovată, încît fiara negru-galbenă îl privi cu nedumerire, rostind apoi apăsat:

— Nu face pe tîmpitul!

Trecu însă numaidecît la tonul prietenos și continuă:

— Pentru noi, e foarte neplăcut să te ținem închis și, te pot asigura că, după părerea mea, vina dumitale nu este așa de mare, întrucît cu slaba dumitale inteligență nu încape nici o îndoială că ai fost îndemnat de cineva. Spune-mi, domnule Švejk, cine te îndeamnă să faci astfel de prostii?

După ce tuși, Švejk răspunse:

— Eu, mă rog, n-am cunoștință de nici un fel de prostii!

— Nu? Adică dumneata socotești că nu-i o prostie, domnule Švejk — zise polițistul cu un prefăcut ton părintesc — să faci agitație în fața unui manifest privitor la război, lipit la un colț de stradă și să ațîți poporul cu strigăte ca: „Trăiască împăratul Franz Josef! Războiul e cîștigat"? Așa reiese din raportul polițistului care te-a adus aici.

— Nu puteam sta nepăsător — declară Švejk, ațintindu-și ochii blajini în privirea inchizitorului. Mi-am ieșit din fire cînd i-am văzut pe toți cum citesc manifestul fără nici un semn de bucurie. Nici un strigăt de slavă, nici un ura, absolut nimic domnule consilier; s-ar fi zis că nu pe ei îi privea. Atunci eu, vechi soldat din Regimentul 91, n-am mai putut răbda și am strigat vorbele cu pricina și socot că, în locul meu, dumneavoastră ați fi făcut la fel. Dacă e război, trebuie să-l cîștigăm și musai

să strigăm: slavă împăratului! Asta nu poate să mi-o scoată nimeni din cap.

Învinsă şi îmblînzită, scorpia negru-galbenă nu putu să îndure privirea mieluşelului Švejk; îşi plecă ochii pe acte şi zise:

— M-aş asocia în totul avîntului dumitale dacă el s-ar fi manifestat în alte împrejurări. Ştii însă foarte bine că erai însoţit de un poliţist, aşa că o astfel de manifestare patriotică putea şi trebuie să fi avut un efect mai mult comic decît serios, asupra publicului.

— Cînd un om circulă însoţit de un poliţist — răspunse Švejk — înseamnă că se află într-un moment greu din viaţă. Şi dacă nici într-un asemenea moment nu uită ceea ce se cuvine să facă, cum e în cazul ăsta, eu socot că nu e un om de dispreţuit.

Scorpia tărcată negru şi galben îl mai privi o dată în ochi şi mîrîi.

Švejk răspunse cu obişnuita, nevinovata, modesta şi blajina căldură a privirii sale.

O clipă, cei doi se priviră fără să clipească.

— Lua-te-ar dracu, Švejk, zise în cele din urmă conţopistul. Dacă te mai prind o dată pe aci, nu te mai întreb nimic, ci te expediez de-a dreptul la tribunalul militar, la Hradčany. M-ai înţeles?

Pînă să se dumirească, Švejk se apropie de el, îi sărută mîna şi spuse:

— Dumnezeu să vă răsplătească pentru toate. Dacă-ţi avea vreodată nevoie de un căţeluş de rasă pură, binevoiţi să poftiţi la mine. Eu fac negoţ de cîini.

Şi astfel, Švejk se văzu iar liber şi în drum spre casă. Stătea la cumpănă dacă să facă sau nu un popas la „Potirul". În cele din urmă se hotărî să deschidă uşa localului din care nu demult ieşise întovărăşit de detectivul Bretschneider.

În circiumă domnea o linişte mormîntală. La mese şedeau cîţiva muşterii, printre care şi paracliserul de la biserica Sfîntului Apolinar. Erau posomorîţi. La tejghea, cîrciumăreasa Palivcová se uita pierdută la halbele de bere.

— După cum vedeţi, m-am şi întors, zise Švejk vesel. Daţi-mi o halbă de bere. Dar pe unde-i domnul Palivec, s-a întors şi el acasă?

Drept răspuns, Palivcová se porni pe plîns şi, schimbînd tonul la fiecare cuvînt, izbucni printre suspine:

— I-au... dat... zece... ani... acum... o săptămînă...

— Ia te uită — zise Švejk — a şi făcut şapte zile.

— El, care era atît de prevăzător — continuă să bocească Palivcová — cum spunea chiar dînsul!

Muşteriii tăceau cu cerbicie, de parcă duhul rătăcitor al lui Palivec i-ar fi îndemnat la şi mai multă luare-aminte.

— Prevederea este mama înţelepciunii, zise Švejk aşezîndu-se la masă, cu halba de bere, al cărei guler de spumă era ciuruit de lacrimile doamnei Palivcová, scurse în vreme ce i-o aducea la masă. Vremurile de azi impun omului mare băgare de seamă.

— Ieri am avut două înmormîntări, zise paracliserul de la Sfîntul Apolinar, ca să schimbe vorba.

— O fi murit cineva, zise al doilea muşteriu, la care al treilea adăugă :

— Au fost înmormîntări cu catafalc ?

— Tare aş vrea să ştiu — interveni Švejk — cum or să fie înmormîntările militare acum, pe timp de război.

Auzindu-l, muşterii se sculară, plătiră şi plecară tăcuţi. Švejk rămase singur cu doamna Palivcová.

— Asta n-aş fi crezut-o — zise el — să condamne la zece ani un om nevinovat. Că au condamnat cîte un nevinovat la cinci ani, am mai auzit, dar la zece ani, mi se pare cam mult !

— Dacă omul meu a mărturisit ! se bocea Palivcová. Tot ce a spus aici despre muştele acelea şi despre portret a repetat şi la Direcţia poliţiei şi la tribunal. Am fost la proces să depun mărturie, dar ce puteam eu dovedi, cînd mi-au spus că legătura de rudenie cu bărbatul mă opreşte să depun ca martoră. M-am speriat aşa de tare de legătura asta de rudenie, încît m-am lăsat păgubaşă de mărturii, de frică să nu iasă cumva alt bucluc ; el, sărmanul, s-a uitat aşa, nu ştiu cum, la mine că n-am să uit cîte zile oi avea ochii lui. Şi apoi, după sentinţă, cînd l-au luat, le-a strigat pe coridor : „Trăiască libertatea de gîndire !" Aşa de rău se prostise.

— Da' domnul Bretschneider n-a mai dat pe aici ? întrebă Švejk.

— A fost în vreo două rînduri — răspunse cîrciumăreasa — a băut cîte o bere sau două, m-a întrebat cine mai vine şi a stat să asculte muşteriii cum

vorbeau despre fotbal. Ori de cîte ori îl zăresc încep să vorbească de fotbal. Iar dumnealui nu-şi găsea locul de parc-ar fi fost gata să turbeze, dintr-o clipă într-alta. În toată vremea asta n-a reuşit să înhaţe decît un tapiţer din strada Pričkna.

— Asta atîrnă de priceperea lui, remarcă Švejk. Tapiţerul acela e un om prost ?

— Cam ca bărbatul meu, răspunse ea plîngînd. L-a întrebat dacă ar trage în sîrbi. El i-a răspuns că nu ştie să tragă cu puşca, dar că a fost odată la tir şi a „împuşcat" de *o coroană* fără să nimerească. După aceea l-am auzit cu toţii pe domnul Bretschneider zicînd, în vreme ce-şi scotea carnetul : „Ia te uită, încă o frumoasă crimă de înaltă trădare !" şi a plecat cu tapiţerul din strada Pričkna, care de atunci nu s-a mai întors.

— De întors, mulţi n-au să se mai întoarcă, zise Švejk. Dă-mi un rom.

Tocmai cînd cerea Švejk al doilea rom, intră în cîrciumă agentul secret Bretschneider. După ce îşi roti grăbit privirile prin localul gol, se aşeză lîngă Švejk şi, comandînd o bere, aşteptă să-l audă ce mai spune.

Švejk luă o gazetă la întîmplare şi, privind anunţurile din ultima pagină, izbucni :

— Ia te uită, Čimpera din Straškov 5, poşta Račiněves, vinde gospodăria cu 13 pogoane de pămînt, şcoală şi gară în localitate !

Bretschneider bătea nervos toba pe masă cu degetele şi întorcîndu-se către Švejk zise :

— Stau şi mă mir de ce te interesează gospodăria aceea, domnule Švejk.

— A, dumneata erai — făcu Švejk, întinzîndu-i mîna — nu te-am mai recunoscut, am o memorie foarte slabă. Dacă nu mă înşel, ultima oară ne-am văzut în biroul de primire al Direcţiei poliţiei. Ce aţi mai făcut de atunci, veniţi des pe aici ?

— Azi am venit pentru dumneata, zise Bretschneider. La Direcţia poliţiei mi s-a spus că vinzi cîini. Aş avea nevoie de un şoricar frumos, ori de un *spitz*, sau ceva asemănător.

— Vă pot face rost de orice, răspunse Švejk. Doriţi un animal de rasă, ori un vagabond ?

— Cred — răspunse Bretschneider — că am să mă hotărăsc pentru unul de rasă.

— Dar ce-aţi zice de un cîine poliţist ? întrebă Švejk. Te duce după miros pe urma crimei. Ştiu un măcelar din Vršovice care are unul ; îi trage căruciorul ; ăsta însă s-a, ca să zic aşa, îndepărtat de profesiunea lui.

— Eu aş dori un *spitz*, zise Bretschneider, cu prefăcută nepăsare. Un *spitz* care să nu muşte.

— Doriţi un *spitz* ştirb ? întrebă Švejk. Ştiu eu unul, la un cîrciumar din Dejvice.

— Atunci mai bine un şoricar, îngăimă încurcat Bretschneider, ale cărui cunoştinţe chinologice erau încă foarte elementare şi, dacă n-ar fi primit ordin de la Direcţia poliţiei, ar fi fost desigur cu totul nule.

Ordinul suna însă precis, clar şi aspru. Să-l cerceteze cît mai de aproape pe Švejk, în ceea ce pri-

veşte negoţul de cîini, în care scop avea dreptul să-şi aleagă ajutoare şi să dispună de sumele necesare pentru cumpărarea cîinilor.

— Şoricarii îs fie mai mari, fie mai mici, zise Švejk. Eu am cunoştinţă de doi mai mici şi de trei mai mari. Ii puteţi ţine în braţe pe toţi cinci. Vi-i recomand cu toată căldura.

— Aşa ceva mi-ar conveni, declară Bretschneider. Cam cît ar costa unul ?

— După mărime, răspunse Švejk. Depinde de mărime. Şoricarul nu-i ca viţelul ; la şoricar e tocmai dimpotrivă, cu cît e mai mic cu atît e mai scump.

— Eu mă gîndesc la cîţiva mai măricei, ca să stea de pază, răspunse Bretschneider, care se temea să nu încarce prea mult fondurile secrete ale poliţiei statului.

— Bine — zise Švejk — din cei mai măricei vă pot da cu cincizeci de coroane, din cei şi mai mari cu patruzeci şi cinci de coroane ; dar am uitat un lucru. Cum să fie ? Pui, mai bătrîni, cîini sau căţele ?

— Mi-e totuna, răspunse Bretschneider, căruia i se puneau probleme de care nu se mai lovise înainte. Procură-mi-i şi mîine seară, la ora şapte, viu la dumneata să-i iau. O să-i am ?

— Poftiţi, o să-i aveţi — răspunse prompt Švejk — dar în cazul ăsta sînt silit să vă cer o arvună de treizeci de coroane.

— Cum nu, zise Bretschneider, numărînd banii. Şi acum să ne aducă cîte un sfert de vin, plătesc eu.

După ce băură, Švejk mai dădu şi el un sfert. Apoi iarăşi Bretschneider, îndemnîndu-l pe Švejk să nu se teamă de el, pentru că nu e de serviciu şi deci pot discuta politică.

Švejk răspunse că el nu vorbeşte niciodată politică la cîrciumă şi că politica e pentru copiii mici.

Bretschneider, dimpotrivă, avea păreri mai revoluţionare, susţinînd că statele slabe sînt sortite pieirii şi ceru în această privinţă părerea lui Švejk.

Švejk declară că el n-a avut niciodată de a face cu statul, dar că a avut odată în îngrijire un pui slab, de St. Bernard, pe care l-a hrănit cu posmagi cazoni, şi că pînă la urmă tot a pierit.

După ce băură fiecare al cincilea sfert, Bretschneider se declară anarhist şi-l întrebă pe Švejk în ce organizaţie ar fi bine să se înscrie.

Švejk îi răspunse că un anarhist cumpărase pe vremuri de la el un cîine Leonberg, cu o sută de coroane şi că i-a rămas dator pînă azi cu ultima rată.

La al şaselea sfert, Bretschneider vorbi despre revoluţie şi împotriva mobilizării. Švejk se plecă spre el şi îi şopti la ureche :

— Chiar acum a venit în local un muşteriu, să nu vă audă, aţi putea avea neplăceri. Vedeţi, cîrciumăreasa a şi început să bocească.

Într-adevăr, doamna Palivcová plîngea pe scaunul ei de după tejghea.

— De ce plîngi, cucoană cîrciumăreasă ? întrebă Bretschneider. În trei luni cîştigăm războiul, vine amnistia, bărbatul dumitale se înapoiază şi facem

aici un chef la toartă. Sau poate crezi că nu cîştigăm războiul ? se adresă lui Švejk.

— Ce rost are să tot pălăvrăgim despre asta ? zise Švejk. De cîştigat trebuie să-l cîştigăm şi basta. Ei, dar acum trebuie să mă duc acasă.

Švejk plăti consumaţia şi se înapoie la bătrîna lui menajeră, madam Müllerová, care se sperie straşnic cînd văzu că bărbatul care învîrte cheia în uşă e Švejk.

— Eu, conaşule, socoteam că o să vă întoarceţi abia peste vreo cîţiva ani, zise ea, cu obişnuita-i sinceritate. De aceea mi-am făcut pomană cu un biet portar de la o cafenea de noapte şi l-am luat în gazdă. La noi a fost în trei rînduri percheziţie de domiciliu şi negăsind nimic au spus că sînteţi pierdut, fiindcă sînteţi viclean.

Švejk se convinse repede că necunoscutul se instalase foarte comod. Dormea în patul lui, ba fusese chiar aşa de altruist încît se mulţumise numai cu jumătate din pat, cealaltă jumătate cedînd-o unei creaturi cu păr lung, care din recunoştinţă dormea cu mîna după gîtul lui, în vreme ce în jurul patului zăceau aruncate de-a valma tot felul de veşminte de damă şi bărbăteşti. Din haosul acesta se vedea bine că portarul de la cafeneaua de noapte se întorsese foarte bine dispus, cu dama lui.

— Domnule — zise Švejk, scuturîndu-l pe intrus — vezi să nu scapi masa de prînz ! Mi-ar părea grozav de rău să spui despre mine că te-am dat afară cînd nu mai puteai găsi nimic de mîncare.

Portarul de la cafeneaua de noapte era foarte somnoros şi i-a trebuit multă vreme pînă să se dezmeticească şi să înţeleagă că stăpînul patului se înapoiase şi-şi reclama drepturile.

După obiceiul tuturor portarilor de la cafenelele de noapte, şi acest domn ameninţă că va snopi în bătaie pe oricine ar îndrăzni să-l trezească şi încercă să-şi continue somnul.

Švejk îi adună între timp calabalîcul, i-l aduse lîngă pat şi, scuturîndu-l puternic, îi zise :

— Dacă nu te îmbraci, te arunc în stradă, aşa cum eşti. E în interesul dumitale însă să zbori de-aci îmbrăcat.

— Voiam să dorm pînă la opt seara, zise portarul sfios, trăgîndu-şi pantalonii. Eu plătesc acestei doamne două coroane pe zi pentru pat şi am dreptul să-mi aduc fete de la cafenea. Mařeno, scoală !

După ce îşi puse gulerul şi-şi innodă cravata, se dezmetici într-atît încît îl putu asigura pe Švejk că „Mimoza" e unul din cele mai cumsecade localuri de noapte, unde au acces numai dame cu condicuţa în perfectă regulă şi-l invită călduros să binevoiască a o vizita.

Tovarăşa lui, dimpotrivă, nu părea de loc mulţumită de Švejk şi-şi exprimă această nemulţumire prin cîteva cuvinte bine simţite, dintre care cele mai cuviincioase erau : vită încălţată.

După plecarea nepoftiţilor, Švejk simţi nevoia să se răfuiască cu madam Müllerová, dar ia-o de unde nu-i. Cu caligrafia ei lăbărţată doamna Müllerová

mîzgălise cu creionul o explicaţie puerilă cu privire la închirierea patului lui Švejk, portarului de la cafeneaua de noapte.

„Iertaţi-mă, conaşule, n-am să vă mai văd, mă arunc pe fereastră."

„Minte", îşi zise Švejk şi aşteptă.

Nu trecu o jumătate de ceas şi nefericita madam Müllerová se furişa în bucătărie. După expresia ei nenorocită, se vedea bine că aştepta de la Švejk cuvinte de mîngîiere.

— Dacă vrei neapărat să te-arunci pe fereastră — îi zise Švejk — du-te în odaie ; fereastra e deschisă. Nu te-aş sfătui să sari pe fereastra bucătăriei, pentru că ai cădea peste trandafirii din grădină, i-ai strivi şi ar trebui să-i plăteşti. Pe fereastra odăii zbori frumuşel pe trotuar şi dacă ai noroc, îţi frîngi gîtul. Dar dacă ai ghinion, nu-ţi rupi decît ciolanele, mîinile şi picioarele aşa că o să mai ai de plătit şi spitalul.

Madam Müllerová izbucni în plîns, intră tăcută în odaie, închise fereastra şi, înapoindu-se, zise : „Trage şi nu e bine pentru reumatismul conaşului !"

Se duse apoi să aranjeze patul, rîndui toate cu multă grijă şi înapoindu-se la Švejk, în bucătărie, îi zise cu ochii înlăcrimaţi :

— Cei doi căţeluşi, conaşule, pe care-i aveam în curte, au pierit şi Saint-Bernard-ul a fugit, cînd au venit să facă percheziţie.

— Maica ta, Cristoase ! strigă Švejk. O să dau de bucluc ; acuma cu siguranță c-o să mă caute poliția.

— Să vedeți, a mușcat pe un domn comisar cînd l-a scos de sub pat, în timpul percheziției, continuă madam Müllerová. Unul din domnii aceia a zis că e cineva sub pat, așa că, în numele legii, au somat St. Bernard-ul să iasă, și, cum el nu voia, l-au tras cu de-a sila. Cîinele, să-i înghită, nu alta, apoi a zbughit-o pe ușă și dus a fost. Pe mine m-au luat la întrebări : cine vine pe la noi, dacă nu primim cumva niscaiva bani din străinătate, și pe urmă m-au făcut proastă cînd le-am spus că din străinătate vin bani foarte rar, ultima dată de la domnul director din Brno, arvuna de șaizeci de coroane, pentru pisica de Angora, pe care ați anunțat-o în *Národni politika* și în locul căreia i-ați trimis puiul acela chior de foxterier, într-o ladă de curmale. Pe urmă au vorbit cu mine foarte cuviincios și mi-au recomandat pe portarul de la cafeneaua de noapte, ca să nu-mi fie frică singură în casă, chiar acela pe care l-ați dat afară.

— Mare ghinion am eu cu autoritățile, madam Müllerová ! Să vezi acuma, cîți au să vie la mine, să cumpere cîini, oftă Švejk.

Nu știu dacă domnii care au cercetat arhiva după terminarea războiului au descifrat registrul fondului secret al poliției de stat, unde era scris : B... 40 K, F... 50 K, L... 80 K ș.a.m.d., dar cu siguranță că s-au înșelat, închipuindu-și că B.F.L. erau inițialele

domnilor care pentru 40, 50, 80 etc. coroane, vindeau naţiunea cehă vulturului negru-galben.

„B" însemnează St. Bernard, „F" foxterier. „L" însemnează leonberghez. Pe toţi cîinii ăştia i-a luat Bretschneider de la Švejk, ducîndu-i la Direcţia poliţiei. Erau nişte lighioane scîrboase, care n-aveau nici în clin nici în mînecă cu vreuna din rasele pure, aşa cum le dăduse Švejk.

St. Bernard-ul era o amestecătură de pudel, corcit cu cine ştie ce dulău de stradă, foxterierul avea urechi de dog, era de mărimea unui cîine de măcelărie şi cu picioarele scălîmbe, de parcă ar fi fost rahitic. Leonberghezul avea un cap care aducea cu botul păros al unui grifon, coada retezată, înălţimea unui dog şi spatele gol, ca la faimoasele căţeluşe chelboase americane.

Detectivul Kalous a venit şi el să cumpere un cîine, dar s-a întors cu o javră holbată şi vărgată ca o hienă, cu coamă de cîine ciobănesc scoţian ; şi astfel, în registrul fondului secret a apărut un nou : D... 90 K.

Această jigodie juca rolul de dog.

Dar nici lui Kalous nu i-a fost dat să scoată ceva de la Švejk. S-a întîmplat cu el ca şi cu Bretschneider. Švejk întorcea pînă şi cele mai abile convorbiri politice în aşa fel încît aducea vorba de lecuitul jegului la cîini şi căţei şi orice capcană, cît de iscusită, pe care i-o întindea, se termina prin aceea că Bretschneider pleca de la Švejk cu o nouă corcitură de javră.

Asta a fost şi sfîrşitul celebrului detectiv Bretschneider. După ce a adunat vreo şapte dihănii din astea s-a închis cu ele în odaia de dindos şi, nedîndu-le de mîncare, într-o bună zi javrele l-au devorat.

Probitatea lui a mers pînă acolo, încît a scutit statul de cheltuielile de înmormîntare.

În statul său de serviciu, la Direcţia poliţiei, la rubrica: „comportare în serviciu" au fost trecute următoarele cuvinte pline de dramatism: „Mîncat de propriii lui cîini".

Aflînd mai tîrziu de această tragică întîmplare, Švejk exclamase:

— Îmi frămînt mereu capul să ştiu: cum dracu au să-l reîntregească la judecata de apoi?

VII

ŠVEJK PLEACĂ LA OASTE

În timp ce în Galiția codrii riverani erau martori ai fugii armatei austriece peste Rab, iar la sud, în Serbia, diviziile ei își mîncau binemeritata papară, cu gîndul la scoaterea monarhiei din impas, ministrul de război își amintea de Švejk.

Cînd i se aduse ordinul de chemare cu mențiunea ca în termen de o săptămînă să se prezinte la Střelecký Ostrov, pentru control medical, Švejk zăcea în pat, chinuit de reumatism.

Madam Müllerová îi făcea cafeaua la bucătărie.

— Madam Müllerová — se auzi, din odaie, glasul slab al lui Švejk — madam Müllerová, poftim puțin încoa...

Cînd menajera veni la patul lui, Švejk i se adresă cu același glas stins :

— Șezi, madam Müllerová.

Glasul lui avea ceva tainic și solemn.

După ce madam Müllerová se așeză, Švejk, ridicîndu-se în capul oaselor, o anunță :

— Plec la oaste !

— Maică Precistă! strigă madam Müllerová, ce să faceți dumneavoastră acolo?

— Să lupt, răspunse Švejk cu o voce ca din mormînt. Nu-i a bună cu Austria. Sus, dușmanii se năpustesc asupra Cracoviei, iar aci jos, înaintează spre Ungaria. Ne bat de ne sting peste tot, și de aceea mă cheamă la armată. Am citit chiar ieri în gazetă că nori grei amenință scumpa noastră patrie.

— Da' dumneavoastră nici nu vă puteți mișca!

— N-are-a face! madam Müllerová. Am să mă prezint în cărucior. Îl știi pe cofetarul din colț? El are unul. Cu ani în urmă îl scotea la aer pe afurisitul cela de bunică-su, ologul. Ai să mă duci dumneata, cu căruciorul ăsta, la militărie, madam Müllerová.

Madam Müllerová se porni pe plîns.

— N-ar fi bine, conașule, să mă reped după doctor?

— Nu te repezi nicăieri, madam Müllerová, că eu, lăsînd la o parte picioarele astea, sînt o carne de tun clasa una, iar acum, cînd Austria stă așa de prost, orice infirm trebuie să fie la locul lui. Du-te și vezi-ți liniștită de cafea.

Și în vreme ce madam Müllerová, plînsă și zguduită de emoție, strecura cafeaua, bravul soldat Švejk cînta în pat:

„Generalul Windischgrätz cu ai lui comandanți
În zorii zilei războiul au început.
Hop, hop, hop!

Războiul l-au început și așa strigau :
«Ajută-ne, Cristoase și Sfîntă Născătoare»,
Hop, hop, hop !"

Înspăimîntată, madam Müllerová, sub impresia înfiorătorului cîntec războinic, uită de cafea și, tremurînd toată, asculta îngrozită cum bravul soldat Švejk cînta mai departe, în pat :

Cu Sfînta Născătoare și cele patru poduri
ridică-ți, Piemonte, avanposturi mai puternice
hop, hop, hop !
Ce mai bătălie a fost la Solferino,
a curs acolo sînge pînă la genunchi,
hop, hop, hop !
Pînă la genunchi și carne cu furgonul, –
se măcelărea doar Regimentul 18,
hop, hop, hop !
Regiment 18, nu-ți fie teamă de nevoi
că pentru tine se cară bani cu carul,
hop, hop, hop !

— Pentru Dumnezeu, conașule, se auzi un glas plîngăreț din bucătărie, dar Švejk ținu să sfîrșească războinicul său cîntec :

Banii în furgoane și hrana în căruțe,
care regiment mai e în stare s-o facă,
hop, hop, hop !

Madam Müllerová o zbughi pe ușă și alergă după doctor. Se întoarse peste un ceas, în vreme ce Švejk trăgea un pui de somn.

Fu trezit de un domn plinuţ, care, după ce-i ţinu un timp mîna pe frunte, zise:

— Nu-ţi fie teamă, eu sînt doctorul Pavek, din Vinohrady... dă mîna încoace... şi bagă-ţi termometrul la subsuoară... Aşa... scoate limba... mai mult... ţine-o aşa... de ce boală au murit tatăl şi mama dumitale?

Şi astfel, în timp ce la Viena se aştepta ca toate naţiunile Austro-Ungariei să dea cele mai frumoase pilde de credinţă şi devotament, doctorul Pavek îi prescrise lui Švejk, împotriva elanului său patriotic, bromură, recomandîndu-i bravului şi neînfricatului soldat să-şi ia gîndul de la armată.

— Stai lungit şi nu te agita; mîine vin iar.

A doua zi, cînd veni, o întrebă în bucătărie pe madam Müllerová cum îi mai merge pacientului.

— I-e mai rău, domnule doctor, răspunse ea, sincer îngrijorată. Noaptea, cînd l-a apucat reumatismul, a început să cînte imnul, scuzaţi, austriac.

La această nouă manifestare de lealitate a pacientului, doctorul Pavek se văzu silit să reacţioneze cu o doză mai mare de bromură.

A treia zi, madam Müllerová îi raportă că starea lui Švejk se agravase şi mai mult.

— După-amiază, domnule doctor, m-a trimis să-i aduc o hartă a cîmpului de luptă şi noaptea l-au apucat vedeniile; zicea că Austria va învinge.

— Dar prafurile, le ia exact după prescripţie?

— Nici n-a trimis încă după ele, domnule doctor.

Doctorul Pavek, după ce-i trase lui Švejk un perdaf, plecă declarînd că în viaţa lui nu mai vine să trateze un bolnav care nesocoteşte ajutorul lui medical, refuzînd bromura.

Mai rămăseseră încă două zile pînă la data cînd Švejk trebuia să se prezinte în faţa comisiei de recrutare.

În vremea asta el îşi făcu o sumedenie de pregătiri importante. Înainte de toate, o trimise pe madam Müllerová să-i cumpere un chipiu militar; după aceea o trimise să împrumute de la cofetarul din colţ căruciorul cu care pe vremuri dumnealui îşi plimba la aer bunicul paralitic şi morocănos. Apoi îşi aduse aminte că avea nevoie de cîrje. Din fericire, cofetarul păstrase ca o amintire de familie şi cîrjele bunicului.

Nu-i mai lipsea decît floarea de recrut. Şi de aceasta îi făcu rost madam Müllerová, care în ultimul timp slăbise vizibil şi pe unde umbla numai într-un plîns o ţinea.

Şi astfel, în acea zi memorabilă, străzile oraşului Praga putură vedea o pildă emoţionantă de lealitate.

O femeie bătrînă, împingînd un cărucior în care şedea un bărbat cu chipiu ostăşesc şi cocardă lustruită, făcînd semne din cîrje. La butonieră îi strălucea ţipător bucheţelul de recrut.

Şi omul acesta care agita într-una cîrjele, striga pe străzile Pragăi:

— La Belgrad! La Belgrad!...

În urma lui mergea un grup de oameni care se adunase în faţa casei din care pornise Švejk la război. Grupul de oameni nu contenea să crească.

Švejk constată că poliţiştii postaţi la încrucişările străzilor îl salutau.

În piaţa Vaclav cortegiul din jurul lui Švejk spori cu cîteva sute de capete, iar la capătul străzii Cracovia, un tînăr cu şapcă de student avu nefericirea să fie snopit în bătaie pentru că strigase: *„Heil! Nieder mit den Serben!*[1]"

La colţul străzii Vodičková, poliţia călare interveni în această hărmălaie, împrăştiind mulţimea.

Cînd Švejk îi arătă inspectorului de circumscripţie, negru pe alb, că trebuie să se prezinte în faţa comisiei de recrutare, inspectorul fu oarecum dezamăgit; pentru a preîntîmpina noi incidente hotărî ca doi poliţişti călări să însoţească căruciorul în care se afla Švejk, pînă la Strelecký Ostrov.

Despre această întîmplare apăru următorul articol în *Pražské úřední noviny:*

„Patriotismul unui infirm. Ieri după-amiază, trecătorii de pe străzile principale ale oraşului Praga au fost martorii unei scene care constituie o minunată dovadă că în aceste vremuri mari şi de grea cumpănă, şi fiii naţiunii noastre pot da pilda cea mai frumoasă de credinţă şi devotament faţă de tronul venerabilului nostru monarh. S-ar părea că

---

[1] Trăiască! Jos cu sîrbii! (Germ.)

retrăim glorioasele vremuri ale grecilor și romanilor, în care un Mucius Scaevola a poruncit să fie dus la bătălie nețiinînd seama de mîna lui arsă. Cele mai sacre sentimente și interese au fost demonstrate ieri, în chip strălucit, de un invalid în cîrje, pe care o bătrînică îl împingea într-un cărucior pentru infirmi. Acest fiu al națiunii cehe, fără să ție seamă de infirmitatea lui, a cerut să fie transportat spre a-și jertfi viața pentru împăratul său. Iar dacă strigătul lui: «La Belgrad!» a găsit un răsunet atît de puternic pe străzile Pragăi, aceasta este o mărturie că praghezii dau o pildă înălțătoare de dragoste pentru țară și dinastie."

În același sens s-a exprimat și ziarul *Prager Tagblatt*, care în încheierea articolului amintea că infirmul voluntar era însoțit de o ceată de nemți, care l-au apărat cu piepturile lor, ca să nu fie linșat de agenții cehi ai antantei celor patru mari puteri.

Publicînd această știre, ziarul *Bohemia* propuse răsplătirea patriotului infirm anunțînd că darurile din partea cetățenilor germani, pentru acest necunoscut, se primesc la administrația ziarului.

Dar dacă după părerea acestor trei ziare, țara cehă n-a putut da un cetățean mai nobil decît Švejk, domnii din comisia de recrutare erau de altă părere.

Îndeosebi medicul militar șef, Bautze, un bărbat neînduplecat, care vedea în toate pur și simplu o

încercare de a chiuli de la armată, de a scăpa de front, de gloanțe și de șrapnele.

Expresia lui: *„Das ganze tschechische Volk ist eine Simulantenbande“* [1] a rămas de pomină.

În cele zece săptămîni de activitate la comisie, el a reperat din 11.000 de civili, 10.999 de simulanți și l-ar fi scos la iveală și pe cel de-al 11.000-lea, dacă pe acest om norocos nu l-ar fi lovit damblaua, chiar în clipa cînd zbierase la el: *„Kehrt euch!“* [2]

— Ridicați simulantul! ceruse Bautze, după ce constatase că omul își dăduse sufletul.

Și în fața lui, în acea zi memorabilă, stătea Švejk gol pușcă, ca toți ceilalți, acoperindu-și pudic goliciunea cu cîrjele în care se sprijinea.

— *Das ist wirklich ein besonderes Feigenblatt* [3], zise Bautze. Asemenea frunze de smochin n-au fost nici în rai.

— Reformat pentru tîmpenie, citi sergentul-major, uitîndu-se în dosar.

— Și ce te mai doare? întrebă Bautze.

— Raportez supus că sînt reumatic, dar că voi sluji majestății sale împăratului pînă m-or face harcea-parcea, zise Švejk cu modestie. Mi-s genunchii umflați.

Bautze aruncă bravului soldat o privire înfiorătoare și zbieră:

---

[1] Întregul popor ceh este o bandă de simulanți (germ.).
[2] Stînga împrejur! (Germ.)
[3] Într-adevăr, originală frunză de smochin (germ.).

— *Sie sind ein Simulant!* [1] şi întorcîndu-se către subofiţer, şopti foarte calm: *Den Kerl sogleich einsperren!* [2]

Doi soldaţi cu baioneta la armă îl duseră pe Švejk la arestul comenduirii.

În timp ce mergea, sprijinit în cîrje, Švejk băgă de seamă cu groază că reumatismul începe să-l lase.

Madam Müllerová, care îl aştepta cu căruciorul sus, pe pod, văzîndu-l între baionete, se porni pe plîns şi părăsi căruciorul pentru totdeauna.

Iar bravul soldat Švejk păşea sfios, însoţit de apărătorii înarmaţi ai statului.

Baionetele sclipeau în bătaia soarelui; la Malá Strana, în faţa monumentului lui Radecký [3], Švejk se întoarse spre mulţimea care-l urma:

— La Belgrad! La Belgrad!

Şi mareşalul Radecký privi visător, din înălţimea monumentului său, în urma bravului soldat Švejk, care se depărta cu buchetul de recrut la butonieră, şchiopătînd în cîrjele vechi, în vreme ce un domn grav făcea cunoscut oamenilor de primprejur că era vorba de un „dizertor".

---

[1] Eşti un simulant! (Germ.)

[2] La arest cu ticălosul ăsta, imediat! (Germ.)

[3] *Jozef Vaclav Radecký* (1766—1858), feldmareşal austriac de origine cehă, învingătorul lui Carol Albert în bătălia de la Novara (1849).

VIII

ŞVEJK SIMULANT

În aceste zile înălţătoare, medicii militari îşi dădeau toată osteneala să alunge demonul înşelăciunii din sufletul simulanţilor, pentru a-i readuce în sînul oştirii.

Fură introduse cîteva noi mijloace de torturare a simulanţilor şi a celor bănuiţi că simulează ca, de pildă, ofticoşii, reumaticii, bolnavii de hernie, rinichi, tifos, diabet, congestie pulmonară şi de alte maladii.

Tortura la care erau supuşi simulanţii era sistematizată, iar gradele de torturare erau următoarele :

1. Dietă absolută : dimineaţa şi seara cîte o ceaşcă de ceai, timp de trei zile, administrîndu-li-se totodată, tuturora, indiferent de boala de care se plîngeau, o doză de aspirină pentru sudaţie.

2. Pentru a nu-şi închipui că în armată se linge miere, li se aplică aşa-numitul tratament : „linsul chininei" care consta dintr-o serioasă doză de chinină în prafuri.

3. Spălături stomacale de două ori pe zi, cu un litru de apă caldă.

4. Clistir cu apă săpunită și glicerină.

5. Împachetaj în cearșafuri muiate în apă rece.

S-au găsit oameni curajoși, care au suportat cele cinci grade de tortură, după care au fost transportați într-un simplu coșciug, la cimitirul militar. Au fost însă și din cei slabi, care ajunși la clistir declarară că se simt bine și că nu doreau altceva decît să plece în tranșee, cu cel dintîi batalion de marș.

Pe Švejk îl vîrîră la restul diviziei, în baraca bolnavilor, printre simulanții slabi de înger.

— Nu mai pot răbda, îi spuse vecinul de pat, pe care îl aduseseră de la infirmerie, unde îi făcuseră a doua spălătură stomacală.

Omul simula miopia.

— Mîine mă duc la regiment, hotărî al doilea vecin, din stînga, căruia tocmai i se făcuse clistirul. Acesta simula că e surd ca un butuc.

În patul de lîngă ușă, zăcea în agonie un ofticos, înfășurat într-un cearșaf muiat în apă rece.

— Ăsta e al treilea în săptămîna asta, îi atrase atenția vecinul din dreapta. Dar ție ce-ți lipsește?

— Eu am reumatism, răspunse Švejk, stîrnind un sincer hohot de rîs în toată asistența. Rîdea pînă și muribundul, care simula tuberculoza.

— Cu reumatismul nu te băga între noi, îi atrase cu seriozitate atenția un bărbat gras. Reumatismul nu-i socotit aici mai mult decît o bătătură; eu sînt anemic, îmi lipsește jumătate de stomac și cinci coaste

și nimeni nu mă crede. A fost aici și un surdo-mut ; paisprezece zile în șir, la fiecare jumătate de ceas, l-au împachetat într-un cearșaf muiat în apă rece și în fiecare zi i-au făcut clistir și i-au pompat stomacul. Sanitarii erau gata să creadă că a izbutit și că va pleca acasă, cînd uite că doctorul îi prescrie un vomitiv. Să-și verse mațele pe gură, nu altăceva, și deodată și-a pierdut tăria. „Nu mai pot s-o fac pe surdo-mutul, ne zice el, mi-a revenit graiul și auzul". Bolnavii l-au îmbărbătat cu toții, încercînd să-l convingă să nu se prostească, dar el o ținea morțiș că aude și vorbește la fel ca toată lumea. Și așa a și declarat a doua zi la vizită.

— S-a ținut el bine, destul timp, își dădu părerea un om, care susținea că are un picior mai scurt cu un decimetru întreg. Nu ca ăla care s-a prefăcut că l-a lovit damblaua și după trei chinine, un clistir și o zi de post, s-a lăsat păgubaș. A mărturisit tot, și pînă să ajungă să-i pompeze stomacul, n-a mai rămas nici pomeneală de dambla. Cel mai bine s-a ținut un mușcat de un cîine turbat. A mușcat și el, a lătrat și, ce-i drept, se pricepea s-o facă de minune, numai spume la gură nu putea face. L-am ajutat și noi, cît am putut. De cîte ori nu l-am gîdilat ceasuri întregi înainte de vizită, de-l apucau cîrceii și se făcea vînăt, dar zadarnic, spumă la gură tot nu-i venea. Era îngrozitor. Ne-a părut rău, tare rău de el cînd într-o bună zi, la vizită, s-a dat bătut. S-a sculat deodată în fața patului, drept ca o lumînare, a salutat și a zis : „Raportez supus, domnule doctor-șef,

că probabil cîinele care m-a mușcat n-a fost turbat". Medicul-șef l-a privit atît de ciudat, încît săracul a început să tremure din tot tot corpul și a continuat: „Raportez supus, domnule doctor-șef, că nu m-a mușcat nici un cîine, eu singur m-am mușcat de mînă". După această mărturisire, l-au judecat pentru automutilare, fiindcă și-a mușcat mîna ca să nu plece pe front.

— Bolile astea la care e nevoie de spumă la gură — interveni simulantul gras — e greu să le imiți. Așa, de pildă, boala copiilor. A fost și pe aici unul cu boala copiilor, care ne spunea că la el nu are importanță o criză în plus, așa că făcea uneori și cîte zece pe zi. Se zvîrcolea în spasme, strîngea pumnii, holba ochii de-i ieșeau ca cepele, se lovea, scotea limba, ce să vă mai spun, epilepsie curată, calitatea întîi! Dar uite că într-o bună zi se trezește cu niște buboaie, două pe gît și două pe spate, și s-a isprăvit cu spasmele și zvîrcolirile pe dușumea, că nu mai putea să miște capul, nici să șează, nici să stea culcat. A făcut febră și la vizită, în delir, a dat totul în vileag. Ce-am mai pătimit și noi cu buboaiele lui, fiindcă a trebuit din pricina lor să mai zacă aici trei zile și i-au dat dieta a doua; dimineața cafea cu chifle, la prînz supă și gălușțe cu sos, seara „purée" sau supă, în timp ce noi eram siliți să privim flămînzi, cu stomacurile pompate și cu dietă totală, cum dumnealui înfuleca, plescăia și rîgîia de sătul ce era. Trei inși s-au înmuiat din pricina lui și s-au dat de gol. Ăștia zăceau de o boală de inimă.

— Cel mai uşor se poate simula nebunia, fu de părere unul din simulanţi. În odaia de alături sînt doi din corpul nostru didactic. Unul din ei ţipă întruna, zi şi noapte: „Rugul lui Giordano Bruno fumegă încă, reluaţi procesul lui Galileu!" iar al doilea latră, întîi de trei ori, rar: ham... ham... ham... apoi repede de cinci ori în şir, ham, ham, ham, ham, ham, apoi iarăşi rar şi aşa o ţine mereu. Rezistă aşa, de mai bine de trei săptămîni. De fapt şi eu am vrut, la început, să fac pe nebunul, pe fanaticul religios şi să predic infailibilitatea papei, dar pînă la urmă mi-am făcut rost de un cancer la stomac de la un frizer din Mala Strana, pentru cinsprezece coroane.

— Eu cunosc un coşar de la Břevnov — intră în vorbă un alt pacient — care pentru zece coroane îţi aranjează o temperatură de-ţi vine să sari pe fereastră.

— Asta nu-i nimic — spuse altul — la Vršovice e o moaşă care pentru douăzeci de coroane îţi scrinteşte aşa de binişor piciorul, că rămîi schilod pe toată viaţa.

— Eu am piciorul scrîntit numai pe cinci coroane, se auzi un glas din rîndul de paturi de lîngă fereastră. Pe cinci coroane şi trei halbe de bere.

— Pe mine, boala asta a mea mă costă pînă acum peste doi sutari, zise vecinul său, uscat ca un băţ. Nu-i otravă pe lume pe care să n-o fi folosit. Sînt un depozit ambulant de otrăvuri. Am băut sublimat, am aspirat aburi de argint viu, am mestecat arsenic,

am fumat opiu, am băut tinctură de opiu, mi-am presărat morfină pe pîine, am înghiţit stricnină, am băut soluţie de fosfor dizolvat în acid sulfuric şi acid picric. Mi-am distrus ficatul, plămînii, rinichii, fierea, creierii, inima, maţele. Şi nimeni nu ştie ce boală am.

— Cel mai bine — susţinea unul de lîngă uşă — e să-ţi faci injecţii subcutanate cu gaz. Vărul meu a avut norocul să-i taie braţul pînă la cot şi azi nici nu-i pasă de război.

— Toate astea — zise Švejk — trebuie să le îndurăm pentru împăratul nostru. Şi pompatul stomacului şi clistirul. Cu ani în urmă, pe vremea cînd slujeam la regimentul meu, era şi mai rău. Pe atunci bolnavii erau legaţi cobză şi aruncaţi la zdup să se tămăduiască. De paturi, ca aici, ori de scuipători, nici pomeneală. Bolnavii zăceau pe scînduri goale. Odată, unul avea un tifos adevărat, iar altul, alături de el, vărsat negru. Amîndoi au fost legaţi cobză, în timp ce medicul regimentului îi buşea cu piciorul în burtă, zicînd că-s simulanţi. După ce au murit amîndoi, chestia a ajuns în parlament şi a apărut şi în gazete. Pe noi ne-au oprit să citim gazetele şi ne-au făcut şi control prin lăzi, să vadă cine are. Şi cum sînt eu ghinionist, din tot regimentul, numai la mine s-au găsit ziare. M-au scos la raport şi colonelul nostru, un bou, Dumnezeu să-l ierte, a început să zbiere la mine, să stau drept şi să spun cine a scris povestea aia la gazetă, că dacă nu, îmi întinde gura pînă la urechi şi mă ţine la închisoare,

pînă mi-or putrezi ciolonele. Pe urmă a venit medicul regimentului, mi-a tot vînturat pumnul pe sub nas, și a răcnit: „*Sie verfluchter Hund, sie scäbiges Wesen, sie unglückliches Mistvieh*[1], haimana socialistă!" Eu mă uit țintă în ochii lor, nu clipesc, și tac chitic cu mîna dreaptă la chipiu și cu stînga pe vipușca pantalonilor. Dumnealor mi-au dat mereu tîrcoale, au tot hămăit la mine ca cîinii, dar eu... nimic. Tac și dau onorul, și mîna stîngă pe vipușca pantalonilor. După ce au turbat așa, cam vreo jumătate de ceas, colonelul se repede la mine și răcnește: „Ești tîmpit, ori nu ești?" „Cu tot respectul, raportez supus, domnule colonel, că sînt tîmpit." „Douăzeci și una de zile carceră pentru tîmpenie, două zile de post pe săptămînă, o lună închisoare, patruzeci și opt de ore în fiare. Închideți-l, puneți-l la post negru și legați-l, ca să se învețe minte că statul n-are nevoie de tîmpiți. Îți scoatem noi din cap gazetele, nătărăule!" Așa a hotărît domnul colonel după atîta zbucium. În timp ce zăceam la închisoare, la cazarmă s-au întîmplat minuni. Colonelul nostru a interzis cu desăvîrșire cititul. Pînă și gazeta *Pražské úřední noviny* era interzisă; la cantină n-aveau voie să împacheteze în ziare nici cîrnați, nici brînză. De atunci soldații au început să citească, și regimentul nostru a devenit cel mai cărturar. Citeam toate gazetele și în fiecare companie se scriau poezioare și cîntecele împotriva domnului colonel. Și, cînd se întîmpla cîte ceva la regiment, se găsea întotdeauna

---

[1] Cîine blestemat, făptură scîrboasă, vită nefericită (germ.).

în trupă cîte un binevoitor care să scrie la gazetă, sub titlul *Teroare în armată*. Dar nu se mulţumeau numai cu atît. Au scris deputaţilor la Viena să le ia apărarea şi domnii s-au pus pe interpelări, una după alta, spunînd că domnul colonel al nostru este o bestie şi aşa mai departe. Nu ştiu care ministru a trimis o comisie să facă cercetări, şi unu, Franta Henčlu, din Hluboka, a căpătat doi ani de închisoare, fiindcă el a fost acela care trimisese jalbă deputaţilor la Viena, pentru palma care i-a ars-o domnul colonel pe cîmpul de exerciţiu. După plecarea comisiei, domnul colonel a ordonat să se alinieze tot regimentul şi ne-a spus că soldatul e soldat, că trebuie să-şi ţie fleanca şi să-şi facă datoria şi că, dacă nu-i place ceva, asta înseamnă nesupunere. „Care va să zică, tîlharilor, aţi crezut că comisia o să vă dea dreptate, hai ? zicea domnul colonel. V-a dat un rahat. Şi acum, fiecare companie să defileze în faţa mea şi să repete tare ce am spus eu !" — Şi aşa am defilat, companie după companie, „pentru onor la dreapta", unde sta domnul colonel, cu mîna pe cureaua flintei şi am răcnit la el : „Aşa ne-am închipuit noi tîlharii, că comisia o să ne dea dreptate, un rahat ne-a dat !" Domnul colonel a rîs ţinîndu-se de burtă, pînă ce a început să defileze compania a unsprezecea. Aceasta mărşăluieşte, bate talpa, şi cînd ajunge în dreptul domnului colonel, nimic, tăcere, nici pîs. Colonelul s-a făcut roşu ca un rac, a trimis compania înapoi, să mai repete o dată. Şi iar defilează, şi iar tace şi fiecare şir se uită obraznic în

ochii domnului colonel. „Stăi ! zice domnul colonel, pe loc repaus !" Şi începe să se plimbe de colo pînă colo, prin curtea regimentului, îşi plesneşte cizma cu cravaşa, scuipă, apoi deodată se opreşte şi zbiară : „*Abtreten !*"[1], îşi încalecă gloaba şi pe-aci ţi-e drumul. Am aşteptat să vedem ce o să se întîmple cu compania a unsprezecea, şi cînd colo, nimic. Aşteptăm o zi, aşteptăm două, o săptămînă încheiată, şi tot nimic. Domnul colonel nici nu s-a mai arătat pe la cazarmă ; trupa, gradaţii şi ofiţerii nu mai puteau de bucurie. Pe urmă ne-a venit alt colonel, iar despre cel vechi se spunea că era undeva într-un sanatoriu, pentru că scrisese cu mîna lui împăratului că compania a unsprezecea s-a răzvrătit.

Se apropia vremea vizitei de după-amiază. Medicul militar, Grünstein, trecea de la pat la pat : în urma lui un subofiţer sanitar, cu condica de procese-verbale.

— Macuna ?

— Prezent !

— Clistir şi aspirină ! Pokorny ?

— Prezent !

— Spălătură stomacală şi chinină ! Kovařík ?

— Prezent !

— Clistir şi aspirină ! Kotátko !??

— Prezent !

— Spălătură stomacală şi chinină !

Şi aşa trecea, de la unul la altul, fără milă, maşinal, tăios.

---

[1] Rupeţi rîndurile ! (Germ.)

— Švejk ?!

— Prezent !

Doctorul Grünstein se uită la noul pacient.

— Ce te doare ?

— Am onoarea să vă raportez că am reumatism !

În cursul carierei sale de practician, doctorul Grünstein se obişnuise să vorbească cu o ironie fină, care avea un efect cu mult mai mare decît zbieretele.

— Aha, reumatism, îi zise el lui Švejk. Grea boală, foarte grea. Ce întîmplare, să te apuce reumatismul tocmai în toiul războiului, cînd omul trebuie să plece la luptă. Nu mă îndoiesc că eşti foarte mîhnit din pricina asta.

— Am onoarea să raportez că sînt foarte mîhnit.

— Închipuiţi-vă, e mîhnit ! Frumos din parea dumitale că reumatismul te-a făcut să-ţi aminteşti de noi. În timp de pace nevolnicii umblă lela în haimanalîc, dar cum izbucneşte războiul, îi şi apucă reumatismul, şi gata, nu-i mai ţin picioarele. Nu te dor cumva genunchii ?

— Mă dor, să trăiţi !

— Şi nopţi întregi nu poţi dormi, nu-i aşa ? Reumatismul e o boală foarte primejdioasă, dureroasă şi grea. Avem noi leac pentru reumatism. Mai întîi dietă absolută. Celelalte metode de tratament au dat rezultate excelente. Aici ai să te vindeci mai repede decît la Pieštany[1] şi ai să mărşăluieşti spre front, de au să-ţi sfîrîie călcîiile.

Întorcîndu-se către subofiţerul sanitar, zise :

---

[1] Oraş în Cehoslovacia, renumită staţiune balneo-climaterică.

— Scrie : Švejk, dietă absolută, de două ori pe zi spălături stomacale, odată pe zi clistir și, pentru rest, vom vedea. Duceți-l deocamdată la infirmerie, faceți-i spălătura stomacală și, pînă și-o veni în fire, trageți-i și o clismă, da una zdravănă, pînă ce o chema toți sfinții să-i sperie reumatismul și s-o ia la sănătoasa.

Adresîndu-se apoi tuturor celor ce zăceau în paturi, le ținu un discurs plin de frumoase și înțelepte sentințe :

— Să nu vă închipuiți că aveți în fața voastră un bou care se lasă dus de nas. Pe mine, purtarea voastră nu mă scoate de loc din sărite. Știu că sînteți simulanți și că vreți să scăpați de armată. De aceea vă tratez ca atare. Ostași ca voi mi-au trecut pe dinainte cu sutele. În paturile astea au zăcut mulți, mulți oameni, cărora nu le lipsea nimic în afară de spiritul militar. Credeau dumnealor că în timp ce camarazii lor luptă pe cîmpul de bătălie, ei au să stea tolăniți în paturi, au să capete mîncare ca bolnavii și c-o să le meargă așa pînă la sfîrșitul războiului. S-au înșelat amarnic însă, așa cum vă înșelați și voi. Și peste douăzeci de ani o să țipați și-n somn, cînd veți visa cum v-ați lecuit aici.

— Am onoarea să raportez, domnule *oberartzt* — se auzi o voce slabă — de la patul de lîngă fereastră, că m-am făcut bine. Am băgat de seamă în noaptea asta că nu mă mai sufoc.

— Cum te cheamă ?

— Kovařík, să trăiţi ; spuneaţi adineauri să mi se facă clistir.

— Foarte bine, clistirul o să ţi-l mai facă o dată de plecare — hotărî doctorul Grünstein — ca să nu te plîngi cumva că n-ai fost îngrijit cum trebuie. Aşa ! Şi acum toţi bolnavii pe care i-am citit să se alinieze în urma subofiţerului, pentru ca fiecare să primească ce i se cuvine.

Şi fiecare îşi căpătă porţia cinstită, aşa cum îi fusese prescris. Dar pe cînd unii se străduiau să influenţeze executorii ordinelor medicale, fie prin rugăminţi, fie ameninţîndu-i că vor ajunge şi dînşii să fie trecuţi la serviciul sanitar şi că s-ar putea să le pice şi ei o dată în mîna, Švejk avu o ţinută bărbătească.

— Nu mă cruţa, îl îndemna el pe călăul care îi administra clistirul. Gîndeşte-te la jurămîntul tău. Chiar dacă în locu-mi ar fi taică-tu sau fratele tău bun, tu trebuie să-i aplici clistirul fără şovăială. Gîndeşte-te că de clistirele astea depinde soarta Austriei şi că izbînda e a noastră !

A doua zi, la vizită, doctorul Grünstein îl întrebă pe Švejk cum îi place la spitalul militar.

Švejk răspunse că este o instituţie dreaptă care urmăreşte o ţintă înălţătoare. Drept răsplată primi acelaşi tratament, completat cu o aspirină şi trei prafuri de chinină, pe care i le-au dizolvat într-un pahar cu apă ca să le ia numaidecît.

Nici Socrate nu şi-a sorbit cupa cu otravă cu atîta seninătate cum şi-a băut chinina bravul soldat Švejk,

asupra căruia doctorul Grünstein încercase toate gradele de tortură.

Cînd, în prezența doctorului, Švejk fu împachetat într-un cearșaf ud, la întrebarea cum i se pare, el răspunse :

— Cu respect vă raportez supus, domnule *oberartzt*, că mă simt ca într-un bazin de înot ori ca la băile de mare.

— Tot mai ai reumatism ?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberartzt*, că nu vrea de loc să mă lase !

Švejk fu supus la o nouă tortură.

Pe vremea aceea, văduva unui general de infanterie, baroneasa de Botzenheim, se căznea să descopere soldatul despre care ziarul *Bohemia* publicase nu demult un articol descriind cum acest infirm în timp ce era transportat într-un cărucior pentru bolnavi striga : „La Belgrad !", manifestație patriotică în urma căreia redacția *Bohemiei* a luat inițiativa să adreseze cititorilor săi un apel pentru o colectă întru ajutorarea lealului erou-invalid.

În sfîrșit, în urma investigațiilor făcute la Direcția poliției, s-a putut afla că era vorba de Švejk ; restul n-a mai fost greu de urmărit. Baroneasa de Botzenheim, însoțită de dama de companie și de cameristul ei, cu un coș încărcat, o porni spre Hradčany.

Biata baroneasă habar n-avea ce înseamnă să zacă cineva în spitalul militar din arestul garnizoanei. Cartea de vizită îi deschise ușa închisorii, iar în cancelarie toți se purtară cu ea extrem de amabil și în

cinci minute află că *„der brave Soldat Švejk"*, de care se interesa, zăcea în baraca a treia, patul nr. 17. O însoţi doctorul Grünstein, în persoană, năucit de această întîmplare.

Švejk şedea pe pat, după obişnuita cură zilnică, prescrisă de doctorul Grünstein, înconjurat de un grup de simulanţi sfrijiţi şi hămesiţi, care nu se dăduseră încă bătuţi şi se luptau dîrji cu doctorul Grünstein, pe frontul dietei absolute.

Oricine ar fi stat să-i asculte ar fi avut impresia că a nimerit într-o societate gastronomică, într-o şcoală superioară de bucătari sau la nişte cursuri de menaj.

— Chiar şi jumările cele mai rele, făcute cu seu de vacă, se pot mînca — spunea unul care zăcea de „gastrită învechită" — numai calde să fie. După ce se topeşte, seul se scurge pînă se usucă, se sărează, se pipărează, şi pe cinstea mea că nu le dau nici pe jumările de gîscă.

— Las-o mai uşor cu jumările de gîscă — făcu cel cu „cancer la stomac" — peste jumările de gîscă nu există nimic mai bun. Ce sînt pe lîngă ele jumările de porc ? Bineînţeles că trebuie să le prăjeşti pînă se rumenesc, aşa cum fac evreii. Ei iau o gîscă grasă, îi scot untura cu piele cu tot şi apoi o topesc.

— Ştii că te înşeli în privinţa jumărilor de porc ? observă vecinul lui Švejk. Se înţelege de la sine că vorbesc de jumările făcute din untură topită în casă, după cum li se şi spune : jumări de casă. Să nu fie nici prea rumenite, dar nici galbene. Trebuie să fie

ceva între aceste două nuanțe. Jumările astea nu trebuie să fie nici prea moi, nici prea tari. Nu trebuie să le ronțăi, pentru că atunci sînt arse. Trebuie să se topească în gură și în același timp să nu-ți curgă untura pe bărbie.

— Care din voi a mîncat jumări din untură de cal ? se auzi glasul cuiva. Nimeni nu răspunse, însă, căci în clipa aceea intră ca o furtună subofițerul sanitar.

— Toată lumea în pat, sosește o arhiducesă ; nu cumva să-și scoată careva picioarele murdare de sub pătură !

Nici o arhiducesă autentică n-ar fi putut intra cu mai multă prestanță și seriozitate ca baroneasa von Botzenheim. În urma ei se îmbulzea o escortă întreagă, din care nu lipsea nici sergentul contabil al spitalului, care în toată socoteala asta vedea mîna tainică a inspecției ce avea să-l ia de lîngă vaca grasă din spatele frontului, ca să-l azvîrle în bătaia șrapnelelor, undeva pe sub sîrmele ghimpate.

Era palid la față, dar și mai palid era doctorul Grünstein. Cartea de vizită a bătrînei baronese, cu titlul „văduvă de general", îi juca pe dinaintea ochilor, împreună cu tot ce putea fi în legătură cu micul carton dreptunghiular, adică protecție, plîngere, transferare pe front și alte grozăvii de acest fel.

— Asta e, zise el, cu un calm prefăcut, conducînd pe baroneasă spre patul lui Švejk. E un băiat cu multă răbdare.

Baroneasa von Botzenheim se așeză pe scaunul oferit lîngă patul lui Švejk și începu :

— Češky zoldat, pine zoldat, zoldat infalit, la mine place češky austriac.

Îl mîgîie pe Švejk pe obrajii dolofani, apoi continuă :

— Eu tot citit la gazeta, eu aducem la tumneata papic, fumat, bombon, češky zoldat, pine zoldat. *Johann, kommen Sie her !*

Valetul, care cu barba lui stufoasă aducea cu banditul Babinsky, trase un coșcogeamite coș lîngă patul lui Švejk, în vreme ce dama de companie a bătrînei baronese, o femeie înaltă, cu fața plînsă, se așeză pe patul lui și-i îndreptă la spate perna de paie, convinsă fiind că așa se cuvine să se poarte cu bolnavii eroi.

Între timp, baroneasa scotea darurile din coș. O duzină de pui fripți înfășurați în foiță de mătase roz și legați cu panglică negru-galbenă, două sticle cu un fel de lichior de război, cu eticheta : *Gott strafe England !*[1] Pe partea cealaltă a etichetei : Franz Josef ținîndu-se de mînă cu Wilhelm, de parcă ar fi vrut să se joace de-a „Iepurașu-n groapa sa stă singurel. Sărmane iepuraș, ce te doare de nu poți zburda ?"

Mai scoase apoi trei sticle de vin pentru convalescenți și două cutii de țigări. Le înșiră toate cu eleganță pe patul gol de lîngă Švejk, adăugînd și o carte frumos legată : *Întîmplări din viața monarhului*

---

[1] Dumnezeu să pedepsească Anglia ! (Germ.)

nostru, scrisă de eminentul redactor-şef al actualului organ oficial *Československa republika* care era un mare admirator şi cunoscător al lui Franz. Apoi mai apărură pe pat pachete cu ciocolată cu aceeaşi inscripţie : *„Gott strafe England"*, şi cu chipurile împăraţilor Austriei şi Germaniei. Pe ciocolată însă împăraţii nu se mai ţineau de mînă ci fiecare îşi vedea de ale lui, întorcîndu-şi reciproc spatele. Nostimă era peria de dinţi dublă, cu inscripţia : *„Viribus unitis"*[1], pentru ca cel ce-şi va curăţa măselele cu ea, să-şi aducă aminte de Austria. Un dar elegant şi foarte potrivit pentru front şi tranşee era serviciul de manichiură. Pe capacul cutiei era o poză care înfăţişa un şrapnel făcînd explozie şi un soldat cu cască, care înainta cu baioneta la armă. Sub poză sta stris : *„Für Gott, Kaiser und Vaterland !"*[2] Pachetul de pesmeţi n-avea nici o poză, avea în schimb o inscripţie în versuri :

Österreich, du edles Haus,
steck deine Fahne aus,
lass sie im Winde wehn,
Österreich muss ewig stehn !

cu traducerea cehă de partea cealaltă :

Austrie, cămin drag,
Înalţă sus al tău steag.
În vînt flamura să-ţi fîlfîie,
În veci vei trăi Austrie !

---

[1] Cu forţele unite (lat.).
[2] Pentru Dumnezeu, împărat şi patrie ! (Germ.)

Ultimul dar era un ghiveci cu o zambilă albă. Cînd toate darurile despachetate fură înşirate pe pat, baroneasa nu-şi putu stăpîni lacrimile de emoţie. Cîtorva simulanţi hămesiţi le curgeau balele. Doamna de companie a baronesei îl sprijinea pe Švejk care şedea în capul oaselor, şi plîngea şi ea. În tăcerea ca de biserică, Švejk, împreunîndu-şi mîinile pentru rugăciune, începu :

— Tatăl nostru carele eşti în ceruri, sfinţească-se numele tău, vie împărăţia ta... pardon, coniţă, nu aşa, voiam să zic : Tatăl nostru, părinte ceresc, blagosloveşte aceste daruri, de care, din mila ta, ne vom bucura. Amin !

După ce rosti aceste cuvinte, luă un pui de pe pat şi începu să înfulece, urmărit de privirile îngrozite ale doctorului Grünstein.

— Cu ce poftă mănîncă soldatul, îi şopti entuziasmată bătrîna baroneasă doctorului Grünstein. Cu siguranţă că s-a făcut bine şi poate pleca pe front. Sînt atît de mulţumită că darurile astea i-au venit la timp.

Trecu apoi de la un pat la altul, împărţi ţigări şi bomboane de ciocolată şi revenind iar la Švejk îi mîngîie părul, adresîndu-i-se : *„Behüt euch Gott !“* [1] şi ieşi pe uşă cu întreaga suită.

Pînă să se înapoieze doctorul Grünstein de jos, unde o însoţise pe baroneasă, Švejk împărţise puii, pe care bolnavii îi devoraseră cu atîta grabă încît

---

[1] Dumnezeu să-ţi ajute ! (Germ.)

doctorul Grünstein în loc de pui nu găsi decît o grămadă de oase atît de curate, de parcă puişorii ar fi căzut de vii într-un cuib de vulturi, iar scheletele lor ar fi stat luni în şir în bătaia soarelui. Se evaporase şi sticla de lichior şi cele trei sticle de vin. Şi pachetele de ciocolată şi pesmeţii dispăruseră în burţile pacienţilor. Unul băuse pînă şi sticla cu lac de unghii, care se afla în serviciul de manichiură şi muşcase şi din pasta de dinţi anexată la perie.

La întoarcere, doctorul Grünstein îşi reluă poza belicoasă şi ţinu un lung discurs. Parcă i se luase o piatră de pe inimă după plecarea vizitatorilor. Mormanul de oase roase îi întări convingerea că toţi pacienţii erau incorigibili.

— Soldaţi — începu el — dacă aţi fi avut numai un pic de minte, nu v-aţi fi atins de nimic şi v-aţi fi zis că, dacă înghiţiţi tot, domnul *oberartzt* n-are să vă creadă că sînteţi bolnavi. Prin fapta voastră, însă, aţi dovedit că nu ştiţi să preţuiţi bunătatea mea. Eu vă pompez stomacul, vă fac clistire, mă căznesc să vă ţin la dietă absolută şi voi vă umflaţi burţile. Vreţi să vă alegeţi cu un ulcer la stomac? Vă înşelaţi însă amarnic, pentru că înainte ca stomacul vostru să le mistuie, am să vi-l curăţ aşa de bine, încît o să vă aduceţi aminte pînă la moarte şi o să povestiţi şi copiilor voştri cum v-aţi ghiftuit odată cu pui fripţi şi cu tot felul de alte bunătăţi, care, cu toate astea, n-au apucat să vă rămînă nici un sfert de ceas în pîntec, pentru că v-au fost, calde încă, pompate afară. Ei, şi acum, în rînd cîte unul după mine, ca să

vă amintiţi că nu sînt bou ca voi, ci niţeluş mai deştept decît toţi la un loc. În afară de asta, vă mai aduc la cunoştinţă că mîine trimit pe capul vostru o comisie, că prea trîndăviţi aci de atîta vreme fără să aveţi nici pe dracu, de vreme ce în cinci minute aţi putut să vă umpleţi burţile, aşa cum aţi dovedit-o adineauri. Şi-acum, înainte, marş!

Cînd îi veni rîndul lui Švejk, doctorul Grünstein îl privi lung şi amintirea ciudatei vizite îl făcu să-l întrebe: „Dumneata o cunoşti pe doamna baroneasă?"

— Mi-e mamă vitregă, răspunse Švejk. În vîrstă fragedă m-a lepădat şi acum m-a regăsit...

Doctorul Grünstein zise scurt:

— Dacă-i aşa, mai faceţi-i un clistir lui Švejk.

Seara, în saloane era jale mare. Cu cîteva ceasuri înainte avuseseră cu toţii tot felul de bunătăţi în burtă şi acum n-aveau decît ceaiul slab şi o felie de pîine.

Numărul 21, de lîngă fereastră, zise:

— Mă credeţi, camarazi? Mie îmi place mai bine puiul pané decît fript!

Cineva bombăni: „Aruncaţi-i pătura în cap", dar toţi erau atît de slăbiţi după acel ospăţ neizbutit, încît nimeni nu se mişcă.

Doctorul Grünstein s-a ţinut de cuvînt. Dimineaţa sosiră cîţiva medici militari din faimoasa comisie.

Trecură gravi printre şirurile de paturi, oprindu-se la fiecare şi poruncind invariabil: „Arată limba!"

Švejk scoase așa de tare limba, încît fața i se schimonosi într-o strîmbătură tîmpită și ochii i se închiseră.

— Cu respect vă raportez, domnule *stabartz*, că limbă mai lungă nu am.

Urmă apoi o convorbire interesantă între Švejk și comisie. Švejk susținea că raportase aceasta de teamă ca nu cumva dumnealor să creadă că el își ascunde limba de ei.

Din această pricină aprecierile membrilor comisiei cu privire la Švejk erau foarte împărțite.

Jumătate susținea că Švejk este „*Ein blöder Kerl*" [1], în vreme ce cealaltă jumătate afirma că e un potlogar care vrea să-și bată joc de armată.

— Doar dracul să-și bage coada — răcni la Švejk președintele comisiei — ca să nu te dibuim noi !

Švejk privi întreaga comisie cu candoarea divină a unui copil nevinovat.

Medicul militar șef se apropie de el :

— Aș vrea să știu, porc de cîine, ce gîndești tu acum ?

— Raportez supus că eu nu gîndesc de fel.

— *Himmeldonnerwetter !* [2] urlă unul din membrii comisiei zornăind din sabie. Auziți, dumnealui nu gîndește de fel. De ce, elefant siamez, de ce nu gîndești ?

— Cu respect raportez că eu nu gîndesc, pentru că în armată soldatului îi este interzis să gîndească.

---

[1] Un bleg (germ.).
[2] Ei, drăcie ! (fig.) (Germ.)

Cînd, cu ani în urmă eram la Regimentul 91, domnul căpitan ne zicea întotdeauna: „Soldatul n-are voie să gîndească singur. Pentru el gîndesc superiorii. Cum începe soldatul să gîndească, nu mai e soldat, ci un nespălat de civil. Gîndirea nu duce la..."

— Vorba! îl întrerupse mînios președintele comisiei, despre dumneata mai avem noi informații. *Der Kerl meint: man wird glauben, er sei ein wirklicher Idiot*[1]... Dumneata nu ești de loc idiot, Švejk, ești deștept, ești șmecher, un *lump*, ești o haimana, pricepi...?

— Raportez supus că pricep.

— Ți-am mai spus să-ți ții fleanca, n-ai auzit?

— Raportez supus că am auzit să-mi țiu fleanca.

— *Himmelherrgott*[2], tacă-ți gura; cînd ți-am poruncit să taci, taci!

— Raportez supus că știu că trebuie să tac.

Domnii ofițeri se uitară unii la alții, apoi chemară sergentul-major:

— Pe omul ăsta — zise medicul-șef al comisiei, arătînd spre Švejk — duceți-l la cancelarie și așteptați acolo raportul nostru. O să-l lecuiască ea, garnizoana, de pălăvrăgeala asta. E sănătos tun, se preface mizerabilul și pe deasupra mai și trăncănește, bătîndu-și joc de superiorii săi. Își închipuie că am venit aici pentru distracția lui și că războiul e o glumă, o

---

[1] Nespălatul își închipuie că o să-l luăm drept idiot sadea... (Germ.)

[2] Cerescule Doamne! (Germ.)

aiureală. Ţine minte, Švejkule, că la garnizoană o să-ţi arate ei că armata nu-i o jucărie cum crezi.

Švejk plecă la cancelarie cu sergentul-major. Pe drum, în curte, fredonă :

„C-un ordin de chemare
Nu-şi pierde nimeni firea,
Cînd crede că oştirea
E-o glumă oarecare."

Şi în timp ce în cancelarie ofiţerul de serviciu zbiera la Švejk, căutînd să demonstreze că oamenii de teapa lui trebuiesc împuşcaţi, sus, în sălile spitalului comisia dădea iama prin simulanţi. Din şaptezeci de pacienţi n-au scăpat decît doi. Unul cu un picior sfîrtecat de grenadă şi al doilea cu o carie a oaselor.

Au fost singurii care n-au auzit cuvîntul : *tauglich* ; toţi ceilalţi, inclusiv cei trei muribunzi tuberculoşi, au fost declaraţi apţi pentru front, cu care ocazie medicul-şef nu lăsă să-i scape prilejul de a rosti o cuvîntare.

Cuvîntarea lui a fost pigmentată cu cele mai variate înjurături şi foarte succintă în ceea ce priveşte conţinutul : „Toţi sînt nişte vite şi lepădături şi numai dacă vor lupta vitejeşte pentru maiestatea sa împăratul, vor putea reveni în rîndul oamenilor, iar după război li se va ierta păcatul că au voit să scape de militărie prin simulare". După care, el personal îşi exprimă convingerea că acest lucru nu se va întîmpla şi că pe toţi îi aşteaptă ştreangul.

Un tînăr medic militar, un suflet bun și neprihănit încă, îl rugă pe medicul-șef să-i îngăduie să vorbească și el. Cuvîntarea lui, rostită în limba germană, se deosebi de aceea a superiorului său prin optimism și naivitate.

Vorbi multă vreme, arătînd că fiecare din cei care părăsesc spitalul, pentru a se întoarce la regimentele lor, pe front, trebuie să fie un cavaler și un învingător. El era convins că vor mînui cu îndemînare armele, pe cîmpul de bătaie, și că vor avea o comportare onorabilă în orice situație, fie militară, fie particulară. Că vor fi războinici invincibili, care vor aminti de gloria lui Radecký și a prințului Eugeniu de Savoia.[1] Că vor face să rodească cu sîngele lor cîmpiile întinse și glorioase ale imperiului și că se vor achita în mod victorios de menirea pe care le-a hărăzit-o istoria. Neînfricoșați, disprețuindu-și viața, să se avînte tot înainte sub steagurile ciuruite ale regimentelor lor, spre noi lauri, spre noi izbînzi.

Mai tîrziu, pe coridor, medicul militar șef îi spuse naivului tînăr :

— Domnule coleg, crede-mă că toate astea sînt de prisos. Din pușlamalele astea, nici Radecký, nici prințul dumitale Eugeniu de Savoia n-ar fi scos soldați de ispravă. Poți să le vorbești și dumnezeiește și drăcește, că pentru ei totuna e. Asta-i o bandă de derbedei !

---

[1] Prinț, om de stat și general austriac (1663—1736), poartă lupte împotriva Turciei, Franței, Bavariei și Olandei.

IX

ŠVEJK LA GARNIZOANĂ

Supremul refugiu al celor care nu voiau să meargă la război era garnizoana. Am cunoscut un profesor suplinitor de matematici, care nu voia să facă serviciul la artilerie. În acest scop, şi ca să ajungă în arestul garnizoanei, a furat ceasornicul unui locotenent. A comis fapta, după o matură chibzuinţă. Războiul nu-i inspira respect şi nu-l încînta. I se părea o dobitocie să tragă în inamic şi să ucidă de partea cealaltă, cu şrapnele şi granate, nişte bieţi suplinitori, matematicieni ca şi el.

„Nu vreau să-mi atrag antipatii prin violenţa mea", îşi zise, şi cu sînge rece fură ceasornicul. I-au cercetat mai întîi starea psihică, iar după ce declară că voise să se îmbogăţească, îl duseră în arestul garnizoanei. De altfel au fost mulţi cei arestaţi pentru furturi şi înşelăciuni. Idealişti şi neidealişti. Oameni care considerau războiul drept un izvor de venituri, diverşi subofiţeri de administraţie din spatele frontului, sau de pe front, care săvîrşiseră tot felul de

matrapazlicuri cu rațiile și cu soldele, și hoți mărunți, de o mie de ori mai cinstiți decît cei care îi trimiseseră acolo. În arestul garnizoanei mai erau închiși soldați, pentru tot felul de alte infracțiuni cu caracter pur militar, ca încălcarea disciplinei, tentativă de revoltă, dezertare. Un tip special de arestați îl alcătuiau „politicii", din care optzeci la sută erau cu totul nevinovați iar din aceștia nouăzeci și nouă la sută erau condamnați.

Aparatul anchetatorilor militari era grandios. Un astfel de aparat judecătoresc precede în orice stat totala decădere politică, economică și morală. Strălucirea puterii și a gloriei trecute conservă judecătoriile, poliția, jandarmeria și banda de delatori venali.

În fiecare unitate militară Austria avea agenți provocatori, care își denunțau camarazii cu care dormeau într-un pat și își împărțeau pîinea în timpul marșurilor.

Se înțelege că și poliția Siguranței statului furniza material arestului garnizoanei, prin domnii Klíma, Slavíček & Co. Cenzura militară trimitea aici pe autorii corespondențelor de pe front, căzuți pradă desperării. Tot aici îi aduceau jandarmii și pe bătrînii care trăiau de pe urma copiilor și care trimiteau scrisori pe front. Tribunalul militar le dădea cîte doisprezece ani pentru cuvintele lor de mîngîiere și pentru descrierea mizeriei de acasă.

De la închisoarea garnizoanei, de pe Hradčany, era un drum care ducea prin Břevnov, spre cîmpul de exerciții de la Motol. Pe acest drum se putea vedea

adescori trecînd cîte un om cu cătuşe la mîini, însoţit de santinele, iar în urma lui căruţa care transporta coşciugul. Pe cîmpul de exerciţii de la Motol se auzea ordinul scurt : *„An Feuer !“* [1] Şi apoi pe la toate regimentele şi batalioanele se mai citea un ordin de zi despre împuşcarea unui răzvrătit, care se prezentase la cazarmă şi domnul căpitan îi croise cu sabia nevasta care nu se putea despărţi de el.

La închisoarea garnizoanei, triumviratul compus din gardianul-şef Slavík, căpitanul Linhart şi sergentul Řepa, poreclit şi „gîdele“, îşi îndeplinea cu zel misiunea. Cîţi deţinuţi n-au fost ucişi în bătaie în celule ! Nu-i exclus ca domnul căpitan Linhart să fie şi astăzi căpitan sub regimul republican. Aş dori să i se socotească şi anii de serviciu la închisoarea garnizoanei. În ce-i priveşte pe Slavíček şi Klíma, lor le sînt socotiţi aceşti ani de către poliţia statului. Řepa a ieşit din aramată şi îşi vede de meseria lui de meşter zidar. Se prea poate să fie membru în vreo societate patriotică din republică.

Gardianul-şef Slavík şi-a ales, sub republică, meseria de hoţ şi acuma stă la răcoare. Sărmanul, n-a ştiut să se strecoare în republică, aşa cum au ştiut s-o facă alţi militari de teapa lui.

*

Se înţelege că, luîndu-l în primire pe Švejk, gardianul-şef Slavík îi aruncă o privire plină de reproşuri :

---

[1] La ochi ! Foc ! (Germ.)

— Aha, care va să zică şi tu ai o faimă proastă, dacă ai ajuns pînă aici? Las' pe noi, băiatule, că-ţi îndulcim noi viaţa, ca la toţi cei care ne-au picat în mînă, şi să ştii, flăcăule, că mîinile noastre nu-s mînuşiţe de damă.

Apoi, ca să dea şi mai multă greutate privirii sale, îşi vîrî pumnul vînjos sub nasul lui Švejk şi spuse:

— Ia miroase, tîlharule!

Švejk mirosi şi remarcă:

— Nu prea am chef să-l simt pe la nas, că miroase a cimitir.

Vorba aceasta liniştită şi cumpănită avu darul să placă gardianului-şef.

— Ehei — zise el, aplicîndu-i lui Švejk un pumn în burtă — stăi drept. Ce ai prin buzunare? Dacă ai ţigări, poţi să le păstrezi, banii însă dă-i încoace, ca să nu ţi-i fure. Numai atîta ai? Zău? Nu minţi, minciuna se pedepseşte!

— Unde-l băgăm? întrebă sergentul Řepa.

— Să-l băgăm la număru şaişpe — hotărî gardianul-şef — printre cei în izmene; ce dracu, nu vedeţi ce scrie domnul căpitan Linhart: *„Streng behütten, beobachten!"* [1]

— Da, da, se adresă el solemn lui Švejk. Pe netrebnici îi tratăm ca pe netrebnici. Dacă se revoltă careva, îl ducem la secret, îi rupem toate coastele

---

[1] Să fie păzit şi ţinut sub observaţie cu străşnicie! (Germ.)

şi-l lăsăm să zacă pînă crapă. Avem dreptul s-o facem. Cum am făcut cu măcelarul, nu-i aşa, Řepa ?

— Da, ne-a dat de furcă, domnule şef ! răspunse visător sergentul Řepa. Ăla trup, nu glumă ! L-am călcat mai bine de cinci minute pînă să-i pîrîie coastele şi să-i dea sîngele pe bot. Şi a mai trăit încă zece zile. Ca piatra, nu alta !

— Aşa că vezi, tîlharule, cum merge la noi, dacă cineva se răscoală sau încearcă să evadeze, îşi încheie pedagogica-i expunere gardianul-şef Slavík. Asta înseamnă de fapt sinucidere, care la noi se şi pedepseşte ca atare. Sau, să te păzească Dumnezeu, neisprăvitule, să te plîngi de ceva, la vreo inspecţie. Cînd o veni inspecţia şi te-o întreba : „Ai vreo reclamaţie ?" ţine minte, putoare, că trebuie să stai drepţi, să saluţi şi să răspunzi : „Raportez supus, că n-am nici o reclamaţie, sînt foarte mulţumit". Ce ai să spui, împuţitule ? Ia repetă !

— Raportez supus că n-am nici o reclamaţie, sînt foarte mulţumit, repetă Švejk, cu o figură atît de blajină, încît gardianul-şef se înşelă, luînd-o drept o dovadă de cinste şi sinceritate.

— Ei, şi-acum dezbracă-te pînă la izmene şi treci la număru şaispe, îi spuse binevoitor, fără să mai adauge : neisprăvitule ori împuţitule sau putoare, cum îi era obiceiul.

La numărul şaisprezece, Švejk se întîlni cu nouăsprezece oameni fără pantaloni. Erau cei pe actele cărora fusese înscrisă observaţia : *„Streng bebütten,*

beobachten !" şi care erau supravegheaţi ca nu cumva să fugă.

Dacă izmenele lor ar fi fost curate şi dacă n-ar fi fost zăbrele la ferestre, ai fi putut crede, la prima vedere, că te afli în vestiarul unei băi.

De la sergentul Řepa, Švejk fu luat în primire de *zimmerkomandant* [1], un individ bărbos, cu cămaşa desfăcută la piept. Acesta îi trecu numele pe o bucată de hîrtie care atîrna pe perete şi îi zise :

— Mîine avem teatru. Ne duce la capelă să ascultăm predica. Noi, ăştia în izmene, stăm sub amvon. Să vezi ce bazaconie are să fie !

Ca la toate închisorile şi aresturile preventive, şi la închisoarea garnizoanei capela se bucura de o mare popularitate. Se înţelege de la sine că frecventarea silită a capelei nu întărea întru credinţă vizitatorii şi nici nu le sporea moralitatea. Nici nu putea fi vorba de aşa ceva.

Serviciul divin şi predicile erau însă o plăcută evadare din plictiseala închisorii. Oamenii nu se gîndeau de loc să se apropie de Dumnezeu, dar nădăjduiau că pe coridoare sau prin curte vor găsi vreun muc de ţigară sau de trabuc aruncat. Dumnezeu era uitat cu desăvîrşire în faţa unui chiştoc care zăcea stingher prin scuipătoare sau undeva pe pămînt, în praf. Acest ciuruc puturos era mai presus de Dumnezeu şi de mîntuirea sufletului.

---

[1] Şeful camerei (germ.).

Ei, şi pe urmă predica, ce minunat prilej de petrecere, ce comedie! Preotul de campanie, Otto Katz, era un om foarte simpatic. Predicile sale, atît de atrăgătoare şi de distractive, aduceau o înviorare în plictiseala garnizoanei. Se pricepea să pălăvrăgească atît de frumos despre nemărginita bunătate a Domnului şi să ridice moralul arestaţilor rătăciţi! Se pricepea atît de bine să înjure de pe amvon şi de la altar! Şi ce minunat ştia să răcnească *„ite, missa est"* [1], să oficieze serviciul divin într-un fel atît de original şi să încurce toată rînduiala sfintei slujbe, iar cînd era bine cherchelit, să scornească rugăciuni noi şi o nouă sfîntă slujbă, un rit al său, ceva nemaiauzit pe aceste meleaguri!

Şi ce spectacol era cînd se întîmpla cîteodată să alunece şi să cadă cu potirul, cu sfintele taine, ori cu evanghelia, învinuindu-l cu glas tare pe ministrantul de la compania arestaţilor că i-a pus piedică intenţionat, şi luînd măsuri pe loc, în faţa sfintelor taine, trimiţîndu-l la carceră şi băgîndu-l în fiare.

Năpăstuitul era bucuros, căci treaba asta făcea parte din reprezentaţia din capela deţinuţilor. Juca doar un rol mare în piesă şi era cinstit cum se cuvine.

Preotul de campanie Otto Katz, cel mai desăvîrşit preot militar, era evreu. Lucrul nu trebuie de altfel să ne surprindă. Arhiepiscopul Kohn a fost şi el evreu şi pe deasupra prietenul lui Machar.

---

[1] Iată, slujba s-a terminat (lat.), formula de încheiere a liturghiei catolice.

Preotul de campanie Katz avea un trecut și mai pitoresc decît vestitul arhiepiscop Kohn.

Absolvise Academia comercială și făcuse armata cu termen redus. Se pricepea atît de bine în codul comercial și la tranzacțiile de bursă, încît într-un singur an a dus firma Katz & Co. la un faliment atît de glorios și de reușit, încît bătrînul Katz a plecat în America de Nord, după ce a pus la cale un fel de lichidare cu creditorii săi, fără știrea acestora și a tovarășului său care plecase în Argentina.

Așadar, după ce a pricopsit, în mod dezinteresat, America de Nord și de Sud cu firma Katz & Co., tînărul Otto Katz se văzu în situația unui om fără speranță în vreo moștenire, fără adăpost, silit deci de împrejurări să reintre în cadrele active ale armatei.

Dar mai înainte de a-și realiza proiectul, voluntarul Otto Katz avu o idee genială. Se boteză. Se converti întru Cristos, pentru ca acesta să-l sprijine în carieră. Se converti cu credința fermă că fapta lui nu-i decît o tranzacție comercială între el și fiul Domnului.

Fu botezat cu mare solemnitate la mănăstirea Emaus. Însuși părintele Alban [1] îl cufundase în cristelniță. A fost o priveliște minunată, la care au ținut să fie de față un maior credincios de la regimentul unde făcea armata Otto Katz, o domnișoară bătrînă, de la institutul de domnișoare nobile

---

[1] *Alban Schachleitner* (1816—1937), abatele călugărilor benedictini din Emaus; în anul 1920 a emigrat în Germania devenind adeptul lui Hitler.

de la Hradčany şi un reprezentant al consistoriului, cu faţa turtită, care îi fu naş.

Termină cu bine examenul de ofiţer, şi noul creştin, Otto Katz, rămase în armată. La început i se păru că toate merg bine, ba avusese chiar de gînd să urmeze cursurile pentru ofiţerii de stat-major.

Într-o bună zi însă se chercheli şi se duse la mănăstire, îşi descinse sabia şi îmbrăcă rasa. Fusese pe la arhiepiscopul de la Hradčany de unde ajunse la seminarul teologic. Înainte de hirotonisire, se îmbătă criţă într-un local faimos, unde serveau femei, pe o stradă dincolo de Vejvodovice, şi astfel, din braţele voluptăţii şi ale petrecerii trecu de-a dreptul la hirotonie. După hirotonie se duse la regimentul lui, căutîndu-şi un protector şi, după ce fu numit preot militar, îşi cumpără cai, se plimbă prin Praga şi luă parte la toate chiolhanele ofiţerilor din regimentul său.

Pe coridorul locuinţei sale răsunau adesea înjurăturile creditorilor nemulţumiţi. Aducea în casă şi fete de stradă, sau trimitea ordonanţa să i le aducă. Îi plăcea grozav să joace ferbel şi existau anumite bănuieli că trişa, dar nimeni nu l-a prins ţinînd asul ascuns în mîneca largă a sutanei. În cercurile ofiţereşti i se spunea „părinte".

Nu-şi pregătea niciodată predica, deosebindu-se astfel de predecesorul său, care vizitase şi el arestul garnizoanei. Acesta suferise de ideea fixă că ostaşii aflaţi în arestul garnizoanei puteau fi aduşi pe calea cea bună de pe amvon. În momentele lui de exaltare

religioasă venerabilul prelat dădea ochii peste cap, căutînd să convingă deţinuţii că se impune o reformă a prostituţiei, o reformă a protecţiei mamelor nemăritate, vorbindu-le totodată şi despre educarea copiilor din flori. Predicile sale cu caracter abstract erau inactuale şi plicticoase.

Dimpotrivă, preotul de campanie Otto Katz ţinea predici pe care toţi le aşteptau cu bucurie.

Erau clipe de adevărată sărbătoare cînd erau duşi la capelă cei de la „numărul şaisprezece", în izmene. Îmbrăcaţi, ar fi putut evada mai uşor.

Cei douăzeci de deţinuţi, în izmene albe, ca toţi atîţia îngeri nevinovaţi, erau postaţi sub amvon. Unii din ei, cărora le zîmbise norocul, ascundeau în gură cîte un muc de ţigară, găsit pe drum, pentru că — fireşte — neavînd buzunare, n-aveau alt loc unde să-l ascundă.

În jurul lor stăteau ceilalţi deţinuţi ai închisorii, care făceau haz de cele douăzeci de perechi de izmene de sub amvonul pe care urca pastorul, zornăind din pinteni.

— *Habtacht!* [1], striga slujitorul Domnului. Pentru rugăciune, toţi după mine! Şi tu de colo din fund, tîlharule, nu-ţi sufla nasul cu degetele, că eşti în lăcaşul Domnului, şi-acu te bag la răcoare! Ia să vedem, păcătoşilor, dacă n-aţi uitat *Tatăl nostru?* Haide, să încercăm!... Poftim. Ştiam eu că n-o să meargă! De *Tatăl nostru* vă arde vouă? Vă umflaţi

---

[1] Drepţi! (Germ.)

cu cîte două porţii de carne cu salată de fasole şi vă tolăniţi cu burta în jos pe laviţă, da' la Dumnezeu nu vă mai gîndiţi... Am, sau n-am dreptate ?

Se uita de pe amvon în jos, spre cei douăzeci de heruvimi în izmene albe, care se veseleau de minune, ca toţi ceilalţi. În vremea asta, în fund se juca „maso" [1].

— E grozav aici, îi şopti Švejk vecinului său, bănuit că ar fi retezat unui camarad, în schimbul sumei de trei coroane, toate degetele de la mînă, ca să scape de armată.

— Stai că mai este, sosi imediat răspunsul celuilalt. Azi e iarăşi bine făcut şi are să pălăvrăgească despre căile pierzaniei.

Şi într-adevăr, preotul de campanie era într-o dispoziţie de zile mari. Nici el nu ştia de ce, dar se apleca mereu peste amvon, încît la un moment dat era cît pe ce să-şi piardă echilibrul şi să se dea de-a berbeleacul.

— Ia cîntaţi ceva, băieţi — strigă el de sus — ori vreţi să vă învăţ eu un cîntecel nou ? Ei, atunci cîntaţi după mine :

„Dintre toate cea mai dragă
Mi-e iubita mea,
Singur nu mă duc la ea.
Se mai duc şi alţii,
Se mai duc cu miile

---

[1] Joc cu briceagul, obişnuit în închisori.

De-i pupă călcîile.
Cine-i cea mai dragă oare?...
E preasfînta născătoare..."

— Voi n-o să-l învăţaţi niciodată, trîntorilor, continuă preotul de campanie. După mine ar trebui să vă împuşte pe toţi, pricepeţi ? Da, da, v-o spun asta din înălţimea acestui loc sfînt, netrebnicilor, pentru că Dumnezeu este ceva care nu se teme de voi şi care o să vă întoarcă pe dos pînă v-o năuci de cap, căci voi şovăiţi să vă apropiaţi de Cristos şi mergeţi mai bucuros pe calea spinoasă a păcatului.

— Asta voiam, îi şopti vecinul lui Švejk cu satisfacţie. E beat turtă.

— Calea spinoasă a păcatului, tîmpiţilor, e calea luptei cu metehnele. Sînteţi fiii rătăciţi, care preferaţi să trîndăviţi în celulă decît să vă întoarceţi faţa către tatăl nostru din ceruri. Ridicaţi-vă ochii sus, în slăvi ; vă veţi mîntui, şi liniştea va pogorî în sufletele voastre, derbedeilor. Aş dori să încetaţi cu nechezatul acolo în fund, că doar nu sînteţi armăsari şi nu vă treziţi în grajd, ci în lăcaşul Domnului. Ţineţi minte asta, dragii mei. Aşadar... unde m-am oprit ? *Ah, ja, über den Seelenfrieden, sehr gut.* [1] Gîndiţi-vă, vitelor, că nu sînteţi decît oameni, că trebuie să priviţi şi prin întunecimea norilor cît mai departe, la orizont, şi să ştiţi că aici, pe lumea asta, toate trecătoare sînt şi că veşnic e numai

[1] Ah, da, la liniştea sufletească, foarte bine (germ.).

Dumnezeu. *Sehr gut, nicht wahr, meine Herren?*[1] Ar trebui să mă rog ziua și noaptea pentru voi, pentru ca bunul Dumnezeu, tîmpiților, să-și pogoare duhul în inimile voastre de gheață, să vă spele păcatele cu sfîntul său har, ca să fiți pe veci ai lui, lichelelor, și în vecii vecilor să vă iubească. Dar vă-nșelați. Eu unul nu vă bag în rai. — Preotul de campanie sughiță. — Nu și nu — repetă el cu înverșunare — nu fac nimic pentru voi, nici prin gînd nu-mi trece, pentru că sînteți niște netrebnici, fără putință de-ndreptare. Pe căile pe care le bateți, milosîrdia cerească nu vă ajunge; nici suflarea dragostei divine nu vă binecuvîntă, căci bunul Dumnezeu nici prin gînd nu gîndește să se ostenească cu niște tîlhari ca voi.

— Hei, ăia de jos, în izmene, mă auziți?

Cele douăzeci de izmene se uitară în sus și răspunseră într-un glas:

— Cu respect vă raportăm că auzim!

— Nu-i destul să auziți, urmă preotul de campanie. Trebuie să simțiți norul întunecat al vieții în care zîmbetul lui Dumnezeu nu vă izbăvește de durere, tîmpiților, căci și bunătatea Domnului are margini; iar tu, catîrule de colo din fund, nu te rînji, că te bag la zdup, pînă te-o lua dracu. Și voi, de colo de jos, să nu vă închipuiți că sînteți la cîrciumă. Dumnezeu e cel mai milostiv, dar numai cu oamenii cumsecade, nu și cu drojdia societății omenești, care nu respectă legile și nici măcar *„dienstreglama"*[2]. Asta am vrut

---

[1] Foarte bine, nu-i așa domnii mei? (Germ.)
[2] Regulamentul interior (în limba germană, stîlcit).

să vă spun. De rugat nu ştiţi să vă rugaţi şi vă închipuiţi că la biserică se vine de florile mărului, că aici e teatru sau cinematograf. Vă scot eu trăsnăile astea din cap, ca să nu credeţi cumva că am venit aici să vă distrez şi să vă fac viaţa plăcută. O să vă bag pe toţi la carceră, asta am să fac, derbedeilor. Îmi pierd vremea cu voi şi văd că tot ce fac e de pomană. Nici feldmareşalul ori arhiepiscopul n-ar fi în stare să vă îndrepte şi să vă aducă pe calea cea bună. Şi totuşi o să vă amintiţi o dată de mine, că v-am vrut binele.

Printre cele douăzeci de izmene se auzi un hohot. Švejk izbucnise în plîns.

Preotul se uită în jos. Švejk îşi ştergea ochii cu palmele. Feţele vesele ale celor dimprejur exprimau aprobarea.

Preotul de campanie continuă, arătînd spre Švejk.

— Luaţi cu toţii pildă de la omul ăsta. Ce face? Plînge. Să nu plîngi, îţi spun, să nu plîngi! Vrei să te îndrepţi? Asta, flăcăule, nu-i aşa uşor, cum crezi. Acuma plîngi dar înainte chiar de a te înapoia la locul tău, ai să fii iar derbedeul de mai înainte. Ehei, trebuie să mai cugeţi mult asupra milei şi bunătăţii nemărginite a lui Dumnezeu, să te frămînţi mult, ca sufletul tău să poată găsi drumul drept pe care trebuie să păşească. Vedem cu toţii cum a bocit un om care vrea să se întoarcă pe calea cea bună, dar voi, ceilalţi, ce faceţi? Nimic! Absolut nimic! Ăla

de colo mozolește ceva în gură, de parcă s-ar trage din rumegători, iar ceilalți, dincolo, își caută păduchii pe cămașă, în lăcașul Domnului. Ce dracu ! Nu puteți să vă scărpinați acasă, trebuie să așteptați pentru asta slujba bisericească ? Și dumneata, domnule gardian-șef, nu observi nimic ? Sînteți doar cu toții soldați, și nu civili tîmpiți. S-ar cuveni deci să vă purtați soldățește, măcar cît vă aflați în biserică. Porniți o dată, crucea mamii voastre, în căutarea Domnului, iar păduchii să vi-i căutați acasă. Și cu asta am isprăvit, golanilor, și vă cer ca la slujbă să vă purtați cuviincios, să nu se mai întîmple ca ultima oară cînd cei din fund au vîndut rufăria statului pe pîine și au crăpat-o în timpul Înălțării.

Preotul coborî din amvon și intră în sacristie, urmat de gardianul-șef. Peste puțin, acesta se întoarse și se duse întins la Švejk, îl scoase din grupul celor douăzeci de izmenari și-l duse în sacristie.

Preotul stătea foarte comod pe masă și își răsucea o țigară.

Cînd intră Švejk, îi spuse :

— Care va să zică ești aici. M-am gîndit la toate și cred că te-am dibuit cum se cuvine, mă-nțelegi, drăguțule ? E prima oară cînd îmi bocește cineva în capelă.

Sări de pe masă și zgîlțîindu-l pe Švejk de umeri, strigă sub chipul melancolic al sfîntului Francisc din Sales [1] :

[1] *François de Sales* (1567—1622), episcop de Geneva, predicator și scriitor religios.

— Recunoaşte, derbedeule, că ai plîns numai aşa, de florile mărului.

Din icoana lui, sfîntul Francisc din Sales se uită, nedumerit, la Švejk. Din altă icoană, de pe peretele opus, se uita la el, cu ochi miraţi, un martir în al cărui şezut erau înfipţi dinţii unui ferăstrău, cu care îl tăiaseră nişte mercenari romani. Faţa martirului nu arăta nici suferinţă, nici bucurie, nici iluminarea mucenicului. Chipul lui nedumerit voia să spună parcă : „Ce o mai fi şi asta, ce v-aţi apucat să faceţi cu mine, domnilor ?"

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat* — răspunse Švejk, cu seriozitate, mizînd totul pe o singură carte — că mărturisesc atotputernicului Dumnezeu şi domniei voastre, preacinstite părinte, care sînteţi locţiitorul lui, că într-adevăr am plîns numai aşa de florile mărului. Am văzut că la predica dumneavoastră lipsea un păcătos pocăit, pe care în zadar l-aţi fi căutat în timpul predicii. Aşa că am vrut într-adins să vă fac o bucurie, ca să nu credeţi că nu se mai găsesc şi oameni cinstiţi şi am vrut să mă mai înveselesc şi eu, ca să-mi mai uşurez inima.

Preotul de campanie privi cu atenţie faţa sinceră a lui Švejk. O rază de soare juca pe icoana întunecată a sfîntului Francisc, luminînd chipul martirului cu ochi miraţi de pe peretele opus.

— Dumneata începi să-mi placi, făcu preotul de campanie, aşezîndu-se din nou pe masă. Din ce regiment faci parte ? Şi începu să sughită.

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat*, că fac şi nu fac parte din Regimentul 91, că la drept vorbind nici nu ştiu bine care e situaţia mea militară.

— Şi de ce eşti închis aici ? întrebă preotul, continuînd să sughită.

Din capelă răsunau sunetele armonium-ului care ţinea loc de orgă. Muzicantul, un învăţător închis pentru dezertare, scotea din armonium cele mai jalnice melodii bisericeşti. Sunetele acestea se îmbinau cu sughiţul preotului într-o nouă gamă dorică.

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat*, că nu ştiu de ce stau închis aici şi că nu mă plîng că sînt închis. Am avut ghinion şi atîta tot. Eu vreau întotdeauna numai binele şi cînd colo toate îmi ies anapoda, întocmai ca muceniculul din icoana de colo.

Preotul de campanie se uită la icoană, îl pufni rîsul şi spuse :

— Ştii că-mi placi cu adevărat ? Trebuie să mă interesez de dumneata la domnul judecător dar acum nu mai avem vreme. Să isprăvesc o dată cu sfînta slujbă. *Kehrt euch ! Abtreten !* [1]

Cînd se întoarse la grupul izmenelor, sub amvon, şi ceilalţi îl întrebară ce voise preotul de la el în sacristie, Švejk răspunse scurt şi răspicat :

— E beat.

Noua performanţă a preotului de campanie, sfînta liturghie, fu urmărită de toţi cu mare atenţie şi cu simpatie făţişă. Unul din cei aflaţi sub amvon făcu

---

[1] Stînga împrejur ! Marş ! (Germ.)

chiar prinsoare că preotului o să-i scape chivotul din mînă. Puse rămășag pe toată rația lui de pîine, contra două palme și cîștigă.

Dar ceea ce umplea inimile tuturor de bucurie, în timp ce oficia preotul de campanie, nu era de loc misticismul credincioșilor sau evlavia adevăraților catolici. Deținuții încercau același sentiment ca la teatru, atunci cînd nu cunoști subiectul piesei. Acțiunea se încurcă și aștepți cu nerăbdare să vezi cum se va desfășura mai departe. Arestații se cufundau în spectacolul pe care li-l oferea, cu mare sacrificiu, preotul de campanie de lîngă altar.

Se lăsară pradă desfătării estetice pe care le-o prilejuiau odăjdiile îmbrăcate de-a-ndoaselea, și cu o caldă înțelegere și afecțiune înflăcărată urmăreau tot ce se petrecea în altar. Ministrantul cu păr roșu, un dezertor al bisericii, specializat în mici pungășii la Regimentul 28, se străduia să încropească pe de rost tot ritualul: tehnica și textul sfintei liturghii. Era în același timp și ministrant și suflerul oficiantului, care cu o totală indiferență încurca fraze întregi și în locul slujbei obișnuite ajungea pînă la rugăciunile din postul Crăciunului pe care începea să le cînte, spre satisfacția generală a publicului.

N-avea nici glas, nici ureche muzicală și sub bolta capelei răsuna un fel de guițat și de grohăială, ca într-o cocină.

— Astăzi e beat tun, nu glumă, spuneau cu bucurie și deplină mulțumire cei din fața altarului. E criță!

Iar a făcut-o lată. De bună seamă că s-a îmbătat la niscaiva muieri.

Şi pentru a treia oară poate, se auzi dinspre altar cîntarea *feldkuratului: „Ite, missa est!"* care răsuna ca un strigăt de război al pieilor roşii, de se cutremurau ferestrele.

Părintele se mai uită o dată în potir să vadă dacă nu cumva mai rămăsese vreo picătură de vin, făcu un gest plictisit şi se adresă auditoriului :

— Şi acum puteţi pleca acasă, derbedeilor, slujba s-a isprăvit. Am băgat de seamă că nu arătaţi adevărată smerenie, cum s-ar cuveni, cînd vă aflaţi în biserică, în faţa sfintelor taine, golani ce sînteţi. În faţa Domnului Dumnezeul vostru, nu vă sfiiţi să rîdeţi în gura mare, să tuşiţi şi să vă hliziţi, să tîrşîiţi din picioare, chiar în faţa mea, care ţin aci locul Fecioarei Maria, a lui Isus Cristos, şi a lui Dumnezeu tatăl, tîmpiţilor. Dacă pe viitor se mai întîmplă una ca asta, apoi întorc foaia, aşa cum meritaţi, ca să ştiţi că nu există numai un singur iad, acela despre care v-am vorbit nu de mult, ci încă unul, pe pămînt, şi chiar dacă v-aţi putea izbăvi de cel dintîi, de cel din urmă nu scăpaţi. *Abtreten!*

Preotul de campanie, care în exerciţiul funcţiunii ştia să-şi îndeplinească atît de frumos această veche îndatorire faţă de arestaţi, se duse în sacristie, îşi schimbă hainele, îşi turnă în cupă vin sfinţit din damigeană şi-l dete pe gît, apoi, cu ajutorul ministrantului roşcovan, încălecă calul priponit în curte.

Dar, aducîndu-şi aminte de Švejk, descălecă şi o porni spre biroul judecătorului militar Bernis.

Judecătorul Bernis era un om de lume, dansator de prima mînă, cu moralitate dubioasă, care se plictisea grozav şi scria versuri în limba germană pentru albume de amintiri, ca să aibă întotdeauna o rezervă la îndemînă. El era elementul cel mai important al întregului corp judecătoresc, căci poseda o cantitate atît de mare de restanţe şi de acte încurcate, încît impunea respect întregului Consiliu de război de la Hradčany. Obişnuia să piardă actele de acuzare şi trebuia să născocească altele noi. Încurca numele, pierdea firele acuzării şi ticluia altele, cum îi trăsnea prin cap. Condamna dezertorii pentru hoţie şi hoţii pentru dezertare. Încurca pînă şi procesele politice, pe care le născocea. Făcea cele mai variate scamatorii juridice, spre a-i convinge pe inculpaţi că au săvîrşit crime pe care nici nu le-au visat vreodată. Inventa acte de lèse-majestate şi atribuia expresiile incriminate născocite celor ale căror acte de acuzare sau de denunţ se pierduseră în haosul de acte oficiale şi dosare.

— Servus, i se adresă preotul de campanie întinzîndu-i mîna. Cum merge ?

— Potrivit, răspunse judecătorul Bernis. Iar mi-au încurcat materialul, de nu-l mai descurcă nici dracul. Ieri am trimis sus dosarul, gata lucrat, în legătură cu un vlăjgan acuzat de răzvrătire şi mi l-au înapoiat cu menţiunea că, în cazul de faţă, nu e vorba de răzvrătire, ci de un furt de conserve. Şi pe

deasupra mai pusesem și un număr aiurea ; cum de i-au dat curs, Dumnezeu știe.

Judecătorul de instrucție scuipă scîrbit.

— Mai joci cărți ? îl întrebă preotul.

— Am pierdut tot ; ultima dată am jucat maca cu colonelul ăla chel și m-a curățat. Cunosc în schimb o fetișcană nostimă. Dar tu ce mai faci preasfinte ?

— Am nevoie de o ordonanță, zise preotul. În ultima vreme am avut un contabil bătrîn, fără studii academice, dar o vită clasa una. Toată ziua bocea și se ruga să-l aibă Dumnezeu în pază, așa că l-am trimis cu batalionul de marș pe front. Se spune că batalionul a fost făcut harcea-parcea. Pe urmă mi-au trimis un flăcău care toată ziua-mi ședea prin cîrciumi și bea pe socoteala mea. Ăsta era mai suportabil, dar îi transpirau picioarele. Așa că l-am expediat și pe el cu batalionul de marș. Azi, la predică, am găsit un pezevenghi care, așa, de florile mărului, a început să plîngă. Așa unul mi-ar trebui mie. Îl cheamă Švejk, și e închis la numărul șaișpe. Aș vrea să știu de ce l-au arestat și dacă nu s-ar putea aranja cumva ca să-l iau de aci ?

Judecătorul de instrucție scotoci prin dosare, căutînd actele în legătură cu Švejk, dar, ca de obicei, nu găsi nimic.

— Trebuie să fie la căpitanul Linhart, conchise el după o îndelungă căutare. Dracu știe unde mi se pierd toate actele ! Se vede că le-am trimis lui Linhart. Stai că-l chem chiar acum... Alo ! Aci loco-

tenentul judecător Bernis, domnule căpitan. V-aş ruga să-mi spuneţi dacă n-aveţi cumva pe acolo actele referitoare la unul Švejk... Cum ? Švejk trebuie să fie la mine ? Mă mir... Cum ? Le-am luat în primire de la dumneavoastră ? Mă mir... E la numărul şaişpe... .Da, ştiu, domnule căpitan, că numărul şaişpe depinde de mine. Credeam însă că actele lui Švejk zac pe undeva pe-acolo, pe la dumneavoastră... Cum aţi spus ? Nu-mi permiteţi să vorbesc aşa cu dumneavoastră ?... La dumneavoastră nu zace nimic ?... Alo, alo !...

Judecătorul Bernis se propti de masă şi începu să condamne furios dezordinea care domnea în conducerea anchetelor. Între el şi căpitanul Linhart exista de mult o duşmănie, în care amîndoi erau foarte consecvenţi. Dacă se întîmpla ca vreun act de al lui Linhart să cadă în mîinile lui Bernis, acesta îl dosea, aşa că nimeni nu-i mai dădea de urmă. Linhart făcea acelaşi lucru cu actele ce-i aparţineau lui Bernis. Îşi pierdeau reciproc anexele actelor [1].

(Actele referitoare la Švejk au fost găsite abia după război, în arhiva tribunalului militar, cu următorul referat : *„Intenţiona să arunce masca prefăcătoriei şi să acţioneze public împotriva persoanei împăratului şi a statului nostru"*. Actele lui erau rătăcite printre hîrtiile privitoare la un oarecare Iosef Koudela. Pe coperta dosarului era o cruce şi dedesubt scria : *„Rezolvat"* şi data.)

---

[1] Treizeci la sută din oamenii închişi în arestul garnizoanei au rămas acolo tot timpul războiului fără să fi fost măcar o dată interogaţi (n. a.).

— Uite cum l-am pierdut pe Švejk, zise judecătorul Bernis. Am să pun să-l cheme aici şi dacă nu mărturiseşte nimic, îi dau drumul şi-l trimit la tine; restul îl aranjezi tu la regiment.

După plecarea *feldkurat*-ului, judecătorul Bernis trimise după Švejk, dar îl lăsă să aştepte la uşă, deoarece tocmai primise o telefonogramă de la Direcţia poliţiei, cum că la biroul nr. 1 s-a primit materialul cerut pentru actul de acuzare nr. 7267 cu privire la infanteristul Maixner, cu semnătura căpitanului Linhart.

În acest timp, Švejk cercetă biroul judecătorului de instrucţie.

Nu s-ar putea spune că încăperea şi mai ales fotografiile de pe pereţi îi făcură o impresie prea bună. Erau fotografii de la diferite execuţii, făcute de armată în Galiţia şi în Serbia. Fotografii artistice cu bordeie incendiate şi pomi, ale căror crăci se apleeau sub povara celor spînzuraţi. Foarte reuşită era fotografia unei familii spînzurate din Serbia: un băieţandru, tatăl şi mama. Doi soldaţi cu baioneta la armă păzeau pomul de care atîrnau cei executaţi; un ofiţer stătea victorios pe primul plan, fumînd o ţigară. De partea cealaltă, în fund, se vedea bucătăria de campanie, în plină activitate.

— Aşadar cum e cu dumneata, Švejkule? întrebă judecătorul Bernis, după ce clasă telefonograma la dosar. Ce-ai comis? Vrei să mărturiseşti, ori vrei să aştepţi pînă va fi întocmit actul de acuzare împotriva dumitale? Aşa nu mai poate să meargă. Să nu

crezi că te afli în fața unei judecătorii civile, unde te anchetează niște civili tîmpiți. La noi e tribunal militar, *K.u.K. Militärgericht*[1]. Singura dumitale scăpare de la o pedeapsă severă și dreaptă este să mărturisești.

Judecătorul de instrucție Bernis avea o metodă aparte, cînd pierdea materialul împotriva acuzatului. După cum vedeți, însă, nu era nimic deosebit și nici nu trebuie să vă prindă mirarea că rezultatele unei astfel de anchete și a unui astfel de interogatoriu erau, în toate cazurile, egale cu zero.

În schimb, judecătorul de instrucție Bernis se credea grozav de perspicace, pentru faptul că chiar fără material împotriva acuzatului, fără să știe ce vină are, de ce e la închisoarea garnizoanei, reușea numai prin cercetarea comportării și a fizionomiei celui adus la interogator să inventeze motivele pentru care fusese arestat.

Perspicacitatea și capacitatea lui de a cunoaște oamenii erau atît de mari, încît odată a învinovățit de crimă politică pe un țigan, trimis de regimentul său la comenduire, pentru că furase cîteva duzini de rufărie — (fusese ajutor de magaziner !) — susținînd că ar fi vorbit undeva, într-o cîrciumă oarecare, față de niște soldați, despre înființarea unui stat național independent compus din țările Coroanei, Boemia și Slovacia, în frunte cu un rege slav. „Avem dovezi — îi spusese nenorocitului de țigan

---

[1] *Königlich und Kaiserlich Militärgericht* — Tribunalul militar chezaro-crăiesc (germ.).

— aşa că nu-ţi rămîne decît să mărturiseşti în care cîrciumă ai spus asta, din ce regiment erau soldaţii care te ascultau şi cînd s-a întîmplat faptul." Nefericitul ţigan a născocit şi data şi cîrciuma şi regimentul de unde erau ascultătorii lui imaginari şi ieşind de la interogator, evadă pentru totdeauna de la comenduire.

— Văd că dumneata nu vrei să mărturiseşti nimic, zise judecătorul de instrucţie Bernis, constatînd că Švejk tăcea chitic. Va să zică nu vrei să spui de ce eşti aici, de ce te-au închis? Mie însă ai putea să-mi spui, înainte de a-ţi spune eu. Îţi atrag atenţia încă o dată să mărturiseşti. Va fi mai bine pentru dumneata, pentru că mărturia înlesneşte ancheta şi uşurează pedeapsa, ca la judecăţile civile.

— Cu onoare vă raportez supus — se auzi glasul blajin al lui Švejk — că eu mă aflu aci, la comenduire, ca un prunc găsit.

— Ce vrei să zici cu asta?

— Cu onoare vă raportez supus că vă pot lămuri, foarte simplu. Pe strada noastră era un cărbunar care avea un băieţaş de doi ani, absolut nevinovat. Băieţaşul a ajuns odată pe jos, de la Vinohrady pînă la Libeň, unde un poliţist l-a găsit şezînd pe trotuar. L-a dus la comisariat şi l-a închis. Precum vedeţi băieţaşul nu avea absolut nici o vină şi cu toate astea a fost arestat. Chiar dacă ar fi ştiut să vorbească şi dacă l-ar fi întrebat cineva de ce a fost închis, tot n-ar fi ştiut. Cam la fel e şi cu mine. Şi eu sînt un copil găsit.

Privirea scrutătoare a judecătorului de instrucţie îl măsură de jos pînă sus. Surprinzînd pe chipul lui Švejk atîta nepăsare şi nevinovăţie, iradiind din întreaga lui fiinţă, Bernis începu să se plimbe nervos prin cancelarie şi dacă nu i l-ar fi făgăduit preotului de campanie, dracu ştie ce s-ar fi ales de el.

În cele din urmă, însă, se opri din nou la masa lui de lucru.

— Ascultă — se adresă el lui Švejk, care privea drept înainte, indiferent — dacă te mai întîlnesc o dată, ai să mă pomeneşti ! Luaţi-l de aci !

După ce Švejk fu condus înapoi la numărul şaisprezece, judecătorul de instrucţie Bernis trimise să-l cheme pe gardianul-şef Slavík.

— Pînă la noi ordine — se răsti el scurt — Švejk va fi pus la dispoziţia părintelui Katz. Să se întocmească hîrtiile de punere în libertate. Doi oameni să-l ducă la domnul preot.

— Să-l punem în fiare, domnule locotenent ?

Judecătorul bătu cu pumnul în masă :

— Eşti un bou ! Ţi-am spus doar desluşit : să se întocmească hîrtiile de punere în libertate !

Şi tot ce se adunase în cursul zilei în sufletul judecătorului de instrucţie — căpitanul Linhart şi Švejk — se revărsă acum asupra gardianului-şef ca un torent, terminîndu-se cu vorbele :

— Ei, acum înţelegi că eşti un bou încoronat ?

E drept că aşa ceva s-ar cuveni să se spună numai regilor şi împăraţilor, dar nici gardianul-şef, om simplu, cap neîncoronat, nu se declară mulţumit

cu asta. Plecînd de la judecătorul de instrucție, Slavík îl lovi cu piciorul pe arestatul de corvoadă care făcea curățenie pe coridor.

În ce-l privește pe Švejk, gardianul-șef fu de părere că trebuia să mai doarmă o noapte la comenduire, așa ca supliment.

Nopțile petrecute în arestul comenduirii se numără, pe drept cuvînt, printre amintirile cele mai plăcute.

Lîngă „numărul șaisprezece" era carcera, o hrubă întunecoasă de unde și în noaptea aceea se auzeau gemetele unui soldat arestat, căruia sergentul-major Řepa, din ordinul gardianului-șef Slavík, îi rupsese coastele pentru un act de indisciplină.

După ce se potoliră gemetele, la numărul șaisprezece se auzea cum pocneau păduchii între unghiile arestaților.

Deasupra ușii, într-o spărtură în zid, se zărea o lampă cu petrol, prevăzută cu o sită protectoare, care arunca o lumină slabă și pîlpîitoare. Mirosul de petrol se amesteca cu emanațiunile firești ale trupurilor omenești nespălate și cu duhoarea hîrdăului, al cărui conținut se tulbura de cîte ori era folosit, trimițînd un nou val de putoare la „numărul șaisprezece".

Mîncarea proastă îngreuna tuturor digestia şi cea mai mare parte dintre ei sufereau de gaze, cărora le dădeau drumul în tăcerea nopţii. Cu astfel de semnale îşi răspundeau unii altora, la tot soiul de glume.

Pe coridoare răsunau paşii măsuraţi ai santinelei. Din cînd în cînd se deschidea ferestruica de la uşa prin care se uita gardianul.

Dinspre patul din mijloc se auzea un glas povestind în şoaptă :

— Înainte de a fi încercat să spăl putina şi pînă să mă bage printre voi eram la număru doişpe. Acolo, cum s-ar zice, sînt cei cu pricini mai uşoare. Într-o zi, au adus un om de la ţară. Vai de capul lui ! I-au dat paişpe zile, pentru că ţinuse nişte soldaţi să doarmă la el. La început s-a crezut că era vorba de un complot, mai tîrziu s-a lămurit însă că o făcuse pentru bani. S-ar fi cuvenit să-l închidă printre cei cu vinile cele mai uşoare ; acolo fiind însă plin, a ajuns la noi. Cîte nu şi-a adus de acasă cu el şi ce i-au mai trimis pe urmă, pentru că îi dăduseră voie să-şi aducă singur hrana ca să-şi mai îndulcească traiul. Şi de fumat avea voie. Avea două şunci, două pîini cît toate zilele, ouă, unt, ţigări, tutun, ce să vă mai spun ? Avea în două tăgîrţe tot ce-i trebuie. Şi dumnealui socotea că toate îi erau sortite numai lui. Am încercat noi să batem şaua, dar am văzut că iapa nu pricepe că trebuie să împartă cu noi, aşa cum făceau şi alţii, cînd căpătau cîte ceva. Zgîrie-brînză ăsta îi dădea într-una că va sta închis paişpe zile şi că şi-ar strica stomacul cu varza şi cu cartofii muce-

găiţi care ni se dădeau. Zicea că ne cedează toată rația lui de mîncare și porția de pîine, că tot nu-s de el și că noi putem să le împărțim sau să le luăm pe rînd, de fiecare dată altul. Trebuie să vă mai spun că dumnealui era o persoană atît de distinsă încît nici pe hîrdău nu-i dădea mîna să se așeze și aștepta pînă a doua zi, la plimbare, să-și facă nevoile la latrina din curte. Era atît de răsfățat că-și adusese pînă și hîrtie igienică. Noi i-am răspuns că nu ne interesează porția lui și am răbdat așa o zi, două, trei. Păcătosul înfuleca șunca, își ungea pîinea cu unt, își cojea ouăle, ce mai tura-vura, trăia ca în rai.

Fuma țigară după țigară și nu dădea nimănui un fum, de leac. Spunea că noi n-avem voie să fumăm și că dacă l-ar vedea gardianul că ne dă un fum, l-ar închide. Și cum vă spun, am răbdat noi preț de trei zile. Dar în noaptea celei de-a patra, i-am făcut-o! Se scoală dumnealui de dimineață — am uitat să vă spun că, totdeauna, dimineața, la prînz și seara, înainte de a începe să se îndoape, dumnealui se închina, se închina mult. Și înainte de a se închina, își căuta tăgîrțele sub laviță. Tăgîrțele erau la locul lor, dar închircite și crețe, ca niște prune uscate. Începu să țipe că a fost jefuit și că nu i-au lăsat decît hîrtia de closet. Pe urmă a rămas vreo cinci minute pe gînduri, zicîndu-și că ne țineam de glume și că i-am ascuns bunătățile pe undeva. Apoi ne-a spus vesel : „Vă cunosc eu, hoțomanilor, știu că o să-mi dați totul înapoi, dar ce-i drept, gluma v-a reușit". Era între noi unul de la Libeň, care i-a zis : „Știți ce, acoperiți-vă

cu pătura și numărați pînă la zece. După asta uitați-vă iar în tăgîrțele dumneavoastră". S-a acoperit omul ca un copil cuminte și a prins a număra : un, doi, trei... Dar cel de la Libeň îi spune din nou : „Nu așa repede, trebuie să numărați foarte încet". Și dumnealui sub pătură a-nceput a număra rar, în răstimpuri : un, doi, trei... Cum a zis zece, a sărit repede de pe laviță, și s-a uitat în tăgîrțe. „Maica ta Cristoase — s-a apucat să țipe — tot goale sînt !" Văzîndu-i mutra tîmpită ne-am tăvălit de rîs. Și numai ce-l auzim pe cel de la Libeň spunînd : „Mai încercați o dată !" Și, credeți-mă că, de prost ce era, a încercat și a doua oară și cînd a văzut iar că în tăgîrțe nu era nimic, afară de hîrtia de closet, a început să lovească cu pumnii în ușă și să țipe : „M-au furat, m-au furat, ajutor, deschideți, pentru Dumnezeu, deschideți !" Gardienii au dat numaidecît năvală, chemînd pe șeful lor, Slavík, și pe caporalul Řepa. Noi, toți ca unul, ziceam că a înnebunit, că înainte cu o zi se ghiftuise pînă noaptea tîrziu și că înfulecase tot. Dumnealui bocea și spunea într-una : „Trebuie să se mai găsească pe undeva, măcar fărîmituri". Puteau să le caute mult și bine, că atît de deștepți am fost și noi. Ce n-am putut hali, am expediat cu o sfoară, la etajul doi. Nu ne-au putut dovedi cu nimic, măcar că netotul o ținea într-una cu „trebuie să mai fie pe undeva niște fărîmituri !" În ziua aceea n-a pus nimic în gură, pîndind dacă nu cumva vreunul dintre noi mănîncă ceva sau fumează. Nici a doua zi la prînz nu s-a atins de mîncarea de la ca-

zan ; seara însă, cartofii mucegăiţi şi varza stricată au început să-i priască, numai că acum nu s-a mai închinat ca atunci cînd se desfăta cu şuncă şi ouă. Pe urmă unul dintre noi a căpătat de afară ceva ţigări şi atunci dumnealui a început iar să ne vorbească, rugîndu-ne să-i dăm şi lui un fum. Dar nu i-am dat nimic.

— Mie îmi era teamă să nu-i fi dat careva să tragă şi el un fum, observă Švejk. Nu de alta, dar ar fi stricat toată povestea. Asemenea mărinimie nu se găseşte decît în romane, dar la comenduire şi în astfel de împrejurări, ar fi o tîmpenie.

— Dar pătura i-aţi pus-o în cap, sau nu ? se auzi un glas.

— Asta am uitat s-o facem.

Urmă o discuţie în şoaptă, dacă ar fi trebuit ori nu să-i tragă o chelfăneală cu pătura în cap. Majoritatea era pentru. Discuţia amuţi pe nesimţite. Scărpinîndu-se la subsuori, pe piept şi pe burtă, unde se strîng mai mult păduchii în rufărie şi trăgîndu-şi peste cap păturile pline şi ele de păduchi, ca să nu-i supere lumina lămpii cu petrol, adormiră...

Dimineaţa, la orele opt, Švejk fu poftit la cancelarie.

— În partea stîngă, lîngă uşa cancelariei, e o scuipătoare în care se aruncă mucuri de ţigări, îl informă pe Švejk unul dintre arestaţi. La etajul întîi, mai treci pe lîngă una. Coridoarele se mătură abia pe la nouă, aşa că mai poţi găsi ceva.

Švejk însă îi dezamăgi. Nu se mai înapoie la numărul şaisprezece. Cele nouăsprezece izmene făcură tot felul de presupuneri, gîndindu-se la ce i s-ar fi putut întîmpla.

Un soldat pistruiat de la apărarea teritorială, înzestrat cu multă fantezie, lansă zvonul că Švejk îşi împuşcase căpitanul şi că l-au dus să-l execute pe cîmpul de exerciţii de la Motol.

X

ŠVEJK ORDONANȚĂ LA PREOTUL DE CAMPANIE

1

Odiseea lui Švejk își reluă firul, sub priveghierea a doi soldați cu baioneta la armă, însărcinați să-l însoțească pînă la preotul de campanie.

Însoțitorii lui erau doi bărbați, care se întregeau bine. Unul era lung și deșirat, celălalt scund și gras. Lunganul șchiopăta de piciorul drept, scundul, de piciorul stîng. Amîndoi slujeau în spatele frontului pe temeiul că, înainte de război, fuseseră reformați.

Mergeau grav pe lîngă trotuar, trăgînd din cînd în cînd, cu coada ochiului, la Švejk, care pășea în mijloc și saluta în dreapta și în stînga pe cine îi ieșea în cale. Hainele lui civile se pierduseră în magazia comenduirii, o dată cu capela militară, cu care plecase la încorporare. La ieșirea din arest, îi dădură o tunică cazonă veche, care aparținuse unui burtos, cu un cap mai înalt decît el.

În pantalonii pe care îi purta, ar fi încăput încă trei ca Švejk. Faldurile nesfîrșite, de la călcîie la piept, pînă unde îi ajungeau pantalonii, stîrneau in-

voluntar ilaritatea și mirarea trecătorilor. Bluza imensă, peticită în coate, murdară și soioasă, fîlfîia pe el, ca haina de pe sperietorile de păsări. Pantalonii îi atîrnau ca la clovnii de circ. Capela militară, pe care de asemenea i-o schimbaseră la comenduire, îi cădea peste urechi.

La zîmbetele trecătorilor, Švejk răspundea cu blajinu-i surîs prietenesc și cu blîndețea privirii sale naive.

Și așa se îndreptau spre cartierul Karlin, unde era locuința preotului de campanie.

Cel dintîi care i se adresă lui Švejk fu însoțitorul cel scund și gras. Treceau tocmai pe sub arcadele de jos, din Mala Strana.

— De unde ești de fel ? întrebă grăsunul.

— Din Praga.

— Și n-ai să dai bir cu fugiții ?

Lunganul se amestecă și el în vorbă. E un fenomen ciudat : oamenii mărunți și grași sînt de obicei optimiști, pe cînd cei lungi și uscați sînt, dimpotrivă, sceptici.

De aceea lunganul îi spuse mărunțelului :

— Ce-ar mai lua-o el la sănătoasa dac-ar putea !

— Dar de ce s-o ia, grăi burtosul. Acum e ca și liber, a scăpat de comenduire. Uite, în plicul ăsta scrie tot.

— Și ce zice, mă rog, în plicul pe care-l duci părintelui ? întrebă lunganul.

— Asta n-o știu.

— Păi vezi, nu știi nimic, da de trăncănit trăncănești.

Trecură podul Carol într-o tăcere desăvîrşită. In strada Carol, grăsunul se adresă iar lui Švejk.

— Nu ştii cumva de ce te ducem la părinte ?

— La spovedanie, răspunse Švejk într-o doară. Mîine au să mă spînzure. Aşa se face întotdeauna şi asta se numeşte mîngîierea duhovnicească.

— Şi, mă rog, de ce vor să te... cum zici... întrebă cu prudenţă lunganul, în vreme ce grăsunul se uita cu compătimire la Švejk.

Amîndoi erau de la ţară, şi capi de familie.

— Nu ştiu, răspunse Švejk, zîmbind blajin. Nu ştiu nimic. Se vede că aşa mi-a fost scris.

— Pesemne că te-ai născut într-o zodie nenorocită, observă mărunţelul, compătimindu-l cu un aer de cunoscător. La noi, la Jasenna, lîngă Josefov, tot aşa l-au spînzurat pe unul pe vremea războiului cu Prusia. L-au îmbătat mai întîi şi pe urmă fără multă vorbă l-au spînzurat.

— Eu socot — observă sceptic lunganul — că nu se spînzură omul numai aşa, de florile mărului ; trebuie să fie totdeauna ceva la mijloc, ca să se poată întemeia pedeapsa.

— Pedepsele nu se motivează decît în timp de pace ; în război nu se mai ţine seama de viaţa omului. Ce mi-e dacă moare pe front, ori îl spînzură acasă ? Ori pe jos, ori în urma căruţei, tot aia-i...

— Ia ascultă, nu cumva eşti din ăia politici ? întrebă lunganul. După tonul întrebării sale se vedea că începuse să-l îndrăgească pe Švejk.

— Politic ? Sînt, şi încă ce politic ! rîse Švejk.

— Nu cumva ești socialist-național ?

Burtosul începuse la rîndu-i să fie prudent. Se amestecă în vorbă :

— Ce ne pasă nouă de asta ! zise el. Uite, ne vede lumea. Cel puțin dac-am putea intra în vreun gang, să scoatem baionetele, să nu mai bată la ochi. Nu-i așa că n-ai să-ți iei cîmpii ? Am avea necazuri din pricina asta. Nu-i așa, Toník ? se întoarse el către lunganul, care zise încet :

— Baionetele le-am putea scoate. E doar de-ai noștri.

Încetă să mai fie sceptic și sufletul i se umplu de milă pentru Švejk. Căutară așadar un gang potrivit, unde-și scoaseră baionetele și grăsunul îi îngădui lui Švejk să meargă alături de el.

— Ai fuma o țigară, nu ? întrebă el, numai dacă ți-ar... Ar fi vrut să zică : „Numai dacă ți-ar da să fumezi înainte de a te spînzura" — nu isprăvi însă fraza reproșîndu-și că lucrul ar însemna o lipsă de delicatețã.

Fumau cîteșitrei și însoțitorii lui Švejk începură să-i vorbească de familiile lor, de la Hradec Kralové, de neveste, de copii, de peticul de pămînt, de singura vacă.

— Mi-e sete, făcu deodată Švejk.

Lunganul și scundul se uitară unul la altul.

— Și noi am merge la o bere — răspunse mărunțelul, simțind încuviințarea lunganului — dar undeva unde să nu bată la ochi.

— Să mergem la „Kuklik", propuse Švejk. Armele puteţi să le lăsaţi la bucătărie ; cîrciumarul Serabona e sokol, nu trebuie să vă temeţi de el.

— Acolo se cîntă din vioară şi din armonică — continuă Švejk — şi apoi vin şi fete de stradă şi fel de fel de oameni din lumea bună care nu au voie să pună piciorul prin localurile de lux.

Lunganul şi mărunţelul schimbară o privire, apoi lunganul zise :

— Atunci, să mergem acolo ; pînă la Karlin e cale lungă.

Pe drum, Švejk le povesti tot felul de snoave, astfel că intrară bine dispuşi la „Kuklik" şi făcură aşa cum îi sfătuise Švejk. Carabinele le ascunseră în bucătărie şi intrară în local, unde vioara şi armonica umpleau încăperea, cu sunetele cîntecului la modă : „La Pankrac, sus pe deal, sînt alei frumoase..."

O fată, care şedea în braţele unui tînăr blazat, cu părul lins pieptănat cu cărare, cînta cu glas răguşit : „Vorbeam şi eu cu o fetiţă şi altul merge-acum cu ea".

La o masă dormea, beat, un negustor de sardele. Din cînd în cînd se trezea, lovea cu pumnul în masă şi bolborosea : „Nu se poate" şi iar adormea. În dosul biliardului, sub oglindă, şedeau alte trei fete, care strigau unui conductor de la calea ferată : „Tinere, fă-ne şi nouă cinste cu un vermut". Lîngă muzică doi inşi nu cădeau de acord dacă o oarecare Mařka a fost sau nu ridicată de patrulă. Unul susţinea că o văzuse cu ochii lui, iar celălalt pretindea că s-a dus să se culce cu un soldat, la hotelul „Valeš".

Lîngă uşă un soldat povestea unor civili cum a fost rănit în Serbia. Avea mîna bandajată şi buzunarele pline cu ţigări, pe care le căpătase de la dînşii. Zicea că nu mai poate să bea, iar unul dintre ei, un bătrînel chelbos, îl îmbia mereu : „Bea, bea, ostaşule, cine ştie dacă ne-om mai întîlni vreodată. Să poruncesc să-ţi cînte ceva ? Îţi place *Orfanul* ?"

Era cîntecul preferat al bătrînelului cu chelie şi într-adevăr, după scurt timp, vioara şi armonica începură să sune în vreme ce bătrînelul cu lacrimi în ochi cînta cu glas tremurat : „Cînd prinse a îngăima, pe mama o chema, pe mama o chema"...

De la masa vecină se auzi : „Ia mai slăbeşte-ne cu asta ! Du-te şi te culcă. Spînzură-te de cuiul de colo. Cară-te cu orfanul dumitale !"

Şi ca o ultimă lovitură, cei de la masa vrăjmaşă începură să cînte : „Despărţirea, vai, despărţirea, inima mi-o frînge, inima mi-o frînge..."

— Franto ! îl strigară pe ostaşul rănit, după ce reuşiră să facă *Orfanul* să tacă. Lasă-i în plata Domnului, şi vino să stai cu noi. Dă-i dracului şi trimite încoa ţigările. Altă treabă n-ai, decît să-i distrezi pe bobocii ăia ?

Švejk şi însoţitorii săi priveau cu interes tot ce se petrecea în jurul lor.

Pe Švejk îl năpădiră amintirile, din vremea cînd adeseori, înainte de război, venea şi el pe acolo. Îşi aminti cum trecea în inspecţie comisarul de poliţie Drašner, şi cum prostituatele, care se temeau de el, îi

făcuseră un cîntec, cu textul schimbat; cum într-un rînd, cîntau cu toate în cor:

„Cu Drašner fu să fie,
Ce n-a fost niciodată:
Ciupindu-se, o fată
Îi tot scuipa-n chelie."

În clipa aceea, ca la comandă, intrase Drašner cu suita lui, vînăt de mînie şi fioros. Parcă ar fi tras cineva într-un stol de potîrnichi. Agenţii secreţi îi strînseră pe toţi grămadă. Şi el, Švejk, era în gloata aceea, dar ghinionist, cum e, îndrăznise să-i spună comisarului, pe cînd acesta îl soma să se legitimeze: „Aveţi autorizaţia Direcţiei poliţiei?" Švejk îşi mai aduse aminte de un poet care şedea întotdeauna acolo, sub oglindă şi în hărmălaia aceea generală de la „Kuklik", în sunetele de armonică, scria versuri şi le citea prostituatelor.

Însoţitorii lui Švejk n-aveau astfel de amintiri. Pentru ei totul era nou. Le plăcea şi începură să se simtă bine. Cel dintîi care îşi găsi mulţumirea deplină fu grăsunul, pentru că oamenii ca el, în afara optimismului, mai au şi o mare înclinaţie spre epicureism. Lunganul luptă un răstimp cu sine însuşi. Dar o dată cu scepticismul, îşi pierdu încetul cu încetul şi cumpătarea, precum şi restul de judecată ce-i mai rămăsese.

— Eu mă duc să dansez, zise el, după a cincea bere, cînd văzu perechile dansînd „šlapak" [1].

---

[1] Dans popular ceh.

Grăsunul se lăsă cu totul pradă plăcerilor. Lîngă el o femeie căreia îi jucau ochii în cap spunea anecdote pornografice.

Švejk bea. Lunganul dansă, apoi se înapoie cu dansatoarea la masă. După care cîntară, dansară şi băură fără încetare, giugiulindu-şi tovarăşele de petrecere. Şi în această atmosferă de dragoste venală, de nicotină şi alcool părea că pluteşte vechea zicală : „După noi, potopul !"

După-amiază luă loc la masa lor un soldat care se oferi, pentru o băncuţă, să le facă rost de un flegmon şi o infecţie a sîngelui. Zicea că are seringa la el şi că le injectează în picior sau în mînă o doză de petrol lampant.[1] Asta i-ar face să zacă cel puţin două luni la spital, iar dacă ar alimenta bine rana cu scuipat, poate chiar şi jumătate de an, aşa că cei în drept vor fi siliţi să-i scutească cu totul de militărie.

Lunganul, care îşi pierduse cu desăvîrşire echilibrul sufletesc, se duse cu soldatul la latrină, unde lăsă să-i administreze în picior, sub piele, o injecţie cu petrol.

În amurg, Švejk propuse să-şi urmeze drumul spre locuinţa preotului de campanie. Măruntelul durduliu, căruia i se împleticea limba în gură, îl ademenea să mai stea... Lunganul fu şi el de aceeaşi părere zicînd

[1] Acesta este un mijloc destul de verificat de a ajunge la spital. Mirosul de petrol, care rămîne însă în umflătură, trădează. Benzina e mai bună, pentru că se volatilizează mai repede. Mai tîrziu, amatorii îşi injectau eter cu benzină, iar în ultima vreme au descoperit alte mijloace mai perfecţionate (n. a.).

că părintele putea să mai aștepte. Lui Švejk însă nu-i mai plăcea la „Kuklik" și de aceea îi amenință că pleacă singur.

Numai așa porniră la drum, dar Švejk fu silit să le făgăduiască că vor mai face un popas undeva.

Se opriră dincolo de strada Florența, într-o mică cafenea, unde grăsunul își vîndu ceasornicul de argint, ca să se poată veseli în continuare.

De acolo, Švejk trebui să-i ducă de subsuori. Noua misiune îi dădu serios de furcă. Li se muiau mereu genunchii și mereu voiau să mai intre undeva, într-un local. Grăsunul era cît pe ce să piardă plicul destinat preotului de campanie, așa că Švejk fu silit să-l ducă el.

Švejk trebuia să le atragă mereu atenția cînd prin preajma lor trecea vreun ofițer ori vreun gradat. După eforturi și strădanii supraomenești, reuși să-i tîrască pînă la casa din strada Kralovská, unde locuia preotul de campanie.

Le puse baionetele la carabină, și-i sili, dîndu-le cîteva ghionturi în coaste, să-l escorteze ei pe el și nu invers. La etajul întîi, la ușa apartamentului pe care se afla o carte de vizită : *Otto Katz, Feldkurat*, veni să le deschidă un soldat. Din odaie se auzeau glasuri și clinchete de pahare și sticle.

— *Wir... melden... gehorsam... Herr... Feldkurat...* abia reuși să îngaime lunganul salutînd pe soldat *ein... Paket... und ein Mann gebracht !* [1]

---

[1] Cu respect vă raportăm, domnule *feldkurat*, am adus un pachet și un ostaș ! (Germ.)

— Intraţi, îi pofti soldatul. Unde v-aţi aranjat aşa de bine ? Şi domnul *feldkurat* e... Scuipă cu scîrbă.

Soldatul dispăru cu pachetul. Aşteptară mult pe coridor, pînă se deschise uşa, pe unde apăru, nu păşind ci zburînd, preotul de campanie. Era numai în vestă şi cu-n trabuc în mînă.

— Va să zică ai şi sosit ? se adresă el lui Švejk. Aha, ai venit însoţit ? Ii... n-ai un chibrit ?

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat*, că nu am.

— Ii... şi de ce n-ai chibrituri ? Orice soldat trebuie să aibă chibrituri, ca să poată să-şi aprindă ţigara. Soldatul care n-are chibrituri este... Ce este ?

— Este, raportez cu respect, fără chibrituri, răspunse Švejk.

— Foarte bine, este fără chibrituri şi nu poate da nimănui un foc. Aşadar, asta ar fi una la mînă, şi acum s-o vedem şi pe cealaltă. Nu-ţi put cumva picioarele, Švejkule ?

— Cu respect vă raportez că nu-mi put.

— Asta ar fi deci a doua chestiune. Şi acum a treia. Bei rachiu ?

— Cu respect vă raportez supus că rachiu nu beau, numai rom.

— Bine ! Uită-te la soldatul ăsta. Pe ăsta l-am împrumutat pentru o zi de la locotenentul Feldhuber ; e ordonanţa lui. Da nu bea nimic, e ab... ab... ab...

stinent şi de aceea are să plece cu batalionul de marş pe front. Pen... pentru că eu n-am ce face cu un astfel de om. Asta nu e ordonanţă, e o vacă. Şi vaca bea numai apă şi rage ca un bou.

Eşti abstinent, se adresă el soldatului. Mă... mă... mmm-mir că n-nu... ţi-e ruşine, netotule. Meriţi o pereche de palme.

Preotul de campanie îşi îndreptă apoi atenţia asupra celor care îl aduseseră pe Švejk şi care tot căznindu-se să stea drepţi, se clătinau, sprijinindu-se zadarnic în carabinele lor.

— Voi v-aţi îm... îmbătat, zise părintele. V-aţi îmbătat, în exerciţiul funcţiunii şi de aceea am să pu... pun să vă în... închidă. Švejkule, ia-le puştile şi du-i în bucătărie, şi păzeşte-i, pînă vine patrula, ca să-i ducă. Am să tele... telefonez îndată la ca... ca... cazarmă.

Şi astfel, cuvintele lui Napoleon : „În război situaţia se schimbă în fiecare clipă", îşi găsiră şi aci cea mai deplină confirmare.

De dimineaţă, cei doi îl escortaseră cu baioneta la armă temîndu-se să nu le scape, pentru ca pe urmă el să fie acela care-i condusese, trebuind pe deasupra să-i şi păzească.

La început, nu-şi dădură prea bine seama de această schimbare, dar după ce stătură la bucătărie şi-l văzură pe Švejk la uşă, cu baioneta la armă, se dumeriră.

— Aş bea ceva, oftă micuţul optimist, în vreme ce lunganul fu din nou cuprins de o criză de scepticism şi spuse că totul e o trădare mizerabilă. Apoi începu să-l acuze în gura mare pe Švejk că i-a băgat în încurcătura asta şi-i reproşă că le făgăduise, chipurile, că mîine va fi spînzurat, şi că acum se vede că totul n-a fost decît bătaie de joc, şi cu spoveditul, şi cu spînzurătoarea.

Švejk tăcea şi se plimba pe dinaintea uşii.

— Ce boi am fost ! strigă lunganul.

În cele din urmă, după ce ascultă toate învinuirile, Švejk declară :

— Acum vedeţi şi voi că milităria nu e jucărie. Eu îmi fac datoria. Şi eu am intrat în beleaua asta ca şi voi, dar vorba ăluia, mie mi-a surîs norocul.

— Aş bea ceva, repeta desperat optimistul.

Lunganul se sculă şi porni spre uşă, împleticindu-se.

— Hai, lasă-ne să plecăm acasă, prietene, se rugă el de Švejk. Nu fă pe nebunul cu noi !

— Pleacă de lîngă mine, răspunse Švejk. Trebuie să vă păzesc. Acuma nu ne cunoaştem.

În uşă se ivi chipul preotului de campanie :

— Nu ştiu cum se face, dar nu pot prinde legătura cu cazarma aşa că duceţi-vă acasă şi ţi... ţineţi minte, că în timpul serviciului nu e voie să be... beţi. Marş !

Spre cinstea preotului de campanie, trebuie să spunem că nici nu telefonase la cazarmă, neavînd telefon în casă, şi că vorbise într-un picior de lampă.

2

De trei zile Švejk era ordonanţă la preotul de campanie Otto Katz şi în acest răstimp nu-l văzuse decît o singură dată. A treia zi, veni ordonanţa locotenentului Helmich, să-i comunice lui Švejk că trebuie să vie să-l ia pe părinte acasă.

Pe drum îi povesti că preotul de campanie se certase cu locotenentul, că spărsese pianina, că e beat-criţă şi nu vrea să plece. Că locotenentul e şi el beat şi l-a zvîrlit pe popă pe coridor, că zace lîngă uşă pe podea şi moţăie.

Sosind la faţa locului, Švejk îl zgîlţîi pe preot, iar cînd acesta începu să bolborosească şi deschise ochii, Švejk salută şi zise :

— Cu respect vă raportez supus, domnule *feldkurat*, că sînt aici.

— Şi ce... ca... cauţi aci ?

— Cu respect vă raportez supus că am venit să vă iau, domnule *feldkurat*.

— Dumneata ai venit să mă iei... şi unde mergem ?

— Acasă la dumneavoastră, domnule *feldkurat*.

— Şi de ce să mă duc acasă la mine ? Ce, aici nu sînt la mine acasă ?

— Cu respect vă raportez supus, domnule *feldkurat*, că vă aflaţi pe coridor, într-o casă străină.

— Şi cum... cum... am... ajuns aci ?

— Cu respect vă raportez că aţi fost în vizită.

— În... În... vizită n-am... fost. Du... dumneata te... în... șeli...

Švejk îl ridică în picioare și-l propti de perete. Preotul de campanie se bălăbănea cînd într-o parte, cînd într-alta, cînd venea peste el, și în acest timp bolborosea : „Eu... cad".

— Cad, repetă el încă o dată, rîzînd prostește. În sfîrșit, Švejk reuși să-l lipească de perete, poziție în care începu iar să moțăie.

Švejk îl trezi.

— Ce doriți ? zise părintele, încercînd zadarnic să lunece pe perete în jos, ca să se așeze pe dușumea. Cine sînteți, la urma urmei ?

— Cu respect vă raportez — răspunse Švejk, proptindu-l din nou de perete — că sînt ordonanța dumneavoastră, domnule *feldkurat*.

— N-am nici o ordonanță, spuse cu greu preotul de campanie, făcînd o nouă încercare de a se agăța de Švejk. Eu nu sînt *feldkurat*. Sînt un porc, adăugă el, cu sinceritatea bețivului. Dă-mi drumul, domnule, nu te cunosc.

Mica bătălie se sfîrși cu victoria absolută a lui Švejk, care folosi biruința spre a-și tîrî stăpînul pe scări pînă în gang, unde preotul opusese rezistență spre a nu fi scos în stradă.

— Nu te cunosc, domnule, îi spunea întruna lui Švejk privindu-l drept în ochi, în timpul luptei. Îl cunoști pe Otto Katz ? Eu sînt. Eu am fost la episcop,

zbieră el, agăţindu-se de poarta gangului. Vaticanul se interesează de mine, pricepi ?

Švejk lăsă la o parte convenţionalul „cu respect vă raportez" şi vorbi cu preotul de campanie pe un ton mai familiar :

— Dă drumul la uşă că de nu, te ating peste bot. Mergem acasă şi basta ! Gura !

Preotul îşi descleştă mîinile de pe uşă şi se prăbuşi în braţele lui Švejk.

— Bine, să mergem undeva, dar la „Suhu" nu merg, acolo sînt dator.

Švejk îl îmbrînci şi-l scoase din gang tîrîndu-l apoi cu el pe trotuar, spre casă.

— Cine-i domnul ăsta ? întrebă unul din trecători.

— Frate-meu, răspunse Švejk. A căpătat concediu şi a venit să mă vadă şi de bucurie s-a îmbătat : credea că am murit.

Preotul, care în acest timp mormăia o arie dintr-o operetă pe care nimeni n-ar fi recunoscut-o, auzind ultimele cuvinte rostite de Švejk, se îndreptă din şale adresîndu-se trecătorilor :

— Care din voi e mort, să se prezinte în termen de trei zile la comandamentul corpului, pentru ca trupul lui să poată fi prohodit.

Apoi amuţi de-a binelea, dînd mereu să cadă cu nasul în trotuar, în vreme ce Švejk, ţinîndu-l de subsuori, îl trăgea spre casă.

Cu capul înainte şi picioarele înapoi, încurcîndu-se în ele ca o pisică deşelată, preotul mormăia în sur-

dină : *„Dominus vobiscum... et cum spiritu tuo. Dominus vobiscum"* [1].

La stația de trăsuri, Švejk propti părintele într-un perete și se duse să tocmească o birjă.

Unul din birjari spuse că-l cunoaște foarte bine pe domnul acesta, că l-a dus o dată și-i ajunge.

— Mi-a borît în trăsură — spuse el, fără ocol — și nici cursa nu mi-a plătit-o. L-am plimbat mai bine de două ceasuri, pînă să-și găsească locuința. Abia peste o săptămînă, după ce am fost pe la el de vreo trei ori, mi-a dat pentru tot pocinogul pe care mi l-a făcut cinci coroane.

După lungi tratative unul din birjari se hotărî să-i ducă acasă.

Švejk se înapoie la preotul de campanie care dormea. Pălăria neagră, tare (pentru că de obicei umbla în civil) i-o luase cineva din cap. și plecase cu ea. Švejk îl trezi, și cu ajutorul birjarului îl urcă în trăsură, unde părintele căzu într-o stare de apatie totală. Îl confundă pe Švejk cu colonelul Just, de la Regimentul 75 infanterie și repetă de cîteva ori la rînd : „Nu te supăra, camarade, că te tutuiesc. Sînt un porc."

La un moment dat părea că hurducăturile birjei îl vor face să-și vină în fire. Se îndreptă din șale și începu să cînte un crîmpei dintr-un cîntec necunoscut. S-ar putea să fi fost numai fantezia lui.

---

[1] „Domnul fie cu voi... și cu duhul tău" (lat.).

„V-ați dus, frumoase vremi ferice!
Eram de soartă răsfățat,
Iubit și domiciliat
La Merklin lîngă Domazlice."

Curînd însă căzu din nou într-o stare de apatie totală, și întorcîndu-se către Švejk îi zise, făcîndu-i cu ochiul :

— Ei, cum o mai duceți astăzi, stimată doamnă ? Plecați undeva în vilegiatură ? întrebă din nou, după o scurtă pauză ; și, văzînd toate dublu, întrebă : Aveți un băiat așa de mare ? și-l arată cu degetul pe Švejk.

— Stai jos ! se răsti la el Švejk, cînd părintele voi să se cațere pe capră. Te-nvăț eu să fii om de treabă !

Preotul amuți, privind în juru-i cu ochișori de godac, fără să-și dea seama ce-i cu el.

De altfel, nu-și mai dădea seama de nimic și, adresîndu-se lui Švejk, îi spuse neliniștit :

— Doamnă, dați-mi vă rog clasa întîia. Apoi încercă să-și lase pantalonii în jos.

— Încheie-te imediat, porcule ! zbieră la el Švejk. Toți birjarii te cunosc ! Nu-i destul c-ai borît o dată, ce mai vrei să faci ? Crezi că iar ai să rămîi dator ca data trecută ?

Preotul își sprijini melancolic capul în palme și începu să cînte : „Nu mă mai iubește nimeni..." Lăsă baltă însă cîntecul și începu : *„Entschuldigen Sie, lieber Kamerad, Sie sind ein Trottel, ich kann singen, was ich will"* [1].

---

[1] Scuză-mă, scumpe camarad, ești un tîmpit, și pot să cînt cum mă taie capul (germ.).

Voia de bună seamă să fredoneze ceva, dar, în loc de fluierat, din gurița lui izbucni un prrr atît de puternic, că opri trăsura în loc.

Cînd, la îndemnul lui Švejk, porniră din nou la drum, preotul încercă să-și aprindă țigareta.

— Nu arde, constată el desperat — după ce stricase o cutie de chibrituri — dumneata îmi sufli în chibrit.

Își pierdu însă pe moment firul gîndurilor și începu să rîdă cu hohote :

— Asta-i bună, sîntem singuri în tramvai, nu-i așa, domnule coleg ? și începu să se scotocească prin buzunare.

Mi-am pierdut biletul, țipă el. Opriți, trebuie găsit biletul.

Resemnat, făcu un semn cu mîna :

— N-au decît, să meargă mai departe...

După asta bolborosi : „În cazurile cele mai frecvente... Da, e în ordine... În toate cazurile... Dumneata te înșeli... Etajul al doilea ?... Asta-i o scuză... Nu e vorba de mine, ci de dumneavoastră stimată doamnă... Socoteala... Am de plată o cafea neagră..."

Începu ca prin vis să se certe cu un dușman imaginar, care îi contestă dreptul de a sta în restaurant lîngă fereastră. Apoi confundă birja cu trenul și plecîndu-se în afară strigă în stradă, în germană și în cehă : „Nimburg, schimbați trenul !"

Švejk îl trase spre el și părintele uită de tren și începu să imite tot felul de glasuri de animale. Se

opri mai mult la cocoş şi cucurigul lui răsună din birjă ca un semnal al victoriei.

O bună parte din timp fu foarte activ, agitat, şi încercă să sară din trăsură, adresîndu-se oamenilor care treceau prin preajmă cu epitetul „haimana". Apoi aruncă batista în stradă şi ţipă la birjar să oprească trăsura, că şi-a pierdut bagajele. După aceea începu să istorisească: „La Budějovice a fost odată un toboşar... S-a însurat... Peste un an a murit... Se porni pe rîs! Frumoasă anecdotă, nu-i aşa?"

În tot timpul ăsta, Švejk avu o atitudine foarte severă faţă de el.

La nenumăratele încercări ale părintelui de a face cîte o boroboaţă ca, de pildă, să se arunce din trăsură, ori să rupă scaunul, Švejk îi îndesa cîţiva ghionţi sub coaste, pe care părintele îi încasa cu mult calm.

O singură dată încercă să se răzvrătească şi să sară din trăsură, zicînd că nu vrea să meargă mai departe, că ştie el că în loc de Budějovice, călătoresc spre Podmokly. Dar într-o clipă Švejk potoli această revoltă şi-l sili pe preot să revină în poziţia iniţială, pe scaun, avînd totodată grija ca nu cumva să adoarmă. Dintre expresiile pe care le folosea, cea mai aleasă era: „Nu dormi, scîrnăvie!"

Apoi preotul fu cuprins subit de o criză de melancolie. Îl podidiră lacrimile şi-l întrebă pe Švejk dacă avea mamă:

— Eu, oameni buni, sînt singur pe lumea asta, ţipă el din trăsură. Fie-vă milă de mine!

— Nu mă face de ruşine, îi atrase atenţia Švejk. Potoleşte-te ; o să spună toată lumea că te-ai cherchelit.

— Eu n-am băut nimic, camarade, răspunse părintele. Nu-s beat, sînt treaz...

Deodată însă se ridică în picioare şi salută : *Ich melde gehorsam, Herr Oberst, ich bin besoffen* [1].

— Sînt un porc, repetă el de zece ori în şir, cu sinceră deznădejde.

Şi adresîndu-se lui Švejk, se rugă şi se milogi cu încăpăţînare :

— Aruncă-mă din automobil. De ce mă duci cu dumneata ?

Se aşeză din nou şi mormăi :

— În jurul lumii se formează cercuri... Dumneata, domnule căpitan, crezi în nemurirea sufletului ? Un cal poate ajunge în cer ?

Izbucni apoi într-un rîs zgomotos, dar peste puţin timp se întristă şi privindu-l pe Švejk zise apatic :

— Nu vă supăraţi domnule, parcă v-am mai văzut eu pe undeva ! N-aţi fost cumva la Viena ? Mi-aduc aminte de dumneavoastră, de la seminar.

Un timp se amuză declamînd versuri latineşti : *„Aurea prima sata est, aetas, quae vindice nullo"*... [2]

— Mai departe nu ştiu, zise el. Aruncaţi-mă, vă rog ! De ce nu vreţi să mă aruncaţi ? Nu mi se în-

---

[1] Cu respect raportez, domnule colonel, că sînt beat (germ.).

[2] *Mai întîi a fost epoca de aur, care, neavînd nevoie de judecător..."* (Primul vers din *Metamorfozele* lui Ovidiu).

tîmplă nimic. Vreau să cad în nas, declară el cu hotărîre.

Domnule — continuă el cu glas rugător — scumpe prietene, trage-mi o palmă.

— Una sau mai multe ? întrebă Švejk.

— Două.

— Poftim...

Preotul de campanie numără cu glas tare palmele pe care le căpătă, făcînd în același timp o mutră fericită.

— Asta face foarte bine la stomac, zise el. Ajută digestia. Mai trage-mi una și peste bot.

Mulțumesc din inimă — strigă el, după ce Švejk îi satisfăcuse foarte prompt dorința — sînt mulțumit. Rupeți-mi, vă rog, vesta.

Manifesta dorințele cele mai diferite. Îl rugă pe Švejk să-i răsucească un picior, să-l sugrume o clipă, să-i taie unghiile, să-i scoată dinții din față.

Avea dorințe de martir, cerînd lui Švejk să-i taie capul, să-l bage într-un sac și să-l arunce în Vltava.

— Mie mi-ar sta de minune steluțele în jurul capului, spuse el cu entuziasm. Mi-ar trebui vreo zece.

Începu apoi să vorbească despre concursurile hipice, de la care trecu repede la balet, fără să insiste însă prea mult.

— Dansezi ceardaș ? îl întrebă pe Švejk. Cunoști dansul ursului ? Uite așa...

Vru să sară în sus și căzu peste Švejk, care începu să-l boxeze, așezîndu-l înapoi pe canapea.

— Vreau ceva — strigă preotul de campanie — dar nici eu nu știu ce. Dumneata nu știi ce vreau ? și lăsă capul în jos, într-o resemnare totală.

— Ce-mi pasă mie, ce vreau, zise grav. Și nici dumitale, domnule, n-are ce să-ți pese. Nu te cunosc. Cum îndrăznești să mă fixezi ? Știi să lupți cu spada ?

O clipă se arătă mai hotărît și încercă să-l doboare pe Švejk de pe scaun.

Apoi, după ce Švejk îl liniști, făcîndu-l, fără sfială, să-i cunoască superioritatea fizică, preotul întrebă :

— În ce zi sîntem astăzi, luni sau vineri ?

Era curios să mai afle dacă erau în decembrie sau în iunie și vădi un deosebit talent de a pune întrebările cele mai variate :

— Sînteți căsătorit ? Vă place să mîncați gorgonzola ? Ați avut ploșnițe acasă ? O duceți bine ? Cîinele dumitale a avut rapăn ?

Mai tîrziu deveni și mai comunicativ, mărturisind că a rămas dator pentru cizmele de călărie, cravașă și șa, că în urmă cu trei ani a avut blenoragie și s-a tratat cu hipermanganat.

— Pentru altceva nu era vreme, nici vorbă, zise el rigîind. S-ar putea să vi se pară destul de amar. Dar spune și dumneata, ce să fac, îi ? Trebuie să mă ierți și dumneata.

Autoterme — continuă el, uitînd despre ce vorbise cu o clipă înainte — se numesc vasele care mențin băuturile și mîncările la temperatura inițială. Ce părere ai, domnule coleg, care joc e mai cinstit : ferbel sau douăzeci și unu ?

Zău, te-am mai văzut eu undeva, strigă, încercînd să-l îmbrățișeze pe Švejk și să-l sărute cu buzele pline de bale. Am învățat la aceeași școală !

Bunul meu prieten — rosti duios, mîngîindu-și piciorul — ce mare te-ai făcut de cînd nu te-am văzut ! Bucuria că te văd răscumpără orice suferință.

Deveni poetic și începu să vorbească despre reîntoarcerea la lumina soarelui, a fețelor fericite și a inimilor fierbinți.

Apoi îngenunchie, începu să cînte : *Ave Maria* iar după aceea să rîdă în gura mare.

Cînd ajunseră în fața locuinței lui, nu izbutiră să-l dea jos din trăsură.

— N-am ajuns încă la destinație ! striga el. Ajutor ! Vor să mă răpească ! Eu vreau să călătoresc mai departe !

Fu smuls din trăsură, în adevăratul înțeles al cuvîntului, ca o midie fiartă din scoica ei. În primul moment părea că-l vor rupe în două, așa își agățase picioarele de dosul scaunului.

Rîse însă cu hohote declarînd că i-a păcălit :

— Mă rupeți, domnilor !

Fu tîrît apoi prin gang, pe scară, în sus, spre locuința lui și acolo azvîrlit pe canapea, ca un balot. Declară că el nu plătește cursa de automobil pe care nu o comandase și trecu mai bine de un sfert de ceas pînă să se lămurească că era vorba de o birjă.

Dar de acord nu se declară în nici un chip, pretinzînd că el nu călătorește decît cu cupeul.

— Vreţi să mă înşelaţi, continuă să se apere preotul, făcînd cu înţeles din ochi lui Švejk şi birjarului. Noi am venit pe jos.

Şi deodată, într-un acces de mărinimie, aruncă birjarului punga :

— Ia tot. *Ich kann bezahlen.*[1] La mine nu contează creiţarii.

Mai corect ar fi fost însă să spună că la el nu contează treizeci şi şase de creiţari, adică exact cîţi avea în pungă. Noroc că birjarul îl supuse unei percheziţii amănunţite, amintindu-i în acelaşi timp de cîteva perechi de palme.

— N-ai decît să mi le tragi, răspunse părintele. Ce, crezi că nu le-aş suporta ? Suport şi cinci de la unu' ca tine !

În vesta preotului birjarul găsi o piesă de cinci coroane. Plecă, blestemîndu-şi soarta şi pe preot că l-a făcut să-şi piardă o groază de timp şi i-a stricat socotelile.

Otto Katz adormi greu, frămîntat de tot soiul de planuri. Voia să întreprindă cîte şi mai cîte, să cînte la pian, să ia lecţii de dans şi să-şi prăjească peşte.

După asta i-o făgădui lui Švejk pe soră-sa, pe care n-o avea. Îşi exprimă de asemenea dorinţa de a fi transportat în pat şi în cele din urmă aţipi declarînd că nu-i decît un porc.

---

[1] Eu pot să plătesc (germ.).

3

A doua zi dimineaţa, cînd Švejk intră în odaia preotului, îl găsi lungit pe divan, frămîntîndu-şi creierul să desluşească cine şi cum l-a udat în asemenea hal, încît să i se lipească pantalonii de canapeaua de piele.

— Cu respect raportez, domnule *feldkurat* — zise Švejk — că azi noapte v-aţi...

În cîteva cuvinte îl lămuri că se înşală dacă îşi închipuie că a fost udat. Preotul îşi simţea capul greu, ca de plumb, şi era prost dispus.

— Nu-mi amintesc — zise el — cum de am ajuns din pat pe canapea ?

— Nici n-aţi fost în pat ; cum am sosit v-am aşezat pe canapea ; de acolo nu v-am mai putut clinti.

— Şi ce boroboaţe am făcut, dac-am făcut ? Nu care cumva m-am îmbătat ?

— Oriţă, răspunse Švejk. Beat turtă, domnule *feldkurat*, aiuraţi. Socot că v-ar face bine dacă v-aţi primeni şi v-aţi spăla.

— Mă simt ca după o chelfăneală zdravănă — se văită preotul — şi mi-e sete. Nu cumva m-am bătut ieri ?

— N-aţi ajuns pînă acolo, domnule *feldkurat*. Setea de azi urmează pe cea de ieri. De asta nu scapă omul aşa de uşor. Eu am cunoscut un tîmplar care s-a îmbătat pentru întîia oară în 1910, în seara

de Anul Nou, și a doua zi, la întîi ianuarie, i-a fost așa de sete și atît de rău, încît și-a cumpărat o scrumbie și s-a pus din nou pe băut și așa o ține într-una, de patru ani, în fiecare zi, fără ca nimeni să-l poată ajuta, căci de cu sîmbătă își cumpără o scrumbie pentru toată săptămîna. Asta-i așa, ca un fel de morișcă, cum zicea un bătrîn sergent-major din regimentul 91.

Preotul era mahmur și deprimat. Dacă cineva ar fi stat să-l asculte ar fi putut fără doar și poate să creadă că se află la conferințele doctorului Alexandr Batek : „Să declarăm război, pe viață și pe moarte, demonului alcoolului, care ne ucide cei mai buni bărbați" și că este un cititor al lucrării O *sută de scîntei etice*.

E drept, că le mai modifica el pe ici pe colo.

— Dacă omul ar bea cel puțin niște băuturi mai acătării — zicea el — cum sînt : aracul, maraschino, coniacul ; da eu am băut „borovička" [1]. Mă mir că pot bea așa ceva. Are un gust scîrbos. Dacă ar fi fost cel puțin „griotka" [2]. Oamenii născocesc fel de fel de porcării și le beau cu apă. Borovička asta nu e nici măcar gustoasă, n-are nici culoare și te arde pe gît. Și dacă ar fi măcar veritabilă, ienupăr distilat, cum am băut eu odată în Moravia. Dar poșirca de aseară era făcută dintr-un fel de spirt de surcele și ulei. Uite cum am răgușit. Ce mai tura-vura, rachiul e otravă, hotărî el. Altceva-i o bă-

---

[1] Rachiu de ienupăr.
[2] Vișinată.

utură naturală Nu-i făcută la fabrică, negustorește, de ovrei. Așa-i și cu romul. Rar găsești rom bun.

— Dacă aș avea acum un rachiu de nuci veritabil — oftă el după o scurtă pauză — mi-ar drege stomacul. Cum are căpitanul Šnabl, la Bruska.

Începu să scotocească prin buzunare și să caute prin pungă.

— Toată averea mea e de treizeci și șase de creițari. Ce ar fi dacă aș vinde canapeaua — hai, ce zici? Crezi c-ar cumpăra-o cineva? Proprietarului îi spun că am împrumutat-o, sau că ne-a furat-o cineva. Nu, canapeaua o păstrez. Te trimit mai bine la domnul căpitan Šnabl, să-ți împrumute o sută de coroane. A cîștigat alaltăieri la cărți. Dacă nu faci nimic acolo, te duci la Vršovice, la cazarmă, și încerci cu locotenentul Mahler. Dacă nu izbutești nici acolo, te duci la Hradčany, la căpitanul Fišer. Astuia îi spui că am băut banii cu care trebuia să plătesc nutrețul calului. Și dacă nici acolo n-o nimerești, amanetăm pianul, fie ce-o fi. Am să-ți scriu pentru fiecare cîteva rînduri. Să nu te dai bătut. Spune-le că am nevoie, că sînt pe drojdie. Scornește ce te taie capul, dar să nu te întorci cu mîinile goale, că te trimit pe front. Întreabă-l pe căpitanul Šnabl de unde ia rachiul acela de nuci și cumpără-mi două sticle.

Švejk își îndeplini de minune misiunea. Sinceritatea naivă și figura lui cinstită avură darul să inspire încredere, lăsînd impresia că ceea ce spune

el e numai adevărul adevărat, aşa că toţi îl crezură pe cuvînt.

Švejk găsi că e mai nimerit să nu vorbească nici căpitanului Šnabl, nici căpitanului Fišer şi nici locotenentului Mahler despre plata nutreţului pentru cal, ci să-şi întemeieze rugămintea, declarînd că preotul de campanie era obligat să plătească o pensie alimentară. Şi aşa căpătă bani peste tot.

Se întoarse din expediţie, acoperit de glorie şi fluturînd cele trei sute de coroane primite. Preotul de campanie, care între timp se spălase şi se schimbase, rămase uimit foarte.

— I-am luat o dată — lămuri Švejk — ca să nu fim siliţi, mîine, poimîine, să alergăm iar după bani. A mers destul de uşor, numai în faţa căpitanului Šnabl a trebuit să cad în genunchi. Ăsta-i mare javră. Cum i-am spus că avem de plătit pensie alimentară...

— Pensie alimentară? repetă părintele îngrozit.

— Da, pensie alimentară, domnule *feldkurat*, despăgubire fetelor. Mi-aţi spus să scornesc ce m-o tăia capul şi altceva nu mi-a trecut prin scăfîrlie. La noi acasă, un cizmar a plătit pensie alimentară la cinci fete o dată şi era desperat săracu'; s-a împrumutat cu bani pentru asta şi toată lumea l-a crezut. Era într-o situaţie îngrozitoare. M-au întrebat de ce fel de fată e vorba, şi eu le-am spus că e foarte frumoasă, că n-are nici cincisprezece ani. Mi-au cerut şi adresa ei.

— Tii, ce pocinog mi-ai făcut, Švejkule! oftă preotul, învîrtindu-se nervos prin odaie. Altă boroboață! urmă el apucîndu-se cu mîinile de cap. Ah, și cum mă doare capul!

— Le-am dat adresa unei babe surde de pe strada noastră, îl lămuri Švejk. Voiam să execut întocmai ordinul, pentru că ordinul e ordin. Nu m-am dat bătut... trebuia să scornesc ceva. Și voiam să vă mai spun că pe coridor așteaptă oamenii pentru pian. I-am chemat să-l ducă la casa de amanet, domnule *feldkurat*. Nu-i nici o pagubă dacă scoatem pianul din casă. O să fie mai mult loc și o să avem mai mulți bani puși deoparte. O s-avem liniște cîteva zile. Și dacă o întreba domnul proprietar ce vrem să facem cu pianul, îi spun eu că s-au rupt sîrmele și l-am trimis la fabrică, să-l dreagă. Portăresei i-am și spus-o, ca să nu se mire cînd l-om încărca. Am găsit și un cumpărător pentru canapea. E un cunoscut de-al meu, negustor de mobilă veche. Mi-a spus că vine după prînz. Astăzi canapelele de piele se plătesc bine.

— Altă boroboață n-ai mai făcut, Švejk? întrebă preotul, ținîndu-se mereu cu mîinile de cap și luînd o înfățișare de om ajuns la desperare.

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat*, că am adus în loc de două sticle cu rachiu de nuci, din cel care cumpără domnul căpitan Šnabl, cinci sticle, ca să fie nițică provizie și să avem ce bea. Pot să mă duc cu pianul ăsta înainte de a închide casa de amanet?

Preotul făcu un gest desperat cu mîna, şi peste puţin, pianul fu urcat în camion.

Cînd se întoarse de la casa de amanet, Švejk îl găsi pe preot aşezat în faţa unei sticle desfundate de rachiu de nuci şi blestemînd că la prînz i se servise un şniţel care nu era destul de bine prăjit.

Părintele se îmbătase iar. Îi declară lui Švejk că de a doua zi va începe o viaţă nouă.

— Băutorul de alcool — zicea el — e un materialist vulgar, dar omul trebuie să ducă mai ales o viaţă spirituală.

Filozofă cam vreo jumătate de ceas. Cînd desfundă a treia sticlă, veni negustorul de mobilă veche şi preotul îi vîndu canapeaua pe o nimica toată, poftindu-l să ia loc să mai schimbe o vorbă. Se făcu foc cînd negustorul se scuză că se duce să mai cumpere şi o măsuţă de noapte.

— Păcat că n-am eu una — se tîngui preotul — dar de, omul nu se gîndeşte la toate.

După plecarea negustorului de mobilă veche, preotul se aşeză cu Švejk, cu care mai goli o sticlă. O bună parte a convorbirii lor fu consacrată părerilor personale ale părintelui despre femei şi jocul de cărţi.

Stătură de vorbă multă vreme. Amurgul îl surprinse în aceeaşi conversaţie amicală.

Noaptea, însă, lucrurile luară altă întorsătură. Preotul reveni la starea în care se aflase în ajun, îl confunda pe Švejk cu altcineva şi-i zicea: „Te

rog, nu se poate, nu pleca, îţi mai aduci aminte de cadetul ăla cu părul roşu ?"

Această idilă dură pînă în momentul în care Švejk îl luă scurt :

— Gata, m-am săturat. Acu, bagă-te în pat şi dormi ! Ai înţeles ?

— Mă bag, drăguţule, mă bag... se poate ?... cum să nu mă bag ! bîigui preotul. Îţi aminteşti cînd mergeam împreună, în clasa a cincea, şi-ţi făceam temele la limba greacă ? Aveţi o vilă la Zbraslav. Şi puteţi să călătoriţi cu vaporul pe Vltava. Ştiţi ce e aia, Vltava ?

Švejk îl sili să-şi scoată cizmele şi să se dezbrace. Preotul se supuse, protestînd, în faţa unor persoane imaginare.

— Vedeţi, domnilor — se adresa el dulapului şi ficusului — cum se poartă cu mine rudele mele ? Nu vreau să ştiu de rude, hotărî el deodată, întinzîndu-se în pat. Nu vreau să ştiu de ele chiar dacă s-ar uni cerul şi pămîntul împotriva mea !

În curînd odaia răsună de sforăitul sfinţiei sale.

4

Între timp Švejk făcu o vizită la el acasă, la bătrîna lui îngrijitoare, madam Müllerová. Din păcate nu o găsi acasă decît pe vara doamnei Mül-

lerová, care îl înştiinţă plîngînd că madam Müllerová fusese arestată chiar în seara în care plecase el la militărie. Bătrîna fusese judecată de tribunalele militare şi, neputîndu-se dovedi nimic împotriva ei, fusese internată în lagărul de concentrare de la Steinhof, de unde trimisese chiar o carte poştală.

Švejk luă această relicvă de familie şi citi :

„Dragă Aninka! O ducem foarte bine aci, sîntem cu toţii sănătoşi. Vecina mea de pat [redacted] mine. [redacted] are. Încolo toate bune. Mîncare avem destulă, şi strîngem cartofi pentru supă. Am auzit că domnul Švejk a murit, cată dar de află unde zace, ca după război să-i putem împrejmui mormîntul. Am uitat să-ţi spun că, în pod, în colţul întunecos, într-o lădiţă, era un căţeluş mic, un pui de şoricar. Au trecut însă atîtea săptămîni de cînd nu i s-a dat nimic de mîncare, de atunci de cînd au venit să mă ridice pentru [redacted]. Cred că acum e prea tîrziu şi că bietul căţeluş o fi şi el în [redacted] Domnului."

Şi peste întreaga scrisoare stampila trandafirie: *„Zensuriert K.u.K. Konzentrationslager Steinhof"* [1].

— Într-adevăr, căţeluşul era mort, glăsui printre sughiţuri verişoara doamnei Müllerová. Şi casa dumitale e de nerecunoscut. Am chiriaşe nişte croitorese. Şi-au făcut salon de croitorie în odaia dumitale. Unde te-ntorci, numai jurnale de modă pe pereţi şi flori la ferestre.

---

[1] Cenzurat Lagărul de concentrare chezaro-crăiesc Steinhof (germ.).

Verişoara doamnei Müllerová era neliniştită.

Printre sughiţuri şi văicăreli îşi mărturisi în cele din urmă teama că Švejk fugise din armată şi vrea s-o amărască, nenorocind-o şi pe ea. Pînă la urmă ajunse să-i vorbească ca unui aventurier.

— Bună glumă, n-am ce zice, făcu Švejk. Ei bine, află, madam Kejřová, că ai toată dreptatea, am dezertat. Ca să scap a trebuit să ucid cincisprezece vagmiştri şi plutonieri majori. Dar nu cumva să spuneţi cuiva...

Şi Švejk îşi părăsi inospitaliera-i locuinţă, adăugînd :

— Madam Kejřová, am cîteva gulere şi plastroane la spălătorie, scoate-mi-le ca să am cu ce mă îmbrăca civil cînd m-oi întoarce din armată. Mai aveţi grijă să nu-mi mănînce moliile hainele din dulap. Iar domnişoarelor care dorm în patul meu, prezintă-le complimente din parte-mi.

După asta, Švejk se duse la „Potirul". Cînd îl văzu, doamna Palivcová declară că nu-i dă de băut, încredinţată fiind că fugise din armată.

— Bărbatul meu — începu ea vechea poveste — era atît de prevăzător şi cu toate astea l-au arestat şi stă închis, fără nici o vină. Şi oameni ca ăştia, umblă slobozi prin lume, fug din armată... Noi sîntem mai cu băgare de seamă decît dumneata — îşi încheie ea disertaţia — şi cu toate astea suferim. Nu oricine are norocul dumitale.

La această convorbire asistă și un om mai în vîrstă, un lăcătuș de la Smichov, care se apropie de Švejk spunîndu-i :

— Domnule, fii te rog bun și așteaptă-mă afară ; trebuie să vorbesc cu dumneata.

În stradă se înțelese cu Švejk, pe care și el, după cîte auzise de la cîrciumăreasa Palivcová, îl credea dezertor.

Îi destăinui că are un fecior, care a fugit din armată și se află la bunică-sa, la Jasenna, lîngă Josefov.

Fără să țină seama de faptul că Švejk îl asigura că nu e dezertor, îi strecură în mînă o monedă de zece coroane.

— Asta-i un prim-ajutor, zise el, trăgîndu-l la vinăria de după colț. Eu te înțeleg, de mine nu trebuie să-ți fie teamă.

Švejk reveni noaptea tîrziu la preotul de campanie, care nu se întorsese încă acasă.

Sfinția sa sosi abia spre ziuă, îl trezi pe Švejk și-i spuse :

— Mîine mergem să ținem sfînta slujbă la garnizoană. Fă cafea cu rom. Sau mai bine, fierbe un grog.

XI

ŞVEJK SE DUCE CU FELDKURATUL OTTO KATZ SĂ OFICIEZE SLUJBA RELIGIOASĂ DE CAMPANIE

1

Pregătirile de masacrare a oamenilor s-au făcut totdeauna în numele lui Dumnezeu, sau al unei ființe presupuse superioare, pe care a scornit-o omenirea în fantezia ei creatoare.

Vechii fenicieni oficiau un serviciu divin înainte de a tăia gîtul unui prizonier, cu aceeași solemnitate cu care generațiile mai noi, cu cîteva mii de ani mai tîrziu, aveau să-l oficieze înainte de a porni la război, pentru a-și trece dușmanul prin foc și sabie.

Canibalii din Guineea și Polinezia, înainte de a-și mînca într-un cadru solemn prizonierii, sau oamenii nefolositori, cum sînt misionarii, călătorii, agenții diferitelor firme comerciale, sau simplii curioși, aduc mai întîi jertfă zeilor lor, oficiind cele mai variate ritualuri religioase. Dat fiind însă că la ei n-a pătruns încă portul odăjdiilor, își împodobesc șoldurile cu cununi confecționate din penele pestrițe ale păsărilor pădurii.

Sfînta inchiziţie, înainte de a-şi arde victimele, oficia cea mai solemnă slujbă religioasă, sfînta liturghie, cu cîntări.

La execuţiile răufăcătorilor nu lipsesc niciodată preoţii, stingherind delicvenţii cu prezenţa lor.

In Prusia, sărmanul condamnat era condus la secure de pastor, în Austria preotul catolic îl însoţea la ştreang, în Franţa la ghilotină, în America tot preotul îl aşază pe scaunul electric, în Spania pe fotoliul pe care era sugrumat cu un aparat ingenios, iar în Rusia, revoluţionarii erau duşi la moarte de un popă bărbos ş.a.m.d.

Şi peste tot aveau faţă de cel năpăstuit o atitudine de care parcă ar fi voit să spună : „Ţie îţi taie capul numai, te spînzură, te sugrumă, ori bagă în tine 15 000 volţi, dar cît am eu de suferit !"

Marele măcel al războiului mondial nu putea nici el să înceapă fără o binecuvîntare bisericească. Preoţii militari, din toate armatele, se rugau şi oficiau slujbe pentru victoria părţii a cărei pîine o mîncau.

La execuţiile soldaţilor răzvrătiţi preotul era totdeauna prezent. La execuţiile legionarilor cehi [1], de asemeni preotul n-a lipsit niciodată.

Nimic nu s-a schimbat din vremea cînd tîlharul Vojtěch [2], poreclit „sfîntul", a pornit, cu paloşul într-o mînă şi cu crucea în cealaltă, să nimicească pe slavii din Baltica.

---

[1] Membri ai legiunilor cehe care au luptat împotriva austriecilor.

[2] Bandit celebru.

În întreaga Europă oamenii mergeau ca vitele la abator, spre care, în afara măcelarilor-împăraţi, regi, preşedinţi şi alţi potentaţi şi voievozi, erau conduşi şi de preoţii de toate credinţele care le dădeau binecuvîntarea şi îi puneau să jure fals că vor lupta pe uscat, în aer şi pe mare etc.

Slujbele religioase din armată se oficiau de două ori : prima dată înaintea plecării detaşamentelor spre a-şi ocupa poziţiile pe front şi a doua oară în imediata apropiere a frontului, în preajma dezlănţuirii măcelurilor.

Îmi amintesc cum odată, în timpul unei astfel de slujbe, un aeroplan inamic a aruncat asupra noastră o bombă, care a căzut chiar pe altarul de campanie, nemailăsînd din preotul militar decît nişte zdrenţe sîngerînde.

După această întîmplare, ziarele au scris despre el ca despre un martir, în vreme ce avioanele noastre îi făcură o manifestaţie asemănătoare preotului din tabăra adversă.

Noi am făcut mare haz pe chestia asta şi pe crucea provizorie, sub care erau îngropate rămăşiţele preotului de campanie, apăru peste noapte următoarea inscripţie funerară :

„Ce m-aştepta pe mine,
Te-ajunse şi pe tine.
Cerul, ce l-ai făgăduit mereu,
Căzu acum pe capul tău.
Şi unde-ai cîntat osanale,
Zac ciolanele tale."

Švejk prepară un grog teribil, care întrecea chiar şi grogurile vechilor mateloţi. Pînă şi piraţii din secolul al optsprezecelea ar fi fost mulţumiţi bînd din acest grog.

Preotul de campanie Otto Katz era entuziasmat.

— Unde ai învăţat să faci minunăţia asta ? întrebă el.

— Cu ani în urmă pe cînd hoinăream prin lume — răspunse Švejk — la Bremen, de la un marinar depravat, care spunea că grogul trebuie să fie aşa de tare, încît cel ce l-a băut, de cade cumva în mare, să poată trece înot Canalul Mînecii. După un grog slab te-neci ca un căţeluş.

— După grogul ăsta, Švejkule, o să meargă slujba strună — fu de părere preotul — şi mă gîndesc să rostesc şi cîteva cuvinte de rămas bun. Slujba, în faţa întregii trupe, nu e glumă ca slujba de la arestul comenduirii sau ca predica pentru derbedeii de acolo. Aici trebuie să fii într-adevăr cu mintea trează. Altar de campanie avem. E demontabil, ediţie de buzunar.

Maica ta Cristoase, Švejkule! strigă el deodată, apucîndu-se de cap. Ce dobitoci sîntem! Ştii unde am ascuns altarul demontabil ? În canapeaua pe care am vîndut-o.

— Nenorocire, domnule *feldkurat*, zise Švejk. Îl cunosc eu pe negustorul de mobilă veche, ce-i drept,

dar alaltăieri m-am întîlnit cu nevasta lui : e arestat din pricina unui dulap de furat, iar canapeaua noastră e la un învăţător de la Vršovice. Mare dandana cu altarul ăsta ! Cel mai bine ar fi să bem grogul şi să pornim în căutarea lui, pentru că, dacă nu mă înşel, fără altar de campanie nu se poate ţine slujba.

— Adevărat, numai altarul ne mai lipseşte — zise preotul îngîndurat — încolo totul e pregătit pe cîmpul de exerciţii. Tîmplarii au şi construit podium-ul. Chivotul ni-l împrumută de la Břevnov. Potirul... ar trebui să-l am pe al meu, dar unde o fi...

Căzu pe gînduri : „Să zicem că l-am pierdut... Luăm cupa locotenentului Wittinger, de la regimentul 75. Cîndva, cu ani în urmă, a alergat la un concurs şi a cîştigat-o pentru clubul «Sport-Favorit» ! E un bun alergător. A făcut patruzeci kilometri, Viena-Mödling, într-o oră şi patruzeci şi opt de minute, cel puţin aşa se laudă mereu. M-am înţeles încă de ieri cu el. Ce dobitoc sînt că las toate pînă în ultimul moment ! De ce, blegul de mine, nu m-am uitat în canapea ?"

Sub influenţa grogului, preparat după reţeta marinarului depravat din Bremen, începu să se ocărască singur, aplicîndu-şi cele mai variate nume de animale.

— E timpul să mergem să căutăm altarul de campanie — îl îndemnă Švejk — că s-a luminat de ziuă. Să-mi pun numai uniforma şi să mai beau un grog.

În sfîrşit, porniră. În drum spre nevasta negustorului de mobilă vehe, preotul de campanie îi spuse

lui Švejk că în ajun cîştigase mulţi bani la „binecuvîntarea Domnului" şi că dacă va ieşi bine şi cu slujba din ziua aceea, va putea să răscumpere pianul de la casa de amanet.

Era ceva asemănător cu făgăduielile de jertfă ale păgînilor.

De la nevasta negustorului, trezită din somn, aflară adresa învăţătorului de la Vršovice, noul proprietar al canapelei. Preotul de campanie fu foarte galant. O ciupi de obraji şi o gîdilă sub bărbie.

O porniră spre Vršovice pe jos, sfinţia sa simţind nevoia să se plimbe la aer curat, ca să-şi mai primenească gîndurile.

La Vršovice, în casa învăţătorului — un domn în vîrstă şi evlavios — îi aşteptă o surpriză neplăcută. Găsind altarul de campanie în canapea, bătrînul, încredinţat că întîmplarea era un semn dumnezeiesc, îl dărui bisericii din Vršovice, pentru sacristie, luîndu-şi libertatea de a scrie pe dosul altarului, următoarele: *„Dărnit întru cinstirea şi lauda Domnului, de domnul Kařalik, învăţător pensionar, în anul Domnului 1914"*. Surprins în izmene, învăţătorul se simţea foarte stingherit.

Din convorbirea avută cu el, reieşea că atribuise descoperirii sale însemnătatea unei minuni şi porunci dumnezeieşti. Cînd cumpărase canapeaua, un glas lăuntric i-ar fi spus: „Uită-te şi vezi ce e în cutia acestui divan". Mai văzuse, zicea, în vis un înger,

care i-a poruncit ritos: „Deschide cutia canapelei!" Şi el a ascultat porunca.

Cînd a văzut înăuntru altarul-miniatură, demontabil-pliant, cu un loc anume pentru tabernacol, a îngenuncheat în faţa canapelei şi s-a rugat fierbinte, aducînd laudă Domnului, a socotit apoi drept o poruncă cerească să împodobească cu el biserica de la Vršovice.

— Păi nu prea aţi făcut bine, zise preotul de campanie. De vreme ce obiectul nu vă aparţinea, trebuia să-l predaţi poliţiei, nu unei afurisite de sacristii.

— Minunea asta vă poate crea neplăceri, interveni şi Švejk. Dumneata ai cumpărat o canapea şi nu un altar, care e trecut în inventarul armatei. Porunca asta cerească poate să vă coste scump. Nu trebuia să daţi nimic îngerilor. Un ţăran de la Zhora a dezgropat şi el cu plugul pe ogorul lui un potir, provenit din jefuirea unei sfinte biserici şi ascuns acolo, pentru vremuri mai bune, cînd furtul va fi dat uitării. Şi el a crezut că e vorba de o poruncă cerească, şi în loc să topească potirul s-a dus cu el la preot, zicînd că vrea să-l dăruiască bisericii. Domnul părinte şi-a zis că ţăranul avea mustrări de cuget şi trimise după primar. Primarul a chemat jandarmii, iar ţăranul nevinovat a fost osîndit pentru furt de obiecte sfinte, deoarece îndruga mereu ceva despre o minune. Încercînd să se apere a început să vorbească de un înger, ba a mai amestecat-o în daravera asta şi pe Maica Domnului, şi pînă la urmă s-a ales cu zece ani de

pușcărie. Cel mai bine ați face să mergeți cu noi la preot, ca să ne dea înapoi bunul armatei. Altarul de campanie nu-i o pisică, sau o pereche de ciorapi, pe care le puteți dărui cui poftiți.

Bătrînul tremura din tot trupul și în timp ce se îmbrăca îi clănțăneau dinții :

— Credeți-mă că eu n-am avut și n-am urmărit nici un gînd rău. Am socotit că în urma acestei porunci cerești, pot să împodobesc bisericuța noastră săracă de la Vršovice.

— Pe socoteala armatei, se înțelege, zise Švejk, aspru și apăsat. Mulțumesc lui Dumnezeu de așa poruncă. Tot așa s-a întîmplat și cu unul Pivoňka, din Chotěbor, care, cînd i s-a încurcat mîna pe funia unei vaci străine, tot poruncă dumnezeiască credea că e.

Așa de mult se zăpăcise bietul bătrîn de toată vorbăria asta, încît nici nu mai încercă să se dezvinovățească. Se căznea să se îmbrace cît mai repede și să descurce încurcătura.

Preotul de la Vršovice dormea încă. Trezit de larma de afară, începu să bombăne, crezînd, în mahmureala lui, că era chemat la vreo împărtășanie.

— Să mă mai slăbească cu ultima împărtășanie, mormăi el furios, în timp ce se îmbrăca fără nici un chef. Ce oameni ! Își amintesc de moarte tocmai cînd ți-e somnul mai dulce, ca pînă la urmă să te mai ciorovăiești cu ei pentru bani !

Se întîlniră în tindă, el, reprezentantul lui Dumnezeu printre catolicii civili de la Vršovice, și celălalt, reprezentantul pe pămînt al lui Dumnezeu, atașat pe lîngă armată.

La urma-urmei era vorba de o contestație între un civil și un militar.

Dacă preotul din Vršovice susținea că altarul de campanie n-avea ce căuta în canapea, preotul militar fu de părere că, în nici un caz, nu își avea locul în sacristia unei biserici unde vin numai civili.

Švejk interveni în discuție arătînd că e ușor să îmbogățești o biserică săracă, pe spinarea armatei. Cuvîntul „săracă" îl rosti între ghilimele.

În cele din urmă, intrară în sacristia bisericii și preotul le eliberă altarul de campanie, în schimbul următoarei adeverințe:

„Am primit altarul de campanie, care printr-o întîmplare a ajuns în biserica din Vršovice.

Preot militar: Otto Katz."

Faimosul altar era produsul unei firme evreiești, „Moritz Mahler", din Viena, care fabrica tot felul de obiecte și odoare bisericești, ca mătănii, icoane etc.

Altarul se compunea din trei părți, cu o poleială de aur, vizibil falsă, ca și gloria sfintei biserici.

Fără puțină fantezie ar fi fost greu să deslușești ce anume voiau să reprezinte icoanele zugrăvite în cele trei părți. Un lucru însă e sigur, că era un altar

pe care la fel de bine l-ar fi putut folosi păgînii de pe Zambezi, sau şamanii[1] buriaţilor şi ai mongolilor.

Zugrăvit în culori ţipătoare, arăta de departe ca o tăblie multicoloră, din acelea pentru examinarea daltoniştilor de la calea ferată.

O singură figură atrăgea luarea-aminte: un fel de om despuiat, purtînd aureolă de sfînt, cu trupul verzui ca tîrtiţa unei gîşte care pute, în prima fază de descompunere.

Nimeni nu-i făcea nici un rău acestui sfînt. Dimpotrivă, era străjuit de ambele părţi de două făpturi înaripate, care trebuiau să închipuie îngerii. Spectatorul avea însă impresia că sfîntul acela despuiat urla, îngrozit de societatea în mijlocul căreia se află. Îngerii păreau nişte dihănii din basme, ceva între o pisică sălbatică, cu aripi, şi un monstru apocaliptic.

În faţa lui era o icoană, care voia să înfăţişeze sfînta treime. În ceea ce priveşte porumbiţa, luată în linii mari, pictorul nu prea a avut ce să-i strice. Pictase o pasăre oarecare, ce putea fi la fel de bine şi porumbiţă şi găinuşă de rasă albă.

În schimb, Dumnezeu tatăl arăta ca un bandit din vestul sălbatic, aşa cum e înfăţişat publicului în pasionantele filme de aventuri.

Fiul Domnului, dimpotrivă, era un bărbat tînăr, vesel, cu o burtă respectabilă, acoperită cu ceva ce semăna a chiloţi de baie. Luat în întregime, făcea

---

[1] *Şaman* — slujitor al şamanismului, cult al spiritelor, răspîndit odinioară la unele triburi din Asia de nord şi centrală şi care se mai întîlneşte la unele triburi din Indonezia, Oceania, America şi Africa.

impresia unui sportsman. Crucea, pe care-o avea în mînă, o ținea cu eleganța cu care se ține o rachetă de tenis.

De departe, totul se confunda într-o pată, care făcea impresia unui tren ce intră în gară. În ceea ce privește a treia icoană, era greu de ghicit ce anume voia să reprezinte.

Soldații se certau întotdeauna, încercînd să dezlege șarada. Unul din ei recunoscu în ea un peisaj din regiunea Sazava.

Sub icoană se afla însă următoarea inscripție: *„Heilige Maria, Mutter Gottes, erbarme unser"* [1].

În sfîrșit, Švejk reuși să încarce cu bine altarul în trăsură, apoi se urcă pe capră, lîngă birjar; în spatele lui, preotul își întinse comod picioarele peste sfînta treime.

Švejk tăifăsuia cu birjarul despre militari.

Birjarul era răzvrătit. Făcea tot felul de reflecții cu privire la victoriile armatelor austriece, ca de pildă: „Ați turtit fesul în Serbia" și altele asemănătoare. Cînd ajunseră la rohatca tîrgului, vameșul îi întrebă ce anume transportă.

Švejk răspunse:

— Sfînta treime, Sfînta fecioară și *feldkuratul*.

În acest timp, pe cîmpul de exerciții, companiile, gata de marș, așteptau cu nerăbdare. Mai avură însă de așteptat, pentru că Švejk și *feldkuratul* trebuiră să treacă și pe la locotenentul Wittinger, după

---

[1] Sfîntă fecioară Maria, Maica Domnului, îndură-te de noi (germ.).

cupa sportivă, apoi la mănăstirea Břevnov, după chivot, artofor și altele trebuincioase sfintei slujbe, inclusiv o sticlă de vin. Se vede cît de colo că nu e așa de simplu să oficiezi slujba religioasă în armată.

— Toate le facem de mîntuială, zise Švejk birjarului.

Și avea dreptate, căci ajungînd pe cîmpul de exerciții, lîngă podium-ul cu pereții laterali de scîndură și cu o masă, pe care trebuia instalat altarul de campanie, preotul își aminti că uitase de ministrant.

Oficiul de ministrant i-l făcea întotdeauna un infanterist, care preferase însă să fie mutat la telefon și acum era plecat pe front.

— Nu face nimic, domnule *feldkurat* — zise Švejk — pot și eu să-i țiu locul.

— Dar te pricepi ?

— N-am făcut-o niciodată — recunoscu Švejk — dar de ce n-aș încerca ? Acum e război și în război oamenii fac treburi la care nici n-ar fi visat altădată. Un fleac de *„et cum spiritu tuo"* la *„dominus vobiscum"* al dumneavoastră, oi fi eu în stare să-i trag. Și apoi socot că nu e așa de mare scofală să mă învîrtesc în jurul dumneavoastră cum se învîrte pisica în jurul mămăligii fierbinți. Și să vă spăl mîinile și să vă torn vinișor din cănițe...

— Bine — încuviință *feldkuratul* — dar mie să nu-mi torni apă. Mai bine toarnă de pe acum vin și în celelalte căni. De altfel, o să-ți dau eu de veste la timp, cînd să treci la stînga, cînd la dreapta. Dacă fluier încet, o dată, înseamnă la dreapta, de două ori,

la stînga. Şi nici cu cartea de rugăciuni nu-i nevoie să te oboseşti prea mult. Restu-i o jucărie. Nu cumva ai trac ?

— Mie nu mi-e frică de nimic, domnule *feldkurat*, nici să fac pe ministrantul.

Şi într-adevăr, preotul a avut dreptate cînd a spus că „restu-i o jucărie".

Lucrurile au mers strună.

Cuvîntarea *feldkuratului* a fost scurtă :

— Soldaţi ! Ne-am adunat aci, ca înainte de a porni pe cîmpul de luptă să ne înălţăm inimile către Dumnezeu, ca să ne dăruiască izbînda şi să ne ţie sănătoşi. Nu vreau să vă ţin mult cu vorba. Vă doresc numai bine.

— *Ruht !*[1] strigă bătrînul colonel, din aripa stîngă a coloanei.

Slujbei religioase de campanie i se zice „de campanie" pentru că e supusă aceloraşi legi, ca şi tactica pe cîmpul de bătălie. În timpul manevrelor îndelungate de pe vremea războiului de treizeci de ani, slujbele religioase de campanie erau şi ele nespus de lungi.

În acord cu tactica modernă, cînd mişcările de trupe se fac cu repeziciune şi operativitate, slujba religioasă de campanie trebuie să se supună aceluiaşi ritm.

Slujba din acea zi a ţinut exact zece minute şi cei care au stat în preajma preotului s-au mirat grozav auzindu-l fluierînd în timpul slujbei.

---

[1] Pe loc repaus ! (Germ.)

Švejk răspundea cu precizie la semnale. Trecea cînd în dreapta altarului, cînd în stînga şi nu spunea altceva decît: *„Et cum spiritu tuo"*.

Toată ceremonia evoca un dans indian în jurul pietrei de sacrificiu, avînd darul binefăcător de a risipi monotonia cîmpului de exerciţiu, searbăd şi prăfuit, cu aleea de pruni la orizont şi cu latrinele al căror miros înlocuia miroazna mistică a cădelniţelor din bisericile gotice.

Petreceau cu toţii de minune. Ofiţerii, în jurul colonelului, îşi povesteau anecdote şi astfel totul se desfăşură în cea mai perfectă ordine. Ici-colo se auzea printre soldaţi: „Dă-mi şi mie un fum".

Şi norişorii albaştri ai fumului de tutun se înălţau încetişor spre cer ca fumul jertfei. Fumau cu toţii de la mic la mare, văzînd că şi domnul colonel îşi aprinsese ţigara.

În sfîrşit se auzi comanda: *Zum Gebet!*[1] Cît ai bate din palme se stîrni un vîrtej de pulbere şi caerul de uniforme cenuşii îngenunchie în faţa cupei locotenentului Wittinger, cucerită pentru apărarea culorilor clubului „Favorit Sport", în cursa Viena-Mödling.

Cupa era plină şi aprecierea unanimă a celor prezenţi la manipulaţiile preotului de campanie, care începuse să circule printre şirurile de ostaşi, fu exprimată prin cuvintele: „Da bine mai ştie să sugă!"

Această operaţie fu repetată de două ori. Apoi se auzi înc-o dată: „Pentru rugăciune". Fanfara intonă

---

[1] Pentru rugăciune! (Germ.)

grav : „Ține-ne Doamne" [1], după care urmă încolonarea și plecarea.

— Strînge catrafusele astea — îi porunci preotul de campanie lui Švejk, arătînd spre altarul de campanie — să le putem duce înapoi, de unde le-am luat !

Porniră din nou cu birjarul lor și restituiră toate, cinstit, afară de sticla cu vin sfințit.

Ajungînd în sfîrșit acasă, după ce-l trimiseră pe nenorocitul de birjar la comandament, ca să-și încaseze drepturile ce i se cuveneau pentru diversele curse, Švejk se adresă preotului de campanie :

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat* ; nu vă supărați că vă întreb : ministrantul trebuie să fie numaidecît de aceeași religie cu cel care oficiază ?

— Firește — răspunse preotul — altminteri slujba nu e valabilă.

— Atunci să știți, domnule *feldkurat*, că s-a făcut o mare greșeală, zise Švejk. Eu n-am religie. Mare ghinionist mai sînt !

Feldkuratul se uită la Švejk, tăcu un timp, îl bătu apoi pe umăr și zise :

— Bea vinul sfințit, care a mai rămas în sticlă și închipuiește-ți că te-ai întors în sînul bisericii.

---

[1] Imnul austriac.

XII

CONTROVERSA RELIGIOASĂ

Se întîmpla ca Švejk să nu-l vadă zile întregi pe duhovnicul sufletelor militare. Preotul de campanie își împărțea timpul între datorie și desfrîu și pe acasă dădea foarte rar, murdar, nespălat, ca un cotoi în călduri, care-și face explorările amoroase pe acoperișuri.

Cînd venea pe acasă și avea chef de vorbă, obișnuia, înainte de a adormi, să stea la taifas cu Švejk despre tot soiul de idealuri înălțătoare, despre avînt, despre plăcerile spirituale.

Uneori încerca să se exprime în versuri, citînd din Heine.

Švejk avu cinstea să mai oficieze o dată cu preotul de campanie slujba religioasă la un detașament de pionieri săpători, unde din greșeală mai fusese invitat un preot militar, un fost catihet, om cu mare frică de Dumnezeu, care a rămas perplex cînd colegul său îi oferi o dușcă de coniac, din bidonul lui Švejk, pe care acesta obișnuia să-l poarte totdeauna cu el la astfel de solemnități.

— E o marcă bună, îl îndemnă *feldkuratul* Otto Katz. Bea o leacă şi du-te acasă. De rest am eu grijă, simt nevoia să stau sub cerul liber, mă cam doare capul azi.

Preacuviosul preot militar plecă, clătinînd din cap, iar Katz se achită, ca totdeauna, în mod strălucit, de misiunea lui.

De data aceasta sîngele Domnului se transformă în şpriţ şi predica fu mai lungă, dat fiind că din trei în trei cuvinte adăuga cîte un: „şi aşa mai departe" sau „de bună seamă".

— Ostaşi, astăzi veţi pleca pe front, şi aşa mai departe. Îndreptaţi-vă acum gîndurile spre Dumnezeu, şi aşa mai departe, de bună seamă. Nu puteţi şti, de bună seamă, ce se va întîmpla cu voi şi aşa mai departe...

Şi tot aşa, tuna într-una de la altar: „Şi aşa mai departe" şi „de bună seamă", alternînd cu Dumnezeu şi cu toţi sfinţii.

În înflăcărarea şi avîntul său oratoric, *feldkuratul* îl evocă şi pe prinţul Eugen de Savoia ca pe un sfînt care-i va ocroti în vreme ce ei vor construi poduri peste rîuri.

Slujba religioasă se sfîrşi, fără nici un incident, plăcută şi distractivă. Săpătorii se desfătaseră de minune.

La înapoiere, conductorul nu voi să-i lase în tramvai cu altarul demontabil.

— Cînd ţi-oi trage una în cap cu sfîntul ăsta! îl ameninţă Švejk pe conductor.

Ajungînd în sfîrşit cu bine acasă, constatară că pierduseră undeva, pe drum, tabernacolul.

— Nu face nimic, observă Švejk. Primii creştini au slujit sfînta liturghie şi fără tabernacol. Dacă am da şfară în ţară, cinstitul aducător ar cere de bună seamă răsplată. Să fi fost bani, poate că nu s-ar fi găsit nici un aducător cinstit, cu toate că oameni din ăştia mai sînt. La noi, la Budějovice a fost la regiment un soldat, un dobitoc cumsecade, care într-o zi a găsit pe stradă şase sute de coroane pe care le-a predat la poliţie. În gazete s-a scris despre el că e om cinstit. Şi aşa a ajuns de batjocura lumii. Nimeni nu mai sta de vorbă cu el, toţi îi ziceau : „Tîmpitule, cum ai putut să faci o prostie ca asta ? Dacă mai ai un pic de onoare în tine, ar trebui să te usture pînă la moarte !" Era în vorbă cu o fată şi ea n-a mai vrut să ştie de el. Cînd a venit acasă, în concediu, şi s-a dus să asculte muzică, prietenii l-au dat afară din cîrciumă. Sărmanul de el, a pus-o la inimă, s-a îmbolnăvit de inimă rea şi pînă la urmă s-a aruncat înaintea trenului. Altă dată, tot aşa, un croitor de pe strada noastră a găsit un inel de aur. Oamenii l-au sfătuit de bine, să nu-l ducă la poliţie, el însă, încăpăţînat, nu i-a ascultat. L-au primit cuviincios, aşa cum nu se obişnuieşte la poliţie, mai ales că, ziceau, fusese anunţată pierderea unui inel de aur cu briliant ; pe urmă, însă, uitîndu-se la piatră, i-au spus : „D-apoi bine, omule, asta-i sticlă, nu briliant. Cît ţi s-a dat pentru briliant ? Am mai văzut noi cinstiţi de ăştia, de felul dumitale." Pînă

la urmă s-au lămurit că mai pierduse unul un inel de aur, cu un briliant fals, o amintire de familie, zicea, dar croitorul a stat închis trei zile, pentru că, în enervarea lui, şi-a permis să insulte gardianul. A căpătat răsplata legală de zece la sută, o coroană şi douăzeci heleri, ciurucul găsit valorînd douăsprezece coroane. A aruncat recompensa legală în faţa păgubaşului care l-a dat în judecată pentru atentat la onoare şi croitorul s-a mai ales şi cu zece coroane amendă. După asta, spunea cui voia s-asculte că omul cinstit nu merită decît douăzeci şi cinci la spate, că trebuie bătut la sînge şi tăiat în bucăţele în piaţa publică, ca să fie pildă şi să nu mai facă şi alţii ca el. Eu cred că tabernacolul nostru nu ni-l mai aduce nimeni înapoi, măcar că are pe dos stampila regimentului, pentru că nimeni nu vrea să aibă de-a face cu efecte militare. Decît să intre cumva în bucluc, mai bine îl aruncă-n gîrlă. Ieri, la cîrciuma „La cununa de aur", am stat de vorbă cu unul de la ţară, un om de cincizeci şi şase de ani, care se ducea la prefectură, la Nová Paka, să întrebe de ce i-au rechiziţionat căruţa. La întoarcere, după ce l-au luat la goană, s-a oprit să caşte gura la un convoi militar, care staţiona în piaţă. Un tînăr l-a rugat să vadă niţel de cai că vine numaidecît. Zicea că duce provizii de conserve pentru armată. Şi dus a fost. Cînd s-a urnit convoiul, l-au silit să meargă cu ei şi a ajuns tocmai în Ungaria, unde a rugat şi el pe cineva să-i vadă de căruţă şi numai aşa a scăpat, altfel îl tîrau pînă în Serbia. S-a întors hutu-

tui de tot şi zicea că nu mai vrea să aibă de-a face cu cele militare cîte zilişoare mai are.

Seara, primiră vizita preacuviosului preot de campanie, care dimineaţa voise să oficieze împreună cu ei slujba religioasă pentru detaşamentul de pionieri-săpători. Era un fanatic, care îşi băgase-n cap să-i aducă pe toţi pe căile Domnului. Pe vremea cînd fusese catihet, insufla copiilor sentimentul religios folosind ca argument suprem bătaia, şi dînd astfel prilej diferitelor gazete să publice din cînd în cînd despre el scurte note intitulate : *Catihetul brută*, *Un catihet bătăuş* etc. Era încredinţat că pentru copii, nuiaua e scula cea mai de preţ întru învăţul catehismului.

Era schilod de un picior, în urma unei vizite făcute de tatăl unui elev, pe care preacuviosul îl cîrpise zdravăn pentru că îşi manifestase anumite îndoieli în ceea ce priveşte sfînta treime. Îi trăsese trei palme : în numele tatălui, prima, a fiului, a doua, şi a sfîntului duh, a treia.

Acum venea să-l readucă pe calea cea dreaptă pe colegul său Katz, să-i deschidă sufletul. Începu făcînd următoarea observaţie :

— Sînt mirat că la dumneata nu văd nici un crucifix. Mă întreb unde-ţi citeşti breviarul ? Nici o icoană de sfinţi nu împodobeşte pereţii odăii dumitale. Ce ai acolo, deasupra patului ?

Katz zîmbi :

— Asta-i *Suzana în baie*, iar femeia goală, de sub ea, o veche cunoştinţă a mea. În dreapta, e o

stampă japoneză, reprezentînd împreunarea dintre o geishă și un bătrîn samurai. Un lucru foarte original, nu ? Breviarul îl țin în bucătărie. Švejkule — adu-l încoace și deschide-l la pagina a treia.

Švejk ieși ; din bucătărie se auziră una după alta trei pocnituri.

Preacuviosul părinte rămase încremenit : pe masă își făcură apariția trei sticle de vin destupate.

— E un vin ușor, de liturghie, domnule coleg — zise Katz — de calitate foarte bună, riesling. Aduce la gust cu vinul dé Moselle.

— Nu beau, răspunse cu dîrzenie preacuviosul, eu am venit la dumneata să-ți vorbesc din inimă, să-ți deschid sufletul.

— Tocmai de aceea o să ți se usuce gîtlejul, domnule coleg, zise Katz. Bea, că eu te ascult. Sînt un om foarte răbdător și știu să ascult părerile altora.

Evlaviosul preot bău puțin și holbă ochii.

— Bun vin, al dracului, nu-i așa, domnule coleg ?

Fanaticul răspunse aspru :

— Bag de seamă că dumneata drăcuiești.

— Obișnuința, răspunse Katz. Uneori mi se întîmplă să blestem. Švejk — mai toarnă-i un pahar domnului părinte. Te pot asigura că înjur și de dumnezei, de văzduh și de grijanie. Sînt convins că după ce vei fi slujit cît mine în armată, ai să începi și dumneata să sudui. Nu e chiar atît de greu, și nouă, duhovnicilor, ne sînt foarte, foarte familiare cuvintele : cer, Dumnezeu, cruce și preasfinți. Sună așa

de* frumos, şi cine altul le rosteşte mai bine ca noi, specialiştii ? Hai, bea, colega !...

Maşinal fostul catihet mai trase o înghiţitură. Se vedea că vrea să spună ceva, dar nu izbutea. Îşi adună gîndurile.

— Capul sus, domnule coleg — continuă Katz — nu sta aşa de plouat, de parc-ar fi să te spînzure peste cinci minute. Am auzit despre dumneata că odată, într-o vineri, ai mîncat din greşeală, la restaurant, cotlet de porc, crezînd că era joi, şi că la closet ţi-ai băgat degetul în gît ca să-l dai afară, încredinţat fiind că Dumnezeu te va pedepsi. Eu mănînc fără frică în timpul postului şi iadul nu mă-nspăimîntă. Pardon, beţi, vă rog. Aşa-i că acum te simţi mai bine ? Sau poate că dumneata ai o concepţie înaintată despre iad şi mergi cu spiritul vremii şi cu reformiştii ? Adică în locul cazanelor obişnuite cu pucioasă pentru bieţii păcătoşi, vezi vase papiniane, cazane cu mare presiune ? Păcătoşii sînt prăjiţi în margarină, fripţi pe grătare cu curent electric, milioane de ani în şir trec peste ei maşini de bătătorit şoselele, iar de scîrţîitul dinţilor se îngrijesc dentiştii cu instrumente speciale ; gemetele sînt înregistrate pe plăci de gramafon, iar discurile se trimit apoi în rai spre a-i înveseli pe cei drepţi. În rai funcţionează pulverizatoare cu apă de Colonia iar filarmonica execută numai Brahms[1] de ţi se urăşte, aşa că pînă

---

[1] *Johannes Brahms* (1833—1897), compozitor, pianist şi dirijor german stabilit la Viena, unde şi-a desfăşurat activitatea muzicală. Unul dintre cei mai de seamă simfonişti după Beethoven.

la urmă ajungi să preferi iadul sau purgatoriul. Îngerii au în bucile şezutului elice de aeroplan, ca să nu-şi obosească prea mult aripioarele. Hai, bea, domnule coleg; Švejkule, toarnă-i coniac, am impresia că domnul părinte nu se simte bine.

După ce-şi veni în fire, cuviosul prelat murmură:

— Religia e o chestiune de raţionament. Cine nu crede în existenţa sfintei treimi...

— Švejkule — îl întrerupse Katz — mai toarnă un coniac domnului *feldkurat*, ca să-şi vie în fire. Şi spune-i şi dumneata ceva, Švejk...

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat* — începu Švejk — că nu demult, la Vlasim, a fost un paroh care, după ce i-a fugit bătrîna menajeră, luîndu-i averea şi băiatul, avea o servitoare cu ziua. Parohul ăsta s-a apucat la bătrîneţe să-l studieze pe sfîntul Augustin, despre care se zice că stă printre sfinţii părinţi, şi acolo a citit că cel ce crede în antipozi va fi blestemat. Şi-a chemat slujnica şi i-a spus: „Ascultă, dumneata mi-ai spus odată că ai un fecior lăcătuş, şi că-i plecat în Australia. Asta înseamnă că se află la antipozi, şi sfîntul Augustin porunceşte ca toţi acei care cred în antipozi să fie blestemaţi". „Sfinţia ta — se tîngui femeia — feciorul meu îmi trimite din Australia scrisori şi bani". „Astea-s năluciri diavoleşti, îi răspunse domnul paroh; după sfîntul Augustin, nu există nici o Australie, asta-i ispita anticristului." În duminica următoare o afurisi în biserică şi strigă în gura mare că nu există nici o Australie. Din biserică l-au dus de-a dreptul

la balamuc. Sînt ei mai mulți care și-ar avea locul acolo. La mănăstirea Ursulinelor se află o sticluță cu lapte din care sfînta fecioară l-a alăptat pe Isus, iar la orfelinatul de la Benešov, cînd li s-a dat să bea apă de la Lourdes [1], bieții orfani s-au ales cu o cufureală cum nu s-a mai pomenit.

Preacredinciosului preot de campanie i se făcu negru înaintea ochilor și nu-și veni în fire decît după ce mai trase o dușcă de coniac, care i se sui la cap. Clipind din ochi îl întrebă pe Katz :

— Dumneata nu crezi în cinstea fără de prihană a preasfintei născătoare Maria ? Nu crezi că degetul sfîntului Ioan Botezătorul, care se păstrează la călugării piariști, e autentic ? Și în general, dumneata nu crezi în Dumnezeu ? Dacă nu crezi, de ce ești preot militar ?

— Domnule coleg — răspunse Katz, bătîndu-l familiar pe spate — atîta vreme cît statul va găsi de cuviință că soldații care pleacă să moară pe cîmpul de bătălie au nevoie de binecuvîntarea lui Dumnezeu, profesia de preot militar este o profesie onorabilă și care nu cere multă osteneală. În ceea ce mă privește, am preferat-o alergării pe cîmpul de instrucție și manevrelor. Pe vremea aceea primeam ordine de la superior, pe cînd azi fac ce vreau. Reprezint pe cineva, care nu există, și eu însumi joc rolul lui Dumnezeu. Dacă nu vreau să-i iert cuiva păcatele, nu i le

---

[1] Localitate în Franța, vestită prin existența unui izvor așa-zis făcător de minuni, cunoscut din 1858.

iert, chiar dacă mă roagă în genunchi. De altfel, tîmpiţi de ăştia nici nu se prea găsesc.

— Eu îl iubesc pe Dumnezeu — interveni preacredinciosul preot de campanie, care începuse să sughită — grozav de mult îl iubesc. Daţi-mi puţin vin. Eu îl preţuiesc pe Dumnezeu, continuă el apoi. Îl preţuiesc şi-l cinstesc. Pe nimeni nu preţuiesc mai presus de dînsul.

Lovi cu pumnul în masă de săriră sticlele în sus :

— Dumnezeu este o fiinţă înălţătoare, ceva suprapămîntesc. El este cinstit în lucrările sale. E o apariţie strălucitoare, ca lumina soarelui, nu, nu, asta nu mi-o poate scoate nimeni din cap. Şi pe sfîntul Iosif îl preţuiesc, pe toţi sfinţii îi preţuiesc în afară de sfîntul Serapion. Urît nume are !

— Ar trebui să ceară schimbarea numelui, observă Švejk.

— Mi-e dragă sfînta Ludmila ; şi sfîntul Bernard — continuă fostul catihet — care a mîntuit mulţi pelerini la Sf. Gotthard. Poartă atîrnată de gît o sticlă de coniac şi-i caută pe cei înzăpeziţi.

Discuţia luă apoi altă întorsătură. Preacuviosul preot de campanie începu să vorbească aiurea :

— Eu îi cinstesc pe Inocenţi. Sărbătoarea lor este la 28 decembrie ; pe Irod îl urăsc... Cînd găina doarme, nu poţi avea ouă proaspete...

Se porni pe rîs cu hohote şi începu să cînte : „Sfinte dumnezeule, sfinte tare..."

Se întrerupse repede, însă, şi adresîndu-se lui Katz îl întrebă tăios :

— Nu ştii că la 15 august este Înălţarea Maicii Domnului ?

Petrecerea era în toi. Se iviră şi alte sticle şi din cînd în cînd se auzea glasul lui Katz :

— Spune-mi că nu crezi în Dumnezeu, dacă nu, nu-ţi mai torn.

S-ar fi putut crede că se reîntorseseră vremurile de persecuţie ale primilor creştini. Fostul catihet cînta un cîntec pe care odinioară îl cîntau martirii din arenele romane, şi urla :

— Cred în Dumnezeu, nu mă lepăd de el. Ţine-ţi vinul tău ! Pot şi eu trimite să-mi aducă.

În cele din urmă îl culcară în pat. Înainte de a adormi, mai declară ridicînd dreapta în semn de jurămînt :

— Cred în Dumnezeu tatăl, în fiul şi în sfîntul duh. Aduceţi-mi breviarul.

Švejk îi puse în mînă o carte aflată pe masa de noapte, şi aşa se făcu că preacuviosul preot de campanie adormi cu *Decameronul* lui Boccaccio în mînă.

XIII

ŞVEJK SE DUCE SĂ ÎMPĂRTĂŞEASCĂ

Preotul de campanie Otto Katz şedea dus pe gînduri, aplecat asupra circularei cu care se întorsese de la cazarmă. Era o decizie a Ministerului de Război :

„Ministerul de Război suspendă pe tot timpul războiului dispoziţiile în vigoare cu privire la administrarea ultimei împărtăşanii a ostaşilor şi stabileşte următoarele reguli pentru duhovnicii militari :

1. Pe front, ultima împărtăşanie se suspendă.

2. Se interzice bolnavilor în stare gravă şi răniţilor să plece în spatele frontului, pentru ultima împărtăşanie. Preoţii militari au datoria să predea imediat astfel de oameni tribunalelor militare respective pentru a fi urmăriţi mai departe.

3. În spitalele militare din interior, ultima împărtăşanie poate fi oficiată în masă, pe baza avizului medicilor militari, în măsura în care aceasta nu va stingheri buna funcţionare a instituţiei militare respective.

4. În cazuri excepționale, comandamentul spitalelor militare din interior poate autoriza anumite persoane să primească individual ultima ungere cu sfîntul mir.

5. Preoții militari sînt datori, la invitația comandamentului spitalelor militare, să acorde ultima împărtășanie celor propuși de comandament."

Feldkuratul mai citi încă o dată ordinul prin care i se făcea cunoscut că, a doua zi, trebuia să se ducă la spitalul militar din Piața Carol spre a administra celor grav răniți sfintele taine.

— Ascultă, Švejk — strigă *feldkuratul* — asta-i curată porcărie, ce zici ? Parcă eu aș fi singurul preot militar din toată Praga ! De ce nu-l trimit acolo pe părintele ăla credincios care a dormit deunăzi la noi ? Cică să mergem să administrăm sfintele taine în Piața Carol. Am și uitat cum se face.

— Foarte simplu, domnule *feldkurat*. Să cumpărăm un catehism ; trebuie să scrie acolo, zise Švejk. Știți, ăsta e pentru pastorii duhovnicești ca și o călăuză pentru străini. La mănăstirea din Emausy era un ajutor de grădinar care vrînd să intre în cinul monahicesc și rîvnind sutana pentru a-și mai cruța veșmintele, a trebuit să-și cumpere un catehism de unde aflat-a el cum se face sfînta cruce, cine a fost singur-feritul de păcatul strămoșesc, ce va să zică să ai cugetul curat și alte alea. După care, vînzînd el pe furiș, din grădina mănăstirii, jumătate din recolta de castraveți, a fost silit să părăsească sfîntul

lăcaş, ruşinat foarte. Cînd l-am întîlnit mi-a spus: „Castraveţi mă tăia capul să vînd şi fără catehism".

Cînd Švejk aduse catehismul, preotul de campanie exclamă:

— Ia te uită, împărtăşania cea mai de pe urmă poate fi administrată numai de preot şi numai cu untdelemn sfinţit de un spiscop. Aşa că să ştii Švejkule, dumneata nu poţi da ultima împărtăşanie. Ia citeşte-mi cum se dă!

Švejk se apucă să citească:

— Preotul unge cu ulei sfinţit bolnavul şi diferitele organe ale simţurilor, rostind în acelaşi timp următoarea rugăciune: „Fie ca prin această sfîntă împărtăşanie şi prin îndurarea lui, să-ţi ierte Dumnezeu tot ce ai păcătuit cu văzul, cu auzul, cu mirosul, cu gustul, cu graiul, cu pipăitul şi cu umbletul".

— Mult aş da să ştiu, Švejkule — îl întrerupse părintele — cum poate păcătui bietul om cu pipăitul, că nu pricep; poţi să mă lămureşti?

— Păi, se poate, domnule *feldkurat!* De pildă, cînd pipăie prin buzunarul altuia, sau la bal, cînd dansează... ştiţi bine şi dumneavoastră cum e pe acolo!

— Dar cu umbletul, Švejk?

— Cînd face pe şchiopul anume, ca să li se facă oamenilor milă de el.

— Dar cu mirosul?

— Cînd nu-i place vreun miros urît.

— Dar cu gustul, Švejk?

— Cînd are poftă de... cineva.

— Dar cu graiul ?

— Graiul merge mînă în mînă cu auzul, domnule *feldkurat*. Cînd unul bate cîmpii prea mult şi altul îl ascultă.

După aceste consideraţiuni filozofice, preotul de campanie încetă cu întrebările şi zise :

— Ne trebuie, deci, untdelemn sfinţit de episcop. Ţine zece coroane şi du-te de cumpără o sticlă. La intendenţa militară cu siguranţă că nu se află aşa ceva.

Aşadar, Švejk porni la drum în căutarea uleiului sfinţit de episcop şi se încredinţă că e o treabă mai anevoioasă chiar decît ar fi fost să caute apa vie din basmele Boženei Nemcová.

Intrase în cîteva drogherii, dar nu apuca să spună : „Daţi-mi, vă rog, o sticluţă cu ulei sfinţit de episcop", că cei de faţă ori izbucneau în hohote de rîs, ori se ascundeau înspăimîntaţi sub tejghea, în vreme ce Švejk îşi lua o înfăţişare cît se poate de gravă.

Se gîndi, în cele din urmă, să-şi încerce norocul la farmacii. La prima farmacie au pus laborantul să-l dea afară. La a doua au vrut să telefoneze la postul de prim-ajutor, iar la a treia dirigintele îi spuse că firma Polak, din strada Lungă, o prăvălie cu lacuri şi uleiuri, are, fără îndoială, în depozit, uleiul cerut.

Firma Polak, din strada Lungă, era într-adevăr o firmă dibace. Nu lăsa nici un muşteriu să plece neservit conştiincios. Dacă cerea balsam de Copaiva,

îi umplea sticla cu terebentină și omul pleca mulțumit.

Cînd intră Švejk să ceară de zece coroane ulei sfințit de episcop, stăpînul se adresă vînzătorului :

— Fii bun, domnule Tauchen și toarnă un litru de ulei de cînepă, numărul 3.

Și vînzătorul, înfășurînd sticla în hîrtie, îi zise lui Švejk pe un ton strict profesional :

— E de prima calitate ; dacă aveți nevoie de pensule, lac, vopsele, poftiți la noi. O să fiți bine servit.

În acest timp, preotul de campanie repeta din catehism ceea ce nu băgase în cap, pe vremuri, la seminar. Îi plăceau grozav anumite fraze întru totul desfătătoare, la citirea cărora rîdea cu poftă : „Numele de «ultimă miruire» vine de acolo că aceasta este de obicei cea din urmă din toate sfintele ungeri pe care biserica le dă omului".

Sau : „Ultima împărtășanie o poate primi orice creștin catolic, care s-a îmbolnăvit grav dar și-a revenit în fire".

„Bolnavul trebuie să fie miruit, dacă se poate, înainte de a-și pierde cunoștința."

Apoi sosi o ordonanță care aduse o scrisoare prin care i se făcea cunoscut *feldkuratului* că a doua zi, la oficierea împărtășaniei la spital, vor asista și cîteva reprezentante ale „Uniunii doamnelor din nobilime pentru educația religioasă a soldaților".

Această „Uniune" era alcătuită din babe isterice, care împărțeau soldaților, prin spitale, icoane sfin-

ţite şi poveşti despre soldatul catolic care-şi dă viaţa pentru maiestatea sa împăratul. Poveştile acestea erau ilustrate cu o fotografie în culori, înfăţişînd cîmpul de bătălie. Peste tot zac cadavre şi hoituri de cai, care de muniţii răsturnate şi tunuri cu afetul în sus. La orizont arde un sat, explodează şrapnele şi în primul plan se vede un soldat murind, cu un picior retezat. Un înger se apleacă asupra-i şi îi întinde o cunună, cu următoarea inscripţie pe panglică : *„Chiar astăzi te voi duce în rai"*. Şi muribundul zîmbeşte fericit, de parcă i-ar fi adus îngheţată.

După ce citi cuprinsul scrisorii, Otto Katz scuipă scîrbit şi îşi zise în sinea lui : „Mîine iar mă aşteaptă o zi grea !"

Cunoştea el bine clica asta — cum îi zicea el — de la biserica Sf. Ignat, unde cu ani în urmă ţinuse predici pentru ostaşi. Pe vremea aceea îşi dădea încă multă osteneală cu predicile sale, iar reprezentantele „Uniunii" şedeau de obicei în spatele colonelului. Erau două femei înalte şi uscăţive, îmbrăcate în negru, cu mătănii la gît. Într-o zi, după predică, s-au agăţat de el şi vreme de două ceasuri i-au vorbit despre educaţia religioasă a soldaţilor şi nu l-au slăbit pînă cînd, scos din fire, nu le-a spus : „Scuzaţi vă, rog, doamnelor, dar mă aşteaptă domnul căpitan la o partidă de ferbel".

— Care va să zică, ulei avem, spuse Švejk, solemn, cînd se întoarse de la firma Polak. Ulei de cînepă numărul 3, calitatea întîia ; putem să ungem cu el un batalion întreg. E o firmă solidă. Vinde şi

vopsele, lacuri şi pensule. Ne-ar mai trebui un clopoţel.

— De ce ai nevoie de clopoţel, Švejk ?

— Trebuie să sunăm tot drumul, domnule *feldkurat*, ca oamenii să-şi scoată pălăriile cînd trecem cu sfîntul duh, adică cu uleiul ăsta numărul 3. Aşa se obişnuieşte, şi eu ştiu mulţi care au intrat la puşcărie pentru că nu s-au descoperit. La Žižkov, odată un preot a snopit în bătăi pe un orb care la un asemenea prilej nu şi-a scos pălăria, şi pe deasupra l-a şi închis, pentru că la judecătorie i s-a dovedit că nu era surdo-mut, ci numai orb şi că a auzit sunetul clopoţelului, şi a mai tulburat şi liniştea publică în toiul nopţii. Asta e ca la Joia Verde. Altădată oamenii nici nu ne-ar fi luat în seamă, iar acum au să-şi scoată pălăriile în faţa noastră. Aşadar, dacă nu aveţi nimic împotrivă, domnule *feldkurat*, îl aduc numaidecît.

Primind încuviinţarea, după o jumătate de ceas, Švejk se întoarse cu clopoţelul.

— E de la poarta cîrciumii din gang, „La cruciuliţa", spuse el. M-a costat cinci minute de frică, dar a trebuit să aştept cam multişor, pentru că oamenii forfoteau tot timpul.

— Eu mă duc la cafenea, Švejkule. Dacă vine cineva, să aştepte.

După vreun ceas, sosi un domn mai în vîrstă, cărunt, ţanţoş şi cu privirea încruntată.

Din toată înfăţişarea lui se vedea bine că era tare furios. După privire părea că ursita l-a trimis anume

ca să distrugă mizerabila noastră planetă şi să-i piardă urmele în haos. Vorba-i era aspră, scurtă şi tăioasă. „Acasă? S-a dus la cafenea? Să aştept? Bine, aştept pînă dimineaţa. Pentru cafenea are, dar să-şi plătească datoriile, nu! Popă, ptiu!"

Scuipă în bucătărie.

— Nu scuipaţi aci, domnule, îi spuse Švejk uitîndu-se cu interes la domnul străin.

— Ba, am să scuip încă o dată, uite, na! replică domnul, cu încăpăţînare, scuipînd pentru a doua oară pe podea. Să-i fie ruşine. Preot militar, ruşine!

— Dacă sînteţi om cu carte — îi atrase atenţia Švejk — atunci lăsaţi-vă de obiceiul de a scuipa în casă străină. Sau credeţi că dacă e război mondial vă puteţi permite orice? Trebuie să vă purtaţi cuviincios, domnule, şi nu ca un derbedeu. Să vă purtaţi ca un om bine crescut, să vorbiţi frumos, nu ca un necioplit, civil tîmpit ce sînteţi!

Înţepatul domn sări de pe scaun, începu să tremure de mînie şi răcni:

— Cum îndrăzneşti... eu nu sînt om cumsecade? Ce sînt atunci, hai spune?...

— Un prost crescut! răspunse Švejk, privindu-l ţintă în ochi. Scuipaţi pe jos, parcă aţi fi în tramvai, în tren sau undeva într-un local public. Mă miram eu mereu de ce se atîrnă afişe că nu-i voie de scuipat pe jos; acum îmi dau seama: din pricina dumitale erau. Trebuie să vă cunoască bine lumea, peste tot.

Domnul înțepat începu să facă fețe-fețe și se silea să răspundă printr-o avalanșă de înjurături la adresa lui Švejk și a preotului de campanie.

— Ați isprăvit cu pălăvrăgeala ? îl întrebă Švejk liniștit, după ce auzi ultima ocară („Sînteți amîndoi niște derbedei ; cum îi turcu și pistolu"). Ori doriți să mai adăugați ceva înainte de a zbura pe scară ?

Întrucît domnul înțepat obosise așa de rău, încît nu mai găsea nici o înjurătură inedită și amuțise, Švejk socoti că în zadar ar mai aștepta urmarea.

Deschise deci ușa, îl răsuci pe domnul înțepat cu fața spre coridor și îi trase un șut de care nu s-ar fi rușinat nici cel mai bun jucător internațional de fotbal.

În urma severului domn, se auzi, pe scară, glasul lui Švejk :

— Altă dată, cînd vă veți duce undeva în vizită, printre oameni cumsecade, aveți grijă să vă purtați cuviincios.

Înțepatul domn se plimbă multă vreme prin fața casei, în așteptarea preotului de campanie.

Švejk deschisese fereastra și-l urmărea.

În cele din urmă sosi și părintele, care-și conduse musafirul în odaie și-l pofti să șadă pe un scaun, în fața lui.

Fără să scoată o vorbă, Švejk aduse o scuipătoare și o puse înaintea musafirului.

— Ce mai e și asta, Švejk ?

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat*, că am avut adineauri cu dumnealui o mică neplăcere din pricina scuipatului pe jos.

— Lasă-ne, Švejk, avem de lămurit o chestiune.

Švejk salută :

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat*, că vă las.

Se duse în bucătărie și în acest timp în odaie se încinse o conversație foarte animată.

— Dumneata ai venit să-ți încasezi banii pentru polița aia, dacă nu mă-nșel ? se adresă duhovnicul militar musafirului.

— Da, și sper că...

Preotul oftă :

— Omul ajunge uneori în asemenea hal că nu-i mai rămîne decît speranța. Ce frumos sună vorbulița „a spera" din acea trinitate care înalță omul deasupra haosului vieții : „credință, speranță, dragoste".

— Sper, domnule *feldkurat*, că suma...

— Desigur, stimate domn — îl întrerupse preotul de campanie — pot să-ți repet, încă o dată, că cuvîntul „a spera" întărește omul în lupta cu viața. Nu-ți pierde speranța. Ce frumos e să ai un ideal, să fii o ființă curată, neprihănită, care împrumută bani pe poliță și speră că va fi achitată la timp. Speră, speră mereu, că îți voi achita o mie de coroane, cînd eu n-am nici o sută în buzunar.

— Va să zică, dumneata... bîlbîi musafirul.

— Da, va să zică eu... răspunse preotul de campanie.

Chipul musafirului luă din nou o expresie aspră.

— Asta-i escrocherie, domnule! izbucni el ridicîndu-se.

— Liniştește-te, stimate domn...

— Escrocherie curată! repetă musafirul cu înverşunare. Ai abuzat de încrederea mea!

— Domnule, replică preotul de campanie. Sînt convins că schimbarea aerului v-ar face bine. Aci e zăduf prea mare. Švejk — strigă el spre bucătărie — domnul vrea să iasă la aer curat.

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat* — se auzi din bucătărie — că pe domnul ăsta l-am mai dat o dată afară.

— Se repetă! sună ordinul, care fu executat prompt și cu hotărîre.

— Bine că am isprăvit cu el, domnule *feldkurat*, înainte de a începe să facă scandal aci, zise Švejk înapoindu-se din coridor. Era la Malešice un cîrciumar, ahtiat după *Biblie*, care pentru orice avea cîte un citat din Sfînta scriptură, și cînd altoia pe cîte unul, cu vîna de bou, nu uita să zică: „Cel care cruță nuiaua, își urăște feciorul; iar cel care îl iubește, la timp îl pedepsește; îți arăt eu ție, să te bați la mine în cîrciumă".

— Vezi, Švejkule, ce pățește omul care nu respectă preoțimea? se veseli preotul. Bine zicea sfîntul Ion Gură de Aur: „Cine pe preot îl cinstește, pre Cristos cinstește, cine îl umilește, pre Cristos umilește, și

preotul e al său vicar". Pentru mîine trebuie să ne pregătim, după cuviință. Fă niște jumări de ou cu șuncă, pregătește și un punci Bordeaux și pe urmă să ne reculegem, pentru că așa spune în rugăciunea de seară: „Ferește, Doamne, cu mila ta, această casă, de gîndurile rele ale dușmanului!"

Există pe lumea asta oameni de o rezistență cumplită; printre aceștia se număra și bărbatul dat de două ori afară din casa preotului. Tocmai în momentul cînd cina era gata, sună cineva. Švejk se duse să deschidă, dar după o clipă se înapoie și raportă:

— Iar a venit, domnule *feldkurat*. L-am închis deocamdată în baie, ca să putem lua masa în liniște.

— Nu faci bine ce faci, Švejk, îl mustră părintele. Nu știi că „o dată cu oaspetele îți intră și Dumnezeu în casă?" În timpurile mai vechi, la ospețe, mesenii erau înveseliți de bufoni. Adu-l încoace, să ne ție de urît.

Švejk se înapoie repede, cu îndărătnicul musafir, care se uita încruntat drept înainte.

— Luați loc, îl pofti binevoitor duhovnicul militar. Tocmai terminam cina. Am avut homari și somn și acum mai avem jumări cu șuncă. Da, nu trăiești rău cînd oamenii îți împrumută bani.

— Sper că n-am venit la dumneata ca să-ți bați joc de mine, zise omul cu fața întunecată. Mă aflu astăzi aici pentru a treia oară. Sper că acum o să se lămurească totul...

— Raportez supus, domnule *feldkurat* — observă Švejk — că dumnealui e tare de cap. Asta îmi amin-

tește de unul Boušek, din Liben; de optsprezece ori l-au dat afară într-o seară, de la „Exner" și de fiecare dată s-a întors în local, pe motivul că și-ar fi uitat luleaua. Intra pe fereastră, pe ușă, prin bucătărie, prin zid, prin pivniță și cu siguranță că și-ar fi dat drumul și pe horn, dacă nu l-ar fi dat jos pompierii de pe acoperiș. Era așa de încăpățînat, că ar fi putut ajunge ministru sau deputat. Au făcut pentru el ce au putut.

Rezistentul domn, ca și cînd n-ar fi ascultat ce se vorbea, repetă cu încăpățînare: „Eu țin să fiu lămurit, vreau să fiu ascultat!"

— Asta se aprobă, răspunse preotul. Vorbește, stimate domn. Vorbește cît poftești, iar noi, între timp, vom continua ospățul. Sper că nu te stingherește. Švejk, adă la masă!

— După cum știți — zise încăpățînatul — războiul e în toi. Suma am împrumutat-o înainte de război, și dacă n-ar fi război n-aș insista atît să-mi plătiți. Am însă o tristă experiență.

Scoase din buzunar un carnețel și urmă:

— Totul e însemnat. Locotenentul-major Janata îmi datora 700 de coroane și a avut îndrăzneala să cadă pe Drina. Locotenentul Prašek a căzut prizonier pe frontul rus și îmi datorează vreo 2000 de coroane. Căpitanul Wichterle, care-mi datorează aceeași sumă s-a lăsat ucis la Ruská Rava de propriii lui soldați. Locotenentul-major Machek, prizonier în Serbia, mi-e dator 1500 coroane. Am mulți din ăștia în catastif. Unul cade în Carpați, cu polița mea neplă-

tită, altul moare în Ungaria, într-un spital. Înțelegi acum îngrijorarea mea! Războiul ăsta are să mă ruineze, dacă n-am să fiu energic și neînduplecat. Dumneata poți să-mi răspunzi, că pe dumneata nu te amenință nici o primejdie. Privește însă aici... Și-i puse preotului carnețelul sub nas: Vedeți? Preotul militar Matyáš, din Brno, a murit acum o săptămînă la spital. Îmi vine să-mi smulg părul. Nu mi-a plătit datoria de 1800 de coroane și dumnealui intră în baraca holericilor, ca să împărtășească pe un oarecine, cu care nu avea nici în clin nici în mînecă.

— Era de datoria lui s-o facă, dragă domnule, interveni duhovnicul. Și eu mă duc miine să împărtășesc.

— Și tot în baraca holericilor, observă Švejk. Puteți să veniți cu noi ca să vedeți ce va să zică să te jertfești.

— Domnule preot — continuă îndărătnicul bărbat — crede-mă, sînt într-o situație desperată. Războiul ăsta se duce ca să-i radă de pe suprafața pămîntului pe toți datornicii mei?

— Pînă te-or încorpora și pe dumneata și te-or trimite pe front, observă Švejk. Și atunci eu cu domnul *feldkurat* o să facem o sfîntă slujbă, poate dă Dumnezeu din cer ca prima grenadă să te sfîrtece.

— Domnule, asta-i o chestiune serioasă, se adresă încăpățînatul domn prelatului. Vă cer ca ordonanța dumneavoastră să nu se amestece în treburile noastre, ca să putem ajunge o dată la o înțelegere.

— Îmi dați voie, domnule *feldkurat*, interveni Švejk. Binevoiți a-mi porunci cu adevărat să nu mă amestec în afacerile dumneavoastră, pentru că altfel vă voi apăra mai departe interesele așa cum șade bine și după cum se cuvine din partea unui ostaș adevărat. Domnul are toată dreptatea, dumnealui vrea să plece singur de aci. Și nici mie nu-mi place să mă dau în spectacol, eu sînt un om de societate.

— Știi, Švejkule, toată povestea asta a început să mă plictisească, zise preotul, ca și cum nici n-ar fi ținut seama de prezența musafirului. Credeam că omul ăsta are să ne distreze, că o să ne spună niscaiva anecdote și cînd colo, dumnealui îmi cere să-ți ordon să nu te amesteci în vorbă, cu toate că pînă acum ai avut de două ori de furcă cu el. În ajunul zilei în care mă aflu în fața unui act religios atît de important, cînd trebuie să-mi îndrept toate gîndurile spre Dumnezeu, dumnealui mă pisează cu o poveste tîmpită, pentru niște nenorocite de o mie două sute de coroane ; nu mă lasă să mă reculeg, mă îndepărtează de Dumnezeu, și vrea să-i mai spun încă o dată că acum nu-i dau nici un ban. Nu vreau să mai stau de vorbă cu el, ca să nu-mi stric această seară sfîntă. Spune-i tu, Švejk : „Domnul *feldkurat* nu-ți dă nimic !"

Švejk execută ordinul, zbierîndu-i musafirului la ureche.

Încăpățînatul musafir continua însă să șadă în fotoliu.

— Švejk — îl îndemnă preotul de campanie — întreabă-l cît mai are de gînd să caște gura la noi ?

— Nu mă mișc de aci, pînă ce nu primesc banii, insistă cu străşnicie încăpățînatul.

Duhovnicul militar se sculă, se îndreptă spre fereastră şi zise :

— În acest caz ți-l dau pe seama dumitale, Švejk. Fă cu el ce vrei...

— Poftiți vă rog, domnule — zise Švejk — apucînd antipaticul musafir de umăr. Un lucru bun trebuie încercat de trei ori.

Şi pentru a treia oară își repetă rolul său, repede şi elegant, în vreme ce preotul de campanie bătea cu degetele în geam ritmul unui marş funebru.

Seara aceea, închinată reculegerii, avu mai multe faze. *Feldkuratul* se apropie de Dumnezeu cu atîta ardoare și cuvioșie, încît pe la miezul nopții mai răsuna încă din apartamentul său cîntecul :

„Pe cînd noi mărşăluiam,
Toate fetele plîngeau..."

iar bravul soldat Švejk îi ținea isonul.

* * *

La spitalul militar erau doi oameni care doreau să fie miruiți : un maior bătrîn şi un funcționar de bancă, ofițer de rezervă. Amîndoi se aleseseră în Carpați cu cîte un glonț în burtă și zăceau unul lîngă altul. Ofițerul de rezervă socoti de datoria lui să ceară să fie miruit, pentru a-şi imita superiorul, con-

siderînd că dacă n-ar proceda la fel, ar fi dat dovadă de nesupunere. Evlaviosul maior o făcea din superstiţie, sperînd că rugăciunea preotului îi va reda sănătatea. Dar în aceeaşi noapte, înainte de ultima miruire, amîndoi îşi dădură sufletul şi a doua zi de dimineaţă, cînd duhovnicul militar şi Švejk sosiră la spital, cei doi zăceau cu feţele pămîntii, ca toţi cei ce mor sufocaţi.

— Ce mai paradă am făcut, domnule *feldkurat*, şi cînd colo, uite cum ne stricară totul, se supără Švejk, aflînd la cancelarie că cei doi bolnavi nu mai au nevoie de nimic.

Şi ce-i drept, paradă au făcut, nu glumă. Au venit cu trăsura, Švejk suna din clopoţel, iar preotul ţinea în mînă, înfăşurată într-un şervet, sticluţa cu ulei, cu care, solemn şi grav, binecuvînta pe trecătorii care îşi scoteau pălăria.

E drept că prea mulţi n-au fost, cu toate că Švejk se silea să facă larmă mare, cu clopoţelul lui.

În urma trăsurii alergau cîţiva copii nevinovaţi ; unul din ei se cocoţă în spate, pe arcuri, în vreme ce tovarăşii lui strigau cît puteau : „Atinge-l, că s-a agăţat de trăsură !"

Švejk suna din clopoţel, birjarul lovea cu biciul înapoi, iar în strada Vodičková, o portăreasă, membră în congregaţia sfintei Maria, alergînd într-un suflet după trăsura care gonea şi ajungînd-o, primi binecuvîntarea din mers, după care îşi făcu cruce, scuipă şi zise : „Aleargă cu sfîntul duh, ca toţi dracii".

Sunetul clopoţelului o irita însă cel mai mult pe iapa birjarului. Se vede că îi stîrnea vechi amintiri, pentru că mereu se uita înapoi şi din cînd în cînd încerca să danseze pe asfalt.

Asta a fost marea paradă de care vorbea Švejk. Preotul de campanie se dusese între timp la cancelarie, să aranjeze partea financiară a ultimei miruiri. Din socoteala înfăţişată sergentului contabil, reieşea că visticria oştirii îi datora o sută cincizeci de coroane, pentru untdelemnul sfinţit şi cheltuielile de drum.

Urmă apoi între comandantul spitalului şi omul bisericii o ceartă, în timpul căreia *feldkuratul* izbi de cîteva ori cu pumnul în masă, zbierînd :

— Să nu vă închipuiţi, domnule căpitan, că ultima miruire e gratuită. Cînd un ofiţer de cavalerie este transferat la herghelie, i se plăteşte indemnizaţie. Îmi pare nespus de rău că cei doi n-au apucat să primească ultima miruire. Ar fi costat cu cincizeci de coroane mai mult.

Švejk aştepta în acest timp jos, în camera de gardă, cu sticluţa de untdelemn sfinţit, care stîrni un mare interes în rîndurile soldaţilor.

Unul era de părere că untdelemnul acela ar fi foarte bun pentru curăţat puşca şi baioneta.

Un soldat mai tinerel, din Českomoravská vysočina, care mai credea încă în Dumnezeu, îşi implorǎ camarazii să nu mai vorbească despre astfel de lucruri şi să nu se lege de sfintele taine. „Ca buni creştini ce sîntem, trebuie să nădăjduim".

Un bătrîn rezervist îi aruncă „bobocului" o privire disprețuitoare și spuse :

— Frumoasă speranță, ca un proiectil să-ți reteze scăfîrlia. Ne-au împuiat capul cu minciuni. Odată, în sat la noi, a venit un deputat din partidul catolic și ne-a vorbit despre o cerească pace care pogoară deasupra pămîntului. S-a apucat să ne spună că Dumnezeu nu vrea război, că dorește ca toți oamenii să trăiască în pace și să se aibă ca frații. Bună glumă ! Dobitocul ! De cînd a izbucnit războiul, în toate bisericile se fac rugăciuni pentru „succesul armelor", iar despre Dumnezeu ni se vorbește ca despre un comandant de stat-major, care conduce operațiile militare. Cîte înmormîntări n-am văzut eu din spitalul ăsta, și cîte picioare și mîini retezate nu-s scoase de aici, cu carul !

— Și pe soldați îi îngroapă goi — zise un altul — iar uniformele lor sînt date altora, vii, și tot așa mai departe.

— Pînă vom cîștiga războiul, se amestecă Švejk.

— Hodorogule ! Uite cine vrea să cîștige războiul, interveni dintr-un colț un caporal. Pe front cu voi, în tranșee ! Ce v-aș mai goni eu spre baionetele inamicului, înainte, prin sîrme ghimpate, peste mine, în bătaia mitralierelor. Să chiulească în spatele frontului, asta poate oricine ; cine e bucuros să cadă pe front ?

— Eu unul socotesc că e foarte frumos să te lași înjunghiat cu baioneta — zise Švejk — și nici un glonț în burtă nu e rău, dar și mai frumos e cînd te

sfîrtecă grenada. Te uiţi cum îţi zboară picioarele, cu burtă cu tot şi ţi se pare atît de ciudat că mori din aşa ceva, înainte ca vreunu să te lămurească cum devine cazul.

Tînărul soldat oftă din inimă. Îşi căina viaţa tînără şi-i părea rău că se născuse într-un veac atît de păcătos, ca să fie dus la tăiere, ca vitele la zalhana. Pentru ce toate acestea ?

Un soldat, învăţător de profesie, care parcă i-ar fi citit gîndurile, spuse :

— Unii învăţaţi explică războaiele ca o urmare a apariţiei petelor pe soare. Cum se iveşte o asemenea pată, spun ei, se întîmplă întotdeauna o grozăvie. Cucerirea Cartaginei...

— Ia mai slăbeşte-ne cu învăţătura, îl întrerupse caporalul, şi du-te mai bine de mătură odaia, că azi e rîndul dumitale. Ce ne pasă nouă de nişte sărăcii de pete pe soare ? Din partea mea, pot să fie şi douăzeci, că nu-mi ţin nici de cald nici de rece.

— Petele alea din soare au cu adevărat o mare însemnătate, se amestecă în vorbă Švejk. Odată s-a ivit o pată din astea şi eu chiar în ziua aceea am fost bătut măr în cîrciuma „La Banzetu“ de la Nusle. De atunci, de cîte ori mă duceam undeva, mă uitam totdeauna în gazetă, să văd dacă nu cumva s-a mai ivit vreo pată. Şi cum se arăta, adio mamă, nu mă mai duceam nicăieri, şi numai aşa am scăpat teafăr. Ba, cînd vulcanul cela, Mont-Pelée, a distrus toată insula Martinica, un profesor a scris în *Národni politika*, că el de mult atrăsese atenţia cititorilor asupra

unei mari pete pe soare. Şi a dracului *Národni politika*, nesosind la timp în Martinica, toţi de pe insulă s-au ars.

În acest timp, duhovnicul militar se întîlni sus, în cancelarie, cu o doamnă de la „Uniunea doamnelor din nobilime pentru educarea religioasă a ostaşilor", o matahală bătrînă şi hidoasă, care o pornise de dimineaţă prin spital, împărţind în dreapta şi-n stînga iconiţe sfinţite, pe care soldaţii răniţi sau bolnavi le aruncau în scuipătoare.

Îi scotea pe toţi din sărite cu palavrele ei neroade ; îndemna ostaşii să se căiască pentru păcatele săvîrşite, şi să se îndrepte cu adevărat, pentru ca Dumnezeu, după moartea lor, să le acorde veşnica mîntuire.

Îngălbenise de mînie, în timp ce vorbea cu duhovnicul militar. Susţinea că războiul, în loc să-i înnobileze pe ostaşi, îi transformă în fiare. Jos, în saloane, bolnavii scoaseră limba la ea, făcînd-o hîrcă şi talpa iadului. *„Das ist wirklich schrecklich, Herr Feldkurat, das Volk ist verdorben"* [1].

Şi-i explică apoi cum îşi închipuie ea educaţia religioasă a soldatului. Numai cînd soldatul crede în Dumnezeu şi este pătruns de credinţă, numai atunci luptă el vitejeşte pentru împăratul său, şi nu se teme de moarte, pentru că ştie că-l aşteaptă raiul.

Mai trăncăni cîteva nerozii asemănătoare din care se vedea bine că era ferm hotărîtă să nu-l scape din

---

[1] E într-adevăr îngrozitor, domnule *feldkurat*, poporul e destrăbălat (germ.).

mînă pe duhovnic, care se despărţi însă de ea într-un chip foarte puţin galant.

— Să mergem acasă, Švejk, strigă el în camera de gardă.

La întoarcere, nu mai făcură nici o paradă.

— Pe viitor, ducă-se cine-o vrea, să împărtăşească, zise cuvioşia sa. Asta-i bună! Să mă ciorovăiesc cu ei la plată pentru fiecare suflet pe care vor să-l mîntuiască! Nu-ntîlneşti decît contabili şi lichele!

Zărind în mînile lui Švejk sticluţa cu „untdelemn sfinţit", se întunecă la faţă:

— Ascultă, Švejk, cel mai bine ar fi să ne ungem cu el cizmele.

— O să încerc să ung broasca — adăugă Švejk — că scîrţîie grozav cînd veniţi noaptea acasă.

Aşa luă sfîrşit ultima împărtăşanie, care nu a avut loc.

XIV

ŠVEJK ORDONANȚĂ LA LOCOTENENTUL-MAJOR LUKÁŠ

I

Norocul lui Švejk nu ținu mult. Soarta nemiloasă curmă legăturile prietenești dintre el și preotul militar. Dacă pînă la întîmplarea de mai jos, *feldkuratul* fusese o figură simpatică, isprava săvîrșită acum a avut însă darul să-l demaște.

Otto Katz îl vîndu pe Švejk locotenentului-major Lukáš, mai bine zis îl pierdu la cărți. Așa se vindeau pe vremuri, în Rusia, robii. Accidentul s-a întîmplat așa, pe neașteptate. La locotenentul-major Lukáš, într-o societate aleasă, se juca „douăzeci și unu".

Feldkuratul pierduse tot și, în cele din urmă, întrebă :

— Cît îmi împrumutați pe ordonanța mea ? Un tembel foarte simpatic, un tip interesant, ceva *non plus ultra* [1]. Ordonanță ca el, n-ați avut nici unul de cînd sînteți.

[1] Mai presus de orice (lat.).

— Îți împrumut o sută de coroane, se oferi locotenentul-major Lukáš. Dacă pînă poimîine nu mi-i restitui, îmi trimiți aici această pasăre rară. Al meu e un păcătos. Oftează într-una, scrie scrisori acasă și fură ; fură de stinge, tot ce-i cade sub mînă. Îi mai trag cu cîte o chelfăneală, dar degeaba. I-am scos și cîțiva dinți din față, dar ticălosul tot nu s-a îndreptat.

— Atunci ne-am înțeles, se învoi cu ușurință preotul. Pe poimîine : ori suta de coroane, ori Švejk.

Pierdu și această sută de coroane și plecă acasă întristat. Știa bine, fără umbră de îndoială, că nu va face rost de o sută de coroane și că de fapt îl vînduse pe Švejk, pe o nimica toată, ca un mizerabil.

„Puteam să cer și două sute de coroane", își zise el cu ciudă și urcînd în tramvaiul care avea să-l ducă acasă, fu cuprins de remușcări și duioșie.

„Nu-i frumos din partea mea, își spuse, sunînd la ușa locuinței sale. Cum o să mă mai uit eu acum în ochii lui tembeli și inocenți ?"

— Švejk dragă — zise el, după ce intră în casă — astăzi s-a întîmplat ceva nemaipomenit. Am avut un ghinion grozav la cărți. Am mizat totul și aveam în mînă un as, pe urmă mi-a picat un zece. Bancherul, cu un valet la mînă a tras și a făcut și el douăzeci și unul. Și așa am tras de cîteva ori cînd la as, cînd la decar, și de fiecare dată am avut aceeași carte cu bancherul. Am pierdut toți banii.

Tăcu.

— Pînă la urmă, te-am pierdut și pe dumneata. Am împrumutat pe dumneata o sută de coroane și dacă pînă poimîine nu le înapoiez, nu mai ești al meu, ci al locotenentului-major Lukáš. Mie îmi pare foarte rău, zău...

— O sută de coroane mai am eu, zise Švejk. Pot să vă împrumut.

— Dă-le încoace, se învioră *feldkuratul*. Îi duc numaidecît lui Lukáš. Zău, mi-ar părea nespus de rău să mă despart de dumneata.

Lukáš fu foarte surprins, pomenindu-se din nou cu Katz.

— Vin să-ți restitui datoria, zise preotul, privind triumfător în jurul său. Dați-mi și mie o carte.

— Banco, se auzi glasul părintelui, cînd îi veni rîndul. Cu un ochișor numai — strigă el — am tras mai mult.

— Banco să fie — spuse el la al doilea tur — banco blind...

— Douăzeci și unu, anunță bancherul.

— Eu am numai nouăsprezece, zise preotul cu jumătate de gură, mizînd ultimele patruzeci de coroane, din cele o sută împrumutate de Švejk, ca să se răscumpere din noua robie.

In drum spre casă, *feldkuratul* ajunse la convingerea că totul s-a sfîrșit, că nimic nu-l mai putea scăpa pe Švejk, că așa i-a fost scris : să-l slujească pe locotenentul-major Lukáš.

Cînd Švejk îi deschise ușa, spuse :

— Totul e în zadar, Švejk. Împotriva fatalității nimeni nu poate lupta. Te-am pierdut și pe dumneata și cele o sută de coroane ale dumitale. Am făcut tot ce mi-a stat în putință, dar destinul e mai tare decît mine. Te-a aruncat în ghearele locotenentului-major Lukáš și se apropie vremea cînd va trebui să ne despărțim.

— Și era mult în bancă ? întrebă Švejk liniștit. Dumnevoastră v-a venit rar carte ? Cînd nu pică carte e foarte rău, dar uneori și cînd cade prea bine e nenorocire. La Zderaz trăia un tinichigiu. Îi zicea Vejvoda ; juca întotdeauna „mariaš"[1] într-o cîrciumă din dosul „Cafenelei secolului". Într-o zi, îl pune dracu să zică : „Ce-ar fi dacă am juca douăzeci și unu, la cinci bănuți ?" Am jucat douăzeci și unu pe cinci bănuți și el ținea banca. La primul tur au pasat toți și așa a crescut miza la zece bănuți. Bătrînul Vejvoda le dorea tuturor să cîștige și zicea într-una : „Cine o trage pe aia mică a cîștigat !" Nu vă puteți închipui ce ghinion a avut. Cartea mică nu voia să pice nici în ruptul capului și banca crescu, se adunaseră o sută de coroane. Dintre jucători nici unul nu avea atîția bani ca să acopere banca. Pe Vejvoda îl treceau nădușelile. Nu se mai auzea nimic decît : „Aia mică". Pontau cu toții numai cîte un cinci și de fiecare dată se curățau. Un meșter hornar s-a înfu-

[1] Numele unui joc de cărți.

riat. Pe masă se adunaseră vreo două sute. S-a dus acasă după bani şi a făcut „banco". Vejvoda voia să se descotorosească de bancă, şi după cum a povestit mai tîrziu, ar fi vrut să tragă pînă la treizeci, numai să nu cîştige, şi cînd colo, i-au picat doi aşi. S-a prefăcut că nu are nimic şi a strigat dinadins „Şaisprezece cîştigă". Dar meşterul hornar avea numai cincisprezece. Nu-i ăsta ghinion ? Bătrînul Vejvoda se făcuse galben ca ceara şi era grozav de nenorocit ; în jurul lui lumea începuse să înjure şi să mormăie că umblă cu fofîrliga, că mai mîncase el odată bătaie pentru că ar fi măsluit cărţile deşi era jucătorul cel mai cinstit. Dar nu s-au lăsat şi au continuat să ponteze coroană după coroană. Se strînseseră cinci sute de coroane. Pe cîrciumar nu l-a răbdat inima. Tocmai adunase banii de bere să-i ducă la fabrică. I-a scos, s-a aşezat la masă şi a pontat mai întîi cîte două sute : pe urmă a închis ochii, a întors scaunul ca să-i aducă noroc, şi a zis că ţine tot ce e în bancă. „Să jucăm, a zis el, cu cărţile pe faţă". Bătrînul Vejvoda ar fi dat nu ştiu ce numai să piardă. S-au mirat cu toţii cînd a întors cărţile şi s-a văzut un şapte pe care l-a păstrat. Cîrciumarul rîdea pe sub mustaţă fiindcă avea douăzeci şi unu. Bătrînului Vejvoda i-a mai picat un şapte şi l-a păstrat şi pe ăsta. „Acum vine un as sau un decar, a cobit cîrciumarul cu răutate. Îmi pun gîtul, domnule Vejvoda, că v-aţi curăţat." S-a aşternut apoi o tăcere mormîntală. Vejvoda trage, întoarce cartea şi iese un al treilea şapte.

Cîrciumarul s-a făcut alb ca varul; erau ultimii lui bani. S-a dus în bucătărie și peste puțin timp se pomenesc cu băiatul de prăvălie țipînd să vină să-l scape, căci se spînzurase de cerceveaua ferestrei. I-au tăiat frînghia, l-au readus în simțiri, și s-a jucat mai departe. Nimeni nu mai avea o lețcaie în buzunar, toți banii erau în bancă, în fața lui Vejvoda care zicea într-una: „Aia mică, a luat-o" și ar fi vrut cu orice preț să se curețe; dar fiindcă era silit să dea cartea pe față și să o pună pe masă, nu putea să facă nici o șmecherie și să tragă dinadins mai mult. Cei de față erau uluiți de bafta lui și s-au înțeles să ponteze pe datorie, cu bonuri iscălite, că bani nu mai aveau. Meșterul hornar ajunsese să fie dator peste un milion și jumătate, cărbunarul de la Zderaz aproape un milion, portarul de la „Cafeneaua secolului" opt sute de mii de coroane, un student în medicină peste două milioane. Numai caniotă erau peste trei sute de mii de coroane, în bonuri, se înțelege. Bătrînul Vejvoda încerca în fel și chip să scape de bancă. Se ducea mereu la closet și dădea altuia să-i țină locul, dar cînd se înapoia, îl anunțau că tot el a cîștigat și că i-ar fi picat douăzeci și unu. Au trimis să cumpere alte cărți, dar ce folos? Se oprea Vejvoda la cincisprezece, celălalt avea paisprezece. Toți se uitau furioși la el și mai abitir decît ceilalți trăncănea un pavator, care investise cu totul, mari și late, opt coroane. Striga în gura mare că un om ca Vejvoda n-are ce căuta pe lumea asta, că ar trebui

ciomăgit și înecat ca un pui de cățea. Nu vă puteți închipui deznădejdea bătrînului Vejvoda. Pînă la urmă, să vedeți ce-i trăsnește prin minte: „Eu mă duc la closet, îi zise el hornarului. Joacă dumneata în locul meu, meștere." Și așa cum era, fără pălărie, a ieșit în stradă și-a fugit într-un suflet pînă în strada Myslíková să cheme poliția. A dat de o patrulă și a denunțat că în cutare cîrciumă se joacă jocuri de noroc. Polițiștii l-au poftit să se ducă înainte, că ei vin numaidecît după el. S-a înapoiat care va să zică, la cîrciumă, unde i-au spus că între timp studentul medicinist pierduse peste două milioane, iar portarul, peste trei milioane și că în caniotă au pus cinci bonuri de cîte o sută de mii de coroane. N-a trecut mult și-au dat năvală polițiștii în cîrciumă. Pavatorul, cînd i-a văzut, s-a apucat să strige: „Salvați-vă, care cum puteți", dar era prea tîrziu. Au sechestrat banca și i-au dus pe toți la poliție. Cărbunarul de la Zderaz s-a împotrivit, așa că l-au dus cu duba. În bancă era peste o jumătate de miliard în bonuri și o mie cinci sute bani gheață. Inspectorul de poliție, cînd i-au arătat ditai mormanul de bănet, a rămas trăsnit și-a exclamat: „N-am mai pomenit una ca asta! Mai rău ca la Monte Carlo!"

Au rămas cu toții acolo, în afară de bătrînul Vejvoda, pînă dimineața. Lui Vejvoda, ca denunțător, i-au dat drumul și i-au făgăduit că va căpăta drept răsplată treimea legală din banca sechestrată, vreo șaizeci de milioane, dar pînă dimineața a înnebunit

și umbla prin Praga comandîndu-și cu duzinele case de bani încăpătoare. Asta zic și eu noroc la cărți.

Terminîndu-și povestea, Švejk se duse să prepare grog și-și văzură de „lucru". Noaptea tîrziu, după ce Švejk izbutise cu chiu, cu vai să-l așeze în pat, preotul lăcrima, spunînd printre sughițuri :

— Te-am vîndut, camarade, te-am vîndut rușinos. Afurisește-mă, bate-mă cît vrei. Te-am aruncat în voia soartei. Nu pot să mă uit în ochii tăi. Zgîrie-mă, mușcă-mă, ucide-mă. Nu merit altceva. Știi ce sînt eu ? Și, cufundîndu-și fața în pernă, preotul gemu încet, cu glas blajin : Sînt un ticălos, lipsit de caracter, asta sînt, și adormi buștean.

A doua zi, ocolind privirile lui Švejk, plecă devreme de tot de acasă și nu se înapoie decît noaptea, aducînd cu sine un infanterist voinic și gras.

— Arată-i — zise el, ferindu-se iar de privirile lui Švejk — cum merg lucrurile pe aici, ca să fie orientat și învață-l cum se face grog. Mîine dimineață te prezinți la locotenentul-major Lukáš.

Švejk și succesorul său petrecură o noapte plăcută cu prepararea grogului. Spre ziuă, infanteristul abia se mai ținea pe picioare și mormăia un potpuriu ciudat din diferite cîntece populare, pe care le amesteca între ele : „Pe lîngă Hodov curge un pîrîu, draga mea îți toarnă bere roșie. Munte, munte, înalt mai ești, trei fetițe trec pe șosea, pe Muntele Alb ară un țăran."

— Nu mi-e rușine cu tine, frățioare, zise Švejk. Cu însușirile tale faci casă bună cu *feldkuratul*.

Şi aşa se face că în dimineaţa aceea locotenentul-major Lukáš văzu pentru prima oară faţa cinstită şi jovială a bravului soldat Švejk, care îi raportă :

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că eu sînt Švejk, ăla pierdut de domnul *feldkurat* la cărţi.

2

Instituţia ordonanţelor ofiţereşti datează din vremuri străvechi. Se pare că Alexandru Macedon a avut şi el ţucălarul lui. Un lucru e cert, că pe vremea feudalismului acest rol îl jucau mercenarii cavalerilor. Ce era Sancho Pança al lui Don Quijote ? Mă mir că pînă acum n-a fost scrisă încă istoria ordonanţelor ofiţereşti. Am aflat din ea că în timpul asediului cetăţii Toledo, ducele de Almaviva şi-a mîncat ordonanţa fără sare, fapt pe care ni-l povesteşte ducele însuşi, în memoriile sale, arătînd că ordonanţa lui avea carnea fragedă şi moale, asemănîndu-se la gust cu ceva între carnea de găină şi cea de măgar.

Într-o veche carte bavareză despre arta militară, găsim şi instrucţiuni cu privire la ordonanţele militare. După această carte, cel care era sortit acestei cariere, trebuia să fie : evlavios, plin de virtuţi, să nu mintă, să fie modest, curajos, cinstit şi harnic. Într-un cuvînt, ordonanţa trebuia să fie un model.

Timpurile noi au modificat modelul. De obicei „ţucălarul" modern nu-i nici evlavios, nici virtuos, nici cinstit. Minte, îşi înşală stăpînul şi adeseori îi transformă viaţa într-un adevărat infern. E un sclav şiret, care scorneşte tot felul de tertipuri, ca să amărască viaţa stăpînului. În această nouă generaţie de ţucălari, nu găseşti fiinţe care să meargă cu devotamentul pînă a se lăsa să fie consumate fără sare de stăpînii lor, ca mărinimosul Fernando, al ducelui de Almaviva. Pe de altă parte, vedem că stăpînii care luptă pe viaţă şi pe moarte cu ordonanţele lor moderne folosesc, spre a-şi menţine autoritatea, cele mai variate metode, caracteristice unui regim de teroare. În anul 1912, la Graz, în Ştiria, s-a judecat un proces în care rolul principal îl juca un căpitan care-şi ucisese ordonanţa, călcînd-o în picioare. A fost achitat, pe temeiul că era numai la al doilea caz. În concepţia domnilor judecători, viaţa „ţucălarului" n-are nici o valoare. El nu este decît un obiect şi în multe cazuri un manechin pentru antrenamentele stăpînilor, un rob, o fată la toate.

De aceea nu trebuie să ne prindă mirarea că o astfel de situaţie impune sclavului să fie şiret şi potlogar. Poziţia lui pe planeta noastră nu poate fi comparată decît cu suferinţele picolilor din vremurile străvechi, educaţi în credinţa că trăiesc pentru a fi pălmuiţi şi torturaţi.

Există însă şi cazuri în care ţucălarul ajunge favoritul stăpînului, şi atunci devine spaima companiei,

a batalionului. Toate gradele caută să-l corupă. El hotărăşte concediile, el e în măsură să pună o vorbă bună, ca treburile să iasă bine la raport.

În timp de război, aceşti favoriţi erau răsplătiţi cu medalii de argint, mici şi mari, pentru „bărbăţie şi credinţă".

La regimentul 91 am cunoscut cîteva cazuri. Un ţucălar a căpătat marea medalie de argint pentru că se pricepea de minune să frigă gîştele pe care le fura. Altul s-a ales cu medalia mică de argint, pentru că primea de acasă pachete cu tot felul de bunătăţi, aşa încît chiar pe vremea lipsurilor celor mai cumplite stăpînul său se ghiftuia pînă nu mai putea să se mişte.

Propunerea de decorare a fost redactată de stăpînul său astfel :

„Pentru meritul de a fi dat dovadă de bărbăţie şi vitejie deosebită în luptă, dispreţuindu-şi propria lui viaţă şi nepărăsind nici o clipă pe ofiţerul său, sub focul puternic al duşmanului care înainta."

În vremea asta, pe undeva, în spatele frontului, el ciordea găinile din curţile oamenilor. Războiul a schimbat poziţia ordonanţei faţă de stăpînul său şi a făcut din el fiinţa cea mai hulită de trupă. Ordonanţa primeşte totdeauna o cutie întreagă de conserve, în timp ce restul trupei numai o cutie la cinci oameni. Bidonul ei e veşnic plin cu rom sau coniac. Toată ziua ronţăie ciocolată şi mestecă pesmeţi dulci,

ofițerești, fumează țigările stăpînului, stă acasă, se gătește ceasuri întregi și poartă veston de mare ținută.

Ordonanța e întotdeauna în relațiile cele mai bune cu furierul, pe care îl aprovizionează din belșug cu resturile care pică de la masa lui. Sus-numiții, împreună cu sergentul-contabil, alcătuiesc un adevărat triumvirat, care, trăind în imediata apropiere a ofițerului, cunoaște toate operațiunile și planurile de război.

Grupa cea mai bine informată e întotdeauna aceea al cărei caporal se are bine cu ordonanța ofițerului. Cînd acesta zice : „La două și treizeci și cinci de minute spălăm putina", la două și treizeci și cinci de minute, fix, soldații austrieci încep „să se detașeze" de inamic.

Ordonanța e în relațiile cele mai strînse cu bucătăria de campanie, îi place să dea tîrcoale cazanului și poruncește de parcă s-ar trezi la restaurant cu lista de bucate în față.

— Vreau o costiță, zice el bucătarului. Ieri mi-ai trimis o bucată de coadă. Să-mi pui și o bucată de ficat în supă ; știi bine că splină nu mănînc.

Marea măiestrie a țucălarului se vădește atunci cînd seamănă panică. Cînd poziția în care se află începe să fie bombardată, inima îi cade în pantaloni. În acest timp el se află în adăpostul cel mai sigur, cu bagajele sale și ale stăpînului, își bagă capul sub pătură, ca să nu-l nimerească vreo grenadă, și nu are altă dorință decît să-și vadă stăpînul rănit, ca

astfel să ajungă cu el cît mai departe de front, în interiorul țării.

Panica, știe să o întrețină sistematic, învăluind totul în mister : „Mi se pare că ridică telefoanele", comunică el confidențial trupei. Și e fericit cînd poate să spună : „Le-au și strîns".

Nimeni nu pornește în retragere atît de bucuros ca el. În clipa aceea nu mai ține seama că deasupra capului îi șuieră grenadele și șrapnelele, își croiește neobosit drum cu bagajele spre statul-major, unde staționează trenul. Îi place trenul armatei austriece și are o predilecție pentru plimbările în vehicul. La nevoie, în cazurile cele mai grave, se urcă și în carul sanitar, cu două roate. Cînd nu are încotro și e silit să meargă pe jos, are înfățișarea unui om lovit de cea mai mare nenorocire. În asemenea cazuri lasă bagajele stăpînului în tranșee și nu cară decît propriile lui bunuri.

Dacă se întîmplă ca ofițerul să scape de captivitate prin fugă, iar el să cadă prizonier, nu uită niciodată să ia cu sine în captivitate bagajele stăpînului. Ele trec atunci în proprietatea lui și le păzește ca ochii din cap.

Am văzut un asemenea prizonier în Rusia. A mers pe jos cu ceilalți de la Dubno pînă la Darnin, dincolo de Kiev. Ducea cu el în afară de ranița proprie și a ofițerului său, care avusese norocul să fugă, încă cinci valize de mînă, de diferite mărimi, două pături, o pernă și o legătură pe care o purta pe cap. Se plîngea că două cufere îi furaseră cazacii.

N-am să-l uit niciodată pe omul acela, care s-a chinuit aşa, cu povara, prin toată Ucraina. Era o maşină de transport vie, şi nu pot să înţeleg cum de a putut parcurge cu tot calabalîcul ăsta atîtea sute de kilometri pe jos, ca să plece apoi cu trenul pînă la Taşkent, să-şi păzească averea şi pînă la urmă să moară întins pe geamantanul lui, răpus de tifos exantematic, în lagărul de prizonieri.

Astăzi, aceste ordonanţe sînt împrăştiate prin întreaga noastră republică şi pălăvrăgesc despre actele lor de vitejie. Ei au luat cu asalt oraşele Sokal, Dubno, Niš, Piave. Fiecare din ei este un Napoleon : „I-am spus colonelului nostru să telefoneze la statul-major, că se poate porni la asalt".

Cei mai mulţi dintre ei erau reacţionari şi trupa îi ura. Unii din ei erau şi denunţători şi nu mai puteau de bucurie cînd vedeau pe careva legat.

Cu timpul au devenit o adevărată castă. Egoismul lor nu cunoştea margini.

3

Locotenentul-major Lukáš era prototipul ofiţerului activ din putreda monarhie austriacă. Şcoala de cadeţi făcuse din el o fiinţă cu două feţe, un fel de amfibie. În societate vorbea nemţeşte, scria nemţeşte, dar citea cărţi cehe, iar pe vremea cînd funcţiona ca profesor la şcoala de teterişti, în exclusivi-

tate cehi, le șoptea confidențial : „Să fim cehi, dar să n-o știe nimeni. Și eu sînt ceh."

Privea „cehismul" ca un fel de organizație secretă, de care era mai bine să te ferești, de la distanță.

Altfel, era om cumsecade, nu se temea de superiori, la manevre avea grijă de compania lui, așa cum se cuvine și este drept să fie. Știa întotdeauna să-i rostuiască o cartiruire bună, prin șuri și adeseori își cinstea ostașii, din modesta lui soldă, cu cîte un butoi de bere.

Îi plăcea să-i audă pe soldați cîntînd în marș. Trebuiau să cînte și cînd se duceau și cînd se întorceau de la exerciții. Și mergînd alături de ostași, cînta cu ei :

„Cînd se apropie miezul nopții,
ovăzul din saci îl iau hoții,
tumtarara bum !"

Era foarte iubit de soldați, pentru că era drept și nu teroriza pe nimeni.

Gradații tremurau în fața lui, și într-o lună de zile făcea din cea mai mare brută de sergent-major, un adevărat mielușel.

Știa, ce-i drept, să zbiere, dar de înjurat nu înjura niciodată. Folosea cuvinte și fraze alese : „Uite ce este măi băiete — zicea el — mie nu-mi face plăcere să te pedepsesc ; dar n-am ce face, pentru că în disciplină stă valoarea și vitejia armatei și fără disciplină armata este ca trestia legănată în bătaia

vîntului. Dacă dumneata nu-ţi ţii uniforma în regulă şi nasturii sînt rău cusuţi sau lipsesc, e o dovadă că uiţi de îndatoririle pe care le ai faţă de oştire. Poate să ţi se pară de neînţeles că pentru un lucru de nimic, căruia ca civil nu i-ai da nici o importanţă, cum ar fi de pildă, un nasture de la bluză găsit lipsă la inspecţie, să te trezeşti la arest. Dar vezi că în armată o astfel de neglijenţă a exteriorului dumitale trebuie să fie pedepsită exemplar. De ce ? Nu pentru faptul că dumitale îţi lipseşte un nasture eşti pedepsit, ci ca să te deprinzi cu ordinea. Azi nu-ţi coşi nasturele şi începi să te laşi pe tînjală. Mîine are să-ţi pară greu să-ţi desfaci arma şi s-o cureţi, poimîine o să-ţi uiţi baioneta în cine ştie ce cîrciumă şi, pînă la urmă, ai să adormi în post, pentru că ai început, cu nenorocitul ăsta de nasture, să duci o viaţă dezordonată. Asta-i băiete, şi dacă te pedepsesc acum, e ca să te feresc de o pedeapsă şi mai grea, pentru eventualele abateri pe care le-ai putea săvîrşi, uitînd încetul cu încetul de îndatoririle dumitale. Îţi dau cinci zile de arest şi aş dori ca atunci cînd vei primi pîine şi apă să te gîndeşti că pedeapsa nu e răzbunare, ci un mijloc de educaţie, urmărind îndreptarea ostaşului pedepsit."

Ar fi trebuit de mult să fie căpitan, dar prudenţa lui în chestiunea naţionalităţii nu i-a folosit la nimic, deoarece faţă de superiori avea o atitudine într-adevăr sinceră în relaţiile de serviciu, linguşirile fiindu-i cu totul străine.

Păstrase această trăsătură proprie caracterului țăranului din Cehia de sud, unde se născuse, într-un sat împrejmuit de codri deși și eleștee.

Cu toate că față de soldați era drept și nu-i chinuia, avea totuși o latură ciudată. Își ura ordonanțele, căci totdeauna se brodise să i se trimeată țucălarii cei mai neghiobi și mai nesuferiți din tot regimentul.

Îi lovea peste gură, îi pălmuia, se străduia să le facă educația prin vorbă și faptă, uitînd că-s soldați. Ani de zile la rînd zadarnic s-a luptat cu ei. Îi schimba mereu ca pînă la urmă să ofteze : „Iar m-am ales cu o vită încălțată !" Își considera ordonanțele ca animale de cea mai inferioară specie.

Îi plăceau foarte mult animalele. Avea un canar de Harz, o pisică de Angora și un grifon. Nici una din ordonanțele pe care le-a schimbat nu s-a purtat însă mai prost cu aceste dobitoace decît locotenentul-major Lukáš cu ordonanțele, cînd îi făceau vreo boroboață.

Pe canar îl chinuiau cu foamea ; una din ordonanțe i-a scos un ochi pisicii de Angora ; grifonul era lovit ori de cîte ori le ieșea în cale și în sfîrșit, unul din predecesorii lui Švejk l-a înșfăcat și l-a dus la hingherul de la Pankrac ca să-l ucidă, fără să-i pară rău de cele zece coroane plătite din buzunarul lui. Raportă apoi locotenentului-major foarte simplu că fugise în vreme ce-l plimba. A doua zi ordonanța mărșăluia cu compania pe cîmpul de instrucție.

Cînd Švejk veni să-i raporteze lui Lukáš că intră în serviciul lui, acesta îl duse în odaie şi îi zise :

— Pe dumneata mi te-a recomandat preotul Katz şi nădăjduiesc că n-ai să-l faci de ruşine. Am avut pînă acum o duzină de ordonanţe, dar nici una din ele n-a făcut purici la mine. Îţi atrag atenţia că sînt foarte sever şi pedepsesc aspru orice josnicie şi orice minciună. Doresc să-mi spui întotdeauna adevărul şi să execuţi fără să crîcneşti toate ordinele mele. Dacă zic : „Sari în foc", trebuie să sari în foc, chiar dacă nu-ţi convine. Unde te tot uiţi ?

Švejk se uita cu interes într-o parte, pe peretele unde atîrna colivia canarului, dar îndreptîndu-şi ochii blajini spre locotenentul-major răspunse cu glas blînd :

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că aveţi acolo un canar de Harz.

Şi curmînd astfel locotenentului-major şirul vorbirii, Švejk sta pe loc, smirna, fără să clipească, privind ţintă în ochii superiorului său.

Locotenentul-major ar fi vrut să-l mustre, dar remarcînd expresia nevinovată a feţei lui Švejk, spuse numai :

— Domnul *feldkurat* mi te-a recomandat drept un mare tîmpit şi mi se pare că nu s-a înşelat.

— Cu respect vă raportez domnule locotenent-major că, într-adevăr, domnul *feldkurat* nu s-a înşelat de fel. Cînd eram militar activ am fost reformat pentru tîmpenie, şi pe deasupra, vădită. Din pricina asta am fost daţi afară din regimentul doi : eu şi încă unul, un domn căpitan din Kaunitz. Acela, domnule

locotenent-major, să-mi fie cu iertare, cînd mergea pe stradă, se scobea în același timp cu un deget de la mîna stîngă în nara stîngă, și cu cealaltă mînă în nara dreaptă și cînd mergea cu noi la instrucție, ne înșira întotdeauna ca pentru defilare și zicea: „Soldați, î, țineți minte, î, că azi e miercuri, î, fiindcă mîine va fi joi, î"...

Locotenentul-major dădu din umeri, ca un om care nu-și găsește cuvintele pentru a spune ce vrea.

Trecu prin fața lui Švejk, plimbîndu-se nervos între ușă și ferestre, în vreme ce Švejk, cu mutra cea mai nevinovată, făcea „capul la dreapta", ori „capul la stînga", după locul unde se afla locotenentul-major, pînă cînd acesta plecă ochii, și privind covorul, mormăi ceva, care n-avea nici o legătură cu observațiile lui Švejk, despre căpitanul tîmpit:

— Mda, care va să zică țin la ordine, la curățenie, și nu uita că la mine nu se minte. Iubesc cinstea. Urăsc minciuna și o pedepsesc fără milă, mă înțelegi?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că înțeleg. E tare rău cînd omul minte. Cum începe să se încurce, s-a curățat. Într-un sat, dincolo de Pelhrimov, era un învățător, îi zicea Marek; umbla după fata pădurarului Špara, care i-a trimis vorbă că dacă se mai întîlnește cu fata lui în pădure, cînd i-o ieși în cale îl împușcă în șezut cu două cartușe umplute cu sare. Învățătorul i-a răspuns că nu e adevărat, că el nu umblă după fată, dar într-o zi, cînd trebuiau iar să se întîlnească, pă-

durarul l-a dibuit și era gata, gata să-i facă operația făgăduită, dar învățătorul se dezvinovăți, zicînd că venise să culeagă flori ; altă dată iar, cică voia să prindă cărăbuși, și așa s-a încurcat din ce în ce, pînă cînd într-o zi, cuprins de spaimă cum era, a început să jure că venise să pună niște capcane pentru iepuri. Atunci pădurarul l-a legat fedeleș și l-a dus la postul de jandarmi. De acolo a ajuns la judecătorie și domnul învățător era gata-gata să intre la răcoare. Dacă ar fi spus adevărul adevărat s-ar fi ales numai cu alicele cu sare. Eu unul mi-am zis întotdeauna că cel mai bine este să mărturisești fățiș și dacă fac vreo boroboață să vin și să spun : „Cu respect vă raportez că am făcut cutare și cutare". Cît despre cinste, ăsta-i un lucru tare frumos, căci cu ea omul ajunge întotdeauna cel mai departe. Asta-i ca la întrecerile de marș. Cum începe unul să umble cu fofîrliga și să fugă, gata, e descalificat. Așa a pățit-o un văr al meu. Omul cinstit e stimat și prețuit de toată lumea, e mulțumit de sine însuși și se simte ca un nou-născut cînd se duce la culcare și poate să-și zică : „Și azi am fost cinstit".

Înainte ca Švejk să-și termine expunerea, locotenentul-major Lukáš se așezase pe scaun și privind cizmele ordonanței făcu următoarea reflecție : „Doamne, cînd mă gîndesc că și eu îndrug adesea prăpăstii de astea și că singura deosebire e forma în care le spun".

Cu toate acestea, nevrînd să-și piardă autoritatea aștepta ca Švejk să isprăvească și zise :

— La mine trebuie să-ţi lustruieşti cizmele, să ai uniforma curată, nasturii bine cusuţi, să faci impresia unui soldat, şi nu a unui derbedeau de civil. Ciudat că, nici unul din voi nu are ţinută militărească. Numai una din toate ordonanţele pe care le-am avut avea o ţinută marţială. Dar pînă la urmă mi-a furat uniforma de paradă şi-a vîndut-o în cartierul evreiesc.

Tăcu o clipă, apoi continuă înşirîndu-i lui Švejk toate îndatoririle, fără să uite bineînţeles să accentueze în mod special că trebuie să fie credincios, discret, să nu vorbească nicăieri de ceea ce se întîmplă acasă.

— La mine vin în vizită cucoane — ţinu să sublinieze — şi uneori, cîte una rămîne şi peste noapte, cînd nu sînt de serviciu a doua zi de dimineaţă. În asemenea cazuri ne aduci cafeaua la pat, cînd sun, înţelegi ?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că înţeleg ; dacă aş da aşa, buzna la pat, pe neaşteptate, s-ar putea ca doamnei să nu-i placă. Eu mi-am adus odată acasă o domnişoară şi tocmai cînd ne simţeam mai bine servitoarea a venit cu cafeaua la pat. Toanta s-a speriat şi mi-a vărsat cafeaua în spinare şi a mai zis şi „Bună dimineaţa, conaşule !" Eu ştiu ce se cade şi ce trebuie făcut, cînd doarme o cucoană.

— Bine Švejk, cu cucoanele trebuie să ne purtăm întotdeauna cu băgare de seamă, zise locotenentul-major, care începuse să se mai lumineze discutînd

despre subiectul care îi umplea timpul liber, între cazarmă, cîmpul de instrucţie şi cărţile de joc.

Femeile erau sufletul casei sale. Ele îi aranjau căminul. Avea vreo cîteva duzini şi multe din ele se străduiau, în timpul cît şedeau la el, să-i împodobească locuinţa cu tot felul de zorzoane.

Una din ele, nevasta unui proprietar de cafenea care rămăsese la el două săptămîni încheiate, pînă cînd venise bărbatul să o ia acasă, i-a brodat o faţă de masă frumoasă, i-a făcut monograme la toată rufăria de corp şi ar fi terminat poate şi covorul de perete, dacă bărbatul ei nu ar fi pus capăt acestei idile.

O domnişoară, pe care după trei săptămîni au venit să o ia părinţii, voia să-i transforme dormitorul în budoar, şi-i înşirase peste tot fel de fel de marafeturi, vaze, iar deasupra patului îi atîrnase icoana îngerului păzitor.

În toate colţurile dormitorului şi ale sufrageriei se simţea mîna femeii, care pătrunsese pînă şi în bucătărie, unde se puteau vedea cele mai diferite vase şi obiecte de gătit, primite în dar din partea unei generoase soţii de fabricant, amorezată, care pe lîngă dragoste îi adusese şi un aparat special de tăiat varză şi tot felul de zarzavaturi, o maşină de tăiat pesmeţi, una de tocat carne, castroane, crătiţi, tigăi, oale şi Dumnezeu mai ştie ce.

Plecă însă după o săptămînă, neputîndu-se împăca cu gîndul că pe lîngă ea, locotenentul-major mai avea încă vreo douăzeci de iubite, fapt care înrîurea

în mod nefast randamentul nobilului mascul în uniformă.

Locotenentul-major Lukáš întreţinea de asemenea o vastă corespondenţă, avea un album cu fotografiile amantelor şi o colecţie de diferite relicve, manifestînd în ultimii doi ani o înclinare spre fetişism. Avea în colecţie tot soiul de jartiere de damă, patru perechi de chiloţi apelpisiţi, cu danteluţă, trei combinezoane fine, străvezii, băsmăluţe de linon, ba chiar şi un corset şi cîteva perechi de ciorapi.

— Azi sînt de serviciu, zise el. Mă întorc abia la noapte, ai grijă de toate şi deretică prin casă. Ultima mea ordonanţă a plecat azi, pe front, cu batalionul de marş, pentru puturoşenia lui.

După ce mai dădu cîteva ordine, cu privire la canar şi la pisica de Angora, plecă, neuitînd să mai arunce, din pragul uşii, cîteva adagii despre cinste şi ordine.

După plecarea lui Lukáš, Švejk deretică cu grijă întreaga gospodărie, aşa că noaptea tîrziu cînd locotenentul-major se întoarse acasă, îi putu raporta:

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că totul e în regulă, numai pisica n-a avut de lucru şi a mîncat canarul.

— Cum? tună locotenentul-major.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, cum s-a întîmplat: ştiam că pisicile nu iubesc canarii şi că nu le vor binele. Aşa că mi-am zis să le fac cunoştinţă, să-i împrietenesc, şi dacă bestia s-ar încumeta cumva să-i facă vreun rău, aveam de

gînd să-i scutur blana să țină minte, cîte zile o avea, cum trebuie să se poarte cu un canar, pentru că mie tare mi-s dragi animalele. La noi, în casa în care stau, locuiește un pălărier care și-a dresat așa de bine pisica, că de unde mai înainte i-a mîncat trei canari, acum nu mai mănîncă nici unul, iar canarul poate să se așeze pe spinarea ei. Am vrut și eu să încerc și am scos canarul din colivie și i l-am dat bestiei să-l miroase. Pînă să mă dezmeticesc, maimuța i-a înhățat capul. Nu m-aș fi așteptat, zău, din partea ei la atîta neobrăzare. Dacă ar fi fost, domnule *oberlaitnant*, o vrabie, n-aș fi avut nimic de zis, dar un canar așa de frumos, de Harz ! Și cu cîtă poftă l-a înghițit cu pene cu tot și cum mîrîia de plăcere ! Pisicile nu au cultură muzicală și nu pot suferi să audă canarul cîntînd, pentru că bestiile nu pricep ce e aia. Am ocărît eu pisica, dar altceva nu i-am făcut. Doamne păzește ! Am așteptat să hotărîți dumneavoastră cum s-o pedepsim pentru isprava ei.

În vreme ce povestea întîmplarea, Švejk se uita în ochii locotenentului-major cu atîta sinceritate, încît acesta, deși se îndreptase spre el cu intenții agresive, se retrase, se așeză pe scaun și-l întrebă :

— Ascultă Švejk, să fii oare, într-adevăr, atît de dobitoc ?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major — răspunse Švejk solemn — sînt ! Încă din copilărie mă paște ghinionul. Întotdeauna vreau să îndrept cîte ceva, să fac bine, și cînd colo, mereu

se ivește cîte o neplăcere pentru mine și cei din jurul meu. Eu n-am vrut decît să-i apropii, ca să se împrietenească și să se înțeleagă și zău că n-am nici o vină că l-a înghițit. Cu ani în urmă, într-o casă, la Stupart, o pisică a mîncat chiar un papagal, pentru că și-a bătut joc de ea, imitîndu-i mieunatul. Pisicile au însă șapte vieți în ele. Dacă porunciți, domnule locotenent-major, s-o execut, va trebui s-o strivesc cu ușa, altfel nu crapă.

Cu mutra cea mai nevinovată și cu zîmbetul său blajin, Švejk îi expuse locotenentului-major cum se execută pisicile. Dacă cei de la societatea pentru protecția animalelor i-ar fi auzit solilocul, l-ar fi trimis, fără doar și poate, la balamuc.

Cu prilejul acesta dovedi atîta pricepere în acest domeniu încît locotenentul-major, uitînd de supărare, îl întrebă :

— Dumneata te pricepi la animale ? Ți-s dragi dobitoacele ?

— Da. Cel mai mult îmi plac cîinii — mărturisi Švejk — pentru că sînt o afacere rentabilă pentru cine știe să-i vîndă. Mie nu mi-a mers, pentru că am fost totdeauna cinstit ; cu toate astea, tot s-au găsit unii, care să vină și să mă ia la rost zicînd că le-am vîndut o lepădătură în locul unui cîine de rasă, sănătos, ca și cum toți cîinii ar trebui să fie de rasă și sănătoși. Și fiecare voia să-i dau pe loc arborele genealogic, așa că am fost silit să dau la tipărit fel de fel de certificate și să fac dintr-un dulău oarecare născut într-o cărămidărie, un cîine no-

bil, de rasa cea mai pură, provenit din crescătoria de cîini Arnim von Barheim, din Bavaria. Şi zău că oamenii erau bucuroşi că au dat lovitura, că au pus mîna pe un animal de rasă pură, iar eu puteam să le ofer de pildă un *spitz* de la Vršovice, drept un dax ; şi dumnealor se mirau numai de ce un cîine aşa de rar, adus tocmai din Germania, era atît de păros şi n-avea picioarele strîmbe. Aşa se face la toate crescătoriile, şi aţi rămîne uluit domnule locotenent-major, dacă aţi şti potlogăriile care se fac cu certificatele la marile crescătorii de cîini. Cîini, care să zică singuri despre ei : „Eu sînt rasă pură" nu prea există. Ori mă-sa, ori bunică-sa a greşit cu vreo javră, ori a avut mai mulţi taţi moştenind de la fiecare cîte ceva. De la unul urechile, de la altul coada, de la celălalt părul de pe bot, de al treilea nasul, de la al patrulea picioarele crăcănate, de la al cincilea mărimea, şi dacă o fi avut doisprezece taţi din ăştia, vă puteţi da seama domnule locotenent-major, cam cum poate să arate un asemenea cîine. Eu am cumpărat un cîine din ăştia ; îi zicea Balaban ; de la toţi taţii cîţi îi va fi avut moştenise atîta urîţenie că toţi cîinii îl ocoleau ; l-am cumpărat de milă. Era atît de părăsit ! Acasă stătea tot timpul într-un colţ şi era aşa de trist, că m-am văzut nevoit să-l vînd drept un grifon. Cea mai mare bătaie de cap am avut-o cu vopsitul. Trebuia să aibă culoarea piperului şi a sării. Şi aşa a ajuns cu stăpînul său pînă în Moravia şi de atunci nu l-am mai văzut.

Expunerea aceasta chinologică avu darul să-l intereseze foarte mult pe locotenentul-major, aşa că Švejk putu continua în tihnă :

— Cîinii nu-şi pot vopsi singuri părul, cum fac cucoanele ; de asta trebuie să aibă grijă cel care vrea să-i vîndă. Dacă aveţi un cîine bătrîn, albit de-a binelea, şi vreţi să vindeţi ramolitul drept un căţeluş de un an, sau chiar drept un pui de nouă luni, atunci cumpăraţi pulbere de argint, topiţi-o în apă, vopsiţi-l negru şi vedeţi cum arată. Ca să prindă putere, îl îndopaţi cu arsenic, ca pe cai, iar dinţii îi frecaţi cu şmirghel, din acela cu care se curăţă cuţitele ruginite. Înainte de a-l duce la vînzare, îi turnaţi pe gît şliboviţă să se îmbete niţel şi pe loc se înviorează, e vesel, latră de bucurie şi se împrieteneşte cu oricine, ca un consilier beat. Dar principalul, domnule locotenent-major, este să le vorbeşti oamenilor, să-i toci la cap pînă se năuceşte muşteriul. Dacă cineva vrea să cumpere de la dumneavoastră un şoricar şi n-aveţi în casă decît un cîine de vînătoare, atunci trebuie să vă pricepeţi să-l convingeţi ca în loc de şoricar să plece de la dumneavoastră cu cîinele de vînătoare, iar dacă se nimereşte să n-aveţi acasă decît un şoricar şi careva doreşte să cumpere un dog nemţesc din aceia răi, păzitori, puteţi să-l prostiţi pînă într-atîta că pînă la urmă în loc de dog, să plece cu şoricarul în buzunar. Pe vremuri, cînd făceam negoţ de animale, mă pomenesc odată că-mi vine o cucoană, care-mi zice că i-a zburat papagalul în grădină, şi că nişte băieţi

care se jucau în fața viilei de-a pieile roșii i-au prins papagalul, i-au smuls toate penele din coadă și s-au împopoțonat cu ele, ca polițiștii. Și de rușine că a rămas fără coadă, papagalul s-a îmbolnăvit și veterinarul l-a dat gata cu niște prafuri, așa că dorește să cumpere alt papagal, da unul bine crescut, nu din ăia obraznici care nu știu decît să înjure. Și ce era să fac eu, dacă n-aveam acasă nici un papagal și nici nu știam de vreunul ? Nu aveam decît un buldog, rău al dracului și chior de-a binelea. Ce să vă mai spun, domnule locotenent-major, că de la patru după-amiază și pînă la șapte seara a trebuit să-mi umble gura, pînă ce am făcut-o să cumpere în loc de papagal, buldogul acela chior. A fost mai greu decît într-o încurcătură diplomatică și la plecare i-am zis : Să mai poftească acum băieții să-i smulgă și ăstuia coada ; mai mult n-am mai apucat să-i spun acelei doamne, care a trebuit să se mute din Praga după ce buldogul îi mușcase pe toți ai casei. Credeți-mă, domnule locotenent-major, că e foarte greu să pui mîna pe un animal ca lumea.

— Mie mi-s tare dragi cîinii, spuse locotenentul-major. Cîțiva dintre camarazii mei, care sînt acuma pe front, au cîinii cu dînșii și mi-au scris că în tovărășia unui animal atît de credincios și de devotat, războiul li se pare mai ușor. Așadar, dumneata cunoști bine toate rasele de cîini și nădăjduiesc că dacă aș avea un cîine, l-ai îngriji cum trebuie. Care rasă e cea mai bună după părerea dumitale ? Mă

gîndesc la un cîine de campanie. Am avut odată un grifon dar nu știu...

— După părerea mea, domnule *oberlaitnant*, grifonul e un cățel foarte drăguț. E drept că nu oricui îi place, fiindcă are părul țepos și barbă aspră pe bot, ca un pușcăriaș pus în libertate. Mie îmi pare frumos tocmai pentru că-i urît, ș-apoi e și deștept. Nici nu se compară cu un tîmpit de St. Bernard. E mai deștept chiar decît foxterierul. Am cunoscut eu unul...

Locotenentul-major Lukáš se uită la ceas și întrerupse expunerea lui Švejk :

— E tîrziu, trebuie să mă culc. Mîine sînt iar de serviciu, așa că ai toată ziua la dispoziție să găsești un grifon.

Se duse la culcare, iar Švejk se întinse pe canapea în bucătărie și începu să citească gazetele pe care le adusese locotenentul-major de la cazarmă.

„Ia te uită — făcu Švejk pentru el, urmărind cu interes ultimele informații — sultanul l-a decorat pe împăratul Wilhelm cu medalia de război și eu nici măcar cu cea mică, de argint, nu m-am pricopsit încă."

Căzu pe gînduri, apoi deodată sări în sus, exclamînd : „Era cît pe ce să uit..."

Se duse în odaia locotenentului-major care dormea buștean și-l trezi :

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că n-am primit nici un ordin în ce privește pisica.

Locotenentul-major, buimăcit de somn, se întoarse pe partea cealaltă şi mormăi : „Trei zile de carceră" şi adormi din nou.

Švejk ieşi tiptil din odaie, scoase nenorocita de pisică de sub canapea şi-i spuse :

— Ai trei zile de carceră ! *abtreten !* marş !

Şi pisica de Angora se furişă iar sub canapea.

4

Švejk se pregătea să plece în căutarea unui grifon cînd se pomeni cu o tînără doamnă care dorea să vorbească cu locotenentul-major Lukáš. Văzu lîngă ea două valize grele, de voiaj, şi pe scară şapca hamalului, care cobora.

— Nu-i acasă, spuse Švejk răstit, dar tînăra doamnă se şi furişase în vestibul, poruncindu-i aspru :

— Du cuferele în odaie.

— Fără încuviinţarea domnului locotenent-major nu se poate, răspunse Švejk. Domnul locotenent-major mi-a ordonat să nu fac niciodată nimic fără ordinul dumnealui.

— Dumneata eşti nebun ? strigă tînăra doamnă. Am venit în vizită la domnul locotenent-major.

— Eu nu ştiu nimic, răspunse Švejk neînduplecat. Domnul locotenent-major e de serviciu, se întoarce

abia la noapte, şi mi-a dat ordin să fac rost de un grifon. Nu ştiu nimic, de nici un fel de cufere şi de nici o cucoană. Acum trebuie să încui casa, aşa că v-aş ruga frumos să fiţi bună şi să plecaţi. N-am primit nici un ordin, şi nu pot lăsa în casă o persoană pe care n-o cunosc. S-a mai întîmplat o dată pe strada noastră, la cofetarul Bělčický, care a lăsat pe unu' să intre în casă şi dumnealui, nepoftitu' i-a deschis dulapul cu haine şi pe-aci i-a fost drumul. Nu vreau să zic, cu asta, nimic rău despre dumneavoastră, urmă Švejk, văzînd că tînăra doamnă face o mutră desperată şi că o podidiseră lacrimile ; dar, hotărît, aici nu puteţi rămîne ; de asta trebuie să vă daţi şi dumneavoastră seama, pentru că toată casa mi-a fost încredinţată mie şi sînt răspunzător de cel mai mic lucru. De aceea vă rog înc-o dată, foarte frumos, să nu vă mai obosiţi degeaba. Pînă nu primesc ordin de la domnul locotenent-major, nu-l cunosc nici pe frate-meu. Îmi pare rău, zău, că trebuie să vă vorbesc aşa, dar la militărie trebuie să fie ordine.

Între timp, tînăra doamnă îşi mai venise în fire. Scoase din poşetă o carte de vizită, scrise pe ea cîteva rînduri cu creionul, o băgă într-un plicuşor şi zise cu obidă :

— Du scrisoarea asta domnului locotenent-major ; eu aştept aici răspunsul. Na, ţine şi cinci coroane pentru drum.

— Cu mine, nu merge-aşa, cucoană, răspunse Švejk, jignit de îndărătnicia nepoftitului oaspe. Păs-

trați-vă coroanele, le las aici pe scaun și dacă vreți, poftiți cu mine la cazarmă, și așteptați acolo; eu am să predau scrisorica dumneavoastră domnului locotenent-major și vă aduc și răspuns. Dar ca să rămîneți aici, de asta, hotărît, nici nu încape vorbă...

După această lămurire, Švejk, scoase valizele în vestibul și făcînd să zornăie legătura de chei, ca un paznic de castel, zise cu hotărîre, din ușă:

— Închidem!

Tînăra doamnă ieși descurajată pe coridor. Švejk încuie ușa și o luă înainte. Vizitatoarea, tiptil-tiptil, ca un cățeluș, se luă după dînsul, și nu reuși să-l ajungă decît la tutungerie, unde Švejk intrase să-și cumpere tutun.

Acum mergea alături de el, străduindu-se să lege o conversație:

— I-o dai negreșit?

— Dacă am spus c-o dau, o dau.

— Și o să-l găsești pe domnul locotenent-major?

— Asta n-o mai știu.

Merseră apoi tăcuți, unul lîngă altul, și abia după un răstimp mai îndelungat, tovarășa de drum începu din nou:

— Va să zică, crezi că ai să-l găsești pe domnul locotenent-major?

— Eu nu cred nimic.

— Da unde socoți dumneata c-ar putea să fie?

— Nu știu.

Cu aceasta, conversaţia fu întreruptă pentru mai mult timp, pînă ce tînăra doamnă, o reluă întrebînd :

— N-ai pierdut scrisoarea ?

— Pîn-acum, n-am pierdut-o.

— Atunci, o dai sigur domnului locotenent-major ?

— Da.

— Şi ai să-l găseşti ?

— V-am mai spus o dată că nu ştiu, replică Švejk. Stau şi mă mir : cum pot fi pe lume oameni atît de ciudaţi, să te întrebe mereu acelaşi lucru. Asta-i ca şi cum aş opri pe fiecare trecător, şi l-aş întreba hodoronc-tronc, în cîte sîntem azi.

Răspunsul acesta puse capăt oricărei încercări de a întreţine o conversaţie cu Švejk, aşa că restul drumului, pînă la cazarmă, se scurse într-o tăcere desăvîrşită. De abia în faţa porţii, Švejk o pofti pe tînăra doamnă să aştepte şi se aşternu pe taifas cu soldaţii de la poartă, vorbindu-le despre război, ceea ce trebuie să o fi bucurat nespus pe tînăra doamnă, care se plimba nervoasă pe trotuar, luind o înfăţişare foarte nenorocită la vederea lui Švejk care îşi continuă expozeul, cu o mutră atît de tembelă, încît amintea pe aceea reprodusă recent în *Cronica războiului mondial : „Prinţul moştenitor al tronului, întreţinîndu-se cu doi aviatori care au doborît un aeroplan rusesc"*.

Švejk se aşezase pe banca din faţa porţii şi începuse să explice soldaţilor că pe frontul de luptă din

Carpaţi, atacurile oştilor austriece au eşuat, în schimb de partea cealaltă, comandantul oraşului Przemysl, generalul Kusmanek, a ajuns la Kiev şi că, în urma noastră, în Serbia, au rămas unsprezece puncte de sprijin şi că sîrbii n-or să mai reziste multă vreme, alergînd după trupele noastre.

Acestea zise începu să critice diferitele bătălii cunoscute şi cu acest prilej descoperi un nou ou al lui Columb şi anume că un batalion împresurat din toate părţile trebuie să se predea.

După ce se sătură de vorbă, găsi de cuviinţă să iasă în drum şi să spună desperatei doamne să nu plece nicăieri, pentru că el se întoarce numaidecît ; se duse apoi sus în cancelarie, unde-l găsi pe locotenentul-major Lukáš, care tocmai explica unui locotenent o schemă de tranşee, reproşîndu-i că nu ştie să deseneze şi că habar n-are de geometrie.

— Vedeţi, aşa se desenează asta ! Dacă ai de trasat pe o linie orizontală, dată, o linie verticală, trebuie s-o desenezi în aşa fel, ca să formeze cu ea un unghi drept. Ai înţeles ? Procedînd astfel, vei executa tranşeele cum trebuie şi nu le vei îndrepta spre duşman. Vei rămîne la şase sute de metri distanţă de el. Dar aşa cum ai desenat dumneata, împingi poziţia noastră în linia inamicului şi stai cu tranşeele dumitale perpendicular pe inamic, în timp ce dumneata ai nevoie de un unghi obtuz. E doar atît de simplu, nu ?

Locotenentul rezervist, casier de bancă în civilitate, care sta deznădăjduit în faţa acestor planuri,

fără să priceapă o boabă, răsuflă uşurat cînd Švejk se apropie de locotenent :

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că o cucoană vă trimite scrisoarea asta şi aşteaptă răspuns. Şi în acest timp îi făcu din ochi, cu înţeles şi confidenţial.

Locotenentul-major nu părea bine impresionat de cele ce citea :

„Lieber Heinrich! Mein Mann verfolgt mich. Ich muss unbedingt bei Dir ein paar Tage gastieren. Der Bursch ist ein grosses Mistviech. Ich bin unglücklich.

Deine Katy." [1]

Locotenentul-major Lukáš oftă ; îl conduse pe Švejk în cancelaria de alături, care era goală, încuie uşa şi începu să se plimbe nervos printre birouri. Oprindu-se în cele din urmă în faţa lui, zise :

— Doamna asta îmi scrie că eşti un dobitoc. Ce i-ai făcut ?

— Eu nu i-am făcut nimic ! Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că m-am purtat foarte cuviincios, dar dumneaei a vrut numaidecît să se instaleze în casă. Şi fiindcă nu aveam nici un ordin de la dumneavoastră, n-am lăsat-o. Pe deasupra a mai venit şi cu două cufere, ca şi cum ar fi fost la dumneaei acasă.

[1] Dragă Heinrich ! Bărbatul meu mă urmăreşte. Trebuie neapărat să rămîn cîteva zile la tine. Ordonanţa ta e un mare dobitoc. Sînt nenorocită. A ta, Kati (germ.).

Locotenentul-major mai oftă o dată adinc și Švejk îl imită.

— Cum ? strigă locotenentul-major amenințător.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că ăsta-i un caz grav. Acum doi ani, un tapițer din strada Vojtešska s-a pomenit cu o domnișoară pe care n-a mai putut-o urni din casă. Nemaiavînd încotro, a trebuit să se otrăvească și a otrăvit-o și pe ea, cu gaz aerian, și numai așa s-a isprăvit pătărania. Cu femeile nu-i de glumit ! Eu unul le cunosc !...

— Caz grav, repetă locotenentul-major, după Švejk și niciodată nu spusese un adevăr mai adevărat. Scumpul Heinrich se afla, fără îndoială, într-o situație tare încurcată. O soție urmărită de soț vine în vizită la el pentru cîteva zile, tocmai cînd urmează să sosească doamna Micková, din Třebon, pentru ca după trei zile să repete ceea ce-i oferă cu regularitate, de patru ori pe an, cînd vine la Praga, pentru cumpărături. În afară de asta peste două zile urma să vie la el o domnișoară care i-a făgăduit să-i cedeze, după ce se codise o săptămînă încheiată, urmînd ca peste o lună să se mărite cu un inginer.

Locotenentul-major se rezemă de un birou, cu capul plecat. Tăcea și se frămînta cum s-o descurce. Pentru moment însă nu găsi altă soluție decît să se așeze, să ia un plic și o hîrtie, și să scrie :

„Dragă Katy ! Sînt de serviciu pînă la nouă seara. Vin la zece. Te rog să te simți la mine ca la tine

acasă. În ceea ce îl priveşte pe Švejk, ordonanţa mea, i-am şi dat ordin să-ţi satisfacă toate dorinţele.

Al tău, Heinrich."

— Scrisoarea asta s-o dai cuconiţei, zise locotenentul-major. Îţi poruncesc să te porţi faţă de ea respectuos şi cu tact şi să-i împlineşti toate dorinţele, care pentru dumneata trebuie să fie ordine. Trebuie să te porţi cu ea galant şi s-o serveşti conştiincios. Ţine o sută de coroane, de care ai să-mi dai socoteală, pentru cazul că te va trimite să-i cumperi ceva. Te duci să-i comanzi cina şi aşa mai departe. Apoi, să cumperi trei sticle de vin şi o cutie de ţigări Memphis. Aşa. Asta-i tot deocamdată. Poţi pleca, şi-ţi repet încă o dată, să-ţi intre-n cap : trebuie să-i îndeplineşti orice dorinţă pe care i-ai citit-o în ochi.

Tînăra doamnă pierduse orice speranţă de a-l mai revedea pe Švejk ; de aceea fu foarte surprinsă cînd îl zări ieşind din cazarmă şi îndreptîndu-se spre ea, cu o scrisoare în mînă.

Salutînd milităreşte, îi întinse scrisoarea şi raportă :

— Conform ordinului domnului *oberlaitnant*, trebuie să mă port faţă de dumneavoastră, stimată doamnă, respectuos şi cu tact, să vă servesc conştiincios şi să vă împlinesc toate dorinţele pe care o să vi le citesc în ochi. Am ordin să vă hrănesc şi să vă cumpăr tot ce veţi dori. Am căpătat pentru asta

de la domnul *oberlaitnant* o sută de coroane, dar din astea trebuie să cumpăr și trei sticle de vin și-o cutie de țigări Memphis.

După ce citi scrisoarea tînăra doamnă își recăpătă încrederea în sine, pe care și-o manifestă poruncindu-i lui Švejk să-i aducă o birjă ; iar cînd dorința îi fu împlinită, îi porunci să se urce pe capră, lîngă birjar.

Porniră spre casă. Ajungînd la domiciliu, tînăra doamnă jucă de minune rolul de stăpînă a casei. Švejk trebui să care valizele în dormitor și să bată covoarele în curte în timp ce doamna se făcuse foc și pară dînd de-o pînză de păianjen după oglindă.

Această activitate febrilă îi trăda intenția de a se întări pentru mai multă vreme pe această poziție, cucerită cu atîta trudă.

Pe Švejk îl treceau toate năduşelile. După ce bătu covoarele, cucoana își aduse aminte că trebuiau date jos și scuturate și perdelele. Apoi primi ordin să spele geamurile și la bucătărie. După asta se apucă să mute mobila dîndu-și cu acest prilej frîu liber nervilor și pe cînd Švejk se spetea cărînd mobila dintr-un colț într-altul, conița, neplăcîndu-i aranjamentul, făcea mereu altă combinație, născocind altă rînduială.

După ce a întors toată casa cu susul în jos, încetul cu încetul elanul ei întru aranjarea cuibului începu să scadă și în cele din urmă se potoli.

Mai scoase aşternut curat din dulapul de rufe, înfăţă singură puişorii şi pernele, şi se vedea bine că operaţia aceasta o făcea din dragoste şi veneraţie pentru pat, obiect care îi stîrnea în trup o puternică vibraţie senzuală.

Îl trimise apoi pe Švejk după mîncare şi după vin. Pînă să se întoarcă, se schimbă într-o străvezie haină de interior, care o prindea tulburător de bine.

In timpul mesei bău o sticlă de vin, fumă o mulţime de ţigări, apoi se întinse în pat, în timp ce Švejk se ospăta la bucătărie, cu pîinea de la manutanţă pe care o muia într-un pahar cu un fel de rachiu dulce.

— Švejk ! se auzi deodată din dormitor. Švejk !

Švejk deschise uşa şi o zări pe tînăra coniţă întinsă peste perne, într-o poziţie foarte ademenitoare.

— Vino mai aproape !

Švejk se apropie de pat, în timp ce cuconiţa, cu un zîmbet ciudat, îi măsură umerii laţi şi pulpele groase.

Dînd la o parte ţesătura subţire care-i acoperea şi ascundea totul rosti poruncitor :

— Scoate-ţi cizmele şi pantalonii — ia să vedem...

Şi aşa se întîmplă că, la înapoierea locotenentului-major de la cazarmă, bravul soldat Švejk putu să-i raporteze :

— Cu respect raportez, domnule *oberlaitnant*, că am împlinit toate dorinţele cucoanei şi că am servit-o conştiincios, aşa cum mi-aţi ordonat.

— Îţi mulţumesc, Švejk, zise locotenentul-major, a avut multe dorinţe?

— Circa şase, răspunse Švejk. Acum doarme dusă şi ostenită de atîta călătorie. Eu i-am făcut tot ce i-am citit în ochi.

5

În vreme ce mase de ostaşi înfundate în pădurile de pe Dunajec şi de pe Raab stăteau sub ploaia de grenade şi tunurile de calibru greu nimiceau companii întregi îngropîndu-le în masivul Carpaţilor, iar orizonturile tuturor cîmpurilor de luptă erau roşii de vîlvătaia oraşelor şi satelor incendiate, locotenentul-major Lukáš şi Švejk trăiau neplăcuta idilă cu doamna care fugise de la bărbatul ei şi făcea acum pe stăpîna casei.

Locotenentul-major Lukáš profită de plecarea cucoanei la plimbare, pentru a ţine cu Švejk un consiliu de război, hotărînd cum să se descotorosească de ea.

— Cel mai bun lucru ar fi, domnule *oberlaitnant* — zise Švejk — dacă bărbatul ei, de la care a fugit şi care o caută, după cum spuneaţi că zice în scrisoarea pe care v-am adus-o, ar şti unde se află dumneaei, ca să vie după dînsa. Să-i trimitem telegramă, că se află la dumneavoastră şi că poate veni să şi-o ridice. În Všenory, anul trecut, s-a întîmplat un caz,

la fel, într-o vilă. Dar atunci telegrama a trimis-o chiar femeia şi bărbat-su a venit după ea şi i-a cîrpit pe amîndoi. Şi unul şi altul erau civili. În cazul nostru, faţă de un ofiţer, n-o să îndrăznească... La urma-urmei dumneavoastră n-aveţi nici o vină că doar n-aţi poftit pe nimenea şi dacă dumneaei a fugit, a făcut-o de capul ei ! O să vedeţi dumneavoastră că o telegramă ca asta e de mare folos. Chiar dacă or ieşi şi cîteva perechi de palme...

— Dumnealui e un om foarte inteligent, îl întrerupse locotenentul-major. Îl cunosc, face comerţ de hamei, en gros. Hotărît, trebuie să-i vorbesc. Telegrama se trimite.

Telegrama pe care o expedie era foarte scurtă şi concisă, în spirit comercial : „Adresa actuală a soţiei dumneavoastră este..." şi urma adresa locotenentului-major Lukáš.

Şi aşa se face că tînăra doamnă Katy fu foarte neplăcut surprinsă cînd se pomeni cu negustorul de hamei, dînd buzna pe uşă. Părea tare cumsecade şi grijuliu. Doamna Katy, fără să-şi piardă o clipă cumpătul, făcu prezentările de rigoare : „Bărbatul meu — domnul locotenent-major Lukáš". Altceva nu-i mai veni în minte.

— Luaţi loc vă rog, domnule Wendler, îl pofti politicos locotenentul-major Lukáš scoţînd tabachera din buzunar. Fumaţi ?

Inteligentul negustor luă cuviincios o ţigară şi slobozind fumul din gură, zise cu mult calm :

— Plecaţi în curînd pe front, domnule locotenent-major ?

— Am cerut mutarea la regimentul nouăzeci şi unu din Budějovice unde voi pleca probabil, imediat ce termin cu şcoala de tineri cu termen redus. Avem nevoie de o sumedenie de ofiţeri şi e trist că tinerii, care au drepul la termenul redus, nu se prezintă. Preferă să rămînă infanterişti de rînd decît să se străduiască să devină cadeţi.

— Războiul a dăunat serios negoţului cu hamei, dar cred că nu poate să mai dureze mult, afirmă negustorul, uitîndu-se cînd la nevastă-sa, cînd la locotenentul-major.

— Situaţia noastră e excelentă, replică locotenentul-major Lukáš. Astăzi, nimeni nu se mai îndoieşte că războiul se va sfîrşi cu izbînda puterilor centrale. Franţa, Anglia şi Rusia sînt prea slabe pentru a se putea împotrivi granitului austro-turco-german. E drept că pe unele fronturi am suferit mici înfrîngeri ; cum spargem însă frontul rusesc, între masivul Carpaţilor şi Dunajecul mijlociu, nu mai încape nici cea mai mică îndoială că vine sfîrşitul războiului. Francezii sînt şi ei ameninţaţi cu pierderea întregii Franţe răsăritene în cel mai scurt timp şi cu intrarea armatelor germane în Paris, lucru absolut sigur. În afară de asta, manevrele noastre în Siberia progresează de asemeni cu succes ; retragerea trupelor noastre, care de fapt nu înseamnă decît o mişcare strategică, e interpretată de mulţi în mod cu totul greşit, în contradicţie cu prezenţa de spirit şi sîngele rece absolut

necesare în timp de război. Vom vedea foarte curînd că manevrele noastre, pe cîmpul de operaţii de la miazăzi, bine calculate, îşi vor da roadele. Priviţi, vă rog...

Locotenentul-major Lukáš îl apucă uşor de umăr pe negustorul de hamei şi-l conduse spre harta cîmpului de luptă care atîrna pe perete şi arătîndu-i diferite puncte, îi dădea lămuriri :

— Beskyzii orientali, ca şi sectoarele de pe frontul Carpaţilor, constituie pentru noi un excelent punct de sprijin. O lovitură puternică pe această linie şi nu ne oprim decît la Moscova. Războiul va lua sfîrşit mai curînd decît bănuim.

— Dar Turcia ? întrebă negustorul de hamei, chibzuind în sinea lui cum să procedeze, spre a ajunge la miezul chestiunii pentru care venise.

— Turcii se ţin bine, răspunse locotenentul-major, conducîndu-l din nou la masă : Hali Bey, preşedintele parlamentului turc, şi Ali Bey, au sosit la Viena. Feldmareşalul Liman de Sanders a fost numit comandant suprem al armatelor turceşti din Dardanele. Goltz Paşa a venit de la Ţarigrad la Berlin, iar Enver Paşa, viceamiralul Usedon Paşa şi generalul Djevad Paşa au fost decoraţi de împăratul nostru. În definitiv, cam multe decoraţii într-un interval atît de scurt.

Stătură apoi un timp faţă în faţă fără să-şi spună nimic, pînă ce locotenentul-major găsi cu cale să pună capăt penibilei situaţii cu următoarea întrebare :

— Cînd aţi sosit, domnule Wendler ?

— Azi dimineaţă.

— Îmi pare foarte bine că m-aţi găsit acasă, pentru că după-amiază mă duc întotdeauna la cazarmă şi fac serviciu de noapte. Întrucît locuinţa este liberă toată ziua, am putut oferi ospitalitate coniţei. Aici n-o deranjează nimeni în timpul şederii la Praga. Ca veche cunoştinţă...

Negustorul de hamei tuşi :

— Katy este fără îndoială o femeie ciudată, domnule locotenent-major ; vă rog să primiţi mulţumirile mele cele mai călduroase pentru tot ce aţi făcut pentru ea. I se năzare aşa din senin să plece la Praga, chipurile ca să-şi trateze nervii ; eu eram plecat în călătorie de afaceri şi cînd mă înapoiez, casa vraişte, şi Katy ia-o de unde nu-i.

Străduindu-se să facă o mină cît mai sinceră, o ameninţă cu degetul şi schiţînd un zîmbet forţat o întrebă :

— Credeai, se vede, că dacă eu sînt plecat poţi pleca şi tu ? Bineînţeles că nu te-ai gîndit, însă...

Văzînd că discuţia era pe cale să ia o întorsătură neplăcută, locotenentul-major Lukáš îl conduse din nou pe inteligentul negustor de hamei în faţa hărţii strategice şi, arătîndu-i localităţile subliniate, zise :

— Uitasem să vă atrag atenţia asupra unei împrejurări interesante. E vorba de acest arc mare, îndreptat spre sud-vest, unde masivul muntos formează un mare cap de pod. În această direcţie este îndreptată ofensiva aliaţilor. Închizînd această cale, care

leagă capul de pod de cea mai importantă linie de apărare a inamicului, se taie comunicațiile între aripa dreaptă și armata de nord, de pe Vistula. Acum e clar ?

Negustorul de hamei răspunse morocănos că totul e foarte limpede, dar temîndu-se, în delicatețea lui, ca această replică să nu fie interpretată drept o aluzie, făcu următoarea remarcă, înapoindu-se la locul lui :

— Din cauza războiului, hameiul nostru și-a pierdut debușeul în străinătate. Astăzi, sînt pierdute pentru export Franța, Anglia, Rusia și țările balcanice. Doar în Italia mai trimitem hamei, dar mi-e teamă că și Italia se va amesteca în această conflagrație. Pe urmă însă, după ce vom cîștiga războiul, o să dictăm noi prețurile mărfurilor.

— Italia rămîne în strictă neutralitate, încercă să-l mîngîie locotenentul-major. Asta-i...

— De ce nu recunoaște că e legată prin tratatul tripartit cu Austro-Urgaria și Germania ? răbufni negustorul de hamei căruia i se îngrămădiseră toate în cap, deodată : hameiul, nevasta și războiul. Mă așteptam ca Italia să pornească împotriva Franței și a Serbiei. În felul ăsta războiul de mult s-ar fi sfîrșit. Mie-mi putrezește hameiul în magazii, tranzacțiile în țară sînt slabe, exportul este egal cu zero, și Italia își păstrează neutralitatea. De ce a mai reînnoit atunci, în 1912, tripla alianță cu noi ? Unde-i ministrul de externe italian, marchizul di San Giuliano ? Ce face dumnealui ? Doarme, sau ce ? Știi dumneata ce dever am avut eu pînă la război și ce am azi ?

Să nu credeţi că nu urmăresc evenimentele, urmă el, uitîndu-se furios la locotenentul-major. Acesta trăgea liniştit din ţigară, scoţînd rotocoale de fum, care se urmau unul după altul şi se spărgeau, operaţie urmărită cu mult interes de doamna Katy. De ce s-au retras nemţii înapoi la graniţă, dacă erau aproape de Paris ? De ce se dau lupte îndîrjite de artilerie între Meuse şi Moselle ? Ştiţi că la Combres şi Woewre pe Marche, au ars trei fabrici de bere, unde trimiteam anual peste 500 de baloturi de hamei ? Că a ars şi fabrica de bere Hartmansweiler din munţii Vosgi, că la Niederaspach, lîngă Mulhouse, fabrica de bere a fost făcută una cu pămîntul ? Asta înseamnă o pierdere de 1200 baloturi de hamei pe an, pentru firma mea. De şase ori s-au bătut nemţii cu belgienii, pentru fabrica de bere Klosterhoeck — asta-i iar o pierdere de 350 de baloturi de hamei anual.

De atîta enervare nu mai putu continua, se ridică, se apropie de nevastă-sa şi-i spuse cu ton poruncitor :

— Katy, pleci imediat cu mine acasă. Îmbracă-te ! Evenimentele astea mă enervează teribil, se scuză apoi. Înainte vreme eram foarte calm.

Şi-n timp ce nevastă-sa se duse să se îmbrace, i se adresă în şoaptă locotenentului-major :

— Asta nu mi-o face pentru întîia oară. Anul trecut a fugit cu un supleant şi am găsit-o tocmai la Zagreb. Am încheiat atunci cu fabrica de bere de acolo o tranzacţie pentru 600 de baloturi de hamei. Ehei, sudul era într-adevăr o mină de aur ! Hameiul nostru

mergea pînă la Țarigrad. Astăzi sîntem pe jumătate ruinați. Dacă guvernul limitează și la noi în țară producția de bere, ne dă lovitura de grație.

Și aprinzîndu-și țigara, oferită de gazdă, izbucni desperat :

— Varșovia singură cumpăra înainte de război 2370 de baloturi de hamei. Fabrica Augustin este cea mai mare fabrică de bere din Varșovia. Reprezentantul ei venea să mă viziteze în fiecare an. Îți spun drept, am ajuns la desperare ! Noroc că n-am copii.

Această încheiere logică, trasă drept concluzie a vizitei anuale făcute de reprezentantul fabricii de bere Augustin, din Varșovia, stîrni pe buzele locotenentului-major un zîmbet discret, surprins de negustorul de hamei, care își continuă expunerea :

— Fabricile ungurești din Sopron și Nagykanizsa cumpărau anual de la mine circa o mie de baloturi de hamei, pentru berea de export pe care o trimiteau pînă la Alexandria. Astăzi refuză orice comandă din cauza blocadei. Le ofer hameiul cu 30 la sută mai ieftin și nu comandă nici un balot ! Peste tot stagnare, ruină, mizerie, și colac peste pupăză, griji conjugale.

Negustorul de hamei amuți, iar tăcerea fu întreruptă de doamna Katy, pregătită de plecare :

— Cum facem cu valizele mele ?

— O să vină un hamal să le ia, Katy, zise negustorul de hamei mulțumit, bucurîndu-se că pînă la urmă totul se sfîrșise fără ieșiri violente si scene pe-

nibile. Dacă mai ai de făcut cumpărături e cazul să mergem. Trenul pleacă la două şi douăzeci.

Amîndoi îşi luară prieteneşte rămas bun de la locotenentul-major şi negustorul de hamei fu atît de bucuros că scăpase de buclucul ăsta încît la despărţire, în antreu, îi zise locotenentului-major :

— Dacă, ferească Dumnezeu, vei fi rănit în război, vino să-ţi faci convalescenţa la noi. O să te îngrijim cum nu se poate mai bine.

Întorcîndu-se în dormitor, unde doamna Katy se îmbrăcase de voiaj, locotenentul-major găsi pe lavoar patru sute coroane şi un bileţel cu următorul conţinut :

„Domnule locotenent-major ! Nu mi-aţi luat apărarea în faţa maimuţoiului de bărbatu-meu, un idiot fără pereche. I-aţi permis să mă ridice, ca pe un obiect oarecare pe care l-a uitat în casă. In acelaşi timp v-aţi permis chiar să amintiţi că mi-aţi oferit ospitalitate. Sper că nu v-am pricinuit cheltuieli mai mari decît alăturata sumă de patru sute de coroane, pe care vă rog să binevoiţi a le împărţi cu ordonanţa dumneavoastră."

Locotenentul-major Lukáš rămase o clipă tăcut, cu biletul în mînă, apoi îl rupse încetişor. Se uită zîmbind la banii de pe lavoar şi observînd pieptenele pe care, în tulburarea ei, cucoana Katy îl uitase pe toaletă în timp ce îşi aranja coafura în faţa oglinzii, îl luă şi-l depuse în colecţia de fetişuri.

Švejk se înapoie după prînz. Fusese plecat în căutarea grifonului.

— Švejk — zise locotenentul-major — ai noroc. Cucoana, care a locuit la mine, a plecat. A venit soţul ei şi a luat-o. Şi pentru toate serviciile pe care i le-ai adus, ţi-a lăsat patru sute de coroane, pe lavoar. Trebuie să-i mulţumeşti frumos, respectiv soţului ei, pentru că de fapt sînt banii lui, pe care dumneaei şi-i luase la drum. Să-ţi dictez scrisoarea.

Şi-i dictă următoarele :

„Mult stimate domn, vă rog să binevoiţi a transmite doamnei mulţumirile mele cordiale, pentru cele patru sute de coroane pe care mi le-a dăruit pentru serviciile ce i le-am adus, cu prilejul vizitei dumisale la Praga. Tot ce am făcut pentru domnia sa am făcut cu plăcere şi de aceea nu pot primi această sumă şi v-o trimit...“

— Ei, ce s-a întîmplat Švejk, hai, scrie mai departe, ce te tot suceşti ? Unde am rămas ?

— Şi v-o trimit... zise Švejk cu glas tremurînd, plin de tragism.

— Aşa, bine :

„...şi v-o trimit înapoi, cu asigurarea profundului meu respect. Sărutări de mîini, respectuoase, conţiţei. Josef Švejk, ordonanţă la domnul locotenent-major Lukáš.“

— Gata ?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că mai lipseşte data.

— 20 decembrie 1914. Aşa. Şi acum scrie adresa pe plic. Ia cele patru sute coroane, du-le la poştă şi trimite-le la aceeaşi adresă.

Şi locotenentul-major Lukáš începu să fluiere vesel o arie din opereta *Divorţul*.

— Voiam să te mai întreb ceva, Švejk, strigă locotenentul-major după Švejk care se pregătea să plece la poştă ; ce se aude cu cîinele pe care te-ai dus să-l cauţi ?

— Am pus ochii pe unul, domnule *oberlaitnant*, un animal clasa întîi. Dar o să fie greu să punem mîna pe el. Mîine, nădăjduiesc totuşi să-l aduc. Muşcă.

6

Ultimele cuvinte, locotenentul-major Lukáš nu le mai auzise, deşi erau foarte importante. „Muşcă al dracului, javra" ar fi vrut să mai adauge Švejk, dar pînă la urmă se răzgîndi : „La adică ce-i pasă locotenentului-major ? Vrea cîine, cîine va avea !"

De bună seamă că-i foarte uşor să spui : „Adu-mi un cîine !" Proprietarii de cîini au mare grijă de cîinii lor, chiar cînd nu sînt de rasă pură. Pînă şi javra care nu-i bună decît să încălzească picioarele vreunei babe e îndrăgită de stăpînu-său, care nu îngăduie să i se facă vreun rău.

În afară de asta, chiar cîinele simte instinctiv, mai cu seamă dacă-i un animal de rasă, că într-o bună

zi va fi înstrăinat. Trăiește în permanență cu teama că va fi furat, că trebuie să fie furat, în mod inevitabil. Cînd iese, de pildă, la plimbare, și se îndepărtează de stăpînul lui, la început e vesel, zburdalnic. Se joacă cu ceilalți cîini, se urcă pe ei, necuviincios, miroase pietrele, ridică piciorușul la fiecare colț, chiar și peste coșul cu cartofi al zarzavagiului, într-un cuvînt se bucură atît de mult de viață că lumea i se pare, cu siguranță, tot atît de frumoasă ca unui tînăr care și-a trecut cu bine bacalaureatul.

Deodată, însă, veți observa că veselia lui începe să dispară, să pălească. Îl cuprinde neliniștea. Aleargă speriat pe stradă, adulmecă nervos, scheaună, și în culmea desperării își bagă coada între picioare, urechile i se pleoștesc și o ia razna prin mijlocul străzii, fără nici o țintă.

Dacă ar putea să vorbească, fără îndoială că ar striga : Dumnezeule, Doamne, simt că mă fură cineva !

Ați vizitat vreodată o crescătorie de cîini ? Ați văzut spaima animalelor ? Ei bine, toți cîinii de-acolo sînt de furat. Metropola a educat un anumit soi de pungași care trăiesc exclusiv din furtul de cîini. Există o rasă de cățel mici de salon, șoricari pitici, micuți, ca o mănușă, care încap în buzunarul pardesiului sau în manșonul coniței care-i duce la plimbare. Pînă și de-acolo se pricep pungașii să-l sustragă. Dogul nemțesc, tărcat, renumit pentru răutatea lui, care veghează furios vila stăpînului de la marginea orașului, ți-l fură noaptea. Cîinele polițist îi

fură ziua-n amiaza mare de sub nasul detectivului. Puteți merge cu cîinele legat de curea. V-o taie și dispare cu el, cît ai zice pește, iar dumneata rămîi pe loc și te uiți prostește la cureaua care ți-a rămas în mînă. Cincizeci la sută din cîinii pe care-i întîlniți pe stradă și-au schimbat de cîteva ori stăpînii, și adeseori se întîmplă să cumpărați, după ani de zile, propriul dumneavoastră cîine, care v-a fost furat, cînd era pui, în timp ce mergeați cu el la plimbare. Primejdia cea mai mare ca un cîine să fie furat e atunci cînd este scos să-și facă treaba mică sau mare. Mai cu seamă în timpul ultimului act se pierd cei mai mulți. De aceea, în această împrejurare orice cîine se uită cu băgare de seamă în jurul lui.

Există mai multe sisteme de furat cîini. Fie direct, după metoda furtului de buzunar, fie prin ademenirea nenorocitului animal. Cîinele e o ființă credincioasă, dar numai în cartea de citire sau de științe naturale. Dați-i celui mai credincios cîine să miroase salam fript, de cal, și e pierdut.

Uită de stăpînul alături de care merge, face cale întoarsă și se ia după dumneavoastră ; în acest timp îi curg bale din gură și presimțind marea bucurie pe care i-o va prilejui salamul, dă prietenește din coadă și nările îi vibrează, ca celui mai sălbatic armăsar, cînd este dus la prăsilă.

La Malá Strana, lîngă treptele care duc la castel, se află o cîrciumioară. Într-o zi, ședeau acolo la o

masă, într-un colţ mai întunecat, doi bărbaţi, un militar şi un civil. Aplecaţi unul spre celălalt îşi şopteau, în taină. Arătau ca nişte conspiratori de pe vremea republicii veneţiene.

— În fiece zi, la ora opt — îi şopti civilul ostaşului — trece cu el servitoarea prin colţul pieţei Havliček, spre parc. Dar bestia muşcă al dracului. Nu se lasă mîngîiat.

Şi aplecîndu-se şi mai mult spre ostaş, îi şopti la ureche: „Nici crenvurşti nu mănîncă".

— Nici fierţi? întrebă soldatul.

— Nici fierţi.

Scuipară amîndoi.

— Dar ce crapă javra asta a dracului?

— Dumnezeu ştie. Sînt unii cîini răsfăţaţi şi răzgîiaţi ca un arhiepiscop.

Soldatul şi civilul ciocniră, apoi civilul continuă să şoptească:

— Odată, tot aşa, un *spitz* negru, de care aveam nevoie pentru crescătoria de la Klamovka, nu voia să mănînce crenvurşti de la mine. Trei zile m-am ţinut scai de el, pînă ce n-am mai putut răbda şi am întrebat-o de-a dreptul pe cucoana care-l ducea la plimbare cu ce anume hrăneşte cîinele, că-i aşa de frumos? Cucoana s-a simţit foarte măgulită şi mi-a spus numaidecît că cel mai mult îi plac cotletele. Eu i-am cumpărat un şniţel. Ziceam că-i mai bun. Şi ce să vezi, jigodia nici nu l-a mirosit, că era de viţel

şi dumnealui era învăţat cu carne de porc. A trebuit să-i cumpăr un cotlet. I-l dau să-l miroase şi o iau la fugă ; cîinele după mine. Cucoana ţipa cît o ţinea gura : „Puntik ! Puntik !“ Dar ţi-ai găsit : drăguţul de Puntik nici n-o auzea. A fugit după mine, pînă după colţ, unde i-am pus frumuşel lănţişorul de gît şi a doua zi era în crescătoria de la Klamovka. Sub gît avea un smoc de fire albe dar le-au vopsit frumos în negru, aşa de bine să nu l-a mai recunoscut nici dracu. Ceilalţi cîini, însă, pe care i-am aranjat, şi slavă Domnului c-au fost destui, s-au prins toţi la salamul de cal prăjit. Eu cred că şi tu ai face cel mai bine dacă ai întreba ce-i place mai mult cîinelui ; tu, vorba aceea, soldat eşti, chipeş eşti, ţie o să ţi-o spuie mai degrabă. Eu am mai întrebat-o, dar s-a uitat la mine cu nişte ochi, să mă împungă nu alta, şi mi-a spus : „Ce te priveşte pe dumneata ?“ Prea frumoasă nu-i dumneaei, e o maimuţă, dar cu un soldat o să stea de vorbă.

— Dar spune drept, e grifon veritabil ? De altceva nici nu vrea să audă *oberlaitnantul* meu.

— O frumuseţe de grifon ! Pe cinstea mea : Piper şi sare, rasă pură, aşa cum tu te numeşti Švejk şi eu Blahník. Pe mine mă interesează numai să ştiu ce mănîncă şi ţi-l aduc.

Cei doi prieteni ciocniră din nou. Încă de pe vremea cînd Švejk trăia din negoţul de cîini, înainte de război, Blahník era furnizorul lui. Era om cu experienţă şi se spunea despre el că obişnuia să cumpere de la hingherie, pe sub mînă, cîini suspecţi,

bănuiți de turbare, pe care îi revindea. Odată a fost chiar mușcat de un cîine turbat, și la institutul Pasteur din Viena, era ca la el acasă. Acum socotea de datoria lui să dea soldatului Švejk o mînă de ajutor, în mod dezinteresat. Știa toți cîinii din Praga și din împrejurimi și de aceea vorbea în șoaptă, ca să nu se dea de gol față de cîrciumar, căci îi ciordise în urmă cu șase luni din prăvălie un pui de basset căruia îi dăduse să sugă lapte dintr-un biberon în așa fel încît prostuțul, închipuindu-și pesemne că suge la mamă-sa, nici n-a mișcat sub manta.

Din principiu, fura numai cîini de rasă pură și ar fi putut ocupa cu cinste funcția de expert juridic, în materie. Era furnizorul tuturor crescătoriilor, dar livra și persoanelor particulare. Cînd trecea pe stradă, cîinii, pe care îi furase cîndva, mîrîiau la el, iar cînd se oprea în fața unei vitrine, adesеori cîte un cîine răzbunător ridica piciorul la spatele lui și-i stropea pantalonii.

A doua zi, la orele opt dimineața, bravul soldat Švejk putea fi văzut plimbîndu-se între piața Havlíček și parc. Aștepta servitoarea cu grifonul. În sfîrșit, așteptarea se dovedi rodnică și în preajma lui apăru alergînd un cîine bărbos, ciufulit, cu păr aspru și ochi negri, inteligenți. Era vesel, ca toți cîinii după ce și-au făcut nevoile, și se repezea la vrăbiile care se ospătau pe uliță cu băligar de cal.

Apoi trecu pe lîngă Švejk şi însoţitoarea cîinelui. Era o fată cam trecută, cu coziţele împletite cunună în jurul capului. Fluieră după cîine, răsucind lănţişorul şi cravaşa elegantă.

Švejk o acostă :

— Nu vă supăraţi, domnişoară, pe unde se poate ajunge la Žižkov ?

Servitoarea se opri şi-l privi cu bănuială, vrînd să se încredinţeze că vorbeşte serios ; chipul blajin al lui Švejk o încredinţă că soldatul avea într-adevăr de gînd să meargă la Žižkov. Expresia feţei i se îndulci şi-i explică cu bunăvoinţă pe unde s-o ia pentru a ajunge la Žižkov.

— Nu-s de mult în Praga, zise Švejk. Eu nu-s de aici, îs de la ţară. Nici dumneata nu eşti din Praga ?

— Eu îs din Vodňany.

— Ia te uită ! Înseamnă că nu sîntem departe unul de altul, replică Švejk. Eu îs din Protivin.

Cunoştinţele geografice despre sudul Cehiei, însuşite pe vremuri de Švejk cu prilejul manevrelor în această regiune, avură darul să umple inima fetei de nostalgia locurilor natale.

— Atunci trebuie să-l cunoşti în Protivin pe măcelarul Pejhar care are prăvălie în piaţă !

— Cum să nu-l cunosc ! sări Švejk. E chiar frate-meu. Toţi oamenii de la noi îl iubesc. E tare cumsecade, serveşte frumos, are carne bună şi nu înşală la cîntar.

— Nu cumva dumneata eşti al lui Jareš ? întrebă fata, începînd să-i placă soldatul necunoscut.

— Ba da.

— A lui care Jareš, cel din Krče, lîngă Protivin, sau cel din Ražic ?

— A celui din Ražic.

— Mai cară şi acum bere ?

— Mereu. Nu se lasă.

— Dar trebuie să fi trecut mult de şaizeci de ani !

— Şaizeci şi opt a împlinit în primăvară, răspunse calm Švejk. Acum şi-a făcut rost de un cîine şi treaba merge strună. Cîinele şade în căruţă. Taman aşa unul, ca cel de colo, care fugăreşte vrăbiile. Frumos cîine, tare frumos.

— Ăsta e al nostru, îl lămuri noua cunoştinţă. Eu slujesc la domnu' colonel. Matale-l ştii pe domnul colonel al nostru ?

— Cum să nu-l ştiu, răspunse Švejk. E un om cumsecade şi deştept : şi la noi la Budějovice a fost un colonel aşa.

— Stăpînul nostru e rău ; mai deunăzi, cînd se vorbea că în Serbia am mîncat bătaie, a venit acasă supărat foc şi toate farfuriile din bucătărie le-a dat de pămînt, iar pe mine a vrut să mă dea afară.

— Va să zică, căţeluşul e al dumneavoastră ? o întrerupse Švejk. Ce păcat că *oberlaitnantul* meu nu poate să sufere nici un cîine, că mie tare mi-s dragi. Tăcu o clipă, apoi izbucni deodată : Partea proastă-i că nu fiecare cîine mănîncă ce-i dai !

— Lux al nostru e foarte mofturos ; a fost o vreme cînd nu voia de loc să mănînce carne, dar acu iar a început.

— Şi ce-i place mai mult ?

— Ficat, ficat fiert.

— De viţel sau de porc ?

— Totuna, rîse „conjudeţeanca" lui Švejk, luînd ultima întrebare drept o glumă nereuşită. .

Se mai plimbară puţin, apoi li se alătură şi grifonul care mergea legat în lanţ. Se arăta foarte prietenos faţă de Švejk : încerca să-i apuce prin botniţă pantalonii, sărea pe el, şi deodată, ca şi cînd i-ar fi presimţit gîndurile, încetă să zburde şi o porni înainte, trist şi abătut, uitîndu-se înapoi chiorîş de parcă ar fi vrut să spună : va să zică, mi-a sunat şi mie ceasul.

Servitoarea îl mai informă pe Švejk că în fiecare seară, la orele şase, iese la plimbare cu cîinele, că ea nu are încredere în nici un bărbat din Praga, că odată dăduse un anunţ la gazetă şi i s-a prezentat un lăcătuş, s-o ia de nevastă, dar după ce a stors de la ea opt sute de coroane, chipurile pentru o invenţie, s-a făcut nevăzut. Hotărît, la ţară oamenii îs mai cinstiţi. Dacă ar fi să se mărite, numai unul de la ţară ar lua, dar asta după război. Căsătoriile în timp de război, după ea, sînt o prostie, pentru că de obicei femeia rămîne văduvă.

Švejk îi dădu multe speranţe că va mai veni la ora şase şi plecă să-i comunice prietenului său Blahník că Lux mănîncă orice fel de ficat.

— Am să-l cinstesc cu ficat de vacă, hotărî Blahník. Tot cu ficat de vacă l-am umflat şi pe St. Bernard-ul fabricantului Vydra, un cîine foarte credincios. Mîine îţi aduc cîinele fără greş.

Blahník se ţinu de cuvînt. A doua zi, abia isprăvise Švejk de dereticat prin casă, cînd auzi la uşă un lătrat de cîine, după care Blahník intră iute în vestibul, tîrînd după el încăpăţinatul grifon, mai zbîrlit decît îi fusese dat să fie. Rotea ochii sălbatic iar privirea-i fioroasă amintea pe aceea a unui tigru flămînd închis în cuşcă la grădina zoologică. Clămpănea din dinţi şi mîrîia, vrînd să spuie parcă „Vă sfîşii, vă-nghit!"

Legară cîinele în bucătărie, de piciorul mesei, apoi Blahník îi povesti lui Švejk cum au decurs peripeţiile răpirii.

— Am trecut înadins pe lîngă el cu ficatul fiert împachetat în hîrtie. A început să adulmece şi să sară la mine. Nu i-am dat nimic, văzîndu-mi de drum. Cîinele după mine. În dreptul parcului, am cotit-o pe uliţa Bredovská unde i-am dat prima bucăţică. A înghiţit-o din mers şi nu mă slăbea din ochi. Am luat-o apoi pe strada Jindřiška, unde i-am dat înc-o porţie. Pe urmă, după ce s-a ghiftuit, i-am pus lănţişorul şi l-am tîrît prin Piaţa Vaclav spre Vinohrady, pînă la Vršovice. Nu mă întreba ce mi-a făcut pe drum: cînd treceam linia de tramvai, dumnealui s-a lungit pe şine şi nu era chip să-l urnesc din loc. Voia poate să-l calce tramvaiul. Am adus cu mine şi un certificat; l-am cumpărat de la papetarul Fuchs. Îl completezi tu, Švejkule, că la asta, slavă Domnului, te pricepi tu!

— Trebuie să fie scris de mîna ta. Scrie că provine de la crescătoria Bülow, din Lipsca. Tatăl, Arheim von Kahlsberg, mama, Emma von Trautensdorf, fiica lui Siegfrid von Busenthal. Tatăl a luat premiul întîi

la expoziţia de grifoni din 1912, la Berlin. Mama, decorată cu medalia de aur a „Asociaţiei pentru creşterea cîinilor de rasă" din Nürenberg. Ce vîrstă zici că are ?

— După dinţi, doi ani.

— Scrie că are un an şi jumătate.

— N-a fost bine retezat, Švejkule ; ia te uită la urechile lui.

— Se poate aranja. I le retezăm dac-o fi nevoie, după ce s-o obişnui cu noi. Acuma s-ar înrăi şi mai mult.

Cîinele mîriia furios, se agita gîfîind, dar în cele din urmă se culcă cu limba scoasă, ostenit, aşteptîndu-şi soarta.

Încetul cu încetul se mai potoli. Doar din cînd în cînd mai scheuna a jale.

Švejk îi întinse restul de ficat pe care i-l lăsase Blahník. Dar grifonul nici nu-l băgă în seamă. Îi aruncă o privire dispreţuitoare şi se uită la cei doi prieteni de parcă ar fi vrut să spună : „M-am păcălit cu o dată, acum mîncaţi-l voi."

Zăcea resemnat pe podea prefăcîndu-se că doarme. Dar, deodată, în urma nu se ştie cărui gînd, se sculă şi începu să facă frumos. Se predase.

Această scenă duioasă nu avu darul să-l impresioneze pe Švejk.

— Cuş ! strigă el nenorocitului, care se culcă din nou, scheunînd.

— Ce nume să-i trec în pedigree ? întrebă Blahník. Il chema Lux, să găsim ceva asemănător, ca să-l priceapă repede.

— Hai să-l botezăm, să zicem, Max ; ia te uită Blahník cum ciuleşte urechile. Scoală, Max !

Sărmanul grifon, înstrăinat de cămin şi de nume se ridică în patru labe, aşteptînd alte porunci.

— Eu zic să-l dezlegăm — hotărî Švejk — să vedem ce face.

Cum îl slobozîră însă, cîinele se repezi la uşă, unde lătră scurt, de trei ori, la clanţă, nădăjduind probabil în generozitatea acestor oameni haini. Dar văzînd că cei doi nu manifestă nici o înţelegere pentru dorinţa sa arzătoare de a ieşi afară, făcu o băltoacă la uşă, încredinţat că acum vor da cu el de-a berbeleacul, aşa cum i se întîmplase cîndva, cînd era mic, şi colonelul îl educa cu asprime, ca la militărie, să fie „zimmerrein".

În loc de asta, Švejk se mulţumi să constate : Mare pişicher e dumnealui, apoi îl croi cu cureaua şi-i băgă botul în băltoacă, încît nu mai prididea bietul animal să se lingă.

Umilit, Max începu să schelălăiască şi să alerge prin bucătărie, mirosind cu desperare propriile urme ; pe urmă netam-nesam se apropie de masă, mîncă tot restul de ficat rămas pe jos, se ghemui lîngă sobă şi adormi, obosit de această aventură.

— Cît îţi datorez ? îl întrebă Švejk pe Blahník la despărţire.

— Las-o încurcată, Švejkule, făcu Blahník duios. Ce nu fac eu pentru un vechi prieten, mai cu seamă cînd e şi ostaş. Cu bine, băiete, şi ai grijă, nu care cumva să-l plimbi vreodată prin Piaţa Havlíček ; să nu se întîmple vreo nenorocire. Dacă mai ai nevoie de un cîine, ştii unde stau.

Švejk îl lăsă pe Max să doarmă şi între timp cumpără de la măcelărie un sfert de kilogram de ficat, îl puse la fiert şi dacă văzu că javra nu se trezeşte îi vîrî sub nas o bucată, caldă.

Max începu să se lingă în somn, apoi se întinse leneş, mirosi ficatul şi-l înfulecă. După care se duse la uşă şi repetă încercarea cu clanţa.

— Max ! îl strigă Švejk. Vino aici !

Cîinele se apropie neîncrezător, Švejk îl luă în braţe, îl mîngîie, şi pentru prima dată, Max dădu prietenos din coada-i bearcă, prinse uşor între dinţi mîna lui Švejk şi se uită la el cu ochi-i inteligenţi ca şi cum ar fi vrut să spună : „Văd că n-am încotro, ştiu c-am pierdut partida !“

Švejk continuă să-l mîngîie şi începu să-i povestească cu glas blajin :

— A fost odată un colonel, care avea un căţeluş, pe care-l chema Lux. Servitoarea îl ducea la plimbare, şi a venit un domn şi l-a furat pe Lux. Lux a ajuns apoi în armată, la un locotenent şi acolo l-au botezat Max. Max, dă lăbuţa ! Ei vezi, javră, că o să fim prieteni buni, dacă o să fii cuminte şi ascultător ? Că de nu, coboară milităria din pod !

Max sări din brațele lui Švejk și începu să se gudure vesel în juru-i. Seara, cînd se întoarse locotenentul-major de la cazarmă, Švejk și Max erau prieteni la cataramă.

Uitîndu-se la Max, Švejk făcu următoarea reflecție filozofică : „La drept vorbind, soldatul e și el un om furat de la căminul lui".

Locotenentul-major Lukáš fu foarte plăcut impresionat cînd îl văzu pe Max, care manifestă și el o bucurie deosebită că vede din nou un bărbat cu sabie la cingătoare.

Întrebat de unde e cîinele și cît costă, Švejk răspunse cu un calm desăvîrșit că i l-a dăruit un vechi camarad, care pleca la oaste.

— Bine, Švejk, observă locotenentul-major, jucîndu-se cu Max. La zi întîi capeți de la mine cincizeci de coroane pentru cîinele ăsta.

— Nu pot să primesc, domnule *oberlaitnant*...

— Švejk — i-o tăie scurt locotenentul-major — cînd ai intrat la mine în serviciu, ți-am atras atenția că trebuie să asculți fără să crîcnești. Dacă îți spun că ai să capeți cincizeci de coroane, trebuie să le iei și să le bei. Ce ai să faci cu cele cincizeci de coroane, Švejk ?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că am să le beau, așa cum mi-ați ordonat.

— Și dacă s-ar întîmpla să uit, Švejk, îți ordon să-mi amintești că am să-ți dau cincizeci de coroane, pentru cîine. Ai înțeles ? N-are purici ? Mai bine fă-i

o baie şi piaptănă-l. Mîine sînt de serviciu, dar poimîine mă duc cu el la plimbare.

În timp ce Švejk îl scălda pe Max, colonelul, fostul lui stăpîn, zbiera la el acasă şi ameninţa că dacă pune mîna pe cel care i-a furat cîinele, îl trimite în faţa curţii marţiale, îl împuşcă, îl spînzură, îl închide pe douăzeci de ani şi-l taie în bucăţele.

„*Der Teufel soll den Kerl buserieren* — răsuna prin casa colonelului, de se cutremurau ferestrele — *mit solchen Meuchelmördern werde ich bald fertig*" [1].

Peste capul lui Švejk şi a locotenentului-major Lukáš, plutea o primejdie catastrofală.

---

[1] Înghiţi-l-ar dracu. Cu criminalii ăştia, o termin eu repede (germ.).

XV

CATASTROFA

Colonelul Frederik Kraus, supranumit şi von Zillergut, după un sat oarecare de lîngă Salzburg, pe care strămoşii săi îl păpaseră încă în secolul al optsprezecelea, era un idiot solemn. Cînd deschidea gura nu articula decît truisme, întrebînd în acelaşi timp dacă toată lumea înţelegea expresiile cele mai obişnuite: „Aşadar fereastra, domnilor, da. Ştiţi dumneavoastră ce e o fereastră?"

Sau: „Drumul la marginile căruia se află de o parte şi de alta şanţuri se numeşte şosea. Da, domnilor. Ştiţi dumneavoastră ce-i un şanţ? Un şanţ e o deschizătură în pămînt, la care lucrează mai mulţi oameni. Este o adîncitură. Da. Se lucrează cu cazmalele. Ştiţi ce-i o cazma?"

Suferea de mania explicatului şi o făcea cu pasiunea inventatorului care vorbeşte de invenţiile lui.

„Cartea, domnilor, este un mănunchi de mai multe coli de hîrtie, tăiate în diferite formate, care sînt tipărite şi adunate la un loc, legate şi încleiate. Da.

Ştiţi dumneavoastră, domnilor, ce este cleiul ? Cleiul este lipici."

Era atît de tîmpit, încît ofiţerii îl ocoleau de la distanţă, ca să nu fie obligaţi să audă explicaţii ca : „trotuarul nu ţine de partea carosabilă a străzii ; el este o fîşie mai ridicată, asfaltată, de-a lungul caselor ; faţada este acea parte a clădirii pe care o vedem din stradă, sau de pe trotuar ; spatele casei nu-l putem vedea de pe trotuar, lucru de care ne putem convinge uşor, mergînd prin mijlocul străzii."

Oricînd era dispus să demonstreze această interesantă descoperire. Din fericire, însă, într-o bună zi, fu călcat de o maşină. De atunci se tîmpi şi mai rău. Oprea ofiţerii şi-i otrăvea cu teorii nesfîşite despre omletă, soare, termometre, iepe, ferestre şi mărci poştale.

Te prindea într-adevăr mirarea că acest sinistru dobitoc reuşise într-un timp relativ destul de scurt să avanseze şi să fie susţinut de oameni cu mare influenţă ca de pildă un general comandant de armată, care-l proteja, cu toată incontestabila sa incapacitate militară.

La manevre făcea adevărate minuni cu regimentul său. Niciodată nu sosea la timp unde trebuia, ducea regimentul încolonat împotriva puştilor automate, iar odată, cu ani în urmă, la manevrele imperiale din Cehia de sud, i s-a întîmplat să dispară de-a binelea cu regiment cu tot, şi să ajungă cu el tocmai în Moravia, unde se mai învîrti cîteva zile, după ce mane-

vrele se terminaseră şi soldaţii se aflau prin cazărmi. Cei mari, însă, au închis ochii şi la această ispravă.

Relaţiile sale de prietenie cu generalul comandant şi cu alţi cîţiva înalţi demnitari ai vechii Austrii, tot atît de tîmpiţi ca şi el, i-au adus diferite decoraţii şi ordine cu care se mîndrea grozav, considerîndu-se cel mai bun soldat sub soare şi cel mai mare specialist în ale strategiei şi în celelalte discipline militare.

În cursul inspecţiilor la regiment, obişnuia să intre în vorbă cu soldaţii, întrebîndu-i mereu acelaşi lucru :

— De ce puştile introduse în armată se numesc Manlicher ?

La regiment era poreclit „*Manlichertrottel*". Era teribil de răzbunător şi capabil să nenorocească pe ofiţerii în subordine dacă nu-i erau pe plac ; cînd voiau să se însoare, anexa la cererile lor, adresate organelor superioare, referate foarte proaste.

Îi lipsea jumătate din urechea stîngă, pe care i-o retezase în tinereţe un adversar la un duel cauzat de simpla constatare că Frederik Kraus von Zillergut e un tîmpit fără pereche.

Dacă am face aşadar o analiză a facultăţilor lui mintale, am ajunge la convingerea că nu erau cu nimic prejos celor care îi aduseseră caraghiosului Habsburg, Franz Josef, faima de idiot notoriu.

Acelaşi debit verbal, acelaşi bagaj de enorme naivităţi. Odată, la un banchet oferit la cazinoul ofiţerilor, cînd venise vorba de Schiller, colonelul Kraus von Zillergut se amestecă netam-nesam în vorbă :

„Am văzut ieri, domnilor, un plug cu aburi tras de o locomotivă. Închipuiţi-vă, domnilor, de o locomotivă ; dar nu numai de una, de două locomotive ! Zăresc fum, mă duc mai aproape şi ce să vezi : o locomotivă, iar de partea cealaltă a doua. Spuneţi şi dumneavoastră, domnilor, dacă nu e caraghios ? Două locomotive, ca şi cum una n-ar ajunge."

Tăcu, şi după o clipă de gîndire, urmă : „Dacă se isprăveşte benzina, automobilul trebuie să se oprească. Şi asta am văzut-o ieri. Şi se pălăvrăgeşte despre virtutea inerţiei, domnilor. Nu merge, stă locului, nu se mişcă, n-are benzină. Nu vi se pare ridicol ?"

În tîmpenia lui, era şi foarte evlavios. Avea în apartament un mic altar de casă. Se ducea foarte des să se spovedească şi să se împărtăşească, la biserica Sfîntului Ignaţiu, iar de la izbucnirea războiului, se ruga pentru izbînda oştilor austriece şi nemţeşti. Amesteca creştinismul cu visurile sale despre hegemonia germană. După credinţa lui, Dumnezeu trebuia să ajute imperiului să prade bogăţiile şi să cotropească teritoriile celor învinşi.

Se înfuria cumplit cînd citea în gazete că un nou transport de prizonieri a fost adus în ţară.

— Ce rost are să transporţi prizonierii ? obişnuia el să spună în asemenea prilejuri. Trebuiesc împuşcaţi toţi fără milă. Să jucăm pe cadavre. Toţi civilii din Serbia să fie arşi pînă la unul. Copiii să fie spintecaţi cu baionetele !

Era aşadar, la fel de fioros ca „poetul" german Vierordt, care în timpul războiului a publicat

versuri în care propovăduia ideea ca Germania să urască şi să ucidă cu inimă de fier milioanele de diavoli francezi :

„Spre înaltul cerului,
peste culmile munţilor
să se înalţe mormane de oase omeneşti
şi carne fumegîndă."

*

Terminînd cursurile cu teteriştii, locotenentul-major Lukáš ieşi la plimbare cu Max.

— Îmi permit să vă atrag atenţia, domnule *oberlaitnant* — zise Švejk, grijuliu — că trebuie să fiţi foarte atent cu cîinele ăsta, să nu fugă. S-ar putea să i se facă dor de fostul lui cămin şi s-o ia razna dacă i-aţi da drumul din curea. Şi v-aş mai sfătui să nu treceţi cu el prin piaţa Havliček, pentru că pe acolo hoinăreşte dulăul măcelarului de la „Mariansky obraz", care e foarte rău şi muşcă al dracului. Cum zăreşte cîine străin prin raionul lui, se burzuluieşte, bănuindu-l că vrea să-i fure mîncarea. E ca cerşetorul de la biserica Sfîntului Haštal.

Max zburda vesel prin casă, se încurca printre picioarele locotenentului-major, răsucea cureluşa în jurul săbiei şi arăta grozav de bucuros, presimţind plimbarea.

Ieşind în stradă, locotenentul-major. Lukáš se îndreptă cu cîinele spre Příkopy. In colţul străzii Panská trebuia să se întîlnească cu o doamnă. În acelaşi

timp însă se gîndea şi la ale lui. Despre ce să vorbească el a doua zi elevilor? Cum determinăm înălţimea unei coline? De ce indicăm întotdeauna înălţimea pornind de la nivelul mării? Cum se calculează înălţimea simplă a unei coline a cărei înălţime a fost stabilită în raport cu nivelul mării? Ei, drăcia dracului, ce i-a venit Ministerului de Război să introducă asemenea lucruri în programul şcolii? Astea-s pentru artilerie. Şi pe urmă, nu sînt hărţile statului-major? Cînd duşmanul e la cota 312, ce rost mai are să stai să te gîndeşti de ce înălţimea acestui deal a fost stabilită de la nivelul mării, sau să calculezi ce înălţime are dealul respectiv? Te uiţi pe hartă şi basta!

Firul acestor gînduri îi fu curmat de un „halt" autoritar, tocmai cînd se apropia de strada Panská.

La auzul acestui strigăt, cîinele încercă să se smulgă cu lanţ cu tot, şi lătrînd de bucurie se năpusti asupra celui care rostise autoritarul „halt".

În faţa locotenentului-major se afla colonelul Kraus von Zillergut. Locotenentul-major Lukáš salută şi luă poziţia de drepţi în faţa superiorului, cerîndu-şi scuze că nu-l văzuse.

Colonelul Kraus era vestit printre ofiţeri pentru mania lui de a opri lumea pe stradă. El considera salutul drept un element de care depindea izbînda în război şi pe care se întemeiază toată forţa armatei.

— În salut, soldatul trebuie să pună tot sufletul, declara el cu o convingere oarbă, de caporal.

Avea grijă ca cel care dă onorul să execute salutul conform regulamentului pînă în cele mai mici amănunte, corect şi cu demnitate.

Îi pîndea pe toţi cei care treceau prin faţa lui, de la soldat pînă la locotenent-colonel. Soldaţii care salutau într-o doară, atingînd doar cozorocul capelei, ca şi cum ar fi vrut să spună „noroc bun" erau duşi chiar de el de-a dreptul la cazarmă, pentru a fi pedepsiţi.

Scuza : „N-am văzut", nu era valabilă.

— Soldatul — obişnuia el să spună — trebuie să-şi caute superiorul prin mulţime şi să nu se gîndească decît la îndeplinirea îndatoririlor sale, prescrise în regulamentul serviciului interior. Cînd cade pe cîmpul de luptă, înainte de-şi dă sufletul, e dator să salute. Cel care nu ştie să salute, sau se face că nu vede, sau salută de mîntuială, în ochii mei nu mai e om, e o bestie.

— Domnule locotenent-major — începu colonelul Kraus pe un ton aspru — gradele inferioare sînt datoare să dea onorul gradelor superioare. Obiceiul ăsta n-a fost încă desfinţat. Asta ar fi una. Şi-n al doilea rînd : de cînd au luat obiceiul domnii ofiţeri să iasă pe promenadă cu cîini furaţi ? Da, cu cîini furaţi. Un cîine care aparţine altuia, e un cîine furat.

— Cîinele ăsta, domnule colonel... replică locotenentul-major Lukáš.

— E al meu, domnule locotenent-major, îl întrerupse răstit superiorul. E Lux al meu.

Şi Lux, alias Max, îşi aminti de fostul stăpîn, ştergînd cu totul din inimă pe noul său protector: se smunci cu lanţ cu tot şi se năpusti asupra colonelului, manifestînd bucuria pe care o simte liceanul de clasa a şasea în clipa cînd se vede înţeles de fiinţa iubită.

— Plimbatul cu cîini furaţi, domnule locotenent-major, nu cadrează cu demnitatea de ofiţer. N-aţi ştiut? Un ofiţer nu poate cumpăra un cîine înainte de a fi încredinţat că-l poate cumpăra fără urmări nefaste, tună mai departe colonelul Kraus, mîngîindu-l pe Lux-Max care, din ticăloşie, începu să mîrîie la locotenentul-major, arătîndu-şi colţii, de parcă l-ar fi asmuţit colonelul: „şo, pe el!"

— Domnule locotenent-major — urmă colonelul — dumneata socoţi că e drept să călăreşti pe un cal furat? N-ai citit anunţul din *Bohemia* şi din *Tageblatt*, că mi s-a pierdut grifonul? N-ai citit anunţul pe care l-a dat la gazetă superiorul dumitale?

Colonelul îşi frîngea mîinile.

— Într-adevăr, frumos, ofiţeri tineri! Unde-i disciplina? Colonelul publică anunţuri şi locotenentul-major nu le citeşte.

„Ah, dacă ţi-aş putea cîrpi cîteva perechi de palme, hoşorogule", îşi spunea în acelaşi timp locotenentul-major Lukáš, uitîndu-se la favoriţii colonelului, care-i aminteau de părul urangutanului.

— Vino cu mine o clipă, îl rugă colonelul. Şi merseră împreună, întreţinîndu-se foarte plăcut:

— Pe front, domnule locotenent-major, nu ţi se mai poate întîmpla una ca asta. De bună seamă că

e foarte neplăcut să te plimbi în spatele frontului cu cîini furaţi. Da! Să te plimbi cu cîinele superiorului, într-o vreme în care pierdem zilnic sute de ofiţeri pe cîmpul de bătălie, şi anunţurile nu se citesc. Aş putea publica o sută de ani că mi s-a pierdut cîinele. Două sute de ani, trei sute de ani!

Colonelul îşi suflă nasul zgomotos, semn că-i sărise zdravăn ţandăra:

— Îţi poţi continua plimbarea, se întoarse deodată brusc şi-şi văzu de drum, plesnindu-şi furios cu cravaşa pulpanele mantalei.

Locotenentul-major Lukáš trecu pe celălalt trotuar, de unde auzi din nou: „Halt!" Colonelul oprise un nenorocit de rezervist care se gîndea probabil acasă, poate la mama lui, şi nu-l băgase în seamă.

Colonelul îl tîrî personal, la cazarmă, pentru a-i administra pedeapsa cuvenită, tratîndu-l pe drum cu tot felul de insulte.

„Ce să fac eu cu Švejk? se gîndi locotenentul-major. Îi mut fălcile; nu, atîta nu-i ajunge. Chiar dacă l-aş jupui de viu, tot e prea puţin pentru un nătărău ca el!" Şi, fără să mai ţină seama că trebuia să se întîlnească cu o cucoană, o luă spre casă cu-o falcă-n cer şi una-n pămînt.

„Îl ucid, ticălosul!" îşi zise, urcîndu-se în tramvai.

*

În acest timp, bravul soldat Švejk încinsese o discuţie cu ordonanţa de la cazarmă. Soldatul adusese

nişte hîrtii locotenentului, să le iscălească, şi îl aştepta.

Švejk îl cinsti cu o cafea. Stînd la taifas îşi împărtăşiră unul altuia părerea că Austria va pierde războiul.

Vorbeau despre asta cu atîta siguranţă, ca şi cînd lucrul ar fi fost de la sine înţeles. În nesfîrşita lor convorbire, fiecare cuvînt ar fi fost considerat, fără îndoială, la tribunal, drept o crimă de înaltă trădare şi amîndoi ar fi ajuns la spînzurătoare.

— Împăratul trebuie să se fi tîmpit de-a binelea din toată afacerea asta, declară Švejk. Las'că prea deştept n-a fost el niciodată, dar războiul ăsta, cu siguranţă că-i pune capac.

— E tîmpit, întări sentenţios soldatul. E tîmpit de dă în gropi. Poate că el, săracul, nici nu ştie că-i război. Le-o fi fost, poate, ruşine să i-o spună. Ce, crezi că s-a iscălit chiar el pe manifestul ăla către popoarele lui ? Aş ! Asta-i curată şarlatanie ! L-au tipărit fără ştirea lui, că el nu mai e în stare să judece.

— S-a sfîrşit cu el, adăugă Švejk cu siguranţa cunoscătorului. Se scapă-n pantaloni şi trebuie să-l hrănească ca pe un copilaş. Deunăzi ne-a povestit un domn la cîrciumă, că are două doici şi că împăratul suge ţîţă de trei ori pe zi.

— De s-ar sfîrşi o dată — oftă soldatul de la cazarmă — să mîncăm o bătaie zdravănă şi să fie iarăşi linişte în Austria.

Şi discuţia continuă pe această pantă, pînă cînd Švejk dădu Austriei sentinţa definitivă : O monarhie aşa de tîmpită nici n-are ce căuta pe lumea asta, la care celălalt, pentru a da oarecum o confirmare practică acestei aprecieri, adăugă : Cum ajung pe front, spăl putina !

Apoi, după ce amîndoi exprimară părerea poporului ceh cu privire la război, soldatul de la cazarmă repetă ceea ce auzise în ziua aceea prin Praga : că la Nachod se aud bubuituri de tun şi că ţarul Rusiei va sosi foarte curînd în Cracovia.

După care îşi manifestaseră indignarea că grîul din Cehia este cărat în Germania şi că soldaţii nemţi capătă ţigări şi ciocolată.

Îşi amintiră apoi de războaiele din trecut şi Švejk argumentă cu seriozitate că nici pe vremea cînd în cetăţile asediate se aruncau bombe puturoase nu era o fericire să lupţi. Citise el că undeva o cetate fusese încercuită trei ani de zile şi duşmanul nu făcea altceva decît să se distreze în felul ăsta cu cei încercuiţi.

Fără îndoială c-ar mai fi avut de spus multe lucruri interesante şi instructive, dacă convorbirea nu le-ar fi fost întreruptă de întoarcerea locotenentului-major Lukáš.

Locotenentul-major semnă hîrtiile, oprindu-şi din cînd în cînd privirile nimicitoare asupra lui Švejk. După plecarea soldatului îi porunci să-l urmeze în odaie.

Ochii locotenentului-major aruncau fulgere înspăimîntătoare. Se așeză pe scaun și, uitîndu-se la Švejk, chibzuia cum să înceapă masacrul.

„Mai întîi îi ard cîteva peste bot — își zise locotenentul-major — apoi îi zbrobesc nasul și-i rup urechile, pe urmă văd eu ce-i mai fac."

Švejk se opri în fața lui și, privindu-l cu ochii lui blajini și nevinovați, se încumetă să tulbure tăcerea premergătoare furtunii, cu următoarele cuvinte :

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că vi s-a prăpădit pisica. A înghițit crema de ghete și-a binevoit să crape. Am aruncat-o în pivniță, dar în a vecinului. O pisică de Angora, așa de cuminte și de frumoasă, nu mai găsiți...

„Dumnezeule, ce mă fac cu el ? îi săgetă prin minte locotenentului-major. Are o mutră așa de tîmpită !"

Ochii blajini și nevinovați străluceau cu aceeași netulburată blîndețe și bunătate, îmbinate cu un desăvîrșit echilibru sufletesc, care vădea că totul e în perfectă ordine, că nu s-a întîmplat nimic, și chiar dacă se va fi întîmplat ceva, tot e bine, din moment ce se întîmplă ceva. Locotenentul-major Lukáš sări în sus, dar nu-l lovi pe Švejk, așa cum își pusese în gînd să facă de la bun început. Îi vîrî doar pumnul sub nas și zbieră :

— Švejkule, ai furat cîinele !

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că nu știu să se fi întîmplat un asemenea caz în ultima vreme și îmi îngădui să vă mai amintesc, dom-

nule *oberlaitnant*, că pe Max l-aţi luat după-masă la plimbare, aşa că eu nu l-am putut fura. Mi-am zis eu, de cum v-am văzut, că veniţi fără cîine, că ceva trebuie să se fi întîmplat. Asta îmi aminteşte o întîmplare: Pe strada Spálená este un curelar, pe nume Kuneš. Curelarul, nu era chip să iasă cu cîinele: ori îl lăsa pe undeva, prin vreo cîrciumă, ori i-l fura, ori i-l lua careva cu împrumut şi uita să i-l mai aducă înapoi...

— Švejk, dobitocule, *himmellaudon*, tacă-ţi gura! Dumneata ori eşti un ticălos rafinat, ori eşti o vită şi un tîmpit fără pereche. Tot timpul mă omori cu exemplele, dar ţine minte, cu mine nu te joci! De unde ai adus cîinele? Cum ai ajuns la el? Ştiai că e al colonelului nostru care şi l-a luat înapoi cînd ne-am întîlnit din întîmplare? Ştii că asta-i o ruşine nemaipomenită? Haide, spune adevărul, l-ai furat ori nu l-ai furat?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că nu l-am furat.

— Ştiai că e un cîine furat?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, ştiam că e un cîine de furat.

— Švejk, pentru numele lui Dumnezeu, te împuşc, vită ce eşti, dobitocule, boule, măgarule, scîrnăvie. Eşti chiar atît de tîmpit?

— Chiar aşa, cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*.

— De ce mi-ai adus un cîine furat, de ce mi-ai băgat în casă bestia aia? De ce?

— Ca să vă fac o bucurie, domnule *oberlaitnant* !

Şi ochii lui Švejk priveau cu seninătate şi blîndeţe chipul locotenentului-major, care se aşeză pe scaun suspinînd :

— De ce mă pedepseşte Dumnezeu cu vita asta ?

Şedea pe scaun, într-o resemnare tăcută ; se simţea neputincios nu numai să-i cîrpească lui Švejk o pereche de palme, dar măcar să-şi răsucească o ţigară ; nici nu-şi dădu seama de ce-l trimisese pe Švejk să cumpere *Bohemia* şi *Tageblatt* şi de ce-l pusese să citească şi el anunţul domnului colonel, cu privire la cîinele furat.

Švejk se înapoie cu ziarele deschise la mica publicitate. Era radios şi raportă vesel :

— Este ! domnule *oberlaitnant*. Şi ce frumos descrie domnul *oberst* grifonul furat ! Ţi-e mai mare dragul, şi-i mai dă şi o sută de coroane răsplată celui care i-l aduce înapoi. Asta-i recompensă, clasa-ntîi ! De obicei nu se dă decît cincizeci de coroane. Era la Košiře unul, Božetěch, care numai din asta trăia. Fura cîte un cîine, apoi căuta în ziare la mica publicitate şi cum dădea de anunţ, se şi înfiinţa. Odată a furat un *spitz* negru, de toată frumuseţea şi fiindcă stăpînul nu dădea nici o veste a dat el singur anunţ la gazetă. L-a costat cinci coroane, atîtea anunţuri a dat, pînă ce s-a prezentat un domn, care pretindea că el pierduse cîinele dar că-şi zisese că ar fi zadarnic să-l mai caute, fiindcă nu mai credea în cinstea oamenilor. Acum — zicea el — vede că tot se mai găsesc oameni cinstiţi pe lume şi asta îl bucură.

Zicea că în principiu nu e pentru răsplătirea cinstei, dar că-i dăruieşte ca amintire o carte a lui, despre creşterea florilor în casă şi-n grădină. Drăguţul de Božetěch a înşfăcat *spitzul* negru de labele dinapoi şi dă-i cu el în capul stăpînului şi de atunci s-a jurat că nu mai dă anunţuri la ziare. Zicea că mai bine vinde cîinele la crescătorie, dacă nu dă nimeni anunţ.

— Du-te de te culcă, Švejk, îi porunci locotenentul-major. Ai fi în stare să-mi îndrugi la prăpăstii pînă dimineaţă.

Apoi se duse şi el la culcare şi toată noaptea îl visă numai pe Švejk : că furase şi calul prinţului moştenitor, pe care i-l adusese lui şi că prinţul moştenitor l-a recunoscut în timpul parăzii, pe cînd el, nenorocosul locotenent-major Lukáš, trecea călare în fruntea companiei.

Dimineaţa, locotenentul-major se simţea ca după o noapte de chef, urmată de o bătaie zdravănă. O mare greutate îi apăsa sufletul. Spre dimineaţă, istovit de visul îngrozitor, adormi din nou şi nu se trezi decît cînd auzi nişte bătăi în uşă. Prin crăpătura ei se ivi chipul plin de bunătate al lui Švejk, care întrebă cînd să-l trezească pe domnul locotenent-major.

Locotenentul-major gemu în pat :

— Afară, dobitocule. Of, e îngrozitor !

În timp ce Švejk îi aducea gustarea de dimineaţă, locotenentul-major se pomeni surprins de o nouă întrebare :

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major: n-aţi dori să vă fac rost de un căţeluş?

— Cum te-aş mai trimite, Švejkule, în faţa tribunalului militar! oftă adînc locotenentul-major. Dar ştiu că asta n-ar schimba nimic. Domniile lor te-ar achita, fără-ndoială, fiindcă asemenea tîmpit n-au mai văzut de cînd s-au născut. Priveşte-te în oglindă! Cînd îţi zăreşti mutra asta de dobitoc, nu-ţi vine rău? Eşti cea mai proastă glumă a naturii. Hai, spune drept, Švejk, dumitale îţi placi?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că nu-mi plac; nu ştiu cum, dar în oglinda asta arăt cam spanchiu sau cam aşa ceva. Asta-i oglindă neşlefuită. Băcanul Staněk, ăl de vinde ceai chinezesc, a avut odată în faţa prăvăliei o oglindă bulbucată, şi oricine se privea în ea, îi venea să borască. Îţi făcea gura mare, capul cît o baniţă, burta ca de popă bine băut; ce mai tura-vura, erai altul. Odată a trecut pe acolo domnul prefect, s-a privit şi el şi pe loc a poruncit să se scoată oglinda.

Locotenentul-major îi întoarse spatele, suspină adînc şi găsi cu cale că ar fi mai nimerit să se ocupe de cafeaua cu lapte decît de Švejk.

Švejk se şi apucase să deretice prin bucătărie. Locotenentul-major Lukáš îl auzi cîntînd:

„Grenevil mărşăluieşte pe sub poarta Praşnă.
Sabia îi străluceşte şi-i plînge frumoasa".

După un răstimp, din bucătărie se auzi din nou :

„Noi ostașii, sîntem domni,
Ne iubesc fetele toate,
Bani avem și peste tot noi o ducem bine".

„Cred și eu că ție îți merge bine, nătărăule", își spuse locotentntul-major scuipînd scîrbit.

In ușă se ivi capul lui Švejk :

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că a venit după dumneavoastră de la cazarmă ; trebuie să vă duceți numaidecît la domnu colonel ; ordonanța e aici.

Și pe un ton confidențial adăugă :

— O fi poate din pricina cățelului...

— Am auzit, se adresă locotenentul-major, în vestibul, ordonanței care tocmai se pregătea să-i raporteze.

Rostise aceasta cu un glas sugrumat și plecă aruncîndu-i lui Švejk o privire nimicitoare.

Nici vorbă de raport ; pe locotenentul-major îl aștepta ceva mai rău. Cînd intră în cancelarie, colonelul ședea în fotoliu și era foarte întunecat :

— Acum doi ani, domnule locotenent-major — începu colonelul — v-ați manifestat dorința de a fi transferat la regimentul 91 din Budějovice. Dumneavoastră știți unde se află Budějovice ? Pe Vltava, da, pe Vltava ; acolo se varsă în ea Egerul, sau cam așa ceva. Orașul e mare, aș zice, plăcut chiar, și dacă nu mă înșel are și cheiuri. Știți ce este un chei ? E un zid, ridicat deasupra apei. Da... De altfel, asta

n-are nici o legătură cu chestiunea. Am făcut pe-acolo nişte manevre.

Colonelul tăcu şi uitîndu-se stăruitor în călimară trecu repede la altă temă :

— Ştiţi, cîinele meu s-a stricat la dumneavoastră. Nu vrea să mai mănînce nimic. Ia te uită, în călimară e o muscă ! Ce ciudat să cadă iarna muşte în călimară ! Ce dezordine !

„Hai, dă drumul o dată la ce ai de spus, hodorogule", îşi zise locotenentul-major.

Colonelul se ridică şi începu să se plimbe prin cancelarie.

— Am stat şi-am chibzuit mult, domnule locotenent-major, cum să fac ca să nu se mai repete ceea ce s-a întîmplat, şi mi-am adus aminte că aţi dorit să fiţi transferat la regimentul 91. Comandantul suprem ne-a comunicat nu demult că la regimentul 91 din Budějovice se simte o mare lipsă de ofiţeri, pentru că sîrbii i-au *ucis* pe toţi. Vă asigur, pe cuvînt de onoare, că pînă în trei zile veţi fi la regimentul 91, la Budějovice, unde se formează cîteva *batalioane de marş*. Nu trebuie să-mi mulţumiţi. Armata are nevoie de ofiţeri care...

Şi neştiind ce să mai zică, se uită la ceas şi spuse :

— E zece şi jumătate ! E timpul să plec la raportul pe regiment.

Cu asta, plăcuta convorbire luă sfîrşit. Locotenentul-major se simţi foarte uşurat cînd ieşi din cancelarie. Se duse la şcoala de teterişti unde anunţă

că în zilele ce urmează pleacă pe front, și că organizează cu acest prilej o petrecere de adio la Nekazanká.

Cînd sosi acasă, îl întrebă pe Švejk, cu tîlc :

— Ascultă Švejk, dumneata știi ce este un „*marschbatalion ?*"

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că „marș-batalionul" este un „marșbatiac" și că „marșca" este o „marșcompanie". Așa le prescurtăm noi.

— Ei află atunci, Švejkule — urmă locotenentul-major cu glas ceremonios — că pleci cu mine, cu „*marșbatiacul*", dacă îți place așa de mult prescurtarea. Dar să nu-ți închipui că pe front o să te poți ține de parascovenii ca aici. Ei, ce zici, te bucuri ?

— Cu respect raportez, domnule *oberlaitnant*, că mă bucur mult, răspunse bravul soldat Švejk. Ce bine are să fie cînd vom cădea împreună pentru maiestatea sa împăratul și pentru familia lui !

POSTFAȚĂ LA VOLUMUL ÎNTÎI :

ÎN SPATELE FRONTULUI

Terminînd volumul I al romanului Peripețiile bravului soldat Švejk (În spatele frontului), *anunț că urmează să apară, în curînd unul după altul, două volume :* Pe front *și* În captivitate. *Și în aceste volume, soldații și poporul vor acționa întocmai ca în viața de toate zilele.*

Viața nu este o școală de maniere elegante. În viață, fiecare se exprimă așa cum știe. Maestrul de ceremonii, doctor Guth, vorbește altfel decît cîrciumarul Palivec de la „Potirul", iar acest roman nu este un manual de maniere alese, pentru salonarzi, sau o carte educativă întru cunoașterea expresiilor care pot fi folosite în societate. E o frescă istorică a unei anumite epoci.

Dacă o expresie mai tare, dar care e în circulație, se cere întrebuințată, nu preget să o redau întocmai, așa cum e. Perifrazarea sau înlocuirea prin puncte le consider drept cea mai stupidă falsificare. Astfel de cuvinte sînt folosite și în Parlament.

Bine s-a spus cîndva, că un om bine educat poate citi orice. Împotriva a ceea ce este firesc se ridică numai porcii și bădăranii ipocriți, care în purismul

lor abject, nu se uită la conținut și se năpustesc minioși asupra cuvintelor izolate.

Cu ani în urmă, am citit critica unei nuvele, în care criticul era furios din pricină că autorul scrisese: „Și-a suflat și și-a șters nasul". Expresia pare a fi împotriva a ceea ce este estetic și înălțător, în literatura care trebuie pusă la dispoziția poporului.

Și asta nu-i decît o mică mostră de ce fel de dobitoace se nasc sub soare.

Oamenii care se indignează de o expresie mai tare sînt niște lași, căci realitatea vieții îi va surprinde nepregătiți și tocmai acești oameni slabi sînt cei mai mari dușmani ai culturii și ai formării caracterelor.

Dumnealor ar educa poporul ca o ceată de omuleți hipersensibili, de masturbanți ai falsei culturi, de tipul Sfîntului Alois, despre care se povestește, în cartea călugărului Eustațiu, că auzind pe unul slobozindu-și vînturile, s-a pornit pe plîns și numai în rugăciune și-a putut regăsi liniștea.

Acest soi de oameni care își arată indignarea în văzul lumii caută în schimb, cu nespusă plăcere, closetele publice, pentru a citi acolo inscripțiile nerușinate de pe pereți.

Folosind în cartea mea cîteva expresii tari, am putut constata în treacăt, cum se vorbește în realitate.

Nu-i putem cere cîrcimarului Palivec să vorbească ales ca doamna Laudová, doctorul Guth, doamna Olga Fastrová și mulți alții care ar dori să facă din Republica Cehoslovacă un mare salon cu parchete, în care să se umble în frac, cu mănuși, să se vorbească

numai cu cuvinte alese și să se cultive manierele elegante de salon, sub al căror văl, tocmai filfizonii salonarzi se aruncă în brațele celor mai feroce destrăbălări și excese.

Cu acest prilej, țin să amintesc că Palivec, cîrciumarul, trăiește. A supraviețuit războiului, pe care l-a petrecut în temniță, și a rămas mereu același, așa cum l-am cunoscut atunci cînd a dat peste el pacostea cu tabloul împăratului Franz Josef.

A venit să mă viziteze, după ce s-a văzut pomenit în carte și a cumpărat mai bine de douăzeci de fascicole din primul număr, pe care le-a împărțit cunoscuților, contribuind astfel la difuzarea cărții.

S-a bucurat sincer că am scris despre dînsul și că l-am descris ca pe un vestit „gură spurcată".

— Pe mine nu mă mai poate schimba nimeni, mi-a spus el. Toată viața mea am fost „spurcat la gură" ; am vorbit pe șleau, așa cum am gîndit și tot așa voi vorbi și de aici înainte. N-o să-mi pun eu lacăt la

şi cu cît beam mai mult, cu atît eram mai treji, şi turnam în noi fără încetare, bere, vin, lichioruri. Astăzi nu mai există adevăratul spirit militar. Dracu ştie care o fi cauza. Nici o vorbă de duh ; numai şi numai poveşti fără cap şi fără coadă. Ascultaţi numai, cum vorbesc cei din capătul mesei, despre America. Fiţi atenţi.

De la celălalt capăt al mesei se auzea o voce stridentă, care striga :

— America nu poate intra în război. Americanii şi englezii sînt la cuţite. America nu e pregătită d război.

Colonelul Schröder oftă adînc şi remarcă :

— Asta-i pălăvrăgeala ofiţerilor de rezervă. N putea să-i ia dracul înainte de a ajunge aici ? Pîn ieri, oamenii ăştia mai erau conţopişti pe undeva, l vreo bancă, sau făceau cornete şi vindeau mirodenii sare de lămîie şi cremă de ghete, sau povesteau co piilor la şcoală că foamea îi goneşte pe lupi di pădure ; iar astăzi, dumnealor ar vrea să fie pe p cior de egalitate cu ofiţerii activi, să înţeleagă to şi să-şi bage nasul în toate. Şi cînd avem ofiţeri tivi cum este locotenentul-major Lukáš, dumnea nici nu catadicseşte să vie printre noi.

Colonelul plecă acasă prost dispus. A doua zi mineaţă, cînd se trezi, se întunecă şi mai rău. gazeta pe care o citea în pat, întîlnise la ştirile de front de cîteva ori aceeaşi frază, în care se preci că „oştile noastre au fost retrase pe poziţii dinain pregătite". Apuseseră zilele „de glorie" ale armat

austriece, care semănau ca două picături de apă cu zilele de la Šabac.

Sub această impresie porni colonelul Schröder, la orele zece dimineața, spre acea faimoasă ceremonie pe care, poate pe bună dreptate, aspirantul o numise : judecata din urmă.

Švejk și aspirantul stăteau aliniați în curtea cazărmii și-l așteptau să sosească. Erau adunați subofițeri, ofițerul de serviciu, aghiotantul regimentului, sergentul furier de la cancelaria regimentului, cu actele învinuiților, pe care îi aștepta securea grea a justiției — *regimentsraport*.

În sfîrșit, colonelul își făcu apariția, posomorît, însoțit de căpitanul Sagner de la școala de aspiranți. Bătea nervos cu cravașa în carîmbul cizmelor.

După ce primi raportul, trecu de cîteva ori, fără să scoată o vorbă, prin preajma lui Švejk și a aspirantului, care făceau *„rechtsschaut"* [1], sau *„linksschaut"* [2], după direcția din care apărea colonelul. O făceau cu atîta conștiinciozitate, încît ar fi putut foarte bine să rămînă cu gîturile sucite, dat fiind că nervoasa plimbare a colonelului a durat destul de mult.

În sfîrșit, colonelul se opri în fața aspirantului, care raportă :

— Sînt aspirantul...

— Știu, i-o reteză scurt colonelul. Capul răutăților în școala de aspiranți... Cu ce vă ocupați în ci-

---

[1] Capul la dreapta (germ.).
[2] Capul la stînga (germ.).

vil ? Aha ! Studiați filozofia clasică ? Așadar, un intelectual depravat...

Domnule căpitan — strigă către Sagner — adună, te rog, toată școala de aspiranți. Bineînțeles — continuă el apoi, adresîndu-se din nou învinuitului — domnișorul face parte din tagma studenților în filozofie, cu care noi trebuie să ne murdărim mîinile aici. *Kehrt euch!* Nici nu mă îndoiam : Faldurile mantalei în dezordine arată de parcă acum ar fi venit de la fete, sau s-ar fi tăvălit prin bordel. Stai băiețașule, că te învăț eu...

Elevii școlii de aspiranți intrară în curtea regimentului.

— În careu ! ordonă colonelul, și elevii se încolonară într-un careu strîns, în jurul împricinaților și al colonelului.

— Ia uitați-vă la omul ăsta, începu el să zbiere, arătînd cu cravașa spre aspirant. Bețivul ăsta a băut cinstea voastră de aspiranți, în care trebuie să fie educate cadrele de ofițeri fruntași, care să conducă trupele spre glorie, pe cîmpul de bătălie. Dar vă întreb, unde ar fi în stare să-și conducă oamenii acest bețivan ? Dintr-o cîrciumă în alta. Ar bea, cu nerușinare, toată rația de rom a ostașilor... Poți să spui ceva în apărarea dumitale ? Nu poți. Uitați-vă la el. Nu-i în stare să spună ceva nici măcar pentru propria lui apărare, și în civil studiază filozofia clasică. Într-adevăr, ce-i drept, *un caz clasic*.

Colonelul rosti ultimele cuvinte rar și apăsat, cu tîlc, și după ce scuipă disprețuitor, reluă :

— Un filozof clasic, care în stare de beție se leagă noaptea de ofițeri, smulgîndu-le chipiul de pe cap. *Mensch!*[1] Norocul dumitale că n-a fost vorba decît de un *ofițer de artilerie!*

În aceste cuvinte era concentrată toată ura pe care cei de la 91 infanterie o nutreau față de regimentul de artilerie din Budějovice. Vai și amar de artileristul care pica noaptea în mîinile patrulei regimentului 91, sau viceversa. Această ură grozavă, neîmpăcată, transmisă din contingent în contingent, se concretiza prin răzbunări sîngeroase, sub formă de vendeta, fiind alimentată de ambele părți, de tradiționalele povestiri despre artileriștii aruncați în Vltava de către infanteriști, și viceversa, despre încăierările de la „Port-Arthur", de la „Trandafirul" și de pe la alte multe localuri de petrecere din metropola Cehiei de miazăzi.

— Nu încape îndoială — continuă colonelul — că o asemenea faptă trebuie pedepsită exemplar; omul ăsta trebuie eliminat din școala de aspiranți și nimicit din punct de vedere moral. Avem, slavă Domnului, destui intelectuali din ăștia, în armată. Furier!

Furierul de la cancelaria regimentului se apropie grav, cu dosarele și cu un creion în mînă.

În curte domnea o tăcere care semăna cu liniștea mormîntală care se așterne în sala tribunalului, în clipa cînd președintele se pregătește să rostească: „Ascultați sentința!"

Cu o astfel de voce solemnă rosti colonelul sentința:

---

[1] Omule! (Germ.)

— Aspirantul Marek se condamnă la douăzeci și una de zile *verschärft* ; iar după ispășirea pedepsei se va trimite la bucătărie să curețe cartofi.

Apoi, întorcîndu-se spre elevii școlii de aspiranți, le ordonă încolonarea și plecarea. Elevii se încolonară repede în rînduri de cîte patru și o porniră în marș.

Cu acest prilej, colonelul atrase serios atenția căpitanului că elevii nu băteau bine talpa, și-i ordonă să facă cu ei după-amiază o jumătate de oră de marș.

— Trebuie să zbîrnîie, domnule căpitan. O clipă, te rog, mai aveam ceva să vă spun ; era cît pe ce să uit : întreaga școală rămîne consemnată în cazarmă timp de cinci zile, ca să nu-l uite niciodată pe fostul lor coleg, pe acest derbedeu care se numește Marek.

În acest timp, derbedeul de Marek, care stătea alături de Švejk, privea drept înainte, foarte satisfăcut. Chilipir mai mare pentru el, nici că se putea. Hotărît, medita el, e de o mie de ori mai bine să cureți cartofi la bucătărie, să rotunjești găluște și să cureți oase, decît să zbieri cît te țin bojocii, sub focul vijelios al inamicului : *Einzelanfallen ! Bajonett auf !*

Terminînd convorbirea cu căpitanul Sagner, colonelul Schröder se întoarse spre Švejk, se opri în fața lui și se uită la el, mult și stăruitor. În clipa aceea, chipul lui Švejk se prezenta în toată splendoarea lui : fața-i zîmbitoare, încadrată de urechile mari ieșite de sub capela îndesată, exprima siguranță de sine și totală nevinovăție. Ochii lui păreau că în-

treabă : „Nu vă supărați, am făcut vreun rău ? Sînt eu vinovat cu ceva ?"

Iar colonelul sintetiză toate observațiile sale într-o singură întrebare pe care o adresă furierului :

— Idiot ?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberst*, idiot, răspunse Švejk în locul furierului.

Colonelul Schröder făcu un semn aghiotantului și se retraseră amîndoi într-o parte. Apoi îl chemă pe furier și cercetară împreună dosarul lui Švejk.

— Aha, spuse în cele din urmă colonelul ; care va să zică ăsta e faimoasa ordonanță a locotenentului-major Lukáš, pe care, după cum reiese din raportul lui, a pierdut-o la Tábor. Cred că domnii ofițeri ar face bine să se ocupe personal de educația ordonanțelor. Dacă domnul locotenent-major Lukáš a știut să-și aleagă ca ordonanță un idiot atît de notoriu, n-are decît să se frece pe cap cu el. Are destul timp liber pentru că tot nu iese nicăieri. Nu-i așa că nici dumneata nu l-ai văzut vreodată în societatea noastră ? Așa e ? Ei bine, atunci nu încape nici o îndoială că are destulă vreme să-și strunească ordonanța.

Colonelul se apropie de Švejk și privindu-i o clipă chipul candid, îi spuse :

— Vită încălțată ! Ai să faci trei zile *„verschärft"* și după ce ispășești pedeapsa, te prezinți la locotenentul-major Lukáš.

Așa se făcu că Švejk se întîlni din nou cu aspirantul în arestul regimentului, iar locotenentul-major

Lukáš avu o nespusă bucurie, cînd colonelul îl pofti la el spre a-i comunica următoarele :

— Domnule locotenent-major, după cîte știu, cu o săptămînă în urmă, îndată după sosirea dumneavoastră la regiment, mi-ați înaintat un raport în care cereați să vi se dea o ordonanță, întrucît ordonanța pe care ați avut-o s-a pierdut în gara Tábor. Dat fiind că s-a înapoiat...

— Domnule colonel... se auzi glasul rugător al locotenentului-major Lukáš.

— Am hotărît, continuă apăsat colonelul, să-l bag la arest trei zile, iar după aceea vi-l înapoiez...

Copleșit, locotenentul-major Lukáš părăsi cancelaria.

În cele trei zile petrecute în tovărășia aspirantului Marek, Švejk se distră de minune. În fiecare seară organizau manifestări patriotice.

În fiecare noapte, din întunericul închisorii se auzea răsunînd imnul imperial *Gott erhalte unser Kaiser* [1], cîntecul *Prinz Eugen, der edle Ritter* [2] și o serie întreagă de alte cîntece ostășești. Ori de cîte ori venea temnicerul să-i astîmpere, era întîmpinat cu următorul cuplet :

„Bătrînul nostru temnicer,
Nu are loc de veci în cer.

---

[1] Ocrotește-l Doamne pe împăratul nostru.
[2] Prințul Eugen, nobilul cavaler.

Ştiut fiind că locul lui
E tocma-n iadul dracului.
Chiar necuratul îl va duce,
Cu teleguţa — să-l usuce.
Ş-apoi, tăind din el surcele
Pe draci va încălzi cu ele."

Iar pe perete, deasupra laviţei, aspirantul desenă portretul temnicerului, sub care scrise textul unui cîntec vechi :

„Cînd la Praga mă duceam cîrnaţi să cer
Pe şosea un măscărici am întîlnit...
Nu era el măscărici ci temnicer ;
Mă muşca, dacă la timp n-aş fi fugit".

Şi în timp ce arestaţii se distrau în fel şi chip, întărîtînd temnicerul, aşa cum se întărîtă la Sevilla taurii de Andaluzia cu basmaua roşie, locotenentul-major Lukáš aştepta cu nelinişte reîntoarocerea lui Švejk care să-l anunţe că reintră în serviciul lui.

III

PAŢANIILE LUI ŠVEJK LA KIRALYHID

Regimentul 91 infanterie a fost transferat la Most pe Litava-Királyhid.

După trei zile de arest, numai cu trei ore înainte de a fi pus în libertate, Švejk şi teteristul au fost duşi la postul de gardă şi de acolo transportaţi la gară, sub escortă.

— De mult ştiam — îi spuse pe drum aspirantului — că vom fi transferaţi în Ungaria. Acolo se vor forma batalioanele de marş, soldaţii vor face exerciţii de tragere în cîmp, se vor părui cu maghiarii şi pe urmă vom pleca voioşi mai departe, în Carpaţi. Aici, la Budějovice, vor trimite, în locul nostru, o garnizoană ungurească, şi uite-aşa se vor amesteca rasele. Există de altfel o teorie care susţine că cel mai bun mijloc împotriva degenerării e siluirea fetelor aparţinînd altei naţiuni. Treaba asta au făcut-o suedezii şi spaniolii în timpul războiului de treizeci de ani, francezii, pe vremea lui Napoleon — şi acum în regiunea Budějovice o vor face maghiarii şi sînt sigur

că nici nu vor trebui să recurgă la o siluire brutală. Pe măsură ce trece timpul, toate se aranjează cu binișorul. După părerea mea, nu va fi vorba decît de o simplă schimbare. Soldatul ceh se va culca cu fetișcanele maghiare, sărmanele noastre fetițe vor strînge la pieptul lor pe soldații honvedului maghiar, iar peste cîteva veacuri antropologii se vor întreba surprinși cum se face că pe malurile rîului Malša au apărut oameni cu pomeții obrajilor proeminenți.

În general — remarcă Švejk — felul ăsta de împerecheri e foarte interesant. La Praga, cunosc un chelner negru, pe nume Cristian. Tatăl lui a fost regele Abisiniei. Regele ăsta s-a prezentat cîndva, ca număr de atracție, la un circ din Praga, la Stvanice. Aici s-a îndrăgostit de el o profesoară care scria poezioare despre ciobani și despre pîrîiașele din pădure, în revista *Lady*. Dumneaei s-a dus cu el la hotel unde au păcătuit — cum se spune în *Sfînta Scriptură* — și grozav s-a minunat cînd a născut un băiat cu totul și cu totul alb. Da, să vezi că după paisprezece zile, băiețașul a început să se bronzeze. Arămiu, arămiu, dar peste o lună a prins a se înnegri. Peste o jumătate de an s-a făcut tuciuriu ca taică-său — regele Abisiniei. L-au dus la clinica dermatologică să-l decoloreze, dar acolo au spus că pielea e veritabilă, neagră-tuciurie, și că nu-i nimic de făcut. Așa de rău își pierduse capul maică-sa că a început să ceară pe la toate revistele rețete și sfaturi împotriva negrelei, că pînă la urmă au umflat-o și au dus-o la balamucul Katerina. Pe micuțul negru l-au dat la orfelinat unde

se distrau de minune pe seama lui. Mai tîrziu s-a făcut chelner și dansator prin cafenelele de noapte. Astăzi, de pe urma lui se nasc mulatri cehi cu mare succes la dame și care nu mai sînt așa de vopsiți ca el. Un student în medicină, care venea pe la cîrciuma „La Potirul", ne-a povestit odată că socoteala nu-i chiar atît de simplă. O corcitură de asta plodește alte corcituri și la urmă ajung să nu se mai deosebească de albi. Pe neașteptate, însă, într-o generație oarecare apare iarăși un negru. Închipuiți-vă nenorocirea. Dumneata te însori cu o domnișoară. Bine. Javra e albă ; albă de tot ; și deodată, pe nepusă masă, naște un negru. Și dacă cumva, cu nouă luni în urmă, o fi fost la „Variété" să vadă întrecerile atletice la care a concurat și vreun negru, de bună seamă că treaba asta te cam pune pe gînduri.

— Cazul negrului dumitale Cristian — spuse aspirantul — trebuie privit și din punctul de vedere al războiului. Să zicem că pe negrul ăsta îl încorporează. Bun ! E praghez și ține deci de regimentul 28. Cred că ai auzit că regimentul 28 a trecut la ruși. Ce zici ? Ce-ar spune rușii dacă l-ar lua prizonier și pe negrul Cristian ? Ziarele rusești ar scrie, cu siguranță, că Austria împinge în război trupele sale coloniale, pe care nu le are, și că a ajuns să folosească rezervele de negri.

— Se spunea totuși — interveni Švejk — că Austria are o colonie undeva, la miazănoapte. O țară care se cheamă țara lui Franz Josef...

— Măi băieți, lăsați chestiile astea, le atrase atenția un soldat din escortă. Nu-i cuminte să vorbești astăzi despre o țară a împăratului Franz Josef. Nu mai pomeniți nici un nume... Ați face mai bine dacă...

— N-ai decît să te uiți pe hartă — îi tăie vorba aspirantul — și ai să vezi că într-adevăr există țara celui mai milostiv monarh al nostru, țara lui Franz Josef. După datele statistice nu se găsesc în ea decît sloiuri care sînt aduse în țară cu spărgătoarele de gheață aparținînd întreprinderilor frigorifice din Praga. Această industrie este foarte prețuită și respectată pînă și în străinătate, fiind o întreprindere rentabilă, dar în același timp și primejdioasă. Primejdia cea mai mare e atunci cînd gheața este transportată din țara împăratului Franz Josef prin cercul polar. Vă dați seama de primejdie?

Soldatul din escortă mormăi ceva nedeslușit iar caporalul se apropie să audă mai bine expunerea aspirantului, care continuă cu toată seriozitatea:

— Această singură colonie a Austriei poate aproviziona cu gheață întreaga Europă, și de aceea este un factor de mare importanță în economia națională. Bineînțeles, colonizarea merge destul de încet, pentru că unii din coloniști nu se prezintă, iar alții mor înghețați. Nu-i mai puțin adevărat că prin schimbarea condițiilor climaterice, lucru de care sînt direct interesate Ministerul Comerțului și Ministerul de Externe, sînt speranțe ca uriașele suprafețe de gheață să fie exploatate așa cum se cuvine. În plus, vor fi construite cîteva hoteluri mari, care vor atrage mulțime de

turişti. Bineînţeles că trebuiesc întreprinse lucrări de amenajare a drumurilor şi potecilor printre munţii de gheaţă, trebuiesc desenate indicatoarele turistice. Singura piedică, care îngreunează munca organelor noastre locale, sînt eschimoşii... Dumnealor nu vor, nici în ruptul capului, să înveţe limba germană, adăugă aspirantul, în timp ce caporalul era numai urechi.

Caporalul era activ. Ca civil fusese argat. Era tîmpit şi brutal, înfuleca tot ce-i cădea sub nas şi idealul său în viaţă era să aibă ciorba asigurată.

— Ministerul Învăţămîntului, domnule caporal, a construit, pentru ei, o şcoală cu preţul unor uriaşe cheltuieli băneşti şi sacrificii omeneşti. Cinci arhitecţi au murit de frig...

— Zidarii au scăpat, îl întrerupse Švejk. S-au încălzit cu focul din luleie.

— Dar nu toţi, reluă teteristul. Doi din ei au avut ghinion şi uitînd să mai tragă din lulea, lulelele s-au stins şi au trebuit să-i îngroape în gheaţă. Pînă la urmă, însă, şcoala tot a fost înălţată, din cărămizi de gheaţă şi beton armat, o combinaţie foarte rezistentă. Dar eschimoşii au făcut în jurul şcolii un foc cu lemnele adunate de la vapoarele comerciale naufragiate printre gheţari, şi şi-au atins scopul. Gheaţa pe care fusese construită clădirea s-a topit, şi întreaga şcoală, cu director cu tot şi cu reprezentantul guvernului care trebuia să asiste a doua zi la sfeştanie, s-a prăbuşit în mare. Nu s-a mai putut auzi decît strigătul reprezentantului guvernului, ajuns în apă pîna la

gît : „*Gott strafe England*" [1]. Acuma, cu siguranță că vor trimite trupe care să-i pună la respect pe eschimoși. Nu încape îndoială că războiul cu ei va fi foarte greu. Armatele noastre vor avea de furcă, mai ales cu urșii polari dresați de eschimoși.

— Asta ne-ar mai lipsi acum, observă cu înțelepciune caporalul. Parcă n-ar fi destule invenții de război. Să luăm spre pildă măștile de gaze. O tragi pe cap și ești gata otrăvit ; așa ne spuneau la „*Unteroffizierschule*" [2].

— Asta-i numai așa, ca să ne sperie, interveni Švejk. Soldatul nu trebuie să se teamă de nimic pe lumea asta. Chiar dacă, în luptă, ai cădea să zicem într-o latrină, te lingi frumușel cu limba și te avînți mai departe la atac ; iar cu gazele otrăvitoare ne-am obișnuit cu toții în cazarmă cînd ni se da pîine proaspătă și mazăre cu hrișcă. Am auzit însă că rușii au descoperit acum ceva grozav împotriva gradaților.

— Cred că e vorba de niște curenți electrici speciali — completă teteristul — care se pun în legătură cu steluțele de pe guler făcîndu-le să explodeze pentru că sînt din celuloid. Asta-i o nouă nenorocire pe capul nostru...

Cu toate că venea de la oi, caporalul pricepu în cele din urmă că cei doi își băteau joc de el și plecă de lîngă ei în fruntea escortei.

De altfel se apropiau de gară, unde populația orașului Budějovice aștepta să-și ia rămas bun de la

---

[1] Dumnezeu să pedepsească Anglia (germ.).
[2] Școala de subofițeri (germ.).

regimentul ei. E drept că această despărțire nu avea un caracter oficial, dar piața din fața gării era plină de oamenii care așteptau sosirea ostașilor.

Interesul lui Švejk se concentră asupra mulțimii. Și așa cum se întîmplă mai întotdeauna, și de data asta s-a întîmplat ca bravii soldați să vină în urmă, iar cei escortați sub baionete să sosească cei dintîi. Bravii soldați vor fi înghesuiți mai tîrziu în vagoanele de vite, în timp ce Švejk și aspirantul vor fi instalați într-un vagon special, anume pentru arestați care, de obicei, la trenurile militare, era atașat de vagonul comandantului.

Švejk nu se putu stăpîni să nu strige către mulțime „*Nazdar*"[1] ! și să nu fluture capela. La această ieșire entuziastă a lui Švejk, mulțimea răspunse printr-un puternic „*Nazdar*" care se răspîndi mai departe, ecoul împrăștiindu-se în fața gării, unde cei aflați departe de locul cu pricina începură să-și spună : „Vin ! Vin !"

Caporalul escortei se pierdu cu firea și zbieră la Švejk să-și țină gura. Dar chemarea se răspîndea ca un nahlap. Jandarmii împingeau mulțimea silind-o să deschidă drum escortei în timp ce oamenii nu conteneau să strige cît îi țineau plămînii : „*Nazdar !*" fluturîndu-și șepcile și pălăriile.

Era o manifestație în toată puterea cuvîntului. La ferestrele hotelului din fața gării, niște femei fluturau din batiste și strigau : „Heil !" „*Nazdar*-ul" se ames-

---

[1] Salut (cehă).

tecă și cu un „heil" din rîndurile mulțimii, iar un entuziast care profită de acest prilej ca să strige: *„Nieder mit den Serben"* [1], fu stîlcit în bătaie și călcat nițel în picioare chipurile într-o busculadă neintenționată.

Ca o scînteie electrică se răspîndea mai departe zvonul: „Vin!"

Și escorta înainta, în timp ce Švejk, dintre baionete, făcea binevoitor din mînă către mulțime, iar teteristul saluta grav, cu mîna la chipiu.

Ajunși în cele din urmă la gară se îndreptară spre trenul militar care le fusese indicat. Acolo, îi aștepta fanfara „Asociației de tir" al cărei capelmaistru, năucit de această neașteptată manifestație, era gata-gata să intoneze *Gott erhalte unser Kaiser*. Din fericire, la momentul oportun, își făcu apariția, cu gambeta neagră pe cap, *oberfeldkuratul* Lacina de la divizia a 7-a de cavalerie, și începu să facă puțină ordine.

Apariția părintelui poate fi explicată foarte simplu. *Oberfeldkuratul* Lacina, spaima popotelor ofițerești, veșnic nesătul, mîncău și hulpav, sosise de cu seară la Budějovice, din întîmplare, ca să participe la mica agapă de adio a ofițerilor care plecau cu regimentul. Mîncase și băuse cît zece și într-o stare de îndoielnică luciditate se duse la popotă să mai cerșească de la bucătari niscaiva resturi de mîncare. Înfulecase și acolo cantități respectabile de găluște cu sos, devo-

---

[1] Jos cu sîrbii (germ.).

rase carnea de pe oase ca o pisică sălbatică şi, în cele din urmă, descoperind o sticlă de rom, o trase gîlgîind, pe gît. Spre seară se întoarse să-şi ia rămas bun, acoperindu-se încă o dată de glorie, printr-o nouă beţie. Avea în această privinţă o experienţă bogată. La divizia a 7-a de cavalerie, ofiţerii trebuiau să-i plătească întotdeauna consumaţia.

Dimineaţa i se năzări că e de datoria lui să facă ordine, la plecarea primelor eşaloane ale regimentului. De aceea trecu în revistă mulţimea, iar la gară făcu atîta zarvă încît ofiţerii însărcinaţi cu organizarea plecării se închiseră în biroul şefului de gară, ca să nu dea peste ei.

Iată cum şi-a putut face apariţia la momentul potrivit, în faţa gării, pentru a smulge bagheta din mîna şefului de fanfară care voia să dirijeze: „*Gott erhalte unser Kaiser*".

— Halt, strigă el. Nu începeţi, pînă nu vă fac eu semn. Şi acum pe loc repaus, pînă revin.

Intră în gară şi se luă după escorta pe care o opri cu acelaşi: Halt!

— Încotro? îl întrebă cu asprime pe caporal, care nu mai ştia ce să facă.

În locul lui răspunse cu voce blajină Svejk.

— Sîntem duşi la Bruck; dacă domnul *oberfeldkurat* doreşte, poate merge cu noi.

— Asta am să şi fac, declară părintele, şi întorcîndu-se spre escortă, adăugă: Cine spune că nu pot să merg? *Vorwärts! Marsch!* [1]

---

[1] Înainte marş! (Germ.)

Cînd se văzu în vagonul arestaţilor, preotul de campanie se întinse pe banchetă. Inimosul Švejk îşi scoase mantaua şi o puse sub capul părintelui Lacina, ceea ce făcu pe aspirant să-i şoptească la ureche caporalului înspăimîntat:

— Trebuie să avem grijă de *oberfeldkuraţii* noştri.

Părintele Lacina, întins comod pe bancă începu să pălăvrăgească:

— Iahnia de ciuperci, domnilor, este cu atît mai bună, cu cît are mai multe ciuperci; dar ciupercile trebuiesc mai întîi prăjite cu ceapă şi abia după aceea se adaugă foile de dafin şi ceapa...

— Ceapa, aţi binevoit s-o puneţi mai înainte, îl întrerupse aspirantul, sub privirile deznădăjduite ale caporalului, care vedea totuşi în părintele Lacina pe superiorul lui cu toate că acesta era beat.

Situaţia caporalului era într-adevăr desperată.

— Da, sublinie Švejk. Domnul *oberfeldkurat* are toată dreptatea. Cu cît e mai multă ceapă, cu atît e mai bine. La Pakoměřice era un berar care băga ceapă şi în bere; zicea că ceapa taie setea. Ceapa este, în general, un lucru grozav. Ceapa coaptă se pune şi la buboaie...

În acest timp, părintele Lacina vorbea cu jumătate de gură, ca din vis:

— Totul depinde de condimente; de ce fel de condimente se pun şi în ce cantitate. Nimic nu trebuie să fie prea piperat, prea ardeiat...

Vorbea din ce în ce mai rar şi mai încet:

— Nici prea mul-te cu-i-șoare, nici lă-mî-ie, nici pi-per, nici...

Nu apucă să termine și adormi, șuierînd pe nas în clipele cînd se oprea din sforăit.

Caporalul se uita la el încremenit, în vreme ce soldații din escortă rîdeau pe înfundate, pe băncile lor.

— Ăsta nu se trezește cu una cu două, făcu Švejk peste puțin timp ; e beat turtă. De altfel e totuna, reluă Švejk, spre desperarea caporalului care îi făcea semne să tacă. N-ai ce-i face ; e beat criță, după toate regulile. Dumnealui are rang de căpitan. Oricare dintre *feldkurați*, fie că-i mai mare sau mai mic, are acest dar de la Dumnezeu : că se matufește la orice ocazie chiar în fața Domnului. Eu am făcut serviciu la *feldkuratul* Katz ; ăla era în stare să-și bea și nasul dintre ochi. Ce face ăsta acum, nu-i nimic față de ce făcea ăla... Am băut împreună artoforul și potirul și l-am fi băut poate chiar și pe Dumnezeu-tatăl, dacă ne-ar fi dat careva ceva pe el.

Švejk se apropie de părintele Lacina, îl întoarse cu fața la perete și spuse cu aerul unui cunoscător :

— O să sforăie pînă la Bruck ; apoi se întoarse la locul lui, însoțit de privirile desperate ale nefericitului caporal care spuse cu șovăială în glas :

— Poate că ar fi bine să mă duc să anunț...

— Lasă-te păgubaș, îl sfătui teteristul. Dumneata ești „*eskortenkomandant*" [1], n-ai voie să te depărtezi de noi. De asemenea, potrivit regulamentului, n-ai voie să lași pe nimeni din gardă să părăsească va-

---

[1] Comandantul de escortă (germ.).

gonul ca să se ducă să anunţe, atîta timp cît n-ai pentru el un înlocuitor. După cum vezi, situaţia e încurcată. Iar ca să dai de veste printr-un foc de armă, să vină cineva, nu merge, pentru că nu se întîmplă nimic deosebit. Pe de altă parte, regulamentul spune că în vagonul arestaţilor n-are dreptul să stea nici o persoană străină, în afară de arestaţi şi escorta care îi însoţeşte. Intrarea străinilor de serviciu, strict interzisă! Să vrei să ştergi orice urmă a încălcării regulamentului, aruncîndu-l pe *oberfeldkurat* din tren, în timpul mersului, nici asta nu se poate, pentru că există aici martori, care au văzut cînd l-ai lăsat să intre în vagonul în care n-avea ce căuta. Din treaba asta, domnule caporal, te alegi sigur cu degradarea.

Caporalul, uluit, ţinu să atragă atenţia că nu el îl chemase pe preotul de campanie în vagon, că venise de capul lui şi că la urma urmei îi era superior şi deci nu putea să-l împiedice.

— Aici, numai dumneata eşti superior, spuse pe un ton sentenţios aspirantul, iar Švejk ţinu să adauge:

— Chiar dacă împăratul ar fi dorit să meargă cu noi, dumneata n-ar fi trebuit să-i îngădui. Asta-i ca atunci cînd vine ofiţerul de serviciu la recrutul din post şi-l roagă să meargă să-i cumpere ţigări, şi el îl mai şi întreabă ce fel de ţigări doreşte să-i aducă. Pentru treburi din astea există *„festung"* [1].

Caporalul, înspăimîntat, încercă să se apere timid, amintind că de fapt Švejk fusese cel dintîi care i-a spus *oberfeldkuratului* că poate să meargă cu ei.

---

[1] Fortăreaţă (germ.).

— Eu, domnule caporal, pot să-mi îngădui orice — răspunse prompt Švejk — pentru că sînt idiot, dar din partea dumitale nimeni nu s-ar fi așteptat la una ca asta.

— Sînteți de mult în serviciul activ ? îl întrebă pe caporal teteristul, cu un aer nepăsător.

— Al treilea an, răspunse caporalul. Urmează să fiu avansat, în curînd.

— Acum poți să-i pui cruce avansării, spuse cu cinism aspirantul. Află că din afacerea asta, te alegi sigur cu degradarea.

— De fapt totuna e — reintră Švejk în discuție — să cazi subofițer sau soldat prost... E drept însă că am auzit cum că pe degradați îi bagă în prima linie.

În clipa aceea, preotul de campanie se mișcă pe banchetă.

— Doarme dus, declară Švejk, după ce constată că toate erau în cea mai perfectă ordine cu *feldkuratul*. Cu siguranță că visează ospețe. Mi-e teamă numai să nu facă pe el. *Feldkuratul* meu, Otto Katz, cînd era beat, nu mai știa ce face în somn. Odată...

Și Švejk începu să povestească, atît de captivant și cu atîta lux de amănunte, pățaniile sale cu preotul de campanie Otto Katz, încît nici nu băgară de seamă că trenul pornise.

Abia urletele din vagoanele din spate curmară firul vorbăriei lui Švejk. Compania a douăsprezecea, for-

mată numai din soldaţi nemţi de la Krumlovsk şi din munţii Kašper, cînta în cor:

„Wann ich kumm, wann ich kumm,
Wann ich wieda, wieda, kumm."[1]

Iar din alt vagon, un desperat urla, luîndu-şi rămas bun de la oraşul Budějovice:

„Und du, mein Schatz,
bleibst hier.[2]
Holario, holario, hola!"

Scotea nişte triluri atît de înfiorătoare, încît tovarăşii săi se văzură nevoiţi să-l tragă cu forţa de la uşa deschisă a vagonului de vite.

— Mă mir — se adresă aspirantul caporalului — că la noi n-a venit încă inspecţia. Conform regulamentului, dumneata trebuia chiar din gară să ne anunţi comandantului care conduce trenul şi nu să te ocupi de un preot de campanie beat criţă.

Nefericitul caporal se încăpăţînă să tacă şi privea cu înverşunare stîlpii de telegraf care fugeau în direcţie opusă.

— Cînd stau şi mă gîndesc că nu sîntem anunţaţi nimănui — continuă implacabil aspirantul — şi că la prima staţie va veni, cu siguranţă, comandantul trenului, începe să fiarbă-n mine sîngele de ostaş. Dacă stau şi socotesc bine, noi sîntem aici ca nişte...

---

[1] Cînd am să viu, cînd am să viu,
Cînd am să mă reintorc (germ.).

[2] Şi tu comoara mea,
rămîi aici... (germ.).

— Țigani sau vagabonzi, interveni Švejk. Parcă ne-ar fi teamă de lumina lui Dumnezeu și n-am avea voie să mergem nicăieri, de frică să nu ne închidă.

— În afară de asta — reluă teteristul — pe baza instrucțiunilor din 21 noiembrie 1879, la transportul deținuților militari cu trenul trebuie respectate următoarele reguli : în primul rînd : „Vagonul arestaților trebuie să fie prevăzut cu gratii". E limpede ca lumina soarelui că așa trebuie să fie și, precum se vede, dispoziția a fost executată întocmai. Ne aflăm în spatele unor gratii perfecte. Asta ar fi deci în ordine. În al doilea rînd : „În completarea dispozițiunilor imperiale din 21 noiembrie 1879, în fiecare vagon de arestați trebuie să existe privată. În caz contrar, vagonul trebuie prevăzut cu o găleată acoperită, pentru nevoile trupești mici și mari, ale arestaților și ale însoțitorilor acestora." De fapt, aici unde ne aflăm, nu poate fi vorba de un vagon de arestați în care să se poată instala un closet. Ne aflăm, pur și simplu, într-un cupeu închis, izolat de lumea întreagă. Nu se vede nici măcar găleata...

— Vă puteți face nevoile pe fereastră, răspunse cuprins de desperare caporalul.

— Uitați — replică Švejk — că nici un arestat nu are voie să se apropie de fereastră.

— Pe urmă, în al treilea rînd — continuă necruțător teteristul — ar trebui să existe și un vas cu apă de băut. Nici de vas nu v-ați îngrijit. Apropo ! Știți în care stație se vor împărți rațiile de alimente ? Nu știți ? Eram sigur că nu v-ați interesat...

— După cum vedeți, domnule caporal — remarcă Švejk — nu-i chiar atît de ușor să transporți arestați. Trebuie să aveți mare grijă de noi, că nu sîntem soldați de rînd, să ne purtăm singuri de grijă. Nouă trebuie să ni se aducă toate sub nas; pentru asta există dispoziții și paragrafe pe care fiecare trebuie să le respecte, căci altfel n-ar mai fi nici o ordine. „Omul arestat e ca un copil în fașă", spunea întotdeauna un cunoscut vagabond. „El trebuie ferit de răceală, de supărare, ca să fie mulțumit de soarta lui și să simtă că nimeni nu-i vrea răul, sărmanul".

De altfel — reluă Švejk peste o clipă, privindu-l prietenos pe caporal — te rog să fii bun și să-mi spui cînd o să fie ceasul unsprezece.

Caporalul se uită întrebător la Švejk.

— Dacă nu mă înșel, domnule caporal, dumneata voiai să mă întrebi de ce trebuie să-mi spui cînd va fi ora unsprezece. Pentru că, de la ora unsprezece, eu aparțin vagonului de vite, domnule caporal, spuse apăsat Švejk; și continuă apoi cu glas solemn: La *regimentsraport* am fost pedepsit cu trei zile de arest. Mi-am început pedeapsa la ora unsprezece și astăzi la ora unsprezece trebuie să fiu eliberat. De la ora unsprezece nu mai am ce căuta aici. Nici un soldat nu poate fi închis mai mult decît i se cuvine, deoarece în armată trebuiește respectată disciplina și ordinea, domnule caporal.

După această lovitură neașteptată, desperatul caporal nu-și mai putu reveni atît de curînd. În cele

din urmă obiectă că el nu primise nici un fel de hîrtii privitoare la deținuți.

— Dar, dragă domnule caporal — strigă teteristul — hîrtiile nu vin singure la comandantul escortei. Dacă muntele nu vine la Mohamed, atunci comandantul escortei trebuie să se ducă el după hîrtii. Hotărît, nu-ți este îngăduit să reții pe cineva care trebuie să fie pus în libertate. Pe de altă parte, potrivit regulamentului în vigoare, nimeni nu are voie să părăsească vagonul pentru arestați. Drept să-ți spun, nu știu, zău, cum o să ieși din situația asta blestemată. Acum e zece și jumătate.

Teteristul băgă ceasul în buzunar, apoi reluă:

— Sînt foarte curios, domnule caporal, să știu ce-ai să faci peste o jumătate de ceas.

— Peste o jumătate de ceas aparțin vagonului de vite, repetă visător Švejk.

Zăpăcit și copleșit, caporalul se întoarse către el și-i spuse împăciuitor:

— Dacă nu vă deranjează, eu cred că aici e mult mai bine decît în vagonul de vite. Eu cred...

Fu întrerupt de strigătul, din somn, al *oberfeldkuratului*:

— Mai mult sos!

— Dormi, dormi, îi spuse cu bunătate Švejk, așezîndu-i sub cap un colț de manta care căzuse de pe bancă. Își vede mai departe de-un vis frumos cu mîncare bună.

Iar aspirantul începu să cînte :

„Nani, nani, puișor,
închide ochișorii tăi, .
Dumnezeu să te păzească,
îngerul să te-ocrotească,
nani, nani, puișor."

Desperatul caporal, nu mai reacționa la nimic. Privea îndobitocit, pe fereastră, peisajul, lăsînd lucrurile să se desfășoare la voia întîmplării, într-o totală dezorganizare.

În acest timp, retrași în colțul lor, soldații din escortă jucau „maso" și loviturile „la spate" răsunau puternic. Cînd caporalul se uită într-acolo, „dosul" unui infanterist era îndreptat tocmai spre el, ademenitor. Caporalul oftă întristat și se întoarse din nou spre fereastră.

Teteristul stătu pe gînduri cîteva clipe apoi se adresă caporalului :

— Dumneata ai auzit de revista *Lumea animalelor ?*

— Revista asta — răspunse caporalul, cu vizibilă bucurie că discuția lunecase pe alt făgaș — o cumpăra cîrciumarul de la noi din sat, fiindcă iubea la nebunie căprioarele de Angora și, cum toate i-au pierit, căuta sfaturi în revistă, cum să le îngrijească.

— Iubite prietene — începu teteristul — ceea ce am să-ți spun acum are să-ți dovedească dumitale că nimeni pe lumea asta nu este ferit de greșeală ! Sînt încredințat, domnilor din fund, că veți înceta de

a mai juca „maso", fiindcă cele ce urmează să vă povestesc sînt lucruri foarte interesante, chiar prin aceea că multe expresii de specialitate nu le veți înțelege. Am să vă istorisesc o poveste despre *Lumea animalelor*, ca să mai uităm de necazurile noastre, de război.

Cum am devenit redactor la *Lumea animalelor*, la revista asta interesantă, e o întrebare destul de complicată care m-a frămîntat multă vreme, pînă cînd am ajuns la concluzia că lucrul nu s-a putut întîmpla decît într-un moment de necugetare, furat de dragostea ce o nutream față de vechiul meu prieten Hájek, care pînă atunci condusese cu cinste revista ; îndrăgostindu-se de fetița domnului Fuchs, proprietarul revistei, acesta l-a gonit pe dată, avînd însă grija ca înainte de a pleca, să-l roage a-i recomanda un redactor ca lumea.

După cum vedeți, pe vremea aceea relațiile de muncă erau foarte ciudate.

Cînd prietenul meu Hájek m-a prezentat proprietarului revistei, acesta m-a primit cu foarte multă căldură și m-a întrebat dacă am oarecare noțiuni despre animale și părea foarte încîntat de răspunsul meu în care i-am declarat că întotdeauna am prețuit foarte mult animalele, că am văzut în ele etapele de dezvoltare spre specia umană și că, mai cu seamă, în ceea ce privește ocrotirea animalelor, am respectat întotdeauna dorințele și năzuințele lor. În fond, animalele nu cer altceva decît să fie sacrificate, pe cît posibil fără durere, înainte de a fi mîncate. Crapul se naște

cu ideea fixă că nu-i frumos din partea bucătăresei să-i spintece pîntecele de viu, iar obiceiul unora de a suci gîtul cocoşului este în contradicţie cu principiile Societăţii pentru ocrotirea animalelor, care arată că păsările nu trebuie tăiate de mîini neîndemînatice. Aspectul închircit al mrenelor prăjite dovedeşte că muribundele protestează împotriva faptului că sînt prăjite de vii în margarină. A goni curcanul...

Cînd să-i vorbesc despre curcan, patronul m-a întrerupt şi m-a întrebat dacă mă pricep la păsări, cîini, iepuri de casă, albine, dacă cunosc diversitatea vieţii animalelor, dacă ştiu să tai din jurnale străine fotografii bune pentru a fi reproduse, să traduc articole de specialitate despre animale, să răsfoiesc prin lucrările lui Brehm [1] ca să mă inspir, pentru a redacta, în colaborare cu el, articole de fond privitoare la viaţa animalelor. M-a întrebat de asemenea dacă aş putea să scriu despre schimbarea anotimpurilor, despre alergările de cai, despre vînătoare, despre dresarea cîinilor poliţişti, despre sărbătorile naţionale şi religioase, pe scurt — dacă aş fi în stare să am o privire gazetărească de ansamblu, pe care s-o sintetizez într-un scurt şi concis articolaş de fond.

I-am declarat că mă gîndisem la asta, că mă preocupase încă de mult ideea conducerii luminate a unei asemenea reviste cum este *Lumea animalelor* şi

---

[1] *Alfred Edmund Brehm* (1829—1884), zoolog german, explorator al lumii animale din Europa, din Asia şi din Africa. Este autorul vestitei lucrări *Viaţa animalelor* apărută în 6 volume (1863—1869); alte lucrări: *Însemnări de călătorie în nord-estul Africii*, *Viaţa păsărilor*.

că pot face față, cu cinste, tuturor rubricilor, întrucît stăpînesc la perfecție subiectele amintite. Strădania mea, i-am spus eu, va fi însă de a ridica revista la un nivel neobișnuit de înalt, printr-o reorganizare atît din punct de vedere al conținutului, cît și a orientării ; să introduc rubrici noi, ca de pildă : „Colțul vesel al animalelor", „Animalele despre animale", urmărind în același timp, cu grijă, situația politică ; să furnizez cititorilor surprize după surprize, pentru ca să nu aibă timp să-și revie, trecînd de la un animal la altul. Rubrica „O zi din viața animalelor" trebuie să alterneze cu „Noul program pentru rezolvarea problemelor în legătură cu creșterea animalelor domestice" și cu „Mișcarea vitelor cornute".

M-a întrerupt din nou, declarînd că proiectele mele îl satisfac în totul și că, dacă voi reuși să realizez numai jumătate din ceea ce îmi propun, îmi va dărui o pereche de porumbei Wyandot, de la ultima expoziție de păsări de la Berlin, care au obținut premiul întîi, iar proprietarul, medalia de aur pentru împerechere excepțională.

Pot să vă spun că m-am străduit să-mi respect, în revistă, programul de conducere, pe cît m-au ajutat puterile, ba pînă la urmă am descoperit că articolele pe care le scriam depășeau chiar cu mult competența mea.

În dorința de a oferi cititorilor ceva nou, am început să inventez noi animale.

Am pornit de la principiul că, de pildă, elefantul, tigrul, leul, maimuța, cîrtița, calul etc. sînt de mult

creaturi prea cunoscute cititorilor revistei *Lumea animalelor* şi m-am gîndit că cititorul trebuie captivat cu ceva nou, cu noi descoperiri şi de aceea am încercat să le prezint o balenă cu pîntece de sulf. Acest nou tip de balenă nu depăşea mărimea unui batog, dar era prevăzută cu o băşică plină cu acid formic şi un canal special prin care balena mea cu pîntece de sulf lansa prin explozie, oricînd dorea, asupra peştilor mai mici pe care voia să-i înghită paralizîndu-i acid otrăvitor, căruia, mai tîrziu, savantul englez... nu-mi amintesc acum ce nume i-am dat — l-a numit „acid de balenă". Untura de balenă era cunoscută de toată lumea, dar noul acid a trezit atenţia cîtorva cititori, care au întrebat de firma care se ocupă cu prelucrarea acestui acid.

Pot să vă asigur că, în general, cititorii *Lumii animalelor* sînt foarte curioşi.

Curînd, după balena cu pîntecele de sulf, am descoperit, unele după altele, o serie întreagă de noi animale. Vă amintesc, în treacăt numai, printre altele de : foca-tărcată — un mamifer din neamul cangurului ; boul suplu — un tip de vacă preistorică ; infuzorul — sepia, înfăţişat ca un tip de guzgan... Animalele mele se înmulţeau de la o zi la alta. Mă minunam eu singur de succesele pe care le obţineam. Niciodată nu mi-am închipuit că regnul animal trebuia completat atît de mult şi că Brehm a putut să treacă cu vederea atîtea animale, în lucrarea sa *Viaţa animalelor*. A ştiut oare Brehm şi toţi urmaşii lui despre liliacul meu de pe insula Islanda, „liliacul

nordic" ; despre pisica mea domestică de pe culmea muntelui Kilimangiaro, pe care am numit-o „cerbul-pachiuha" ?

Ce știuseră pînă atunci naturaliștii despre puricele inginerului Kuhn, descoperit de mine în chihlimbar ; despre acest purice care era orb fiindcă trăia subteran pe spatele unei cîrtițe preistorice, și ea oarbă, pentru că — așa cum am scris — străbunica lui se împerechease cu un arici orb și el, din grotele de la Adelsberg, care pe vremea aceea se întindeau pînă la Marea Baltică de azi ?

Din pricina acestui eveniment lipsit de însemnătate se încinse o aprigă polemică între ziarele *Čas (Timpul)* și *Čech (Cehul)*, deoarece *Čech*, organ clerical, citînd, cu lux de amănunte, în foiletonul său, articolul meu despre puricele orb, trase următoarea concluzie: „Ceea ce Dumnezeu face, este bine făcut". Dimpotrivă, cum era și firesc, *Čas*, revistă pur realistă, distruse puricele meu o dată cu preasfințitul ziar *Čech* și din clipa aceea se părea că mă părăsește steaua de inventator și descoperitor de noi creaturi. Abonații revistei *Lumea animalelor* începură să se neliniștească.

Această neliniște a fost stîrnită de scurtele mele note despre apicultură și avicultură, în care dezvoltam o nouă teorie personală, care a produs o adevărată furie, deoarece aplicînd sfaturile mele simple, cunoscutul apicultor Pazourek a murit de apoplexie, în timp ce în regiunile Šumava și Podkrkonoše stupăritul a dispărut cu desăvîrșire. În păsări a dat molima și, ce mai tura-vura, au pierit cu duiumul. Abonații

îmi scriau scrisori de amenințare și refuzau primirea revistei.

Văzînd cum stau lucrurile, am schimbat sfera de activitate și m-am lansat în domeniul păsărilor sălbatice. Îmi amintesc și acum de scandalul meu cu redactorul-șef al ziarului agricol *Selský Obzor*[1], deputatul clerical Josef M. Kadlčak!

Decupasem din revista engleză *Country Life*[2] fotografia unei păsărele cocoțate într-un nuc. Am botezat-o „nuculeană", așa cum în mod logic, n-aș fi stat o clipă la îndoială să scriu că pasărea care sta pe o creangă de ienupăr se numește „ienuperuț", sau la nevoie „ienuperuță".

Și să vedeți ce s-a întîmplat... Domnul Kadlčak a îndrăznit să mă atace, printr-o carte poștală obișnuită, în care îmi atrăgea atenția că pasărea respectivă nu era o „nuculeană", ci o gaiță, pasăre căreia în traducere germană îi spune *Eichelhäher*.

I-am scris o scrisoare în care i-am expus în întregime teoria mea despre „nuculeană", împănîndu-mi expunerea cu multe înjurături și citate inventate din Brehm.

Deputatul Kadlčak mi-a răspuns în *Selský Obzor* printr-un articol de fond.

Șeful meu, domnul Fuchs, se afla ca de obicei la cafenea și citea gazetele de provincie, pentru că în ultima vreme începuse să urmărească cu multă atenție aluziile pe care presa provincială le făcea la adresa

---

[1] Orizontul țăranilor.
[2] Viața rurală.

captivantelor mele articole, apărute în *Lumea animalelor.* Cînd m-am dus la el, mi-a arătat ziarul cu pricina, *Selský Obzor*, care se afla pe masă și mi-a spus, aproape în șoaptă, privindu-mă cu ochii lui triști, să citesc.

Am citit articolul cu glas tare în fața întregii asistențe din cafenea :

„Onorată redacție!

Am atras atenția că în ultima vreme revista dumneavoastră uzează de o terminologie neobișnuită și neîntemeiată ; că nu ține seama îndeajuns de puritatea limbii cehe și că inventează diferite specii de animale. Am prezentat proba zdrobitoare a faimoasei gaițe, denumire străveche, folosită și astăzi în mod curent, pe care redactorul dumneavoastră și-a permis să o prezinte drept «nuculeană». Pentru a-mi sprijini afirmația, am arătat că denumirea folosită de redactorul dumneavoastră ar putea avea un temei în cuvîntul german Eichelhäher *care în traducere corectă este totuși — gaiță."*

— Gaiță ! repetă desperat patronul revistei.

Am continuat lectura, păstrîndu-mi sîngele rece :

„Drept răspuns, am primit din partea redactorului dumneavoastră o scrisoare foarte nepoliticoasă, cu caracter personal și neprincipial, în care sînt etichetat drept «o vită ignorantă, demnă de condamnat», fapt care merită o sancțiune exemplară. Între oameni cu-

văincioşi, nu se răspunde în felul acesta la obiecţiuni concrete, de natură pur ştiinţifică. Aş fi foarte bucuros să ştiu care din noi doi anume este vită mai mare. Poate, ce-i drept, n-ar fi trebuit să-mi formulez obiecţiunile printr-o simplă carte poştală, ci printr-o scrisoare închisă; dar fiind mult prea copleşit cu munca, nu mi-am dat seama de acest amănunt; acum, însă, după ieşirea grosolană a redactorului dumneavoastră, îmi permit să prezint cazul judecăţii publice.

Redactorul dumneavoastră se înşală amarnic socotind că sînt o vită ignorantă, care habar nu are cum se numeşte cutare sau cutare pasăre. Aflaţi, domnilor, că mă ocup cu ornitologia de ani şi ani de zile, dar nu din cărţi, ci studiind viaţa păsărilor în natură, avînd în colivii mai multe păsări decît a văzut vreodată redactorul dumneavoastră, de bună seamă un om închis în cîrciumile şi localurile de desfrîu din Praga.

Cu toate că, cele ce voi spune sînt lucruri secundare, socotesc totuşi că n-ar strica dacă redactorul dumneavoastră s-ar convinge mai întîi cui îi reproşează dobitocia; înainte ca invectiva să-i curgă din peniţă, să facă un drum pînă la Frydland în Moravia, lîngă Mistek, unde pînă la apariţia acestui articol, revista dumneavoastră era cumpărată.

De altfel, nu e vorba aici de o polemică personală cu un om iresponsabil, ci de o proble... pe masă şi... de aceea repet încă o dată că a in... ...nd ultimele cu- ...librii".

cere nume de păsări este un lucru nepermis, cînd avem cuvîntul neaoş arhicunoscut — gaiţă."

— Da, gaiţă ! exclamă patronul meu cu o voce şi mai deznădăjduită.

Eu, însă liniştit, nu m-am lăsat întrerupt şi am citit mai departe :

„Asta-i curată neobrăzare din partea unor ignoranţi brutali. Cine a îndrăznit vreodată să-i spună gaiţei «nuculeană» ? In lucrarea Păsările noastre, *la pagina 148, veţi găsi denumirea latinească :* Ganulus glandarius B. A. ; *aceasta este pasărea de care vă vorbesc — gaiţa.*

Nu mă îndoiesc că redactorul revistei dumneavoastră va recunoaşte că îmi cunosc mai bine pasărea decît o poate cunoaşte un nespecialist. După profesorul doctor Bayer, pasărea de care vorbeşte dumnealui are denumirea latinească «mucifraga carycatectes B», *iar acest B nu reprezintă, aşa cum mi-a scris redactorul dumneavoastră, începutul cuvîntului bou. Ornitologii cehi cunosc numai gaiţa obişnuită şi nicidecum «nuculeana» dumneavoastră, pe care a inventat-o tocmai acest domn căruia, după propria lui teorie, îi aparţine iniţiala B, pe cartea de vizită. Aceasta este o ieşire pur personală, care nu schimbă cu nimic situaţia.*

Gaiţa rămîne gaiţă chiar dacă redactorul de la Lumea animalelor *s-ar întoarce cu curul în sus, şi asta* [illegible] *«o vită* [illegible]*ită uşurinţă şi incompetenţă ştiu să* *care merită o san*[illegible]*menii de teapa redactorului dum-*

neavoastră, care își permite să-l falsifice în mod grosolan pe Brehm. Acest neobrăzat scrie că, după Brehm, gaița ar face parte din familia crocodilului, *indicînd pagina 452, unde se vorbește despre* sprancioc (Lanius minor L.). *Mai departe, acest ignorant, dacă îmi este permis să-l numesc astfel, referindu-se din nou la Brehm, afirmă că marele savant a clasificat gaița în grupa a cincisprezecea, a ciorilor, în timp ce Brehm a clasificat ciorile în grupa a 17-a din care fac parte corbul și neamul stăncuțelor. Dumnealui a mers cu nerușinarea pînă acolo încît a îndrăznit să mă facă și pe mine stăncuță (colaeus) și neam de coțofană și de ciori albastre, cu toate că la pagina respectivă din Brehm este vorba de gaițele de pădure și de coțofene pestrițe..."*

— Gaițe de pădure ! suspină, apucîndu-se cu mîinile de cap editorul revistei. Dă-mi articolul ! Vreau să-l citesc singur.

M-am înspăimîntat de vocea răgușită cu care citea :

„Pasărea Colibri sau mierla turcească, rămîne de asemenea în traducerea cehă Colibri, tot așa cum sturzul rămîne sturz".

— Sturzului ar trebui să i se spună „ienupăruț" sau „ienuperuță", domnule șef — am ținut să subliniez eu — deoarece se hrănește cu sămînță de ienupăr.

Domnul Fuchs trînti furios ziarul pe masă și se băgă sub masa de biliard, bolborosind ultimele cuvinte, pe care le citise : *„Turdus, Colibri"*.

— Nici un fel de gaiţă, urlă el de sub biliard. Nu-i adevărat, „nuculeană" ! Feriţi-vă că muşc, domnilor !

In cele din urmă reuşiră să-l scoată de sub biliard, şi a treia zi muri de meningită, în sînul familiei.

Ultimele cuvinte pe care le rostise în ultima clipă de luciditate au fost : „Nu e vorba de interesul meu personal, ci de binele societăţii. Din acest punct de vedere vă rog să primiţi părerea mea în ceea ce priveşte..." şi-şi dădu ultima suflare.

Terminîndu-şi istorisirea, teteristul se adresă, calm, caporalului :

— V-am spus toate astea ca să vă arăt că orice om poate ajunge uneori într-o situaţie încurcată şi să greşească !

Din toată expunerea, caporalul înţelese un singur lucru : că a greşit. De aceea se întoarse din nou spre fereastră, urmărind cu tristeţe peisajul care-i defila în faţă.

Un interes mai mare îi treziră cele povestite, lui Švejk. Soldaţii din escortă se uitau prosteşte unul la altul.

Švejk începu :

— Nimic pe lumea asta nu rămîne tăinuit, afirmă el. Totul iese la iveală, după cum prea bine aţi auzit din cele spuse, că nici măcar tîmpita aceea de gaiţă nu e „nuculeană". E, într-adevăr foarte interesant, cum unii cad în capcană în chestii din astea. Ce-i drept, să inventezi animale, nu-i lucru uşor, dar să înfăţişezi astfel de animale inventate, e mult mai

greu. Cu ani în urmă, era la Praga unul, Mestek. Acest Mestek a „descoperit" o sirenă pe care a arătat-o odată publicului pe strada Havlíčková, din cartierul Vinohrady, în spatele unei draperii. În draperie era o gaură prin care se putea vedea, într-un fel de semiîntuneric, o canapea ordinară, pe care stătea tolănită o femeie din Žižkov. Picioarele îi erau înfășurate într-o eșarfă de mătase verde, care, chipurile, voia să fie coada ; părul îi era vopsit tot în verde, și pe mîini purta niște mănuși de care erau prinse aripioarele de carton verde, iar pe spinare avea legată cu sfoară un fel de cîrmă. Copiii pînă la 16 ani nu aveau acces, iar ceilalți care aveau peste 16 ani, plăteau intrare și făceau mult haz de faptul că sirena avea o spinare lată pe care scria : *La revedere !* În ce privește sînii, nu era mare lucru de ei. Îi atîrnau pînă la buric ca niște zdrențe. La orele șapte seara, domnul Mestek a închis panorama spunîndu-i femeii : „Sireno, poți pleca acasă". Dumneaei s-a schimbat și pe la ora zece seara se plimba pe strada Taborská, adresîndu-se discret fiecărui om pe care-l întîlnea, cu cuvintele : „Frumosule, nu mergi cu mine ?" Dar cum dumneaei nu avea condicuță, la o razie, domnul comisar Drašner a agățat-o împreună cu alte păsărele de noapte și a băgat-o la răcoare. Iar domnul Mestek a trebuit să închidă prăvălia.

În clipa aceea preotul de campanie căzu de pe bancă și continuă să doarmă dus, pe dușumea... Caporalul privi prostește scena, apoi, în tăcerea mormîntală, îl ridică din nou pe bancă, fără să i se dea

cel mai mic concurs de către ceilalţi. Era limpede că-şi pierduse toată autoritatea. Cînd, timid, îndrăzni să spună cu voce deznădăjduită : „Aţi fi putut să-mi daţi şi voi o mînă de ajutor", oamenii din escortă îl priviră cu indiferenţă şi nu mişcară un deget.

— Trebuia să-l laşi să sforăie acolo unde era, spuse Švejk. Eu aşa făceam cu preotul meu. Odată l-am lăsat să doarmă în privată, altă dată mi-a dormit sus pe dulap, altă dată într-o albie de rufe, într-o casă străină, şi Dumnezeu mai ştie pe unde n-a dormit.

Pe caporal îl cuprinse deodată indignarea şi vrînd să demonstreze că el e stăpînul, spuse cu asprime :

— Tacă-ţi gura şi nu mai turui ! Trăncăneşti, fără rost, ca orice ţucălar. Te ţii de om, ca ploşniţa.

— Asta, aşa este, domnule caporal, iar dumneata eşti Dumnezeu — răspunse Švejk cu siguranţa de sine a filozofului care vrea să înscăuneze pacea pe pămînt, dar se lansează în acelaşi timp într-o violentă polemică — dumneata eşti maica celor şapte dureri.

— Doamne, Dumnezeule — strigă aspirantul împreunîndu-şi pios mîinile — fă ca inimile noastre să fie pline de dragoste pentru gradaţii noştri, să nu ne mai uităm la ei cu scîrbă. Binecuvîntează adunarea noastră în această hrubă de închisoare ambulantă.

Caporalul se făcu roş ca racul de furie, şi urlă :

— Observaţiile astea, ţine-le pentru dumneata, teterist nenorocit !

— Dumneata n-ai nici o vină, răspunse pe un ton împăciuitor teteristul. Multor neamuri şi categorii de

creaturi natura le-a refuzat cu desăvîrșire inteligența. Ai auzit dumneata vorbindu-se despre prostia omenească ? Nu crezi că ar fi fost mult mai bine dacă te-ai fi născut în altă specie de mamifere și n-ai fi purtat numele ăsta stupid de om și caporal ? E o mare greșeală că te crezi cea mai perfectă și mai evoluată creatură. Dacă ți s-ar scoate steluțele, ai rămîne un nenorocit ca toți nenorociții, o nulitate, din alea care mor împușcate în toate tranșeele, pe toate fronturile, fără să-i pese cuiva. Dacă îți mai adaugă un galon și fac din dumneata un ipochimen căruia i se spune ciorbagiu, abia n-o să fie nimic de capul dumitale. Orizontul dumitale spiritual se va îngusta și mai mult, iar atunci cînd îți vei lăsa undeva pe cîmpul de luptă oasele, fii sigur că nu se va găsi nimeni în toată Europa care să te plîngă.

— Am să te bag la răcoare, strigă cu desperare caporalul.

Teteristul rise cu hohote.

— Se vede treaba că dumneata vrei să mă bagi la răcoare pentru că te-am insultat. Asta ar însemna însă să minți, dat fiind că aparatul dumitale mintal nu e în stare să înregistreze nici o jignire ; și în afară de asta aș pune rămășag, pe ce vrei, că n-o să-ți amintești absolut nimic din toată convorbirea noastră. Dacă ți-aș spune că ești un embrion, sînt sigur că vei uita-o și pe asta nu numai înainte de prima stație, dar cu siguranță că înainte de a dispare din fața noastră primul stîlp de telegraf. Ești un creier atrofiat. Nu-mi pot de loc imagina că dum-

neata ai putea reda închegat, vreodată, ceea ce m-ai auzit vorbind aci. De altfel, poţi întreba pe oricare din cei de faţă, dacă în cuvintele mele a existat măcar cea mai mică aluzie la adresa orizontului dumitale spiritual, sau dacă te-am jignit cu ceva.

— Aşa-i — întări Švejk — nimeni nu ţi-a spus vreo vorbuliţă pe care dumneata s-o poţi răstălmăci. Întotdeauna iese rău, cînd cineva se simte jignit. Odată eram la cafeneaua de noapte „Tunelul" şi vorbeam cu nişte prieteni despre urangutani. Printre noi era şi un marinar şi povestea marinarul că pe urangutan de multe ori nu-l deosebeşti de un cetăţean bărbos, pentru că un asemenea urangutan are păr în barbă ca nişte smocuri. „Să zicem — spunea el — ca domnul ăla de la masa de alături"...

Ne-am uitat atunci cu toţii într-acolo ; bărbosul s-a sculat de la masă, s-a dus glonţ la marinar şi i-a ars o palmă ; marinarul nu s-a lăsat nici el, a pus mîna pe sticla de bere şi dă-i cu ea în cap ; domnul cu barbă de urangutan s-a întins pe jos cît era de lung şi a rămas în neştire. De marinar a trebuit să ne despărţim, pentru că şi-a luat repede tălpăşiţa ; credea că l-a dat gata.

După aceea, ne-am căznit să-l readucem în simţiri pe domnul acela ; da rău am făcut, că dumnealui, cum s-a trezit, a adus patrula peste noi, care, vorba ceea, n-am avut cu dumnealui nici în clin nici în mînecă. Şi aşa am ajuns cu toţii la comisariat. Acolo, el o ţinea într-una pe-a lui : că l-am făcut urangutan şi că n-am vorbit decît despre el. Şi aşa o ţinea într-una.

Noi, de colo, ziceam că nu-i adevărat, că nu-i urangutan ; dar el, că da, că este, că a auzit cu urechile lui. Eu, l-am rugat pe domnul comisar să-l lămurească dumnealui ; şi dumnealui l-a lămurit cu toată bunăvoinţa că nu-i urangutan. Dar el n-a vrut să înţeleagă, şi i-a zis domnului comisar, că ştie el că dumnealui, comisarul, ţine cu noi. Atunci, domnul comisar a pus să-l bage la răcoare, ca să se trezească ; noi am vrut să ne ducem înapoi la „Tunelul", dar nu s-a mai putut, că ne-a băgat şi pe noi la zdup. Aşa că vezi, domnule caporal, ce poate să iasă dintr-un fleac de neînţelegere, cu care nici nu face să-ţi prăpădeşti vremea. Tot aşa, la Okrouhlice, era un altul care a făcut pe jignitul pentru că odată, la Nemecký Brod, i-a spus cineva cum că ar fi şarpe-tigru. Cuvinte din astea sînt slavă Domnului, dar pentru ele nu te poate pedepsi nimeni. De pildă, dacă noi ţi-am spune dumitale, acum, că eşti un şobolan, ai putea dumneata să te superi pe noi pentru un fleac ca ăsta ?

Caporalul sări ca fript de pe bancă. Nu se poate spune că a zbierat. Necazul, furia, deznădejdea, toate se contopiseră într-o avalanşă de urlete sălbatice ; acest interesant număr de concert era acompaniat de şuieratul pe nas, executat de preotul de campanie, care continua să sforăie.

După această manifestare sălbatică, urmă o stare de depresiune totală. Caporalul se aşeză din nou pe bancă, şi ochii lui spălăciţi, lipsiţi de expresie, fixară depărtările, pădurile şi munţii.

— Domnule caporal, sparse tăcerea teteristul. Dumneata îmi amintești, așa cum stai acum și urmărești munții falnici și pădurile înmiresmate, de chipul lui Dante. Aceeași față distinsă de poet, de bărbat cu inimă caldă și suflet bun, capabil de sentimente nobile. Rămîi, te rog, în această poziție : te prinde foarte bine ! Cu cîtă însuflețire și uitare de sine, fără nici un fel de mofturi și fandoseli, ochii dumitale pierduți contemplă peisajul... Cu siguranță că te gîndești cît de frumos va fi la primăvară, cînd pe aceste meleaguri pustii se va întinde un covor cu flori de cîmp de toate culorile...

— ...Covorul îmbrățișează un pîrîiaș — adăugă Švejk — și domnul caporal stă pe o buturugă, scuipă în creion și scrie o poezioară pentru *Micul cititor.*

Caporalul deveni complet apatic, în timp ce teteristul susținea cu hotărîre că văzuse capul caporalului la o expoziție de sculptură.

— Nu te supăra, domnule caporal, dumneata n-ai stat cumva ca model sculptorului Štursa ?

Caporalul îl privi trist și răspunse :

— Nu.

Teteristul tăcu, și se lungi pe banchetă.

Soldații din escortă se așezară să joace cărți cu Švejk. De desperare, caporalul se apucă să chibițeze și își permise chiar să remarce că Švejk n-ar fi trebuit să dea din mînă asul de pică. Dacă n-ar fi greșit, ar fi avut un șapte la ultima mînă și ar fi cîștigat.

— În cîrciumile noastre — îi răspunse Švejk — erau pe vremuri nişte afişe, foarte frumoase, pentru chibiţi. Îmi aduc aminte de unul, care zicea :

„Chibiţule,
Dacă nu-ţi ţii gura,
Îţi ating figura."

Trenul se opri într-o staţie, unde începu inspecţia vagoanelor.

— Era de aşteptat, spuse necruţător teteristul, uitîndu-se cu înţeles la caporal. Inspecţia bate la uşă.

Ofiţerul care inspecta trenul, intră în vagon.

*

Comandant al trenului militar fusese numit doctorul Mráz, ofiţer în rezervă.

Aceste însărcinări stupide erau întotdeauna încredinţate ofiţerilor de rezervă. Doctorul Mráz nu mai ştia unde îi e capul. Cu toate că în viaţa civilă era profesor de matematici la liceul real, nu-i ieşea la numărătoare un vagon. Şi colac peste pupăză, efectivele fiecărui vagon în parte, anunţate la staţia anterioară, nu mai corespundeau cu cifra indicată după îmbarcarea în vagoane, în gara Budějovice. Cînd consultă actele, se trezi deodată că i-au apărut pe hîrtie, dracu ştie de unde, două bucătării de campanie în plus. Constatînd că de la plecarea din Budějovice, numărul cailor crescuse, fără să poată găsi vreo explicaţie, îl trecură fiori reci. În lista ofiţerilor, nu reuşea să

descopere doi cadeţi, care îi lipseau. În biroul colonelului, instalat în vagonul din faţă, se căuta cu desperare o maşină de scris care dispăruse. Simţea că-i crapă capul în haosul ăsta ; luase trei buline de aspirină şi acum, cu cea mai deznădăjduită mutră, inspecta trenul.

Cînd intră cu însoţitorul în compartimentul arestaţilor, se uită în hîrtii, şi, după ce-l ascultă pe bietul caporal care îi raporta că transporta doi arestaţi, dispunînd de atîţia şi atîţia soldaţi, mai verifică o dată în acte veridicitatea celor raportate, apoi aruncă o privire împrejur.

— Cine-i dumnealui ? întrebă apoi sever arătînd înspre preotul de campanie care dormea pe burtă, cu spatele îndreptat ireverenţios spre ofiţer.

— R... ra... portez, d-domnule locotenent — bîlbîi caporalul — că noi... asta...

— Cum adică, noi asta — mormăi supărat doctorul Mráz — ce vrei să spui ? Vorbeşte clar.

— Raportez supus, domnule locotenent — răspunse Švejk în locul caporalului — că domnul care doarme pe burtă este un domn *oberfeldkurat*, beat criţă. Dumnealui s-a luat după noi şi a dat buzna în vagon ; cum dumnealui este superiorul nostru, noi n-am putut să-l dăm afară, ca să nu încălcăm disciplina. De bună seamă că dumnealui s-a înşelat ; şi-o fi zis că ăsta-i vagonul de stat-major.

Doctorul Mráz oftă şi se uită în hîrţoagele lui. Nici pomeneală de vreun preot de campanie care trebuia să meargă cu acest tren, la Bruck. Începu să cli-

pească, nervos. La ultima stație i s-au înmulțit, pe neașteptate, caii ; și iată că acum i se naște, din senin, un preot de campanie, în compartimentul arestaților.

Nu izbuti să găsească altă soluție decît să ordone caporalului să întoarcă pe adormit cu burta în sus, deoarece în poziția în care se afla nu era cu putință să-i stabilească identitatea.

Multă trudă îi trebui însă caporalului pînă să-l întoarcă cu fața în sus pe *oberfeldkurat.* În timpul acestei operații părintele se trezi și, zărindu-l pe ofițer în fața lui, îl salută amical :

— Eh, servus, Fredy, *was gibbt's neues ? Abendessen schon fertig ?* [1]

Apoi închise iar ochii, și se întoarse cu fața la perete.

Doctorul Mráz își dădu numaidecît seama că avea de a face cu același bețiv din ajun, de la cazinoul ofițerilor, cu faimosul mîncător al tuturor rațiilor ofițerești și oftă adînc.

— Pentru treaba asta — se adresă apoi caporalului — vei ieși mîine la raport.

Dar cînd să plece, îl reținu Švejk :

— Raportez supus, domnule locotenent, că eu n-am ce căuta aici. Eu trebuia să fiu închis numai pînă la unsprezece, căci tocmai astăzi mi s-a împlinit termenul. Am fost închis pe trei zile ; acum trebuie să stau cu ceilalți în vagonul de vite, și cum ora unsprezece a trecut de mult, mă rog de dumnea-

---

[1] Ce mai e nou ? E gata cina ? (Germ.).

voastră, domnule locotenent, să fiu scos afară de aici, şi să fiu dus în vagonul de vite, unde este locul meu, sau la domnul *oberlaitnant* Lukáš.

— Cum te numeşti dumneata ? îl întrebă doctorul Mráz uitîndu-se din nou în hîrţoage.

— Švejk Josef, raportez supus, domnule *laitnant*.

— Aha, va să zică dumneata eşti vestitul Švejk, spuse doctorul Mráz. Într-adevăr, la ora unsprezece, dumneata trebuie să fii eliberat. Dar domnul locotenent major Lukáš m-a rugat să nu-ţi dau drumul pînă la Bruck. Zicea că e mai bine aşa. Cel puţin pe drum să nu faci vreo şotie.

După plecarea locotenentului, caporalul nu-şi putu stăpîni o exclamaţie de mulţumire :

— Vezi bine, Švejkule, că reclamaţia la superior nu face nici un căcat. Să fi vrut, vă dădeam în gît pe amîndoi.

— Domnule caporal — ripostă teteristul — căcatul este un argument mai mult sau mai puţin valabil, dar un om inteligent nu trebuie să folosească astfel de cuvinte, indiferent dacă e nervos sau dacă vrea să producă uimire. Şi apoi, ameninţarea dumitale ridicolă, că puteai să ne dai în gît pe amîndoi !... De ce dracu n-ai făcut-o, cînd aveai un prilej atît de bun ? Pesemne că numai înalta dumitale maturitate spirituală şi o deosebită delicateţă te-au împiedicat s-o faci.

— Şi-acuma, basta ! M-am săturat pînă în gît, se răsti caporalul. Dacă nu încetaţi, vă bag pe amîndoi la răcoare !

— Dar pentru ce motiv, porumbelule? întrebă teteristul cu nevinovăţie.

— Asta-i treaba mea! îşi făcu curaj caporalul.

— Treaba dumitale? zîmbi teteristul. A dumitale şi a noastră. Ca la cărţi: dama mea, dama ta. Eu aş spune, mai curînd, că te-a cam zăpăcit faptul că vei fi scos la raport, şi de aceea ai început să zbieri la noi. Bineînţeles, nu în calitate oficială.

— Sînteţi nişte neruşinaţi, strigă caporalul căznindu-se să pară ameninţător.

— Eu, să vă spun una şi bună, domnule căprar — interveni Švejk — eu sînt soldat bătrîn, am făcut serviciu şi înainte de război, şi-ţi pot spune că înjurăturile şi sudălmile nu ajută la nimic. Cu ani în urmă, cînd eram militar, îmi amintesc că la noi în companie era un ciorbagiu; îi zicea Schreiter. Ăsta tot aşa, se reangajase pentru o ciorbă; putea de mult, de cînd era caporal, să plece acasă, dar şi el era, cum se zice, greu de cap. Şi tot aşa, omul stătea cît era ziulica de mare pe capul ostaşilor; se lipea de noi ca căcatul de cămaşă; cutare lucru nu-i plăcea că nu era bine, cutare lucru iarăşi, cică era împotriva regulamentului; ce să vă mai spun, ne făcea mizerie cum putea, şi cînd îl cătai, ne tot zicea: „Soldaţi sînteţi voi? Ciobani sînteţi!" Într-o bună zi n-am mai putut răbda şi am cerut să ies la *kompanienraport*.

— Ce vrei? mă întrebă căpitanul.

— Raportez supus, domnule căpitan, că am să mă plîng de domnul *feldwebel* Schreiter; noi sîntem sol-

daţii împăratului şi nu ciobani. Noi slujim pe maiestatea sa împăratul, noi nu sîntem păzitori de oi.

— Şterge-o, vierme, de aici, cît mai repede, mi-a zis căpitanul.

Dar nu m-am lăsat, l-am rugat frumos să mă scoată la *batalionsraport*.

La *batalionsraport*, cînd i-am arătat *oberstlaitnantului* că noi nu sîntem ciobani, că noi sîntem soldaţi imperiali, dumnealui m-a atins cu două zile de carceră ; dar eu nu m-am lăsat şi am cerut să mă scoată la *regimentsraport*. La *regimentsraport*, după ce l-am lămurit bine pe domnul *oberst*, dumnealui a zbierat la mine că sînt idiot, zicînd că să mă ia toţi dracii. Eu, nu m-am lăsat nici mort, şi dă-i : „Cu respect vă raportez domnule *oberst*, vă rog să fiu scos la *brigaderaport*. Colonelul s-a speriat şi a poruncit numaidecît în cancelarie, să fie chemat ciorbagiul nostru, Schreiter, şi să-l fi văzut pe dumnealui cum a trebuit să mă roage de iertare, faţă de toţi ofiţerii, pentru vorba aceea „cioban". Pe urmă, a venit fuga după mine, în curte, şi mi-a zis că s-a isprăvit cu înjurăturile ; dar mai zicea că o să aibă el grijă, să ajung la închisoarea garnizoanei. Eu am început, de atunci, să fiu cu băgare de seamă, dar pînă la urmă, tot m-a agăţat. Eram în post la magazia de muniţii şi acolo fiecare santinelă scria întotdeauna ceva pe perete. Unii desenau femei în pielea goală, alţii scriau cîte o poezioară. Pe mine nu m-a dus capul la nimic mai bun, şi m-am apucat, într-un moment de

plictiseală să mă iscălesc pe perete tocmai acolo unde stătea scris „Ciorbagiul Schreiter e un stîrv". Şi al dracului pezevenghiul de ciorbagiu, n-a mai stat pe gînduri şi m-a raportat, că se ţinea scai de mine şi mă pîndea ca un cîine. Şi să vezi ghinionul, că pe locul acela, deasupra iscăliturii mele mai era scris ceva în versuri : „Noi nu mergem la război, ba ne şi căcăm pe el", şi asta în 1912, cînd trebuia să ne ducem în Serbia din pricina domnului consul Procházka. Aşa că n-au stat mult pe gînduri şi m-au trimis în doi timpi şi trei mişcări la Terezina, în faţa *Landsgerichtului*[1]. De vreo cincisprezece ori au tot fotografiat peretele magaziei cu cele scrise şi cu iscălitura mea, domnii de la tribunalul militar. De zece ori m-au pus să scriu, ca să poată controla scrisul : „Noi nu mergem la război, ba ne şi căcăm pe el" ; de cincisprezece ori a trebuit să scriu de faţă cu dumnealor : „Ciorbagiul Schreiter e un stîrv". În cele din urmă a venit un specialist şi ăsta. m-a pus să scriu : „Era la 29 iulie 1897, cînd Kralový Dvůr[2] a cunoscut grozăvia revărsării cumplite a apelor Elbei".

— Încă nu-i de ajuns, spuse judecătorul. Pe noi ne interesează cum e cu *căcatul* ăla. Dictaţi-i ceva în care să se repete mereu literele c, a, t. Şi ţin'te frate, cu dictatul : „cal, cîrn, cîrnat, ars, ras, turnat". Specialistul se zăpăcise de tot şi mereu întorcea capul înapoi, unde stătea un soldat cu baioneta la

[1] Judecătorie districtuală (germ.).
[2] Numele unui oraş pe Elba.

armă. În cele din urmă a hotărît că toată socoteala să fie trimisă la Viena, așa că mi-a cerut să mai scriu de trei ori : „Și soarele a început să ardă, dogoarea e grozavă". Au trimis tot materialul la Viena, ca pînă la urmă să iasă așa : că tot ce era scris acolo nu era de mîna mea, în afară de iscălitură, pe care o mărturisisem. Pentru isprava asta mi-au dat șase săptămîni fiindcă, ziceau ei, m-am iscălit cînd eram în post, și în timpul cît iscăleam pe perete nu puteam păzi magazia.

— Vezi — spuse caporalul cu satisfacție — că pînă la urmă tot n-ai rămas nepedepsit, că tot un criminal ești. Să fi fost eu în locul *Landsgerichtului*, te atingeam cu șase ani, nu cu șase săptămîni.

— Ia nu mai fă pe grozavul, interveni teteristul. Mai bine te-ai gîndi la sfîrșitul dumitale ! Pe cît știu, nu de mult, ofițerul inspector ți-a spus că trebuie să te prezinți la raport. Pentru treaba asta n-ar strica să te pregătești foarte serios și să meditezi asupra ultimelor probleme care se pun unui caporal. Ce ești, de fapt, dumneata, în univers, cînd te gîndești că astrul cel mai apropiat de acest tren militar este de 275 000 de ori mai departe decît soarele pentru ca axa lui paralelă să facă o curbă de o secundă. Dacă dumneata ai fi un astru în univers, ai fi cu siguranță mult prea mic, și cu siguranță că nu te-ar putea surprinde nici cu cele mai perfecte aparate astronomice. Nici nu există expresie pentru neînsemnătatea dumitale în univers. Într-o jumătate de an ai face pe cer

o curbă atît de mică, şi într-un an o elipsă atît de neînsemnată, încît pentru exprimarea lor în cifre nici nu există măcar vreo noţiune. Axa paralelă a dumitale nici n-ar putea fi măsurată.

— Dacă aşa stau socotelile — observă Švejk — atunci domnul căprar poate să fie mîndru că nimeni nu-l poate măsura şi, oricum o ieşi cu raportul, trebuie să stea liniştit şi să nu-şi facă sînge rău, căci orice supărare strică sănătăţii, şi acum, mai ales în timp de război, fiecare trebuie să-şi păzească sănătatea, căci necazurile războiului cer ca fiecare dintre noi să fie tare, şi nu un prăpădit.

Şi chiar dacă o fi, domnule caporal, să te închidă — continuă Švejk surîzînd binevoitor — chiar dacă ţi s-o face vreo nedreptate, nu trebuie să te pierzi cu firea ; dumnealor n-au decît să creadă ce vor, iar dumneata ce vrei. Tot aşa am cunoscut odată un cărbunar care a stat cu mine închis, la începutul războiului, la prefectura poliţiei din Praga ; îi zice František Škvor. Era băgat la zdup pentru înaltă trădare şi poate că mai tîrziu l-or fi curăţat din cauza unei sancţiuni pragmatice. Omul ăsta, cînd l-au întrebat la interogatoriu dacă are ceva de spus împotriva procesului-verbal, a răspuns :

„Fie c-a fost, cum a fost, într-un fel tot a fost.
Încă niciodată n-a fost ca într-un fel să nu fi fost".

Pentru asta l-au băgat la răcoare şi două zile nu i-au dat nimic, nici de mîncare, nici de băut, pe

urmă l-au adus din nou la interogatoriu, dar el o ţinea într-una cu a lui, că:

„Fie c-a fost, cum a fost, într-un fel tot a fost.
Incă niciodată n-a fost ca într-un fel să nu fi fost".

Se poate că aşa să fi spus şi la spînzurătoare, că de acolo l-au trimis la tribunalul militar.

— Am auzit că acum se spînzură şi se împuşcă pe capete, intră în vorbă unul dintre soldaţi. Nu de mult la „exerţirplaţ" ne-au citit un *befehl*, că la Motol l-au împuşcat pe un rezervist, Kudrna, care s-a supărat pe căpitan pentru că l-a lovit cu sabia pe băiatul lui care era în braţele nevesti-si cînd îşi lua rămas bun de la el, la Benešov. Şi pe politici îi închide cu grămada. Pe un redactor l-au şi împuşcat, în Moravia. Şi căpitanul nostru zicea că acum-acum le vine rîndul şi la ceilalţi.

— Toate au o margine, spuse teteristul cu dublu înţeles.

— Aici aveţi dreptate, declară caporalul. Aşa ar trebui să se facă cu toţi redactorii. Ăştia nu fac decît să aţîţe poporul. Cum a fost acu un an, cînd eram numai fruntaş. Aveam sub comanda mea un redactor, care nu-mi zicea altfel decît „pacostea armatei". Dar să-l fi văzut cînd îl învăţam *„kleinübung"* [1] cum mai curgeau pe el sudorile şi cum mai zicea: „Vă rog, domnule fruntaş, să respectaţi în mine omul". I-am arătat eu omul, cînd făceam exerciţii de *nieder* şi curtea cazărmii era toată numai băltoace. L-am dus

[1] Instrucţie individuală (germ.).

frumuşel în faţa unei băltoace şi băieţaşul a trebuit să se arunce în ea, şi împroşca apa, ca la bazinul de înot. Se înţelege că după-masă, trebuiau să strălucească iarăşi toate pe el ; mundirul trebuia să fie curat oglindă. Băiatul curăţa, strănuta, şi-şi vărsa amarul. A doua zi arăta iar ca un porc tăvălit prin noroi. Eu stăteam lîngă el şi-i spuneam : „Ei, ce zici, domnule redactor, cine e mai tare, pacostea armatei sau omul ăla, al dumitale ?" Era un adevărat intelectual... Şi-a pierdut galoanele de teterist din pricina inteligenţei lui, pentru că a scris la gazetă despre persecutarea soldaţilor. Dar cum să nu-l persecuţi, domle, cînd un om ca dînsul, învăţat, nu ştie să puie piedica la armă nici după ce-i arăt a zecea oară ? Şi cînd îi comanzi *„linksschaut"* dumnealui îşi suceşte tărtăcuţa, parcă dinadins, la dreapta, şi cînd i-o spui, se uită la tine ca o cioară speriată. La exerciţiul de prezentarea armei, dumnealui habar n-avea de ce capăt s-apuce mai întîi, de curea sau de pat — şi se uita la mine ca viţelul la poarta nouă, cînd îi arătam cum trebuie să alunece mîna, în jos, pe curea. Nici nu ştia pe care umăr se poartă arma, şi saluta ca o maimuţă la orice întoarcere ; da să-l fi văzut, Doamne, cînd învăţa să meargă în marş. Cînd trebuia să se întoarcă, îi era totuna pe care picior o făcea ; ţop, ţop, ţop, mai făcea la întîmplare încă vreo şase bătăi înainte şi abia atunci se întorcea ca un cocoş pe stinghie, iar în timpul marşului ţinea pasul ca un bolnav de podagră şi ţopăia ca o fată bătrînă cînd dansează la hram.

Caporalul scuipă disprețuitor, apoi reluă :

— I-am dat, anume, o armă ruginită de tot, ca să învețe să curețe. Freca la ea, cum freacă cîinele cățeaua, și chiar dacă și-ar fi cumpărat încă două chile de cîlți, tot n-ar fi ajuns s-o curețe. Cu cît o curăța mai mult, cu atît ruginea mai tare, iar la raport arma lui a mers din mînă în mînă, și fiecare se minuna, cum de era atît de ruginită. Căpitanul nostru mereu îi zicea că n-are să iasă soldat din el, și că ar face mai bine să se spînzure, de vreme ce mănîncă pîinea cazonă de pomană. Iar dumnealui nu făcea nimic, decît să clipească din ochi, pe sub ochelari. Pentru el era o adevărată sărbătoare, cînd n-avea de făcut *verschärft* sau carceră. De obicei, atunci scria la gazetă articolașele lui despre persecutarea soldaților ; pînă cînd, într-o bună zi, i-au făcut o percheziție în cufăr. Doamne, Dumnezeule, ce de cărți avea în el ! Și numai din alea despre dezarmare și despre pace între popoare. Pentru treaba asta l-au expediat la garnizoană și de atunci am scăpat de el... pînă cînd, deodată, a apărut iar ; dar la cancelarie, ca să nu mai poată sta de vorbă cu trupa. Așa a fost sfîrșitul nefericit al acestui intelectual. Ar fi putut să fie domn mare, dacă din prostia lui n-ar fi pierdut dreptul de aspirant. Putea fi locotenent. Caporalul oftă :

— Nici măcar faldurile de la manta nu știa să le potrivească. Și-a comandat tocmai de la Praga tot felul de unsori și ape pentru lustruit nasturii,

dar degeaba, că nasturii lui tot ca dracul de ruginiţi erau. Da de trăncănit, ştia să trăncănească, slavă Domnului. Cînd l-au mutat la cancelarie, nimic nu mai făcea, decît să-i dea mereu zor cu filozofia. Asta îi plăcea lui mai demult. Era, aşa cum v-am mai spus, „om", din creştet şi pînă în tălpi. Odată, tot aşa, cînd dumnealui se gîndea nu ştiu unde, tocmai lîngă o băltoacă, în care a trebuit să se întindă cînd am ordonat *nieder*, m-am dus lîngă el şi i-am spus: „Cînd te aud vorbind mereu despre om şi noroi, îmi aduc aminte că omul tot din noroi a fost făcut, şi n-a avut încotro; s-a mulţumit şi cu asta".

Acum, după ce se spovedise, caporalul era satisfăcut de el însuşi, şi aştepta cu nerăbdare răspunsul teteristului. Spre dezamăgirea lui, auzi glasul lui Švejk.

— Taman pentru nişte persecuţii ca astea, cu ani în urmă, la regimentul 35, unu Koníček l-a înjunghiat pe un caporal, şi pe urmă şi-a făcut seama. Am citit asta în *Curierul*. Caporalul avea vreo treizeci de răni în trup, din care mai bine de o duzină erau mortale. După aceea, soldatul s-a aşezat peste caporalul mort, şi s-a omorît. Alt caz s-a petrecut cu ani în urmă în Dalmaţia. Acolo a fost tăiat un caporal şi nici pînă în ziua de azi nu se ştie cine i-a făcut-o. Totul a rămas învăluit în taină; numai atîta se ştie, că pe caporalul tăiat îl chema Fiala şi că era din Drabovna de lîngă Turnov. Şi mai ştiu încă despre un caporal din regimentul 75, îi zicea Reimanek...

În clipa aceea, plăcuta povestire fu întreruptă de un puternic strănut dinspre banca pe care dormea *oberfeldkuratul* Lacina. Grav și demn, părintele se trezea în toată splendoarea lui. Deșteptarea îi era însoțită de aceleași fenomene ca și deșteptarea de dimineață a tînărului uriaș Gargantua, atît de frumos descrisă de bătrînul și veselul Rabelais.

Oberfeldkuratul bășea și rîgîia pe bancă, și căsca zgomotos cu gura cît o șură. În sfîrșit se ridică în capul oaselor și întrebă mirat:

— O, crucifix! Unde mă aflu?

Caporalul, văzîndu-și superiorul treaz, răspunse foarte respectuos:

— Raportez supus, domnule *oberfeldkurat*, că binevoiți a vă afla în „*arestantenvagon*".

Un fulger de mirare trecu peste fața părintelui. Stătu o clipă tăcut și încercă să reconstituie împrejurările. Zadarnic însă. Între cele trăite peste noapte și dimineața, și deșteptarea lui în vagonul cu geamuri zăbrelite, se întindea o pîclă de nepătruns. În cele din urmă se adresă caporalului, care continua să stea respectuos în fața lui.

— Și mă rog, din ordinul cui, eu...

— Raportez supus, domnule *oberfeldkurat*, fără nici un ordin...

Părintele se ridică și începu să umble nervos printre bănci, mormăind pe sub nas că nu pricepe nimic. Se așeză din nou și întrebă:

— Și încotro mergem, la urma urmei?

— La Bruck, raportez supus...

— Și de ce mergem la Bruck ?

— Raportez supus că acolo a fost mutat regimentul nouăzeci și unu.

Părintele se căzni din nou să-și amintească ce se întîmplase cu el ; cum de ajunsese în trenul care pleacă spre Bruck, tocmai cu regimentul 91 și pe deasupra însoțit de escortă.

Oricum, se limpezise o leacă din beție, așa că reuși să-l distingă pe teterist de ceilalți soldați. Întorcîndu-se spre el îi spuse :

— Dumneata ești un om inteligent ; n-ai putea să-mi explici fără să-mi ascunzi nimic, cum am ajuns aici cu dumneavoastră ?

— Cu plăcere, răspunse pe un ton amical teteristul. E simplu de tot ; azi de dimineață, în gară, în timp ce ne duceam la tren, dumneavoastră v-ați luat după noi. Erați cam făcut...

Caporalul îi aruncă teteristului o privire aspră, plină de indignare.

— V-ați urcat în vagonul nostru — continuă calm teteristul — și asta-i toată povestea. V-ați întins pe bancă și Švejk, aici de față, v-a pus mantaua lui sub cap. Cînd s-a făcut controlul trenului la stația anterioară, ați fost trecut pe lista ofițerilor aflați în tren. Ați fost, ca să zic așa, descoperit în mod oficial și, din pricina asta, caporalul nostru va trebui să iasă la raport.

— Ia te uită, suspină părintele. Atunci, la gară următoare va trebui să trec în vagonul ofițerilor. Nu știți dacă s-a servit prînzul ?

— Încă nu, domnule *feldkurat*, tocmai la Viena se va servi prînzul, intră în vorbă caporalul.

— Care va să zică dumneata mi-ai pus mantaua sub cap? se adresă părintele lui Švejk. Îți mulțumesc din toată inima.

— Nu merit nici o mulțumire, răspunse Švejk. Am făcut așa cum trebuie să facă orice soldat cînd vede că superiorul n-are nimic sub cap și că e puțin făcut. Soldatul trebuie să știe să-și prețuiască superiorul, în orice hal ar fi el, și în orice stare... Eu unul mă pricep bine să umblu cu *feldkurații* pentru că am fost ordonanță la domnul *feldkurat* Otto Katz. Om vesel de felul lui, și inimos.

Cuprins de un acces de democratism, în urma beției din ziua precedentă, *oberfeldkuratul* scoase o țigară și i-o întinse lui Švejk.

— Ține și fumează! Apoi se adresă caporalului: Aud că din pricina mea vei fi scos la raport. N-ai nici o grijă că nu ți se întîmplă nimic; te scot eu din beleaua asta. Iar pe tine — se întoarse din nou către Švejk — te iau cu mine. Ai să trăiești la mine, ca în puf.

Și deodată cuprins de o nouă criză de mărinimie, făgădui tuturor să-i ajute; teteristului îi făgădui ciocolată, soldaților din escortă rom, caporalului îi făgădui să-l transfere la secția de fotografiat de pe lîngă statul-major al diviziei a 7-a de cavalerie. Le mai făgădui că-i va lăsa la vatră pe toți și că nu-i va uita niciodată.

Scoase portţigaretul şi începu să împartă ţigări tuturor, nu numai lui Švejk, şi declară că îngăduie tuturor arestaţilor să fumeze, că va face tot ce-i va sta în putinţă ca tuturor să li se îndulcească pedeapsa şi să fie cît mai repede redaţi vieţii normale de ostaş.

— Nu vreau — spuse el — să rămîneţi cu o amintire urîtă despre mine. Am destule cunoştinţe şi cu mine nu vă pierdeţi voi. De altfel, îmi faceţi impresia unor oameni foarte de treabă, pe care Dumnezeu îi iubeşte. Dacă aţi păcătuit, acum ispăşiţi şi, cum vă văd, înduraţi fără să cîrtiţi pedeapsa cu care v-a miluit Domnul.

— De ce ai fost pedepsit ? se adresă el lui Švejk.

— Dumnezeu mi-a trimis pedeapsa — răspunse cu pioşenie Švejk — prin bunăvoinţa *regimentsraport*-ului, domnule *oberfeldkurat*, pentru un fleac de întîrziere.

— Mila şi dreptatea Domnului sînt fără margini, spuse solemn *oberfeldkuratul*. El ştie pe cine trebuie să pedepsească, şi tocmai prin asta arată că nimic nu scapă prevederii şi atotputerniciei sale. Dar dumneata, teteristule, de ce eşti arestat ?

— Pentru că bunul Dumnezeu — răspunse teteristul — a binevoit să mă blagoslovească cu un reumatism şi mi s-a urcat la cap. După ispăşirea pedepsei voi fi trimis la bucătărie.

— Voia Domnului e bine rînduită, exclamă părintele entuziasmat, auzind vorbindu-se despre bucătărie. Un om cumsecade poate face şi acolo ca-

rieră. De fapt, tocmai la bucătărie ar trebui să fie trimişi oameni inteligenţi ; pentru combinaţii ; pentru că nu-i totul să găteşti, ci dragostea cu care prepari şi combini mîncările. Să luăm de pildă, sosurile. Un om inteligent, cînd face sosul de ceapă, ia toate felurile de zarzavaturi şi le înăbuşă în unt, pe urmă adaugă încetul cu încetul mirodenii, piper, puţină foaie de dafin, cimbru ; pe cînd un bucătar de rînd pune ceapa la fiert şi aruncă în ea rîntaş negru din seu. Pe dumneata, aş fi într-adevăr bucuros să te văd, undeva, la o popotă ofiţerească. Omul, chiar fără inteligenţă, se poate descurca în viaţă, şi-n orice meserie, dar la bucătărie nu merge. Se simte numaidecît. Ieri seară, la cazinoul ofiţerilor din Budějovice, ni s-a servit printre altele o mîncărică de rinichi cu sos de Madera. Straşnic om ăl de l-a preparat ! Dumnezeu să-i ierte toate păcatele, mi-am zis eu, trebuie să fie un adevărat intelectual ; şi într-adevăr, aşa este : la bucătăria popotei ofiţereşti de acolo lucrează un învăţător din Skutk. Am gustat eu o mîncărică cu sos de Madera şi la popota regimentului 64, *landwehr*, dar era cu totul altceva. Băgaseră în ea chimion, aşa cum, la orice cîrciumă ordinară, se bagă piper. Şi cine credeţi că l-a preparat ? Credeţi că era bucătar în viaţa civilă ? Aş ! Crescător de vite la o moşie.

Preotul de campanie tăcu un timp ; aduse apoi discuţia la problema culinară în *Vechiul* şi *Noul Testament*, arătînd că încă de pe acele vremi se dădea o mare atenţie pregătirii unor mîncări gus-

toase după serviciul divin și după alte ceremonii religioase. După aceea îi îndemnă pe toți să-i cînte ceva, la care Švejk, cu proverbiala și nefericita sa inspirație, începu :

„Vine Marina de la Hodonin
Şi-n urma ei popa, c-un clondir de vin."

Preotul de campanie, însă, nu se supără :

— M-aș mulțumi și cu nițel rom ; nu-i neapărată nevoie să fie un clondir cu vin, spuse el, zîmbind prietenește. Cît despre Marina, s-o lăsăm și pe ea la o parte, că numai în ispită ne-ar duce.

Caporalul cotrobăi prudent în buzunarul mantalei și scoase o sticlă cu rom.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberfeldkurat* — spuse el cu vocea sugrumată de emoție, trădînd sacrificiul personal pe care-l făcea — dacă nu vă supărați...

— Nu mă supăr de loc, băiețașule, răspunse bucuros părintele. Beau în cinstea fericitei noastre călătorii.

— Maica ta Cristoase ! exclamă caporalul, ca pentru sine, văzînd că după o dușcă zdravănă, preotul dăduse pe gît jumătate de sticlă.

— Bată-te să te bată, spuse *oberfeldkuratul* rîzînd și făcîndu-i cu ochiul teteristului. Mai și blestemi pe deasupra. Pentru asta o să te pedepsească Dumnezeu.

Apoi părintele mai trase o înghițitură, și întinzîndu-i sticla lui Švejk, îi ordonă :

— Atinge-o ! pîn'la fund !

— Războiul e *război*, îi spuse Švejk cu bunătate caporalului în timp ce-i dădea înapoi sticla goală. Caporalul încuviință printr-o străfulgerare a ochilor, atît de ciudată, cum numai la nebuni o mai poți întîlni.

— Și acum, pînă la Viena, să-i mai trag un pui de somn, spuse preotul. Vă rog să mă treziți cînd om ajunge.

Iar dumneata — continuă el, adresîndu-se lui Švejk — dumneata te duci la bucătăria popotei noastre, iei tacîmuri și-mi aduci prînzul. Să spui că este pentru domnul *oberfeldkurat* Lacina. Vezi să-ți deie porție dublă. Dacă sînt cumva găluște ai grijă să nu-ți taie de la margine, că ieșim în pagubă. Pe urmă să-mi aduci de la bucătărie o sticlă de vin și nu uita să iei cu dumneata o ploscă, ca să-ți toarne în ea rom.

Părintele Lacina cotrobăi prin buzunare.

— Ascultă, caporal, văd că n-am mărunțiș, împrumută-mi un florin. Așa. Cum spuneai că te cheamă ? Švejk ? Bine, Švejkule, ține un gologan pentru drum ! Domnule caporal, fii bun și mai împrumută-mi un florin. Vezi, Švejkule, și pe ăsta îl capeți, dacă faci rost de toate așa cum am vorbit. Cată să-ți dea și țigări și trabucuri pentru mine. Dacă se distribuie cumva șocolată, ai grijă să împachetezi o porție dublă, iar de-or fi conserve, vezi să-ți dea limbă afumată sau ficat de gîscă. Așa. Da. Era să uit. Dacă se dă brînză emental, te rog să ai

grijă să nu-ți taie de la margine și cu salamul unguresc tot așa, nici un colț, numai de la mijloc, ca să fie fraged și gustos.

Oberfeldkuratul se întinse pe bancă și curînd ațipi.

— Cred — se adresă teteristul caporalului, în clipa în care părintele începu să sforăie — că ești mulțumit de copilul nostru găsit. Se bucură de viață.

O clipă, caporalul luptă cu propria lui indignare, apoi, deodată pierdu orice sentiment de umilință și încuviință aspru :

— E foarte cuminte !

— Cu mărunțișul ăsta, pe care nu-l are — intră în vorbă Švejk — dumnealui îmi aduce aminte de unul Mličko, un zidar de la Dejvice. Ăla tot așa, n-a avut multă vreme mărunțiș, pînă ce s-a înglodat în datorii pînă peste gît și a fost închis pentru șarlatanie.

— Înainte de război — spuse un soldat din escortă — era la regimentul 75 un căpitan care a băut toți banii din casieria regimentului și a trebuit să zboare din armată. Acum, că e război, e iarăși căpitan. Am mai avut acolo un sergent care a șparlit de la magazie vreo douăzeci de baloturi de postav, și azi e *stabfeldwebel* și cînd te gîndești că în Serbia a fost, nu demult, împușcat un infanterist, pentru că a mîncat deodată conservele pe trei zile.

— Asta n-are nici o legătură cu ce vorbeam noi, declară caporalul cu glas aspru. Dar nu-i frumos să

împrumuţi de la un biet caporal doi florini ca să-i dai bacşiş.

— Ţine-ţi gologanul — spuse Švejk — eu n-am nevoie să mă îmbogăţesc pe spinarea dumitale. Şi dacă mi l-o da şi pe celălalt, ţi-l dau înapoi, ca să nu mai boceşti. Pe dumneata ar trebui însă să te bucure cînd un superior îţi cere împrumut bani ca să aibă de cheltuială. Dar dumneata eşti zgîrciob. Aici e vorba de doi gologani nenorociţi, dar tare aş vrea să te văd ce-ai face dacă ar fi să-ţi dai viaţa pentru superiorul dumitale, dacă el ar zace rănit, lîngă tranşeele duşmanului şi dumneata ar trebui să-l salvezi şi să-l aduci în braţe, în timp ce duşmanul trage după voi cu şrapnele şi cu mai ştiu eu ce.

— Dumneata ai face-n pantaloni, ciuruc nenorocit, ripostă caporalul.

— Ehe, cîţi sînt din ăştia care fac în pantaloni la fiecare *gefecht!*[1] observă un soldat din escortă. Deunăzi, la Budějovice, un camarad rănit ne povestea că s-a scăpat pe el de trei ori într-un singur atac. Prima oară cînd au ieşit din tranşee, în faţa reţelei de sîrmă ghimpată, pe urmă cînd au început s-o taie, şi a treia oară zicea că şi-a dat drumu' la un contraatac cu baioneta, al ruşilor, care strigau „ura". Pe urmă a început să fugă înapoi în tranşee şi zicea că din grupa lor nu era unul care să nu fi făcut pe el. Pe marginea tranşeei era un mort: zăcea cu picioarele în jos; în timpul atacului un proiectil îi rete-

---

[1] Luptă (germ.).

z ase jumătate de cap, de parcă i l-ar fi tăiat cineva cu cuţitul ; ăsta, se scăpase pe el în ultimul moment, în aşa hal, că din pantalonii lui curgea în tranşee, căcat, amestecat cu sînge. Şi jumătatea aceea de cap, cu creier cu tot, zăcea chiar sub el. Ce, parcă ştie omul ce i se poate întîmpla ?!

— Cîteodată — zise Švejk — în timpul atacului i se face omului rău din te miri ce şi îi vine greaţă. Un convalescent, venit la Praga, de la Přemyšl, ne povestea odată, la cîrciuma „Belvedere" de la Pohořelec, că odată, într-o luptă corp la corp, s-a trezit în faţă cu un rus cît un munte. Venea spre el cu baioneta şi avea o bubă mare lîngă nas. Cînd a văzut săracu' buba, zicea că i-a venit deodată rău şi a trebuit să meargă la „*hilfsplatz*" [1], unde l-au găsit bolnav de holeră. Fără să mai stea pe gînduri, l-au trimis în baraca holericilor, la Pesta, unde s-a îmbolnăvit de-a binelea.

— Era soldat prost sau caporal ? întrebă teteristul.

— Caporal era, răspunse Švejk liniştit.

— Asta se poate întîmpla şi oricărui teterist, replică prosteşte caporalul, aruncînd o privire zdrobitoare teteristului, ca şi cum ar fi vrut să-i spună : „Acum te-am înfundat, hai, ce zici ?"

Acesta însă tăcu şi se întinse pe bancă.

Trenul se apropia de Viena. Cei care nu dormeau priveau de la fereastră reţeaua de sîrmă ghimpată şi

---

[1] Post de ajutor (germ.).

fortificaţiile din preajma Vienei, fapt care provocă, se vede, o puternică strîngere de inimă tuturor celor aflaţi în tren.

Dacă, înainte se mai auzeau încă din vagoane strigătele nemţilor din munţii Kašper: *„Wann ich kumm, wann ich kumm, wan ich wieda, wieda kumm"*, acum amuţiseră de-a binelea în faţa priveliştii neplăcute a reţelei de sîrmă ghimpată cu care era împrejmuită Viena.

— Totul e în ordine, spuse Švejk, privind şanţurile. Totul e în cea mai perfectă ordine, numai că vienezii care vin la plimbare pe aici îşi pot rupe pantalonii. Aici omul trebuie să umble cu băgare de seamă. Viena este un oraş foarte important, continuă el. Numai cîte animale sălbatice au, în menajeria aceea de la Schönbrunn. Cu ani în urmă, cînd am fost la Viena, îmi plăcea mai ales să mă duc să văd maimuţele; dar cînd trece pe acolo vreun om mare de la castelul imperial, nimeni nu poate trece peste cordon. Era cu mine un croitor din circumscripţia a zecea şi l-au arestat, pentru că voia cu orice chip să vadă maimuţele.

— Ai fost şi la castel? întrebă caporalul.

— Frumos e pe acolo, răspunse Švejk. Eu n-am fost, dar mi-a povestit unu' care a fost. Cel mai frumos din toate e *„Burgwache"* [1]. Cică fiecare soldat din gardă trebuie să aibă doi metri înălţime. După ce iese din serviciu, fiecare capătă un brevet

[1] Garda castelului (germ.).

de tutungerie. Şi prinţese sînt acolo, cîte vrei, ca gunoiul...

Trecură printr-o gară unde, în urma lor, răsună imnul austriac intonat de o fanfară care venise, pesemne dintr-o eroare, pentru că abia după o bună bucată de timp ajunseră într-o gară unde trenul se opri. Aici se distribuia hrana şi era pregătită primirea oficială.

Dar solemnităţile nu mai semănau cu cele de la începutul războiului, cînd soldaţii, în drum spre front, mîncau în fiecare staţie, şi erau întîmpinaţi de domnişoare de onoare, îmbrăcate în rochii albe caraghioase, cu feţe şi mai caraghioase, ţinînd în braţe nişte amărîte buchete de flori. În afară de asta mai ascultau şi discursul nerod al unei cucoane, al cărui soţ e astăzi mare patriot şi republican.

La Viena, bunele oficii de întîmpinare a trenului militar erau făcute de trei reprezentante ale Crucii Roşii din Austria, şi de două delegate ale unei asociaţii patriotice a femeilor şi tinerelor fete din Viena, de un reprezentant oficial al municipalităţii şi un reprezentant al armatei.

Pe feţele lor se citea o oboseală cumplită. Trenuri, transportînd trupe spre front, treceau zi şi noapte prin gara Viena şi din oră în oră soseau trenuri sanitare cu răniţi. În fiecare clipă vagoanele cu prizonieri erau trecute de pe o linie pe alta, şi la toate aceste operaţiuni trebuiau să fie de faţă toţi aceşti delegaţi ai diferitelor corporaţii şi societăţi. Pe măsură ce zilele se scurgeau, entuziasmul primelor zile

se transforma în plictiseală, oboseală şi căscat. Serviciul acesta se făcea cu schimbul şi toţi cei care apăreau într-una din gările Vienei aveau aceeaşi înfăţişare obosită ca şi cei care aşteptau acum trenul cu regimentul din Budějovice.

Vagoanele de vite erau ticsite de soldaţi, cu deznădejdea întipărită pe feţe, ca oamenii duşi la spînzurătoare.

Doamnele se apropiară de ei împărţindu-le turtă dulce, împodobită cu inscripţii de zahăr de acest gen : *„Sieg und Rache"*, *„Gott strafe England"*, *„Der Oesterreicher hat ein vaterland. Er liebt's und hat auch Ursach für's Vaterland zu kämpfen"* [1].

Muntenii din Kašper se îndopau cu turtă, fără însă ca de pe feţele lor să dispară expresia de deznădejde.

În cele din urmă primiră ordinul să se îndrepte, pe companii, la bucătăriile de campanie din spatele gării, după mîncare.

Tot acolo era şi bucătăria ofiţerilor, unde se duse şi Švejk ca să execute comanda *feldkuratului*. În acest timp teteristul aştepta să fie servit, dat fiind că doi soldaţi din escortă plecaseră să ridice raţia pentru cei din vagonul arestaţilor.

Švejk execută comanda întocmai, şi în timp ce traversa linia ferată îl zări pe locotenentul Lukáš, care se plimba între şine şi aştepta să vadă dacă la

---

[1] „Victorie şi răzbunare", „Doamne, pedepseşte Anglia", „Austriacul are o patrie. El o iubeşte şi are de ce să lupte pentru patria sa" (germ.).

popota ofiţerească va mai rămîne ceva şi pentru el.

Situaţia lui nu era de invidiat, întrucît se folosea deocamdată de ordonanţa locotenentului Kirschner. Flăcăul se îngrijea însă, de fapt, numai de stăpînul lui şi se deda la adevărate acte de sabotaj cînd era vorba de locotenentul-major Lukáš.

— Unde te duci cu toate astea? îl întrebă pe Švejk nenorocosul locotenent-major, în clipa cînd Švejk tocmai pusese jos grămada de bunătăţi sustrase de la popota ofiţerilor şi înfăşurate în manta.

Švejk îl privi o clipă zăpăcit, dar îşi reveni numaidecît. Faţa lui îşi recăpătase expresia jovială şi liniştită, cînd răspunse:

— Asta-i pentru dumneavoastră, cu respect vă raportez, domnule locotenent-major... Numai că nu ştiu unde aveţi cupeul, şi apoi nu ştiu dacă domnul comandant al trenului n-ar fi împotrivă ca eu să merg cu dumneavoastră. Mi se pare că dumnealui e un porc.

Locotenentul-major Lukáš se uită la Švejk întrebător. Acesta însă continuă liniştit pe un ton confidenţial.

— Să ştiţi, domnule locotenent-major, e un porc adevărat. Cînd a venit în inspecţie, la noi în vagon, eu i-am raportat numaidecît că e ora unsprezece şi că mi-am isprăvit pedeapsa, aşa că nu mai aveam ce căuta acolo, şi că trebuia să trec ori în vagonul de vite, ori la dumneavoastră, dar el m-a luat la trei parale ca un necioplit, şi mi-a zis să nu mă grăbesc, ci să rămîn unde mă aflu, ca măcar pe drum să nu

vă fac de rușine pe dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*.

Și arborind o figură de martir Švejk adăugă :

— Ca și cînd eu v-aș fi făcut vreodată de rușine, domnule *oberlaitnant*.

Locotenentul-major Lukáš oftă :

— Eu unul — continuă Švejk — nu v-am făcut niciodată de rușine. Asta-i sigur. Dacă s-a întîmplat uneori să fac vreuna boacănă, a fost o întîmplare ; așa a hotărît bunul Dumnezeu, precum bine zicea bătrînul Vaniček din Pelhřimov cînd își ispășea a treizeci și șasea pedeapsă. Niciodată, însă, domnule *oberlaitnant*, n-am făcut rău cu dinadinsul ; întotdeauna am vrut să fac ceva mai bun, mai, ca să zic așa, acătării, și zău că nu-s vinovat dacă nici unul din noi n-am avut din asta nici un folos, ci numai necazuri și supărare.

— Hai, nu mai plînge, Švejkule — spuse cu o voce înduioșată locotenentul-major Lukáš, cînd se apropiară de vagonul statului-major — aranjez eu totul ca să fii iarăși cu mine.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că nu plîng. M-a apucat numai așa, o părere de rău că noi amîndoi, în războiul ăsta, sîntem cei mai nefericiți oameni de sub soare, și că n-avem nici o vină. E îngrozitor cînd stau și mă gîndesc bine ; așa am fost eu, de cînd mă știu...

— Liniștește-te, Švejkule !

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că dacă n-ar fi contra disciplinei, aș spune că nu

pot de loc să mă liniştesc, dar aşa trebuie să spun că am înţeles ordinul şi că m-am liniştit.

— Bine. Şi acum, Švejkule, urcă în vagon.

— Cu respect vă raportez că mă urc, domnule *oberlaitnant*.

*

Tabăra militară din Most era cufundată în tăcerea nopţii. În barăcile trupei, soldaţii tremurau de frig, în schimb la barăcile ofiţerilor ferestrele erau deschise, de prea multă căldură.

Dinspre clădirile taberei se auzeau paşii santinelelor care făceau de gardă, tulburînd, cu bocănitul lor, somnul celor din barăci.

Jos, în Most, pe Litava, străluceau luminile de la fabrica imperială de conserve care lucra, fără întrerupere, zi şi noapte, la prelucrarea resturilor de carne. Vîntul care bătea dintr-acolo aducea un miros greu de zgîrci, copite şi oase stricate, din care se fierbeau conservele de supă.

Din pavilionul părăsit, unde cu ani în urmă, în timp de pace, un fotograf îi poza pe soldaţii care-şi petreceau tinereţea pe poligonul de tir, se vedeau jos în vale, pe cheiul Litavei, lampioanele roşii ale bordelului „La spicul porumbului". Acest bordel fusese onorat cu vizita prinţului Ştefan, cu prilejul marilor manevre imperiale de la Sopron, în anul 1908. Aici era, în fiecare seară, locul de întîlnire al ofiţerilor.

Era cel mai elegant local de perdiţie; soldaţii de rînd şi teteriştii n-aveau acces acolo.

Aceştia se duceau la „Casa trandafirilor", a cărei lumină verde se vedea de asemenea din pavilionul fostului atelier fotografic.

Chiar pentru aceste îndeletniciri exista cuvenita diferenţiere; de altfel diferenţierea n-a dispărut nici mai tîrziu, pe front, cînd monarhia n-a mai putut să ofere oştilor sale ceva mai bun decît faimoasele bordeluri ambulante, aşa-numitele „pufuri", ataşate pe lîngă fiecare comandament de brigadă.

Existau aşadar: *k.k. Offizierspuff, k.k. Unteroffizierspuff*, şi *k.k. Mannschaftspuff*.

Oraşul Most, aflat pe partea stîngă a Litavei, strălucea, aşa cum străluceau Királyhid, Cislaitania şi Translaitania, de partea cealaltă a rîului. În ambele oraşe, şi în cel unguresc şi în cel austriac, erau tarafuri de ţigani, cafenelele şi restaurantele erau puternic luminate, se cînta, se bea. Burghezia locală şi funcţionărimea îşi aduceau aci, în cafenele şi restaurante, soţiile şi fiicele mai mari, astfel că Most pe Litava *Bruck an der Leitha* şi Királyhid erau de fapt un bordel de mari proporţii.

În tabără, într-una din barăcile ofiţerilor, Švejk aştepta reîntoarcerea locotenentului-major Lukáš, care plecase de cu seară în oraş la teatru, şi nu se mai întorsese încă, deşi noaptea era înaintată. Švejk stătea pe patul gata pregătit al locotenentului-major şi, în faţa lui, pe masă, şedea ordonanţa maiorului Wenzel.

*

Maiorul Wenzel revenise la regiment în urma eşecului din Serbia, unde cu prilejul bătăliei de pe Drina îşi dovedise măsura incapacităţii sale militare. Se spunea că ar fi ordonat distrugerea unui pod-ponton, deşi jumătate din batalionul lui se mai afla pe malul celălalt al rîului. Acum era comandantul poligonului militar din Királyhid, şi se ocupa şi de treburile gospodăreşti ale taberei. Printre ofiţeri se vorbea că maiorul Wenzel se pune acum „pe picioare". Camera locotenentului-major Lukáš şi cea a maiorului Wenzel erau pe acelaşi culoar.

Ordonanţa maiorului Wenzel, Mikulašek, un băiat scund, ciupit de vărsat, bălăbănea din picioare şi blestema :

— Mă întreb de ce nu vine o dată boşorogul ăsta al meu. Tare aş vrea să ştiu pe unde umblă haimanaua, toată noaptea. Dacă, cel puţin, mi-ar lăsa cheia de la odaia lui, aş trage şi eu un păhărel şi m-aş culca. Are acolo, păcătosul, vin cît vrei.

— Se zice că dumnealui fură, făcu Švejk, trăgînd liniştit din ţigările locotenentului, întrucît acesta îi interzisese să mai pufăie din trabuc în odaie ; tu trebuie să ştii de unde aveţi vin.

— Eu mă duc unde am poruncă, răspunse Mikulašek, cu glas subţire. Îmi dă o ţidulă şi cît ai clipi fug să iau raţia pentru spital şi o aduc acasă...

— Dar dacă ţi-ar porunci — întrebă Švejk — să furi casa de bani a regimentului, ai face-o ? Aici, cînd eşti cu mine, înjuri nevoie mare, dar cînd stai în faţa lui tremuri ca varga.

Mikulašek clipi din ochii lui micuţi şi răspunse:

— Ei, la una ca asta, aş sta să mă mai gîndesc.

— Ce să te mai gîndeşti, mucosule! îi strigă Švejk, dar trebui să tacă, deoarece chiar în clipa aceea se deschise uşa şi în odaie intră locotenentul-major Lukáš. Se vedea cît de colo că era foarte bine dispus, judecînd după chipiul întors cu cozorocul la spate.

Mikulašek înmărmurise de spaimă atît de tare, încît rămase pe masă şi salută aşa, uitînd că n-avea capela pe cap.

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că totul e în ordine, anunţă Švejk luînd poziţia cerută de regulamentele militare, dar uitînd să-şi scoată ţigara din gură.

Locotenentul-major Lukáš nu observă însă acest lucru şi se duse de-a dreptul la Mikulašek, care cu ochii holbaţi îi urmărea fiecare mişcare, continuînd să salute din poziţia în care se afla.

— Îmi dai voie, eu sînt locotenentul-major Lukáš, spuse apropiindu-se de Mikulašek cu paşi nu prea siguri. Pe dumneata cum te cheamă?

Mikulašek tăcea. Lukáš trase un scaun aproape de masă în faţa lui Mikulašek, se aşeză uitîndu-se la el, şi aruncîndu-i o privire fixă spuse:

— Švejkule, adu-mi, te rog, din geamantan, revolverul de campanie.

În timp ce Švejk căuta prin geamantan, Mikulašek tăcea şi se uita la locotenentul-major cu ochi înspăimîntaţi. În clipa aceea îşi dădu seama că stătea

pe masă. Desperarea lui crescu și mai mult cînd băgă de seamă că vîrfurile bocancilor săi atingeau genunchii locotenentului-major, care ședea pe scaun în fața lui.

— Te întreb cum te numești, omule? zbieră la el locotenentul-major.

Mikulašek însă amuțise de-a binelea. Așa cum a povestit mai tîrziu, apariția neașteptată a locotenentului-major îi dăduse un fel de paralizie. Voia să sară de pe masă și nu putea, voia să răspundă și limba nu i se descleșta, voia să nu mai salute și nu izbutea.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major — interveni Švejk — că revolverul nu-i încărcat.

— Atunci, încarcă-l, Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că nu avem nici un cartuș, și apoi ar fi greu să-l împușcați pe masă. Eu, domnule *oberlaitnant*, dacă îmi dați voie, îmi îngădui să spun că ăsta-i Mikulašek, ordonanța lui domnu' maior Wenzel. Totdeauna îi piere graiul cînd vede vreun domn ofițer. Așa-i el, se sfiește să vorbească. E, cum să vă spun, un boboc fricos, un papă-lapte. Domnul maior Wenzel îl lasă întotdeauna să stea pe coridor cînd se duce în oraș, și el, săracu' umblă aiurit de colo pînă colo pe la toate ordonanțele din barăci. Dacă ar avea măcar de ce să se sperie, dar, sărăcuțul de el, n-a păcătuit cu nimic.

Švejk scuipă cu scîrbă. Tonul cu care vorbea și faptul că se exprima cu o indiferență totală, trădau disprețul lui față de lașitatea ordonanței maiorului Wenzel și față de comportarea sa nemilitărească.

— Îngăduiţi-mi, domnule locotenent-major — continuă Švejk — să-l miros.

Švejk îi făcu vînt de pe masă lui Mikulašek, care nu înceta să caşte ochii prosteşte la locotenentul-major, îl puse jos pe duşumea şi-l mirosi la pantaloni.

— Încă nu — declară el — dar începe. Să-l dau afară.

— Dă-l afară, Švejkule.

Švejk îl conduse afară pe Mikulašek, care tremura mereu, trase uşa în urma lor, şi pe coridor îi spuse:

— Bagă-ţi în cap, neisprăvitule, că te-am scăpat de la moarte. Pentru asta, ai grijă. Cînd s-o întoarce maiorul Wenzel, fă-te încoa pe nevăzute, cu o sticlă de vin. Fără glumă, să ştii că te-am scăpat de la moarte. Cînd se-mbată *oberlaitnantul* meu, nu-i a bine. Numai eu ştiu să mă descurc cu el.

— Eu sînt...

— O băşină, asta eşti, exclamă Švejk cu dispreţ. Şezi colea pe prag şi aşteaptă pînă o veni maiorul tău, Wenzel.

— Slavă Domnului că te-ai îndurat să mai vii, îl întîmpină locotenentul-major Lukáš pe Švejk, cînd acesta reintră în odaie. Vreau să-ţi vorbesc. Nu-i nevoie însă să-mi stai iarăşi drepţi, ca un prost. Ia loc, Švejkule, şi să te laşi de acest „ordonaţi" al dumitale. Să-ţi ţii gura şi să fii foarte atent la ce-am să-ţi spun. Ştii unde vine, în Királyhid, strada Sopronyi? Ţi-am spus să încetezi o dată cu acest: „Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că nu ştiu". Dacă nu ştii, răspunde: nu ştiu, şi basta. Ia o bucăţică de

hîrtie şi scrie: Sopronyi-utcza, nr. 16. În clădirea asta e un magazin de fierărie. Ştii ce-i aia un magazin de fierărie? *Hergott!* nu mai spune „raportez supus". Răspunde: ştiu sau nu ştiu. Va să zică, ştii ce-i aia un magazin de fierărie? Ştii? Bine... Magazinul ăsta e al unui ungur, Kàkonyi. Ştii ce-i aia, ungur? Spune o dată, *himmelbergott*, ştii sau nu ştii? Ştii? Bine. Sus, deasupra magazinului, e primul etaj şi acolo e locuinţa lui... Ştii sau nu ştii? Dacă nu ştii, crucifix, atunci află de la mine, că acolo locuieşte. Asta îţi ajunge? Ajunge? Bine. Dacă nu ţi-ajunge, pun să te bage la arest. Ţi-ai însemnat că omul se numeşte Kákonyi? Bun. Atunci, mîine dimineaţă, cam pe la ora zece, cobori în oraş, găseşti casa aceea, urci sus la etajul întîi şi predai doamnei Kákonyi scrisoare asta.

Locotenentul-major Lukáš deschise portofelul şi, căscînd, îi întinse lui Švejk un plic alb, fără adresă.

— Ţine minte, Švejkule, e un lucru foarte important, continuă el să-l dăscălească. Prevederea este mama înţelepciunii, de aceea, după cum vezi, scrisoarea n-are adresă. Mă bizui pe dumneata că vei preda scrisoarea cui se cuvine. Mai notează-ţi că doamna aceea se numeşte Etelka, scrie deci „doamna Etelka Kákonyi". Şi-ţi mai atrag atenţia că scrisoarea trebuie s-o înmînezi, discret, doamnei Kákonyi, orice s-ar întîmpla, şi să aştepţi răspuns. De altfel scrie şi în scrisoare că trebuie să primeşti un răspuns. Mai doreşti ceva?

— Dar dacă dama nu-mi dă răspuns, atunci ce fac, domnule *oberlaitnant* ?

— Atunci, îi reamintești că trebuie neapărat să-și dea, îl lămuri locotenentul-major, căscînd din nou. Acum e însă timpul să mă culc ; astăzi sînt într-adevăr obosit. Am băut mult. Nimeni n-ar fi mai puțin obosit după o asemenea noapte.

Adevărul e că locotenentul-major Lukáš n-avusese de gînd să întîrzie.

Părăsise spre seară tabăra, cu gîndul să vadă o operetă, la teatrul maghiar din Királyhid, unde în rolurile principale jucau niște artiste durdulii, evreice. I se povestise că marea lor calitate era că în timpul dansului aruncau picioarele în sus și nu purtau nici tricouri, nici chiloți ; iar pentru atracția domnilor ofițeri se bărbiereau jos ca tătăroaicele, fapt care nu procura nici o bucurie galeriei, dar care desfăta în schimb cu atît mai mult ofițerii de artilerie din primele rînduri ale parterului, care pentru această priveliște nu uitau să vină la teatru cu binocluri de campanie.

Pe locotenentul-major Lukáš îl lăsase însă rece această interesantă porcărie, deoarece binoclul împrumutat de la teatru era necromat așa că în loc de pulpe nu văzuse decît niște umbre violete, în mișcare.

În pauza actului întîi, își îndreptă atenția spre o doamnă însoțită de un bărbat între două vîrste, pe care-l trăgea spre garderobă, insistînd că vrea să plece acasă imediat, întrucît nu era dispusă să pri-

vească astfel de spurcăciuni. Rostise toate acestea destul de tare, în limba germană. Bărbatul care o însoțea răspunse în ungurește :

— Ai dreptate, îngerașul meu, sînt de acord, să mergem. Într-adevăr, e ceva dezgustător.

— *Es ist ekelhaft*[1], răspunse doamna, revoltată, în timp ce domnul îi ajuta să-și puie mantoul. Ochii îi ardeau de indignare în fața acestei nerușinări. Trebuie spus de altfel că ochii ei negri și mari se potriveau de minune cu întreaga ei făptură. Aruncă o privire spre locotenentul-major Lukáš și repetă încă o dată, cu și mai multă indignare :

— *Ekelhaft, wirklich ekelhaft!*[2]

Atîta fu de ajuns pentru înfiriparea unei idile.

Locotenentul-major Lukáš obținu informațiile necesare de la garderobieră. Află că era vorba de soții Kákonyi și că dumnealui e proprietarul unui magazin de fierărie pe strada Sopronyi nr. 16.

— Și locuiește cu doamna Etelka la etajul întîi, adăugă garderobiera cu insistența-i de codoașă bătrînă. Dînsa e nemțoaică din Šopron, iar el ungur ; așa-i aici, la noi, toate sînt amestecate.

Locotenentul-major Lukáš își luă mantaua de la garderobă și se duse în oraș, la marele restaurant-cafenea „Arhiducele Albrecht" unde se întîlni cu cîțiva ofițeri de la regimentul 91 infanterie.

Nu-și pierdu vremea flecărind prea mult, în schimb bău vîrtos, gîndindu-se mereu ce anume să-i scrie

---

[1] E dezgustător (germ.).
[2] Dezgustător, desigur, dezgustător ! (Germ.)

acestei frumoase şi severe doamne, plină de virtuţi, care, hotărît, îl captivase mai mult decît toate maimuţele de pe scenă, cum le spuneau ceilalţi ofiţeri.

Bine dispus, locotenentul-major se duse apoi singur la cafeneaua „La crucea Sfîntului Ştefan“ şi se retrase într-un mic separeu de unde izgoni o romîncă, care se oferise să se dezbrace pînă la piele în faţa lui, şi să-l lase să facă cu dînsa tot ce vrea. Porunci să i se aducă cerneală, toc şi hîrtie, comandă o sticlă de coniac şi după o profundă meditare, scrise cu grijă această scrisoare, care i se păru a fi cea mai frumoasă din cîte a scris vreodată :

„Stimată doamnă !

Am asistat aseară la un spectacol de teatru care pe dumneavoastră v-a indignat. V-am urmărit cu atenţie chiar de la primul act pe dumneavoastră şi pe soţul dumneavoastră. După cum am putut remarca“ ...

„Intră în el fără milă, îşi zise locotenentul-major Lukáš. Cu ce drept a pus omul acela mîna pe o femeie atît de încîntătoare ? ! Cînd te uiţi bine la el, arată ca un maimuţoi tuns.“

Şi continuă să scrie :

„...Soţul dumneavoastră a urmărit cu cea mai mare solicitudine spectacolul obscen ce se desfăşura pe scenă, spectacol care dumneavoastră, stimată doamnă, v-a provocat dezgust ; aceasta nu mai e artă ci un odios atentat la sentimentele cele mai delicate ale omului !“

„Ce sîni are femeia asta, își spuse locotenentul Lukáš. Dă-i înainte..."

Și scrise mai departe:

„Iertați-mi, stimată doamnă, această explozie de sinceritate, deși nu mă cunoașteți. Am văzut în viața mea multe femei, dar nici una nu mi-a făcut o astfel de impresie ca dumneavoastră. Îmi dau seama că gîndirea și concepțiile dumneavoastră despre viață corespund întru totul cu ale mele. Am convingerea că soțul dumneavoastră nu este decît un egoist care vă trage după el"...

„Nu — își zise locotentul-major Lukáš — nu merge!" Șterse: *„Schlept mit"* [1] și scrise:

„...care pentru satisfacerea plăcerilor personale vă ia după el, stimată doamnă, la spectacole de teatru care nu corespund decît gustului său. Iubesc sinceritatea și nu intenționez să mă amestec în viața dumneavoastră particulară; aș dori numai să stau de vorbă cu dumneavoastră despre arta pură..."

„În hotelurile de aici n-are să se poată; va trebui s-o duc tocmai la Viena, își continuă firul gîndurilor locotenentul. Am să-mi iau o permisie..."

„...De aceea îndrăznesc, stimată doamnă, să vă solicit o întîlnire pentru a avea cinstea de a vă cunoaște mai de aproape. Sînt încredințat că veți avea bunătatea de a nu refuza un om, căruia viitorul apropiat

---

[1] Trage după (germ.).

îi oferă mizeria războiului și care, în focul bătăliei, va păstra cea mai frumoasă amintire despre un suflet care l-a înțeles precum și el la rîndu-i l-a înțeles pe al dumneavoastră. Hotărîrea dumneavoastră va fi pentru mine poruncă, răspunsul dumneavoastră, o clipă hotărîtoare în viață.“

Își puse iscălitura, trase pe gît un păhărel de coniac, apoi porunci să i se aducă o nouă sticlă și bău așa, păhărel după păhărel, aproape la fiecare frază recitită, pînă cînd, la ultimele rînduri, îl podidiră lacrimile.

*

Era ora nouă dimineața cînd Švejk îl trezi pe locotenentul-major Lukáš :

— Vă raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că ați adormit și ați întîrziat la serviciu și că eu trebuie să plec cu scrisoarea dumneavoastră, la Királyhid. V-am mai deșteptat o dată la șapte și jumătate, și încă o dată la opt, cînd au trecut la exercițiu, dar dumneavoastră v-ați întors pe cealaltă parte. Domnule *oberlaitnant*... N-auziți, domnule *oberlaitnant*...

Locotenentul-major Lukáš mormăi ceva și tare ar fi vrut să se întoarcă și-acum pe partea cealaltă, dar nu izbuti, pentru că Švejk îl scutura fără milă și-i urla în ureche :

— Domnule *oberlaitnant*, atunci, eu mă duc cu scrisoarea la Királyhid...

Locotenentul-major căscă şi spuse buimac:

— Ce scrisoare? A... da, cu scrisoarea mea, ai grijă, discreţie! Înţelegi, ăsta-i un secret al nostru. *Abtreten*...

Locotenentul-major se strînse din nou în pătură şi continuă să doarmă dus, în timp ce Švejk o porni pe drum spre Királyhid.

Nu i-ar fi fost chiar atît de greu să găsească strada Sopronyi nr. 16, dacă întîmplarea nu i l-ar fi adus în cale pe bătrînul genist Vodička, repartizat la batalionul geniştilor din Stiria, a căror cazarmă era în cantonamentul din vale. Cu ani în urmă Vodička locuise în Praga, în Bojište, cartierul lui Švejk. De aceea o astfel de întîlnire, cu un vechi prieten, nici nu putea să se termine altfel: intrară amîndoi la cîrciuma „La berbecul negru" din Bruck, unde servea vestita chelneriţă Růženka, căreia toţi teteriştii cehi care au trecut vreodată prin cantonament i-au rămas datori cu cîte ceva pentru consumaţii.

În ultima vreme genistul Vodička, un încurcă-lume bătrîn, făcea pe cavalerul ei şi ţinea evidenţa tuturor batalioanelor care plecau din cantonament, ducîndu-se la momentul potrivit să atragă atenţia teteriştilor cehi ca nu cumva să se topească în vîltoarea războiului, fără să-şi plătească consumaţia.

— Ia spune-mi, încotro te duci? îl întrebă Vodička ciocnind primul pahar de vin.

— E secret — răspunse Švejk — dar ţie, ca vechi camarad, îţi spun...

După ce-i expuse totul cu lux de amănunte, Vodička declară că el, ca bătrîn genist, nu-şi poate părăsi un vechi prieten cînd are de îndeplinit o misiune atît de importantă, aşa că va merge cu el să predea împreună scrisoarea.

Petrecură de minune, amintindu-şi de vremurile de altădată şi cînd, pe la orele douăsprezece, ieşiră de la „Berbecul negru", toate pe lume li se păreau fireşti şi uşor de învins.

În afară de asta, purtau în inimile lor credinţa fermă că nimeni nu putea să-i înfricoşeze. Tot drumul pînă la Sopronyi-utcza nr. 16, Vodička îşi exprimă ura neîmpăcată pe care o nutrea faţă de maghiari, şi povestea într-una cum peste tot se încingea cu ei la bătaie, unde şi cînd s-a încăierat, şi ce anume l-a împiedicat uneori, în anumite locuri, să nu se ia la bătaie cu ei.

— Odată, la Pausdorf, unde ne-am dus şi noi geniştii, la un păhăruţ de vin, îi băgasem unui băiat din ăsta unguraş mîna în ceafă, şi cînd eram gata să-i croiesc tîrtiţa cu *übersvungul* [1], numai ce-l aud că strigă :

— Tondo, nu da, eu sînt Purkrábek de la 16 *landwehr !*

— Din pricina întunericului — că noi, cum a început să se îngroaşe gluma, am dat cu sticlele în lămpi — era gata-gata să iasă o încurcătură. Pentru asta le-am plătit-o noi maimuţoilor, cu vîrf şi în-

---

[1] *Überschwung* — centiron (germ.).

desat, la lacul Nezider, unde am fost acum vreo trei săptămîni. Acolo, într-un sat din apropiere, e cantonat un detaşament de puşcaşi honvezi şi nu ştiu cum s-a făcut că noi am intrat cu toţii tocmai în cîrciuma în care ei jucau de zor, ca ieşiţi din minţi, ceardaşul lor şi zbierau cît îi ţinea gura: „*Uram, uram, biró uram*" [1], sau „*Lányok, lányok, lányok a faluba*" [2]. Noi ne-am aşezat liniştiţi în apropierea lor; ne-am scos doar *übersvungurile* şi le-am pus pe masă, ca să le avem la îndemînă. „Staţi, ne ziceam, vă arătăm noi vouă *lányok*", şi unul din noi, Mejstřík, care avea o labă cît Bilá Hora [3] a hotărît să-i umfle fata unui maghiar, din horă. Fetele, n-am ce zice, erau a dracului de frumoase; erau, cum să-ţi spun, de tot felul; înalte şi late în cur, zvelte şi ochioase; şi cum se îndesau în ele găinarii de unguri, se vedea că fetişcanele aveau nişte ţiţe pline şi tari ca nişte jumătăţi de mingi şi că le plăcea grozav la înghesuială. Şi cum îţi spun, Mejstřík al nostru intră repede în horă şi vrea să ia pe cea mai mîndră dintre fete de la un honved care începuse să bolborosească ceva; fără să mai stea pe gînduri, Mejstřík i-a scăpat una şi honvedul s-a întins cît era de lung; noi am apucat numaidecît *übersvungurile*, le-am răsucit în jurul mîinii ca să nu ne zboare baionetele, şi în timp ce intram în ei, am strigat: „Vinovat, nevinovat, luaţi-i la rînd!" Pe urmă a mers ca-n pilaf. Au început să

---

[1] Domnule, domnule, domnule primar (magh.).
[2] Fetele, fetele, fetele din sat (magh.).
[3] Muntele Alb.

sară pe ferestre, dar noi îi apucam de picioare și-i trăgeam înapoi în sală. Care nu era de-al nostru, încasa. Nu știu cum s-a făcut că s-au amestecat și primarul și jandarmul ; așa că le-am dat și lor de cheltuială. După asta l-am atins zdravăn și pe circiumar, care începuse să ne înjure, pe nemțește, că i-am stricat mustăria. Pe urmă, în sat, i-am agățat pe cei care voiau să se ascundă de noi. Frumos a fost cu un sergent de-al lor ; l-am găsit într-o căpiță de fîn, pe cîmp, tocmai devale, afară din sat ; ni-l trădase fata lui, pentru că dansase cu alta... Se prinsese de Mejstřík al nostru și s-a dus pe urmă cu el, în sus, pe drumul ce duce spre Királyhid, acolo unde la marginea pădurii sînt niște uscătorii de fîn. L-a băgat într-o uscătorie și pe urmă i-a cerut cinci coroane ; da el i-a dat vreo două peste bot. Ne-a ajuns din urmă tocmai sus, aproape de cantonament ; zicea că întotdeauna și-a închipuit că unguroaicele sînt focoase, dar că scroafa aceea zăcea ca un buștean și vorbea anapoda...

Ce mai tura-vura, își încheie povestirea bătrînul genist Vodička : ungurii sînt niște derbedei.

La care Švejk ținu să facă următoarea observație :

— Se găsește cîte-un ungur care nu-i ungur din vina lui.

— Ce vorbă-i asta ? se înfurie Vodička. Asta-i o prostie, toți sînt vinovați. Aș vrea să te văd, să te prindă pe tine o dată într-o „paradă" de aceea, cum mi s-a întîmplat mie, cînd am venit aici în prima zi, la cursuri. Chiar în aceeași zi, după-amiază, ne-au mînat la școală, ca pe-o cireadă de vite, și acolo un

dobitoc s-a apucat să ne deseneze şi să ne înveţe ce sînt alea cazematele, cum se sapă fundaţiile, cum se măsoară, şi pe urmă ne-a spus că cine n-o să aibă dimineaţa desenul gata, aşa cum ne-a arătat el, va fi închis şi legat. „Ei drăcie! mi-am zis eu. De aia m-am înfipt eu la cursurile astea, ca să mîzgălesc seara cu creionaşul în nişte caieţele, ca şcolarii, sau ca să trag chiulul de pe front?" M-a cuprins o furie, că nu-mi găseam astîmpăr; nici nu mai puteam să mă uit la idiotul care ne vorbea. Îmi venea să dau cu toate de pămînt, aşa de furios eram. Nici n-am mai stat la cafea şi am întins-o din baracă; am luat-o spre Királyhid şi în drum nu-mi era gîndul la nimic alt decît să găsesc undeva o bojdeucă liniştită, unde să mă fac turtă şi să fac tărăboi, să-l ating pe unu peste bot şi pe urmă să mă întorc acasă răcorit. Dar una gîndeşte omul şi alta hotărăşte Domnul. În vale, lîngă rîu, între grădini, am dat, într-adevăr, de un local pe placul meu; linişte, ca în biserică; parcă era anume făcut pentru scandal. Erau numai doi muşterii şi vorbeau între ei ungureşte. Asta mi-a turnat gaz peste foc şi, cum eram cu capsa pusă, m-am îmbătat mai repede şi mai tare decît voiam aşa că nici n-am băgat de seamă că alături mai era un local de unde, în timp ce eu mă făceam, au intrat vreo opt husari, care, cum i-am atins pe cei doi muşterii peste bot, au tăbărît pe mine. Şi m-au snopit bestiile alea de husari în bătaie şi m-au fugărit prin grădini în aşa hal, că n-am mai putut nimeri acasă decît spre ziuă, şi a trebuit să merg de-a dreptul la infirmerie

unde am mințit că am căzut într-o cărămidărie; toată săptămîna m-au ținut înfășurat în cearșafuri ude ca să nu mi se cojească spinarea. Aș vrea să te văd căzînd pe mîinile unor derbedei din ăștia. Ăștia nu-s oameni, sînt vite.

— Ce ție nu-ți place, altuia nu face, filozofă Švejk. Eu unul nu mă mir că s-au înfuriat, dacă au trebuit să-și lase tot vinul pe masă, ca să te fugărească pe tine prin grădini, noaptea, pe întuneric. Ar fi trebuit să se răfuiască cu tine pe loc, în local și pe urmă să te zvîrle afară. Ar fi fost mai bine și pentru ei și pentru tine dacă te judecau acolo, la masă. Tot așa, am cunoscut eu un cîrciumar din Libeň, unu' Paroubek. Odată s-a îmbătat la el cu rachiu de ienupăr un meșter de capcane și grătare, care a început să înjure zicînd că rachiul era apă chioară; zicea că dacă ar munci o sută de ani de-acum încolo și și-ar cumpăra din tot cîștigul numai rachiu de ienupăr, de la Paroubek, și dacă l-ar bea dintr-o singură înghițitură, tot ar mai putea să umble pe sîrmă, cu Paroubek în brațe... I-a mai zis pe urmă că-i un cîine rîios și o jivină. Văzînd că nu-și mai ține gura, Paroubek l-a înșfăcat de ceafă și i-a dat în cap cu capcana de șobolani și cu sîrmele lui și l-a azvîrlit în stradă unde a prins să-l ciomăgească cu cîrligul de tras obloanele, și, l-a ținut așa pînă jos, în Piața Invalizilor; de furios ce era, a început să-l fugărească mai departe, prin Piața Invalizilor la Karlin, tocmai pînă sus la Žižkov; de aici prin cartierul evreiesc pînă la Malešice, unde, pînă la

urmă, a rupt cîrligul pe spinarea lui, așa că a trebuit să se întoarcă înapoi la Libeň. Da, numai că de mînie a uitat că lăsase prăvălia plină de mușterii, care în lipsa lui puteau să-și facă de cap. Cînd s-a înapoiat în cîrciumă, s-a convins că într-adevăr așa s-a întîmplat. Oblonul era tras pe jumătate ; în fața prăvăliei stăteau doi polițai care se afumaseră și ei curățel în timp ce făceau ordine, înăuntru. În cîrciumă, totul era băut ; în stradă un butoi de rom, gol ; sub tejghea zăceau, beți turtă, doi oameni care scăpaseră de ochii polițiștilor. Cînd i-a scos de acolo, dumnealor au vrut să-i plătească cîte doi creițari de căciulă că, cică, de atîta băuseră, secărică. Ca să vezi, cum e pedepsită lipsa de cumpătare. Așa-i și în război. Mai întîi batem dușmanul, pe urmă ne ținem mereu, mereu, după el, ca pînă la urmă să nu știm cum să fugim mai repede.

— Eu nu i-am uitat, spuse Vodička. Numai să-mi pice în mînă unul din husarii ăia, că știu eu cum să mă răfuiesc cu el. Noi geniștii, cînd e la o adică, sîntem dați dracului. Noi nu sîntem ca muștele de fier (așa îi numesc geniștii pe milițieni). Cînd eram pe front, la Přemyšl, era cu noi un căpitan, Jetzbacher. Un porc fără pereche. Ne făcea așa mizerii, încît unul, Bitterlich, din compania noastră, s-a împușcat din pricina lui. Bitterlich ăsta era neamț, dar era om tare cumsecade. Ce ne-am zis noi ? Cînd o începe să șuiere din partea rusească, s-a isprăvit și cu căpitanul nostru Jetzbacher... Și chiar așa a fost. Cum au început rușii să tragă, am tras și noi în el cinci

„șusuri" ; dar ce să vezi ? Javra dracului mai era încă viu, ca o pisică. A trebuit să-l dăm gata cu încă două cartușe, ca să nu iasă vreo încurcătură ; și parcă tot mai voia să zică ceva, dar era tare caraghios...

Vodička rîse, apoi urmă :

— Din astea, se întîmplă pe front în fiecare zi. Îmi povestea, mai deunăzi, un camarad de-al meu, care acum e și el aici, că pe cînd era infanterist, la Belgrad, tot așa, la un atac, cei din compania lui l-au achitat pe căpitanul lor. Era un cîine care împușcase cu mîna lui doi soldați care nu mai puteau mărșălui. În timp ce-și dădea sufletul, a început deodată să fluiere semnalul de retragere. S-au tăvălit băieții de rîs.

Și mergînd așa, prinși în această discuție captivantă și instructivă, Švejk și Vodička ajunseră în fața magazinului de fierărie din strada Sopronyi nr. 16, proprietatea domnului Kákonyi.

— Cred, totuși, că ar fi mai bine să aștepți aici, îi spuse Švejk lui Vodička înainte de a intra în gangul casei. Eu mă reped pînă la etajul întîi, predau scrisoarea, aștept răspunsul, și cît ai zice pește, sînt înapoi.

— Cum ? Să te las ? făcu mirat Vodička. Cînd îți spun că tu nu-i cunoști pe maghiari ! Aici trebuie să fim cu mare băgare de seamă... Să vezi cum ți-l umflu...

— Ascultă, Vodička, spuse Švejk cu seriozitate. Aici nu-i vorba de maghiar, e vorba de nevastă-sa... Nu ți-am povestit totul, cînd stăteam cu chelnerița

aceea a noastră, că-i duc o scrisoare de la *oberlaitnantul* meu, și că-i mare secret ? *Oberlaitnantul* mi-a spus să-mi intre în cap, că nimeni, absolut nimeni nu trebuie să afle ceva de treaba asta ; pînă și chelnerița a spus că așa se cuvine, că ăsta-i un lucru discret, și că nu-i îngăduit nimănui să știe că domnul *oberlaitnant* scrie unei femei măritate. Chiar și tu ai dat din cap și ai încuviințat. V-am lămurit doar, de-a fir-a-păr, că eu execut întocmai ordinul *oberlaitnantului* meu, și pe tine te apucă deodată pofta să mergi cu mine sus.

— Se vede, Švejkule, că nu mă cunoști încă, răspunse tot atît de serios bătrînul genist Vodička. Eu dacă ți-am spus o dată că nu te las singur, ține minte, că vorba mea e vorbă... Cînd merg doi, e totdeauna mai sigur...

— Am să-ți dovedesc, Vodička, că n-ai dreptate. Știi unde vine, la Vyšehrad, strada Neklanová ? Bine... Acolo își avea atelierul lăcătușul Vobornik. Era un om drept și cumsecade. Într-o bună zi, întorcîndu-se de la chef, a venit acasă cu un prieten de petrecere, ca să doarmă la el. După asta, a zăcut multă vreme, și în fiecare zi înfășîndu-i rana de la cap, nevasta îi spunea : „Vezi, Toníčku, dacă n-ați fi venit doi, nu-ți făceam nimic decît că te boscorodeam, dar nu ți-aș fi dat cu decimalul în cap". După aceea, cînd i-a revenit graiul, omul i-a spus : „Ai dreptate, scumpo; a doua oară cînd m-oi duce undeva, nu mai trag pe nimeni după mine".

— Asta ne-ar mai lipsi — strigă Vodička mînios — să ne arunce ungurul cu ceva în cap. Ţi-l apuc de gît şi mi ţi-l azvîrl pe scară, de la etaj, de-o să zboare ca şrapnelul. Pe unguraşii ăştia trebuie să-i iei repede, fără codeală...

— Ascultă, Vodička, doar n-ai băut chiar aşa de mult. Eu am băut două sferturi mai mult decît tine. Stai şi te gîndeşte, că n-avem voie să facem nici un scandal. Eu răspund de asta. E vorba doar, de o femeie...

— O ating şi pe ea, Švejkule, mie mi-e totuna. Habar n-ai încă, cine-i bătrînul Vodička. Odată eram în cîrciuma „Ostrovul trandafirilor", la Záběhlice ; şi era acolo o maimuţă care n-a vrut să danseze cu mine, pentru că, zicea, aveam gura umflată. Ce-i drept, mi-era gura umflată, că tocmai venisem de la o petrecere cu dans, de la Hostivař ; dar gîndeşte-te ce jignire din partea tîrfei... „Atunci, zic eu, ţine şi dumneata una, preacinstită domnişoară, ca să nu-ţi pară rău ! !" Şi cînd i-am împuşcat o scatoalcă, a dărîmat masa la care stătea cu taică-su, cu mă-sa şi cu doi fraţi, cu toate sticlele şi paharele. Nu-mi era mie frică de întreg „Ostrovul trandafirilor", că se aflau acolo nişte prieteni de la Vršovice, şi mi-au sărit în ajutor. Am făcut praf vreo cinci familii cu copii cu tot. Cred că zbieretele lor s-au auzit pînă la Michle. Ehei, şi pe urmă s-a scris şi la gazete despre serbarea din grădină, dată de o societate de binefacere, nu ştiu din care oraş. D-aia zic : aşa cum şi pe mine m-au ajutat alţii, şi eu sînt bucuros să sar la nevoie în

ajutorul prietenilor. Eu nu mă mişc de lîngă tine, în ruptul capului. Tu nu-i cunoşti pe unguri, nici nu ştii ce le poate pielea... Şi pe urmă, nu poţi să-mi faci mie una ca asta, să mă alungi de lîngă tine, după ce nu ne-am văzut atîta amar de vreme, şi pe deasupra, într-o situaţie ca asta.

— Bine, atunci, hai cu mine — hotărî Švejk — dar să fim cu băgare de seamă, să nu dăm de vreo belea.

— Nici o grijă, camarade, spuse încet Vodička cînd ajunseră la scară. Cînd mi ţi l-oi umfla... Şi adăugă apoi, aproape în şoaptă : Ai să vezi tu că ungurașul n-o să ne dea de loc de furcă...

Dacă în gang ar fi fost cineva care să priceapă ceha, ar fi putut auzi pe scară, rostită de data aceasta cu glas mai tare, vorba lui Vodička : „Tu nu-i cunoşti pe unguri..." La această concluzie ajunsese el în liniştitul local de pe malul Litavei, aflat între grădinile vestitului oraş Királyhid, înconjurat de colinele pe care soldaţii le vor blestema de-a pururi, amintindu-şi de toate acele *übunguri* la care au luat parte înainte de război şi în timpul războiului, cursuri la care s-au instruit teoretic pentru masacre şi măceluri reale.

•

Švejk şi Vodička stăteau în faţa uşii domnului Kákonyi. Înainte de a apăsa pe butonul sonerici, Švejk întrebă :

— Ascultă, Vodička, tu ai auzit vreodată că prevederea este mama înțelepciunii ?

— De asta, mie puțin îmi pasă, răspunse Vodička. Dumnealui nici nu trebuie să aibă cînd deschide gura...

— Păi, eu nu am de vorbit cu nimeni, Vodička !

Švejk sună și Vodička spuse cu glas tare :

— Ain, țvai și zboară pe scară...

Ușa se deschise și după ea apăru o servitoare care îi întrebă pe ungurește ce doresc.

— *Nem tudom*[1], răspunse disprețuitor Vodička. Învață, fetițo, cehește.

— *Verstehen Sie deutsch?* o întrebă Švejk.

— *A pischen.*

— *Also, sagen Sie der Frau, ich will die Frau sprechen, sagen Sie, dass ein Brief ist von einem Herr, draussen in Kong.*[2]

— Mă mir de tine — spuse Vodička intrînd după Švejk în hol — că stai de vorbă cu o putoare ca asta.

Rămaseră să aștepte. După ce închise ușa de la antreu, Švejk remarcă :

— Stau bine dumnealor, aici, ia te uită, două umbrele în cuier, și nici chipul ăla al domnului Isus nu-i rău.

Dintr-una din odăi, din care se auzea zgomot de linguri și farfurii, apăru din nou servitoarea și i se adresă lui Švejk :

---

[1] Nu înțeleg (magh.).

[2] Înțelegeți nemțește ?... — Puțin. — Atunci, spune-i doamnei că vreau să-i vorbesc, spune-i că are o scrisoare de la un domn (germ.).

— *Frau ist gesagt, dass sie hat ka Zeit, wenn was ist, dass mir geben und sagen.*[1]

— *Also* — spuse solemn Švejk — *der Frau ein Brief, aber halten Küschen*[2], și scoase scrisoarea locotenentului Lukáš.

— *Ich* — spuse apoi arătînd cu degetul către sine — *Antwort warten hier in die Vorzimmer*[3].

— De ce nu șezi ? îl întrebă Vodička, care se și instalase pe un scaun lîngă perete. Uite colo un scaun. De ce stai în picioare ca un cerșetor ? Nu te lăsa umilit de ungur. O să vezi c-o să avem de furcă cu el, dar am să ți-l umflu... Ascultă — spuse după cîteva clipe — de unde ai învățat nemțește ?

— De la sine, răspunse Švejk. Și din nou se făcu tăcere.

Apoi, deodată, din odaia în care intrase servitoarea cu scrisoarea, se auziră țipete și zgomote puternice. Cineva trîntise de podea un obiect greu, apoi se deslușiră limpede sunete de pahare sparte și de farfurii făcute zob, și peste toate acestea răsunau vociferări inteligibile : *„Baszom az anyát, baszom az istenet, baszom a Krisztus Márját, baszom at atyádot, baszom a világot !"*[4]

---

[1] Doamna a spus că nu are timp, că dacă e ceva să-mi spuneți mie (în limba germană, stîlcit).

[2] Atunci, dă-i doamnei scrisoarea, dar ține-ți gura (în limba germană, incorect).

[3] Eu aștept răspunsul aici, în antreu (în limba germană, incorect).

[4] Înjurătură ungurească.

Uşa se deschise şi în hol dădu buzna un bărbat în floarea vîrstei, cu şervetul la gît, fluturînd scrisoarea predată de Švejk, cu cîteva minute mai înainte.

Mai aproape de uşă şedea bătrînul genist Vodička şi, cum era şi firesc, lui i se adresă în primul rînd furiosul domn.

— *Wass soll dass heissen, wo ist der verfluchter Kerl, welcher dieses Brief gebracht hat?*[1]

— Uşurel — îi spuse Vodička, ridicîndu-se de pe scaun — prea mult să nu zbieri, dacă vrei să nu zbori ; şi dacă vrei să ştii cine a adus scrisoarea, atunci întreabă-l pe camaradul de colo. Dar să vorbeşti frumos cu el, că altfel ieşi pe uşă cît ai spune peşte...

Acum îi veni rîndul lui Švejk să se convingă de bogatul debit verbal al furiosului domn cu şervetul înnodat în jurul gîtului, care începuse să-i toarne vrute şi nevrute ca pînă la urmă s-o întoarcă, că tocmai şedea la masă.

— Noi am auzit că luaţi masa, încuviinţă Švejk într-o nemţească silabisită, adăugînd apoi ceheşte : E drept că ar fi trebuit să ne dea prin minte să nu vă ridicăm, fără rost, de la masă.

— Nu te umili, interveni Vodička.

Furiosul domn, căruia după gesticulaţiile violente, şervetul abia i se mai ţinea într-un colţ, continuă să explice că la început crezuse că în scrisoare era vorba

---

[1] Ce înseamnă asta, unde-i ticălosul care a adus scrisoarea? (Germ.)

de rechiziționarea unor încăperi pentru armată în această casă, care este proprietatea soției lui.

— E drept că aici ar mai încăpea încă destui soldați — fu de părere Švejk — dar nu despre asta era vorba în scrisoare, precum de bună seamă v-ați încredințat.

Stăpînul casei se apucă cu mîinile de cap. Și în timp ce se ținea așa, debită o serie de înjurături, ținu să spuie că și el e locotenent în rezervă, că ar dori să-și facă datoria dar că nu poate, fiind bolnav de rinichi. Pe vremea lui, însă, ofițerimea nu era destrăbălată în așa hal încît să tulbure liniștea căsniciilor. În sfîrșit, ținu să atragă atenția că va trimite scrisoarea la regiment, la Ministerul de Război, și o va publica și în ziare.

— Domnule — îi spuse Švejk cu multă demnitate — scrisoarea asta am scris-o eu. *Ich geschrieben, kein Oberleutnant.* Iscălitura e numai așa, de florile mărului, e falsă : *Unterschrift, Name, falsch.* Mie îmi place foarte mult soția dumneavoastră. *Ich liebe Ihre Frau.* Eu sînt îndrăgostit lulea de soția dumneavoastră, după cum spune Vrchlický [1]. *Kapitales Frau.*

Înfuriat peste măsură, stăpînul casei dădu să se năpustească asupra lui Švejk, care stătea în fața lui, calm și mulțumit de sine. Dar bătrînul genist Vodička, urmărindu-i fiecare mișcare, îi puse piedică, îi smulse din mînă scrisoarea pe care o scutura într-una și o băgă în buzunar ; iar cînd domnul

---

[1] Scriitor clasic ceh.

Kákonyi se dezmetici, Vodička îl apucă de guler, se îndreptă cu el spre ieşire, deschise cu o mînă uşa, şi peste o clipă se auzea cum se rostogoleşte ceva pe scară.

Toate acestea se petrecură cu iuţeala cu care în basmele populare e descrisă răpirea cuiva de către Scaraoţchi.

În urma înfuriatului domn nu rămase decît şervetul. Švejk îl ridică, bătu cuviincios la uşa ce dădea spre odaia din care cu cinci minute înainte ieşise domnul Kákonyi, şi de unde se mai auzea un plînset de femeie.

— V-am adus şervetul, se adresă Švejk cu voce blajină, doamnei care bocea pe canapea. Ar fi putut să-l calce cineva. Respectele mele.

Bătu din călcîie, salută şi ieşi în coridor. Pe scară, însă, nu zări nici o urmă vizibilă de bătălie. Aici, potrivit prevederilor lui Vodička, totul se desfăşurase fără nici un fel de dificultate. Abia în gang, lîngă poartă, găsi Švejk un guler scrobit, rupt. Se pare că aici se jucase ultimul act al acestei tragedii, în momentul cînd domnul Kákonyi se agăţase cu desperare de poartă ca să nu zboare în stradă.

În schimb în stradă era animaţie. Domnul Kákonyi fusese transportat în gangul de peste drum, unde îl stropeau cu apă, iar în mijlocul străzii, bătrînul genist Vodička se bătea ca un leu cu un grup de honvezi şi husari, care se ridicaseră în apărarea compatriotului lor. Făcea ravagii în jurul lui, învîrtind cu măiestrie centironul de care atîrna baioneta. Şi nu era

singur. Luptau alături de el cîțiva soldați cehi de pe la diferite regimente, care tocmai treceau pe stradă.

Švejk, după cum a declarat el însuși mai tîrziu, habar n-avea cum s-a trezit în mijlocul combatanților ; și cum n-avea asupra lui baioneta, s-a mirat și el cum i-a picat în mînă bastonul unui spectator înspăimîntat.

Lupta a durat o bună bucată de vreme, dar tot ce-i frumos are și un sfîrșit. Patrula, care din întîmplare trecea pe-acolo, îi ridică pe toți.

Așa se face că Švejk pășea acum alături de Vodička, cu bastonul, despre care comandantul patrulei zicea că ar fi *corpus delicti*.

Mergea mulțumit ținînd bastonul pe umăr, ca o pușcă.

În schimb, bătrînul genist Vodička păstră tăcerea în tot timpul drumului, cu încăpățînare. Abia cînd intrară la *„hauptwache"* [1] îi spuse lui Švejk cu tristețe :

— Nu-ți spuneam eu că nu-i cunoști pe unguri ?

---

[1] Corpul de gardă (germ.).

IV

NOI SUFERINȚE

Colonelul Schröder privea cu multă satisfacție fața palidă, cu cearcăne mari sub ochi, a locotenentului-major Lukáš, care, încurcat, evita cu grijă să-l privească și, cu coada ochiului, ca și cînd ar fi studiat ceva, se uita la planul de dislocare a trupei în tabără, care de altfel era singura ornamentație din biroul colonelului.

Pe masă, în fața colonelului Schröder, se aflau cîteva ziare cu niște articole subliniate cu creion albastru, pe care colonelul își mai aruncă o dată ochii în treacăt, spunînd apoi către locotenentul-major Lukáš :

— Așadar, dumneata știi că sluga dumitale, Švejk, e arestat, și că probabil va fi înaintat tribunalului militar al diviziei ?

— Da, domnule colonel.

— Dar cu asta, bineînțeles — adăugă apăsat colonelul, plimbîndu-și privirea pe fața palidă a ofițerului — nu e lichidată întreaga chestiune. Un lucru

e sigur : că opinia publică locală a fost răscolită de cazul slugii dumitale, Švejk, şi că în toată afacerea asta e amestecat şi numele dumitale, domnule locotenent-major. De altfel ne-au parvenit şi cîteva documente de la comandantul diviziei. Avem în faţă cîteva gazete care se ocupă de acest caz. Dacă vreţi, puteţi să-mi citiţi cu glas tare.

Întinse locotenentului-major Lukáš unul din ziarele cu articolele subliniate şi acesta începu să citească cu glas manoton, de parcă ar fi citit într-un manual de şcoală primară fraza : „Mierea este mult mai hrănitoare şi mai uşoară de digerat decît zahărul".

„Unde este garanţia viitorului ?"

— Asta-i *Pester Lloyd*, nu-i aşa ? întrebă colonelul.

— Da, domnule colonel, răspunse locotenentul-major Lukáš, continuînd lectura :

„Dirijarea războiului spre victorie necesită colaborarea tuturor păturilor populaţiei din imperiul austro-ungar. Dacă vrem să asigurăm securitatea statului, toate naţiunile noastre trebuie să se ajute reciproc ; garanţia viitorului nostru se află tocmai în acel respect spontan pe care o naţiune îl are faţă de cealaltă. Marile sacrificii de pe front ale bravilor noştri ostaşi, care nu contenesc să înainteze, nu ar fi posibile dacă spatele frontului — artera politică şi de aprovizionare a glorioaselor noastre armate —

nu ar fi unit, dacă în spatele armatei noastre s-ar ivi elemente care să zdruncine unitatea statului și care prin agitație și rea-credință i-ar submina autoritatea și ar provoca haos în rîndurile popoarelor înfrățite ale imperiului. În aceste clipe istorice, nu putem trece sub tăcere atitudinea unui mănunchi de oameni, care, din motive naționale locale, încearcă să tulbure unitatea noastră și lupta dusă de toate popoarele acestui imperiu pentru justa pedepsire a acelor mizerabili care, fără pricină, au atacat imperiul nostru pentru a-l lipsi de toate bunurile culturale și ale civilizației. Nu putem trece sub tăcere aceste josnice manifestări ațîțătoare ale unor spirite bolnăvicioase care nu doresc decît frîngerea unității de gîndire în inimile popoarelor noastre. Am mai avut, pînă acum, de cîteva ori prilejul să atragem atenția, în acest ziar, asupra faptului că autoritățile militare se văd silite să intervină cu toată severitatea împotriva acelor elemente izolate, din regimentele cehe, care, călcînd în picioare glorioasa tradiție a regimentului din care fac parte, seamănă prin atitudinea lor nesăbuită, în orașele noastre maghiare, ura împotriva întregului popor ceh, care, luat în ansamblu, nu este vinovat cu nimic, și care a stat totdeauna ferm alături de interesele acestui imperiu, fapt dovedit de o serie întreagă de conducători de oști, de origină cehă, dintre care amintim cu drag de glorioasa figură a mareșalului Radecký și a altor apărători ai imperiului austro-ungar. Împotriva acestor pilde luminoase se ridică cîțiva derbedei cehi, depravați care, profi-

tînd de izbucnirea războiului mondial, s-au prezentat ca voluntari în armata de unde încearcă să provoace haos, pentru a destrăma unitatea popoarelor din monarhia noastră. Am mai atras o dată atenția asupra comportării regimentului nr..., la Debrețin. Parlamentul de la Budapesta a înfierat fărădelegile acestui regiment al cărui drapel, mai tîrziu, pe front, a fost... — cenzurat — Cine are vina acestor fărădelegi ? — Cenzurat — Cine i-a împins pe soldații cehi... — cenzurat.

De ceea ce își permit străinii în patria noastră ungurească ne poate convinge mai ales incidentul recent de la Királyhid, oraș unguresc pe malul Litavei. De ce naționalitate erau soldații din tabăra militară din apropierea orașului Brucke care l-au atacat și defăimat pe domnul Gyula Kákonyi, negustor onorabil din localitate ? Este de datoria autorităților să facă cercetări în legătură cu această crimă și să întrebe comandamentul militar care, fără îndoială că se ocupă de această afacere, ce rol joacă în această ațîțare, fără precedent, împotriva cetățenilor regatului maghiar, locotenentul-major Lukáš, al cărui nume este rostit prin oraș în legătură cu evenimentele din ultimele zile, după cum ne-a relatat corespondentul nostru local, care a și adunat un bogat material cu privire la întreaga afacere, care în vremurile grave de astăzi este într-adevăr strigătoare la cer. Cititorii ziarului Pester Lloyd *vor urmări, fără îndoială, cu interes desfășurarea cercetărilor, și putem să-i asigurăm că-i vom ține la curent, îndeaproape, cu*

mersul acestei afaceri de o covîrşitoare însemnătate. În acelaşi timp însă aşteptăm şi un comunicat oficial în legătură cu crima săvîrşită împotriva populaţiei maghiare la Királyhid. Că de această chestiune se va ocupa parlamentul de la Budapesta, e limpede ca zina; trebuie să se lămurească o dată pentru totdeauna că soldaţilor cehi care trec spre front prin regatul maghiar, nu le este îngăduit să considere ţara coroanei sfîntului Ştefan ca fiind la cheremul lor. Dacă unele elemente aparţinînd acestei naţiuni, care la Királyhid au reprezentat în chip atît «de minunat» frăţia popoarelor noastre, nu înţeleg situaţia de azi, atunci n-au decît să-şi pună cenuşă pe cap, pentru că în timp de război, glonţul, ştreangul, puşcăria şi baioneta îi învaţă pe oamenii de acest soi să asculte şi să se supuie intereselor celor mai înalte ale patriei noastre comune."

— Cine semnează acest articol, domnule locotenent-major ?

— Béla Barabás, redactor şi deputat, domnule colonel.

— E o bestie cunoscută, domnule locotenent-major. Dar mai înainte de a apare în *Pester Lloyd*, acest articol a fost publicat în *Pesti Hirlap*. Fii te rog bun şi citeşte-mi acum traducerea oficială din limba maghiară a articolului apărut în ziarul *Sopronyi Napló*.

Locotenentul-major Lukáš citi cu glas tare un articol în care se vedea strădania neobişnuită a redac-

torului respectiv de a introduce fraze încîlcite, cu următorul conținut :

„Imperativul rațiunii de stat — ordinea de stat — demnitatea și sentimentele umane călcate în picioare — sărbătoarea canibalilor — masacrarea societății omenești — bandă de mameluci — îi veți recunoaște între culise". Și articolul continua tot așa, lăsînd limpede impresia că în propia lor țară, maghiarii erau poporul cel mai persecutat ; se părea că soldații cehi s-ar fi năpustit asupra redactorului călcîndu-l în picioare și că în timp ce el zbiera de durere un martor ocular a stenografiat zbieretele lui.

„Despre unele chestiuni, de cea mai mare importanță — se plîngea ziarul Sopronyi Napló — *nu se spune și nu se scrie nimic. Știm cu toții, foarte bine, la ce fărădelegi se dedau cehii, ce se petrece în rîndurile cehilor și cine anume provoacă aceste dezordini. Se înțelege de la sine că vigilența autorităților este prinsă în alte chestiuni importante, ea trebuie să fie însă neapărat legată de acțiunea de supraveghere in ansamblu, pentru a nu se mai întîmpla ceea ce s-a putut întîmpla zilele acestea la Királyhid. Articolul nostru de ieri a fost cenzurat în cincisprezece locuri. De aceea nu ne rămîne altceva mai bun de făcut decît să declarăm că nici azi nu avem posibilitatea, din motive tehnice, să ne ocupăm pe larg de evenimentele de la Királyhid. Trimisul nostru special a constatat la fața locului că autorită-*

țile dovedesc într-adevăr mult zel în lămurirea întregii afaceri, cercetînd de zor. Ni se pare totuși ciudat că unii participanți la masacrul general se mai află în libertate. Aceasta se referă mai cu seamă la o anumită persoană, care potrivit informațiilor noastre continuă să rămînă nepedepsită în cantonamentul militar, purtînd mai departe insignele regimentului său de papagali. Numele său a fost amintit alaltăieri în Pester Lloyd *și în* Pesti Napló. *Este vorba de cunoscutul șovinist ceh Lukáš, despre ale cărui isprăvi deputatul nostru Savanyu Géza, reprezentantul districtului Királyhid, va face o interpelare în parlament."*

— În același stil fermecător, domnule locotenent-major — spuse colonelul — scriu despre dumneata revista săptăminală din Királyhid și ziarele din Presburg. Cred însă că pe dumneata asta nu te mai poate interesa, toate fiind pe același calapod. Din punct de vedere politic se mai poate găsi o explicație, pentru că noi, austriecii, fie că sîntem nemți sau cehi, sîntem încă destul de porniți împotriva maghiarilor... Mă înțelegi ce vreau să spun, domnule locotenent. Există în toată socoteala asta o anumită tendință. Poate însă că te-ar interesa mai curînd articolul din *Komárenský Večerník*, în care se afirmă despre dumneata că ai încercat să o violezi pe doamna Kákonyi chiar în sufragerie, în timp ce lua prînzul alături de soțul ei pe care l-ai amenințat cu sabia pentru a-l sili să înfunde gura soției

cu șervetul, ca să nu țipe. Asta e ultima știre în legătură cu dumneata, domnule locotenent.

Colonelul zîmbi și continuă :

— Autoritățile nu și-au făcut datoria. Cenzura preventivă a ziarelor locale se află tot în mîinile maghiarilor. Fac din noi ce vor. Ofițerii noștri nu sînt destul de protejați împotriva defăimării de către un asemenea porc de redactor civil, și abia, în urma unei intervenții energice, respectiv primirea telegramei din partea consiliului de război al diviziei noastre, procuratura de stat din Pesta a luat măsurile necesare pentru efectuarea unor arestări în toate redacțiile amintite. Cele mai mari ponoase o să le tragă redactorul de la *Komárenský Večerník*, care n-are să uite de *Večernikul* lui, cît o trăi. Consiliul de război al diviziei m-a însărcinat pe mine, în calitate de superior al dumitale, să te interoghez, trimițîndu-mi întregul dosar referitor la cercetări. Toate s-ar fi sfîrșit cu bine, dacă n-ar fi fost la mijloc păgubosul ăla de Švejk al dumitale. O dată cu el a fost arestat un genist, pe nume Vodička, la care s-a găsit după încăierare, cînd l-au dus la „Hauptwache", scrisoarea adresată de dumneata doamnei Kákonyi. Švejk ăsta al dumitale a susținut la cercetări, că n-ar fi fost scrisoarea dumitale și că ar fi scris-o el ; cînd i-au pus scrisoarea în față și l-au invitat s-o copieze ca să fie confruntată cu scrisul lui, a înghițit scrisoarea. De la cancelaria regimentului au fost trimise apoi la consiliul de război al diviziei rapoartele dumitale pentru a fi comparate

cu manuscrisul lui Švejk, şi dacă doriţi, puteţi vedea rezultatul.

Colonelul răsfoi prin dosar şi-i arătă locotenentului-major Lukáš următorul aliniat: „Acuzatul Švejk a refuzat să scrie fraza dictată, invocînd motivul că peste noapte a uitat să scrie."

— În general, domnule locotenent-major, eu nu iau de loc în consideraţie cele declarate la consiliul de război al diviziei, de Švejk al dumitale sau de genist. Švejk şi genistul susţin că a fost vorba de o mică farsă, rău înţeleasă, şi că de fapt ei au fost atacaţi de civili, fiind nevoiţi să se apere ca să salveze onoarea militară. Ancheta a constatat că Švejk ăsta al dumitale este, în general, o poamă bună. De pildă, după cum reiese din procesul-verbal, la întrebarea de ce nu mărturiseşte, a răspuns: „Eu mă aflu acum taman în aceeaşi situaţie în care s-a trezit odată, din pricina unui tablou al fecioarei Maria, servitorul pictorului academician Panušek. Acela, tot aşa, cînd era vorba de vreun tablou pe care trebuia să-l tăinuiască, nu putea răspunde decît: «Ce vreţi, să scuip sînge?» Binecînţeles — continuă colonelul — că în calitate de comandant al regimentului am avut grijă să fac demersurile necesare ca, în numele consiliului de război al diviziei, să se dea cuvenitele rectificări la articolele apărute în ziarele locale. Astăzi vor fi expediate şi sper că am făcut totul, ca să repar ceea ce s-a întîmplat din pricina comportării potlogăreşti a acestor lichele de jurnalişti civili, maghiari.

Nădăjduiesc că am redactat bine; ascultaţi:

„Consiliul de război al diviziei nr. N şi comandamentul regimentului nr. N, declară că articolul, publicat în gazeta locală, cu privire la nişte închipuite isprăvi ale ostaşilor regimentului nr. N nu este întemeiată pe adevăr, din nici un punct de vedere, că de la primul pînă la ultimul rînd articolul este născocit şi că ancheta întreprinsă împotriva acestei gazete va hotărî aspra pedepsire a vinovaţilor."

În nota sa — continuă colonelul — adresată comandamentului regimentului nostru, consiliul de război al diviziei e de părere că, de fapt, e vorba de o aţîţare împotriva unităţilor militare care trec din Cislaitania în Translaitania. Dar comparaţi, vă rog, cîtă oştire a plecat pe front de la noi, şi cîtă de la ei. Vă spun sincer că mie, ostaşul ceh mi-e de-o sută de ori mai drag decît canaliile astea de unguri. Îmi aduc aminte că în apropierea Belgradului ungurii au deschis focul asupra batalionului nostru de marş nr. 2. Ai noştri, văzînd că ungurii trag în ei, au început să tragă în aripa dreaptă unde se aflau *deutschmaiştrii*; *deutschmaiştrii* la rîndul lor s-au zăpăcit şi ei şi au deschis focul asupra regimentului de bosnieci, care se afla alături. Închipuiţi-vă ce situaţie! Eu luam tocmai masa de prînz, la statul-major al brigăzii; în ajun a trebuit să luăm o masă frugală; puţină şuncă şi supă conservată, iar în ziua aceea ni se pregătise o supă bună de pasăre, fileuri cu orez şi prăjitură cu frişcă; cu o seară îna-

inte, spînzurasem un cîrciumar sîrb din orășel și bucătarii noștri găsiseră în pivnița lui treizeci de sticle de vin vechi. Vă puteți închipui cu cîtă bucurie așteptam cu toții prînzul. Ni se servise supa, și ne pregăteam să intrăm în găină, cînd deodată auzim o salvă, apoi un tir în toată regula ; artileria noastră, neștiind că unitățile noastre trag una în alta, a deschis focul spre noi și un obuz a căzut foarte aproape de statul-major al brigăzii. Sîrbii credeau probabil că a izbucnit răscoala, așa că au început să ne lovească din toate direcțiile și să pornească împotrivă-ne peste rîu. Generalul de brigadă a fost chemat la telefon și generalul de divizie l-a luat la zor, întrebîndu-l ce înseamnă porcăria din sectorul brigăzii sale, tocmai în momentul în care primise ordin de la statul-major al armatei ca la orele 2 și 35 de minute noaptea să înceapă, pe aripa stîngă, atacul asupra pozițiilor sîrbești. Zicea că noi sîntem rezerva și să încetăm numaidecît focul. Dar într-o situație ca asta mai poți ordona : *„Feuer einstellen !"*[1] Centrala telefonică a brigăzii anunța că nu poate lua contact cu nici o unitate și ne comunică doar că statul-major al regimentului 75 face cunoscut că, în clipa aceea, a primit de la divizia vecină ordinul : *„aushaeren"*[2] ; că nu se poate înțelege cu divizia noastră, că sîrbii au ocupat cotele 212, 226 și 327, și cere trimiterea unui batalion de legătură și stabilirea legăturii telefonice cu divi-

[1] Încetați focul ! (Germ.)
[2] Rezistați (germ.).

zia noastră. Am trecut firul diviziei, dar ce folos: legătura fusese întreruptă pentru că sîrbii ajunseseră între timp în spatele nostru din ambele părți și secerau centrul dintr-un triunghi în care, pînă la urmă, au capturat tot: infanteria, artileria, cu toată coloana de automobile, magaziile și spitalul de campanie. Două zile în șir, am gonit fără să descalec; generalul de divizie a căzut prizonier împreună cu generalul brigăzii noastre. Și toate astea din pricina ungurilor care-au deschis focul asupra batalionului nostru de marș nr. 2. Se înțelege că pînă la urmă au dat vina pe regimentul nostru.

Colonelul scuipă:

— De altfel, dumneata, domnule locotenent-major, ți-ai dat singur seama cum au știut să speculeze pățaniile dumitale de la Királyhid.

Locotenentul-major Lukáš tuși încurcat.

— Domnule locotenent-major — i se adresă colonelul pe un ton familiar — spune drept, cu mîna pe inimă: de cîte ori te-ai culcat cu doamna Kákonyi?

Colonelul Schröder era într-o dispoziție foarte bună:

— Nu-mi spune mie, domnule locotenent-major, că abia ai început corespondența. Eu, cînd eram de vîrsta dumitale, am fost trimis în Ungaria, la Jagr, la un concurs de topografie, care a durat trei săptămîni; și să mă fi văzut dumneata, cum în aceste trei săptămîni n-am făcut nimic altceva decît să mă culc cu unguroaice. În fiecare zi alta. Fetișcane, domni-

şoare mai vîrstnice, văduve, care cum le vedeam, le şi agăţam, aşa că atunci cînd mă întorceam la regiment abia mă mai ţineau picioarele. Cel mai mult m-a aprins soţia unui avocat. Aia mi-a arătat de ce sînt în stare unguroaicele. În focul dragostei mă muşca de nas şi toată noaptea nu mă lăsa să închid ochii...

Am început corespondenţa... cunoaştem noi, continuă colonelul bătîndu-l prieteneşte pe umăr. Nu-i nevoie să-mi spui nimic, eu mi-am format părerea despre întreaga daraveră. Te-ai încurcat cu ea, soţul a aflat, dobitocul dumitale de Švejk...

Dar ştii, domnule locotenent-major, că Švejk ăsta e totuşi un om de caracter, dacă a făcut ceea ce a făcut cu scrisoarea dumitale. Un astfel de om e într-adevăr păcat să-l pierzi. Eu cred că asta e o chestiune de educaţie. Mie unul mi-a plăcut foarte mult comportarea lui, şi ţinînd seama de asta, sînt hotărît să opresc cercetările. Pe dumneata, domnule locotenent-major, te-au defăimat în gazete. Prezenţa dumitale aici este inoportună. În cursul săptămînii va fi expediat un batalion pe frontul rusesc. Dumneata eşti cel mai vechi ofiţer al companiei a 11-a ; vei pleca cu ea în calitate de *kompanienkomandant*. La brigadă, totul e aranjat. Spune plutonierului contabil să-ţi găsească altă ordonanţă.

Locotenentul-major Lukáš aruncă o privire plină de recunoştinţă spre colonel şi acesta continuă :

— Pe Švejk îl trimit la dumneata, în calitate de *kompanienordonanz*.

Colonelul se ridică în picioare și, întinzînd mîna locotenentului-major care pălise, îi spuse :

— Și cu asta, totul e în perfectă ordine. Îți urez mult noroc și să te distingi pe front. Și dacă cumva ne-om mai vedea vreodată, atunci să vii printre noi și să nu ne mai ocolești ca la Budějovice...

Tot timpul drumului pînă acasă, locotenentul-major Lukáš repetă în gînd : „*Kompanienkomandant, Kompanienordonanz*".

Și în față îi apărea radioasă figura lui Švejk, în toată splendoarea ei.

Cînd locotenentul-major Lukáš porunci plutonierului de administrație Vaněk, să-i caute altă ordonanță în locul lui Švejk, Vaněk spuse uimit :

— Eu credeam, domnule *oberlaitnant*, că sînteți mulțumit de Švejk.

Auzind însă că Švejk fusese numit de colonel ordonanța companiei a 11-a, exclamă : „Ajută-ne, Doamne !"

*

La consiliul de război al diviziei, în baraca prevăzută cu zăbrele la ferestre, deșteptarea se făcea, potrivit regulamentului, la orele șapte dimineața, cînd începea rînduirea saltelelor întinse pe dușumele, în praf. Paturi de scîndură nu erau. Într-o despărțitură a barăcii, într-o sală lungă, deținuții potriveau, conform regulamentului, păturile pe saltele, iar cei care isprăveau această treabă stăteau pe băncile înșirate

de-a lungul peretelui ; cei veniţi proaspăt de pe front se căutau de păduchi. Ceilalţi îşi treceau timpul spunînd snoave.

Švejk şi bătrînul genist Vodička stăteau pe banca de lîngă uşă cu încă cîţiva ostaşi, de pe la diferite regimente şi unităţi.

— Ia uitaţi-vă, fraţilor — glăsui Vodička — la băieţaşul acela ungurean de lîngă fereastră ; priviţi-l cum se închină, scîrba, ca să scape cu bine. Spuneţi drept, nu i-aţi rupe gura de la o ureche la cealaltă ?

— E un om de treabă, interveni Švejk. A ajuns aici pentru că n-a vrut să recruteze. E împotriva războiului, e adventist, şi a fost închis pentru că nu vrea să ucidă pe nimeni. El păzeşte porunca Domnului, dar dumnealor i-au scos-o pe nas. Înainte de război, tot aşa, trăia în Moravia un domn cu numele Nemrava ; nici ăla n-a vrut să ia flinta pe umăr, cînd a fost încorporat ; zicea că e împotriva principiilor lui să poarte flintă. Pentru asta l-au ţinut arestat pînă l-a luat dracul, şi pe urmă l-au dus din nou la jurămînt. Dar el de colo, nu, că nu jură, că zice, asta-i împotriva „prinţipurilor" lui, şi aşa a ţinut-o mereu.

— Un prost, mormăi bătrînul genist Vodička. Putea, foarte frumos, să jure şi în acelaşi timp să se cace pe toate şi pe jurămînt.

— Eu unul am jurat pînă acum de trei ori, intră în vorbă un infanterist. Sînt aici a treia oară pentru dezertare ; şi dacă n-aş avea certificat medical că acum cincisprezece ani mi-am omorît mătuşa, din

nebunie, poate că aş fi fost împuşcat a treia oară pe front. Pe cînd aşa, răposata mătuşă-mea mă ajută, fără să vrea, să ies din încurcătură şi poate că, pînă la urmă, o să ies cu bine din războiul ăsta.

— Şi de ce, mă rog, ţi-ai omorît matale mătuşica? întrebă Švejk.

— De ce se omoară oamenii? răspunse ostaşul. E la mintea cocoşului: pentru bani. Baba avea cinci carnete de economii şi tocmai primise dobînzile, cînd am venit în vizită la ea, ostenit şi jerpelit. În afară de dînsa nu mai aveam pe nimeni pe lumea asta. Aşa că m-am dus la ea s-o rog să mă înfieze dar dînsa, afurisita, zicea să mă duc să muncesc că sînt, pasămite, om tînăr, voinic şi sănătos. Şi-aşa, din vorbă în vorbă ne-am luat la ceartă pînă ce i-am altoit vreo două peste cap, cu vătraiul şi i-am aranjat toată mutra în aşa fel, că nu mai ştiam nici eu dacă era sau nu mătuşica. Şi m-am aşezat aşa, lîngă ea pe podea şi-i ziceam într-una: „E mătuşica sau nu-i mătuşica?" şi aşa m-au găsit a doua zi, şezînd lîngă dînsa, vecinii. După aceea am fost la balamucul din Slupy, şi mai tîrziu, înainte de război, cînd m-au trimis în faţa comisiei militare la Bohnice, am fost declarat vindecat şi a trebuit să mă prezint din nou la militărie ca să slujesc pentru anii pe care i-am pierdut la balamuc.

Prin preajma lor trecu un soldat înalt, uscăţiv, chinuit la înfăţişare, cu un măturoi în mînă.

— Ăsta-i un învăţător din ultimul nostru batalion de marş, le spuse un vînător care şedea alături de

Švejk. Acum se duce să măture unde a dormit. E un om foarte ordonat. L-au adus aci din pricina unei poezioare pe care a scris-o.

— Hei, învăţătorule, ia vino încoa ! strigă el către bărbatul cu măturoiul în mînă.

Învăţătorul se apropie de banca lor, cu un aer foarte grav.

— Haide, spune-ne şi nouă cum e cîntecul cu păduchii.

Soldatul cu măturoiul tuşi, apoi începu :

„Totul e plin de păduchi, frontul întreg se scarpină
Păduchele mare umblă pe noi.
Domnul general se tolăneşte în pat
şi în fiece zi îşi schimbă hainele.
Păduchii în oştire o duc foarte bine,
şi pe gradaţi au început să se obişnuiască,
bătrînul păduchios austriac
se şi împerechează cu păduchele prusac."

Amărîtul ostaş-învăţător se aşează şi el pe laviţă şi suspină :

— Asta-i tot ; şi pentru asta am fost pînă acum interogat de patru ori, de domnul judecător de la tribunalul militar.

— La drept vorbind, treaba asta nu merită atîta osteneală, spuse cu înţelepciune Švejk. Totul depinde numai de părerea domnilor de la consiliul de război asupra bătrînului austriac păduchios. E bine că aţi pomenit de împreunarea aceia ; asta o să-i încurce şi o să le tulbure mintea. N-aveţi decît să lămuriţi că *păduchiosul* este păduchele mascul şi că pe păduchele

femelă nu poate să se urce decît păduchele mascul. Altfel nu vă descurcaţi din afacerea asta. Desigur că n-aţi scris poezioara cu gîndul să jigniţi pe cineva, asta e limpede. N-aveţi decît să-i spuneţi domnului judecător că aţi scris-o aşa, de plăcere, şi că după cum masculului scroafei i se spune vier, tot aşa la păduche masculul se numeşte — păduchios.

Învăţătorul oftă :

— Da, dar ce mă fac dacă domnul judecător nu ştie bine limba cehă ? Cam în felul ăsta i-am explicat şi eu, dar el s-a răstit la mine, că păduchelui mascul i se spune în limba cehă „vešak" [1]. „Ce vorbă-i asta všivak ? mi-a spus domnul judecător *Vešak! Femininum, sie gebildeter Kerl, ist «ten feš» also masculinum ist «ta fešak». Wir kennen unsre Pappenheimer*" [2].

— Ce mai tura-vura, spuse cu hotărîre Švejk. Cu dumneavoastră e rău de tot, dar nu trebuie să vă pierdeţi nădejdea, cum spunea şi ţiganul Janeček din Plzeň, că lucrurile se mai pot îndrepta, cînd, în anul 1879, i-au pus ştreangul de gît din pricina unui dublu asasinat şi furt. Şi a nimerit-o : chiar în ultima clipă l-au dat jos din spînzurătoare neputînd să-l spînzure în ziua de naştere a împăratului care cădea tocmai atunci, cînd urma să fie spînzurat ţiganul. Aşa că l-au spînzurat abia a doua zi, după ziua împăratului ; şi unde mai pui ce baftă a avut pe urmă ! A treia zi a fost graţiat, urmînd să înceapă noi cer-

---

[1] Veš — păduche, Vešak — cuier. Všivak — păduchios
[2] Lasă că vă ştim noi (fig.) (germ.).

cetări, dat fiind că se dovedise pînă la urmă că isprava o săvîrşise un alt Janeček. Aşa că au trebuit să-l dezgroape din cimitirul condamnaţilor şi să-l reabiliteze la cimitirul catolic din Plzeň, ca abia după aceea să se afle că era evanghelic, aşa că l-au transportat la cimitirul evanghelic şi pe urmă...

— Pe urmă încasezi o pereche de palme, se înfurie bătrînul genist Vodička. Ia te uită ce poate născoci băiatul ăsta !... Omul are necazuri cu consiliul de război al diviziei şi el, nătărăul, a început, ieri, în vreme ce ne duceau la interogator, să-mi povestească cum e trandafirul de Jericho.

— Nu erau vorbele mele, se apără Švejk. Asta a povestit-o servitorul pictorului Panušek, Matei, unei babe care l-a întrebat cum arată trandafirul de Jericho. Şi el i-a spus aşa : „Luaţi baligă uscată de vacă şi puneţi-o în farfurie ; stropiţi-o cu apă şi o să se înverzească aşa de frumos... ăsta-i trandafirul de Jericho". Prostia asta n-am născocit-o eu ; dar despre ceva tot trebuia să vorbim oricum, pînă la interogatoriu. Eu n-am vrut decît să te încurajez, Vodička...

— Halal încurajare ! făcu Vodička, scuipînd cu dispreţ. Omul nu ştie de grijă pe unde să scoată capul ca să scape din încurcătură, ca o dată scăpat să se răfuiască cu unguraşii, şi el îl îmbărbătează cu baligă de vacă. Şi cum pot eu să le-o plătesc băieţaşilor ungureni, cînd stau închis şi pe deasupra mai trebuie să fac pe prostul şi să-i spun judecătorului că nu le port unguraşilor nici un fel de pică ? Eh,

Doamne, asta-i adevărată viață de cîine. Dar cînd oi pune o dată cu gheara pe un băiețaș din ăștia, ungureni, apoi îl sugrum ca pe o javră de cîine ; le dau cu *„isten áld meg a magyart"* [1] ; mă răfuiesc eu cu ei, aoleu... despre mine o să se mai vorbească încă...

— Nici o grijă — spuse Švejk — că toate se îndreaptă. Principalul e să nu spui niciodată, la tribunal, adevărul. Cel care se lasă momit și recunoaște, e totdeauna pierdut. Din unul ca ăsta n-are să iasă niciodată ceva de capul lui. Odată, cînd lucram la Moravská Ostrava, s-a întîmplat că un miner l-a tăbăcit pe un inginer, între patru ochi, așa că nimeni n-a văzut ; și avocatul care îl apăra i-a spus să tăgăduiască, că nu i se poate întîmpla nimic. Președintele tribunalului îi spunea mereu că mărturisirea înseamnă circumstanțe atenuante, dar el o ținea într-una pe a lui, că n-are ce mărturisi, așa că a fost eliberat pentru că și-a dovedit alibiul : în aceeași zi fusese la Brno...

— Maica ta Cristoase, izbucni furios Vodička. Nu mai pot. Nu pricep de ce se spun toate astea. Ieri a fost cu noi la interogatoriu un om taman ca el. Cînd l-a întrebat judecătorul cu ce se ocupă în civilitate a spus : „Robotesc cu ziua la Cruce". Și a trebuit să treacă peste o jumătate de oră pînă să-l lămurească pe judecător că e cărător de mușchi la fierarul Kříž (Cruce) ; și pe urmă, cînd l-au întrebat : „Care va să zică, în civil, dumneata ești muncitor auxi-

[1] Dumnezeu să-i ocrotească pe unguri (magh.).

liar ?" El le-a răspuns : „Da de unde ! Paznic la stăvilar e Franta Hybšů".

De pe coridor se auzi un zgomot de paşi şi strigătele santinelei : *„Zuwachs"* [1].

— Iar ne înmulţim, spuse cu bucurie Švejk. Poate c-or fi ascuns vreun...

Uşa se deschise şi santinelele îl îmbrînciră înăuntru pe teteristul care stătuse cu Švejk în arestul regimentului, la Budějovice, şi care fusese repartizat la bucătăria companiei de marş.

— Lăudat fie Domnul nostru Isus Cristos, spuse el intrînd, la care Švejk răspunse, în numele tuturor :

— Acum şi în vecii vecilor, amin !

Teteristul se uită cu mulţumire la Švejk, lăsă pe duşumea pătura pe care o adusese cu sine şi se aşeză pe bancă lîngă colonia cehă. Acolo îşi desfăcu jambierele, scoase ţigările, dosite cu măiestrie printre încreţituri, şi le împărţi tuturor, apoi scoase din bocanci cîteva beţe de chibrit cu capetele artistic tăiate în două şi o bucăţică de scăpărătoare. Frecă chibritul, îşi aprinse ţigara cu băgare de seamă şi, după ce oferi foc şi celorlalţi, spuse nepăsător :

— Sînt învinuit de răzvrătire.

— O nimica toată ! i se adresă Švejk ca să-l liniştească. Asta-i un fleac.

— Bine-nţeles, spuse teteristul ; dacă vrem să cîştigăm războiul, cu ajutorul tribunalelor. Dacă ţin cu tot dinadinsul să se judece cu mine, n-au decît ! Ju-

---

[1] Spor (germ.).

dece-se! La urma urmei, un proces nu schimbă cu nimic situaţia.

— Şi cum te-ai răzvrătit? îl întrebă bătrînul genist Vodička privindu-l cu simpatie.

— N-am vrut să curăţ closetele la *Hauptwache* — răspunse teteristul — aşa că m-au dus pînă la colonel. Ce porc de cîine! A început să zbiere la mine zicînd că sînt arestat pe baza *regimentsraportului*, aşa că sînt un arestat ca oricare altul şi că se miră că mă mai ţine pămîntul şi nu încetează să se învîrtească de ruşine, că în armată s-a ivit un om cu calitatea de teterist, avînd dreptul la grad de ofiţer, care însă prin comportarea lui nu poate trezi decît scîrba şi dispreţul superiorilor. Eu i-am răspuns că rotaţia globului pămîntesc nu poate fi întreruptă prin apariţia unui teterist de teapa mea, că legile naturii sînt mai presus decît galoanele teteriştilor şi că aş dori să ştiu cine mă poate sili să curăţ un closet pe care nu l-am murdărit, cu toate că aş fi avut dreptul să-l murdăresc după porcăria de mîncare de la regiment, după varza stricată şi carnea de berbec împuţită ce ni s-a dat. I-am mai spus că nedumerirea lui în ceea ce priveşte faptul că mă mai ţine pămîntul mi se pare ciudată, şi că din pricina mea nu e cazul să se stîrnească un cutremur. În tot timpul discursului meu, domnul *oberst* n-a făcut decît să scrîşnească din dinţi ca o iapă cînd mestecă sfeclă îngheţată şi-i răceşte limba. Cînd am terminat a început să urle la mine:

— Cureţi sau nu cureţi closetul?

— Cu respect vă raportez că nu curăţ nici un closet.

— Ba dumneata ai să cureţi, *Sie Einjähriger*[1] !

— Cu respect vă raportez, că n-am să curăţ.

— *Krucitürken*, ai să cureţi dumneata, nu unul, ci o sută de closete.

— Raportez supus că n-am să curăţ nici un closet, şi cu atît mai puţin o sută !

Şi aşa a mers într-una : „Ai să cureţi ?" — „N-am să curăţ !" Zburau closetele în dreapta şi-n stînga, ca într-o zicătoare pentru copii din Pavel Înţeleptul. Colonelul alerga prin cancelarie ca ieşit din minţi ; în cele din urmă, s-a aşezat şi mi-a spus : „Gîndeşte-te bine, că de nu, te înaintez consiliului de război al diviziei, pentru răzvrătire. Să nu-ţi închipui că dumneata ai să fii primul teterist împuşcat în acest război. În Serbia am spînzurat doi teterişti de la compania a zecea, iar pe unul de la compania a noua l-am împuşcat ca pe un mieluşel. Şi de ce ? Pentru nerespectarea ordinelor. Cei doi care au fost spînzuraţi s-au codit undeva lîngă Šabac să înjunghie femeia şi băiatul unui *cinjak*, iar teteristul de la compania a noua a fost împuşcat pentru că a refuzat să meargă mai departe, motivînd că are picioarele umflate din cauză de platfus. Şi acum spune, ce ai de gînd : cureţi sau nu cureţi closetul ?

— Raportez supus că nu curăţ.

---

[1] Teteristule (germ.).

După asta m-au ridicat şi mi-au adus la cunoştinţă că sînt învinuit de răzvrătire.

— N-ar strica — spuse Švejk — dacă ai face-o pe prostul. Tot aşa, cînd am fost închis în arestul garnizoanei era cu noi un om deştept, învăţat, profesor la o şcoală comercială. Dezertase de pe front şi trebuia să i se intenteze un proces cu tămbălău mare, cu condamnare şi spînzurătoare, ca să le treacă şi altora pofta de-a mai spăla putina ; dar acuzatul a izbutit foarte simplu să iasă basma curată din toată încurcătura. S-a apucat s-o facă pe nebunul din naştere, şi cînd l-a cercetat medicul-şef, a început să spuie că el n-a dezertat, că lui de mic îi place să călătorească şi că întotdeauna i se năzare să dispară undeva, departe ; că odată s-a trezit la Hamburg, altă dată la Londra şi că habar n-avea cum a ajuns acolo. I-a mai spus că taică-su era alcoolic şi că şi-a făcut seama înainte de naşterea lui, că mama era prostituată şi beţivă şi că a murit de *delirium tremens* ; că sora cea mai mică i s-a înecat, iar cea mare s-a aruncat înaintea trenului, că fratele a sărit de pe podul de cale ferată de la Vyšehrad, că bunicul şi-a omorît nevasta şi pe urmă s-a stropit cu gaz şi şi-a dat foc, că a doua bunică a hoinărit cu ţiganii şi s-a otrăvit în închisoare, cu chibrituri ; că unul din veri, condamnat de două ori că a dat foc unor case, şi-a tăiat vinele de la gît cu un ciob de sticlă, în închisoare la Kartouzy ; că o verişoară din partea lui taică-su s-a aruncat de la etajul şase, la Viena, şi că el însuşi e un om fără educaţie şi că pînă la zece ani nici nu

ştia să vorbească, fiindcă la vîrsta de şase luni, cînd ai lui l-au legat de masă şi l-au lăsat singur, pisica l-a tras jos şi a căzut în cap. I-a mai zis că are des migrene cumplite şi că, în momentele de migrenă habar n-are ce face ; că într-o asemenea stare a plecat de pe front la Praga, şi că nu şi-a revenit în fire, decît atunci cînd l-a arestat poliţia militară la cîrciuma „U Fleku". Şi să fi văzut dumneata ce bucuroşi au fost să-l scoată cît mai repede din armată. Cu el în cameră mai erau vreo cinci gealaţi care, pentru orice eventualitate, şi-au însemnat pe hîrtie după cum urmează :

Tata alcoolic, mama prostituată,

I soră (înecată)

II soră (tren)

Frate (de pe pod)

Bunicul + nevasta (gaz, foc)

II bunică (ţigani, chibrituri) + ş.a.m.d.

Unul din ei, cînd a început să-i băsnească medicului-şef, n-a apucat să treacă de văru-su, că doctorul, fiind la al treilea caz, i-a spus : „Ştiu, flăcăule : verişoara ta din partea lui tat-tu s-a aruncat, la Viena, de la etajul şase, iar tu ai fost un copil needucat, lăsat în voia soartei, aşa că ai să te îndrepţi la corecţie". Şi aşa l-au dus la corecţie, l-au legat burduf pe capră, şi cît ai zice văleu i-a pierit pofta şi de lipsă de educaţie şi de tată alcoolic, şi de mamă prostituată ; şi-a fost mai bucuros să se prezinte voluntar pe front.

— Astăzi — spuse teteristul — nu mai crede nimeni în armată în ţicneala ereditară. Altfel ar trebui să închidă la balamuc toate statele majore.

În broasca uşii ferecate se auzi scîrţîitul cheii, apoi intră gardianul-şef.

— Infanteristul Švejk şi genistul Vodička la domnul judecător.

Cei doi se ridicară de pe bancă. Vodička i se adresă lui Švejk :

— Îi vezi, nătărăii ? Toată ziua ne bîrîie cu interogatoriul, fără nici un rezultat. *Himmelbergott !* Mai bine ne-ar condamna o dată şi nu ne-ar mai purta de colo pînă colo. Aşa, stăm aici cît îi ziulica de mare şi unguraşii foiesc în jurul nostru...

În drum spre birourile consiliului de război al diviziei, instalate peste drum, în altă baracă, genistul Vodička şi Švejk se întrebau între ei cînd vor fi trimişi în faţa unui tribunal ca lumea.

— Pe unde te uiţi, numai interogatoriu, se aprinse Vodička. Şi dacă ar ieşi măcar ceva din asta. Strică teancuri întregi de hîrtie şi nu mai ajunge omul să se judece. Stă şi putrezeşte după gratii. Spune drept, tu poţi înghiţi ciorba asta ? Dar varza împuţită cu cartofi degeraţi ? Crucea ei de treabă ! De cînd m-a făcut mama n-am văzut un război mondial aşa de tîmpit. Eu mi l-am închipuit cu totul altfel.

— Eu unul, drept să spun, sînt foarte mulţumit, spuse Švejk. Cu ani în urmă încă, pe vremea cînd făceam serviciul activ, ciorbagiul nostru, Solpera, ne spunea că în militărie fiecare trebuie să fie conştient

de datoriile sale. Şi după ce spunea asta, îţi atingea una peste bot, să n-o uiţi cîte zilişoare îi mai fi avînd. Dar răposatul *oberlaitnant* Kvaiser ! De cîte ori venea să inspecteze armele, ne spunea că soldatul trebuie să dea dovadă că e un dobitoc, pentru că soldaţii nu sînt decît nişte vite pe care statul le îngrijeşte, le nutreşte, le dă cafea, le bagă tutun în pipă, şi pentru asta ei trebuie să tragă la jug ca boii.

Genistul Vodička reflectă o clipă, apoi spuse :

— Ascultă, Švejkule, cînd ai să te afli în faţa judecătorului, ai grijă să nu te încurci şi ce ai spus înainte să repeţi şi acum, ca nu cumva să mă bagi în vreun bucluc. Va să zică, principalul e că ai văzut cum ne-au atacat băieţaşii aceia, ungurenii. Le-am făcut doar toate împreună, dar pe cont propriu.

— Nici o grijă, Vodička, îl linişti Švejk. Fii calm şi nu te enerva ; ce-i, mare scofală să te afli în faţa unui consiliu de război ca ăsta, al diviziei ? Să fi văzut, cu ani în urmă, cum se lichida, *raz*, *dva*, o judecată. Era la noi, în serviciu activ, un învăţător : îi zicea Heral. Ne-a povestit el odată, pe cînd eram închişi, că la muzeul din Praga e o carte cu documentele unui tribunal militar de pe vremea Mariei Tereza. Fiecare regiment îşi avea călăul lui, care executa soldaţii, bucată cu bucată ; un taler terezian de cap de om. Şi, după cum reieşea din documente, călăul cîştiga cîteodată pînă la cinci taleri pe zi...

— Se înţelege — adăugă Švejk cu seriozitate — că pe vremea aceea regimentele erau puternice şi le completau mereu cu ţărani.

— Cînd am fost în Serbia — continuă Vodička — în brigada noastră, cei care spînzurau „ciujacii" erau răsplătiţi cu ţigări. Cine spînzura un bărbat căpăta zece ţigări Sport ; pentru femei şi copii cîte cinci. Făcea atunci cu mine serviciu un ţigan ; multă vreme n-am ştiut ce-i poate pielea ţiganului. Ni s-a părut, ce-i drept, ciudat că era mereu chemat la cancelarie în timpul nopţii. Eram cantonaţi la Drina ; şi într-o noapte, cînd era plecat, unul din noi se apucă să cotrobăiască prin boarfele lui ; şi ce să vezi : javra dracului avea în raniţă trei cutii întregi a cîte o sută de Sport. Cînd s-a întors, spre dimineaţă, în şopronul nostru, judecata n-a ţinut mult. Am dat cu el de pămînt şi unu, Beloun, l-a sugrumat cu centironul. Avea javra naibii viaţă în el ca o pisică.

Bătrînul genist Vodička scuipă :

— Nu-şi dădea sufletul şi pace ! Se scăpase pe el, ochii îi ieşiseră ca cepele, da tot viu era, ca un cocoş tăiat fără îndemînare. Băieţii, dac-au văzut că nu se mai isprăveşte, au început să-l sfîşie ca pe o mîţă. Doi de cap, doi de picioare şi i-au sucit gîtul. După aceea l-am vîrît în rucsacul lui, cu ţigări cu tot, şi l-am azvîrlit binişor în Drina. Care dracu ar mai fi fumat ţigările acelea. Dimineaţa l-au căutat de zor.

— Trebuia să anunţaţi că a dezertat — accentuă cu înţelepciune Švejk — şi să spuneţi că de mult se pregătea s-o facă şi că în fiecare zi scăpa o vorbă că de abia aşteaptă să spele putina.

— Cine mai avea vreme de pierdut cu socoteli de astea, răspunse Vodička. Noi ne-am făcut treaba,

fără să ne mai sinchisim de rest. Acolo era foarte uşor. În fiecare zi se mistuia cîte unul şi nici dracu nu-i mai dibuia urma. Cîte un sărman „ciujak", plutea frumuşel pe Drina alături de vreun soldat jerpelit din *landwehrul* nostru, pînă la Dunăre. Unii, neîncercaţi, care vedeau pentru prima dată aşa ceva, făceau puţină temperatură.

— Trebuia să le dea chinină, spuse Švejk.

Ajunşi la baraca în care erau instalate birourile consiliului de război al diviziei, patrula îi duse în cancelaria nr. 8, unde, la o masă lungă cu maldăre de hîrtii pe ea, şedea judecătorul Ruller.

În faţa lui zăcea un volum din Codul militar, pe care odihnea un pahar de ceai, băut pe jumătate. Pe masă, în dreapta, se afla un crucifix din imitaţie de fildeş. De sub linţoliul de praf, Mîntuitorul se uita desperat la postamentul crucii sale, plin de scrum şi mucuri de ţigări.

Judecătorul Ruller scutura tocmai, spre marea părere de rău a Domnului răstignit, o ţigară proaspăt aprinsă, pe postamentul crucifixului, iar cu cealaltă mînă ridica paharul cu ceai care se lipise de Codul militar.

După ce eliberă paharul din robia Codului, continuă să răsfoiască în cartea pe care o împrumutase de la cazinoul militar.

Era o carte de Fr. S. Kraus, cu un titlu foarte promiţător : *Forschungen zur Entwicklungsgeschichte der geschlechtlichen Moral* [1].

---

[1] Cercetări asupra istoriei dezvoltării moralei sexelor (germ.).

Era atît de captivat de reproducerile naive ale desenelor de bărbați și femei în costumul lui Adam și Eva, la care erau adăugate versurile corespunzătoare, descoperite de savantul Fr. S. Kraus pe pereții closetelor Gării de Vest din Berlin, încît nu-i băgă în seamă pe cei care intrară.

Se smulse din contemplarea reproducerilor, abia cînd Vodička tuși intenționat.

— *Was geht los?* [1] întrebă el, răsfoind mai departe și căutînd continuarea puerilelor schițe.

— Raportez supus, domnule judecător — răspunse Švejk — că camaradul Vodička a răcit și acuma tușește.

Abia atunci își ridică ochii judecătorul Ruller și se uită la Švejk și Vodička.

Se căznea să-și compună o mină severă.

— Slavă Domnului că ați venit o dată, spuse cotrobăind prin vrafurile de hîrțoage de pe masă. Am dat ordin să vă cheme pentru ora nouă și acum e aproape unsprezece.

Cum stai boule? îl întrebă pe Vodička, care își îngăduise să ia pe loc repaus. Cînd oi comanda „rut", atunci poți face cu cotonoagele tale ce poftești.

— Cu respect vă raportez — domnule judecător, se auzi Švejk — dînsu' e bolnav de reumatism.

— Tu ai face mai bine să-ți ții clanța, îi spuse judecătorul Ruller. Răspunde numai cînd te-oi întreba. De trei ori ai fost la mine, la interogatoriu, și

[1] Ce se întîmplă? (Germ.)

ţi-a mers gura ca o moară stricată. Ce dracu nu le mai găsesc o dată ? Lua-v-ar dracu, că mult îmi daţi de lucru. Dar să ştiţi că nu vă merge să ne stingheriţi de pomană...

Ia uitaţi-vă aici, nătărăilor, continuă judecătorul, după ce scoase din grămada de acte un dosar voluminos pe care scria :

Schwejk & Woditschka

Să vă iasă din minte că o să mai trîndăviţi la *divisionsgericht* pentru o încăierare prostească, şi că în felul ăsta o să scăpaţi de front pentru o bucată de vreme. Din pricina voastră a trebuit să chem la telefon consiliul de război al armatei, derbedeilor.

Oftă, apoi continuă :

— Nu fă o mutră aşa de gravă, Švejkule : pe front are să-ţi piară pofta să te mai păruieşti cu honvezii ; ancheta voastră se suspendă şi fiecare pleacă la unitatea lui, unde veţi primi pedeapsa cuvenită, la raport, şi după aceea veţi pleca cu batalionul de marş, pe front. Dar dacă îmi mai picaţi vreodată în mînă, derbedeilor, întorc eu foaia, că n-o să ştiţi pe unde să mai scoateţi cămaşa. Ţineţi foile de eliberare şi vedeţi de vă purtaţi cum trebuie. Duceţi-i la nr. 2.

— Cu respect vă raportez, domnule judecător — spuse Švejk — că amîndoi vom pune vorbele dumneavoastră la inimă şi că vă mulţumim foarte mult pentru bunătatea dumneavoastră. Dacă am fi civili, mi-aş îngădui să spun că sînteţi un om de aur. Şi

în același timp vă rugăm să ne iertați că a trebuit să vă pierdeți atîta vreme cu noi. Noi într-adevăr, n-am meritat-o.

— Hai, plecați dracului o dată ! zbieră judecătorul la Švejk. Noroc de domnul *oberst* Schröder, că a pus o vorbă bună pentru voi. Altfel, zău, nu știu ce s-ar fi întîmplat.

Vodička se simți din nou în apele lui, pe coridor, în timp ce santinela îi conducea spre cancelaria nr. 2.

Soldatul care îi însoțea se temea să nu ajungă tîrziu la masa de prînz și de aceea li se adresă :

— Hai, băieți, întindeți-o nițel ; vă mișcați ca păduchii.

Vodička îl sfătui să-și mai ție gura, spunîndu-i că are noroc că e ceh ; dacă ar fi ungur l-ar rupe în două ca pe o scrumbie.

Conțopiștii militari din cancelaria nr. 2 fiind plecați după mîncare, ostașul care îi însoțea se văzu silit să-i conducă deocamdată înapoi la închisoarea consiliului de război al diviziei, fapt peste care nu a putut trece fără cuvenitele blesteme, adresate rasei nesuferite a conțopiștilor militari.

— Iar o să-mi scoată camarazii grăsimea din ciorbă — se tîngui el cu o mutră tragică — și în loc de carne au să-mi lase numai zgîrci. Ieri, tot așa, am escortat doi pînă la tabără și cineva mi-a halit jumătate din rația de pîine, pe care a ridicat-o în locul meu.

— Cum văd eu, voi ăştia de la consiliul de război al diviziei, nu vă gîndiţi decît la burtă, spuse Vodička, care îşi revenise de-a binelea.

Cînd îi povestiră teteristului cum s-a desfăşurat interogatoriul, acesta exclamă :

— Aşadar, „marška", prieteni dragi ! Asta-i ca în revista turiştilor cehi : „Vînt bun !" Pregătirile de drum sînt gata, de toate s-a îngrijit glorioasa noastră administraţie militară. Şi voi sînteţi gata, la comandă, să participaţi la excursia în Galiţia. Porniţi voioşi la drum cu inima uşoară şi veselă. Să nutriţi o dragoste neţărmurită pentru meleagurile unde vă vor fi prezentate tranşeele. E tare frumos acolo şi mai cu seamă interesant. O să vă simţiţi în străinătatea îndepărtată ca la voi acasă, ca într-o ţară înrudită, ba aproape chiar ca în scumpele locuri natale. Cu sentimentele cele mai înălţătoare, porniţi la drum spre coclaurile despre care bătrînul Humboldt a zis : „Pe tot cuprinsul pămîntului n-am văzut ceva mai măreţ ca această stupidă Galiţie". Bogata şi preţioasa experienţă pe care glorioasa noastră armată şi-a însuşit-o în timpul retragerii din Galiţia cu prilejul primei călătorii va constitui cu siguranţă, pentru noile noastre expediţii războinice, un binevenit îndrumar întru alcătuirea programului celei de a doua călătorii. Mereu înainte, drept înainte, după direcţia nasului, spre Rusia, şi de bucurie să descărcaţi în aer toate cartuşele.

Înaintea plecării lui Švejk şi Vodička, după-prînz, se apropie de ei, în cancelarie, nefericitul învăţător

— cel care scrisese poezia despre păduchi — şi le spuse în taină, trăgîndu-i pe amîndoi deoparte :

— Nu uitaţi, cînd veţi fi dincolo, să le spuneţi ruşilor, de cum îi vedeţi : *„Zdravstvuite, ruskije bratja, my bratja Čechy, my niet Avstrijci"* [1].

Cînd ieşiră din baracă, Vodička, vrînd să-şi exprime demonstrativ ura sa faţă de maghiari şi să dovedească cum că arestul nu i-a înfrînt şi nu i-a slăbit convingerile, îl călcă pe picior pe ungurul care nu voise să facă armată şi zbieră la el :

— Încalţă-te, puturosule !

— Păcat că nu mi-a răspuns nimic, îi declară apoi lui Švejk, nesatisfăcut, genistul Vodička. Să fi scos numai o vorbuliţă, aşa ca să-i fi întins mestecătoarea ungurească de la o ureche la cealaltă. Cînd colo, prostălăul tace şi se lasă călcat pe bătătură. *Hergot*, Švejkule, nici nu-ţi dai seama cît sînt de furios că nu m-au condamnat. La drept vorbind, situaţia arată ca şi cînd şi-ar fi bătut joc de noi ; ca şi cînd toată afacerea cu ungurii ăia nici nu merită să fie luată în seamă. Şi cu toate astea, noi ne-am bătut ca leii. Tu eşti de vină că nu ne-au condamnat şi că ne-au dat un certificat care parcă vrea să spună că nici n-am şti să ne batem ca lumea. Ce-or fi crezînd de fapt, despre noi ? La urma urmei, a fost o încăierare destul de serioasă.

---

[1] Să trăiţi, fraţilor ruşi, noi sîntem fraţii cehi, nu sîntem austrieci.

— Dragă băiete — spuse Švejk cu bunătate — eu nu prea pot să înțeleg cum se face că nu te bucuri că *divisionsgerichtul* ne-a recunoscut în mod oficial drept niște oameni foarte cumsecade, împotriva cărora nu poate avea nimic. E drept că eu, la interogatoriu, am scăldat-o cît am putut ; asta și trebuie, e o datorie, să minți, cum spune avocatul Bass, clienților lui. Cînd domnul judecător m-a întrebat de ce am dat buzna în locuința domnului Kákonyi, eu i-am răspuns simplu : „Eu am socotit că cel mai bun mijloc de a-l cunoaște pe domnul Kákonyi este să-i facem o vizită". După asta, domnul judecător nu mi-a mai pus nici o întrebare ; și-a dat el numaidecît seama despre ce e vorba...

Ține minte un lucru — își urmă Švejk meditația — că în fața tribunalelor militare nimeni n-are voie să mărturisească. Cînd am fost închis la *garnisonsgericht*, un soldat din camera vecină a mărturisit totul și cum au aflat ce-a făcut, ceilalți i-au pus pătura în cap și i-au poruncit să-și retragă mărturisirea.

— Dacă aș fi făcut ceva neonorabil, nici eu n-aș fi mărturisit, spuse bătrînul genist Vodička. Dar cînd broscoiul ăla de judecător m-a întrebat de-a dreptul : „Te-ai bătut ?" ce era să-i spun ? „Da, m-am bătut". „L-ai dat gata pe vreunul ?" „Păi, cred și eu, domnule judecător". „Dar de rănit, ai rănit pe careva ?" „Cum să nu, domnule judecător !" Să știe și el cu cine stă de vorbă. Și tocmai aicea-i toată

rușinea, că ne-au eliberat. Asta-i ca și cînd nimeni n-ar vrea să creadă că mi-am rupt *übersvungul* pe spinarea ungurașilor, că am făcut din ei tăiței, cucuie și vînătăi. Ai fost doar de față, și ai văzut cum la un moment dat aveam împotrivă-mi trei ungurași și cum într-o clipă toți erau la pămînt și eu călcam pe ei. Și după toate astea, un mucos de judecător oprește ancheta. Asta-i ca și cînd mi-ar fi spus: „Dumneata, și bătaie, căcăciosule!" Cînd s-o isprăvi războiul și o să fiu iar civil, dau eu de el pe undeva și îi arăt eu atunci dacă știu sau nu să mă bat. Pe urmă vin aici, la Királyhid și fac un tărăboi cum n-a văzut lumea. Or să se ascundă oamenii prin pivnițe cînd or afla că am venit să-i văd pe șmecherii de la Királyhid, pe haimanalele astea, pe derbedeii ăștia...

•

La cancelarie, formalitățile se terminară foarte repede. Un conțopist, cu gura încă unsuroasă de la prînz, întinzîndu-le hîrtiile, cu un aer grav, nu lăsa să-i scape prilejul de a le ține o cuvîntare în care făcea apel la spiritul lor militar, amestecînd frazele ca un *„wasserpolak"* [1] ce era cu diferite expresii frumoase din dialectul lui, cum ar fi *„marekvium"*, *„glupi rolmopsie"*, *„krajcova sedmina"*, *„svinia pory-*

[1] Locuitori din regiunea Sileziei.

pana" și „*dum vám bane na mjesjnuckovy vaši gzichty*".

La despărțire, întrucît fiecare era dus la unitatea lui, Švejk îi spuse lui Vodička :

— Cînd s-o isprăvi cu războiul ăsta, nu uita să vii să mă vezi. Mă găsești în fiecare seară, la ora șase, în cîrciuma „La Potirul" de la Bojište.

— Să știi c-am să vin, răspunse Vodička. Se petrece bine pe-acolo ?

— În fiecare zi se întîmplă cîte ceva — îl asigură Švejk — și dacă o fi cumva prea multă liniște, avem noi grijă s-o tulburăm...

Se despărțiră, și cînd se îndepărtară binișor unul de altul, bătrînul genist Vodička strigă după Švejk :

— Atunci ai grijă să fie petrecere cînd am să vin.

La care Švejk răspunse tot cu glas tare :

— Dar să vii sigur, cum s-o isprăvi războiul.

Apoi se îndepărtară, iar după un răstimp mai îndelungat se auzi din nou, de după colț, din spatele celuilalt șir de barăci, glasul lui Vodička :

— Švejkule, Švejkule, ce fel de bere au „La Potirul" ?

Și ca un ecou se auzi răspunsul lui Švejk :

— De Velkopopovice !

— Eu credeam că de Smichov, strigă de departe genistul Vodička.

— Au și fete ! strigă Švejk.

— Atunci, după război, la ora șase, se auzi, de undeva din vale, glasul lui Vodička.

— Vino mai bine la șase și jumătate, poate că mai întîrzii pe undeva, răspunse Švejk.

După asta se mai auzi de departe de tot glasul lui Vodička :

— La ora șase nu poți să vii ?

— Bine, viu la ora șase, auzi Vodička răspunsul prietenului care se îndepărta.

Și așa se despărți bravul soldat Švejk de bătrînul genist Vodička. *„Wenn die Leute auseinander gehen, da sagen sie auf Wiedersehen"*. [1]

---

[1] Cînd oamenii se despart își spun „la revedere" (germ.).

V

DE LA MOST PE LITAVA SPRE SOKAL

Locotenentul-major Lukáš umbla nervos prin cancelaria companiei a 11-a de marş, o hrubă întunecoasă în baraca companiei, despărţită de coridor printr-un perete de scînduri. O masă, două scaune, o lampă cu petrol şi un pat de campanie.

În faţa locotenentului-major stătea plutonierul Vaněk, care îşi alcătuia aici listele de plată a soldelor şi ţinea contabilitatea bucătăriei pentru trupă ; el era ministrul de finanţe al întregii companii ; zăcea aici cît era ziua de mare, şi tot aici dormea.

Lîngă uşă stătea un infanterist gras, cu o barbă lungă şi stufoasă ca un uriaş din basme. Era Baloun, noua ordonanţă a locotenentului-major, în civilie morar pe undeva prin împrejurimile oraşului Český Krumlov.

— N-am ce zice, mi-ai ales într-adevăr un ţucălar excepţional, îi spunea locotenentul-major Lukáš plutonierului contabil. Îţi mulţumesc din toată inima pentru surpriza asta plăcută. Din prima zi, cînd l-am

trimis să-mi aducă prînzul de la popotă, dumnealui mi l-a înghițit pe jumătate.

— L-am vărsat, vă rog, spuse grăsunul uriaș.

— Bine, l-ai vărsat. Dar de vărsat, puteai să verși numai supa sau sosul, nu și friptura. Bucățica pe care mi-ai adus-o încăpea sub unghie. Dar cu ștrudelul, ce-ai făcut ?

— Eu... am...

— Nu tăgădui... l-ai mîncat !

Locotenentul-major Lukáš rosti ultimele cuvinte cu atîta gravitate și cu un glas atît de aspru, încît Baloun, fără să vrea, făcu doi pași înapoi.

— Eu m-am informat la bucătărie ce am avut azi la prînz. A fost supă cu perișoare de ficat. Ce ai făcut cu perișoarele ? Le-ai scos pe drum, asta ai făcut. Pe urmă a fost mîncare de carne de vită cu castraveți. Ce-ai făcut cu ea ? Și asta ai înfulecat-o. Două felii de friptură de Frankfurt ; nu mi-ai adus decît o jumătate de felie. Ce zici de asta, hai ? Două bucăți de ștrudel ! Unde le-ai pus ? Te-ai îndopat cu ele, ca un porc, mizerabile ! Hai, spune, unde ai pus ștrudelul ? Cum ? Ți-a căzut în noroi ? Bestie ! Poți să-mi arăți și mie locul unde zace în noroi ? Aha ! A venit, în grabă, un cîine, ca la comandă, a înhățat ștrudelul și a fugit ? ! Doamne, Dumnezeule, am să-ți dau peste bot pînă ți s-o umfla capul cît o baniță ! Pe deasupra, mai și tăgăduiește, porcul ! Știi cine te-a văzut ? Uite, ca să știi : *rechnungsfeldwebelul* Vaněk. El a venit la mine și mi-a spus : „Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că porcul dumnea-

voastră, Baloun, vă înghite prînzul". Mă uit pe fereastră și, ce să văd : dumnealui se îndopa de parcă n-ar fi mîncat de-o săptămînă întreagă.

Ascultă, *Sie Rechnungsfeldwebel*, într-adevăr nu puteai să-mi găsești alt dobitoc, afară de nătărăul ăsta ?

— Cu respect vă raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că Baloun părea cel mai cumsecade om din toată compania noastră de marș. E așa de bleg că nu știe nici ce-i un „*Jevergriff*" [1], și dacă i-am da arma în mînă, cine știe ce nenorocire ar face ! La ultimul exercițiu cu „*blindpatronen*" [2], era gata-gata să-și împuște vecinul în ochi. Credeam că cel puțin într-o slujbă ca asta o s-o poată scoate la capăt.

— Și să înghită de fiecare dată mîncarea stăpînului — interveni Lukáš — ca și cînd nu i-ar ajunge porția lui. Nu cumva ți-o fi foame ?

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că mie mi-e foame mereu. Dacă îi rămîne cuiva o bucată de pîine, eu o cumpăr pe țigări, și tot nu-mi ajunge. Așa sînt eu de la natură. Mereu îmi zic, că s-a făcut, m-am săturat, și cînd colo, nimic. Peste puțin timp, iarăși, la fel ca și înainte de a mînca, încep să-mi ghiorăie mațele în burtă, și gata, dumneaei iarăși cere să-i dau. Uneori mă gîndesc că m-am săturat cu adevărat, că nu mai poate încăpea ceva în mine, dar aș, de unde ! Văd pe cineva mîncînd, sau simt numai mirosul de mîncare, și iar : în burtă la mine e ca după

---

[1] Mînuirea armei (germ.).
[2] Gloanțe oarbe (germ.).

măturat. Îndată începe stomacul să-și ceară dreptul lui că-mi vine să înghit și cuie. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că eu am mai cerut o dată să capăt porție dublă ; pentru asta, la Budějovice am fost la domnul „*regimentsarzt*" și dumnealui, în loc de porție dublă, mi-a dat trei zile de infirmerie și mi-a prescris numai o cană de ciorbă pe zi. „Te învăț eu, canalie, să-ți fie foame, zicea dumnealui. Mai vino o dată pe aici, și să vezi cum ai să pleci de la noi, ca un harac de hamei !" Eu, domnule *oberlaitnant*, nu-i nevoie să văd numai lucruri bune ; chiar și cele obișnuite încep să mă ațîțe și-mi lasă gura apă. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că vă rog cu respect, să-mi fie aprobată porție dublă. Cînd nu e carne, măcar din celelalte, cartofi, găluște, nițeluș sos... din astea rămîn întotdeauna...

— Bine, Baloune, ți-am ascultat necuviințele, răspunse locotenentul-major Lukáš. *Sie Rechnungsfeldwebel*, spune dumneata, ai auzit vreodată, înainte vreme, ca după toate, soldatul să mai fie și atît de obraznic cum e flăcăul ăsta ? Îmi înghite prînzul și mai are neobrăzarea să ceară să-i aprob porție dublă. Îți arăt eu ție, Baloune, să-ți treacă pofta. *Sie Rechnungsfeldwebel*, se adresă el lui Vaněk. Du-l la caporalul Weidenhofer și spune-i să-l ție legat în curte, lîngă bucătărie, două ceasuri, seara cînd s-o împărți gulașul. Să-l lege frumușel și sus, așa ca să se poată ține numai în vîrfurile picioarelor și să vadă cum fierbe gulașul în cazan. Și să ai grijă ca javra să fie legată cînd se va împărți gulașul, să-i curgă balele

din gură ca la o căţea flămîndă care adulmecă la uşa mezelăriei. Şi spune bucătarului să împartă şi porţia lui.

— La ordin, domnule *oberlaitnant*, răspunse Vaněk. Hai, Baloune!

În timp ce plecau, locotenentul îi opri lîngă uşă şi uitîndu-se la chipul înspăimîntat al lui Baloun, strigă victorios:

— Te-ai învîrtit, ce zici, Baloune! Îţi doresc poftă bună! Şi dacă se mai întîmplă încă o dată, să ştii că te trimit fără de milă în faţa consiliului de război.

Cînd Vaněk se întoarse şi-i aduse la cunoştinţă că Baloun e legat cobză, locotenentul-major Lukáš spuse:

— Dumneata, Vaněk, mă cunoşti, şi ştii că lucrurile astea nu le fac cu plăcere, dar n-am încotro. În primul rînd trebuie să recunoşti că atunci cînd îi iei cîinelui osul din gură, cîinele mîrîie. Eu nu vreau să am în preajma mea un om josnic; şi în al doilea rînd, însuşi faptul că Baloun e legat, are o mare importanţă morală şi psihologică pentru întreaga trupă. În ultima vreme, de cînd sînt în compania de marş, şi ştiu că mîine-poimîine vor pleca pe front, băietanii ăştia fac ce vor.

Locotenentul-major Lukáš arăta foarte amărît şi continuă cu glas scăzut:

— Alaltăieri, în timpul „*nachtsübungului*" [1], după cum ştii şi dumneata, trebuia să facem manevra îm-

[1] Exerciţiu de noapte (germ.).

potriva *Einjährigfreiwilligenschule*[1] în spatele fabricii de zahăr. Prima grupă, *vorhut*[2], a mers destul de liniştită pe şosea, pentru că pe asta am condus-o chiar eu, dar a doua, care trebuia s-o ia la stînga şi să trimită *vorpatrulen*[3] în apropierea fabricii de zahăr, s-a comportat de parcă s-ar fi întors dintr-o excursie. Aşa cîntau şi tropăiau că sînt sigur că s-a auzit pînă în cantonament. Pe urmă, în flancul drept, a pornit să tatoneze terenul a treia grupă, pe liziera pădurii ; era distanţată de noi cu zece minute bune, şi totuşi, chiar de la depărtarea asta, se puteau vedea numai puncte aprinse în întuneric : derbedeii fumau. A patra grupă, care trebuia să facă pe ariergarda, dracu ştie cum s-a întîmplat că a apărut deodată în faţa avangărzii noastre, încît a fost luată drept duşman şi m-am văzut silit să mă retrag în faţa propriei mele avangărzi, care înainta împotriva mea. Aşa se prezintă compania a unsprezecea de marş, pe care am moştenit-o. Mă întreb ce pot să scot din oamenii ăştia ? Cum o să se comporte într-un *gefecht* adevărat ?

Locotenentul-major Lukáš ţinea în acest timp mîinile împreunate, avea un aer de martir şi părea că vîrful nasului i se lungea.

— N-are nici un rost, domnule locotenent-major, să vă necăjiţi pentru asta, se străduia să-l liniştească plutonierul de aţă Vaněk. Nu vă mai frămîntaţi pen-

---

[1] Şcoala de teterişti (germ.).
[2] Avangarda (germ.).
[3] Patrule de recunoaştere (germ.).

tru atîta lucru. Eu am mai fost, pînă acum, la trei companii de marş, şi fiecare din ele a fost făcută harcea-parcea, cu batalion cu tot ; şi de fiecare dată ne-am întors înapoi să ne refacem. Şi toate companiile de marş au fost la fel, una ca cealaltă ; nici una n-a fost cu nimic mai bună ca a dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*. Cea mai rea a fost a noua. Asta a tras după dînsa, în prizonierat, pe toţi gradaţii şi pe *kompanienkomandant*. Eu am scăpat numai mulţumită faptului că eram plecat la *regimentstrain* ca să ridic nişte rom şi vin pentru companie, aşa că s-au cărat fără mine.

Dar dumneavoastră nu ştiaţi, domnule *oberlaitnant*, că la ultimul „nachtübung" de care aţi vorbit, *Einjährigfreiwillingenschule*, care trebuia să împresoare compania noastră a ajuns tocmai la lacul Nezidery ? A mărşăluit mereu înainte, pînă dimineaţa, iar avanposturile au ajuns pînă la mlaştină. Şi a fost condusă chiar de domnul căpitan Sagner. Ar fi mers poate pînă la Soprony dacă nu s-ar fi crăpat de ziuă, continuă cu glas scăzut plutonierul de aţă, care se complăcea grozav în asemenea situaţii şi ţinea în evidenţă toate evenimentele de acest fel. Şi ştiţi, domnule *oberlaitnant* — spuse făcîndu-i familiar cu coada ochiului — că domnul căpitan Sagner va fi comandantul marşbatalionului nostru ? Mai întîi, cum zicea plutonierul-major Hegner, s-a crezut că dumneavoastră veţi fi *batalionskomandant*, fiindcă dumneavoastră sînteţi cel mai vechi ofiţer al nostru, dar pe urmă

a venit cică la brigadă ordin de la divizie, că a fost numit domnul căpitan Sagner.

Locotenentul-major Lukáš își mușcă buza și aprinse o țigară. Aflase și el, și era încredințat că i se face o nedreptate. Sagner îl întrecuse pînă acum de două ori la avansare ; cu toate acestea nu spuse nimic altceva decît :

— Mda, căpitanul Sagner...

— Eu unul, nu prea mă bucur de asta, rosti confidențial plutonierul de administrație. Povestea *stabsfeldwebelul* Hegner, că la începutul războiului, în Serbia, undeva în munți, prin Muntenegru, domnul căpitan Sagner, dorind să se distingă, a aruncat fără nici un rost toate companiile batalionului său asupra pozițiilor sîrbești, deși era limpede că numai artileria ar fi putut să-i scoată pe sîrbi dintre stîncile după care se adăposteau. N-au mai rămas, din tot batalionul, decît optzeci de oameni ; chiar și domnul căpitan Sagner s-a ales cu un *handșus*[1] și mai tîrziu, în spital, cu o dezinterie ; pe urmă a apărut din nou la regiment, la Budějovice ; și ieri seara, la cazino, cică ar fi spus că se bucură grozav de plecarea pe front, și că va lăsa acolo tot marșbatalionul, dar că va arăta el ce-i în stare să facă și va primi *„signum laudis"*. În Serbia, zicea, a scrîntit-o, dar acum, ori cade cu tot marșbatalionul, ori va fi numit *oberstlaitnant*[2] și că batalionul va trebui să zbîrnîie. Eu

[1] Împușcătură în mînă (germ.).
[2] Locotenent-colonel.

unul, domnule *oberlaitnant*, socot că riscul ăsta ne privește și pe noi. Povestea nu demult *stabsfeldwebelul* Hegner, că nu prea vă aveți bine cu domnul căpitan Sagner și că dumnealui tocmai de aceea va trimite mai întîi compania noastră la *gefecht*, în pozițiile cele mai expuse. Plutonierul suspină :

— Eu aș fi de părere că într-un război ca ăsta, cum avem atîta oștire și un front atît de lung, s-ar putea obține mult mai mult numai printr-o manevră ca lumea, decît prin atacuri desperate. Asta am văzut-o cu ochii mei la Dukla [1], cu compania a zecea de marș. Atunci, totul s-a lichidat foarte ușor ; a venit ordin *„nicht schiessen"*, așa că nu s-a tras, și s-a așteptat pînă ce rușii s-au apropiat de noi. I-am fi luat prizonieri, fără nici o împușcătură, numai că atunci am avut lîngă noi, în flancul sîng, „muștele de fire" ; tîmpiții din „landswehr" s-au speriat așa de tare la apropierea rușilor, încît au început să-și dea drumul la vale pe povîrniș, alunecînd pe zăpadă, ca la săniuș ; iar noi am primit ordin să căutăm să ajungem cît mai repede la brigadă, pentru că rușii stăpînesc tot flancul stîng. Eu mă aflam la brigadă, ca să dau la aprobat *„kompanieverpflegungsbuch"* [2], căci nu putusem da de „regimentstrainul" nostru, cînd deodată încep să sosească primii oameni din compania a zecea. Pînă seara au sosit o sută douăzeci ; ceilalți, chipurile, au alunecat pe zăpadă, la vale, nimerind în retragere, drept în pozițiile rusești, de parcă ar fi fost pe tobo-

---

[1] Trecătoare în Carpați, important punct strategic.
[2] Registrul de aprovizionare a companiei (germ.).

gan. A fost teribil, domnule *oberlaitnant* ; rușii aveau în Carpați poziții, și sus și jos. Și pe urmă, domnule *oberlaitnant*, domnul căpitan Sagner...

— Ia mai lasă-mă în pace cu domnul căpitan Sagner, se înfurie locotenentul-major Lukáš. Toate astea le știu eu, și să nu-ți închipui dumneata că atunci cînd o fi vreun *șturm*[1] sau vreun *gefecht*, dumneata ai să te afli iarăși, din întîmplare, undeva pe la „*regimentstrain*" ca să ridici rom și vin. Mi s-a atras atenția că dumneata obișnuiești să tragi vîrtos la măsea, și e destul să-ți vadă cineva roșeața nasului, ca să-și dea îndată seama cu cine are de-a face.

— Din Carpați ni se trage, domnule *oberlaitnant*. N-aveam ce face ; sus, unde ne aflam, mîncarea ajungea rece, tranșeele erau săpate în zăpadă, foc nu era voie să facem, așa că numai romul ne-a ținut în picioare. Și dacă nu eram eu, s-ar fi întîmplat și cu noi ca la alte companii, unde, neavînd rom, au înghețat oamenii. La noi, toți erau cu nasul roș, dar asta ne-a adus și un neajuns : batalionul a dat ordin ca numai ostașii cu nasul roș să fie trimiși în patrulare.

— Acum, iarna a trecut, bătu șaua locotenentul-major.

— Pe front, domnule locotenent-major, romul e un lucru absolut necesar în orice anotimp al anului ; vinul la fel. Produce, ca să zic așa, bună dispoziție. Pentru o jumătate ploscă de vin și pentru o litră de

[1] Atac (germ.).

rom, oamenii se bat cu oricine... Care-i dobitocul care bate iar în uşă, de parcă n-ar şti să citească: *Nicht klopfen!? Herein!*[1]

Locotenentul-major Lukáš, care şedea pe scaun se întoarse spre uşă şi văzu cum se deschide încet şi fără zgomot. Şi tot atît de discret intră în cancelaria companiei a unsprezecea de marş, bravul soldat Švejk, salutînd din prag, ba, pare-se chiar din momentul în care începuse să bată, în timp ce privea inscripţia *„Nicht klopfen"*.

Salutul lui era ca o completare sonoră a expresiei sale fericite şi lipsite de griji. Arăta ca zeul grec al furtului, îmbrăcat în uniforma sobră a infanteristului austriac.

Locotenentul-major Lukáš închise pentru o clipă, pe jumătate, ochii în faţa apariţiei bravului soldat Švejk, care cu privirea lui îl îmbrăţişa şi îl săruta.

Cu aceeaşi plăcere se va fi uitat, de bună seamă, şi fiul risipitor — pierdut şi apoi regăsit — la tatăl său, în timp ce acesta învîrtea, spre a lui cinstire, viţelul cel gras la frigare.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că iar sînt aici, se auzi din uşă glasul lui Švejk, cu atîta sinceritate şi firesc, încît locotenentul-major Lukáš îşi reveni brusc în fire.

Din clipa în care colonelul Schröder îi adusese la cunoştinţă că i-l trimite din nou pe cap, locotenentul-major Lukáš încerca în sinea lui, zi de zi, să îndepăr-

---

[1] Nu bateţi! Intră! (Germ.)

teze cît mai mult această revedere. În fiecare dimineață își spunea:

„Astăzi nu cred să vie; trebuie să fi făcut el pe-acolo vreo boroboață și cu siguranță că-l mai rețin".

Prin intrarea lui simpatică și simplă, bravul soldat Švejk reduse însă la adevărata lor valoare aceste temeri.

Švejk se uită la plutonierul de administrație Vaněk și, întorcîndu-se spre el, îi întinse, zîmbind binevoitor, niște hîrtii pe care le scosese din buzunarul mantalei.

— Cu respect vă raportez, domnule *rechnungsfeldwebel*, că trebuie să vă predau hîrtiile astea, pe care ni le-au scris la „*regimentskanzelei*". Sînt pentru „*lohnung*" [1] și pentru înscrierea în „*Verpflegung*" [2].

Švejk se mișca atît de degajat prin cancelaria companiei nr. 11 de marș, de parcă ar fi fost de cînd lumea în cele mai strînse relații de prietenie cu Vaněk. La această comportare plutonierul de administrație reacționă foarte simplu, cu cuvintele:

— Pune-le pe masă.

— Ai face bine, *Sie Rechnungsfeldwebel*, dacă m-ai lăsa singur cu Švejk, spuse oftînd locotenentul-major Lukáš.

Vaněk ieși din cancelarie și rămase în spatele ușii, ca să asculte ce-și vor spune cei doi.

La început nu auzi nimic, pentru că și unul și altul tăceau. Amîndoi se priviră îndelung, măsurîndu-se. Lukáš se uită la Švejk, ca și cum ar fi vrut să-l hip-

---

[1] Soldă (germ.).
[2] Subzistență (germ.).

notizeze: ca un cocoş în faţa găinii înainte de a se năpusti asupră-i.

Švejk, ca întotdeauna, se uita cu privirea lui blajină şi inocentă de parc-ar fi vrut să spună: „Din nou împreună, sufleţelule. De-acum încolo nu ne mai desparte nimeni, porumbiţa mea."

Şi după îndelungata tăcere a locotenentului-major, ochii lui Švejk vorbeau cu o îngăduitoare compătimire: „Haide, spune ceva, îngeraşul meu, vorbeşte!"

Locotenentul-major Lukáš curmă apăsătoarea tăcere prin aceste cuvinte, în care îşi dădu silinţa să pună o mare doză de ironie:

— Fii binevenit, Švejkule. Îţi mulţumesc pentru vizită! Aşa oaspeţi, mai zic şi eu!

Nu se putea totuşi stăpîni şi-şi vărsă supărarea din ultimele zile izbind cît putu cu pumnul în masă. Călimara sări în sus, împroşcînd cu cerneală „*Lohnungslistele*".

În acelaşi timp sări ca ars şi oprindu-se aproape de tot de Švejk, zbieră la el:

— Dumneata... dobitocule!

Atît, şi începu să se învîrtească nervos în spaţiul îngust al cancelariei, scuipînd cu scîrbă, de fiecare dată cînd ajungea în faţa lui Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant* — spuse Švejk văzînd că locotenentul-major Lukáš nu mai înceta să se frămînte şi să arunce într-un colţ al cancelariei cocoloaşele de hîrtie pe care le lua de pe masă — scrisoarea am predat-o cui se cuvine. Am găsit-o, cu bine, pe doamna Kákonyi, şi, pot spune că

e o femeie tare frumoasă, cu toate că n-am văzut-o decît plîngînd...

Loootenentul-major Lukáš se așeză pe patul de campanie al subofițerului contabil și strigă cu vocea sugrumată :

— Cînd se vor sfîrși o dată toate astea, Švejkule ?

Švejk răspunse, ca și cînd n-ar fi auzit :

— Am avut, ce-i drept, o mică neplăcere, dar am luat totul asupra mea. Dumnealor n-au vrut să creadă că eu corespondez cu dama, așa că am socotit mai cu folos să înghit scrisoarea la interogatoriu, înlăturînd astfel orice dovadă. Pe urmă, printr-o curată întîmplare, pentru că altă explicație nu găsesc, m-am încurcat într-o mică încăierare, fără nici o importanță. Și din asta am ieșit cu bine și dumnealor au trebuit să-mi recunoască nevinovăția. Așa că m-au trimis la *regimentsraport* și au oprit toată ancheta, la consiliul de război al diviziei. La *„regimentskanzelei"* am stat cîteva minute, pînă ce a venit domnul *oberst* ; m-a înjurat și el o leacă, pe urmă mi-a zis să mă prezint imediat la dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, ca ordonanță și mi-a poruncit să vă spun că vă roagă să veniți neapărat la dumnealui să vă spună ceva în legătură cu *marškumpačka.* A trecut de atunci mai mult de o jumătate de ceas, dar domnul colonel n-avea de unde să știe că o să mai fiu dus pe la *regimentskanzelei* și că acolo o să mai stau încă vreun sfert de ceas, pentru că, tot timpul ăsta, mi s-a reținut solda și trebuia s-o primesc de la regiment și nu de la companie, pentru că am fost trecut ca *regimentsarest.*

În general, acolo toate-s brambura şi încîlcite, de-i vine omului să-şi ia cîmpii...

Locotenentul-major Lukáš auzind că de o jumătate de ceas trebuia să fie la colonelul Schröder se îmbrăcă în grabă şi spuse :

— Dumneata, Švejkule, iar mi-ai făcut un serviciu.

Rostise aceasta cu atîta deznădejde în glas, încît Švejk se simţi dator să-l liniştească cu o vorbă bună. De aceea, în clipa în care Lukáš ieşea val-vîrtej pe uşă, strigă :

— Nu vă necăjiţi, că aşteaptă el, domnul *oberst*. Oricum, tot n-are ce face.

Îndată după plecarea locotenentului-major, în cancelarie intră plutonierul de administraţie Vaněk.

Švejk şedea pe scaun şi băga pe foc, în mica sobă de fier, bucăţele de cărbune prin portiţa deschisă. Sobiţa fumega, răspîndind un miros înecăcios. Švejk continua să se distreze, fără să-l bage în seamă pe Vaněk, care îl urmări o clipă, apoi, lovind cu piciorul în portiţa sobei, îi spuse s-o şteargă.

— Domnule *rechnungsfeldwebel*, i se adresă Švejk cu demnitate, îmi îngădui să vă declar că nu pot să mă supun ordinului dumneavoastră, oricîtă bunăvoinţă aş avea. Nu pot s-o şterg chiar de tot din tabără, pentru că trebuie să mă supun unor ordine superioare. Eu sînt, dacă vreţi să ştiţi, „ordonanz", adăugă el cu mîndrie ; domnu' *oberst* Schröder m-a repartizat aici, la compania a 11-a de marş, la domnul *oberlaitnant* Lukáš, la care am fost ţucălar, dar

acum, datorită inteligenței mele naturale, am fost avansat „ordonanz". Eu și domnul *oberlaitnant* sîntem cunoștințe vechi. Dumneavoastră ce sînteți în civil, domnule *rechnungsfeldwebel* ?

Plutonierul de administrație Vaněk fu atît de surprins de tonul familiar al bravului soldat Švejk, încît lăsînd la o parte demnitatea, pe care îi plăcea s-o arate față de ostașii din companie, răspunse, ca și cînd ar fi fost inferiorul lui Švejk.

— Eu sînt droghistul Vaněk din Kralupy.

— Și eu am fost ucenic la o drogherie — spuse Švejk — la un domn Kokoška de la Perštyn, din Praga. Era un om foarte ciudat ; odată, pe motiv că am dat foc din greșeală în pivniță unui butoi m-a dat afară. Din cauza asta n-am mai fost primit nicăieri, așa că de la sărăcia de butoi mi se trage că nu mi-am putut isprăvi ucenicia. Dumneavoastră preparați și leacuri pentru vaci ?

Vaněk dădu din cap în semn că nu.

— La noi se făceau leacuri pentru vaci, cu poze sfințite. Șeful nostru, domnul Kokoška, era un om foarte credincios. Citise undeva că sfîntul Pelegrinus ușura dezumflarea vitelor. A comandat, așadar, la Smichov, poze cu chipul sfîntului Pelegrinus, pe care le-a dus să le sfințească la catedrala Emaus, pentru două sute de galbeni. După ce le-a sfințit, am băgat pozele în pachetele cu leacuri pentru vaci. Leacul ăsta se amesteca cu apă caldă și se dădea vacii să-l bea din ciubăr, în timp ce i se citea rugăciunea închinată sfîn-

tului Pelegrinus, pe care o scrisese domnul Tauchen, primul nostru vînzător. Cînd pozele cu chipul sfîntului Pelegrinus au fost gata tipărite, s-a mai imprimat pe verso o scurtă rugăciune. Aşa se face că, bătrînul Kokoška, chemîndu-l seara pe domnul Tauchen i-a spus să scrie pînă dimineaţa o rugăciune mică pentru poză şi pentru leac. Cică să fie gata pînă la ceasurile zece, cînd vine dumnealui la prăvălie, ca s-o poată trimite la tipar, pentru că vacile aşteaptă de mult rugăciunea aia. Şi una din două : ori o scrie frumos, şi s-a învîrtit de un galben peşin, ori de nu, în paisprezece zile poate să-şi ia tălpăşiţa. Domnul Tauchen a năduşit toată noaptea şi dimineaţa, cînd a venit să deschidă prăvălia, frînt de nesomn, n-avea scris nici un rînd. Uitase şi cum îl cheamă pe sfîntul ăla din leacul pentru vaci. Servitorul nostru Ferdinand l-a scos din impas. Ăsta toate le ştia. Cînd uscam în pod ceai de romaniţă, el se urca sus la noi, se descălţa de ghete şi ne învăţa cum să nu mai asudăm la picioare. Ştia să prindă, în pod, porumbei, se pricepea să deschidă sertarul de la tejgheaua cu parale, şi ne-a mai învăţat şi alte şmecherii, cu mărfurile. Eu, ca băiat, aveam acasă o farmacie cu articole aduse de la prăvălia noastră, cum n-aveau nici la „Inimile caritabile". Şi, cum spuneam, Ferdinand ăsta l-a ajutat şi pe domnul Tauchen ; i-a spus doar atît : „Daţi-o încoace, domnule Tauchen, să mă uit şi eu la ea". Domnul Tauchen a trimis numaidecît să-i aducă o bere. Şi pînă

să-i aducă berea, servitorul nostru Ferdinand era gata pe jumătate și ne și citea :

„Din cer pogorît-am și iată-mă sînt,
Venit să fac bine la boi pe pămînt.
Bou, vacă, vițel ori neleapcă[1] *de-i fi*
De leacul lui Kokoška nu te feri.
Încearcă-l o dată și cît de puțin
Și vezi că te scapă de boală și chin."

Pe urmă, după ce trase berea pe gît, treaba i-a mers mai repede și a isprăvit rugăciunea într-o clipă, foarte frumos :

„Adu Pelegrine, tu sfînt între sfinți,
În punga-ne goală doi galbeni cu zimți,
Înlătură vitelor noastre calvarul,
Ferește cireada de orișice răcile
Și-n veci te-o slăvi gospodarul !
Păzește-ne boii și vacile !"

Pe urmă, cînd a venit domnu Kokoška, domnu Tauchen s-a dus cu el în birou, și cînd a ieșit afară, ne-a arătat doi galbeni, nu unul, cum îi făgăduise, voind să-i împartă pe din două cu domnul Ferdinand. Dar pe Ferdinand rîndașul, cînd a văzut cei doi galbeni, l-au apucat pandaliile. Ori tot, ori nimic, zicea. Atunci, domnul Tauchen nu i-a mai dat nimic și și-a oprit pentru dumnealui amîndoi galbenii ; pe mine m-a dus alături, în magazie, mi-a cîrpit vreo două scatoalce și mi-a spus că-mi mai trage o sută dacă voi cuteza vreodată să spun că nu el a scris rugăciunea și chiar

[1] Juncană cu vițel.

dacă Ferdinand s-ar duce să se plîngă bătrînului, eu trebuie să spun că Ferdinand e un mincinos. A trebuit să-i jur în fața unui flacon cu oțet de tarhon. De atunci, servitorul nostru a început să se răzbune pe leacurile pentru vaci. Leacurile astea, noi le amestecam în pod, în niște lăzi mari, și de fiecare dată el aduna cu mătura, de pe unde putea, scîrnă de șoareci, o aducea sus, și o arunca în leacuri. Pe urmă se apuca să strîngă pe stradă baligă de cal, o usca acasă, o pisa în vasele de medicamente, și pe urmă o arunca și pe asta în leacurile pentru vaci, cu poza sfîntului Pelegrinus. Dar nu se mulțumea numai cu atît. Își făcea toate nevoile, și cele mici și cele mari, în lăzi, pe urmă le amesteca cu leacurile de arătau ca un terci de tărîțe.

Sună telefonul. Plutonierul se repezi, ridică receptorul și după o clipă îl aruncă necăjit :

— Trebuie să mă duc la *regimentskanzelei*. Nu-mi miroase a bine, așa deodată.

Švejk rămase din nou singur.

Peste o clipă sună iar telefonul.

Švejk începu să parlamenteze :

— Vaněk ? Nu-i aici. S-a dus la *regimentskanzelei*. Cine e la telefon ? Ordonanța de la compania a 11-a de marș. Da acolo cine e ? Ordonanța de la compania a 12-a ? Servus colega ! Cum mă numesc eu ? Švejk ! Dar tu ? Braun ! Nu ești cumva rudă cu unul Braun de pe strada Pobřežni de la Karlin, de meserie pălărier ? Nu ești și nu-l cunoști ?... Nici eu nu-l cunosc ; am trecut numai pe acolo, o dată, cu tramvaiul și firma asta mi-a sărit în ochi. Ce noutăți știu ? Nu

ştiu nimic. Cînd plecăm ? Nici asta nu ştiu ; nu, n-am vorbit cu nimeni încă despre plecare. Unde trebuie să plecăm ?

— Deşteptule, cu „*marška*", pe front...

— Despre aşa ceva, nici n-am auzit.

— Halal ordonanţă. Nu ştii dacă *laitnantul* tău...

— Al meu e *oberlaitnant*...

— Tot un drac ; atunci, nu ştii dacă *oberlaitnantul* tău s-a dus la „*besprechung*", la *oberst* ?

— Ba da, dumnealui l-a poftit la el.

— Păi vezi ? Şi al nostru s-a dus, şi cel de la compania a 13-a ; chiar acum am vorbit cu ordonanţa lui, la telefon. Mie, drept să-ţi spun, nu-mi place graba asta. Nici tu nu ştii nimic dacă se împachetează...

— Eu nu ştiu nimic.

— Ia nu mai fă pe boul. Nu-i aşa că *rechnungsfeldwebelul* vostru a primit „*wagonenaviso*" ? Cîtă trupă aveţi ?

— Habar n-am.

— Ascultă, bleguie, ce, ţi-e teamă că te mănînc ? Se auzi cum interlocutorul lui Švejk vorbeşte într-o parte, adresîndu-se unui coleg : „Franto, ia celălalt receptor, ca să vezi şi tu ce ordonanţă tîmpită au la compania a 11-a". Alo, ce faci acolo, dormi sau ce ? Atunci răspunde cînd te întreabă un camarad. Va să zică nu ştii încă nimic ? Nu te ascunde ! N-a zis nimic *rechnungsfeldwebelul* vostru, că veţi împărţi conserve ? Cum ? N-ai vorbit cu el asemenea lucruri ? Tîmpitule... Ţie nu-ţi pasă de astea ? (Se aud hohote de rîs.) Mi se pare mie că eşti cam lovit cu leuca.

Ascultă, dacă afli ceva, telefonează-ne şi nouă la *„maršikumpania"* a 12-a, prostănacule, îngeraşule ! De unde eşti ?

— Din Praga.

— Ar trebui să fii mai deştept... Dar, ia spune, cînd s-a dus *rechnungsfeldwebelul* vostru la cancelarie ?

— Chiar acuşica l-au chemat.

— Poftim ! Şi asta n-o puteai spune mai înainte ? Şi al nostru, tot acuşica s-a dus ; să ştii că se coace ceva. N-ai vorbit cu aprovizionarea ?

— N-am vorbit.

— Maica ta, Cristoase. Şi mai spui că eşti din Praga. Ţie de nimic nu-ţi pasă. Pe unde hoinăreşti de-atîta vreme ?

— Am sosit abia de-un ceas de la consiliul de război al diviziei.

— Ei, atunci e altă mîncare de peşte, camarade ; să ştii că chiar astăzi vin să te văd. Sună de două ori.

Švejk voia să-şi aprindă luleaua, cînd telefonul sună din nou.

„Lua-v-ar dracu cu telefonu vostru — îşi zise Švejk — altă treabă n-am decît să-mi pierd vremea cu voi !"

Telefonul zbîrnîia înainte necruţător, făcîndu-l pe Švejk să-şi piardă răbdarea şi să urle în receptor :

— Alo, cine-i acolo ? Aici e Švejk, ordonanţa companiei a 11-a de marş.

Švejk recunoscu glasul locotenentului-major Lukáš :

— Ce faceţi cu toţii acolo ? Unde-i Vaněk ? Cheamă-l numaidecît pe Vaněk la telefon.

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că nu de mult a sunat telefonul.

— Ascultă, Švejk, eu n-am vreme de pierdut cu dumneata. In armată, nu stai la taifas la telefon, ca atunci cînd inviţi pe cineva la masă. Convorbirile telefonice trebuie să fie clare şi scurte. In convorbirile telefonice se lasă la o parte şi acest „cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*". Aşadar, Švejkule, te întreb : ştii unde-i Vaněk ? Să vie numaidecît la telefon.

— Nu-l am la îndemînă, cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*. A fost chemat mai înainte la cancelaria regimentului ; nu-i nici un sfert de oră de atunci.

— La reîntoarcere mă răfuiesc eu cu dumneata, Švejkule. Nu poţi să te exprimi scurt ? Şi acum, fii cu multă băgare de seamă la ce-ţi spun, ca nu cumva să mi te scuzi pe urmă, că telefonul hîrîia şi n-ai înţeles... Imediat, cum atîrni receptorul...

Pauză. Un nou zbîrnîit. Ridicînd receptorul Švejk fu inundat de o avalanşă de înjurături.

— Dobitocule, haimana ce eşti, puşlama... Ce înseamnează asta. De ce întrerupi convorbirea ?

— Dumneavoastră, vă rog, aţi spus să agăţ receptorul.

— Peste un ceas sînt acasă, şi atunci să te ţii, Švejkule... Deocamdată, te duci imediat la baracă şi cauţi un sergent, să zicem pe Fuchs ; îi spui să ia numaidecît zece oameni şi să meargă cu ei la magazie să ridice conserve. Repetă ce are de făcut.

— Să meargă cu zece oameni la magazie să ridice conserve pentru companie.

— În sfîrşit, deocamdată, nu te-ai prostit. În timpul ăsta, eu am să-i telefonez lui Vaněk, la *regimentskanzelei*, să vină şi el la magazie, să le ia în primire. Dacă vine între timp la baracă, spune-i să lase toate şi să alerge, *laufşrit*[1], la magazie. Şi acum, agaţă receptorul.

Švejk a trebuit să alerge multă vreme zadarnic, căutîndu-l pe sergentul Fuchs şi pe ceilalţi gradaţi. Erau cu toţii la bucătărie, unde alegeau carnea de pe oase şi se bucurau grozav uitîndu-se la Baloun, care, deşi legat, se sprijinea acum solid, cu picioarele de pămînt, căci li se făcuse milă de el ; le oferea doar un spectacol interesant. Unul din bucătari îi aduse o coastă cu carne şi i-o băgă în gură ; legat, uriaşul Baloun, neputînd să mişte mîinile, mişca cu băgare de seamă osul în gură, plimbîndu-l cu ajutorul dinţilor şi al gingiilor şi ronţăind în acelaşi timp carnea cu o expresie de urangutan.

— Care din voi e sergentul Fuchs ? întrebă Švejk, cînd în sfîrşit le dete de urmă.

Văzînd că întrebarea e pusă de un infanterist oarecare, sergentul Fuchs nu găsi cu cale să răspundă :

— Se aude ? repetă energic Švejk. Cît o să mai întreb ? Unde-i sergentul Fuchs ?

Sergentul Fuchs se înfăţişă, şi plin de demnitate începu să înjure, în fel şi chip, că el nu-i nici un ser-

---

[1] Fuga marş, pas alergător (germ.).

gent, ci domnul sergent și că nu se spune așa: „Unde-i sergentul", ci: „Cu respect vă întreb, nu știți unde se află domnul sergent?" În grupa lui, zicea el, dacă vreunul nu spune frumos: *„Ich melde gehorsam"*, se alege numaidecît cu una peste bot.

— Ușurel, îl luă Švejk cu binișorul. Dumneata ai să mergi imediat la baracă, ai să iei de acolo zece oameni și *laufșrit* cu ei la magazie să ridicați conserve.

Sergentul Fuchs rămase atît de uluit încît nu putu decît să rostească:

— Cum?

— Nici un cum, îi răspunse Švejk. Eu sînt ordonanța marșcumpaniei a 11-a și chiar acușica am vorbit la telefon cu domnul *oberlaitnant* Lukáš. Și dumnealui a spus: *„Laufșrit*, cu zece oameni la magazie". Și dacă nu vă duceți, domnule sergent Fuchs, atunci eu mă duc imediat înapoi la telefon. Domnul *oberlaitnant* dorește, în mod special, să vă duceți *dumneavoastră*, și n-are nici un rost să mai vorbim despre asta. „Convorbirea telefonică — spune domnul locotenent Lukáš — trebuie să fie scurtă și clară. Dacă se spune: «merge sergentul Fuchs», atunci el merge. Față de un asemenea ordin, nu stai la taifas la telefon, ca atunci cînd poftești pe cineva la masă. În militărie, și mai cu seamă în vreme de război, orice întîrziere e crimă. Dacă *sergentul* Fuchs nu se duce *imediat*, telefonează-mi numaidecît că de rest am eu grijă. Din sergentul Fuchs n-are să mai rămînă decît amintirea." Ehei, voi nu-l cunoașteți pe domnul *oberlaitnant*.

Švejk se uită cu un aer triumfător la toţi gradaţii, care se arătau într-adevăr surprinşi şi deprimaţi, în urma apariţiei lui.

Sergentul Fuchs bolborosi ceva şi cu pas grăbit dădu să plece. În urma lui, Švejk strigă :

— Atunci, pot să telefonez domnului *oberlaitnant* că totul e în ordine ?

— Am să fiu, numaidecît cu zece oameni la magazie, se auzi de lîngă baracă glasul sergentului Fuchs ; iar Švejk, fără să mai scoată o vorbă, părăsi grupul gradaţilor care erau la fel de uluiţi ca sergentul Fuchs.

— E groasă, îşi dădu cu părerea micuţul caporal Blažek. Ne strîngem catrafusele.

*

Nici de data aceasta, după ce se înapoie la cancelaria companiei a 11-a, Švejk n-avu răgaz să-şi aprindă luleaua, din cauza telefonului care zbîrnîi din nou. La celălalt capăt al firului era iar locotenentul-major Lukáš.

— Pe unde umbli, Švejkule ? Sun pentru a treia oară şi nu-mi răspunde nimeni.

— Am fost în căutare, domnule *oberlaitnant*.

— Care va să zică, s-au dus ?

— Se-nţelege că s-au dus, dar nu ştiu încă dac-or fi sosit. Vreţi să mă reped pînă acolo, încă o dată ?

— Aşadar, l-ai găsit pe sergentul Fuchs ?

— Găsit, domnule *oberlaitnant*. Mai întîi mi-a zis :

„Cuum ?" şi numai după ce l-am lămurit că convorbirile telefonice trebuie să fie scurte şi clare...

— Iar începi, Švejkule... Vaněk s-a întors ?

— Nu s-a întors, domnule *oberlaitnant*.

— Nu zbiera aşa tare la telefon. Nu ştii unde-ar putea să fie blestematul ăsta de Vaněk ?

— Nu ştiu, domnule *oberlaitnant*, unde ar putea să fie blestematul ăsta de Vaněk.

— A fost pe la cancelaria regimentului şi de-acolo a plecat undeva. Cred că o fi la cantină. Du-te pînă acolo, Švejkule, şi spune-i să se ducă imediat la magazie. Pe urmă, caută-l pe caporalul Blažek şi spune-i să-l dezlege imediat pe Baloun, iar pe Baloun trimite-l la mine. Agaţă receptorul !

Švejk începu într-adevăr să se agite. Cînd îl găsi pe caporalul Blažek şi-i comunică ordinul locotenentului-major cu privire la dezlegarea lui Baloun, caporalul Blažek mormăi :

— Le e teamă, acum cînd iau apă la galoşi.

Švejk se duse să vadă cum îl dezleagă pe Baloun şi cum mergeau în aceeaşi direcţie, spre cantină, unde trebuia să-l găsească pe plutonierul contabil Vaněk, îl însoţi o bucată de drum.

Baloun se uită la Švejk ca la izbăvitorul lui şi făgădui să împartă cu el toate pachetele pe care le va primi de acasă.

— Acum, la noi — spunea melancolic Baloun — trebuie să fi tăiat porcul. Cum îţi place toba, cu sînge sau fără ? Tu spune-mi numai, că astă-seară scriu acasă. Porcul meu trebuie să aibă cam vreo sută

cincizeci de chile. Are capul ca de buldog ; ăştia-s porcii cei mai buni. Din porcii ăştia nu ies pierituri. E o rasă bună, care ţine la tăvăleală. Trebuie să aibă pe el o slănină, de opt degete. Cînd eram acasă, făceam eu singur cîrnaţii şi îmi umflam burta să plesnească. Porcul de anul trecut a avut o sută şaizeci de chile. Dar era un porc şi jumătate, continuă el cu însufleţire, strîngînd puternic mîna lui Švejk, la despărţire. L-am ţinut numai cu cartofi şi mă minunam eu singur cîtă osînză prindea. Şuncile le-am pus la sărat. Tii, ce bunătate e o bucăţică din asta, prăjită, cu găluşte de cartofi, cu garnitură de jumări şi varză călită ; te unge la inimă, nu glumă. Pe urmă bei bere şi te simţi grozav de bine ! Şi toate astea ni le-a luat războiul...

Bărbosul Baloun oftă adînc şi o porni spre cancelaria regimentului, iar Švejk se îndreptă spre cantină prin bătrîna alee de tei înalţi.

În acest timp, plutonierul de administraţie Vaněk stătea liniştit la cantină şi-i povestea unui cunoscut, plutonier-major, cît se putea cîştiga înainte de război cu vopselele şi cu praful de piatră.

Plutonierul-major era criţă. De dimineaţă sosise de la Pardubice un fermier, care avea un fecior în tabără. Fermierul îl mituise după obicei, şi toată dimineaţa se cinstiseră, jos, în oraş.

Acum şedea deznădăjduit, spunînd că nu mai are poftă de nimic, îndruga vrute şi nevrute, fără să-şi dea seama ce spune, iar conversaţia despre vopsele nici n-o băgă în seamă.

Era preocupat de propriile lui vedenii şi bolborosea în neştire că trenul local ar trebui să meargă de la Třeboň la Pelhrimov şi înapoi.

Cînd intră Švejk plutonierul Vaněk se căznea tocmai să-i explice plutonierului-major, în cifre, cît se cîştiga la un kilogram de praf de piatră pentru case, la care majorul aflat în plină călătorie îi răspunse :

— La înapoiere a murit în tren şi n-a lăsat decît scrisori...

Zărindu-l pe Švejk, îl confundă, pesemne, cu vreun om care îi era antipatic şi începu să-l înjure şi să-i spună că e ventrilog.

Švejk se apropie de Vaněk, care era şi el în mare formă, dar în acelaşi timp foarte amabil şi binevoitor :

— Domnule *rechnungsfeldwebel* — îi raportă Švejk — trebuie să vă duceţi imediat la magazie ; vă aşteaptă acolo sergentul Fuchs cu zece băieţi ca să ridicaţi conserve. Trebuie să vă duceţi „*laufşrit*". Domnul *oberlaitnant* a telefonat de două ori.

Vaněk izbucni în hohote de rîs :

— Ar trebui să fiu nebun, drăguţule. Făcînd una ca asta, ar însemna că mă insult singur, îngeraşul meu. Avem destulă vreme pentru toate, copilaşule. Cînd o să însoţească şi domnul *oberlaitnant* Lukáš atîtea „marşcumpanii" cîte am însoţit eu, are să poată şi dumnealui să vorbească şi n-o să mai stingherească pe nimeni fără rost, cu „*laufşritul*" lui. Ordinul ăsta cu plecatu' mîine, cu strînsul catrafuselor şi cu ridicarea imediată a conservelor pentru drum l-am mai primit eu de la *regimentskanzelei*. Şi vezi ce-am făcut :

am venit frumușel la un sfert de vin, și cum mă simt foarte bine aici, le las toate în voia soartei. Conservele rămîn conserve, rațiile rații. Eu cunosc magazia mai bine decît domnul *oberlaitnant* și știu, tot așa de bine, cam ce se vorbește la un *besprechung* din ăsta cu domnii ofițeri, în birou la domnul *oberst*. Numai domnul *oberst* își închipuie, în fantezia lui, că la magazie există conserve. Magazia regimentului nostru n-a avut de cînd există conserve în depozit și le-a căpătat numai de la caz la caz de la brigadă, cînd nu le împrumuta de pe la alte regimente, cu care venea în contact. Numai regimentului din Benešov îi sîntem datori peste trei sute de cutii de conserve. He, he... Dumnealor n-au decît să spună ce vor la *besprechung*; nu-i nici o grabă. De altfel, cînd or ajunge acolo, magazinerul o să le spună el singur că au înnebunit. Nici o „marșcă" n-a căpătat conserve la drum.

Așa-i, barabulă bătrînă? se adresă el plutonierului-major.

Acesta, însă, fie că tocmai ațipea, fie că-l apucase un mic delir, răspunse:

— Și în timp ce mergea, ținea deasupra ei umbrela deschisă.

— Cel mai bine ați face — continuă plutonierul de ață Vaněk — dacă le-ați lăsa toate baltă. Dacă s-a spus astăzi, la *regimentskanzelei*, că se pleacă mîine, apoi asta nu trebuie s-o creadă nici un copil de țîță. Putem pleca fără vagoane? Chiar în fața mea s-a telefonat la gară. N-au nici un vagon liber. Așa a fost

şi cu ultima „marşcă". Am stat atunci în gară două zile, şi-am aşteptat pînă s-a îndurat nu ştiu cine de noi şi ne-a trimis un tren. Nu ştiam încotro plecăm. Nici *oberstul* nu ştia ; am cutreierat toată Ungaria şi tot aşa, nimeni n-avea habar dacă mergem spre Serbia sau spre Rusia. In fiecare staţie se vorbea direct cu statul-major al diviziei. Şi noi eram ca un petic fără sac. Ne-au cusut, în cele din urmă, la Dukla : acolo ne-au făcut ferfeniţă şi am venit înapoi pentru refacere. Aşa că, nici o grabă. Cu timpul totul se lămureşte, nu-i nevoie să ne pripim. *Jawohl, nochamol*[1]. Astăzi au aici un vin excepţional, continuă Vaněk, fără să-l ia în seamă pe plutonierul-major care bolborosea ceva ca pentru sine :

— *Glauben Sie mir, ich habe bisher wenig von meinem Leben gehabt. Ich wundere mich über diese Frage*[2].

— De ce să-ţi faci griji de pomană cu plecarea marşbatalionului. Dacă vrei să ştii, în prima „marşcă" cu care am plecat eu pe front, toate s-au aranjat în cea mai perfectă ordine, în două ceasuri. La celelalte companii ale marşbatalionului nostru, de atunci, pregătirile au început cu două zile înainte. Dar la noi era ***kumpanienkomandant laitnantul*** Přenosil, un băiat fercheş care ne-a spus : „Nu vă grăbiţi, băieţi" — şi toate au mers ca pe roate. Cu două ceasuri înainte de

---

[1] Da, încă o dată (germ. incorect).

[2] Vă rog să mă credeţi, am avut parte de puţine lucruri în viaţa mea pînă acum. Mă mir de întrebarea asta (germ.).

plecarea trenului, am început abia să ne strîngem calabalîcul. Eu cred că ai face bine să iei loc.

— Nu pot, refuză, înfrîngîndu-şi tentaţia, bravul soldat Švejk. Trebuie să mă înapoiez la cancelarie ; ce mă fac dacă telefonează cineva ?

— Bine, atunci du-te, puişorule, dar ţine minte pentru altă dată că nu-i frumos din partea dumitale să refuzi şi că o adevărată ordonanţă nu trebuie să fie niciodată acolo unde-i nevoie de el. Nu trebuie să te omori atîta cu serviciul. Zău, sufleţelule, nimic nu-i mai urît pe lumea asta decît o ordonanţă speriată, care vrea să înghită dintr-o dată toată milităria.

Dar Švejk o zbughise pe uşă şi zorea spre cancelaria companiei sale.

Vaněk rămase părăsit, întrucît, fără îndoială, nu se putea spune că plutonierul-major îi ţinea cu adevărat tovărăşie.

Acesta se turtise bine de tot şi, mîngîind sfertul de vin, bolborosea jumătate în cehă, jumătate în germană, pentru sine, nişte lucruri foarte ciudate, fără nici un fel de sens şi legătură între ele :

— De multe ori am trecut prin satul ăsta şi nici nu bănuiam că există pe lume. *In einem halben Jahre habe ich meine Staatsprüfung hinter mir und meinen Doktor gemacht.*[1] Am devenit un infirm bătrîn, îţi mulţumesc Lucia. *Erscheinen sie in schön ausgestatte-*

[1] Într-o jumătate de an îmi dau examenul de stat şi-mi iau titlul de doctor (germ.).

ten Bänden[1] poate că este printre dumneavoastră cineva care-şi aminteşte de asta...

Ca să-i treacă de urît, plutonierul contabil bătea cu degetele tactul unui marş ; plictiseala lui nu dură însă prea mult, deoarece uşa se deschise şi în cantină îşi făcu apariţia bucătarul popotei ofiţereşti, Jurajda, care se lipi de un scaun.

— Noi — începu el împleticindu-i-se limba — am primit astăzi ordin să mergem şi să ridicăm raţia de coniac pentru drum. Şi cum damigeana de rom nu era goală, a trebuit s-o golim. Asta ne-a dat de furcă. Băieţii de la bucătărie s-au făcut praf. Eu, am greşit la socoteală cu cîteva porţii ; domnul *oberst* a venit tîrziu şi pentru el n-a mai rămas nimic de mîncare. Acuma îi prepară omletă... E veselie mare...

— Asta-i o aventură frumoasă, remarcă Vaněk, căruia întotdeauna la un pahar de vin îi plăceau cuvintele alese.

Bucătarul Jurajda începu să filozofeze, ceea ce, de fapt, trăda fosta lui ocupaţie. Înainte de a fi militar, el scosese o revistă ocultistă şi colecţia „Misterele vieţii şi ale morţii".

În armată izbutise să se strecoare la popota ofiţerilor şi de multe ori se întîmpla să ardă cîte o friptură, atunci cînd se cufunda în lectura traducerii străvechiului tom indian Sûter pragîn — Paramita *(Înţelepciunea revelată).*

Colonelul Schröder ţinea la el ca la o raritate a regimentului. Nici o altă popotă ofiţerească nu se

[1] Apăreţi vă rog în volume frumos prezentate (germ.)

putea mîndri cu un bucătar ocultist, care, după ce pătrunsese misterele vieţii şi ale morţii, se pricepea atît de bine să-ţi ia văzul cu biftecele cu smîntînă şi cu tocanele lui, încît în bătălia de la Komarov locotenentul Dufek, rănit de moarte, striga într-una numele lui Jurajda.

— Da, spuse ca din senin Jurajda, care abia se mai ţinea pe scaun şi duhnea a rom de la zece poşte. Astăzi, cînd n-a mai rămas nimic pentru domnul *oberst* şi cînd a văzut numai cartofi goi, fără altceva, dumnealui a căzut în starea *gaki*. Ştii dumneata ce-i aia *gaki*? Asta-i starea spiritelor flămînde. Atunci eu i-am spus: „Aveţi, domnule *oberst* destulă putere să biruiţi voinţa destinului, care a hotărît ca pentru dumneavoastră să nu ajungă rinichiul de viţel? Scrie în zodiac, domnule *oberst*, că dumneavoastră trebuie să mîncaţi astă-seară, la cină, o omletă minunată cu ficăţel de viţel, tocat şi înăbuşit."

Scumpe prietene, reluă el după o scurtă tăcere şi, făcînd o mişcare bruscă răsturnă toate paharele de pe masă.

Asta-i lipsa de coeziune a tuturor fenomenelor, formelor şi lucrurilor, continuă posomorît după această ispravă bucătarul ocultist. Forma este lipsa de coeziune şi lipsa de coeziune este forma. Lipsa de coeziune nu se deosebeşte de formă, forma nu se deosebeşte de lipsa de coeziune. Tot ce-i fără coeziune e formă, tot ce-i formă e lipsă de coeziune...

După aceste lămuriri sumare, bucătarul ocultist se cufundă într-o adîncă tăcere, sprijinindu-şi capul în

mîini şi privind, pierdut, masa pe care o inundase cu vin.

Plutonierul-major bolborosea din nou ceva fără cap şi coadă :

— Grînele au dispărut de pe cîmp, au dispărut... *in dieser Stimmung erhielt er Einlandung un ging zu ihr*... [1] Rusaliile sînt în primăvară...

Plutonierul de aţă Vaněk începu iar să bată toba pe masă, sorbind din pahar şi amintindu-şi din cînd în cînd că era aşteptat la magazie de un sergent şi zece ostaşi. Şi ori de cîte ori îşi amintea de asta, rîdea şi făcea un gest cu mîna.

Noaptea tîrziu, cînd se întoarse la cancelaria companiei a 11-a de marş, îl găsi pe Švejk lîngă telefon.

— Forma e lipsă de coeziune şi lipsa de coeziune e formă, bîigui desperat, apoi se trînti îmbrăcat, aşa cum era, pe canapea şi adormi pe loc.

Švejk nu se mişca de lîngă telefon, deoarece cu două ceasuri în urmă cînd îl chemase locotenentul Lukáš care-i spusese că se află încă în conferinţă la domnul colonel, uitase să-i spună că poate să plece de la telefon. Fusese chemat şi de sergentul Fuchs care pînă atunci aşteptase cu cei zece soldaţi sosirea plutonierului Vaněk, ca pînă la urmă să bage de seamă că magazia era închisă. În fine se făcu şi el nevăzut, iar cei zece ostaşi se întoarseră pe rînd, unul cîte unul, la baraca lor.

Din cînd în cînd Švejk se amuza ridicînd receptorul şi ascultînd. Noul sistem de telefon introdus în

---

[1] În această stare a obţinut invitaţia şi s-a dus la ea (germ.).

armată prezenta avantajul că se puteau auzi destul de limpede și de deslușit convorbirile telefonice, pe toată linia.

Cei de la aprovizionare se înjurau cu cei de la artilerie, geniștii amenințau poșta militară, poligonul de tragere lătra la compania de mitraliere.

Și Švejk continua să rămînă nemișcat lîngă telefon.

În acest timp, în biroul colonelului ședința se prelungea. Colonelul Schröder dezvolta cea mai nouă teorie în legătură cu orientarea pe cîmpul de bătălie și mai cu seamă punea accentul pe folosirea aruncătoarelor de mine.

Vorbea de toate, despre situația frontului cu două luni în urmă, în sud și în răsărit, despre importanța strînsei legături dintre diferitele unități, despre gazele otrăvitoare, despre tirul asupra aeroplanelor inamice, despre aprovizionarea trupei pe cîmpul de bătălie ; în cele din urmă trecu la situația internă în rîndurile armatei.

Fură luate în discuție relațiile dintre ofițeri și trupă, dintre trupă și gradați, despre dezertarea la dușmani, despre evenimentele politice și în sfîrșit despre faptul că cincizeci la sută dintre soldații cehi sînt *„politisch Verdächtig"* [1].

— *Jawohl meine Herren, der Kramarsch, Scheiner und Klofatsch.* [2]

---

[1] Suspect din punct de vedere politic (germ.).
[2] Da domnii mei... (germ.).

În acest timp, cei mai mulți dintre ofițeri se întrebau cînd o să înceteze bătrînul să trăncănească dar, parcă dinadins, colonelul Schröder continua să pălăvrăgească despre sarcinile noilor batalioane de marș, despre ofițerii regimentului căzuți pe front, despre zeppeline, despre călăreții spanioli, despre jurămînt.

La această ultimă chestiune, locotenentul Lukáš își aduse aminte că în clipa în care întreg batalionul depusese jurămîntul, bravul soldat Švejk nu fusese de față, deoarece se afla la consiliul de război al diviziei. Și tot gîndindu-se la asta, fu cuprins deodată de un rîs isteric de care se molipsiră cîțiva ofițeri în mijlocul cărora stătea, fapt ce atrase atenția colonelului care tocmai trecuse la expunerea experienței cîștigate cu prilejul retragerii armatelor germane în Ardeni.

Colonelul le încurcă pe toate și încheie cu următoarele cuvinte :

— Domnilor, asta nu-i de rîs.

După aceea o porniră cu toții spre cazinoul ofițerilor, colonelul Schröder fiind chemat la telefon de către statul-major al brigăzii.

Švejk moțăia pe scaun, lîngă telefon, cînd îl trezi un nou zbîrnîit :

— Alo, aici e cancelaria regimentului, auzi el.

— Alo — răspunse Švejk — aici e cancelaria companiei a 11-a de marș.

— Nu mă ține de vorbă ! Ia repede creionul și scrie telefonograma pe care ți-o dictez : „Compania a 11-a de marș..."

După aceasta urmară una peste alta cîteva fraze care se amestecau într-un haos ciudat, pentru că pe același fir vorbeau concomitent companiile a 12-a și a 13-a, așa că telefonograma se pierdu complet în această învălmășeală de sunete. Švejk nu deslușea nici o iotă. În cele din urmă totul se liniști și Švejk recepționă :

— Alo, alo, acum citește-mi ce ai scris și nu mă mai ține de vorbă...

— Ce să citesc ?

— Cum ce să citești ? Boule ! Telefonograma !

— Care telefonogramă ?

— Tii, crucea ta, ce dracu, ești surd ? Telegrama pe care ți-am dictat-o, idiotule !

— Eu n-am auzit nimic, cineva s-a amestecat pe fir...

— Fir-ai tu să fii de maimuțoi ; ce-ți închipui, că mie-mi arde de joacă numai cu tine ? Spune : primești sau nu primești telefonograma ? Ai creion și hîrtie ? Cum ? Nu ai ? Vită ce ești ! Cum ? Să aștept pînă găsești ? Halal ostaș ! Ei, gata ! Ești pregătit ? Slavă Domnului că în sfîrșit te-ai descurcat. Nu cumva ți-ai schimbat și hainele ? Și acum fii atent : *11-te Marschkumpanie !* Repetă !

— *11-te Marschkumpanie...*

— *Kumpanienkommandant,* ai scris ? Repetă.

— *Kumpanienkommandant !...*

— *Zur Besprechung morgen...* Ești gata ? repetă.

— *Zur Besprechung morgen...*

— *Um neun Uhr* — *Unterschrift*. Ştii ce-i aia *Unterschrift*, maimuţoiule ? Asta-i semnătură. Repetă !

— *Um neun Uhr* — *Unterschrift*. Ştii ce-i aia *Unterschrift* maimuţoiule — asta-i semnătura.

— Fir-ai al dracului de dobitoc... Aşadar semnătura : *Oberst* Schröder, vită... Ai scris ? Repetă !

— *Oberst* Schröder, vită...

— Bine, boule. Cine a primit telefonograma ?

— Eu.

— *Himmelherrgott*, cine-i ăsta eu ?

— Švejk. Mai ai ceva ?

— Slavă Domnului, am terminat. Dar ar trebui să te numeşti Vacă... Ce se mai aude pe la voi ?

— Nimic. Toate vechi.

— Şi-ţi pare bine, nu-i aşa ? E adevărat că la voi a fost astăzi unu' legat la stîlp ?

— Nimic deosebit, era ţucălarul locotenentului-major, i-a halit prînzul... Nu ştii cînd plecăm ?

— Ce întrebare ?! Asta n-o ştie nici bătrînul (colonelul). Noapte bună. Ascultă, aveţi pe acolo purici ?

Švejk agăţă receptorul şi se duse să-l trezească pe plutonierul de administraţie Vaněk care se apăra furios, şi cînd Švejk începu să-l scuture, Vaněk îl lovi cu pumnul peste nas, apoi se întoarse pe burtă şi începu să azvîrle din picioare, în dreapta şi-n stînga.

În cele din urmă, Švejk izbuti totuşi să-l trezească pe Vaněk care, frecîndu-se la ochi, se întoarse cu faţa în sus întrebînd ce s-a întîmplat.

— Nimic grav, răspunse Švejk. Vreau numai să mă sfătuiesc cu dumneata. Chiar acum am primit o telefonogramă în care se spune că mîine la orele nouă domnul *oberlaitnant* Lukáš trebuie să meargă la *Besprechung*, la domnul *oberst*. Nu știu ce să fac. Să mă duc să-i spun chiar acum, sau s-o las pe dimineață ? Am stat mult și m-am tot gîndit dacă să vă scol, cînd sforăiați atît de frumos ; dar pînă la urmă mi-am zis că tot mai bine e cînd te sfătuiești...

— Pentru Dumnezeu, te rog, lasă-mă să dorm — se văicări Vaněk, căscînd cu gura mare — du-te dimineața și nu mă mai trezi !

Se întoarse pe o parte și adormi din nou.

Švejk se duse înapoi lîngă telefon și începu iar să moțăie cu capul pe masă. Curînd însă, îl trezi un nou zbîrnîit...

— Alo, *marșkumpania* 11...

— Da, *marșkumpania* a 11-a. Cine-i acolo ?

— Aici e *marșka 13*. Alo. Cît e ceasul la voi ? Eu nu pot să prind centrala și îmi pare că trebuia să fiu de mult schimbat.

— Ceasul nostru a stat.

— Atunci stați și voi, ca și noi. Da, ia spune, nu știi cînd plecăm ? N-ai vorbit cu *Regimentskanzelei ?*

— La' că și căcăcioșii ăia știu mai mult de-o grămadă, ca și noi.

— Nu fi, domnișoară, prost crescută... Voi ați ridicat conservele ? Ai noștri, cum s-au dus, așa s-au întors. Magazia era închisă.

— Şi ai noştri s-au întors cu mîna goală.

— Toată panica asta e de pomană. Unde crezi că plecăm ?

— În Rusia.

— Eu cred că mai degrabă în Siberia. Om vedea noi cînd om ajunge la Budapesta. Dacă o luăm la dreapta, atunci ne aşteaptă Siberia, la stînga, Rusia. Voi aţi primit raniţele ? Se zice că acum ne urcă *lehnungul ?* Ai auzit ceva ? Da, ia spune, ştii să joci *frieschevière ?* Ştii ? Atunci vino mîine aici. Noi jucăm în fiecare seară. Cîţi sînteţi acolo, la telefon ? Cum ? Singur ? Las-o baltă şi du-te şi te culcă. Frumoasă ordine mai e şi la voi. Ce zici ? Că ai picat acolo ca musca în lapte ? În sfîrşit, slavă Domnului, au venit să mă schimbe. Somn dulce.

Urmîndu-i sfatul, Švejk se cufundă într-un somn dulce uitînd să mai agaţe receptorul în furcă, astfel că nimeni nu-l tulbură din visare. În acest timp, telefonistul de la cancelaria regimentului tuna şi fulgera că nu poate transmite marşcompaniei a 11-a o nouă telefonogramă prin care se cerea ca pînă a doua zi la orele douăsprezece să se comunice cancelariei numărul ostaşilor care n-au fost inoculaţi împotriva febrei tifoide.

În vremea aceasta, locotenentul-major Lukáš se mai afla încă la cazinoul ofiţerilor în compania medicului-militar Šancler, care, călare pe un scaun, bătea la intervale egale cu tacul de biliard în podea pronunţînd totodată, într-o succesiune arbitrară, frazele care urmează :

„Sultanul din Saracen, Salah-Edin, a fost cel dintîi care a recunoscut neutralitatea corpului sanitar.

Răniţii ambelor tabere trebuiesc îngrijiţi.

Medicamentele şi tratamentul trebuie să li se administreze pe socoteala părţii adverse.

Trebuie să se permită să li se trimită medici şi... asistenţi cu trese de generali.

De asemenea prizonierii răniţi trebuie trimişi înapoi sau schimbaţi sub ocrotirea şi garanţia generalilor... Dar, după aceea pot sluji mai departe...

Bolnavii de ambele părţi nu trebuie făcuţi prizonieri nici ucişi, ci transportaţi la loc sigur, la spital, cu bună pază, care împreună cu bolnavii trebuie să se înapoieze... Şi... tresele de general. Tot aşa şi cu preoţii militari, medicii chirurgi, farmaciştii, infirmierii care îngrijesc bolnavii, cu toate persoanele însărcinate să dea asistenţă bolnavilor, care de asemenea nu trebuie reţinute ci trimise înapoi la fel cu bolnavii."

Deşi stricase pînă atunci două tacuri de biliard, doctorul Šancler tot nu-şi isprăvise ciudata expunere cu privire la ocrotirea răniţilor în război, îndrugînd mereu printre fraze ceva nedesluşit cu privire la nişte trese de general.

Plictisit, locotenentul-major Lukáš îşi bău cafeaua şi se duse acasă unde-l găsi pe uriaşul bărbos Baloun, ocupat cu prăjitul unei bucăţi de salam într-o ceaşcă de tablă, pe lampa de spirt a locotenentului.

— Am... îndrăznit — îngăimă Baloun la vederea lui Lukáš — mi-am îngăduit... raportez supus...

Lukáš îl privi cu blîndeţe. În clipa aceea îşi dădu seama că acest om nu era decît un copil mare, o creatură naivă şi deodată îl cuprinse părerea de rău că poruncise să fie legat la stîlp din pricina foamei lui, veşnic nepotolită.

— Prăjeşte-ţi mai departe, Baloune, îi spuse locotenentul-major descingîndu-şi sabia. Mîine am să pun să te treacă cu încă o porţie de pîine.

Apoi se aşeză la masă. Trecea printr-o criză de melancolie, care-l determină să scrie o scrisoare sentimentală mătuşii sale.

„Dragă mătuşică,

Am primit ordin să fiu gata de plecare cu marşkumpania mea, pe front. S-ar putea ca această scrisoare să fie ultima pe care o mai primeşti de la mine, deoarece pretutindeni se dau lupte crîncene şi pierderile noastre sînt mari. De aceea îmi vine greu să închei această scrisoare spunîndu-ţi : la revedere ! Cred că ar fi mai nimerit să-ţi transmit un ultim adio !"

„O termin mîine dimineaţă", îşi zise Lukáš în sinea lui şi se duse să se culce.

Văzîndu-l dormind adînc, Baloun începu din nou să umble şi să cotrobăiască prin odaie ca gîndacii noaptea. Deschise geamantanul locotenentului şi muşcă o tabletă de ciocolată ; se sperie însă cînd Lukáš se mişcă în somn, băgă repede la loc ciocolata şi se linişti.

Apoi se duse tiptil, tiptil să vadă ce a scris locotenentul-major.

Citi și fu atît de copleșit, mai cu seamă de acest „ultim adio!" încît se retrase în grabă pe salteaua lui de paie, de lîngă ușă, cu gîndul acasă și la porcul tăiat.

Se vedea înțepînd mațul ca să iasă aerul și să nu plesnească la fiert.

Și amintindu-și că odată vecinilor le plesnise tot „*specvurstul*" amestecîndu-se în oală, se cufundă într-un somn foarte agitat.

Visă că a chemat un măcelar nepriceput care i-a spart toate mațele de porc în timp ce umplea cîrnații. Nepricepututl măcelar uitase de asemenea să facă *blutwurștul*, pierduse osînza de la ceafă și nu mai avea cu ce să umple cîrnații. I se mai păru apoi în vis că e chemat la consiliul de război, pentru că fusese prins în timp ce căra o halcă de carne de la bucătăria de campanie. În cele din urmă se văzu spînzurat de craca unui tei de pe aleea cantonamentului militar din Bruck pe Leita.

•

A doua zi cînd se trezi, în revărsatul zorilor, care se iviră o dată cu mirosul cafelei care fierbea în toate bucătăriile companiilor, Švejk agăță mecanic receptorul în furcă, ca și cînd tocmai atunci ar fi terminat o convorbire telefonică și făcu o mică plimbare de înviorare prin cancelaria companiei. Intonă

totodată un vesel cîntec ostăşesc, al cărui text îl începu de la mijloc, de la partea în care era vorba de un ostaş travestit în fată care se duce la moară la iubita lui, unde morarul, înainte de a-l pofti în culcuşul fetei, strigă către morăreasă :

„Morăriţo adă cina
Să se ospăteze Lina".

După ce josnicul ostaş e ospătat copios de morăreasă, urmează tragedia familiară.

„Au găsit pe uşă scris :
Morari, treziţi-vă din vis :
«Fiica voastră de la moară
Nu-i nici sfîntă, nici fecioară»"

Švejk depuse atîta patos în acest final, încît îl trezi pe plutonierul de aţă Vaněk, care întrebă cît e ceasul.

— Chiar acuşica a sunat deşteptarea.

— Bine, eu mă scol după cafea, hotărî Vaněk, care nu se grăbea niciodată : oricum o să înceapă iar să ne sîcîie cu graba lor, scoţînd sufletul din om, ca ieri cu conservele alea...

Vaněk căscă, apoi îl întrebă pe Švejk dacă n-a trăncănit cumva prea mult aseară, cînd s-a întors acasă.

— Numai aşa, o lecuţă, ce-a mai rămas de pe drum — răspunse Švejk. Ii dădeaţi într-una cu nişte forme care nu-s forme, că forma nu e formă şi că ce nu-i formă, e formă, şi că forma asta pînă la urmă

tot nu-i formă. Dar v-a trecut repede şi aţi început să sforăiţi de parcă aţi dus porcii la jir.

Švejk tăcu, făcu cîţiva paşi spre uşă, apoi se întoarse lîngă patul plutonierului, se opri şi continuă:

— În ceea ce mă priveşte, pe mine, domnule *rechnungsfeldwebel*, cînd am auzit ce spuneaţi despre formele alea, mi-am adus aminte de unu' Zátka; lucra la uzina de gaz de la Letna. Treaba lui era să aprindă şi să stingă felinarele. Era un om luminat şi umbla prin toate cîrciumile de pe Letna pentru că între aprinsul şi stinsul felinarelor avea destul timp liber; spre dimineaţă, cînd se întorcea la uzină, îndruga şi el vorbe din astea ca şi dumneavoastră, numai că el le zicea altfel: „cubul, zicea el, are colţuri, de aceea e cubul colţuros". Asta am auzit-o eu cu urechile mele, cînd îmi făceam odată nevoile pe stradă şi un poliţist afumat, în loc să mă ducă la postul de poliţie, m-a dus la uzina de gaz.

Pînă la urmă — continuă Švejk cu glas scăzut — Zátka a păţit-o rău de tot. Se înscrisese în congregaţia sfintei Maria şi se ducea ca un zevzec la predicile părintelui Jemelka de la biserica Sfîntul Ignat din Piaţa Carol. Într-o bună zi, cînd au venit în piaţă misionarii, Zátka a uitat să mai stingă felinarele din raionul lui, aşa că gazul a ars trei zile şi trei nopţi, fără întrerupere.

Nu-i lucru curat — urmă Švejk — cînd aşa, din senin, îl apucă pe om bîzdîcul să-şi bage nasul în filozofie; pute a *delirum tremens*. Cu ani în urmă, a fost mutat la noi un maior de la regimentul 75; îi

zicea Blüher. Avea obiceiul să ne adune o dată pe lună, să ne alinieze în careu, și să filozofeze cu noi despre disciplina militară. Nu punea în gură decît șlibovița — nimic altceva. „Țineți minte ce vă spun, ostași — începea el să ne boscorodească în curtea cazărmii — ofițerul este, de la sine, cea mai perfectă ființă și are de o sută de ori mai multă minte decît voi toți, la un loc. Dacă ați sta, ostași, și v-ați gîndi toată viața voastră, tot n-ați putea găsi ceva mai desăvîrșit ca ofițerul. Orice ofițer este o ființă necesară, în timp ce voi, ostași, nu sînteți decît niște creaturi întîmplătoare; existența voastră e posibilă, dar nu obligatorie. Dacă s-ar întîmpla, ostași, să înceapă războiul și voi ați cădea pentru maiestatea sa împăratul, bine; situația nu s-ar schimba prea mult; dar dacă înaintea voastră ar cădea ofițerul care v-ar conduce, ați vedea atunci cît de mult depindeți de el și ce pierdere ați suferit. Ofițerul trebuie să existe, și existența voastră se datorește de fapt domnilor ofițeri; voi de la ei purcedeți, fără ofițeri ați fi dezorientați, fără superiorii voștri nici o bășină n-ați ști să trageți. Pentru voi, ostași, ofițerul este un exemplu de moralitate, fie că vă dați sau nu seama de asta; și fiindcă fiecare lege trebuie să-și aibă legiuitorul ei, apăi aflați, ostași, de la mine, că numai ofițerul este omul față de care vă simțiți, și trebuie să vă simțiți îndatorați și să îndepliniți, fără nici o excepție, orice poruncă a lui, chiar dacă ea nu v-ar conveni."

Odată, după ce şi-a terminat cuvîntarea, a început să umble în jurul careului şi să ne întrebe pe fiecare, la rînd: „Ce simţi cînd te înapoiezi tîrziu la cazarmă?"

Soldaţii s-au zăpăcit de tot şi au dat nişte răspunsuri care mai de care mai chisnovate. Unii s-au îndemnat a spune că n-au întîrziat niciodată, alţii că de fiecare dată cînd întîrzie îi ia cu sictir prin pîntec, alţii că simt carcera, şi aşa mai departe. Pe ăştia, maiorul Blüher i-a scos pe loc din front şi a ordonat să fie puşi după-amiază să facă *klenkübung* în curte, drept pedeapsă că nu sînt în stare să spună ce simt. Pînă să-mi vină şi mie rîndul mi-am adus aminte de ce ne spusese el, ultima oară, cînd a stat de vorbă cu noi. Cînd s-a oprit în faţa mea, eu i-am spus foarte liniştit:

— Raportez supus, domnule maior, că atunci cînd întîrzii simt în mine un fel de nelinişte, frică şi mustrări de cuget. Dacă mă învîrtesc însă de un bilet de voie, mă întorc la timp şi în ordine la cazarmă, şi atunci mă cuprinde un fel de linişte fericită şi simt o mulţumire lăuntrică...

Toţi cei din jurul meu s-au pornit pe rîs şi maiorul Blüher a zbierat la mine ca ieşit din minţi.

— Lua-te-ar dracu, mizerabile, pe tine nici ploşniţele nu se îndură să urce cînd sforăi, şi-ţi mai arde să-ţi baţi joc de mine?

Şi m-a băgat frumuşel în fiare, de mai mare dragul.

— În armată nici nu se poate altfel, răspunse plutonierul de ață, întinzîndu-se alene pe pat; poți să răspunzi orice-ai răspunde, să faci orice-ai face, norii tot s-adună deasupra-ți și trăsnetul bubuie. Fără asta nu poate să existe disciplină.

— Foarte bine zis, încuviință Švejk. N-am să uit cît oi trăi, cum l-au închis pe recrutul Pech. *Laitnantul* companiei era unu' Moc. Adunase odată recruții și a început să-i întrebe, pe rînd, de unde erau:

— Boboci nenorociți — li s-a adresat el — trebuie să vă învățați să răspundeți limpede, precis și repede ca dintr-o pocnitură de bici. Așadar să începem. Dumneata, Pech, de unde ești? Pech care era un om învățat, i-a răspuns:

— Dolný Bousov, Unter Bautzen, nr. 267, 1936 de locuitori cehi, departamentul Jičin, districtul Sobotka, fostul domeniu Kost, biserica parohială Sfînta Caterina din secolul al XIV-lea, renovată de contele Václav Vratislav Netolický, școală, poștă, telegraf, fabrică de zahăr, moară cu ferestraie, conacul Valcha, șase bîlciuri tradiționale... Deodată *laitnantul* Moc s-a năpustit asupra lui, a început să-i care la pumni peste gură și să urle: ține, un tîrg tradițional, al doilea tîrg tradițional, al treilea, al patrulea, al cincilea, al șaselea.

Pech, cu toate că nu-era decît recrut, a cerut să fie scos la *batalionsraport.* Pe vremea aceea, la cancelaria regimentului era o bandă veselă și unul din bandă a scris că recrutul nostru cere să fie scos la *batalionsraport* din pricina bîlciurilor tradiționale de

la Dolný Bousov. *Batalionskommandant* era maiorul Rohell. „*Also, was gibt's*" [1] ? l-a întrebat el pe Pech, şi Pech i-a dat drumu': „Cu respect vă raportez, domnule maior, că la Dolný Bousov sînt şase bîlciuri anuale". Mai mult n-a apucat să spună ; maiorul Rohell a început să zbiere şi a poruncit să fie dus numaidecît la ospiciul spitalului militar ; de atunci bietul Pech a fost cel mai năpăstuit soldat şi a dus-o din pedeapsă în pedeapsă.

— E greu să educi pe soldaţi, răspunse plutonierul Vaněk căscînd. În militărie soldatul care n-a avut parte de pedeapsă, nu-i soldat. În timp de pace, mă rog, mergea poate teoria că soldatul care se elibera fără nici o pedeapsă, avea pe urmă întîietate în serviciul civil. Astăzi, însă, tocmai acei ostaşi care înainte, în timp de pace, nici n-apucau să mai iasă din arest, sînt cei mai buni pe front. Îmi aduc aminte de infanteristul Sylvanus de la compania a 8-a. Înainte de război, o ţinea numai într-o pedeapsă ; şi ce pedepse... Nu se sfia să fure ultimul gologan camarazilor de arme ; în schimb, cînd s-a pornit la atac, el a fost primul care a tăiat *drahthindernisse* [1], a capturat trei soldaţi inamici şi pe unul l-a achitat pe drum, spunînd că nu avea încredere în el. Pentru isprava asta a căpătat medalia mare de argint, i-au cusut două steluţe şi dacă nu l-ar fi spînzurat mai tîrziu la Dukla, ar fi de mult sergent. Dar de spînzurat au trebuit să-l spînzure, pentru că odată

[1] Aşadar, ce se aude ? (Germ.).
[1] Reţea de sîrmă ghimpată (germ.).

după un atac, a cerut să fie trimis în recunoaștere și o altă patrulă de la alt regiment l-a prins pe cînd buzunărea morții. Au găsit la el vreo opt ceasuri și o grămadă de inele... Așa că l-au spînzurat la statul-major al brigăzii.

— Se vede din asta — remarcă Švejk cu înțelepciune — că fiecare soldat trebuie să-și cucerească singur poziția lui în armată.

Telefonul zbîrnîi. Plutonierul de ață ridică receptorul și recunoscu glasul locotenentului-major Lukáš, care îl întrebă ce se aude cu conservele, făcîndu-i apoi cîteva reproșuri.

— Într-adevăr, nu sînt, domnule *oberlaitnant* ! strigă la telefon Vaněk. De unde să fie dacă ele nu există decît în închipuirea celor de sus, de la intendență ! N-avea nici un rost să trimitem acolo oamenii, de pomană. Eu am vrut să vă telefonez. Ce spuneți ? Că am fost la cantină ? Așa v-a spus bucătarul ocultist de la popota ofițerească ? Da, e adevărat, mi-am îngăduit să mă duc. Dumneavoastră știți, domnule locotenent, cum a numit ocultistul zarva asta cu conservele ? „Teroarea inexistenței". Da de unde, domnule locotenent-major, sînt perfect treaz. Ce face Švejk ? E aici lîngă mine ! Să vi-l chem la telefon ?

Švejk, la telefon, strigă Vaněk, apoi adăugă cu glas foarte scăzut : și dacă te întreabă cumva, în ce stare am venit, ai grijă să-i spui că am venit în stare normală.

Švejk luă receptorul :

— Aici e Švejk, raportez supus, domnule *oberlaitnant.*

— Ascultă, Švejkule, ce se aude cu conservele? S-a aranjat?

— Nu sînt, domnule *oberlaitnant!* Nici urmă de conserve...

— Aş dori, Švejkule, ca atîta vreme cît mai rămînem în cantonament, să te prezinţi în fiecare dimineaţă la mine. De altfel ai să rămîi tot timpul pe lîngă mine, după ce vom pleca. Ce ai făcut astănoapte?

— Am stat toată noaptea la telefon.

— A fost ceva nou?

— A fost, domnule *oberlaitnant.*

— Švejkule, nu începe iar cu prostiile. S-a comunicat de undeva ceva important?

— S-a anunţat, domnule *oberlaitnant*, dar abia pentru ora nouă. N-am vrut să vă neliniştesc, domnule *oberlaitnant*, că era destulă vreme.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi *o dată*: ce este atît de important pentru ora nouă?

— O telefonogramă, domnule *oberlaitnant.*

— Nu te înţeleg, Švejkule.

— Staţi c-o am scrisă, domnule *oberlaitnant*: „Primiţi telefonograma. Cine e la telefon? Ai scris? Atunci citeşte", sau cam aşa ceva...

— Ei drăcie! Švejkule, cu dumneata poate să-şi iasă omul din minţi... Spune-mi repede conţinutul că de nu, mă reped acolo şi vai de oasele dumitale. Hai, spune ce s-a întîmplat?

— Iarăşi un fel de *besprechung*, domnule *oberlaitnant*. Astăzi la ora nouă, la domnu' *oberst*. Am vrut să vă trezesc astă-noapte, dar pe urmă m-am răzgîndit.

— Asta ţi-ar mai fi lipsit, să îndrăzneşti să mă scoli din somn, pentru orice prostie, cînd era destul timp pentru asta şi dimineaţa. *Wieder eine Besprechung, der Teufel soll das alles buserieren!*[1] Lasă receptorul şi cheamă-l la telefon pe Vaněk!

— Plutonierul contabil Vaněk la telefon!

— *Rechnungsfeldwebel* Vaněk, *Herr Oberlaitnant*.

— Ascultă Vaněk, găseşte-mi te rog, numaidecît, o altă ordonanţă. Derbedeul ăsta de Baloun mi-a mîncat pînă dimineaţa toată ciocolata. Cum spui? Să-l legăm? Nu, îl dăm la echipele de sanitari. E voinic cît un munte şi o să poată căra răniţii căzuţi la atac. Il trimit chiar acum la dumneata. Aranjează asta la *regimentskanzelei* şi înapoiază-te imediat la companie. Ce crezi, plecăm curînd?

— Nu-i nici o grabă, domnule *oberlaitnant*. Cînd a fost să plecăm cu marşcompania a 9-a, ne-au dus de nas, tot aşa, patru zile la rînd. Cu a 8-a a fost şi mai rău. Numai cu a 10-a a fost mai bine. Făceam atunci *felddienstfleck*[2], la amiază ne-a venit ordinul şi seara am plecat! În schimb, pentru asta, ne-au purtat prin toată Ungaria şi dumnealor singuri nu ştiau ce gaură, şi de pe care front, s-o astupe mai întîi cu noi.

---

[1] Iar o convorbire, dracu s-o ia! (Germ.).
[2] *Felddienst* — serviciu militar de campanie.

De cînd devenise comandant al companiei a 11-a de marş, locotenentul-major Lukáš se afla într-o stare care în termeni filozofici se numeşte sincretism ; înţelegm prin asta că el îşi dădea toată osteneala să atenueze conflictele prin soluţii care duceau ades la compromis.

De aceea, se vede, i-a şi răspuns lui Vaněk în felul următor :

— Mda, s-ar putea, de fapt cam aşa este. Aşadar, dumneata socoteşti, că nu plecăm astăzi ? La ora nouă avem *besprechung* cu domnul *oberst*... Apropo, dumneata ştii că ai fost numit *dienstführender*[1] ?... Te întreb numai aşa. Te rog să-mi întocmeşti... Stai, de ce aveam nevoie să-mi întocmeşti ?...Ah, da... o situaţie a tuturor gradaţilor, cu menţiunea de cînd slujesc în armată... Pe urmă o situaţie cu rezervele de hrană ale companiei... Cum ? Naţionalitatea ? Da, da şi asta... Dar mai cu seamă nu uita să-mi trimiţi altă ordonanţă... Cum ? ce să facă astăzi *fähnrich* Pleschner cu trupa ? *Vorbereitung zum Abmarsch*[2] ? Socotelile ? Vin să le semnez după-masă. Nu lăsaţi pe nimeni să iasă în oraş. La cantina taberei ? După-masă, pentru un ceas... Dă-mi-l te rog, pe Švejk !... Ascultă, Švejk, dumneata rămîi deocamdată la telefon...

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că încă n-am băut cafeaua.

[1] Locţiitor provizoriu al comandantului de companie.
[2] Exerciţii în vederea plecării (germ.).

— Atunci adă-ţi cafeaua şi nu pleca din cancelarie pînă nu te chem. Dumneata ştii ce-i aia ordonanţă ?

— Da, domnule *oberlaitnant*, e unu care aleargă mereu...

— Aşadar să fii la post cînd te-oi chema. Mai spune-i o dată lui Vaněk să-mi caute un ţucălar. Alo ! Švejkule, unde eşti ?

— Aici, domnule *oberlaitnant*, chiar acum au venit cu cafeaua.

— Alo, Švejkule !

— Vă ascult, domnule *oberlaitnant*, cafeaua e rece de tot.

— Dumneata, Švejkule, ştii acum foarte bine ce va să zică un ţucălar. Te rog să-l vezi şi dumneata şi pe urmă să-mi raportezi dacă e ceva de capul lui. Şi acum agaţă receptorul.

Vaněk, sorbind zgomotos din cafeaua neagră, în care îşi turnase rom din sticla camuflată cu eticheta „*Tinte*" [1] (pentru orice eventualitate), se uită la Švejk şi spuse :

— Nu ştiu ce are *oberlaitnantul* ăsta al nostru, că urlă la telefon. Am auzit tot ce ţi-a spus. Dumneata, Švejkule, trebuie să fii o bună cunoştinţă a domnului *oberlaitnant*.

— Cred şi eu. Noi sîntem ca o singură mînă, răspunse Švejk. Vorba ceea, o mînă spală pe alta. Prin cîte n-am trecut noi doi, împreună. De cîte ori n-au vrut să ne despartă unul de altul, dar pînă la urmă

[1] Cerneală (germ.).

tot ne-am regăsit. Dumnealui s-a bizuit întotdeauna pe mine, în toate, de mă mir, chiar şi eu, de multe ori. Ai auzit dumneata chiar acum cum m-a rugat să-ţi mai amintesc o dată, că trebuie să-i găseşti un alt ţucălar şi că trebuie să-l văd şi eu ca să dau despre el referinţe. Ehei, dumnealui nu se mulţumeşte cu orice ţucălar.

*

Colonelul Schröder convocase cu mare plăcere, pentru a doua oară, pe toţi ofiţerii batalionului de marş, dat fiind că avea o deosebită pasiune pentru flecăreală. În afară de asta, mai trebuiau luate unele măsuri urgente în chestiunea teteristului Marek, care refuzase să curețe latrinele, fapt pentru care fusese trimis de colonelul Schröder la consiliul de război al diviziei, pentru răzvrătire.

Marek fusese adus înapoi în cursul nopţii de la consiliul de război al diviziei şi acum se afla reţinut sub pază la *„Hauptwache"*. O dată cu el, cancelaria regimentului primi un raport, foarte încurcat, trimis de consiliul de război al diviziei, în care se arăta că, în cazul lui Marek, nu poate fi vorba de răzvrătire, teteriştii nefiind obligaţi să cureţe latrinele, aşa că nu poate fi vorba decît de *„Subordinationsverletzung"* [1], delict care poate fi trecut cu vederea în cazul unei comportări exemplare pe front. Din aceste motive, se spunea în raport, inculpatul Marek este

---

[1] Neexecutare de ordin (germ.).

trimis înapoi la regimentul de care ţine, ancheta cu privire la încălcarea disciplinei fiind oprită pînă la sfîrşitul războiului, ea putînd fi totuşi redeschisă la prima abatere pe care o va săvîrşi teteristul Marek.

Pe ordinea de zi mai era de asemenea înscris şi un alt caz: O dată cu teteristul Marek, consiliul de război al diviziei trimisese la *Hauptwache* pe falsul sergent Teveles, care nu demult îşi făcuse apariţia la regiment, trimis de spitalul militar din Zagreb. Purta pe piept marea medalie de argint pentru vitejie, şi îşi cususe la tunică trese de teterist şi trei steluţe. Vorbea vrute şi nevrute despre actele de eroism ale companiei a 6-a de marş, susţinînd că era singurul supravieţuitor al acestei companii. In urma cercetărilor făcute s-a putut stabili că la începutul războiului, plecase într-adevăr, cu compania a 6-a de marş, un oarecare Teveles, care nu avea însă dreptul la tresa de teterist. Cerîndu-se informaţii din partea brigăzii în subordinele căreia se afla compania a 6-a, în momentul în care, la 2 decembrie 1914, armatele austro-ungare se retrăgeau din Belgrad, s-a putut afla că pe listele celor propuşi sau distinşi cu medalia de argint nu figura nici un soldat cu numele de Teveles. Nu s-a putut însă constata, sub nici o formă, dacă în lupta de la Belgrad, soldatul infanterist Teveles fusese avansat la gradul de sergent, deoarece întreaga companie a 6-a de marş dispăruse fără urmă, cu ofiţeri cu tot, în preajma bisericii Sfîntul Sava din Belgrad. In faţa consiliului de război al diviziei, Teveles s-a apărat argumentînd

că într-adevăr îi fusese făgăduită marea medalie de argint pentru vitejie, și că aceasta l-a determinat să și-o cumpere la spital, de la un bosniac. În ceea ce privește tresele de teterist, Teveles susține că și le-a cusut fiind în stare de ebrietate, și că a continuat să le poarte fiind mereu beat și avînd organismul slăbit de pe urma dezinteriei.

La deschiderea „*besprechungului*", înainte de a se trece la discutarea acestor două cazuri, colonelul Schröder își exprimă părerea că dat fiind că plecarea pe front poate interveni din moment în moment, este absolut necesar ca reuniuni de acest fel să aibă loc cît mai des. De la comandamentul brigăzii i se comunicase că se așteaptă ordine de la divizie. În consecință, trupa trebuia ținută în stare de alarmă, iar comandanții de companie trebuie să fie cu băgare de seamă ca nimeni să nu lipsească. După această scurtă comunicare, colonelul începu să repete tot ceea ce spusese cu o zi înainte. Prezentă din nou situația evenimentelor și insistă asupra faptului că nimic nu trebuie să știrbească curajul și inițiativa în luptă.

În fața lui, pe masă, se afla prinsă în ace cu gămălie harta cîmpului de bătălie, pe care niște stegulețe înfipte cu bolduri marcau linia fronturilor; de data asta, însă, stegulețele erau răvășite și fronturile deplasate. O parte din stegulețe zăceau chiar sub masă.

Toată harta fusese devastată de motanul conțopiștilor de la cancelaria regimentului, care, peste

noapte, după ce-şi făcuse nevoile pe cîmpul de bătălie austro-ungar vrînd să-şi acopere isprava împrăştiase steguleţele, murdărind toate poziţiile şi necinstind toate corpurile de armată.

Colonelul Schröder era foarte miop.

Ofiţerii batalionului de marş urmăreau cu mult interes degetul colonelului Schröder, care se apropia de grămezile respective.

— De aici, domnilor, spre Sokal pe Bug... spuse colonelul, atotştiutor, deplasîndu-şi, spre Carpaţi, degetul arătător, care se împotmoli însă într-una din grămăjoarele cu care motanul avusese grijă să dea hartei un relief.

— *Was ist das, meine Herren?* întrebă colonelul mirat, în clipa în care simţi ceva lipindu-i-se de deget.

— *Wahrscheinlich Katzendreck, Herr Oberst* [1], îi răspunse foarte politicos, în numele tuturor, căpitanul Sagner.

Colonelul porni vijelios spre cancelaria vecină de unde, curînd, se putu auzi un vacarm infernal, din care se desluşeau blesteme şi înjurături însoţite de ameninţarea îngrozitoare de a-i pune pe cei vinovaţi să lingă în urma cotoiului.

Interogatoriul fu scurt. Colonelul află că motanul fusese adus la cancelarie, cu paisprezece zile în urmă, de cel mai tînăr dintre conţopişti, Zwieblfisch. În urma acestei constatări, Zwieblfisch îşi adună ca-

---

[1] Probabil murdărie de pisică, domnule colonel (germ.).

trafusele, după care un conţopist mai vîrstnic îl conduse la *Hauptwache*, unde urma să rămîie pînă la noi ordine ale domnului colonel.

Cu aceasta şedinţa luă sfîrşit. Înapoindu-se congestionat în biroul său, unde era aşteptat de corpul ofiţeresc, colonelul Schröder uită că mai avea de hotărît asupra soartei teteristului Marek şi a falsului sergent Teveles. De aceea rosti laconic :

— Rog pe domnii ofiţeri să fie gata pregătiţi şi să aştepte ordinele şi instrucţiunile mele.

Aşa se face că teteristul Marek şi sergentul Teveles rămăseseră mai departe, sub pază, la *Hauptwache*, şi mai tîrziu, cînd în mijlocul lor îşi făcu apariţia Zwieblfisch, putură să joace „mariaş" iar după „mariaş" să-l necăjească pe paznic cerîndu-i să vină să le prindă puricii care-şi făceau de cap pe salteaua de paie.

Puţin mai tîrziu, cercul lor se mări o dată cu aducerea fruntaşului Peroutka de la compania a 13-a de marş, care, cu o zi înainte, cînd se răspîndise vestea plecării pe front, dispăruse din cantonament, fiind descoperit, a doua zi, de patrula militară la cîrciuma „Trandafirul alb" din Bruck. Văzîndu-se în încurcătură, Peroutka încercase să se dezvinovăţească, spunînd că voise, înainte de plecare, să vadă cunoscuta seră a contelui Harrach din Bruck, şi că la înapoiere rătăcise drumul şi că abia spre dimineaţă, frînt de oboseală, nimerise la „Trandafirul alb". (În timpul ăsta, de fapt, se desfătase în patul Ruženei de la acelaşi „Trandafir alb".)

*

Situația continua să fie tulbure. Domnea o totală nesiguranță: pleacă regimentul, nu pleacă? La telefonul din cancelaria companiei a 11-a de marș, Švejk asculta cu o răbdare imperturbabilă tot felul de păreri, care pesimiste, care optimiste. Telefonistul companiei a 12-a de marș spunea că auzise de la cineva în cancelaria regimentului că mai întîi se vor face exerciții de tragere cu manechine mobile și că plecarea va avea loc abia după „*feldmässigschiessübungen*"[1]. Părerea aceasta optimistă nu era însă împărtășită de cel de la marșcompania a 13-a, care transmitea că tocmai se înapoiase caporalul Havlik din oraș, unde aflase, de la un muncitor de la calea ferată, că vagoanele erau trase în gară.

Vaněk îi smulse lui Švejk receptorul din mînă și strigă furios la telefon că cei de la calea ferată habar n-au pe ce lume trăiesc și că el, Vaněk, abia s-a întors de la cancelaria regimentului unde nu se știa încă nimic precis.

Švejk se instală cu încăpățînare lîngă telefon și tuturor celor care întrebau: „ce se mai aude", le răspundea, foarte binevoitor, că nu știe încă nimic precis.

Tot așa îi răspunse și locotenentului-major Lukáš cînd acesta întrebă:

---

[1] Exerciții de tragere în cîmp (germ.).

— Ce se mai aude *pe la voi?*

— Nu se știe încă nimic precis, domnule *oberlaitnant*, răspunse el stereotip.

— Agață receptorul, boule!

După aceea urmară cîteva telefonograme, pe care Švejk le recepționă după multă tevatură. Mai întîi înregistră telefonograma referitoare la vaccinați și nevaccinați, care n-a putut fi dictată în cursul nopții, întrucît Švejk adormise uitînd să pună receptorul în furcă.

Primi apoi o telefonogramă întîrziată, cu privire la conserve, chestiune care fusese lămurită cu o zi înainte.

Ceva mai tîrziu veni la rînd o telefonogramă adresată tuturor batalioanelor, companiilor și unităților regimentelor, care suna astfel:

„Copia telefonogramei pe brigadă, nr. 75692 Ordinul de brigadă nr. 172. În rapoartele (situațiile) referitoare la gospodărirea și administrarea bucătăriilor de campanie va fi respectată următoarea ordine în specificarea produselor de consum: 1) carne, 2) conserve, 3) zarzavaturi proaspete, 4) zarzavaturi uscate, 5) orez, 6) macaroane, 7) crupe de hrișcă și făină de hrișcă, 8) cartofi; în loc de 4) zarzavaturi uscate, 5) zarzavaturi proaspete."

Cînd Švejk citi acest mesaj plutonierului de ață, Vaněk declară solemn că astfel de telefonograme se aruncă din oficiu în latrină.

— Tîmpenia asta a născocit-o vreun dobitoc de pe la statul-major al armatei și acum circulă pe la toate diviziile, brigăzile și regimentele.

În sfîrșit, Švejk mai recepționă o telefonogramă, dictată însă într-o asemenea viteză încît abia reuși să prindă următoarele cuvinte ce aduceau cu un mesaj cifrat.

„In der Folge genauer erlaubt gewesen oder das selbst einem hingegen immerhin eingeholt werden." [1]

— Aiureli ! declară Vaněk, cînd Švejk își exprimă contrariat nedumerirea după ce reciti de trei ori cu glas tare ceea ce scrisese. Numai prostii, deși, dracu știe dacă n-o fi ceva cifrat ; dar pentru așa ceva noi nu sîntem pregătiți. Și asta se poate arunca...

— Eu cred — spuse Švejk — că dacă m-aș duce la domnu' *ob'laitnant* și i-aș zice că trebuie *in der Folge genauer erlaubt gewesen oder das selbst einem hingegen immerhin eingeholt werden* s-ar putea supăra...

Unii oameni sînt așa de supărăcioși, că te apucă și groaza, continuă Švejk, purtat din nou de valul amintirilor. Într-o zi mergeam cu tramvaiul de la Vysočany la Praga. În stația Libeň s-a urcat un domn, Novotný. Cum l-am recunoscut, m-am dus lîngă el pe platformă și am intrat în vorbă, zicîndu-i că amîndoi eram din Dražov. El însă s-a răstit la mine, furios și zicea să-l las în pace, că nu mă cu-

---

[1] Înșiruire de cuvinte fără legătură între ele și fără nici un înțeles.

noaşte. Atunci am încercat să-l lămuresc rugîndu-l să-şi amintească de mine care încă de mic copil veneam pe la dumnealui cu mama mea, pe care o chema Antonja, că pe tata îl chema Prokop şi era vechil. Dar nici după asta n-a vrut să mărturisească că ne cunoaştem. Atunci i-am dat şi alte amănunte, doar-doar l-oi face să-şi amintească... I-am spus că la Dražov erau doi Novotný, pe unul îl chema Tonda iar pe celălalt Iosef, că el e cu siguranţă Iosef, cel despre care mi-au scris cunoscuţii din Dražov, că şi-a împuşcat nevasta, care îi făcea zile amare din pricina beţiei lui... Şi ce să vezi : cînd a auzit vorbele astea, dumnealui s-a stropşit deodată şi a dat să mă lovească... eu însă m-am ferit şi dumnealui a spart geamul de la platforma din faţă... ăla mare din faţa manipulantului. Ei, şi pe urmă ne-au dat jos pe amîndoi şi ne-au dus la comisariat, şi aici s-a dovedit că dumnealui îi sărise ţandăra pentru că nu-l chema Iosef Novotný, ci Eduard Doubrava şi era din Montgomery, din America, venit la Praga să-şi vadă rubedeniile.

Telefonul întrerupse povestirea lui Švejk şi o voce hîrîită de la compania de mitraliere întrebă din nou dacă vor pleca sau nu. Zicea că a doua zi de dimineaţă va fi iar un *besprechung* la domnul *oberst*.

În uşă apăru, palid de tot, cadetul Biegler, cel mai mare idiot din întreaga companie, care la şcoala de teterişti se străduise să se evidenţieze cu cunoştinţele sale. Îi făcu semn lui Vaněk să iasă după el pe coridor, unde avură o convorbire îndelungată.

Reintrînd, Vaněk zîmbea disprețuitor.

— Mare bou mai e și ăsta, îi spuse lui Švejk. Avem aici, în compania noastră, exemplare de lux, nu glumă ! A fost și el la *besprechung* și, la despărțire, domnul *oberlaitnant* a ordonat ca toți „*zugkomendanții*" [1] să facă „kvervisite" și să fie foarte drastici. Și acum, boul, vine să mă întrebe dacă ar fi cazul să lege la stîlp pe Zlabek pentru că și-a curățat pușca cu gaz.

Vaněk se înfurie.

— Uite ce tîmpenie mă întreabă, idiotul, cînd știe bine că azi-mîine plecăm pe front. Ai văzut doar că domnul *oberlaitnant* s-a răzgîndit, nu fără rost, cu legatul ordonanței lui. Da, lasă, că i-am zis-o eu puștiului ca să-i iasă din cap că o să facă din „manschaft" [2] niște vite.

— Fiindcă tot veni vorba de țucălarul ăla — interveni Švejk — ați făcut rost de unul ca lumea pentru domnul *oberlaitnant* ?

— Ai răbdare, răspunse Vaněk. E destulă vreme pentru toate ; și pe urmă, stau și mă gîndesc că domnul *oberlaitnant* o să se obișnuiască și cu Baloun ; ei, o să-i mai halească pe ici pe colo cîte ceva și pe urmă, oricum, o să-i treacă, cînd om fi pe front. Acolo de multe ori n-au să aibă nici unul ce mînca. Cînd zic eu : Baloun rămîne, s-a isprăvit, n-ai ce-i face. Asta mă privește pe mine și domnul *ober-*

---

[1] Comandanții de plutoane (germ.).
[2] Trupă (germ.).

laitnant n-are de ce să se amestece în treburile mele. Cum îţi zic : nici o grabă.

Vaněk se întinse pe canapeaua lui şi apoi reluă :

— Švejkule, eu aş zice, mai bine să-mi povesteşti o anecdotă din viaţa militară.

— Ar fi ceva — răspunse Švejk — dar mă tem că iar o să ne sune careva.

— N-ai decît să închizi, Švejkule ; deşurubează legătura sau scoate receptorul din furcă.

— Bine — consimţi Švejk scoţînd receptorul — am să vă povestesc una care se potriveşte grozav cu situaţia de acum, numai că pe vremea aceea în loc de război adevărat nu erau decît manevre, dar panică era tot aşa ca şi astăzi, fiindcă nu se ştia cînd o luăm din loc, din cazarmă. Era cu mine acolo unul Šic din Pořice, om cumsecade dar evlavios şi tare fricos. Işi închipuia că manevrele sînt ceva îngrozitor, că în timpul lor oamenii mor de sete şi că sanitarii îi adună de pe drum în timpul marşului. De aceea a început să bea zdravăn, să aibă de rezervă, şi cînd am luat-o din loc şi am ajuns pe aproape de Mníšek, ne-a zis : „Măi băieţi, eu unul nu mai pot, pe mine numai Domnul mai poate să mă scape". Pe urmă am ajuns la Hořovice şi aici am avut două zile „rast"[1], fiindcă se întîmplase o încurcătură şi noi mersesem atît de repede înainte, încît era gata-gata ca împreună cu celelalte regimente care erau în flancul nostru, să luăm prizonier tot statul-major al inamicului. Asta ar fi fost o mare ru-

[1] Repaus (germ.).

şine, corpul nostru de armată urmînd s-o cacarisească şi duşmanul să cîştige partida, fiindcă acolo la ei comandant era un amărît de arhiduce. Ei, şi să vedeţi ce s-a apucat să facă Šic al nostru. A părăsit cantonamentul ducîndu-se să-şi cumpere nu mai ştiu ce într-un sat, dincolo de Hořovice. Către amiază a pornit înapoi spre tabără. Zăpuşeală mare, el încins, cum îi şade omului mai bine. Deodată vede în drum o troiţă cu o statuie mică de tot, a sfîntului Jan Nepomuk. S-a închinat în faţa sfîntului Jan şi i-a spus: „Trebuie că mori de căldură; dacă ai avea măcar niţică băutură. Stai aici în bătaia soarelui, de bună seamă că năduşeşti într-una." Zicînd aceasta deşurubă bidonul, trase o duşcă zdravănă şi spuse: „Ţi-am lăsat şi ţie o înghiţitură, sfinte Jane din Nepomuk". Dar nu ştiu cum se făcu, de spaimă poate, dar a tras totul pe gît, nemailăsînd nimic pentru sfîntul Jan. „Maica ta Cristoase — oftă el necăjit — Sfinte Jane din Nepomunk, iartă-mă rogu-te; am să-mi răscumpăr greşeala asta. Te iau cu mine în cantonament şi-ţi dau să bei pînă n-ai să mai poţi sta în picioare." Şi drăguţul de Šic, de mila sfîntului Jan din Nepomuk, a spart geamul, a scos statuia sfîntului, a băgat-o sub bluză şi a adus-o în tabără. De-atunci, se culca cu sfîntul Jan Nepomuk în paie, şi-l purta în timpul marşurilor în raniţă, fiindcă îi aducea mare noroc la cărţi. Peste tot unde am fost cantonaţi, a cîştigat, dar ajungînd la Prachenska ne-au cantonat la Drahenice. Aici, netam-nesam, Šic pierdu totul. Dimineaţa, cînd ne încolonam de plecare, l-am

văzut pe sfîntul Jan Nepomunk spînzurat în părul de lîngă drum. Asta-i toată povestea, şi acum mă duc să agaţ la loc receptorul.

Şi telefonul aduse iarăşi înfrigurarea vieţii noi, trepidante, care începuse din clipa în care vechea armonie a liniştii din tabără fusese întreruptă.

În acest timp, locotement-major Lukáš studia în odaia lui o scrisoare sosită chiar atunci pentru el, de la regiment, în care i se dădeau instrucţiuni cu privire la desluşirea cifrurilor. În acelaşi timp, i se înmînă un ordin secret, cifrat, în legătură cu direcţia în care va porni marşbatalionul spre graniţa Galiţiei (prima etapă):

7127 — 1238 — 475 — 2121 — 35 = Moşon
8922 — 375 — 7282 — Rab
4432 — 1238 — 7217 — 35 — 8922 — 35 = Komárom
7282 — 9299 — 310 — 375 — 7881, 298, 475 — 7979 = Budapesta.

Desluşind cifrul, locotenentul-major Lukáš oftă:

— *Der Teufel soll das buserieren.*[1]

[1] Dracu să-l pieptene (germ.).

CUPRINS

PE FRONT

GLORIOSUL DEZASTRU

I

TRAVERSÎND UNGARIA

În sfîrşit, veni şi clipa cînd fură înghesuiţi în vagoane ; cîte patruzeci şi doi de oameni la opt cai. Dat fiind că puteau să doarmă în picioare, caii călătoreau, desigur, mai comod decît trupa. Dar ăsta era un amănunt de care nu se sinchisea nimeni !... Trenul militar ducea un nou transport de oameni spre abatoarele din Galiţia.

Şi totuşi, fiinţele acestea simţiră parcă o oarecare uşurare în clipa cînd trenul se puse în mişcare ; era cel puţin un lucru sigur, în timp ce înainte vreme fuseseră chinuite de nesiguranţă, de panică, întrebîndu-se mereu dacă plecarea se va întîmpla chiar în ziua aceea, a doua zi sau abia a treia zi. Unii încercaseră sentimentul condamnaţilor la moarte care aşteaptă înfricoşaţi venirea călăului spre a-i duce la locul de execuţie. Apoi se lăsase o linişte, ca după un greu impas.

De aceea, la plecarea trenului, un ostaş strigase din vagon ca ieşit din minţi :

— Plecăm, plecăm!

Din care se vede că plutonierul de administrație Vaněk avusese dreptate cînd îi spusese lui Švejk că nu-i nici o grabă.

Pînă să se vadă îmbarcați în vagoane, mai trecuseră, într-adevăr, cîteva zile în care timp nu se vorbise decît de conserve, ceea ce-l făcuse pe încercatul Vaněk să declare ritos că asta-i vorbărie goală: „De unde și pînă unde conserve? Mai degrabă o liturghie cum s-a făcut la compania de marș dinaintea noastră. Dacă se dau conserve, nu se mai face slujbă. Și viceversa, slujba înlocuiește conservele."

Așa se face că în locul conservelor de gulaș își făcu apariția *oberfeldkuratul* Ibl, care răpuse trei iepuri dintr-un foc, oficiind simultan pentru trei companii. Două primiră binecuvîntarea pentru Serbia și una pentru Rusia.

Cu acest prilej, sfinția sa rosti o cuvîntare plină de însuflețire, pe care o șterpelise din calendarele militare. Cuvîntarea fusese atît de mișcătoare, încît la intrarea trenului în Mošon, Švejk, care se afla împreună cu Vaněk în vagonul unde fusese improvizată cancelaria companiei, își aminti de ea și-i spuse plutonierului de ață:

— O să fie o adevărată plăcere, vorba *feldkuratului*, să auzi pe cîmpul de bătălie, atunci cînd ziua se va îngemăna cu noaptea, iar soarele cu razele-i aurii va scăpăta în spatele munților — cum spunea el — ultima suflare a muribunzilor, nechezatul cailor în agonie, gemetele rănițiilor și blestemele popu-

lației văzîndu-și casele în flăcări. Grozav îmi place mie cînd oamenii se prostesc la pătrat.

Vaněk încuviință, dînd din cap :

— A fost teribil de mișcător.

— Frumos și instructiv, reluă Švejk. Am băgat și eu de seamă și, dacă m-oi întoarce din război, am s-o povestesc la „Potirul". În timp ce ne vorbea, domnul *feldkurat* se răscrăcărase așa de frumos, că mi-era teamă să nu-i alunece o cotonoagă și să nu se prăbușească cumva peste altarul de campanie, să-și spargă scăfîrlia de artofor. Ne dădea pilde atît de înălțătoare din istoria armatei noastre, de pe vremea lui Radecký ; rumeneala amurgului se împreuna cu flăcările care se ridicau din hambarele aprinse pe cîmpul de bătălie ; vorbea de parcă fusese pe acolo și văzuse cu ochii lui.

În aceeași zi, *oberfeldkuratul* Ibl se și afla la Viena, unde povestea altui batalion de marș aceeași istorie înduioșătoare, de care amintise Švejk și care îi plăcuse atît de mult.

— Iubiți ostași — spunea *feldkuratul* Ibl — luați aminte, închipuiți-vă că sîntem la pașopt cînd, la Custozza[1], după o luptă crîncenă care a durat zece ani, regele Italiei, Albert[2], a trebuit să părăsească cîmpul însîngerat în fața părintelui ostașilor noștri, mareșalul Radecký, care la optzeci și patru de ani

[1] Localitate în nordul Italiei, unde au avut loc două bătălii între armatele italiană și austriacă (25 iulie 1848 și 24 iunie 1866), terminate cu înfrîngerea italienilor.

[2] *Carol Albert* (1798—1849), rege al Sardiniei între 1831 și 1849.

a cucerit o victorie atît de mărcață. Gîndiți-vă, dragi ostași! Pe o înălțime din fața Custozzei cucerite s-a oprit venerabilul conducător de oști, înconjurat de credincioșii lui comandanți... Toți cei din juru-i sînt pătrunși de măreția clipei, căci, dragi ostași, nu departe, în fața feldmareșalului, un ostaș se luptă cu moartea. Cu mîinile și picioarele semănate pe cîmpul de onoare, ostașul simte ațintite asupră-i privirile mareșalului Radecký. Rănit de moarte, chinuit de durere, bravul ostaș mai strînge cu entuziasm în mîna dreaptă, aproape încremenită, medalia de aur. Văzînd chipul înălțător al mareșalului, inima îi zvîcnește cu putere, în trupu-i înțepenit reînvie ultimele rămășițe de vlagă și printr-o sforțare supraomenească muribundul încearcă să se tîrască întru întîmpinarea mareșalului: „Pe loc repaus, bravul meu ostaș", i se adresează mareșalul care, descălecînd, îi întinde mîna. „Iertați-mă, domnule mareșal — spune muribundul — mi-am pierdut amîndouă mîinile. Dar v-aș ruga un singur lucru: spuneți-mi adevărul adevărat, am cîștigat bătălia?" „Am cîștigat, camarade, îi răspunde cu bunăvoință feldmareșalul. Păcat că bucuria ți-e tulburată de durerea rănilor". „Ce-i drept, înălțimea ta, cu mine s-a sfîrșit", încuviințează cu glasul stins ostașul, zîmbind măgulit. „Ți-e sete?" îl întreabă Radecký. „A fost o zi dogorîtoare, domnule mareșal, peste treizeci de grade." Auzind asta, Radecký ia bidonul de la un aghiotant și-l întinde muribundului, care trage o dușcă zdravănă. „Bogdaproste, de o mie de

ori", strigă el încercînd din răsputeri să sărute mîna comandantului său. „De cînd ești în armată?" îl întrebă mareșalul. „De mai bine de patruzeci de ani, domnule mareșal! La Aspern am cucerit medalia de aur. Am fost și la Lipsca; am căpătat și crucea de război; de cinci ori am fost rănit de moarte; da' acum s-a isprăvit cu mine. E o mare cinste și fericire că am apucat ziua de azi! Nu-mi pasă de moarte, dacă am cucerit o victorie atît de strălucită și împăratul și-a redobîndit pămînturile." În clipa asta, dragi ostași, din tabără se aud înălțătoarele cuvinte ale imnului nostru „Ia-ne Doamne sub paza ta!" Ele acoperă puternic și plin de măreție cîmpul de bătaie. Ostașul căzut, care își ia rămas bun de la viață, mai încearcă o dată să se ridice. „Trăiască Austria! — strigă el cu însuflețire — slavă ei! Cîntați mereu acest cîntec minunat! Slavă comandantului nostru! Trăiască armata!" Muribundul se mai apleacă o dată spre dreapta mareșalului, pe care o sărută, apoi se lasă ușor la pămînt și, în tăcere, nobilul său suflet se înalță la cer. Conducătorul de oști stă cu capul descoperit în fața trupului neînsuflețit al unuia din cei mai viteji ostași. „Un sfîrșit minunat, în adevăr de invidiat", spune mișcat mareșalul, cuprinzîndu-și fața în palme. Dragi ostași, vă doresc tuturora să aveți parte de un sfîrșit atît de frumos.

Așa încît, aducîndu-și aminte de această cuvîntare a *oberfeldkuratului* Ibl, Švejk era într-adevăr

îndreptățit să-l numească vită încălțată, fără a-l ponegri cîtuși de puțin.

După asta, Švejk începu să sporovăiască despre faimoasele ordine care le fuseseră citite înainte de îmbarcare: un ordin pe armată semnat de Franz Josef și un al doilea iscălit de arhiducele Ferdinand Josef, comandantul suprem al armatelor de pe frontul răsăritean. În amîndouă era vorba de evenimentele petrecute în ziua de 3 aprilie 1915, la trecătoarea Dukla, cînd două batalioane din regimentul 28, cu ofițeri cu tot, au trecut de partea rușilor în sunetele fanfarei regimentului.

Amîndouă fuseseră citite cu glasul tremurînd și sunau așa:

„Ordin pe armată din 17 aprilie 1915

Adînc îndurerat ordon ca, pentru lașitate și trădare în fața inamicului, regimentul de infanterie chezaro-crăiesc nr. 28 să fie șters din controalele armatei. Drapelul regimentului va fi luat și predat Muzeului Militar. Începînd de astăzi, acest regiment care, cu moralul otrăvit încă din patrie, a plecat pe front pentru a săvîrși actul de înaltă trădare, încetează să mai existe.

Franz Josef I"

Ordinul pe armată al arhiducelui Ferdinand Josef:

„Trupele cehe n-au fost la înălțime în timpul campaniei, și mai ales în ultimele lupte. Trebuind să apere poziții bine întărite și pe care se aflau stabilite de mai multă vreme, ele au fost mai prejos de

orice așteptări, fapt de care inamicul a profitat pentru a restabili relații și legături cu elemente josnice din rîndurile acestor trupe.

După care dușmanul, sprijinit de acești trădători, și-a îndreptat atacurile împotriva pozițiilor ocupate de aceste trupe.

De mai multe ori dușmanul a izbutit să ia prin surprindere unitățile noastre și, aproape fără să întîmpine rezistență, a pătruns în liniile noastre și a capturat un mare număr de apărători.

Rușine, de o mie de ori rușine și dispreț acestor mizerabili fără onoare care s-au făcut vinovați de trădarea împăratului și a imperiului, pătînd astfel nu numai onoarea drapelelor glorioasei noastre armate, ci și pe aceea a națiunii căreia îi aparțin.

Mai devreme sau mai tîrziu, glonțul sau ștreangul călăului îi va ajunge.

Datoria oricărui soldat ceh care și-a păstrat simțul onoarei este să divulge comandantului său pe ticăloșii ațâțători și trădători care se află printre ei.

Cel care nu va proceda așa se va dovedi el însuși un trădător și un ticălos.

Prezentul ordin va fi citit în fața tuturor soldaților din regimentele cehe.

Prin decizia monarhului nostru, regimentul chezaro-crăiesc nr. 28 se șterge din controalele armatei, iar toți prizonierii, fugari din regiment, vor plăti cu sînge crima gravă de care s-au făcut vinovați.

Arhiduce Josef Ferdinand"

— Ni l-au citit cam tîrzior, îi spuse Švejk lui Vaněk. Mă mir că ni l-au citit abia acum, că doar majestatea sa împăratul a dat „*befelul*" încă la 17 aprilie. S-ar părea că au avut motive să nu dea să ni-l citească imediat. Dacă eu aş fi împărat, n-aş îngădui, Doamne fereşte, asemenea amînări. Dacă dau „*befelul*" la 17 aprilie, apoi, tune-fulgere-trăsnească, musai să fie citit tot la şaptesprezece aprilie în toate regimentele.

De partea cealaltă a vagonului, în faţa lui Vaněk, stătea bucătarul ocultist de la popota ofiţerească şi scria ceva. În spatele lui erau ordonanţa locotenentului Lukáš, bărbosul uriaş Baloun şi telefonistul ataşat pe lîngă compania a 11-a de marş, Chodounský. Baloun mesteca un colţuc de pîine cazonă şi-i spunea înspăimîntat telefonistului Chodounský că el n-are nici o vină că în învălmăşeala îmbarcării nu izbutise să răzbească pînă la vagonul comandamentului, unde se afla locotenentul lui.

Chodounský căuta să-l sperie şi mai tare, spunîndu-i că o făcuse lată rău şi că s-ar putea alege cu plutonul de execuţie.

— Of, de s-ar sfîrşi o dată cu chinul ăsta, se tînguia Baloun. Am mai păţit-o eu o dată în timpul manevrelor de la Votice, cînd era cît pe ce să mă curăţ. Eram aşa de înfometaţi şi morţi de sete, că nu mai puteam şi cînd a venit la noi aghiotantul batalionului, am strigat: „Daţi-ne apă şi pîine!" Dumnealui a întors calul către mine şi mi-a spus că dacă lucrul s-ar fi întîmplat în timp de război, ar

fi trebuit să fiu scos din rînduri şi împuşcat: „Da' acum, zicea el, ai să faci cunoştinţă cu arestul comenduirii; am avut însă noroc pentru că în timp ce călărea spre comandament, unde se ducea să anunţe cazul, calul s-a speriat, dumnealui a căzut şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, şi-a rupt gîtul".

Baloun oftă din greu şi se înecă tot înfulecînd la pîine; cînd îşi reveni, se uită cu jind la cei doi saci ai locotenentului Lukáš, pe care îi avea în pază.

— Ehei, ce de-a mai conserve de ficat şi salam unguresc au ridicat domnii ofiţeri, urmă el cu obidă. Uite aşa o bucată!

Şi sorbea din ochi pachetele locotenentului, ca un cîine hămesit la uşa unei mezelării.

— N-ar strica — spuse Chodounský — dacă ne-ar aştepta barem o masă bună. La începutul războiului cînd ne îndreptam spre Serbia, peste tot eram ospătaţi şi crăpam pînă nu mai puteam. Tăiam din pulpişoarele de gîscă bucăţelele cele mai bune şi jucam cu ele ţintar pe tablete de şocolată. La Osek, în Croaţia, doi domni ne-au adus în vagon un cazan mare cu fripturi de iepure, ca din partea veteranilor; dar, ghiftuiţi cum eram, ni s-a făcut greaţă şi le-am răsturnat cazanul în cap. Tot drumul am borît. Caporalul Matějka, din vagonul nostru, se îndopase aşa de rău că, pînă nu i-am aşezat o scîndură pe burtă şi n-am ţopăit pe el ca la cramă, nu s-a uşurat; ţîşnea din el şi pe sus şi pe jos. Cînd am trecut prin Ungaria, la fiecare staţie ni se aruncau în vagoane găini fripte. Dar nu mîn-

cam din ele decît creierii. La Kaposfalva, ungurii ne-au bombardat cu hălci întregi de porc fript. Un camarad s-a ales cu un cap de porc în scăfîrlie şi s-a mîniat aşa de rău, că a început să gonească donatorul peste şine, cu centironul în mînă. În schimb, în Bosnia nici măcar apă n-am căpătat. Dar pînă în Bosnia, cu toate că era interzis, am avut tot felul de rachiuri, după pofta inimii. Cît despre vin, curgea gîrlă. Mi-aduc aminte că într-o staţie, un cîrd de cuconiţe şi domnişoare a venit să ne cinstească cu bere şi noi ne-am pişat în ea! Să le fi văzut cum fugeau! Cît a ţinut drumul, toţi am fost afumaţi; eu nu mai ştiam barem nici care-i asul de pică. Dar cînd ni-era lumea mai dragă, hodoronc-tronc, pe nepusă masă, ne ajunge un ordin; n-apucasem să isprăvim jocul de cărţi şi a trebuit să coborîm cu toţii din vagoane. Un nenorocit de caporal, am şi uitat cum îi zice, zbiera la oameni să cînte: *„Und die Serben müssen sehen, dass wir Oesterreicher Sieger, Sieger sind"* [1]. Dar careva din spate i-a altoit un picior că s-a prăvălit pe şine. Apoi a zbierat să aşezăm armele în piramidă şi imediat trenul, golit, a făcut cale întoarsă în direcţia din care venise; şi cum era de aşteptat, în zăpăceala aceea, a plecat cu hrana noastră pe două zile. Şi cum să-ţi spun, la o distanţă cît de-aici pînă la copacii de colo, au şi început să şuiere şrapnelele. Comandantul batalionului a venit în grabă şi a adunat

[1] Şi sîrbii să înţeleagă că noi austriecii, sîntem învingători, învingători (germ.).

pe toți ofițerii la o consfătuire, după care a apărut locotenentul Macek, ceh get-beget, dar care nu vorbea decît nemțește. Era alb ca varul și ne-a spus că mai departe nu putem pleca, pentru că linia fusese aruncată în aer de sîrbi care, peste noapte, trecuseră rîul și acum se aflau în flancul nostru stîng. Sînt încă destul de departe de noi, zicea ; dar cum ne sosesc întăririle, îi facem harcea-parcea. Ne sfătuia să nu ne predăm, Doamne ferește, dacă cumva o fi să ne batem, fiindcă sîrbii se poartă, cică, sălbatic cu prizonierii, le taie urechile, nasul și le scot ochii. De șrapnelele care explodau la cîțiva pași de noi zicea să nu ne fie nici o teamă. Era, pare-se, tirul artileriei noastre. Deodată, însă, de undeva, din spatele colinei, s-a auzit o rafală, tatatatatatatata. Astea, zicea, sînt mitralierele noastre. După care, din stînga, a răsunat o canonadă puternică ; noi am auzit-o cel dintîi și ne-am trîntit pe burtă ; pe deasupra au zburat cîteva grenade și în spatele nostru gara a început să ardă. În aceeași clipă, pe deasupra capetelor noastre au început să șuiere gloanțe din flancul drept, iar din depărtări venea un zgomot surd de salve și zăngănit de arme. *Oberlaitnantul* Macek ne-a dat ordin să desfacem piramidele și să încărcăm armele. *Dienstführenderul* s-a apropiat și el și i-a spus că ordinul nu putea fi executat din cauză că nu aveam la noi nici un fel de muniții, că știi doar și dumneata foarte bine, zicea, că munițiile trebuia să le ridicăm la etapa următoare, înainte de a ajunge pe poziții.

I-a mai spus că înaintea noastră plecase un tren cu muniţii, dar că, de bună seamă acum era în mîinile sîrbilor. *Oberlaitnantul* Macek a rămas o clipă înlemnit apoi, fără să stea mult pe gînduri, a ordonat *„baionet auf"* [1]. De ce? Nici el nu ştia, dar în desperarea aceea trebuia, cît de cît, să facem ceva. Ne-a ţinut aşa, în stare de alarmă, pînă cînd a trebuit să ne ascundem din nou în şanţuri, pentru că apăruse un aeroplan; gradaţii zbierau cît îi ţinea gura: *„Alles decken, decken!"* [2] Pe urmă s-a aflat că avionul era de-al nostru şi că din greşeală a fost doborît de artileria noastră. Şi iarăşi ne-am sculat în poziţie de drepţi, da' nimeni nu ne-a ordonat *„Ruht!"* [3]. Stăteam aşa, cînd deodată am văzut venind în galop mare spre noi un cavalerist. Încă de departe se auzea cum striga: *„Wo ist das Batalionskommando?"* [4] Comandantul batalionului i-a ieşit în întîmpinare, cavaleristul i-a dat o hîrtie şi fără să mai aştepte, a gonit înainte spre flancul drept. Comandantul batalionului a citit ordinul din mers şi deodată parcă şi-a ieşit din minţi. A scos sabia din teacă şi a început să alerge nebuneşte spre noi: *„Alles zurück, alles zurück!"* [5] zbiera către ofiţeri. *„Direktion Mulde, einzeln abfallen!"* [6] În stînga noastră era un lan de porumb.

---

[1] Baioneta la armă (germ.).
[2] Adăpostiţi-vă toţi, adăpostiţi-vă! (Germ.)
[3] Pe loc repaus (germ.).
[4] Unde-i postul de comandă al batalionului? (Germ.)
[5] Înapoi, înapoi cu toţii! (Germ.)
[6] Direcţia Mulda, unul cîte unul, retragerea! (Germ.)

În comandant parcă intrase strechea. Am lepădat ranițele în plata Domnului, în șanțurile acelea afurisite și ne-am tîrît în patru labe pînă în vale. *Oberlaitnantul* Macek s-a ales cu un plumb în țeastă și n-a mai apucat să spună nici Doamne-ajută : pînă să ajungem în vale, cîmpul se umpluse de morți și răniți. I-am lăsat să zacă acolo și am fugit ca nebunii pînă seara. Lanurile din fața noastră erau făcute una cu pămîntul de ostașii care trecuseră înainte, călcînd totul în picioare. N-am întîlnit decît un convoi de căruțe de la aprovizionare, întoarse cu susu-n jos. În cele din urmă am ajuns la stația de cale ferată, unde sosiseră noi ordine : îmbarcarea și întoarcerea la comandament. N-am putut executa, însă, ordinul dat, fiindcă întregul comandament căzuse prizonier cu o zi mai înainte, lucru pe care l-am aflat abia dimineața. Așa se face că am rămas ca niște orfani de care nimeni nu voia să știe, ca pînă la urmă să fim atașați pe lîngă regimentul 73, pentru a ne retrage cu el, ceea ce am și făcut cu dragă inimă, dar mai întîi a trebuit să mărșăluim o zi întreagă pînă să-i dăm de urmă.

Nu-l mai asculta nimeni ; Švejk și Vaněk jucau tabinet, bucătarul ocultist de la popota ofițerească continua să-i scrie soției, care în lipsa lui începuse să scoată o nouă revistă teozofică. Baloun moțăia pe bancă. Așa că telefonistului Chodounský nu-i mai rămăsese altceva de făcut decît să repete :

— Da, da, n-am să uit cît oi trăi...

Apoi se ridică și se duse să chibițeze la partida de tabinet.

— Tot faci tu pe chibițul, aprinde-mi măcar luleaua, îl rugă prietenește Švejk. Tabinetul e o treabă mai delicată decît războiul și decît toate aventurile de la granița sîrbească. Of, ce prostie am făcut, îmi vine să-mi trag palme! Nu puteam să mai aștept cu riga? Uite, mi-a picat valetul. Mare dobitoc mai sînt!

Între timp, bucătarul ocultist își terminase scrisoarea și de bună seamă că, recitind-o, era satisfăcut de felul cum o adusese din condei pentru ca să nu aibă dificultăți cu cenzura militară.

„Scumpa mea soție,

Cînd ai să primești aceste rînduri, eu am să fiu de cîteva zile în tren, deoarece plecăm pe front. Nu mă bucur prea mult, pentru că în tren trebuie să lîncezesc și nu pot să fiu folositor. In tren nu există bucătărie pentru ofițeri, iar aprovizionarea cu alimente se face în gările unde ne oprim. Aș fi fost tare bucuros ca, în trecere prin Ungaria, să pot prepara domnilor ofițeri un gulaș de Seghedin; dar n-a fost chip. Poate, însă, că atunci cînd om ajunge în Galiția am să le pot găti o mîncare galițiană adevărată: «șolet» — gîscă înăbușită în crupe sau orez. Crede-mă, dragă Helenko, că fac tot ce pot ca să mai îndulcesc domnilor ofițeri viața plină de griji și necazuri. Am fost trecut de la regiment la batalionul de marș, așa că am să-mi pot înfăptui dorința

mea cea mai fierbinte, aceea de a avea prilejul, chiar cu puținele noastre mijloace de aici, să pun pe roate bucătăria ofițerească de campanie. Îți amintești, dragă Helenko, că la încorporare mi-ai urat să am parte de superiori cumsecade. Dorința ți s-a împlinit și nu numai că nu pot să mă plîng, dar pot spune chiar că domnii ofițeri sînt adevărați prieteni ai noștri și mai cu seamă cu mine se poartă părintește. Cît de curînd am să-ți trimit numărul oficiului nostru poștal..."

Împrejurările îi dictaseră bucătarului această scrisoare, după ce-și mîncase lefteria față de colonelul Schröder, care pînă atunci îl protejase. Lucrurile se petrecuseră cam așa : la masa de adio a ofițerilor batalionului de marș, dintr-o regretabilă inadvertență, colonelul Schröder rămăsese din nou fără omletă cu rinichi de vițel și, drept pedeapsă, bucătarul ocultist a fost trimis pe front cu batalionul de marș, iar bucătăria popotei ofițerești a fost încredințată unui nefericit de învățător de la Institutul de orbi din Klarov.

Bucătarul mai reciti o dată scrisoarea și conținutul ei i se păru foarte diplomatic ; important era să se mențină cît mai depărtișor de cîmpul de luptă, fiindcă, orice s-ar zice, „omul vrednic și pe front se-nvîrtește". E drept că în civilie scrisese, în calitate de redactor și proprietar al unei reviste ocultiste, un studiu cuprinzător în care afirmase că nimeni nu

trebuie să se teamă de moarte și un studiu despre metempsihoză...

Terminînd de citit, se așeză și el să facă pe chibițul lîngă Švejk și Vaněk. În clipa aceea între cei doi jucători se ștersese orice deosebire de grad. De altă parte nici nu mai jucau în doi: Chodounský intrase și el în partida de tabinet.

Ordonanța companiei, Švejk, îl lua peste picior fără nici o sfială pe plutonierul de administrație Vaněk:

— Stau și mă întreb cum dracu joci așa de prost. Vezi doar că el joacă, eu n-am nici un as, și dumneata nu întorci optul și arunci, ca cel mai nătîng dintre dobitoace, valetul de treflă și golanul ăsta cîștigă.

— Ce zbieri atîta pentru un valet pierdut — i-o întoarse politicos plutonierul — dumneata nu joci ca un idiot? Și de unde vrei să scot un opt de treflă, cînd n-am nici umbră de treflă? N-aveam decît un as de pică și unul de tobă, nătărăule.

— Păi dacă-i așa, trebuia să joc atu-ul, nene, spuse zîmbind Švejk. Asta îmi amintește de o întîmplare care se aseamănă. O dată, în restaurantul „La Valšu" era tot așa un neisprăvit care avea atu-ul, dar nu-l juca și amîna într-una pe cele mai mici. Și ce carte îi cădea! Din toate culorile, cele mai mari. Așa cum nu m-aș alege cu nimic acum dacă dumneata ai juca atu, la fel și atunci nici eu, nici ceilalți n-am făcut nici o ispravă; oricît am fi jucat, tot am fi pierdut. Pînă la urmă tot eu i-am

spus-o: „Ascultă domnule Herold, fi te rog așa de bun, joacă atu-ul și nu mai face pe prostul". Dar dumnealui s-a răstit la mine zicînd că are dreptul să joace ce-i place și să ne ținem gura, că dumnealui a făcut universitatea. Ei, asta l-a costat cam scump. Circiumarul era de-ai noștri, chelnerița și ea intimă, chiar foarte, cu noi, așa că patrula militară a fost lămurită cum se cuvine: în primul rînd că este o neobrăzare să tulburi liniștea nopții chemînd patrula, cînd cazi în fața cîrciumii pe gheață și-ți turtești nasul. Apoi, că nici nu ne-am atins de el cînd a măsluit cărțile, dar cînd a fost prins, a întins-o așa de iute că s-a împiedicat și a căzut. Cîrciumarul și chelnerița au arătat și ei că într-adevăr ne-am purtat față de dînsul ca niște gentlemeni, mai frumos chiar decît s-ar fi cuvenit. La drept vorbind nici nu merita altă soartă. Stătea în cîrciumă de la șapte seara pînă la miezul nopții, consuma o bere și un sifon și făcea pe boierul, zicînd că-i profesor universitar; și se pricepea la jocul de cărți ca pisica la algebră... Cine împarte?

— Hai să jucăm jocker, propuse bucătarul ocultist. Șase și doi.

— Mai bine povestește-ne despre metempsihoză, cum i-ai povestit domnișoarei de la bufet, cînd ți-ai rupt nasul, spuse plutonierul de administrație Vaněk.

— Despre metempsihoza asta am auzit și eu, interveni Švejk. Cu ani în urmă îmi închipuiam că am să mă, pardon, autoinstruiesc, ca să nu rămîn de căruță. Așa că mă duceam la biblioteca publică a

„Societății Industriale" din Praga; dar, cum eram jerpelit și cu găuri la pantaloni, și-au închipuit că veneam să fur paltoane și nu m-au lăsat să intru, așa că nu m-am putut instrui. Văzînd cum stau lucrurile, mi-am pus hainele de sărbătoare și m-am dus la biblioteca unui muzeu, de unde am împrumutat, împreună cu un prieten, o carte în care era vorba despre imigrarea sufletelor și am citit acolo că un împărat indian, după ce a murit, s-a prefăcut în porc și cînd porcul a fost înjunghiat, s-a prefăcut în maimuță, din maimuță a devenit bursuc și din bursuc, ministru. Mai tîrziu, în militărie, mi-am dat seama că un pic de adevăr tot trebuie să fie în povestea asta, pentru că orice necioplit care avea o steluță îi numea pe ostași ba porci de cîine, ba alt soi de dobitoace necuvîntătoare; judecînd după asta, mi-am zis că s-ar putea ca în urmă cu mii de ani acești ostași de rînd să fi fost cumva vestiți conducători de oști. Dar în timp de război strămutarea asta a sufletelor e o mare prostie. Dracu' știe prin cîte prefaceri trebuie să treacă omul pînă să ajungă, să zicem, telefonist, bucătar sau simplu infanterist și apoi deodată să-l sfîrtece o grenadă și sufletul să-i intre într-un cal de artilerie, ca pe urmă o nouă grenadă să explodeze peste întreaga baterie în timp ce ocupă o cotă, să ucidă calul în care s-a reîncarnat răposatul și sufletul lui să intre într-o vacă de la aprovizionare, din care se face gulaș pentru trupă, și din vacă să se mute din nou într-un telefonist și din telefonist iarăși...

— Nu înţeleg — spuse jignit telefonistul Chodounský — de ce tocmai eu trebuie să fiu ţinta acestor bancuri tîmpite.

— Nu te supăra; nu cumva eşti rudă cu Chodounský, ăla cu biroul particular de detectivi, care are un ochi ce aduce cu Sfînta Treime? îl întrebă cu un aer de nevinovăţie Švejk. Grozav îmi plac mie detectivii particulari. Cu ani în urmă am făcut serviciul militar împreună cu un detectiv particular: îi zicea Stendler. Avea un cap aşa de lunguieţ, încît *feldwebelul* nostru întotdeauna îi zicea că în cei doisprezece ani de cînd era în militărie mai văzuse el multe capete lunguieţe, dar că o asemenea tărtăcuţă nici prin minte nu-i trecuse că ar putea să existe. „Ascultă Stendlere — îi zicea — dacă anu ăsta n-ar fi manevre, capul dumitale lunguieţ n-ar avea ce căuta în militărie; aşa, însă, tărtăcuţa dumitale va putea fi folosită pentru orientarea tirului de artilerie, în lipsă de alt punct de reper." Şi cîte alte n-a îndurat sărmanul! Uneori, în timpul marşului, era trimis la cinci sute de metri înainte şi după aceea *feldwebelul* ordona: *„Direktion tărtăcuţă!"* Dar domnul ăsta, Stendler, a avut mare ghinion şi ca detectiv particular. Cîte nu ne povestea la cantină despre necazurile lui. Avea misiunea, de pildă, să urmărească dacă nevasta vreunui client nu se aduna cu altul şi dacă se aduna, cu cine se aduna, unde şi cum se aduna. Sau invers. Cîte o femeie geloasă voia să ştie cu cine umblă bărbatul ei, ca să poată face acasă şi mai mare tărăboi. Stendler

era un om învățat, vorbea numai în cuvinte alese despre încălcarea fidelității conjugale și aproape că-i dădeau lacrimile cînd ne povestea cum fiecare client voia ca soțul sau soția să fie surprinși în flagrant delict. Altul poate că s-ar bucura dacă ar da peste o pereche în flagrant delict și ar holba ochii, dar domnul ăsta Stendler, după cum zicea, se pierdea cu firea. Ba spunea chiar că nici nu-i venea să se uite la asemenea spurcăciuni. Nouă însă ne lăsa gura apă, așa cum lasă bale cîinele cînd adulmecă mirosul de șuncă fiartă, ori de cîte ori dumnealui ne povestea despre feluritele poziții în care găsea perechile. De fiecare dată cînd eram consemnați în cazarmă, ne povestea amănunțit: „Uitați-vă — zicea el — așa am văzut-o pe doamna cutare cu domnul cutare..." Pînă și adresele ni le spunea. Și era, sărmanul, așa de trist. „Cîte palme n-am căpătat — zicea — și dintr-o parte și din cealaltă; dar mai mult mă durea că pe deasupra primeam și bacșiș. De un bacșiș din astea n-am să uit pînă la moarte. El gol, ea goală; la hotel; și, închipuiți-vă, idioții, nu încuie ușa! Nu încăpuseră pe divan amîndoi, fiindcă erau grași, așa că preacurveau pe covor, ca pisicile. Covorul era gros, plin de praf și de mucuri de țigară. Cînd am intrat, au sărit amîndoi ca fripți: dumnealui s-a proptit în fața mea, acoperindu-și rușinea cu o mînă pe care o ținea ca pe o frunză de smochin; dumneaei s-a întors cu spatele la mine; pe piele i se vedea imprimat modelul covorului, ca niște zăbrele, iar pe șira spinării i se lipise un muc

de țigară. — «Scuzați, vă rog, domnule Zemek, eu sînt detectivul particular Stendler, de la casa Chodounský și am avut misiunea oficială să vă prind în flagrant delict, pe baza înștiințării primite din partea soției dumneavoastră. Doamna cu care întrețineți aici relații nepermise este doamna Grotová.» De cînd mă știu n-am văzut om așa de calm. «Dați-mi voie — mi-a răspuns cu un aer foarte firesc — să mă îmbrac. De vină e numai soția mea, care cu gelozia ei neîntemeiată m-a împins spre asemenea relații nepermise ; mînată de simple bănuieli își jignește soțul, urmărindu-l peste tot și arătîndu-i o neîncredere rușinoasă. Acum, însă, rușinea nu mai poate fi tăinuită... Unde îmi sînt indispensabilii ?» mai mă întrebă el, foarte liniștit. «Pe pat», îi răspund eu. Și în timp ce-și trăgea indispensabilii, continua să vorbească : «Așa că dacă rușinea nu mai poate fi tăinuită, nu-mi rămîne altceva decît divorțul. Dar cu asta rușinea tot nu poate fi ascunsă. În general, divorțul e o treabă serioasă, continuă el îmbrăcîndu-se. Cel mai bine e atunci cînd, înarmîndu-se cu răbdare, soția nu dă ocazia de scandal public. În ceea ce vă privește, faceți ce vreți ; eu vă las aici singur cu doamna.» Între timp, doamna Grotová se băgase în pat ; domnul Zemek mi-a strîns mîna și a plecat." Nu-mi mai aduc bine aminte ce ne-a mai povestit pe urmă domnul Stendler, fapt e că dumnealui a avut cu doamna, în pat, o discuție foarte spirituală ; i-a spus că de fapt căsătoria nu a fost instituită spre a duce pe fiecare de-a dreptul

la fericire, că datoria fiecăruia în căsătorie este să-şi potolească poftele şi să-şi purifice trupul. „În timp ce discutam aşa — ne-a spus domnul Stendler — am început pe nesimţite să mă dezbrac şi cînd eram gata despuiat, zăpăcit de tot şi sălbatic cum e cerbul în poiană, deodată intră în odaie bunul meu prieten Stach, şi el detectiv particular la firma Stern, concurenta noastră, la care se adresase domnul Grot, în chestiunea legăturii amoroase a soţiei dumisale. «Aha, care va să zică, domnul Stendler e în flagrant delict cu doamna Grotová! Felicitările mele!» Atît a apucat să spună domnul Stach. A închis discret uşa şi a plecat. «Acum e totuna — a fost de părere doamna Grotová — nu trebuie să vă grăbiţi cu îmbrăcatul; aveţi loc destul lîngă mine.» «Într-adevăr, stimată doamnă, tocmai la problema locului mă gîndesc», i-am răspuns eu zăpăcit, nemaiştiind ce vorbesc. Atît doar îmi amintesc că i-am spus, că neînţelegerile dintre soţi au urmări nefaste asupra educaţiei copiilor." Ne-a mai povestit pe urmă cît de repede s-a îmbrăcat, cum şi-a luat picioarele la spinare cu gîndul să-i spună totul şefului, domnului Chodounský; dar că mai întîi s-a dus să prindă niţel curaj şi cînd a ajuns, a ajuns ca ciupercile după ploaie. Între timp fusese pe acolo domnul Stach, care, primind dispoziţiile de la domnul Stern, şeful lui, să lovească în domnul Chodounský, îi spusese acestuia ce fel de subaltern are în biroul lui de detectivi particulari. La rîndul

sia, domnul Chodounský n-a găsit altceva mai bun de făcut decît să trimită repede după soția domnului Stendler, ca să se răfuiască ea cu el și să-l învețe minte ce înseamnă să fie trimis undeva în misiune oficială și dumnealui să fie găsit în flagrant delict de concurență. „De atunci — ne-a spus domnul Stendler — fiindcă veni vorba, am capul și mai lunguieț..."

— Ei, jucăm pe cinci sau pe zece? Și reluară jocul.

Trenul opri în gara Mošon. Era seară și nimeni n-avea voie să coboare din vagoane.

Cînd trenul se puse din nou în mișcare, dintr-un vagon răsună un glas puternic ce voia să acopere parcă duduitul roților. În atmosfera duioasă a înserării, un ostaș din munții Kašper, intona cu zbierete înfricoșătoare, un imn de laudă nopții liniștite care se apropia de pusta ungară:

„Gute Nacht! Gute Nacht!
Allen Müden sei's gebracht.
Neight der Tag sich still zu Ende,
Ruhen alle fleiss' gen Hände
Bis der Morgen ist erwacht.
Gute Nacht! Gute Nacht!" [1]

---

[1] Noapte bună! Noapte bună!
Pe la case se adună
Lin se apropie ziua de-asfințit,
Mîinile vrednice truda au sfîrșit.
Pînă zorii se răzbună,
Noapte bună! Noapte bună! (Germ.)

— *Halt's Maul, du Elender !*[1], îl întrerupse cineva pe sentimentalul cîntăreț, care amuți.

După care fu smuls de la fereastră.

Vrednicele mîini nu se odihniră, însă, pînă în zori. La fel ca pretutindeni în tren, la lumina slabă a lumînărilor, și aci, la lumina unei lămpițe cu gaz, atîrnată în perete, se juca jocker și, ori de cîte ori intra mesa cîte unul cînd se dădeau cărțile, Švejk declara că acesta este cel mai cinstit dintre jocuri, deoarece fiecare poate să schimbe cîte cărți poftește.

— La jocker — susținea Švejk — trebuie să ridici numai asul și șeptarul, pe urmă poți să renunți. Nu mai ești obligat să iei alte cărți. Dacă vrei s-o faci, o faci pe riscul tău.

— Hai să tragem o dușcă, propuse Vaněk, în aprobarea tuturor.

— Șapte roșu, anunță Švejk, tăind cartea. Cîte un bănuț fiecare și cîte patru cărți. Faceți jocul, să ne alegem cu ceva.

Și pe fețele tuturora se citea atîta mulțumire, de parcă nici n-ar fi fost vorba de război, iar ei s-ar fi aflat nu într-un tren care-i ducea pe front, spre mari bătălii și masacre sîngeroase, ci undeva într-o cafenea din Praga, la masa de joc.

— Nu mi-aș fi închipuit — observă Švejk după încheierea unei partide — că jucînd la întîmplare și schimbînd toate cărțile, o să-mi pice asul. Cre-

---

[1] Tacă-ți fleanca, nefericitule ! (Germ.)

deați că mă dați gata cu riga? Ehei, cu asul meu fac harcea-parcea orice rege.

Și în timp ce în vagon regele era tăiat cu asul, departe pe front, regii se tăiau între ei cu ajutorul supușilor.

În vagonul comandamentului, unde se aflau ofițerii batalionului de marș, domnea de la începutul călătoriei o tăcere ciudată. Cei mai mulți ofițeri erau cufundați în lectura unei cărțulii legate în pînză și avînd titlul: *Die Sünden der Väter*[1], roman de Ludwig Ganghofer[2], cu toții țineau deschisă cartea la pagina 161. Căpitanul Sagner, comandantul batalionului, stătea în picioare lîngă fereastră și avea în mînă aceeași cărticică, deschisă tot la pagina 161. Privea peisajul și se gîndea cum să expună, cît mai pe înțeles, ce anume trebuiau să facă ofițerii cu această carte. De altfel acesta era un lucru strict secret.

Între timp, ofițerii își spuneau în gînd că colonelul Schröder înnebunise de-a binelea.

E drept, cam într-o ureche era el de mai multă vreme; dar nimeni nu se aștepta ca scrînteala să izbucnească deodată. Înainte de plecarea trenului îi chemase la ultimul *besprechung*. Cu acest prilej le adusese la cunoștință că urmau să capete cu toții cîte un exemplar din cartea *Die Sünden der Väter*

---

[1] Păcatele părinților (germ.).

[2] Scriitor german (1855—1920), autor a unor mult gustate romane și povestiri.

de Ludwig Ganghofer și că volumele fuseseră trimise la cancelaria batalionului.

— Domnilor — le spusese colonelul, cu un aer foarte misterios — să nu uitați niciodată de pagina 161 !

Dar cu toată lectura atentă a acestei pagini, ofițerii nu reușiră să tragă nici o concluzie. Era vorba de o oarecare Marta, care se apropia de o masă de scris, scotea din sertar textul unui rol dintr-o piesă și filozofa cu glas tare cum că publicul trebuie să participe la durerea eroului. Pe urmă, tot la aceeași pagină, apărea un oarecare Albert, care încerca mereu să fie spiritual, glumeț... Toate acestea rupte de acțiunea necunoscută care preceda, păreau atît de lipsite de sens încît, de furie, locotenentul Lukáš își sfărîmă între dinți țigaretul.

— A înnebunit boșorogul, își ziceau cu toții. S-a isprăvit cu el. Acum e sigur că are să fie transferat la Ministerul de Război.

Căpitanul Sagner se întoarse de la fereastră, după ce se gîndise bine la ce voia să spună. Nu avea prea mult talent pedagogic, din care pricină îi și trebuise atîta vreme ca să-și alcătuiască în minte planul expunerii despre însemnătatea paginii una sută șaizeci și una.

Înainte de a-și începe expunerea, li se adresă cu *„Meine Herren"*, cum făcea și bătrînul colonel, deși de obicei și chiar înainte de îmbarcarea în tren, le spusese *„Kameraden"*.

— Așadar, *„meine Herren"*, repetă el și începu să le spună că înainte cu o seară primise din partea colonelului instrucțiuni referitoare la pagina 161 din *Sünden de Väter* de Ludwig Ganghofer.

— *Also, meine Herren* — continuă el cu glas solemn — informațiuni strict confidențiale, în legătură cu noul sistem de cifrare a telegramelor pe front.

Cadetul Biegler scoase carnetul de note și creionul și declară cu un zel neobișnuit :

— Sînt gata, domnule căpitan.

Se uitară cu toții la acest imbecil, al cărui zel, cunoscut încă de la școala de gradați, se învecina cu tîmpenia. Intrase voluntar în armată și, cu cel dintîi prilej, după ce se pusese la curent cu originea elevilor, povestise comandantului școlii de gradați cum că strămoșii lui se iscăleau de fapt Biegler von Leuthold și că aveau pe blazon o aripă de cocostîrc cu coadă de pește.

De atunci — elevii îl porecliseră, după blazonul lui, și „Aripa de barză cu coadă de pește" — începuse să fie crunt persecutat, devenind brusc antipatic, deoarece palavrele lui nu prea se potriveau cu negoțul cinstit cu piei de iepuri al tatălui său ; acest romantic entuziast își dădea silința să înghită toată știința militară, se remarca prin sîrguință și prin cunoașterea nu numai a tot ce-l obliga programul de învățămînt, dar și prin aceea că-și împuia capul, din proprie inițiativă, cu studierea pătimașă a lucrărilor de strategie și istoria războaielor, despre care îi plăcea să vorbească și nu renunța pînă cînd

nu era doborît și nimicit. În cercurile ofițerești se socotea cel puțin egal ca valoare cu gradele superioare.

— *Sie, Kadett* — i se adresă căpitanul Sagner — cît timp nu-ți dau voie să vorbești, te rog să taci, fiindcă nimeni nu te-a întrebat nimic. De altfel, n-am ce spune, ești un militar grozav de deștept. Eu îți aduc la cunoștință informații strict secrete și dumneata găsești cu cale să le notezi în carnetul de însemnări. Dacă pierzi carnetul, consiliul de război te mănîncă.

Dar cadetul Biegler mai avea și prostul obicei de a căuta să convingă pe oricine, prin tot felul de scuze, că e bine intenționat.

— Cu respect vă raportez, domnule căpitan — răspunse el — că în cazul unei eventuale pierderi a carnețelului, nimeni n-ar desluși ce-am scris, deoarece stenografiez și nimeni n-ar putea înțelege prescurtările mele. Folosesc stenografia engleză.

Cu toții îi aruncară niște căutături disprețuitoare; căpitanul Sagner dădu din mînă plictisit și-și continuă expunerea.

— Am amintit, așadar, de noua metodă de cifrare a telegramelor pe front; dacă cumva nu sînteți lămuriți pentru ce anume v-a fost recomandat din romanul lui Ludwig Ganghofer *Die Sünden der Väter*, tocmai pagina 161, atunci aflați, domnilor, că aici se află cheia pentru noua metodă de descifrare care intră în vigoare pe baza noii decizii a comandamentului corpului de armată, pe lîngă care sîntem ata-

ţaţi. După cum ştiţi, pe front există mai multe metode de descifrare a comunicărilor importante. Cea mai nouă, pe care o folosim noi, este metoda prin completare. O dată cu intrarea în vigoare a acestei metode, se anulează din oficiu cifrurile şi instrucţiunile privitoare la descifrarea lor, primite săptămîna trecută de la comandamentul regimentului.

— *Erzherzog-Albrecht-System*, bolborosi pentru sine zelosul cadet Biegler! 8922 — R, preluat din metoda lui Gronfeld.

— Noul sistem este foarte simplu, răsună în tot vagonul glasul căpitanului. Am primit personal de la domnul colonel volumul doi şi informaţiile corespunzătoare.

— Dacă, de pildă, am avea de primit ordinul: *„Auf Kote 228, Maschinengewehrfeuer links richten"*, ni se va trimite, domnilor, următorul mesaj cifrat: *„Sache - mit - uns - wir - auf - sehen - in - die - versprachen - die - Martha - wir - den - wir - Dank - wohl - Regiekollegium - Ende - wir - versprachen - wir - gebessert - versprechen - wirklich - denke - Idee - ganz - herrscht - Stimme - letzten"*. Aşadar, foarte simplu, fără nici o complicaţie inutilă. De la comandament, prin telefon la batalion; de la batalion, tot prin telefon la companie. Imediat ce primeşte acest mesaj, comandantul îl descifrează în modul următor: ia volumul *Die Sünden der Väter*, deschide la pagina 161 şi începe să caute la pagina 160, de sus în jos, cuvîntul *„Sache"*. Poftiţi, domnilor, cuvîntul *„Sache"* apare pentru prima oară la

pagina 160 unde este al 52-lea cuvînt; așadar se caută în pagina vecină, 161, a 52-a literă, citind de sus. Observați că este litera „A". Cuvîntul următor în mesaj este *„mit"*. La pagina 160, în rîndul al șaptelea există cuvîntul care la pagina 161 corespunde literei „u". Apoi urmează în mesaj „uns"; asta înseamnă, fiți atenți, vă rog, al 88-lea cuvînt care corespunde cu a 88-a literă din pagina vecină 161, care este „f". Am descifrat deci cuvîntul *„auf"*. Și așa mai departe pînă cînd descifrăm ordinul: „Asupra cotei 228, dirijați focul mitralierelor spre stînga". După cum vedeți, domnilor, foarte ingenios, simplu și imposibil de descifrat fără cheia care este: pagina 161 din cartea lui Ludwig Ganghofer, *Die Sünden der Väter*.

Ofițerii priveau tăcuți nefericitele pagini și păreau vădit contrariați. După un moment de liniște, tăcerea fu deodată întreruptă de strigătul deznădăjduit al cadetului Biegler:

— *Herr Hauptmann, ich melde gehorsam, Jesus Maria! Es stimmt nicht!*[1]

Și, într-adevăr, lucrurile erau foarte misterioase. Oricît s-ar fi trudit, nimeni în afară de căpitanul Sagner nu găsea la pagina 160 cuvintele și literele cu care începea cheia la pagina 161.

— *Meine Herren*, bîigui căpitanul Sagner, după ce se convinse că strigătul desperat al cadetului Biegler exprima un adevăr incontestabil. Ce s-a în-

[1] Domnule căpitan, cu respect vă raportez, Doamne Isuse și Maică Precistă! Nu se potrivește de loc! (Germ.)

tîmplat? În exemplarul meu din *Die Sünden der Väter* al lui Ganghofer, există şi în ale dumneavoastră nu există?

— Îmi daţi voie, domnule căpitan? se auzi din nou glasul cadetului Biegler; îmi permit să atrag atenţia că romanul lui Ludwig Ganghofer are două volume. Binevoiţi să vă uitaţi pe copertă: *„Roman in 2 Bänden"*... Noi avem volumul I şi dumneavoastră aveţi volumul II, continuă metodicul cadet Biegler; de aceea e limpede ca lumina zilei că pagina 160 de la noi nu poate să corespundă cu pagina 161 de la dumneavoastră. La noi e cu totul altceva. Primul cuvînt al mesajului descifrat, trebuie să fie la dumneavoastră *„Auf"*, iar nouă ne-a ieşit: *„Heu!"*

Ceea ce îi făcu pe toţi să-şi spună că Biegler nu era în definitiv chiar aşa de tîmpit.

— Eu am primit volumul II de la statul-major al brigăzii, spuse căpitanul Sagner. Trebuie să fie o eroare la mijloc. Domnul colonel a comandat pentru dumneavoastră volumul I. După toate aparenţele — continuă el, ca şi cum lucrurile ar fi fost clare şi sigure şi el le-ar fi cunoscut mai de mult, înainte chiar de a fi ţinut expunerea despre metoda foarte simplă de descifrare — lucrurile s-au încurcat la statul-major al brigăzii. Au uitat să comunice la regiment că e vorba de volumul II, asta-i tot.

În acest timp, cadetul Biegler îi privea pe toţi cu un aer de triumf, iar locotenentul Dub îi şoptea locotenentului-major Lukáš că „Aripa de barză cu

coadă de pește" i-a dat peste nas cum se cuvine căpitanului Sagner.

— Un caz foarte ciudat, domnilor, reluă căpitanul Sagner, dorind să reia discuția, deoarece tăcerea care se așternuse era cam penibilă. Cei de la cancelaria brigăzii sînt niște imbecili.

— Îmi permit să observ — se auzi din nou glasul neobositului cadet Biegler, care voia să-și mai etaleze o dată cunoștințele — că astfel de chestiuni cu caracter secret, strict secret, nu ar trebui să plece de la divizie prin cancelaria brigăzii. O chestiune care privește cele mai confidențiale probleme ale corpului de armată ar putea fi transmisă, printr-o circulară strict confidențială, numai comandanților de divizie, brigăzi sau regimente. Cunosc un sistem de cifru care a fost folosit în războaiele pentru cucerirea Sardiniei și Savoiei, în campania anglo-franceză din Crimeea și Sevastopol, în timpul răscoalei boxerilor din China și în ultimul război ruso-japonez. Acest sistem a fost dus mai departe...

— Puțin ne pasă nouă de toate astea, cadet Biegler, îi curmă vorba cu un ton disprețuitor și dezgustat căpitanul Sagner. Un lucru e sigur: sistemul, despre care v-am vorbit eu, este nu numai unul dintre cele mai bune, dar putem spune chiar că este imbatabil. Toate serviciile de contraspionaj ale dușmanilor noștri se vor dovedi neputincioase. Chiar dacă și-ar pune gheață la cap, tot n-ar putea desluși mesajele noastre cifrate. E un sistem cu totul nou. Aceste cifruri n-au precedent.

Zelosul cadet Biegler tuşi cu subînţeles.

— Îmi îngădui, domnule căpitan, să vă atrag atenţia asupra cărţii lui Kerickhoff, despre codurile cifrate militare. Oricine îşi poate comanda cartea la Editura Dicţionarului Ştiinţific-Militar. Acolo, domnule căpitan, puteţi găsi descrisă foarte bine metoda despre care ne-aţi vorbit. Inventatorul ei este colonelul Kircher, care a slujit pe vremea lui Napoleon I în armata saxonă. *Metoda cuvintelor cifrate* de Kircher, domnule căpitan. Fiecare cuvînt din mesaj este explicat în pagina vecină, cu ajutorul cheii. Această metodă a fost perfecţionată de locotenentul-major Fleissner în cartea *Handbuch der militärischen Kryptographie*, pe care oricine şi-o poate procura de la Editura Academiei Militare din Wiener-Neustadt. Poftiţi, domnule căpitan.

Cadetul Biegler cotrobăi puţin în servietă, scoase cartea despre care amintise şi continuă :

— Fleissner dă acelaşi exemplu, fiţi, vă rog, amabili şi vă convingeţi cu toţii. Acelaşi exemplu pe care l-am auzit.

Mesajul : *„Auf Kote 228 Maschinengewehrfeuer links richten"*.

Cheie : „Ludwig Ganghofer, *Die Sünden der Väter. Zweiter Band.*"

Şi citiţi, vă rog, mai departe. Cifrul : *„Sache - mit - uns - das - wir - auf - sehen - in - die - versprachen - die - Martha..."* şi aşa mai departe. Exact ce-am auzit acum o clipă.

Unei dovezi atît de zdrobitoare nu i se mai putea aduce nici un fel de contraargument. Mucosul de „Aripă de barză cu coadă de pește“ avea dreptate.

Vreun domn general de la statul-major al armatei își ușurase, probabil, misiunea. Descoperise, se vede, cartea lui Fleissner despre codurile cifrate militare și de aici tot pocinogul.

În tot acest timp se putea vedea că locotenentul-major Lukáš e pradă unui mare zbucium sufletesc. Își mușcă buzele, voi să zică ceva, dar pînă la urmă se răzgîndi și spuse cu totul altceva decît avusese de gînd :

— Nu trebuie să facem din asta chiar așa o tragedie, observă el încurcat. Cît am stat în cantonament la Bruck, pe Litava, s-au schimbat mai multe sisteme de descifrare a mesajelor. Pînă să ajungem pe front, se vor găsi, puteți să fiți siguri de asta, alte sisteme noi, dar, după părerea mea, pe cîmpul de luptă nu-i vreme pentru dezlegarea unor asemenea criptograme. Pînă să descifrezi mesajul, ia de unde nu-i compania, batalionul, chiar brigada. Fleacurile astea n-au nici un folos practic !

Căpitanul Sagner încuviință din cap cu vădită nemulțumire.

— În practică — spuse el — cel puțin din propria mea experiență de pe frontul sîrbesc, vă pot confirma că nimeni n-a avut vreme să descifreze mesaje. Nu vreau să spun că cifrul n-ar avea însemnătate în cazul unei perioade de ședere mai îndelungată în tranșee, cînd ne-am îngropat în pămînt și trebuie

să așteptăm. Dar că sistemele se schimbă e iarăși adevărat.

Căpitanul Segner bătea în retragere pe toată linia.

— O mare parte din vină pentru faptul că statele-majore folosesc astăzi în tot mai mică măsură mesajele cifrate pe front, o poartă telefoanele de campanie, care nu sînt precise și nu reproduc limpede fiecare silabă în parte, mai ales în timpul tirului de artilerie. Nu se aude nimic și din cauza asta se creează un haos.

O clipă amuți.

— Zăpăceala, domnilor, este tot ce poate fi mai rău pe front, adăugă apoi, cu un aer profetic și iar tăcu.

— Dintr-o clipă în alta, *meine Herren* — reluă după un răstimp, privind pe fereastră — ajungem la Raab. Trupa primește cîte o sută cincizeci de grame de salam unguresc de cap și jumătate de oră repaus !

Se uită pe itinerar :

— La orele 4,12 plecarea. La 13,58 toată lumea în vagoane. Așadar, se coboară pe companii. Mai întîi a unsprezecea, și așa mai departe. *Zugsweise, Direktion Verpflegsmagazin nr. 6* [1]. De serviciu în timpul distribuirii, cadet Biegler !

Se uitară cu toții la cadetul Biegler cu o privire din care se citea : „Ehei, puștiule, nu te vedem bine : militărie ți-a trebuit !"

---

[1] Pe companii, spre magazia de aprovizionare nr. 6 (germ.).

Dar zelosul cadet Biegler scoase numaidecît din servietă o coală de hîrtie și rigla și începu să liniezc. Împărți coala pe companii de marș și ceru fiecărui comandant în parte să-i comunice efectivul companiilor respective. Nici unul nu cunoștea, însă, situația pe dinafară și nu izbuti să dea cadetului Biegler decît niște cifre destul de vagi, după datele aproximative din carnetele lor de însemnări.

În desperare de cauză, căpitanul Sagner începuse să răsfoiască între timp *Păcatele părinților* și, în clipa cînd trenul se opri în gara Raab, închise cartea cu zgomot și făcu remarca :

— Nu scrie rău Ludwig Ganghofer ăsta !

Locotenentul-major Lukáš o zbughi cel dintîi din vagonul comandamentului și se îndreptă grăbit spre vagonul în care se afla Švejk.

Švejk și ceilalți încetaseră de mult jocul, iar Baloun, ordonanța locotenentului Lukáš, suferea din nou atît de crunt de foame, încît începuse să uite de disciplina militară și să spună că știe el prea bine cu ce se îndoapă domnii ofițeri. E mai rău ca pe vremea robotei, zicea. Înainte vreme, în militărie nu era așa. După cum știa de la bunicu-său, în războiul din șaizeci și șase ofițerii au împărțit cu ostașii găina și pîinea. Văicărelile și blestemele lui nu mai conteniră, pînă cînd, în cele din urmă, Švejk găsi cu cale să laude situația din armată, în războiul actual :

— Ei, da' tînăr mai trebuie să fie bunicul tău, observă el foarte prietenos, cînd intrară în Raab. Aşa de tînăr că nu poate să-şi aducă aminte decît de războiul din '66. Da, cunosc eu pe unu, Ronovský, avea un bunic care a fost în Italia încă pe timpul robotei, a făcut acolo doisprezece ani de militărie şi s-a întors acasă caporal. Nu avea unde munci şi bunicul de care vă spun l-a luat pe taică-său să muncească la el. Într-un rînd s-au dus la clacă să încarce buşteni şi un buştean — după cum povestea bunicul, care făcea slujbă la taică-său — era aşa de greu că nu puteau nici măcar să-l mişte din loc... cînd a văzut şi a văzut şi-a zis: „Să-l lăsăm dracului, aici, doar n-o să ne rupem şalele de dragul lui". Pădurarul, care era pe aproape şi a auzit, a început să zbiere la ei şi să-i ameninţe cu băţul, ca musai să încarce buşteanul. Bunicul lui Ronovský i-a răspuns doar atît: „Ascultă mă, mardeiaşule, eu sînt om cu milităria făcută..." Şi ce să vezi: peste o săptămînă a căpătat ordin de chemare şi a trebuit să plece din nou în Italia, unde a mai stat zece ani şi de unde scria mereu acasă că la înapoiere are să-l pocnească pe pădurar cu securea în cap. Ghinionul lui că, între timp, pădurarul a murit.

În uşa vagonului se ivi locotenentul-major Lukáš:

— Ia vino încoa', Švejk — spuse el — lasă balivernele dumitale şi vino să mă lămureşti într-o chestiune.

— La ordin, să trăiţi, domnule *oberlaitnant*!

Locotenentul-major Lukáš îl trase pe Švejk într-o parte și privirile cu care-l săgeta erau foarte bănuitoare.

În timpul expunerii căpitanului Sagner, care se terminase cu binecunoscutul fiasco, locotenentul-major Lukáš ajunsese la anumite concluzii de detectiv, care nu-i dăduseră de altfel prea mult de furcă, deoarece, cu o zi înainte de plecare, Švejk îi raportase: „Domnule *oberlaitnant*, la batalion sînt niște cărți pentru domnii *laitnanți*. Le-am adus de la *regimentskanzlei*."

De aceea, cînd trecură peste linia a doua și ajunseră în spatele unei locomotive neîncălzite care aștepta de o săptămînă un tren cu muniții, locotenentul-major Lukáš îl întrebă direct, fără ocolișuri:

— Ascultă, Švejkule, cum a fost cu cărțile?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că e o poveste cam lungă, și dumneavoastră binevoiți întotdeauna să vă pierdeți răbdarea cînd vi le spun toate cu de-amănuntul. Ca atunci, de pildă, cînd ați vrut să-mi dați o palmă, pentru că ați rupt hîrtia în care era vorba de împrumutul de război, și eu v-am spus că am citit o dată într-o carte, că înainte vreme, în timp de război, oamenii trebuiau să plătească impozit pe ferestre: cîte douăzeci de bănuți de fiecare fereastră; și pe gîște...

— Apoi așa, Švejkule, nu mai isprăvim niciodată, i-o reteză locotenentul-major continuînd interogatoriul și fiind foarte atent să nu scape o vorbă despre lucrurile strict confidențiale pe care le auzise, pen-

tru ca nătărăul de Švejk să nu-i facă iar vreo boroboață.

Îl cunoști pe Ganghofer ?

— Ce meserie are ? întrebă Švejk plin de interes.

— E un scriitor german, tîmpitule, răspunse locotenentul-major Lukáš.

— Vă jur pe legea mea, domnule *oberlaitnant* — spuse Švejk cu o expresie de martir — că nu cunosc nici un scriitor german, personal. Personal n-am cunoscut decît o singură dată un scriitor ceh ; îi zicea Ladislav Hajek și era din Domažlice. Era redactor la *Lumea animalelor* și i-am vîndut odată o spurcăciune de cotarlă, pe care i-am dat-o drept rasă pură. Era un om tare vesel și cumsecade. Venea mereu la o cîrciumă unde-mi citea povești triste, de care ne tăvăleam de rîs ; numai el plîngea și ne cinstea pe urmă pe toți, și noi trebuia să cîntăm : „Pridvorul din Domažlice, e frumos-frumos vopsit ; cel care-l vopsi — se zice — multe fete a iubit... Din păcate nu mai este, l-a-nghițit de mult pămîntul."

— Unde te trezești, Švejkule, la teatru ? Zbieri ca un cîntăreț de operă, îl întrerupse speriat locotenentul-major Lukáš, în timp ce Švejk intona ultimele cuvinte : „Din păcate nu mai este, l-a-nghițit de mult pămîntul". Nu asta te-am întrebat. Am vrut numai să știu dacă ai băgat de seamă că erau de Ganghofer cărțile despre care mi-ai amintit. Și acu răspunde-mi ce s-a întîmplat cu ele, ai înțeles ? izbucni furios locotenentul-major.

— Cu care? Cu alea pe care le-am adus la batalion de la *regimentskanzlei?* întrebă Švejk. Să trăiţi, domnule *oberlaitnant*, chiar de ăla erau scrise de care m-aţi întrebat dacă-l cunosc. Ştiţi, am primit atunci o telefonogramă, direct de la *regimentskanzlei*. Voiau de fapt să trimită cărţile la *batalionskanzlei*, dar acolo nu era nimeni, nici măcar *dienstführenderul*[1], se vede că erau cu toţii la cantină, fiindcă se pleca pe front şi nimeni nu putea să ştie dacă are să mai aibă vreodată prilejul să meargă la cantină. Şi aşa cum vă spuneam, domnule *oberlaitnant*, dumnealor şedeau acolo, şedeau şi beau şi telefonul zbîrnîia pe la toate companiile şi nimeni nu răspundea nicăieri! Dat fiind că dumneavoastră mi-aţi ordonat să rămîn de planton la telefon, pînă o să fie repartizat pentru treaba asta telefonistul Chodounský, am rămas acolo şi am aşteptat pînă mi-a venit şi mie rîndul. Cei de la *regimentskanzlei* înjurau că nu răspunde nimeni la telefon şi că ei au de transmis o telefonogramă în care se spune că *marşbatalionskanzlei* trebuie să ridice de la *regimentskanzlei* nişte cărţi pentru domnii ofiţeri de la *marşbatalion*. Şi cum ştiu, domnule *oberlaitnant*, că în armată trebuie să se lucreze repede, am telefonat numaidecît la *regimentskanzlei* că mă duc personal să ridic cărţile, ca să le duc la *batalionskanzlei*. Acolo, mi-au dat o raniţă mare, pe care cu chiu cu vai am cărat-o pînă la noi, la *kompaniekanzlei*, unde m-am ui-

---

[1] Caporalul de serviciu (germ.).

tat şi eu prin cărţi. Şi să vedeţi ce mi-am zis. *Regimentsfeldwebelul* de la *regimentskanzlei* mi-a spus că cei de la batalion ştiu din telefonogramă ce au de făcut cu cărţile şi care volum anume trebuia ales. Ştiţi, cărţile erau în două volume. Primul volum separat, al doilea separat. De cînd mă ştiu n-am rîs cu atîta poftă, că doar în viaţa mea am citit destule cărţi, dar niciodată n-am început să citesc ceva de la volumul doi. Şi dumnealui îmi şi repeta : „Uite — zicea — aici ai volumul întîi, aici volumul doi. Ştiu ei, domnii ofiţeri, care din ele trebuie să-l citească." Mi-am zis în gînd că s-au îmbătat cu toţii, pentru că eu ştiu una şi bună : că atunci cînd ai de citit o carte, un roman ca acela pe care l-am adus, *Sünden der Väter*, că ştiu şi eu nemţeşte, apoi trebuie să începi cu primul volum, că doar nu sîntem ovrei ca să citim de-andoaselea. De aceea v-am şi întrebat pe dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, la telefon, atunci cînd v-aţi întors de la cazinou şi v-am raportat despre cărţile acelea, dacă nu cumva, în armată, s-a schimbat socoteala şi cărţile se citesc în altă ordine, mai întîi volumul doi, şi pe urmă volumul întîi. Şi dumneavoastră mi-aţi spus că trebuie să fiu beat ca un porc, dacă nu ştiu nici măcar că la rugăciune se spune întîi „Tatăl nostru" şi pe urmă „amin". Ce s-a întîmplat, nu vă simţiţi bine, domnule *oberlaitnant ?* întrebă Švejk mirat, văzînd că locotenentul Lukáš se face alb ca varul şi se sprijină pe tamponul locomotivei.

Obrazul palid al locotenentului nu trăda nici urmă de răutate. Era mai degrabă expresia unei mari deznădejdi.

— Spune... spune mai departe, Švejkule... acum e totuna, mi-e bine...

— Şi cum vă spuneam — răsună dulce glasul lui Švejk, în spatele locomotivei părăsite — eu eram de aceeaşi părere. Într-o zi am cumpărat o carte de aventuri despre banditul Rózsa Šavaň din pădurea Bakony, din care tot aşa lipsea prima parte, pe care a trebuit s-o ghicesc şi pot să vă spun că nici într-o carte cu bandiţi nu te poţi descurca fără volumul întîi. Aşa că am înţeles repede că nu se poate ca domnii ofiţeri să înceapă a citi volumul doi şi pe urmă volumul unu, şi m-am gîndit că m-aş face de rîs dacă aş comunica la *regimentskanzlei*, că ştiu ei, domnii ofiţeri, *care volum* trebuie să citească. De altfel, domnule *oberlaitnant*, toată povestea asta cu cărţile mi s-a părut cam deocheată şi încurcată. Eu unu ştiam că, în general, domnii ofiţeri nu prea citesc şi mai cu seamă în timp de război cînd e...

— Tîmpeniile astea păstrează-le pentru dumneata, Švejkule, oftă locotenentul-major Lukáš.

— De altfel, domnule *oberlaitnant*, dumneavoastră ştiţi că eu v-am întrebat numaidecît, la telefon, dacă doriţi amîndouă volumele deodată şi dumneavoastră mi-aţi răspuns, ca şi acum, să păstrez tîmpeniile astea pentru mine, că doar n-o să ne apucăm să mai cărăm şi cărţi după noi. Atunci, mi-am zis că dacă asta e părerea dumneavoastră, cu sigu-

ranţă că şi ceilalţi domni ofiţeri socotesc la fel. L-am întrebat, ca să fiu mai sigur, şi pe Vaněk al nostru, că ştiu că are destulă experienţă de front şi el mi-a spus că la început domnii ofiţeri credeau că războiul e o jucărie şi şi-au luat cu dînşii pe front toată biblioteca, cum se obişnuieşte în vilegiatură. Unii au căpătat chiar în dar de la doamnele arhiducese, operele complete ale multor poeţi, aşa că ţucălarii se cocoşau sub povara lor şi blestemau ziua cînd s-au născut. Dar Vaněk mi-a spus că, de fapt, cărţile n-au fost de nici un folos pentru fumători deoarece hîrtia, deşi era foarte frumoasă, era prea groasă, aşa că la privată omul îşi nenorocea, să-mi fie cu iertare, tot curul cu acele poezii. De citit n-aveau vreme, fiindcă trebuiau să fugă, mereu, aşa că le azvîrleau cît colo: pe urmă s-a şi împămîntenit obiceiul ca, de îndată ce se auzea un bombardament, ţucălarul să se descotorosească urgent de toate cărţile distractive. Aşa că după toate astea, am vrut să aflu şi părerea dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, şi cînd v-am întrebat la telefon ce să fac cu cărţile, dumneavoastră mi-aţi răspuns că mie cînd îmi intră ceva în căpăţînă, nu mă las pînă nu mă aleg cu una peste bot. Văzînd, care va să zică, cum stau lucrurile, domnule *oberlaitnant*, am dus la *batalionskanzlei numai primul volum* din roman, iar volumul al doilea l-am lăsat provizoriu la noi la *kompaniekanzlei*. Eu voiam numai binele, domnule *oberlaitnant*: mi-am zis că după ce domnii ofiţeri vor citi volumul întîi, li se va împărţi şi volumul al

doilea, ca la bibliotecă, dar deodată, pe neașteptate, a venit ordinul de plecare și o telefonogramă pe întregul batalion cum că tot ce este de prisos trebuie predat numaidecît la *regimentsmagazin*. Atunci l-am întrebat și pe domnul Vaněk dacă nu socotește ca lucru de prisos, volumul al doilea din roman și mi-a spus că de cînd cu experiența tristă din Serbia, din Galiția și din Ungaria, nici un fel de cărți distractive nu se mai cară pe front și că numai cutiile acele de prin orașe în care se adună ziarele vechi pentru ostași sînt de folos fiindcă în ziare se poate răsuci bine tutunul sau fînul uscat pe care-l fumează ostașii în tranșee. Volumul întîi din roman a fost împărțit domnilor ofițeri, la batalion, iar volumul doi l-am dus la magazie.

Și după ce tăcu o clipă, continuă :

— Acolo în magazie, domnule *oberlaitnant* sînt tot felul de lucruri : chiar și cilindrul cu care s-a încorporat capelmaistru din Budějovice.

— Ascultă, Švejkule, am să-ți spun ceva, oftă din rărunchi locotenentul-major Lukáš. Dumneata nici nu-ți dai seama de gravitatea isprăvii dumitale. Mie, unul, mi s-a urît să te mai fac prost. Nici nu există calificative pentru tîmpenia dumitale. Cînd îți spun „tîmpit", înseamnă că sînt foarte bun. Ai săvîrșit un lucru îngrozitor, atît de îngrozitor încît cele mai înfiorătoare crime pe care le-ai săvîrșit, de cînd te cunosc, sînt un fleac, o adevărată floare la ureche pe lîngă această ultimă ispravă... Oh, Švejkule, dacă ai ști ce ai făcut... Dar dumneata n-ai s-o

ştii niciodată... Şi dacă cumva ar veni vorba vreodată de cărţile acelea, să nu îndrăzneşti să trăncăneşti că eu ţi-aş fi spus la telefon ca volumul doi să-l... Auzi, dacă se întîmplă vreodată să vie vorba cum a fost cu volumul unu şi cu volumul doi, dumneata te faci că nu auzi. Nu ştii nimic, n-ai habar de nimic, nu-ţi aminteşti de nimic. Nu cumva să-ţi treacă prin minte să mă vîri în vreo încurcătură, păcăto...

Glasul locotenentului-major Lukáš era stins, ca al unui om bolnav scuturat de friguri. Švejk folosi clipa de tăcere care se aşternuse, pentru a pune o întrebare nevinovată :

— Mă iertaţi, vă rog cu respect, domnule *oberlaitnant*, dar de ce, mă rog n-am să aflu niciodată de grozăvia pe care am săvîrşit-o ? Eu, domnule *oberlaitnant*, numai de aceea am îndrăznit să vă întreb, pentru ca pe viitor să ştiu să mă feresc de astfel de lucruri că, nu-i aşa, se spune că omul din greşală învaţă, ca turnătorul Adamec, de la fabrica Daněk, care din greşală a băut acid clorhidric...

N-apucă însă să termine, că locotenentul-major Lukáš îi reteză pilda cu aceste cuvinte :

— Nu-ţi explic nimic, nătărăule ! Marş la vagon şi spune-i lui Baloun că pînă om ajunge la Budapesta să-mi aducă la comandament o chiflă şi pateul de ficat din valiză, împachetat în staniol. Pe urmă să-i spui lui Vaněk că e un imbecil. De trei ori i-am cerut să-mi dea efectivul exact al trupei şi astăzi,

cînd mi-a trebuit, n-am avut la îndemînă decît vechea situație, de săptămîna trecută.

— *Zu Befehl, Herr Oberlaitnant*[1], urlă Švejk și se îndreptă agale spre vagonul lui.

Plimbîndu-se printre șine, locotenentul-major Lukáš își spunea : „Ia uite, în loc să-i fi dat cîteva perechi de palme, am stat și am vorbit cu el, cum aș fi făcut-o cu un vechi prieten".

Švejk urcă în vagonul lui cu un aer grav. Simțea un respect deosebit față de propria-i persoană. Doar nu se întîmplă în fiecare zi să săvîrșești o ispravă așa de înfricoșătoare, încît nici să n-ai voie măcar să afli ce-ai făptuit.

*

— Domnule *rechnungsfeldwebel* — spuse Švejk după ce se așeză la locul lui — domnul *oberlaitnant* Lukáš pare a fi astăzi într-o dispoziție grozav de bună. Mi-a spus să vă transmit că sînteți un imbecil, fiindcă de trei ori v-a cerut pînă acum să-i dați situația adevărată a trupei.

— *Herrgott!* sări ars Vaněk. Le arăt eu sergenților... Eu sînt vinovat că derbedeii ăștia își fac de cap și nu-mi trimit situația exactă a grupelor ? De unde să scot eu situația, din burtă ? N-am ce zice, bine mai merg lucrurile în compania noastră ! Așa ceva nu se poate întîmpla decît la marșcompania a unsprezecea. Am știut eu, am fost sigur. Nu m-am

[1] La ordin, domnule locotenent-major (germ.).

îndoit o clipă că la noi trebuie să fie debandadă. Într-o zi lipsesc la bucătărie patru porţii, a doua zi apar trei în plus. Barem dacă nătărăii ne-ar anunţa, să ştiu şi eu cînd intră vreunul în spital. Chiar luna trecută l-am dus pe unu Nikodem la spital şi abia la soldă am aflat că dumnealui a murit la Budějovice, de ftizie galopantă. Dar raţiile lui s-au ridicat în continuare. Am ridicat şi o tunică, dar Dumnezeu mai ştie pe unde o fi... Ca pînă la urmă tot mie să-mi mai facă mustrări domnul *oberlaitnant* că sînt un imbecil cînd, vezi bine, nu-i în stare să puie ordine în compania lui.

Plutonierul contabil Vaněk umbla nervos, de colo pînă colo, prin vagon:

— Să fiu eu *kompaniekommandant*, toate ar zbîrnîi! Aş şti ce face fiecare ostaş! Gradaţii ar trebui să-mi înainteze de două ori pe zi efectivul trupei. Dar gradaţii nu fac nici cît o ceapă degerată! Şi cel mai afurisit e sergentul Zyka. Numai glumele şi snoavele-s de capul lui, dar cînd îi atrag atenţia că Kolařík a fost detaşat la aprovizionare, dumnealui îmi raportează a doua zi acelaşi efectiv, ca şi cînd Kolařík ar trîndăvi mai departe la companie, în grupa lui. Şi asta se întîmplă în fiecare zi... da' de spus despre mine se spune că sînt un imbecil... Păi aşa nu-şi poate cîştiga prieteni domnul *oberlaitnant*. *Rechnungsfeldwebelul* companiei nu-i un fruntaş oarecare, cu care oricine poate să-şi şteargă...

Baloun, care ascultase cu gura căscată, completă în locul lui Vaněk frumosul cuvînt pe care acesta

nu apucase să-l rostească, încercînd, probabil, pe această cale să intre și el în vorbă.

— Dumneata să-ți ții gura, i-o reteză scurt plutonierul de ață.

— Ascultă Baloun, se auzi Švejk. Ție am a-ți transmite din partea domnului *oberlaitnant*, să-i aduci... cînd om ajunge la Budapesta, o chiflă și pateul de ficat pe care îl are jos, în valiză, învelit în staniol.

Uriașul Baloun lăsă să-i atîrne, lipsite de vlagă, mîinile lungi ca de cimpanzeu, își plecă grumazul și rămase așa, o bucată de vreme.

— Nu-l mai am, îngăimă el cu glasul sugrumat de deznădejde, privind țintă dușumeaua murdară a vagonului.

Nu-l mai am... — repetă el, în răstimpuri — eu... eu am crezut... înainte de plecare l-am despachetat... L-am mirosit... să văd dacă nu s-a stricat... L-am gustat, strigă deodată deznădăjduit, și cu atîta sinceritate, încît toți înțeleseră ce se întîmplase.

— L-ai înghițit cu staniol cu tot, se opri în fața lui plutonierul de administrație Vaněk, încîntat că nu mai trebuie să-și apere punctul de vedere, după care el n-ar fi singurul imbecil, așa cum îi trimisese vorbă locotenentul-major și că pricina instabilității efectivului își are rădăcini mai adînci în alți imbecili ; era fericit că discuția intrase acum pe alt făgaș, învîrtindu-se în jurul veșnicului nemîncat Baloun, în jurul noului și tragicului eveniment. Vaněk avea o poftă grozavă să-i spună lui Baloun cîteva cu-

vinte usturătoare, și bine țintite, dar fu împiedicat de bucătarul ocultist Jurajda care lăsînd deoparte cartea lui preferată, traducerea străvechiului tom indian *Pragnâ — Paramitâ*, se întoarse spre nefericitul Baloun, nimicit cu totul sub povara destinului.

— Baloun, ar trebui să veghezi singur asupra dumitale, ca să nu-ți pierzi încrederea în propria-ți persoană și în soartă. N-ar trebui să-ți însușești ceea ce se cuvine altora. Ori de cîte ori te afli în fața unei probleme asemănătoare, pe care ai înfulecat-o, pune-ți întrebarea: „În ce raport se află față de mine pateul de ficat?"

Švejk socoti cu cale să întregească această meditație cu un exemplu practic:

— Ții minte, Baloun, că nu de mult, chiar tu mi-ai spus că la voi acasă are să se taie porcul, au să facă afumături și că imediat ce-om ajunge la destinație și ai să știi numărul poștei militare, ai tăi au să-ți trimită o șuncă întreagă. Închipuie-ți acum că cei de la *feldpost* ar trimite șunca la companie; și că fiecare dintre noi, împreună cu domnul *rechnungsfeldwebel*, am tăia la început cîte o bucățică, așa de gustare, și că ne-ar place și apoi am tăia altă bucățică și pe urmă încă o bucățică, pînă ce din șunca ta s-ar alege ce s-a ales dintr-un cunoscut de-al meu, Kozel, care era factor poștal. I se măcinau oasele așa că mai întîi i-au tăiat piciorul de la fluier, pe urmă de la genunchi, pe urmă coapsa, și dacă n-ar fi murit la vreme, l-ar fi tăiat tot în bucățele, așa cum se întîmplă cînd ascuți un creion cu mina ruptă.

Inchipuie-ţi, care va să zică, Baloun, că noi ţi-am înghiţi toată şunca, aşa cum ai înghiţit tu pateul de ficat al domnului *oberlaitnant*.

Uriaşul Baloun îi privea pe toţi, cu o nespusă durere.

— Numai datorită mie — se adresă plutonierul de aţă lui Baloun — ai rămas ordonanţă la domnul *oberlaitnant*. Trebuia să fii transferat la sanitari şi să cari rănitii după *Gefecht* [1]. La trecătoarea Dukla, sanitarii noştri s-au dus de trei ori după un *Fähnrich* [2] rănit, care se alesese cu un *Bauchschuss* [3] lîngă sîrma ghimpată, şi au rămas cu toţii acolo, cu cîte un *Kopfscuss* [4]. Abia a patra echipă a reuşit să-l aducă, da' pînă să ajungă cu el la *Hilfsplatz* [5] *Fähnrich*-ul s-a curăţat.

Baloun nu se mai putu stăpîni şi izbucni într-un plîns desperat, cu sughiţuri.

— Mă mir că nu ţi-e ruşine, îi spuse Švejk cu dispreţ. Soldat eşti tu ?...

— Ce să fac, eu nu-s făcut pentru armată, se tînguia Baloun. Aşa sînt eu, un hămesit, un nemîncat, fiindcă nu duc o viaţă tihnită. Aşa-i tot neamul nostru. Răposatul tata a pus o dată rămăşag într-o cîrciumă la Protivin că mănîncă la botul calului cincizeci de cîrnaţi şi două pîini mari, şi a cîştigat rămăşagul. O dată, tot la un rămăşag, eu am mîncat patru

---

[1] Atac (germ.).
[2] Stegar (germ.).
[3] Glonte în burtă (germ.).
[4] Glonte în cap (germ.).
[5] Post de prim ajutor (germ.).

gîşte şi două crătiţi cu găluşte cu varză. Cînd sînt acasă, după masa de prînz, mi se năzare întotdeauna să mai gust ceva. Intru în cămară, tai o bucată de carne, trimit după un ulcior cu bere şi înghit două chile de carne afumată. Aveam acasă un argat bătrîn, îi zicea Womela ; totdeauna îmi spunea să fiu cu băgare de seamă, să nu înfulec atîta şi să nu mă îndop, că el îşi aminteşte că bunicu-său i-a povestit o dată ce-a păţit un nesătul ca mine, cînd a venit războiul şi nu s-au făcut opt ani de zile nici un fel de bucate şi pîinea se cocea din paie şi era sărbătoare mare cînd puteau să amestece în lapte cîteva fărîme de brînză, în lipsă de pîine. Şi bietul gospodar, de care vă spuneam, a murit la o săptămînă după ce a dat foametea, fiindcă pîntecele lui nu era învăţat c-o lipsă ca aceea...

Baloun îşi înălţă privirea deznădăjduită.

— Dar eu cred că Dumnezeu pedepseşte numai, da' nu părăseşte omul.

— Dumnezeu a adus flămînzii pe lume şi tot el are grijă de ei, observă Švejk. Legat ai fost o dată, acum ai merita să fii trimis în prima linie ; cînd eram eu ordonanţă la domnul *oberlaitnant*, apăi putea să se bizuie pe mine în toate şi nici nu i-ar fi trecut prin minte că i-aş putea ciordi din raţie. De cîte ori se distribuia ceva mai deosebit, dumnealui îmi spunea : „Păstrează asta pentru dumneata, Švejkule", sau : „Asta nu prea îmi place ; dă-mi şi mie o bucăţică şi cu restul fă ce vrei". Cînd eram la Praga şi mă trimitea după mîncare la restaurant, pentru ca

dumnealui să nu-şi închipuie că porţia e prea mică din cauză că eu i-aş fi mîncat jumătate pe drum, mai cumpăram o porţie din bănuţii mei dacă nu mi se părea de ajuns, numai să se sature domnul *oberlaitnant* şi să nu creadă despre mine cine ştie ce. Într-o zi, însă, m-a dibuit şi de-atunci îi aduceam întotdeauna lista de bucate de la restaurant şi dumnealui îşi alegea. Şi aşa, într-o bună zi şi-a ales o friptură de porumbel umplut. Cînd mă uit mai bine, văd că-mi dă numai jumătate de porumbel. Ce-mi zic ? Domnul *oberlaitnant* are să creadă că cealaltă jumătate am mîncat-o eu, aşa că am mai cumpărat o porţie din banii mei şi i-am adus o fripturică frumoasă, de a mîncat din ea şi domnul *oberlaitnant* Šeba, care în ziua aceea n-avea de mîncare acasă şi picase în vizită la *oberlaitnantul* meu, tocmai la vremea prînzului. Dar în timp ce mînca, numai ce-l aud că spune : Švejk, să nu-mi spui mie că aici e o singură porţie. Nicăieri nu se dă un porumbel întreg la un meniu. Bagă de seamă, dacă fac rost de bani, chiar azi trimit să-mi aducă un prînz de la restaurantul tău ! Hai, spune drept, aşa-i că-i porţie dublă ? Şi m-a pus domnul *oberlaitnant* să mărturisesc acolo, în faţa lui, că mi-a dat bani numai pentru o porţie, neştiind că are să aibă musafir. Am răspuns că am primit bani pentru un prînz obişnuit. „Vezi ? — i-a spus oaspetelui *oberlaitnantul* meu — şi asta nu-i nimic. Zilele trecute, Švejk mi-a sosit la prînz cu două pulpe de gîscă. Vezi şi tu : supă cu tăiţei,

carne de vacă cu sos de sardele, două pulpe de gîscă, găluşte cu varză la discreţie şi clătite !"

— ...tui maica mă-sii ! plescăi Baloun.

Švejk continuă :

— Asta mi-a pus capacul. A doua zi, chiar, domnul *oberlaitnant* Šeba şi-a trimis ţucălarul să-i aducă prînzul de la restaurantul nostru şi nefericitul a venit cu o moviliţă de pilaf de pasăre, cam cît cacă în pelinci un prunc de şase săptămîni ; să tot fi fost două linguriţe. Domnu' *oberlaitnant* Šeba l-a luat îndată în tarbacă, pentru că i-ar fi mîncat, cică, jumătate din porţie. Dar ţucălarul o ţinea într-una că-i nevinovat. Pînă la urmă, domnul *oberlaitnant* l-a atins bine peste bot şi m-a dat exemplu pe mine, arătînd că eu aduc porţia întreagă domnului *oberlaitnant* Lukáš. Şi aşa se face că a doua zi, cînd s-a dus să ia prînzul la restaurant, ostaşul s-a interesat cum devine cazul şi pe urmă i-a spus lui stăpînu-său, care la rîndul lui a povestit tărăşenia *oberlaitnantului* meu. Şi cum stăteam seara liniştit şi citeam în ziar comunicatele comandamentelor duşmane, mă trezesc deodată cu *oberlaitnantul* meu, galben ca ceara şi numai ce-l aud că se răsteşte la mine, ca să-i spun — zice — cîte porţii duble am plătit la restaurant, că el ştie tot, că oricît aş încerca să tăgăduiesc, tot nu-mi ajută, că de prost mă ştia el prost, dar că aş fi şi nebun, la asta nu se gîndise. L-am făcut de ruşine în aşa hal — zicea — încît îi venea să mă împuşte mai întîi pe mine şi pe urmă şi

pe el. „Domnule *oberlaitnant* i-am zis eu, — vă aduceţi aminte că în prima zi, cînd am venit la dumneavoastră, mi-aţi spus că toţi ţucălarii sînt hoţi şi puşlamale. Ce puteam să fac dacă la restaurant dădeau cu adevărat porţii aşa de mici, că dumneavoastră aţi fi putut să credeţi că şi eu sînt o lichea, că v-am mîncat..."

— Ah, Dumnezeule din ceruri! şopti Baloun şi aplecîndu-se după valiza locotenentului Lukáš, se retrase în fundul vagonului.

— Ei, şi după aceea — urmă Švejk — locotenentul Lukáš a început să se scotocească prin toate buzunarele ; dar după ce a văzut că n-ajunge la nici un rezultat, a băgat mîna în buzunarul vestei şi mi-a întins ceasul lui de argint. Era mişcat pînă la lacrimi. „Ascultă, Švejkule, mi-a zis. La soldă să-mi faci, te rog, o listă cu cît îţi datorez... Ceasornicul ăsta păstrează-l, pe deasupra. Şi pe viitor să nu te mai ţii de prostii." Pe urmă, într-o bună zi, ne-a ajuns pe-amîndoi o sărăcie că a trebuie să mă duc cu ceasul la casa de amanet.

— Ia ascultă, ce tot faci acolo în fund, îl întrebă în clipa aceea pe Baloun, plutonierul de administraţie Vaněk.

În loc de răspuns, nefericitul Baloun sughiţă. Deschisese între timp valiza locotenentului-major Lukáš şi înfuleca ultima chiflă...

*

Prin gară trecu, fără să oprească, un tren încărcat de sus pînă jos cu un detașament de *deutschmaiștri*, trimiși pe frontul sîrbesc.

Încă nu-și reveniseră din entuziasmul despărțirii și de la Viena pînă aici o ținuseră într-un răcnet :

„Prinz Eugenius, der edle Ritter,
Wollt dem Kaiser wiedrum kriegen
Stadt und Festung Belegrad.
Er liess schlagen einen Brucken,
Dass man kunnt hinüberrucken
Mit der Armee wohl für die Stadt." [1]

Un caporal cu mustața în furculiță, aplecîndu-se, sprijinit cu coatele de ostașii care își bălăbăneau picioarele afară din vagon, bătea tactul și urla cît îl ținea gura :

„Als die Brucken war geschlagen
Dass man kunnt mit Stuck und Wagen
Frei passier'n den Donaufluss
Bei Semlin schlug man das Lager
Alle Serben zu verjagen..." [2]

Deodată, însă, își pierdu echilibrul, zbură din vagon și nimeri cu burta drept în pîrghia de la ace,

---

[1] Prinț Eugen, nobil cavaler
Vru împăratului din nou s-aducă
Oraș- cetatea-i Băligrad.
Porunci dădu un pod s-arunce
Peste care să irumpă
Cu armata în oraș (germ.).

[2] Iar cînd podul fu durat
Pe dată s-a și terminat
A Dunării trecere
Tabăra la Semlin fu așezată
Pe toți sîrbii ca să-i bată... (germ.).

unde rămase agăţat ca într-o ţeapă; trenul nu zăbovi însă nici o clipă şi din vagoanele din spate se auzea un cîntec nou:

„Graf Radecký, edler Degen,
Schwur's des Kaisers Feind zu fegen
Aus der falschen Lombardei.

In Verona langes Hoffen
Als mehr Truppen eingetroffen
Fühlt und rührt der Held sich frei..." [1]

Înfipt în pîrghia neroadă de la ace, vajnicul caporal îşi dăduse sufletul. Nu dură mult şi un tînăr ostaş de la comandamentul gării fu postat *de gardă* lîngă el, cu baioneta la armă şi, luîndu-şi misiunea în serios, stătea în poziţie de drepţi lîngă ace, cu un aer atît de victorios, de parcă accidentul caporalului ar fi fost opera lui.

Era maghiar şi striga de-a lungul şinelor cît îl ţinea gura, către cei din eşalonul regimentului 91 care veneau pe acolo să vadă ce se întîmplase:

— *Nem szabad! Nem szabad! Komission Militär nem szabad!* [2]

— Ăsta a scăpat, fu de părere bravul soldat Švejk care era şi el printre curioşi. S-a învîrtit el de o bucată de fier în burtă, dar are cel puţin avantajul că

---

[1] Graf Radecky, paloş ce nu se frînge,
Jură împăratului pe vrăjmaş a-l stringe
Din Lombardia felonă.
Şi cînd în cea Veronă
Multe trupe se adunară
Se simţi stăpîn pe ţară. (Germ.)

[2] Nu e voie! Nu e voie! Comisia militară nu e voie! (Magh.)

toată lumea știe unde e îngropat. E chiar lîngă linia ferată, așa că ai lui au să știe unde să-l găsească. E foarte aproape de gară și deci nu trebuie să-l caute pe toate cîmpurile de luptă. S-a înțepat atît cît e nevoie — mai observă el cu un aer de cunoscător, dînd tîrcoale în jurul caporalului — mațele s-au lăsat în pantaloni.

— *Nem szabad! Nem szabad!* striga mereu tînărul ostaș maghiar. *Komission Militär Bahnhof! Nem szabad!*

În spatele lui Švejk se auzi un glas aspru:

— Ce faceți aici?

Cînd se întoarse, dădu cu ochii de cadetul Biegler. Švejk salută:

— Cu respect vă raportez, domnule cadet, ne uităm la răposatul...

— Ce căutați aici? Cine-a stîrnit toată agitația asta?

— Cu respect vă raportez, domnule cadet — răspunse calm și demn Švejk — că în viața mea n-am stîrnit nici un fel de agitație...

În spatele cadetului Biegler, cîțiva ostași pufniră în rîs, iar din față se apropie de cadet plutonierul de administrație Vaněk:

— Domnule cadet, i se adresă el. Domnul *oberlaitnant* și-a trimis aici ordonanța, pe Švejk, ca să vadă ce s-a întîmplat și să-i raporteze. Eu vin chiar acum de la vagonul comandamentului și știu că ordonanța batalionului, Matušič, vă caută de urgență din par-

tea domnului *batalionskomandant*. Trebuie să vă prezentaţi numaidecît la domnul căpitan Sagner.

Se îndreptau cu toţii spre vagoanele lor, cînd deodată se auzi semnalul de îmbarcare.

Mergînd alături de Švejk, Vaněk îi spuse:

— Cînd eşti între oameni, Švejkule, fă bine şi mai lasă-te de înţelepciunea dumitale... S-ar putea să-ţi iasă o dată pe nas. Caporalul ăla e de la *deutschmaiştri* şi s-ar putea spune că te-ai bucurat de moartea lui. Biegler ăsta mănîncă cehi cu pîine.

— Bine, da' n-am spus nimic, răspunse cu candoare Švejk. Am spus numai că s-a înţepat foarte bine şi că i-au căzut maţele în nădragi... Ar fi putut...

— Termină o dată, Švejkule! şi plutonierul de aţă scuipă scîrbit.

— De fapt — observă Švejk — pentru maiestatea sa împăratul e totuna dacă maţele îi atîrnă aici sau în altă parte. Oricum, se cheamă că omul şi-a făcut datoria... Ar fi putut la fel de bine...

— Ia te uită, Švejkule, îl întrerupse Vaněk. Ia te uită cum goneşte *batalionsordonanz* Matušič spre vagonul comandamentului. Stau şi mă minunez cum nu s-a împiedicat încă de şine.

Cu puţin timp înainte, între căpitanul Sagner şi zelosul cadet Biegler avusese loc un schimb de cuvinte foarte tăios.

— Am fost foarte mirat cadet Biegler — spusese căpitanul Sagner — că n-ai venit să-mi comunici imediat că nu se mai distribuie cele o sută cincizeci

de grame salam unguresc de cap. A trebuit să ies eu din vagon ca să aflu de ce se întoarce trupa de la magazie. La fel și domnii ofițeri, ca și cînd ordinul n-ar fi ordin. Am spus limpede doar : „La magazie *zugsweise*, companie după companie". Asta înseamnă că dacă la magazie n-am primit nimic, întoarcerea în vagoane trebuia să se fac tot *zugsweise*, companie după companie. Dumitale, cadet Biegler, ți-am dat ordinul să vezi de ordine, dar dumneata ai lăsat totul baltă. Te-ai bucurat că n-a mai trebuit să te îngrijești de numărătoarea porțiilor de salam și te-ai dus foarte calm, după cum am putut vedea pe fereastră, — să te uiți la caporalul mort de la *deutschmaiștri*. Asta, ca pe urmă, cînd te chem, să nu găsești nimic mai bun de făcut decît să-mi trăncănești, cu fantezia dumitale de cadet, că te-ai dus acolo să te convingi dacă în jurul răposatului caporal nu se face vreo agitație...

— Am onoarea să vă raportez că ordonanța companiei a 11-a, Švejk...

— Lasă-l în pace pe Švejk, strigă căpitanul Sagner. Să nu-ți închipui, cadet Biegler, că o să-ți reușească vreo intrigă împotriva locotenentului-major Lukáš. Noi l-am trimis pe Švejk... Văd că te uiți la mine cu aerul că m-aș fi pus pe capul dumitale... Ei bine, da, m-am pus, cadet Biegler... Dacă nu știi să-ți respecți superiorul și te încumeți să-l înfrunți, apoi ține minte, cadet Biegler, că eu te pot face să nu uiți stația Raab cîte zile îi avea... Te învăț eu minte să faci pe grozavul cu cunoștințele dumitale teore-

tice... Ai răbdare numai, pînă ajungem pe front... Cînd ţi-oi da ordin să mergi în *offizierpatrule* în faţa gardului de sîrmă ghimpată... Unde ţi-e raportul ? Nici măcar raportul nu mi l-ai dat cînd ai venit... Nici măcar teoretic nu eşti în stare, cadet Biegler, să...

— Cu respect vă raportez, domnule căpitan [1], că în loc de o sută cincizeci de grame de salam unguresc, s-au dat trupei cîte două cărţi poştale ilustrate, de cap. Poftiţi, domnule căpitan...

Şi cadetul Biegler întinse comandantului de batalion două cărţi poştale ilustrate, editate de Direcţia arhivei militare de război din Viena, aflată sub conducerea generalului de infanterie Woinowich. Pe una din cele două cărţi poştale se putea vedea caricatura unui soldat rus, a unui mujic cu barbă mare, pe care îl îmbrăţişează un schelet. Sub caricatură, un text :

„Der Tag, an dem das perfide Russland krepieren wird, wird ein Tag der Erlösung für unsere Monarchie sein." [2]

A doua ilustrată provenea din Reichul german. Era un dar german pentru ostaşii austro-ungari.

Sus se putea citi inscrpţia *Viribus Unitis* sub care se vedea o spînzurătoare, de al cărui ştreang atîrna

---

[1] Toate convorbirile între ofiţeri au loc, bineînţeles, în limba germană (n.a.).

[2] Ziua cînd perfida Rusia se va prăbuşi, va fi o zi salvatoare pentru monarhia noastră (germ.).

sir Edward Grey[1]; jos, sub el, salutau vesel doi ostaşi : un austriac şi un german.

Versurile care însoţeau poza erau culese din cartea lui Greinz : *Pumnul de fier*, un volum de epigrame la adresa inamicilor noştri, despre care ziarele germane scriau că sînt adevărate şfichiuituri de bici, fiind totodată pătrunse de un nestăvilit umor şi de un spirit neîntrecut.

Iată cum sună, în traducere, textul de sub spînzurătoare :

„G r e y,

Orice pedeapsă-şi are ceasul ei,
Şi iată a sunat şi ceasu-n care
Să te înalţe în spînzurătoare
Aşa cum se cuvine, Edward Grey.
Însă pe lumea asta nu-i stejar
Pe-un falnic ram să te-ospitalizeze,
De-aceea va să spînzuri de-un arţar
Spre gloria republicii franceze."

Abia apucase căpitanul Sagner să termine lectura acestor versuri pline „de nestăvilit umor şi de un spirit neîntrecut", cînd pe uşa vagonului de stat-major intră grăbit Matušič, ordonanţa batalionului.

Fusese trimis de Sagner la centrala telegrafică de la comandamentul militar al gării, pentru a afla dacă nu veniseră cumva noi ordine. Avea în mînă o telegramă de la brigadă. Telegrama era necifrată şi suna

[1] Om de stat englez (1862—1933), ministru al afacerilor străine între 1905—1916.

simplu : *„Rasch abkochen, dann Vormarsch nach Sokal"*. Căpitanul Sagner dădu din cap îngîndurat.

— Cu respect vă raportez, domnule căpitan — spuse Matušič — că comandantul gării vă roagă să poftiţi pînă la dumnealui. Zicea că mai are o telegramă.

Drept care, între comandantul gării şi căpitanul Sagner a avut loc o convorbire cu caracter strict confidenţial.

Prima telegramă fusese înmînată deşi, după cum am văzut, avea un cuprins foarte ciudat, ţinînd seama de faptul că batalionul se afla în staţia Raab :

„Pregătiţi repede mîncarea, şi direcţia Sokal".

Telegrama era necifrată şi adresată batalionului de marş al regimentului 91, cu o copie pentru batalionul de marş al regimentului 75, care se afla în urmă-i. Iscălitura era autentică : Comandantul brigăzii Ritter von Herbert.

— Foarte confidenţial, domnule căpitan, şopti misterios comandantul militar al gării. O telegramă secretă de la divizia dumneavoastră. Comandantul brigăzii dumneavoastră a înnebunit. A fost transportat la Viena după ce a transmis de la brigadă cîteva duzini de telegrame asemănătoare, în toate părţile. La Budapesta veţi găsi o nouă telegramă. Telegramele lui s-ar cuveni de fapt să fie anulate, dar pînă acum n-am primit nici o dispoziţie în acest sens. Am doar un ordin de la divizie în care se spune ca telegramele necifrate să nu fie luate în consideraţie. De

înmînat, însă, trebuie să le înmînez, deoarece referitor la acest lucru n-am primit încă răspuns de la instanţele *mele* superioare. Prin intermediul instanţelor *mele*, m-am informat la comandamentul corpului de armată, care a deschis o anchetă... Am fost ofiţer activ, genist bătrîn — adăugă el — am participat la construirea liniei noastre strategice din Galiţia...

Domnule căpitan, urmă el cu tristeţe după o clipă de tăcere. Pe ăştia bătrînii, ne trimit pe front ! Dar Ministerul de Război pute de ingineri civili de la calea ferată, care n-au decît examenul de teterişti... De altfel, peste un sfert de ceas puteţi pleca mai departe... Îmi amintesc că o dată, la şcoala de cadeţi din Praga, te-am ajutat să te salţi la bara fixă, ca unul ce eram din cursul superior. În ziua aceea eram amîndoi consemnaţi. Dumneata te bătuseşi cu colegii germani din clasă. Era cu dumneata acolo şi unul Lukáš. Eraţi cei mai buni prieteni. Cînd am primit telegrama cu tabelul ofiţerilor care trec prin staţie cu marşbatalionul, mi-am adus aminte... Ei, dar de atunci au trecut cîţiva anişori... Pe vremea aceea, cadetul Lukáš mi-era foarte simpatic...

Convorbirea avu darul să-l întristeze pe căpitanul Sagner. Îl cunoştea foarte bine pe cel cu care vorbea. La şcoala de cadeţi fusese conducătorul opoziţiei antiaustriece, dar cu timpul gîndul la avansare îl făcuse să renunţe la această idee. Cel mai mult îl întristară însă cuvintele referitoare la locotenentul-

major Lukáš, din care reieşea că, indiferent din ce motive, acesta fusese îndepărtat de pretutindeni.

— Locotenentul Lukáš — spuse el apăsat — este un ofiţer foarte bun. Cînd pleacă trenul ?

Comandantul gării se uită la ceas :

— Peste şase minute.

— Am plecat, spuse Sagner.

— Credeam că ai să-mi mai spui, ceva, Sagner.

— *Also, Nazdar !* răspunse Sagner şi ieşi.

*

Intorcîndu-se în vagonul comandamentului, căpitanul Sagner îi găsi pe toţi ofiţerii la locurile lor. Jucau pe grupe „Frische Viere". Singurul care nu juca era cadetul Biegler.

Răsfoia un vraf de manuscrise, în care începuse să descrie scene de război, deoarece dorea să se remarce nu numai pe cîmpul de luptă ci şi ca fenomen literar, în calitate de cronicar al evenimentelor de război. Omul „cu coadă de peşte", năzuia să devină un mare scriitor de război. Incercările sale literare începeau cu titluri foarte promiţătoare, în care se oglindea spiritul militar al vremii, dar care nu erau încă terminate, aşa încît pe hîrtie nu erau trecute decît titlurile lucrărilor care urmau să ia naştere.

„Caracterele luptătorilor din marele război — Cine a început războiul — Politica Austro-Ungariei şi originea războiului mondial — Insemnări de război — Austro-Ungaria şi războiul mondial — Foloasele răz-

boiului — Conferință populară despre izbucnirea războiului — Considerații politice și militare — O zi glorioasă a Austro-Ungariei — Imperialismul slav și războiul mondial — Documente din războiul mondial — Contribuții la istoria războiului mondial — Însemnări zilnice din războiul mondial — Primul război mondial — Dinastia noastră în războiul mondial — Națiunile imperiului austro-ungar sub arme — Cronica campaniei mele — Cum luptă dușmanii Austro-Ungariei — A cui va fi victoria? — Ofițerii și ostașii noștri — Faptele mărețe ale soldaților mei — Din vremea marelui război — În toiul luptei — Cartea eroilor austro-ungari — Brigada de fier — Culegere din scrierile mele de război — Eroii marșbatalionului nostru — Manual de front pentru ostași — Zile de luptă și de victorie — Ce am văzut și ce am învățat pe front — În tranșee — Povestește un ofițer... — Cu fiii Austro-Ungariei, înainte! — Aeroplanele inamice și infanteria noastră — După luptă — Artileriștii noștri, fii credincioși ai patriei — De-ar fi să vină toți dracii peste noi... — Războiul defensiv și ofensiv — Sînge și fier — Victorie sau moarte — Eroii noștri în prizonierat."

Apropiindu-se de cadetul Biegler și citind titlurile, căpitanul Sagner nu se putu stăpîni și-l întrebă de ce scrisese toate acestea și ce anume urmărea.

Foarte bucuros, cadetul Biegler răspunse că fiecare titlu arăta una din cărțile pe care voia să le scrie. Cîte titluri atîtea cărți.

— Dorința mea, domnule căpitan, este să las o amintire după mine, în caz că voi cădea în luptă. Modelul meu este profesorul german Udo Kraft. S-a născut în anul 1870, s-a prezentat voluntar în război și a căzut în ziua de 22 august 1914, la Anloy. Înainte de a muri a publicat cartea : *Cum să înveți a muri pentru împărat.*[1]

Căpitanul Sagner îl pofti pe Biegler lîngă fereastră.

— Arată-mi, cadet Biegler, tot ce mai ai ; mă interesează grozav activitatea dumitale, îl îndemnă ironic căpitanul Sagner. Ia să văd caietul pe care l-ai ascuns sub bluză...

— Încă nu-i nimic, domnule căpitan, răspunse cadetul Biegler roșind ca un copil. Poftiți să vă convingeți.

Caiețelul avea înscris pe copertă, următorul titlu :

Schițele celor mai importante și mai celebre bătălii ale oștilor austro-ungare, alcătuite după studii istorice de ofițerul imperial și regal (K.u.K.) Adolf Biegler.

Cu observații și explicații de ofițerul (K.u.K.) Adolf Biegler.

Osatura lucrării era foarte simplă. Aceasta începea cu bătălia de la Nördlingen din 6 septembrie 1634 și continua cu bătălia de la Zenta din 11 septembrie 1697, bătălia de la Caldiera din 31 octombrie 1805, Aspern — 22 mai 1809, bătălia popoarelor de la Lipsca — 1813, după care veneau la rînd bătăliile

[1] Udo Kraft : *Selbsterziehung zum Tod für Kaiser*, C.F. Amelang's Verlag, Leipzig (n.a.).

de la Santa Lucia — mai 1848 şi Trautenau 27 iunie 1866 şi în sfîrşit cucerirea Sarajevo-ului, la 9 august 1878. Schemele şi desenele planurilor semănau între ele ca două picături de apă. Cadetul Biegler desenase peste tot nişte dreptunghiuri : de o parte goale, reprezentînd forţele austro-ungare, de alta haşurate : duşmanii. În ambele tabere exista o aripă stîngă, un centru şi o aripă dreaptă. În spatele dretpunghiurilor erau desenate rezervele şi peste tot se vedeau săgeţi. Bătălia de la Nördlingen, ca şi cea de la Sarajevo, arătau ca un teren de fotbal înaintea începerii jocului, iar săgeţile indicau parcă direcţia în care trebuia bătută mingea.

De altfel şi căpitanului Sagner îi veni numaidecît în minte acest lucru şi întrebă :

— Cadet Biegler, dumneata joci fotbal ?

Biegler roşi şi mai mult şi începu să clipească nervos ; părea că are vedenii.

Căpitanul Sagner continuă, însă, să răsfoiască zîmbitor prin caiet şi se opri la însemnările care însoţeau schema bătăliei de la Trautenau, în timpul războiului pruso-austriac.

Cadetul Biegler scrisese următoarele :

„Bătălia de la Trautenau n-ar fi trebuit să aibă loc, deoarece terenul muntos nu îngăduia desfăşurarea diviziilor de sub comanda generalului Mazzucheli, ameninţate de puternicele coloane prusace aflate pe colinele din jurul aripii stîngi a diviziilor noastre".

— Care va să zică, după părerea dumitale, cadet Biegler — îi spuse căpitanul Sagner, cu același zîmbet batjocoritor, întinzîndu-i caietul — bătălia ar fi trebuit să aibă loc numai dacă Trautenau ar fi fost așezat în cîmpie. E foarte frumos din partea dumitale, cadet Biegler, că în scurtul răstimp de cînd te afli în armată, te-ai străduit să te remarci ca strateg, numai că strategia dumitale e aidoma cu a copiilor care se joacă de-a soldații și se cred generali. De altfel, cum văd, dumneata te-ai avansat singur, de mai mare dragul. Ia te uită: *K.u.K. Offizier* Adolf Biegler! Pînă la Budapesta ajungi cu siguranță feldmareșal. Alaltăieri, mai cîntăreai încă, la tăticu acasă, piele de vaci, *K.u.K. Leutnant* Adolf Biegler!... Ascultă, omule, deocamdată dumneata nu ești ofițer. Ești un simplu cadet, care atîrnă în aer între *fähnrich* și subofițer. Ești încă departe de a te putea numi ofițer; comportarea dumitale seamănă cu aceea a unui caporal care ar porunci cîrciumarului să-i spună „domnule sergent-major". Și adresîndu-se locotenentului-major: Ascultă Lukáš, cadetul Biegler ține de compania ta; vezi de-l iuțește. Dumnealui se dă drept ofițer, ajută-l să-și cucerească acest drept în luptă. Cînd o să înceapă *Trommelfeuer*-ul[1] și vom trece la atac, să-l trimiți cu grupa lui să taie *Drahthindernisse, der gute Junge*[2]... Apropo, Zikan, îți transmit salutări de la comandantul gării din Raab.

---

[1] Focul de artilerie (germ.).
[2] Sîrma ghimpată, bunătatea asta de băiat (germ.).

Cadetul Biegler își dădu seama că convorbirea cu el se terminase, salută și, roșu ca un rac, străbătu vagonul pînă la capătul lui, pe culoar.

Deschise ca un lunatic ușa closetului și privind inscripția, în germană și maghiară: *„A se folosi numai în timpul mersului"*, scînci, sughiță și se porni pe un plîns înfundat. Apoi își lăsă în jos pantalonii... Pe urmă se scremu ștergîndu-și lacrimile și, în sfîrșit, găsi o folosință potrivită caietului cu inscripția: ***Schemele celor mai importante și mai celebre bătălii ale oștilor austro-ungare, alcătuite de K.u.K. Ofizier Adolf Biegler.*** Pîngărite, foile dispăreau în gura closetului și se împrăștiau, în cădere, printre șinele peste care gonea trenul militar.

Cadetul Biegler își spălă la robinet ochii înroșiți de plîns, apoi ieși pe culoar, spunîndu-și în gînd că trebuie să se țină tare, al dracului de tare. De dimineață îl dureau și capul și burta.

Trecu pe lîngă ultimul compartiment în care ordonanța batalionului, Matušič, juca „șnops" [1] cu Batzer, ordonanța comandantului.

Aruncînd o privire în compartiment, prin ușa întredeschisă, Biegler tuși. Cei dinăuntru îi întoarseră spatele și-și continuară jocul.

— Nu știți ce trebuie să faceți? întrebă cadetul Biegler.

— Știu, dar nu putut, răspunse ordonanța căpitanului Sagner, în îngrozitorul dialect nemțesc din munții Kašper: ***Mi'is'd'Trump' ausganga...***

---

[1] Sau „șaizeci și șase", joc de cărți vienez.

— S-ar fi cuvenit, domnule cadet, să joc treflă, urmă el, după o scurtă pauză. Treflele mari și imediat să pun riga de tobă... Asta ar fi trebuit să fac...

Cadetul Biegler nu mai suflă nici o vorbă și plecă cu coada între picioare, să se așeze în colțul lui. Ceva mai tîrziu, venind să-l cinstească cu coniac din sticla pe care o cîștigase la cărți, *fänhrich* Peschner se minună de zorul cu care Biegler citea din cartea profesorului Udo Kraft : *Cum să înveți a muri pentru împărat.*

Pînă să ajungă la Budapesta, cadetul Biegler se îmbătă în așa hal încît, aplecîndu-se pe fereastră, striga cît îl ținea gura, în pustiu :

— *Frisch drauf ! Im Gottes Namen, frisch drauf !* [1]...

Din ordinul căpitanului Sagner, ordonanța batalionului, Matušič, îl trase înapoi în compartiment, unde, împreună cu Batzer, ordonanța căpitanului, îl întinseră pe canapea. Și în timp ce dormea, cadetul Biegler avu următorul vis :

Visul cadetului Biegler înainte de Budapesta

Se făcea că avea „*signum laudis*", crucea de fier, era maior și se ducea să inspecteze unitățile din brigada care îi fusese încredințată. Nu se dumerea de ce, avînd sub comanda lui o brigadă întreagă, continua totuși să rămînă numai maior. Bănuia că fu-

[1] Pe ei ! În numele Domnului, pe ei ! (Germ.)

sese numit general-maior, dar că gradul de „general" se pierduse undeva în debandada care domnea la poşta militară.

Îi venea să rîdă amintindu-şi că în timp ce călătoreau spre front, căpitanul Sagner îl ameninţase că-l va trimite să taie gardurile de sîrmă ghimpată. De altfel, dînd ascultare propunerii lui, comandamentul diviziei îl mutase pe căpitanul Sagner la alt regiment împreună cu locotenentul-major Lukáš. La altă divizie, chiar, care ţinea de alt corp de armată.

Cineva îi şi povestise că amîndoi se înecaseră undeva într-o mlaştină, în timp ce fugeau.

Se îndrepta cu automobilul spre front spre a inspecta unităţile din brigada lui şi deodată situaţia i se limpezi. Era trimis de cartierul general al armatei.

Foarte aproape de el treceau soldaţi, cîntînd o melodie al cărui text îl citise în culegerea de cîntece militare austriece, *Es gilt* :

„Halt euch brav, ihr tapf'ren Brüder,
werft den Feind nur herzhaft nieder,
lasst des Kaisers Fahne weh'n..." [1]

Peisajul semăna cu tablourile reproduse în *Wiener Illustrierte Zeitung*.

În dreapta, lîngă un şopron, se vedea o baterie de artilerie care deschisese focul asupra tranşeelor duşmane, aflate în apropierea şoselei pe care trecea el cu automobilul. În stînga era o casă din care se trăgea

---

[1] Fiţi viteji, voi fraţi eroi,
Daţi duşmanul înapoi,
Fîlfîie steagul împăratului... (Germ.)

cu arma, în timp ce duşmanul încerca să forţeze uşa cu patul carabinelor. Aproape de şosea, ardea un aeroplan inamic. La orizont se zăreau unităţi de cavalerie şi sate în flăcări. Apoi tranşeele unui batalion de marş şi o mică înălţime de pe care mitralierele trăgeau în duşman. Ceva mai departe, de-a lungul şoselei se întindeau tranşeele inamicului. Şi şoferul gonea mereu pe şosea, apropiindu-l tot mai mult de duşman.

Strigă prin pîlnie către şofer :

— Încotro mergem ? Nu vezi că dăm peste duşman ?

Şoferul îi răspunse :

— Domnule general, ăsta-i singurul drum ca lumea. Şoseaua e în stare bună. Pe drumurile lăturalnice nu m-ar ţine cauciucurile.

Pe măsură ce se apropia de duşman, focul devenea tot mai puternic. Grenadele explodau de jur împrejurul tranşeelor, de amîndouă părţile aleii de pruni.

Foarte calm, şoferul îi spunea însă :

— Grozavă, şoseaua asta, domnule general, alunecăm ca pe unt. Dacă am coti în cîmp s-ar duce dracului cauciucurile. Uitaţi-vă, domnule general, zbieră deodată în pîlnie şoferul. Şoseaua asta e aşa de bine construită că nici obuzele de treizeci de centimetri nu ne fac vreun rău. E netedă, ca-n palmă ; pe drumurile pietruite de cîmp cauciucurile ar exploda numaidecît ; şi de altfel, oricum, nu ne putem întoarce, domnule general !

„Bzz-Bum !" auzi deodată Biegler şi automobilul făcu un salt uriaş.

— Nu v-am spus eu, domnule general — strigă şoferul în pîlnie — că şoseaua e al dracului de bine construită ? Acum a explodat în faţa noastră unul de treizeci şi opt. Dar precum vedeţi nici o gaură ; şoseaua e ca în palmă. Dacă am lua-o, însă, peste cîmp, gata cauciucurile. Acum trag asupra noastră de la patru kilometri.

— Dar încotro mergem ?

— Vedem noi, răspunse şoferul. Cît ţine aşa şoseaua, garantez.

Un zbor, un zbor uriaş şi automobilul se opri.

— Domnule general — strigă şoferul — nu aveţi la dumneavoastră o hartă de campanie ?

Generalul Biegler aprinse lanterna şi observă că are o hartă de campanie pe genunchi. Dar ce folos : era o hartă marină din 1864, a ţărmurilor Helgolandului, de pe vremea războiului purtat de Austria şi Prusia împotriva Danemarcii, pentru Schleswig.

— Am ajuns la o răspîntie, îi spuse şoferul. Amîndouă drumurile duc spre poziţiile duşmanului. Aş vrea să ştiu care-i mai bun, ca să nu sufere cauciucurile, domnule general... Eu răspund de automobilul comandamentului...

În clipa aceea se auzi o bubuitură, o bubuitură asurzitoare şi deodată apărură nişte stele mari cît roata. Calea Laptelui era ca smîntîna.

Biegler se înălţă în haos alături de şofer, pe perna din faţă. Restul automobilului fusese retezat parcă cu foarfecele, aşa încît din vehicul nu rămăsese decît partea din faţă, în plin elan ofensiv.

— Noroc că v-aţi aplecat să-mi arătaţi harta, îi spuse şoferul. Aţi zburat lîngă mine... Restul s-a dus pe apa sîmbetei. Era unu' de patruzeci şi doi... Mi-am dat cu seama că o dată ajunşi la răscruce, şoseaua nu mai face două parale. După ăla de treizeci şi opt, nu putea să vină decît unu' de patruzeci şi doi. Altceva pînă acum nici nu există, domnule general.

— Încotro o iei ?

— Zburăm spre cer, domnule general, şi trebuie să ocolim cometele. Astea-s mai afurisite decît obuzul de patruzeci şi doi. Vedeţi, sub noi se află acum Marte, continuă iar şoferul după o lungă pauză.

Biegler îşi recăpătase liniştea şi siguranţa de sine.

— Dumneata cunoşti istoria bătăliei popoarelor de la Lipsca ? se adresă el şoferului. Cum a pornit spre Liebertkovice, la 14 octombrie 1813, feldmareşalul duce de Schwarzenberg şi cum la 16 octombrie s-a dat bătălia pentru Lindenau, bătălie condusă de generalul Merweldt, cum armatele austriace se aflau la Wachau, şi cum la 19 octombrie a căzut Lipsca ?...

— Domnule general — îl întrerupse şoferul — am ajuns la poarta raiului ; coborîţi, domnule general. Nu putem trece pe poarta raiului din cauza aglomeraţiei. E plin de ostaşi.

— Treci peste unul din ei, se răsti Biegler la şofer. Ai să vezi cum se dau pe urmă la o parte.

Şi aplecîndu-se afară din automobil, strigă cît îl ţinea gura :

— *Achtung, sie Schweinebande!*[1] Dobitocii, văd un general şi nu catadicsesc să facă *rechtsschaut*[2].

Foarte calm, şoferul îl linişti:

— Greu, domnule general, cei mai mulţi dintre ei au capul retezat.

Abia acum băgă de seamă generalul Biegler că cei care se înghesuiau la poarta raiului erau invalizi de tot felul, care-şi pierduseră în război anumite părţi ale corpului pe care le aduceau, însă, cu ei în raniţă: capete, mîini, picioare.

Un artilerist cumsecade, care se îmbulzea la poarta raiului, îmbrăcat într-o manta zdrenţăroasă, îşi ducea în raniţă burta sfîrtecată, dimpreună cu membrele inferioare.

În altă raniţă, aparţinînd unui vrednic ostaş din *landwehr*, generalul Biegler văzu o bucă pe care bravul ostaş o pierduse în bătălia de lîngă Lvov.

— Ştiţi, asta-i pentru buna regulă, i se adresă din nou şoferul, despicînd mulţimea. De bună seamă pentru supracomisia cerească.

Nu puteai trece prin poarta raiului decît pe baza unui cuvînt de ordine, de care generalul Biegler îşi aduse numaidecît aminte: *„Für Gott und Kaiser"*. Automobilul intră în rai.

— Domnule general — îl întîmpină un ofiţer-înger cu aripioare cînd trecură prin faţa unei cazărmi cu recruţi-îngeri — trebuie să vă prezentaţi la cartierul general.

---

[1] Drepţi, adunătură de porci! (Germ.)
[2] Pentru onor la dreapta (germ.).

Apoi ocoliră un cîmp de exerciţii, unde un furnicar de îngeri-recruţi învăţau să strige : „Aleluia".

Trecură pe lîngă o grupă de ostaşi în care un caporal-înger, roşcovan, luase în tărbacă pe un tont de recrut-înger ; îi căra orbeşte pumni în burtă şi-i striga :

— Cască rîtul mai tare, mă, porc de Betleem. Aşa se strigă „Aleluia" ? Parcă ai avea găluşte în gură. Grozav aş vrea să ştiu care a fost boul de ţi-a dat drumul în rai, dobitocule ! Hai, mai încearcă o dată... Cum, mă, Hhahlehluia ? Îţi arăt eu ţie, bestie, să-mi fornăi mie aici, în Rai... Încă o dată, cedru de Liban...

Şi în timp ce se îndepărtau, în urma lor mai răsunară multă vreme zbieretele sinistre ale îngerului-recrut cu voce răguşită : „Hhahle-hluia !" şi urletele îngerului-caporal : „A-le-lu-ia, a-le-lu-ia, vacă de Iordania !"

Se treziră deodată în faţa unei lumini puternice, care strălucea deasupra unei clădiri ce aducea cu cazarma Marianska din Ceské Budějovice ; pe acoperiş erau două aeroplane, unul în partea stîngă, celălalt în dreapta, iar la mijloc, între ele, era întinsă o pînză uriaşă pe care se vedea o inscripţie cu litere gigantice :

K. u K. GOTTESHAUPTQUARTIER

Generalul Biegler fu coborît din avion de doi îngeri în uniformă de jandarmi, care îl apucară de guler şi-l duseră în clădire, la etajul întîi.

— Să fiţi cuviincios cu Dumnezeu, îi recomandară îngerii în dreptul uşii, făcîndu-i apoi vînt înăuntru.

În mijlocul odăii, pe pereţii căreia atîrnau tablourile lui Franz-Josef şi Wilhelm, al lui Karl Franz-Josef, moştenitorul tronului, al generalului Viktor Dankl [1], al arhiducelui Frederic şi al şefului cartierului general, Konrad von Hötzendorf, stătea Dumnezeu.

— Cadet Biegler, i se adresă Dumnezeu, apăsînd pe fiecare cuvînt. Nu mă cunoşti ? Eu sînt fostul dumitale căpitan, Sagner, de la compania a unsprezecea de marş.

Biegler înlemni.

— Cadet Biegler, se auzi din nou glasul Domnului. Cu ce drept ţi-ai însuşit titlul de general-maior ? Cu ce drept ai trecut, cadet Biegler, cu automobilul statului-major prin poziţiile duşmanului ?

— Am onoarea să vă raportez...

— Gura, cadet Biegler, cînd îţi vorbeşte Dumnezeu.

— Am onoarea să vă... bîigui din nou Biegler.

— Bine, care va să zică dumneata n-ai de gînd să-ţi ţii gura ? se răsti la el Dumnezeu. Bine... Deschise uşa şi strigă : „Să vie doi îngeri !"

În sală intrară doi îngeri cu carabinele petrecute peste aripa stîngă. Biegler îi recunoscu pe Matušič şi Batzer.

Din gura Domnului răsunară sonor cuvintele :

---

[1] General de cavalerie în armata austro-ungară.

— Zvîrliţi-l în privată !

Şi cadetul Biegler se prăvăli într-o duhoare îngrozitoare.

*

Pe banca din faţa celei pe care dormea cadetul Biegler, Matušič şi Batzer, ordonanţa personală a căpitanului Sagner, jucau înainte „şaizeci şi şase".

— *Stink awer da Kerl wie a'Stockfisch*, exclamă Batzer care urmărea cum se frămînta în somn cadetul Biegler. *Muss d'Hosen voll hamn...* [1]

— Se poate întîmpla oricui, răspunse filozofînd Matušič. Lasă-l în plata Domnului, că n-ai ce-i face. Doar n-ai de gînd să-l primeneşti. Mai bine împarte cărţile.

Începeau să se vadă luminile Budapestei. Deasupra Dunării săltau jucăuş razele unui reflector.

Cadetul Biegler începuse de bună seamă să viseze altceva ; vorbea prin somn :

— *Sagen Sie meiner tapferen Armee, dass Sie sich in meinem Herzen ein unvergängliches Denkmal der Liebe und Dankbarkeit errichtet hat.* [2]

Cum, în timp ce rostea aceste cuvinte, începu din nou să se sucească, Batzer simţea acum mai bine mirosul, ceea ce îl făcu să scuipe şi să facă următoarea remarcă :

---

[1] Pute ca o altă aia... trebuie să aibă pantalonii plini (germ.).

[2] Spuneţi vitezei mele armate că şi-a înălţat în suflet un nepieritor monument de dragoste şi recunoştinţă (germ.).

— *Stinkt wie a'Haislputza, wie a'bescheissena Haislputza.*

Iar cadetul Biegler se zvîrcolea din ce în ce mai tare în noul și fantasticul lui vis.

Se făcea că era apărătorul orașului Linz în războiul pentru moștenirea Austriei. Vedea redutele, retranșamentele și palisadele din jurul orașului. Cortul lui fusese transformat într-un spital uriaș. Pretutindeni în preajmă-i zăceau bolnavi care se țineau de burtă. Sub palisadele orașului Linz treceau cavaleriștii francezi ai lui Napoleon I.

Deasupra mulțimii, ținîndu-se și el de burtă, comandantul orașului striga unui parlamentar francez : „Comunicați împăratului dumneavoastră că nu mă predau..."

Apoi, pe neașteptate, durerea de burtă părînd a-l fi lăsat, porni cu batalionul la asalt și trecînd peste palisade ieși din oraș pe drumul glorios al victoriei ; îl văzu pe locotenentul-major Lukáš acoperind cu pieptul lovitura de paloș a unui cavalerist francez care îl amenința pe el : comandantul Biegler, apărătorul Linz-ului încercuit.

După cîteva clipe, locotenentul-major Lukáš își dădu ultima suflare la picioarele lui, rostind aceste vorbe :

— *Ein Mann wie Sie, Herr Oberst, ist nötiger als ein nichtsnutziger Oberleutnant !* [1]

---

[1] Un bărbat ca dumneavoastră, domnule colonel, e mai folositor decît un netrebnic locotenent-major (germ.).

Adînc mişcat, apărătorul oraşului Linz se întoarse spre muribund, cînd deodată o schijă îl nimeri drept în muşchii şezutului.

Biegler îşi duse instinctiv mîna la spate, îşi pipăi pantalonii şi simţi ceva umed, lipicios. Strigă :

— *Sanität! Sanität!* [1] şi se prăbuşi de pe cal...

Batzer şi Matušič îl ridicară de pe duşumea şi-l aşezară din nou pe bancă, la locul lui.

După care, Matušič se duse să raporteze căpitanului Sagner ciudăţeniile care se petrec cu cadetul Biegler.

— Eu nu cred că din coniac i se trage, opină el. Mai degrabă ar putea să fie holeră. Domnul cadet Biegler a băut apă în toate staţiile.

— Matušič — i-o tăie căpitanul — holera nu vine aşa cu una, cu două. Spune-i doctorului, e în compartimentul vecin, să se ducă să-l vadă...

Pe lîngă batalion fusese ataşat medicul militar Welfer, un doctor bătrîn şi mare şmecher. Bea bine şi lovea rău, dar ştia carte. Trecuse prin mai multe facultăţi de medicină ale imperiului austro-ungar şi făcuse practică în tot felul de spitale ; cu toate astea, Welfer nu-şi luase doctoratul din cauză că un unchi al lui avusese grijă să amintească în testamentul pe care îl lăsase moştenitorilor, că studentul în medicină Friederich Welfer va căpăta o bursă anuală pînă în ziua cînd îşi va lua diploma de doctor în medicină.

[1] Sanitar, sanitar ! (Germ.)

Bursa era cam de patru ori mai mare decît salariul unui medic de spital, așa încît M.U.C. Friederich Welfer își dădea, pe bună dreptate, silința să studieze mai departe.

Moștenitorii turbau de furie. Il declarară idiot, încercară să-l încurce cu o nevastă bogată, numai să scape de el. Dinspre partea lui, însă, pentru a-i întărîta și mai mult, M.U.C. Welfer, membru activ în vreo douăsprezece asociații studențești, publică cîteva culegeri de poezii foarte nevinovate, la Viena, Lipsca și Berlin. Scria la revista *Simplicissimus* și-și vedea liniștit de studii, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Izbucnirea războiului a însemnat o rușinoasă lovitură pe la spate dată lui M.U.C. Friederich Welfer...

Autorul volumelor de poezii: *Lachende Lieder*, *Krug und Wissenschaft*, *Märchen und Parabeln*[1] fu luat cu japca în armată, iar unul dintre moștenitori, funcționar la Ministerul de Război, avu grijă ca hîtrul bun de glume Friederich Welfer, să-și ia „doctoratul de război". Examenul l-a dat în scris. I s-a dat un chestionar cu o serie de întrebări, la care Welfer a răspuns stereotip: *„Lecken Sie mich am Arsch!"*[2] Peste trei zile, colonelul îi aduse la cunoștință că-și luase diploma de doctor în medicină generală și-i mai spuse că, de fapt, de mult era copt pentru doctorat, că medicul șef îl repartizase la un

---

[1] Rîs și cîntec. Ulciorul și știința, Basme și parabole (germ.).

[2] Pupați-mă în cur (germ.).

spital de refacere şi că avansarea lui viitoare va depinde numai de purtarea pe care o va avea ; la care mai adaugă că se ştia totul despre el, despre duelurile avute cu ofiţerii în diferite oraşe universitare, dar că acum, în timp de război, ele vor fi date uitării.

Autorul volumului de poezii *Ulciorul şi ştiinţa* îşi muşcă buzele şi plecă să-şi facă datoria.

După constatarea cîtorva cazuri în care dăduse dovadă de prea multă bunăvoinţă faţă de pacienţii militari, prelungindu-le cît putu mai mult şederea în spital, tocmai în perioada cînd stăpînirea lansase cuvîntul de ordine : „Decît să zacă în spitale, mai bine să piară în tranşee — de ce să piară în spitale şi nu în linia întîi" — doctorul Welfer fu trimis pe front cu batalionul 11 de marş.

Ofiţerii activi ai batalionului îl considerau un om de nimic. Dar nici rezerviştii nu-i dădeau prea mare atenţie, refuzîndu-i prietenia, pentru ca să nu lărgească şi mai mult prăpastia care exista între ei şi ofiţerii activi.

Cum era şi firesc, căpitanul Sagner se considera mult superior faţă de fostul M.U.C., care în cursul îndelungatei sale studenţii spintecase atîţia ofiţeri. În clipa cînd „medicul militar" Welfer trecu pe lîngă el, se făcu a nu-l observa şi continuă să pălăvrăgească cu locotenentul-major Lukáš despre tot felul de fleacuri, spunîndu-i, de pildă, că la Budapesta se cultivă dovleci. La această afirmaţie locotenentul-

major Lukáš îi răspunse că pe vremea cînd fusese elev în anul trei al şcolii de cadeţi, făcuse, împreună cu cîţiva prieteni „civili", o vizită în Slovacia, la un preot evanghelic, care, zicea el, le servise ca garnitură la friptura de porc, varză cu dovleac, şi turnîndu-le în pahare, le spusese :

„Porcului, cu dovleac
Să-i venim de hac."

lucru de care el, Lukáš, se simţise foarte jignit.[1]

— N-o să vedem prea mult din Budapesta, constată căpitanul Sagner. Cum văd, o ocolim. După itinerar, ar trebui să rămînem aici două ore.

— Cred că manevrează, răspunse locotenentul-major Lukáš. Ne duce la triaj, la Transport-Militär-Bahnhof.

Tocmai atunci se apropie de ei medicul militar Welfer.

— N-are nimic, li se adresă el rîzînd. Domnii care vor să devină ofiţeri în armata noastră şi care la Cazinoul din Bruck se mai făleau încă cu cunoştinţele lor în ale strategiei şi istoriei ar trebui avertizaţi că e primejdios să înfulece dintr-o dată tot pachetul cu dulciuri trimis de mămica, pe front. De cînd am părăsit Bruck-ul, cadetul Biegler a mîncat treizeci de rulade cu cremă, aşa cum singur a recunoscut, şi a băut în toate gările numai apă fiartă ;

---

[1] Convorbirea între căpitanul Sagner şi locotenentul-major Lukáš avea loc în limba cehă (n.a.).

asta îmi amintește, domnule căpitan, de un vers al lui Schiller :

„...Wer sagt von..."

— Ascultă, doctore — îl întrerupse căpitanul Sagner — aici nu-i vorba de Schiller ; pe mine mă interesează ce se întîmplă cu cadetul Biegler.

Medicul militar Welfer zîmbi.

— Aspirantul la gradul de ofițer, cadetul dumneavoastră Biegler, s-a căcat pe el... Nu-i vorba nici de holeră, nici de dizenterie, ci pur și simplu de *cufureală*. Domnul aspirant la gradul de ofițer a băut nițel mai mult coniac și s-a căcat pe el... Asta-i tot... De altfel, am impresia că s-ar fi scăpat și fără coniacul dumneavoastră. A înghițit atîtea rulade cu cremă, primite de acasă... E un copil... La cazino, pe cît știu, nu bea niciodată mai mult de un sfert. Abstinent.

Și doctorul Welfer scuipă cu dispreț. Apoi urmă :

— Își cumpără întotdeauna rulade de Linz...

— Care va să zică, nu-i nimic grav ? interveni căpitanul Sagner. Cu toate astea... dacă povestea s-ar afla...

Locotenentul-major Lukáš se ridică în picioare și-i spuse lui Sagner, plictisit :

— Halal comandant de grupă !...

— Eu l-am pus nițel pe picioare, observă Welfer, continuînd să zîmbească. Mai departe rămîne să hotărască domnul comandant de batalion... Aș putea să-l predau pe cadetul Biegler spitalului din locali-

tate... eliberîndu-i un certificat că suferă de dizenterie. Un caz grav de dizenterie, izolare urgentă... și cadetul Biegler ar fi internat în baraca contagioșilor...

— Cred că așa ar fi mult mai bine, urmă Welfer cu același zîmbet nesuferit. Aveți de ales între un cadet căcăcios și unul atins de dizenterie...

Căpitanul Sagner se adresă prietenului Lukáš pe un ton foarte oficial :

— Domnule locotenent-major, cadetul Biegler din compania dumneavoastră s-a îmbolnăvit de dizenterie și va rămîne la Budapesta pentru îngrijire medicală...

Căpitanul Sagner avu impresia că Welfer rîdea foarte sfidător, dar, uitîndu-se la medicul militar, constată că avea o mină foarte indiferentă.

— Așadar, e-n regulă, domnule căpitan, i se adresă Welfer foarte calm. Aspirantul la gradul de ofițer... în definitiv — continuă el dînd plictisit din mînă — orice bolnav de dizenterie se scapă în pantaloni...

Așa se face că bravul cadet Biegler fu transportat la spitalul militar de izolare din Új Buda. Pantalonii săi cufuriți se pierdură în vîltoarea războiului mondial. Iar visurile cadetului Biegler despre marile victorii fură închise între pereții uneia din barăcile spitalului de izolare.

Cînd află că are dizenterie, cadetul Biegler se simți nespus de bucuros.

La urma urmei îi era indiferent dacă, în timp ce-şi făcea datoria, fusese rănit sau se îmbolnăvise pentru Maiestatea sa împăratul.

Se întîmplă însă o mică încurcătură. Din cauză că toate locurile pentru bolnavii de dizenterie erau ocupate, cadetul Biegler fu transportat în baraca holericilor.

În timp ce-i făceau baia şi-i puneau termometrul sub braţ, veni să-l vadă un medic maghiar. Privind termometrul, dădu din cap îngîndurat şi exclamă :

— Treizeci şi şapte de grade !

La bolnavii de holeră, scăderea bruscă a temperaturii era simptomul cel mai grav. În această stare bolnavul devine apatic.

Şi într-adevăr, cadetul Biegler nu dădea de loc semne de enervare. Era foarte calm şi-şi repeta mereu în gînd că, orice-ar fi, el pentru împărat suferă.

Drept care, medicul porunci să i se introducă termometrul în rect.

— Ultimul stadiu al holerei, îşi spuse el. Semnul sfîrşitului ; bolnavul slăbeşte la maximum, pierde simţul mediului înconjurător, nu-şi mai dă seama ce face decît aşa, ca prin vis... Rîde în spasmele agoniei.

Şi, ca să fim drepţi, cadetul Biegler zîmbi ca un martir, se purtă eroic cînd i se introduse termometrul în rect. Nici nu se clinti.

— Da, da — își urmă gîndul medicul militar — astea-s semnele care la holeră duc încetul cu încetul la moarte sigură : o apatie totală...

Il mai întrebă pe subofițerul sanitar dacă Biegler vomitase sau avusese scaune diareice în cadă.

Primind un răspuns negativ, se uită lung la Biegler. Dacă în timpul holerei încetează diareea și vărsăturile, ăsta-i încă un semn care arată, pe lîngă cele dinainte, ce se întîmplă cu bolnavul în ultimele ceasuri, înainte de moarte.

Scos din baia caldă și întins pe pat gol pușcă, Biegler începu să tremure de frig. Dinții îi clănțăneau și tot corpul i se încreți ca pielea de găină.

— Vedeți, spuse în limba maghiară medicul militar. Frisoane puternice, membrele reci... Sfîrșitul.

Aplecîndu-se asupra cadetului Biegler, îl întrebă pe nemțește :

— *Also, wie geht's ?* [1]

— *S-ssse-hr — gu-gu-tt*, clănțăni din dinți Biegler : *...ei-ne De-deck-ke...* [2]

— Cunoștința în parte pierdută, în parte păstrată — spuse pe ungurește medicul — trupul foarte slăbit. Ar trebui să aibă buzele și unghiile negre... Da, da, ăsta-i al treilea caz cînd îmi moare unul de holeră fără să i se-nnegrească unghiile și buzele...

Aplecîndu-se din nou asupra lui Biegler, continuă pe ungurește :

— A doua bătaie a inimii a încetat...

---

[1] Cum te simți ? (Germ.)

[2] Foarte bine. O pătură... (Germ.)

— *Ei-ei-ne-ne De-de-de-de decke, ke-ke*, clănţănea cadetul Biegler.

— Astea-s ultimele lui cuvinte, se adresă medicul subofiţerului sanitar. Mîine îl îngropăm împreună cu maiorul Koch. Nu mai are mult şi-şi pierde cunoştinţa. Hîrtiile-i sînt la cancelarie ?

— Acolo trebuie să fie, răspunse calm subofiţerul sanitar.

— *Ei-ne-ne-ne De-de-de-decke-ke-ke*, clănţăni desperat cadetul Biegler în urma celor ce se depărtau.

Din cele şaisprezece paturi cîte erau în încăpere, numai cinci erau ocupate. Unul dintre bolnavi dăduse ortul popii. Murise cu două ore mai înainte şi acum era acoperit cu un cearşaf ; mortul purta numele descoperitorului bacililor holerei. Era maiorul Koch, despre care medicul militar spusese că va fi înmormîntat a doua zi, împreună cu cadetul Biegler.

Cadetul Biegler se ridică în capul oaselor şi pentru prima oară avu prilejul să vadă cum se moare de holeră pentru împărat, căci din cei patru bolnavi rămaşi în viaţă doi erau în agonie ; se sufocau şi se învineţeau, scoţînd în acelaşi timp nişte sunete într-un soi de limbă necunoscută, mai degrabă un fel de horcăieli de glas sugrumat.

Ceilalţi doi, cu vădite semne de însănătoşire, aminteau de bolnavii de tifos în plin delir. Strigau vorbe fără şir şi scoteau de sub pături nişte picioare slăbănoage. Deasupra lor stătea aplecat un sanitar cu mustaţă, care încerca să-i mîngîie vorbindu-le

tr-un dialect german din Stiria, după cum putu să-și dea seama Biegler.

— Și eu am avut holeră, drăgălașii mei, dar n-am zvîrlit cu picioarele. Acum e bine de voi. O să primim concediu pînă... Nu te mai zbengui atîta, strigă el la unul care lovise pătura cu piciorul și o întorsese pe dos. Aici nu-i voie să faci așa ceva. Fii bucuros că ai călduri și că n-au să te scoată de aici cu muzică militară. Ați scăpat amîndoi.

După care își roti privirea prin odaie, și urmă :

— Vedeți, ceilalți s-au și curățat. Ne-am așteptat la asta, adăugă el binevoitor. Fiți bucuroși că ați scăpat. Fiți cuminți, trebuie să mă duc după cearșafuri.

Se înapoie numaidecît. Îi înveli în cearșafuri pe cei doi care muriseră, cu buzele negre ca tăciunele ; le scoase mîinile cu unghii negre, cu care, în ultimele clipe ale agoniei, își acoperiseră cu înverșunare rușinea, se căzni să le bage limba în gură, apoi îngenunche și începu să se închine :

— *Heilige Marie, Mutter Gottes...*

Și în timp ce se ruga, bătrînul sanitar, originar din Stiria, se uita la pacienții săi porniți pe însănătoșire, al căror delir însemna drumul spre o viață nouă.

— *Heilige Marie, Mutter Gottes,* reluă sanitarul rugăciunea, cînd deodată un bărbat în pielea goală îl bătu pe umăr.

Era cadetul Biegler.

— Ascultă, eu... am fă-făcut baie... Adică... de fapt, mi-au fă-fă-cut b-baie... Îmi trebuie o pătură... Mi-e frig...

— Dumneata ești un caz aparte, îi spuse cu o jumătate de oră mai tîrziu cadetului Biegler, care acum se odihnea sub pătură, același medic militar care-l declarase pierdut. Dumneata, domnule cadet, ești reconvalescent ; mîine te trimitem la spitalul de rezervă din Tarnov. Ești purtător de bacili holerici... Am ajuns așa de departe cu știința, că acum știm toate... Dumneata ești din regimentul 91...

— Batalionul 13 de marș — răspunse în locul cadetului Biegler, subofițerul sanitar — compania a unsprezecea...

— Scrie ! i se adresă medicul :

„Cadetul Biegler, batalionul 13 de marș, compania 11-a de marș, regimentul 91, se trimite spre supraveghere la spitalul de holerici din Tarnov. Purtător de bacili holerici..."

Și în felul acesta, cadetul Biegler, entuziast luptător pentru cauza împăratului, deveni un primejdios purtător de bacili holerici.

II

LA BUDAPESTA

În gara militară din Budapesta, Matušič aduse căpitanului Sagner o telegramă de la comandament, semnată de nefericitul general care nu de mult fusese transportat la balamuc. Avea același cuprins ca și telegrama primită în stația precedentă.

„Gătiți repede mîncarea și apoi spre Sokal."

La care mai era adăugat:

„Trenul regimentar rămîne la gruparea din localitate. Recunoașterea se suspendă. Batalionul treisprezece de marș construiește un pod peste Bug. Amănunte în ziare."

Căpitanul Sagner porni numaidecît spre comandamentul gării, unde fu întîmpinat de un ofițer scund și gras care-i zîmbi prietenește.

— Ordinul a fost dat de generalul dumneavoastră — îi răspunse acesta rîzînd în hohote — dar de transmis, a trebuit să vă transmit eu tîmpenia asta, întrucît pînă acum n-am primit nici o dispoziție în

care să se spună că telegramele nu trebuiesc predate adresanților. Ieri a trecut prin gară batalionul 14 de marș din regimentul 75. Comandantul batalionului avea aici o telegramă în care i se făcea cunoscut că toți ostașii trebuie să primească cîte șase coroane drept recompensă specială pentru Przemysl și în același timp că din cele șase coroane fiecare ostaș e obligat să depună aici la cancelarie cîte două coroane pentru împrumutul de război... După informații din surse demne de crezare, generalul dumneavoastră de brigadă suferă de paralizie cerebrală...

— Domnule maior — se adresă căpitanul Sagner comandantului gării militare — conform ordinului primit de la regiment și conform itinerariului, batalionul nostru se îndreaptă spre Gödölö. Trupa urmează să primească aici o sută cincizeci de grame de brînză Emental, de cap. La ultima haltă trebuia să primească cîte o sută cincizeci de grame de salam unguresc. Dar n-a primit nimic.

— Mi se pare că și aici are să se întîmple la fel, răspunse maiorul, continuînd să surîdă binevoitor. Nu știm nimic despre un asemenea ordin pentru *regimentele din Cehia*. De altfel, asta e o chestiune care nu mă privește; adresați-vă Biroului de aprovizionare.

— Cînd urmează să plecăm domnule maior?

— Înaintea dumneavoastră e un tren cu artilerie grea pentru Galiția. Îi dăm drumul peste un ceas. Pe linia a treia e un tren sanitar, care pleacă la douăzeci și cinci de minute după artilerie. Pe linia

a douăsprezecea avem un tren cu muniții. Pleacă la zece minute după trenul sanitar, iar peste douăzeci de minute pleacă și trenul dumneavoastră.

Bineînțeles, dacă între timp nu intervine vreo schimbare, adăugă el cu același zîmbet, care îl făcu să-și piardă orice simpatie în ochii căpitanului Sagner.

— Îmi îngăduiți, domnule maior — îl întrebă Sagner — să vă cer lămuriri în legătură cu faptul că nu știți nimic în privința ordinului referitor la distribuirea a o sută cincizeci de grame de brînză Emental pentru regimentele din Cehia?

— E un secret, îi răspunse cu același zîmbet comandantul gării militare din Budapesta.

— Am făcut-o de oaie, se mustră în gînd căpitanul Sagner, ieșind din clădirea comandamentului. Cine dracu' m-a pus să-i spun lui Lukáš să adune toți comandanții și trupa de care au nevoie și să plece cu ei la magazie să ridice cele o sută cincizeci de grame de brînză Emental de cap?

Dar înainte ca locotenentul-major Lukáš, comandantul campaniei a 11-a, să fi dispus trimiterea trupei la magazie pentru cele o sută cincizeci de grame de brînză Emental, așa cum ordonase căpitanul Sagner, în fața lui își făcură apariția Švejk și nefericitul Baloun.

Baloun tremura ca varga.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant* — i se adresă Švejk cu obișnuita-i candoare — că chestiunea de care vreau să vă vorbesc este foarte

importantă. V-aş ruga, de aceea, domnule *oberlaitnant*, dacă s-ar putea să *rezolvăm această chestiune undeva mai la o parte*, cum zicea şi bunul meu prieten Špatina din Zhora, cînd — fiind martor la o cununie — l-au apucat deodată nevoile în biserică.

— Hai, Švejkule, spune o dată, ce s-a întîmplat ? — îl întrerupse locotenentul-major Lukáš, căruia de altfel i se făcuse dor de Švejk, la fel ca şi acestuia de locotenent ; dă-i înainte.

Baloun îi urma, mai mult mort decît viu. Matahala asta de om îşi pierduse cu desăvîrşire echilibrul sufletesc şi-şi bălăbănea mîinile într-o deznădejde cumplită.

— Ce s-a întîmplat, Švejkule, îl întrebă locotenentul-major cînd se depărtară.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că e mai bine să mărturiseşti fapta înainte de a ieşi la ivcală. Dumneavoastră aţi ordonat, domnule *oberlaitant*, ca o dată ajunşi la Budapesta, Baloun să vă aducă pateul de ficat şi o chiflă.

Ai primit ordinul sau nu ? se întoarse Švejk către Baloun.

Baloun începu să-şi agite şi mai mult mîinile, ca şi cînd ar fi vrut să se apere împotriva ameninţării unui duşman nevăzut.

— Din păcate — urmă Švejk — ordinul n-a putut fi executat, domnule *oberlaitnant*. Eu am înghiţit pateul dumneavoastră de ficat... Da, l-am mîncat — spuse Švejk, înghiontindu-l pe desperatul Baloun — pentru că... ştiam că pateul de ficat se poate strica.

Am citit de multe ori în gazete că familii întregi s-au otrăvit cu pateu de ficat. O dată, la Zderaz, altă dată la Beroun, pe urmă la Tábor, la Mladá Boleslav, la Příbram... Toţi otrăviţii au murit. Ştiţi, pateul de ficat e cea mai primejdioasă conservă...

Tremurînd din tot corpul, Baloun se întoarse într-o parte, îşi băgă degetul pe gît şi începu să verse cu scurte icneli.

— Ce-i cu dumneata, Baloun ?

— Bo-bo-răsc e, e, do-do-mnu-le obr... e, e, *ober-laitnant*, e, e, *ober-lait-nant* e, e ! striga nefericitul Baloun în clipele de răgaz. Eu-eu l-am mîn-ee-cat, e, e, eu-ee-singur, ie...

Din nefericitul Baloun ţîşneau pe gură pînă şi bucăţile de staniol în care fusese înfăşurat pateul.

— După cum vedeţi, domnule *oberlaitnant* — interveni Švejk, fără să-şi piardă cîtuşi de puţin sîngele rece — orice pateu înghiţit pe furiş iese la suprafaţă ca untdelemnul deasupra apei. Eu am vrut să iau totul asupra mea, dar dumnealui se dă de gol ca un tîmpit. De altfel să ştiţi că e un om cumsecade, numai că înghite tot ce i se încredinţează. Am mai cunoscut o dată un om ca ăsta. Era servitor la o bancă. Putea să-i dea pe mînă cu toată încrederea, mii şi mii de coroane. O dată, chiar a ridicat nişte bani de la o altă bancă, unde i-au dat din greşeală cu o mie de coroane mai mult, dar el, cinstit, i-a dat pe loc înapoi ; să-l fi trimis în schimb să-ţi cumpere de cin'sprezece creiţari o bucată de carne era sigur că jumătate o înfuleca pe drum. Era aşa de hulpav, că

dacă funcţionarii îl trimiteau după cîrnaţi el îi cresta pe drum cu briceagul şi după ce gusta din ei lipea găurile cu *engliştflaster*, care la cinci cîrnaţi îl costa mai mult decît un cîrnat întreg.

Locotenentul-major Lukáš oftă adînc şi se depărtă.

— Binevoiţi a-mi transmite vreun ordin, domnule *oberlaitnant ?* strigă Švejk în urma lui, în timp ce nefericitul Baloun continua să-şi vîre degetele în gît.

Lukáš dădu plictisit din mînă şi o porni spre magazia cu provizii. Pe drum îi veni în gînd ciudata idee că atîta timp cît ostaşii înfulecă pateul de ficat al ofiţerilor, Austria nu poate ciştiga războiul.

Între timp, Švejk îl trăsese pe Baloun în dosul gării militare şi încerca să-l liniştească, spunîndu-i că se vor duce împreună în oraş de unde îi vor aduce locotenentului-major cîrnaţi de Debreţin. În mintea lui Švejk, noţiunea acestei specialităţi se îmbina în chip firesc cu imaginea capitalei regatului ungar.

— Mi-i că să nu scăpăm trenul, se tîngui Baloun, care pe lîngă că era veşnic nesătul, mai era şi lacom.

— Cînd pleci pe front — declară cu convingere Švejk — află de la mine că nu scapi niciodată nimic, pentru că orice tren care merge spre front îşi are rostul lui şi are grijă să nu ajungă la staţia de destinaţie cu jumătate de eşalon. De altfel, dragă Baloun, te-am ghicit : eşti un zgîrie-brînză.

Nici n-ar mai fi avut, însă, cînd să plece, căci se dăduse semnalul de îmbarcare. Ostaşii care se înapoiau de la magazie, urcau din nou în vagoane cu mîinile goale. În locul raţiilor de o sută cincizeci de

grame de brînză Emental de cap, care trebuia să fie distribuită aci, căpătase fiecare cîte o cutie de chibrituri și o carte poștală ilustrată, editată de Comitetul pentru mormintele de război din Austria, Viena XIX, *Canisiusgasse* 4. În loc de o sută cincizeci de grame de brînză, țineau cu toții în mînă cimitirul militar din Sedlisk [1] cu monumentul nefericiților ostași din *Landwehr*, confecționat la iuțeală de un sculptor chiulangiu, sergentul teterist Scholtz.

Și în vagonul comandamentului domnea o frămîntare neobișnuită. Ofițerii batalionului de marș erau adunați în jurul căpitanului Sagner, care le povestea ceva foarte enervat. Venise chiar atunci de la comandamentul gării și ținea în mînă o telegramă, de data aceasta reală și foarte confidențială, sosită de la statul-major al brigăzii. Era foarte lungă, cuprinzînd instrucțiuni și ordine legate de noua situație în care se afla Austria, începînd de la 23 mai 1915.

Brigada telegrafia că Italia declarase război Austro-Ungariei.

Încă de pe vremea cînd se aflaseră la Bruck, pe Litava, ofițerii vorbeau în gura mare la cazino, în timpul prînzului sau al cinei, despre atitudinea ciudată a Italiei, dar, la drept vorbind, nimeni n-ar fi crezut că se vor împlini cuvintele profetice ale cadetului Biegler, ale acestui idiot, care într-o seară, la cină, dăduse de o parte farfuria cu macaroane, declarînd :

---

[1] Localitate în Galiția vestică.

— Astea am să le mănînc sub porțile Veronei.

După ce studie instrucțiunile primite de la brigadă, căpitanul Sagner ordonă să se sune alarma.

Imediat ce se adună, trupa batalionului de marș fu așezată în careu iar căpitanul Sagner citi ostașilor, foarte grav, ordinul telegrafic pe care-l primise de la brigadă :

„Mînat de o lașitate fără seamăn, regele Italiei a uitat de legăturile frățești și de îndatoririle sale de aliat al imperiului nostru. De la izbucnirea războiului, în care ar fi trebuit să fie alături de bravii noștri ostași, regele Italiei s-a comportat ca un criminal mascat care lovește pe la spate, avînd o atitudine de duplicitate și ducînd tratative secrete cu dușmanii noștri. Această acțiune trădătoare a culminat în noaptea de 22 spre 23 mai, cînd Italia a declarat război imperiului nostru. Comandantul nostru suprem este convins că glorioasele și curajoasele sale oștiri vor răspunde la josnica trădare a inamicului necredincios printr-o asemenea lovitură, încît trădătorul să-și dea seama că începînd războiul în mod rușinos și trădător, el și-a hotărît propria-i pieire. Sîntem ferm încredințați că cu ajutorul lui Dumnezeu, nu va trece mult și cîmpiile Italiei vor vedea din nou pe învingătorii de la Santa Lucia, Vicenza, Navarra, Custozza. Vrem să învingem, trebuie să învingem și cu siguranță vom învinge !"

Apoi urmă obișnuitul *„dreimal hoch"* și ostașii fură din nou îmbarcați în vagoane, de data asta puțin des-

cumpăniți. În locul celor o sută cincizeci de grame de brînză Emental se aleseseră cu războiul împotriva Italiei.

*

În vagonul în care se afla Švejk, plutonierul de administrație Vaněk, telefonistul Chodounský, Baloun și bucătarul Jurajda, se încinse o discuție aprinsă în legătură cu intrarea Italiei în război.

— La fel s-a întîmplat la Praga, în strada Taboroská, începu Švejk. Locuia acolo un negustor, Hořejší ; ceva mai încolo, de partea cealaltă a străzii, își avea prăvălia negustorul Pošmourný ; și între ei era băcanul Havlasa. Într-o bună zi, lui Hořejší îi vine în minte o idee grozavă : să se întovărășească cu băcanul Havlasa împotriva lui Pošmourný. Zis și făcut. Imediat a intrat în vorbă cu el, gîndind să-și unească prăvăliile sub o singură firmă : „Hořejší și Havlasa". Dar băcanul Havlasa, un șmecher și jumătate, s-a dus pe ascuns la negustorul Pošmourný și i-a spus că Hořejší îi dă o mie două sute pe băcănia lui și pe deasupra mai vrea să intre cu el în tovărășie. Dar că dacă el, Pošmourný, îi dă o mie opt sute, ar fi mai bucuros să meargă în tovărășie cu el contra lui Hořejší. Așa se și învoiră și Havlasa s-a învîrtit un timp mieros în jurul lui Hořejší, pe care-l trădase, prefăcîndu-se că-i cel mai bun prieten al lui. Cînd venea vorba de tovărășia primită îi spunea : „Nici o grijă, nu mai e mult. După băi." Și într-adevăr, cînd

se întoarseră de la băi, totul era în ordine, aşa cum îi făgăduise mereu lui Hořejší. Într-o dimineaţă, în timp ce se ducea să deschidă prăvălia, Hořejší văzu o firmă nouă deasupra prăvăliei concurentului său, o firmă cît toate zilele: „Pošmourný şi Havlasa".

— Şi la noi — interveni prosteşte Baloun — a fost un caz dintr-ăsta: am vrut să cumpăr un juncan din satul vecin, mă învoisem şi, cînd să-l iau, mi l-a umflat de sub nas măcelarul din Utice.

— Acum — reluă Švejk netulburat — cînd avem pe cap încă un război, cînd mai avem un duşman şi un front nou, are să trebuiască să facem economie de muniţii. „Cînd ai mai mulţi copii, îţi trebuie mai multe nuiele", spunea moş Chovanĕc din Motol, care-i croia pe copiii din vecinătate, treabă pentru care primea un ban de buzunar.

— Mie mi-e teamă numai că din pricina Italiei o să ne dea porţii mai mici, spuse Baloun tremurînd din tot corpul.

Plutonierul de administraţie căzu pe gînduri şi apoi răspunse cu toată seriozitatea:

— N-ar fi de mirare, pentru că acum victoria noastră o să mai întîrzie niţeluş.

— Ehei, acum am avea nevoie de un nou Radecký, fu de părere Švejk. Ăla cunoştea bine locurile pe acolo, ştia care-i partea slabă a italienilor, ce trebuie luat cu asalt şi din care parte. Nu-i chiar aşa de uşor să pătrunzi undeva. Mă rog, de intrat e în stare să intre oricine, dar totul e să ştii cum să ieşi; asta-i adevărata ştiinţă militară... Cînd intră omul undeva, tre-

buie să știe tot ce se petrece în jurul lui, ca să nu se pomenească nitam-nisam în fața unei încurcături din acelea care se cheamă catastrofă. La noi acasă, pe vremea cînd stăteam în vechea locuință, a fost prins în pod un hoț ; șmecherul băgase de seamă, în timp ce se cățăra în pod, că zidarii reparau luminatorul. Așa că dumnealui s-a smuls din brațele oamenilor, a bușit-o pe nevasta intendentului și și-a dat drumul în luminator, dar de acolo n-a mai ieșit. Tătucul nostru Radecký cunoștea orice potecă ; nimeni n-a putut să pună mîna pe el. Într-o carte despre generai scria cu de-amănuntul cum a luat-o la sănătoasa de la Santa Lucia, în timp ce italienii fugeau și ei și cum abia a doua zi, cînd îi căuta cu ocheanul, și-a dat seama că italienii nu erau pe cîmpul de bătaie și că el e învingătorul ; profitînd de ocazie, a ocupat Santa Lucia rămasă de izbeliște. Așa a fost numit mareșal.

— Frumoasă țară Italia, intră în vorbă bucătarul Jurajda. Am fost și eu o dată la Veneția și știu că italianul îl face pe oricine porc. Cînd se înfurie, oricine e „*porco maledetto*". Chiar și Papa e porc pentru el și „*madona mia è porco*", „*papa è porco*".

În legătură cu cele de mai sus plutonierul de administrație Vaněk se exprimă și el în termeni foarte binevoitori despre Italia. La drogheria lui din Kralupy avea un aparat de preparat sirop de lămîie, pe care-l făcea din lămîi stricate, iar lămîile cele mai ieftine și cele mai stricate le cumpăra întotdeauna din Italia. Acum s-a isprăvit cu transportul lămîilor din Italia la Kralupy. Nu încape nici o îndoială că războiul cu Ita-

lia va aduce tot felul de întîmplări neașteptate, căci Austria va căuta să se răzbune.

— Asta-i un fel de a spune: să te răzbuni! zise Švejk. Sînt unii care își închipuie că se răzbună, dar pînă la urmă oalele sparte le plătește cel pe care dumnealui și l-a ales ca unealtă a răzbunării. Pe vremuri, cînd stăteam încă la Vinohrady, la parter locuia intendentul imobilului, care ținea în gazdă un mic funcționăraș de la nu știu care bancă; omulețul ăsta obișnuia să frecventeze o cîrciumă din strada Kramerové, unde s-a luat la harță o dată cu un domn care avea la Vinohrady un laborator pentru analiza urinei. Domnul nu se gîndea la altceva și nu vorbea decît despre analizele lui. Umbla cu buzunarele pline de sticluțe cu urină, pe care le dădea cunoscuților pe la nas, îndemnîndu-i să-și dea urina la analiză, pentru că de asta atîrna — zicea el — fericirea omului, a familiei. Nu costă mai nimic — zicea — numai șase coroane. Toți clienții cîrciumii, ba chiar și cîrciumarul și cîrciumăreasa, și-au dat urina la analiză, numai funționărașul se ținea tare, cu toate că domnul îl urmărea mereu la pisoar, adresîndu-i-se cu bunăvoință: „Nu știu cum să-ți spun, domnule Skorkovský, dar mie nu-mi prea place cum arată urina dumitale; fii bun și urinează în sticluță cît mai e vreme! Pe urmă să nu fie prea tîrziu!" În cele din urmă, a reușit să-l convingă. Asta l-a costat pe funcționăraș șase coroane, iar domnul acela a avut grijă să-i îndulcească cheltuiala, speriindu-l așa cum făcuse cu toți mușterii, ca și cu bietul cîrciumar, căruia îi alungase clienții, deoarece

fiecare analiză era apoi interpretată verbal cu concluzia că e vorba de un caz grav. După el toată lumea trebuia să bea numai apă, să nu fumeze, să nu se însoare, iar cît despre mîncare, numai zarzavat! Funcționărașul nostru, ca și ceilalți de altfel, s-a înfuriat grozav și, ca unealtă a răzbunării lui, s-a gîndit la intendent, știindu-l brutal din fire. Așa se face că într-o bună zi îi spuse domnului cu analizele că de la o vreme intendentul nu se simțea tocmai bine și că-l roagă să vină a doua zi de dimineață pe la orele șapte, să-i ia urina pentru analiză. Dumnealui s-a dus. Intendentul dormea încă. Domnul l-a trezit, spunîndu-i prietenește: „Am onoarea, domnule Malek, bună dimineața. Poftiți, aveți aici sticluța, binevoiți să urinați și dați-mi șase coroane." Doamne! Cînd a sărit odată intendentul din pat, numa-n izmene și cînd mi ți l-a-nșfăcat de beregată, ferească Dumnezeu! L-a bușit de dulap, pînă a trecut cu el prin ușă. După ce l-a scos din dulap, a luat vîna de bou și dă-i și dă-i pînă l-a pus pe goană așa în izmene cum era, la vale pe strada Celakovský. Schelălăia stimabilul ca un cîine călcat pe coadă și în strada Havlíčková, țuști în tramvai; pe intendent l-a înhățat polițaiul cu care s-a luat la păruială. Fiindcă era în izmene și cu cele de rușine la vedere, l-au ridicat cu duba pentru atentat la bunele moravuri. Și în drum spre poliție, tot mai striga din dubă ca un apucat: „Fire-ați ai dracului de derbedei, vă arăt eu vouă să-mi analizați mie urina". A stat la răcoare șase luni pentru agresiune și ultraj. După pronunțarea sentinței, a început să insulte coroana, așa

că n-ar fi de mirare dacă ar zace şi acum în puşcărie ; de aceea spuneam eu că atunci cînd vrei să te răzbuni pe cineva, oalele sparte le plăteşte un om nevinovat.

In timp ce asculta, pe Baloun îl frămînta un gînd. În cele din urmă se adresă îngrijorat lui Vaněk :

— Mă rog frumos, domnule *rechnungsfeldwebel*, dumneavoastră credeţi că din pricina războiului cu Italia ni se vor da raţii mai mici ?

— E limpede ca lumina zilei, răspunse prompt Vaněk.

— Maica ta Cristoase, izbucni Baloun şi, lăsîndu-şi capul în palme, rămase tăcut în colţul lui.

Cu aceasta, discuţia despre Italia luă sfîrşit.

În vagonul comandamentului, discuţia despre noua situaţie creată prin intrarea Italiei în război s-ar fi desfăşurat, cu siguranţă, foarte anost în lipsa vestitului teoretician militar, cadetul Biegler, dacă bineînţeles nu s-ar fi găsit cineva care să-l înlocuiască într-o oarecare măsură. Înlocuitorul era locotenentul Dub de la compania a treia.

Locotenentul Dub era în civil profesor de limba cehă şi dovedise o irezistibilă înclinaţie de a-şi manifesta loialitatea ori de cîte ori avea ocazia. La lucrările scrise dădea elevilor subiecte din istoria familiei Habsburg. Pe cei din clasele inferioare îi speria cu împăratul Maximilian, care s-a căţărat pe o stîncă şi n-a mai putut să coboare, cu Josef al II-lea,

plugarul, și cu Ferdinand cel Bun. În clasele superioare, subiectele erau bineînțeles mai complicate, ca de pildă tema pentru cei din a șaptea : *Împăratul Franz Josef I, sprijinitor al științei și artei*, lucrare care a avut drept urmare excluderea unui elev din toate școlile medii ale imperiului austro-ungar ; elevul scrisese că cea mai lăudabilă operă a acestui monarh a fost construirea podului Împărat Franz Josef I din Praga.

Profesorul Dub nu uita niciodată să-și pună elevii să cînte cu evlavie imnul austriac de ziua împăratului și la alte sărbători imperiale și regale. În societate nu era iubit, deoarece se știa precis că făcea oficiul de denunțător al colegilor săi. În orașul unde profesa, făcea parte din „sfînta treime" a celor mai mari tîmpiți și imbecili, compusă din : prefectul județului, directorul gimnaziului și el. În acest cerc restrîns, Dub învățase să facă politica imperiului austro-ungar și acum își debita înțeleptele idei, cu glasul și intonația lui de profesor ticăit.

— La drept vorbind, pe mine nu mă miră de loc pasul făcut de Italia. Mă așteptam la asta încă de acum trei luni. E clar că Italia a devenit foarte mîndră în ultima vreme, după victoria asupra turcilor, în războiul pentru Tripolitania. În afară de asta, se bizuie cam prea mult pe marina militară și pe starea de spirit a populației noastre din regiunile de litoral și din Tirolul de sud. Încă înainte de război am discutat despre asta cu prefectul județului nostru și i-am spus că guvernul nostru nu trebuie să subestimeze mișcarea iredentistă din sud. Prefectul mi-a dat toată drepta-

tea pentru că şi el, ca orice om clarvăzător căruia menţinerea acestui imperiu îi stă la inimă, trebuie să se fi gîndit de multe ori unde ne poate duce o indulgenţă exagerată faţă de astfel de elemente. Îmi aduc foarte bine aminte că acum doi ani, în timpul războiului balcanic, cînd afacerea Prohazska era tocmai în toi, într-o convorbire cu domnul prefect am spus că Italia pîndeşte prilejul cel mai apropiat pentru a ne lovi pe la spate.

Şi uite că aşa s-a şi întîmplat! strigă Dub cu atîta vehemenţă, de parcă s-ar fi certat cu toţi cei de faţă deşi, în timp ce el vocifera, ofiţerii activi din vagon îşi ziceau în gînd: „Pisălogul ăsta ar face bine să ne mai scutească cu pălăvrăgeala".

Şi apoi — reluă Dub pe un ton mai măsurat — de cele mai multe ori nici chiar în manualele de şcoală nu s-a vorbit de vechile noastre raporturi cu Italia, de zilele glorioase ale armatelor noastre biruitoare din anul una mie opt sute şi patruzeci şi opt şi din anul una mie opt sute şi şaizeci şi şase, despre care se aminteşte astăzi în ordinul de brigadă. Eu unul, însă, mi-am făcut întotdeauna datoria şi încă înainte de terminarea anului şcolar, aşadar, chiar la începutul războiului, am dat la compoziţie elevilor mei următoarea temă: *Unsere Helden in Italien, von Vincenza bis zur Custozza, oder...*[1]

Şi zevzecul locotenent Dub adăugă solemn:

---

[1] Eroii noştri din Italia, de la Vincenza pînă la Custozza, sau... (Germ.)

— *...Blut und Leben für Habsburg! Für ein Österreich, ganz, einig, gross!* [1] După care tăcu, așteptînd, pesemne ca și ceilalți ofițeri din vagonul comandamentului să-și spună părerea despre noua situație, ceea ce i-ar fi dat prilejul să le dovedească încă o dată, că încă cu ani în urmă prevăzuse cum se va comporta Italia față de aliatul ei. Mare îi fu însă dezamăgirea cînd căpitanul Sagner, căruia ordonanța batalionului, Matušič, îi adusese din gară ediția de seară a ziarului *Pester Lloyd*, exclamă răsfoind ziarul :

— Ia te uită, Weiner, pe care am văzut-o la Bruck în reprezentație, a jucat ieri aici la Teatrul Mic.

Și cu aceasta, discuția despre Italia se încheie în vagonul comandamentului.

Ordonanța batalionului, Matušič și ordonanța căpitanului Sagner, Batzer, care ședeau la capătul vagonului, priveau războiul cu Italia dintr-un unghi de vedere strict utilitar, întrucît, cu ani în urmă, pe vremea cînd își făcuseră serviciul activ, luaseră parte la niște manevre în Tirolul de sud.

— O să fie cam greu să urcăm munții de acolo, constată Batzer. Căpitanul Sagner are o grămadă de cufere. Oi fi eu de la munte, dar altă brînză-i să ici flinta sub manta și să aștepți să-ți pice un iepure pe moșia ducelui Schwartzenberg.

---

[1] Sîngele și viața pentru Habsburgi! Pentru o Austrie indivizibilă, unită, mare! (Germ.)

— Asta cam aşa ar fi, dacă ne-ar trimite în Italia. Nici mie nu mi-ar conveni s-o iau razna, cu ordine, peste munţi şi gheţari. Şi apoi, dacă stai să te gîndeşti la halcală, ăia nu crapă decît polenta şi ulei, spuse Matušič întristat.

— La urma urmei, de ce să ne trimită tocmai pe noi în munţi, se înfurie Batzer. Regimentul nostru a mai fost în Serbia, în Carpaţi, şi-am mai cărat cufe-rele căpitanului prin munţi ; de două ori le-am şi pier-dut ; o dată în Serbia, a doua oară în Carpaţi, într-o bătălie, şi s-ar putea să mi se întîmple a treia oară acelaşi lucru chiar la frontiera italiană ; cît despre halcală acolo...

Scuipă cu scîrbă, se apropie mai mult de Matušič şi-i spuse oarecum confidenţial :

— La noi, în munţii Kašper, facem nişte găluşte mici de tot cu aluat din cartofi cruzi ; fierbi cartofii, îi tăvăleşti în ou, îi presari frumuşel cu pesmet şi pe urmă îi prăjeşti în slănină. Cuvîntul slănină îl rosti solemn, pe un ton aproape religios.

— Dar cel mai bine merg cu varză acră călită, adăugă după o clipă de melancolie. Poţi să asemuieşti asta cu sărăcia ceea de macaroane ?

Aşa se încheie şi aci discuţia despre Italia...

În celelalte vagoane, care aşteptau de mai bine de două ceasuri în gară, circula zvonul că trenul va fi întors din drum şi îndreptat spre Italia.

Zvonul părea întărit şi de împrejurarea că între timp se petrecuseră lucruri ciudate cu eşalonul. Trupa

fusese coborîtă din nou din vagoane, iar sanitarii și echipele de deparazitare stropiră peste tot cu lisol ; operația fu primită cu profundă nemulțumire, mai ales în vagoanele unde erau depozitate rezervele de pîine cazonă.

Dar ordinul nu se discută, ci se execută ; comisia sanitară dăduse ordin să fie dezinfectate toate vagoanele eșalonului 728 și echipa stropea cu lisol, fără pic de remușcare, mormanele de pîine cazonă și sacii cu orez. Tot lucruri din care oricine putea să vadă că se petrecea ceva neobișnuit.

După asta, ostașii fură din nou goniți în vagoane, pentru ca peste o jumătate de oră să fie iar mînați afară, din pricină că un general bătrîn, căruia Švejk îi găsi pe loc o poreclă potrivită, venise să inspecteze eșalonul. Pitit în spatele frontului Švejk șopti plutonierului de administrație Vaněk, care era lîngă el :

— E-un bese-n cizme !

Bătrînul general se plimbă în fața frontului, însoțit de căpitanul Sagner ; apoi, ca să mai „însuflețească" trupa, se opri în dreptul unui ostaș mai tinerel și-l întrebă de unde e, de cîți ani este și dacă are ceas. Închipuindu-și că generalul voia să-i dăruiască unul, ostașul declară că nu are ceas, deși avea. Drept care, bătrînul bese-n cizme îi răspunse cu zîmbetul bleg pe care-l arbora împăratul Franz Josef cînd se adresa vreunui primar dintr-un oraș al împărăției.

— Bineee, bine, apoi îl cinsti cu o vorbă pe caporalul de alături, întrebîndu-l dacă soția îi era sănătoasă.

— Cu respect vă raportez — zbieră caporalul — că nu sînt însurat. La care generalul, cu același zîmbet ramolit, repetă stereotip :

— Bineee, bine.

Apoi, generalul căzut în mintea copiilor, ceru căpitanului Sagner să-i arate cum știu ostașii să numere din doi în doi. Peste o clipă se putea auzi :

— Un'—doi, un'—doi, un'—doi.

Treaba asta plăcea grozav generalului bese-n cizme. Avea acasă doi țucălari pe care-i alinia în fiecare zi și-i punea să numere : „un'—doi..." un'—doi..."

Generali din ăștia erau în Austria cu duiumul.

După ce se termină cu bine inspecția, în timpul căreia generalul nu fu de loc zgîrcit cu laudele la adresa căpitanului Sagner, trupa fu învoită să se plimbe prin preajma gării, dat fiind că între timp venise vestea că trenul va pleca abia peste trei ore. Ostașii se plimbau prin apropierea gării și căscau gura în căutarea unui filantrop din cei care se găsesc totdeauna pe peroanele gărilor și de la care se poate cerși o țigară.

Se vedea bine că entuziasmul de la început, care se vădise în primirea sărbătorească făcută eșaloanelor prin gări, scăzuse mult, degenerînd pînă la urmă în cerșetorie.

Căpitanul Sagner se pomeni cu o delegație a „Asociației pentru întîmpinarea eroilor", compusă din două babe pocite, care îi înmînară darul Asociației pentru eșalonul lui, adică douăzeci de cutiuțe cu pastile pentru parfumatul gurii, reclamă a unei fabrici de produse zaharoase din Pesta. Cutiuțele de metal care adăpos-

teau pastilele plăcut mirositoare erau grozav de frumoase : pe capac era un honved maghiar care da mîna unui ostaş din *landsturmul* austriac, iar deasupră-le strălucea coroana sfîntului Ştefan. De jur-împrejurul pozei se vedea inscripţia, în limbile germană şi maghiară : *„Für Kaiser, Gott und Vaterland"* [1].

Fabrica de zaharicale era atît de devotată tronului, încît dădea întîietate împăratului, lăsîndu-l pe Dumnezeu pe planul al doilea.

Fiecare cutiuţă avea optzeci de pastile, adică cinci pastile la trei oameni. În afară de asta, cele două babe pocite mai aduseseră un pachet mare cu nişte rugăciuni tipărite, al căror autor era arhiepiscopul Géza Budafala de Szatmár. Rugăciunile erau publicate în limbile germană şi maghiară şi cuprindeau cele mai înfricoşătoare blesteme la adresa duşmanilor imperiului austro-ungar. Erau compuse cu atîta patimă, încît nu lipsea decît să li se mai adauge la sfîrşit colorata înjurătură ungurească : *„Baszom a Krisztusmárját !"*.

Preacucernicul arhiepiscop era de părere că milostivul Dumnezeu trebuia să-i sfîrtece în bucăţele pe ruşi, englezi, sîrbi, francezi şi japonezi şi să facă din ei tăieţei şi gulaş cu papricaş. Şi tot graţie preacucernicului arhiepiscop, Dumnezeu trebuia să se scalde în sîngele duşmanilor şi să-i ucidă pe toţi, aşa cum făcuse Irod cu copiii.

Nobilul arhiepiscop al Budapestei folosea, în rugăciunile sale, vorbe minunate ca acestea : „Binecuvîn-

---

[1] „Pentru împărat, Dumnezeu şi patrie" (germ.).

teze Domnul baionetele voastre, ca să taie adînc în burţile duşmanilor. Fie ca bunul şi dreptstăpînitorul să îndrepte focul artileriei spre capetele comandanţilor duşmani. Deie milostivul Domn ca toţi vrăjmaşii să se înece în sîngele ce se va scurge din rănile de la voi purcese."

De aceea, repet, acestor rugăciuni nu le mai lipsea altceva decît să li se adauge la sfîrşit : *„Baszom a Krisztusmárját !"*

După ce predară darurile, doamnele exprimară căpitanului Sagner dorinţa de a fi de faţă la împărţirea lor. Una din ele avu chiar curajul să declare că ar fi dispusă, cu acest prilej, să vorbească ostaşilor pe care nu-i numea decît *„unsere braven Feldgrauen"* [1].

Amîndouă se simţiră, însă, jignite foarte cînd căpitanul Sagner refuză să le satisfacă dorinţa. Pentru moment, darurile fură transportate în vagonul-magazie. Cinstitele doamne trecură printre şirurile de ostaşi şi una din ele mîngîie prieteneşte pe obraz pe un soldat cu o barbă mare, un oarecare Šimek din Budějovice, care neştiind nimic despre înalta situaţie a acestor doamne declară camarazilor, după plecarea lor :

— Da' neruşinate mai sînt curvele pe aici ! Dac-ar fi cel puţin ceva de capul lor, aş mai zice. Dar calcă ca berzele şi-aduc ca nişte sperietori. Şi-o curvă ca asta rîvneşte la ostaşi !

În gară era animaţie mare. Intrarea Italiei în război provocase panică ; două eşaloane de artilerie fuseseră

---

[1] Viteji noştri ostaşi (germ.).

reținute și trimise în Stiria. Un eșalon de bosnieci, uitat acolo din motive necunoscute, staționa în gară de două zile. Tot de două zile bosniecii nu mai primiseră rațiile și cerșeau pîine în Pesta Nouă. Peste tot se auzeau vorbele aprinse ale bosniecilor uitați care înjurau într-una, gesticulînd mînioși :

— *Jeben ti boga — jeben ti dușu, jeben ti maicu!*

În sfîrșit, batalionul de marș nr. 91 fu din nou adunat și ostașii își reluară locurile în vagoane. Peste o clipă, însă, ordonanța batalionului, Matušič, veni de la comandamentul gării cu vestea că plecarea va avea loc abia peste trei ore. De aceea, ostașii căpătară din nou permisiunea să coboare din vagoane. Puțin înainte de plecarea trenului, în vagonul comandamentului intră foarte enervat locotenentul Dub, care ceru căpitanului Sagner să ordone neîntîrziat arestarea lui Švejk.

Locotenentului Dub, vechiul și cunoscutul denunțător în calitatea lui de profesor de gimnaziu, îi plăcea să intre în vorbă cu ostașii, pentru ca să le afle părerile și a încerca totodată să-i învețe și să-i lămurească pentru cine și de ce luptă.

În timp ce se plimbase în spatele gării, îl zărise lîngă un felinar pe Švejk, care se uita cu interes la afișul-reclamă al unei loterii militare cu scop de binefacere. Afișul închipuia un soldat austriac înjunghind lîngă un zid un cazac bărbos, cu o înfățișare speriată.

Locotenentul Dub îl bătuse pe Švejk prietenește pe umăr și-l întrebase dacă-i place afișul.

— Am onoarea să vă raportez, domnule *laitnant* — răspunsese Švejk — că e o prostie. La viața mea

am mai văzut afișate destule tîmpenii, dar o dobitocie ca asta încă nu mi-a fost dat să văd.

— Da' ce, mă rog, nu-ți place ? îl întrebase din nou locotenentul Dub.

— Mie, domnule *laitnant*, în afișul ăsta nu-mi place cum ține ostașul arma ; nu vedeți că poate să frîngă baioneta de zid ? De ce s-o facă, cînd știe că pentru asta poate să fie pedepsit ? Nu vedeți că rusul a ridicat mîinile sus și se predă ? E prizonier, care va să zică, și cu prizonierii trebuie să ne purtăm omenește, că și ei sînt oameni ca și noi.

Pornind de aici, locotenentul Dub căutase să cerceteze mai adînc felul de a gîndi al lui Švejk și de aceea îl întrebase :

— Așadar, dumitale ți-e milă de rus ?

— De-amîndoi mi-e milă ; și de rus fiindcă e înjunghiat, și de soldat, fiindcă poate să fie arestat pentru asemenea ispravă. Sînt sigur că în operația asta, domnule *laitnant*, baioneta s-a, ca să zic așa, frînt ; zidul în care a înfipt-o ostașul pare de piatră și oțelul e fragil. Înainte de război, cînd eram în serviciul activ, am avut la companie un domn locotenent. Nici un tambur bătrîn nu știa să se exprime ca domn' locotenent al nostru. Pe terenul de *esercit* ne spunea : „Cînd e *habt acht*, să caști ochii ca motanul care se cacă în paie". Încolo era un om tare cumsecade. O dată, în seara de ajun, a înnebunit ; a cumpărat pentru companie un vagon întreg cu nuci de cocos ; de atunci știu eu cît sînt de fragile baionetele. Jumătate de com-

panie şi-a frînt baionetele în nucile alea şi *oberlaitnantul* a dat ordin să fie închisă toată compania; trei luni de zile n-am avut voie să ieşim din cazarmă, iar domnul *laitnant* a fost consemnat în cameră.

Locotenentul Dub se uitase mînios la faţa nevinovată a bravului soldat Švejk şi-l întrebase iritat:

— Dumneata mă cunoşti pe mine?

— Se poate să nu vă cunosc, domnule *laitnant*?

Locotenentul Dub holbase ochii mari şi bătuse din picior:

— Ba încă nu mă cunoşti.

Švejk răspunsese din nou cu acelaşi calm imperturbabil, cu care se răspunde la raport:

— Vai de mine, domnule *laitnant*, vă cunosc! Vă raportez supus că sînteţi de la batalionul nostru de marş.

— Dumneata încă nu mă cunoşti, strigase pentru a doua oară locotenentul Dub. Dumneata îmi cunoşti poate numai partea cea bună, dar aşteaptă să mi-o cunoşti şi pe cea rea... Eu sînt rău, să fii sigur de asta, eu ştiu să fac pe oricine să plîngă. Ei, şi acum spune, mă cunoşti sau nu mă cunoşti?

— Vă cunosc, domnule *laitnant*.

— Iţi spun pentru ultima dată că nu mă cunoşti, măgarule. Mai ai cumva fraţi?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că am unul.

Locotenentul Dub îşi ieşise mai tare din fire privind faţa calmă şi senină a lui Švejk şi neputîndu-se stăpîni, zbierase:

— Atunci, cu siguranţă că fratele dumitale e şi el o vită ca dumneata ! Ce meserie are ?

— Profesor, domnule *laitnant*. A fost şi el la militărie şi a dat examenul de ofiţer.

Locotenentul îl fulgerase cu o privire nimicitoare. Švejk o suportase însă cu demnitate şi sînge rece, aşa că deocamdată întreaga discuţie cu locotenentul se terminase printr-un scurt :

— *Abtreten !* [1]

După care se despărţiră, văzîndu-şi fiecare de drum şi gîndind fiecare la ale sale.

Locotenentul Dub voia să ceară căpitanului arestarea lui Švejk, iar Švejk, la rîndu-i, îşi spunea că văzuse el mulţi ofiţeri tîmpiţi, da' unul ca locotenentul Dub nu mai pomenise.

Locotenentul Dub, care în împrejurări ca acestea socotea că trebuie să se ocupe de educaţia ostaşilor, descoperi în spatele gării alte victime. Erau doi soldaţi din acelaşi regiment, dar din altă companie, care se tocmeau pe întuneric, într-o germană stîlcită, cu două din prostituatele care mişunau cu duzinele prin preajma gării.

Depărtîndu-se, Švejk mai auzi foarte deslușit glasul tăios al locotenentului Dub :

— Mă cunoaşteţi ? !... Ba eu vă spun că nu mă cunoaşteţi !...

— Aşteptaţi numai pînă o să mă cunoaşteţi !...

---

[1] Rupeţi rîndurile (germ.).

— Îmi cunoaşteţi poate numai partea bună. Dar să vă ţineţi, cînd mi-ţi cunoaşte-o şi pe cea rea !...

— Am să vă fac să plîngeţi, măgarilor !...

— Mai aveţi fraţi pe acasă ?...

— Or fi şi ei tot nişte dobitoci ca şi voi !... Ce meserie au avut ?... Cum ? La aprovizionare ? !... Ei bine, ţineţi minte că sînteţi ostaşi... Sînteţi cehi ? Ştiţi voi că Palacký a spus că dacă Austria n-ar fi, ar trebui inventată... *Abtreten !*

Cu toate acestea, privită în general, inspecţia locotenentului Dub nu se soldase cu rezultate satisfăcătoare. Mai acostase vreo trei grupe de ostaşi, dar strădania lui educativă „de a-i face să plîngă" eşuase cu desăvîrşire. Materialul uman trimis pe front era acum de asemenea calitate, încît locotenentul Dub putea să citească în ochii fiecărui individ în parte că toţi laolaltă gîndeau despre el ceva foarte neplăcut. Simţindu-se aşadar jignit în amoru-i propriu, căută să se răzbune, şi de aici cererea adresată căpitanului Sagner de a dispune arestarea lui Švejk. Pentru a motiva necesitatea izolării bravului soldat Švejk, Dub expuse atitudinea lui foarte ciudată şi impertinentă, caracterizînd răspunsurile sincere ale lui Švejk la ultima întrebare cu observaţii foarte caustice şi subliniind că dacă lucrurile vor continua să meargă aşa, corpul ofiţeresc îşi va pierde toată autoritatea în faţa trupei, fapt de care, fără îndoială, nici unul dintre domnii ofiţeri nu se îndoieşte.

Aminti, de asemenea, că înainte de război vorbise personal cu domnul prefect despre aceasta şi-i spu-

sese că superiorul trebuie să știe să exercite o anumită autoritate față de inferiorii săi. Și, firește, domnul prefect fusese de aceeași părere. Mai cu seamă în timp de război, cu cît te apropii mai mult de inamic trebuie să știi să te faci temut de ostași. Iată temeiurile pentru care cere ca Švejk să fie pedepsit disciplinar.

Căpitanul Sagner care, ca orice ofițer activ, îi ura pe toți rezerviștii, de orice profesie ar fi fost ei în viața civilă, atrase atenția locotenentului Dub că asemenea comunicări se fac numai sub formă de raport și în nici un caz în felul în care te tocmești pe zarzavat în piață. În ceea ce-l privește în special pe Švejk, îi aminti că prima instanță de care depinde Švejk este domnul locotenent-major Lukáš. Singura cale de urmat e raportul, de la companie la batalion și așa mai departe. Acest lucru ar fi trebuit să fie cunoscut și de domnul locotenent. Dacă Švejk a săvîrșit în adevăr ceva grav, va fi chemat la *kompanienraport*, iar dacă va face apel, chestiunea va ajunge la *batalionsraport*. Dacă domnul locotenent-major Lukáš va dori acest lucru și va socoti că e cazul să primească reclamația domnului locotenent Dub drept o comunicare oficială, el, căpitanul Sagner, nu are nimic împotrivă ca Švejk să fie chemat și interogat.

Locotenentul-major Lukáš nu avu nimic de obiectat ; ținu doar să sublinieze că din convorbirile avute cu Švejk știa că fratele lui era într-adevăr profesor și ofițer de rezervă.

Locotenentul Dub începu să bată în retragere, afirmînd că el ceruse pedeapsa numai așa, de formă, și

că s-ar putea, de bună seamă, ca respectivul Švejk să nu știe să se exprime, astfel încît răspunsurile lui să lase impresia că ar fi impertinente și lipsite de respect față de superiori. În afară de asta, întreaga înfățișare a acelui Švejk arată limpede că e slab de minte.

În felul acesta, furtuna trecu peste capul lui Švejk fără ca fulgerele să se dezlănțuie.

În vagonul care slujea drept cancelarie și magazie a batalionului, plutonierul de administrație Bautanzel împărțea cu multă dărnicie celor doi conțopiști ai săi, bomboane parfumate din cutiile ce trebuiau distribuite trupei. Era de altfel un obicei bine statornicit ca tot ce era destinat trupei, să fie supus în cancelaria batalionului unei operațiuni asemănătoare cu aceea la care erau supuse nefericitele acelea de bomboane aromate. Fenomenul devenise pretutindeni atît de frecvent în timpul războiului, încît chiar dacă se constata la o inspecție că nu se fură, plutonierul de administrație era totuși suspectat de forurile superioare că depășește bugetul, dar că mulțumită potlogăriilor pe care le face, iese basma curată.

În lipsă de ceva mai bun, îndopîndu-se cu pastilele aromate sustrase trupei, Bautanzel vorbea despre condițiile nenorocite în care se desfășura călătoria :

— Am însoțit pînă acum două batalioane de marș, da' niciodată n-am îndurat mizerie ca asta. Ehei, mă băieți, pe vremea ceea pînă să fi ajuns la Prešov aveam cu duiumul tot ce-ți dorea sufletul. Aveam puse deoparte zece mii de țigări „Memfis", două roți de brînză Emental, trei sute de cutii de conserve — și

să te ţii pe urmă afaceri cînd, după ce-am coborît în tranşee, ruşii din Prešov ne-au tăiat legăturile cu Musino. Din toată provizia pe care o făcusem, am predat, numai aşa de ochii lumii, a zecea parte pentru marşbatalion, zicînd că am făcut economii, iar restul l-am vîndut cu hurta la aprovizionare. Aveam un maior, Sojka, mare porc ! Nu prea se avea el bine cu frontul, fiindcă pe acolo şuierau gloanţele şi pocneau şrapnelele. Aşa că mai tot timpul se învîrtea la noi, la aprovizionare. De cîte ori venea, spunea că trebuie să se convingă, chipurile, dacă gătim mîncare bună pentru ostaşii batalionului. De obicei venea pe la noi ori de cîte ori afla că ruşii pregătesc ceva ; tremura ca varga de frică ; trăgea mai întîi o duşcă zdravănă de rom la bucătărie şi după aceea începea să inspecteze toate bucătăriile de campanie instalate în jurul trenului regimentar, pentru că nu se putea ajunge sus pe poziţii şi mîncarea se ducea noaptea. Împrejurările erau pe atunci de aşa natură, încît nici vorbă nu putea să fie de hrană specială pentru ofiţeri. Singurul drum liber care mai făcea legătura cu spatele frontului era ocupat de nemţii din Reich, care păstrau pentru ei şi se îndopau cu tot ce era mai bun din ce ni se trimitea nouă din spate, aşa că la noi ajungea mai nimic şi te miri ce ; chiar şi noi, cei de la aprovizionare, rămăseserăm fără hrană ofiţerească. În tot timpul ăsta n-am izbutit să pun deoparte pentru noi, cei de la cancelarie, nimic ; doar un purceluş pe care l-am pus la afumat. Şi ca să nu ne dibuiască maiorul Sojka, l-am pus bine, la un bun prieten de-al meu, care era

feuerwerker la artilerie, cam la vreo oră depărtare de noi. Maiorul ăsta, ori de cîte ori venea pe la noi, începea mai întîi să guste din ciorbă. E drept că prea multă carne n-aveam de unde băga în cazan ; abia dacă găseam prin împrejurimi cîțiva porci și cîte-o vacă jigărită. Și unde mai puneți că prusacii ne făceau concurență mare ; plăteau de două ori mai mult decît noi la rechiziționarea vitelor. Și așa, în tot timpul cît am stat lîngă Bardenov, n-am putut să pun deoparte decît vreo două mii și ceva de coroane de la cumpărăturile de vite ; și cînd stai și te gîndești că de cele mai multe ori în loc de bani am dat bonuri cu „*stempelul*" regimentului, mai cu seamă în ultima vreme, cînd știam că spre răsărit rușii erau la Radvan, iar la apus în Podolin. E greu să lucrezi cu o nație nenorocită ca cei de pe-acolo, care nu știu nici să citească, nici să scrie, și iscălesc numai cu trei cruci, lucru prea bine știut de intendența noastră, așa că atunci cînd trimiteam după bani nu puteam anexa chitanțe false, cum că aș fi primit banii ; asta poți s-o faci numai acolo unde norodul e mai învățat și știe să se iscălească. Și pe urmă, cum v-am spus, prusacii plăteau mai bine și bani peșin, așa că la noi se uitau ca la tîlhari și, colac peste pupăză, intendența mai venise și cu dispoziția ca toate chitanțele iscălite cu cruce să se predea spre control contabilității de campanie. Unde te-ntorceai, numai de controlori dădeai. Venea cîte unul și după ce se ghiftuia și bea pe rupte, se ducea a doua zi să ne denunțe. Maiorul Sojka, cum spuneam, dădea toată ziulica tîrcoale bucătăriilor de

campanie, şi uite, mă jur, că o dată a scos din cazan carnea pentru un sfert de companie. A început c-un cap de porc : a zis că nu-i bine fiert, aşa că şi l-a pus să mai fiarbă niţel ; e adevărat că pe atunci multă carne nu se punea la fiert ; pentru toată compania să tot fi fost douăsprezece porţii cinstite de carne, de pe vremuri ; dar dumnealui a înfulecat tot, ca pe urmă să guste din ciorbă şi să înceapă să zbiere că-i apă chioară, că unde s-a mai pomenit ciorbă de carne fără carne ; pînă la urmă a spus să-i mai bage rîntaş şi mi-a aruncat în ea ultimele mele macaroane, pe care abia izbutisem să le adun. Dar asta nu m-ar fi durut aşa de tare dacă în sosul ăsta nu mi s-ar fi dus pe copcă şi cele două chile de unt special pentru ceai, pe care le pusesem bine încă de pe vremea cînd aveam popotă ofiţerească. Il ţineam pe un fel de poliţă deasupra patului. Cînd a dat de el, a început să urle ; voia să ştie al cui era. Atunci i-am spus că, conform bugetului pentru hrana trupei şi conform ultimului ordin pe divizie, fiecare ostaş are dreptul la un supliment de cincisprezece grame de unt sau douăzeci şi unu de grame de untură şi că, întrucît cantitatea disponibilă nu e suficientă, rezervele de unt au rămas la magazie pînă cînd suplimentul de unt va putea fi distribuit trupei în cantitatea ordonată. Maiorul Sojka s-a făcut foc şi pară şi a început din nou să urle la mine că ştie el că aştept să vină ruşii şi mi-a luat ultimele două chile de unt ; a poruncit să se bage untul numaidecît în ciorbă, în caz că ciorba e fără carne. Aşa mi s-au dus dracului toate proviziile şi vă rog să

mă credeţi că maiorul ăsta îmi aducea ghinion, ori de cîte ori îmi ieşea în cale. Încetul cu încetul mirosul i se dezvoltase în aşa hal, că îmi adulmeca pe loc toate rezervele. O dată pusesem deoparte nişte ficat de vacă din raţia trupei, şi tocmai ne gîndeam să-l facem înăbuşit, cînd intră dumnealui şi mi-l scoate de sub pat. La zbieretele lui de fiară i-am răspuns că ficatul urma să fie îngropat în pămînt, aşa cum ne învăţase de dimineaţă un potcovar de la artilerie, care făcuse şcoala de veterinari. Maiorul a chemat un flăcău de la aprovizionare şi l-a luat cu dînsul sus în munţi, unde au pus ficatul la fiert într-un ceaun, după nişte stînci. Asta i-a pus capac, fiindcă ruşii au văzut focul şi-au repezit un obuz drept în ceaunul maiorului. Ne-am dus şi noi acolo să vedem ce s-a întîmplat, dar numai dracul mai ştia unde era ficatul maiorului.

Apoi veni ştirea că plecarea va avea loc abia peste patru ore. Pînă la Hatvan, linia era blocată de trenuri cu răniţi. În gară se răspîndise zvonul că lîngă Jáger un tren sanitar, cu bolnavi şi răniţi, se ciocnise cu un tren care transporta o unitate de artilerie. Şi se mai spunea că din Pesta se trimiseseră trenuri cu echipe de ajutor.

Fantezia întregului batalion începu repede să lucreze. Se vorbea de două mii de morţi şi răniţi şi că ciocnirea fusese aranjată pentru a se acoperi matrapazlîcurile de la aprovizionarea bolnavilor.

Faptul stîrni o aspră critică în legătură cu proasta aprovizionare a batalionului și înjurături la adresa pungașilor de la cancelarie și magazie.

Cei mai mulți erau de părere că Bautanzel, plutonierul de administrație al batalionului, împărțea totul pe din două cu ofițerii.

În vagonul comandamentului, căpitanul Sagner anunța că, potrivit itinerariului, la ora aceea ar fi trebuit să fie de mult la granița Galiției. La Jäger, conform programului, ar fi trebuit să ridice pentru trupă pîine și conserve pe trei zile. Dar pînă la Jäger mai erau încă zece ore de drum. De altă parte, la Jäger staționau atîtea trenuri cu răniți din ofensiva de la Lvov, încît, potrivit telegramei primite, nu mai rămăsese nici urmă de pîine cazonă sau de conserve. Primise ordin ca, în loc de pîine și conserve, să plătească trupei cîte 6 coroane și 72 fileri de cap, care urmează a fi achitați pe nouă zile, împreună cu solda, bineînțeles dacă va primi banii de la brigadă. În casă nu avea decît 12.000 de coroane.

— Asta-i curată porcărie din partea regimentului! se înfurie locotenentul-major Lukáš. Să ne lase să pribegim în voia soartei.

Între *fähnrich*-ul Wolf și locotenentul-major Kolář se încinse o discuție în șoaptă. Amîndoi pretindeau că în ultimele trei săptămîni colonelul Schröder ar fi depus la Banca Viena, în contul său personal, 16.000 de coroane.

Locotenentul-major Kolář arătă cu acest prilej cum se pot face economii: furi din vistieria regimen-

tului 6.000 de coroane şi le bagi în buzunar, apoi foarte logic dai un ordin către toate bucătăriile să reducă cîte trei grame de mazăre din raţia zilnică a fiecărui ostaş. Într-o lună se adună nouăzeci de grame de cap, iar pe companie se face o rezervă de cel puţin şaisprezece kilograme de mazăre de care bucătarul trebuie să se descotorosească.

Locotenentul-major Kolář şi Wolf îşi povestiră reciproc despre diverse cazuri de acest fel pe care le observaseră.

Un lucru era mai ales sigur: că asemenea matrapazlîcuri se făceau cu duiumul în toată administraţia militară. Începînd de jos, de la plutonierul de administraţie al unei companii nenorocite şi pînă la cei cu epoleţi de general, care-şi adunau provizii pentru iarna postbelică.

Războiul cerea curaj chiar şi în materie de furt...

Cei de la intendenţă se priveau mieros de parcă ar fi vrut să spună: „Sîntem trup şi suflet, camarade, furăm pe rupte, frăţioare, estorcăm, dar n-ai ce face, frate-miu. E greu să lupţi împotriva curentului. Dacă nu iei tu, ia altul şi pe deasupra se mai spune despre tine că te-ai lăsat de furat fiindcă ai adunat destul."

În vagon intră un domn cu vipuşcă roşie şi aurie la pantaloni. Era un alt general, din cei care se plimbau în inspecţie pe toate liniile.

— Luaţi loc, domnilor, şedeţi, ordonă el binevoitor, bucuros că surprinsese un eşalon despre care nu ştia că staţionează acolo.

Cînd căpitanul Sagner voi să-i dea raportul, generalul îl opri cu un gest :

— Nu, nu, eşalonul dumneavoastră nu e în ordine... Eşalonul nu doarme! Eşalonul dumneavoastră ar fi trebuit să doarmă de acum. Eşaloanele care staţionează în gări trebuie să doarmă — ca şi în cazărmi — la ora nouă.

Vorbea tăios şi sacadat.

— Puţin înainte de ora nouă, trupa trebuie scoasă la latrină, în spatele gării — şi pe urmă trimisă la culcare. Altminteri, peste noapte soldaţii murdăresc calea ferată. Aţi înţeles, domnule căpitan? Repetaţi vă rog ce-am spus... Sau... mai bine nu repetaţi şi faceţi totul întocmai cum doresc : alarma, fuga la latrină, sunaţi stingerea, şi la culcare ; apoi controiaţi cine nu doarme şi pedepsiţi! S-a înţeles? Asta-i tot. Masa de seară la ora şase!

Trecu apoi la o poveste din trecut care s-ar fi întîmplat aiurea, undeva pe alte meleaguri. Stătea acolo ca o fantomă coborîtă din sferele celei de-a patra dimensiuni.

— Masa de seară la ora şase, continuă el uitîndu-se la ceas care arăta ora 11 şi zece minute. *Um halb neune Alarm, Latrinenscheissen, dann schlafen gehen.*[1] La masa de seară, adică la orele şase : gulaş cu cartofi în loc de o sută cincizeci de grame de brînză Emental.

---

[1] La ora opt şi jumătate alarma, vizitarea latrinei şi apoi culcarea (germ.).

Acestea zise, dădu ordin să se facă o demonstrație. Căpitanul Sagner porunci, așadar, pentru a doua oară să se sune alarma, iar generalul, după ce asistă la încolonarea batalionului, începu să se plimbe de colo pînă colo cu ofițerii după el, explicîndu-le într-una cum și ce trebuie să facă, de parc-ar fi avut de-a face cu niște idioți incapabili să priceapă lucrurile dintr-o dată. În timp ce vorbea, arăta cu degetele spre acele ceasornicului :

— *Also, sehen Sie! um halbneune scheissen, und nach einer halben Stunde schlafen. Das genügt vollkommen.*[1] În această perioadă, trupa are oricum scaun rar. Eu pun accentul principal pe somn. Somnul îi întărește pe ostași pentru marșurile care vin. Atîta timp cît se află în tren, ostașii trebuie să doarmă. Dacă nu-s locuri destule în vagoane, trupa trebuie să doarmă *partienweise*[2]. O treime se culcă comod în vagoane și doarme de la nouă pînă la miezul nopții, iar ceilalți stau în picioare și se uită la ei. Apoi primii, care s-au odihnit, fac loc altei treimi, care doarme de la miezul nopții pînă la orele trei dimineața. A treia parte doarme de la trei la șase ; pe urmă se sună deșteptarea și trupa se spală. În timpul mersului nu-se-sa-re din vagoane ! Postați în fața eșalonului patrule pentru ca trupa să-nu-sa-ră din vagoane în timpul mersului ! Dacă unui ostaș îi frînge piciorul dușma-

---

[1] Care va să zică, la ora opt și jumătate așezarea pe vine și după o jumătate de oră culcarea. E absolut suficient (germ.).

[2] Pe rînd (germ.).

nul... — rostind aceste cuvinte generalul se lovi cu palma pe picior — ...ăsta e un lucru vrednic de laudă, dar ca să se schilodească sărind fără nici un rost din vagoane în plină viteză, asta e o faptă condamnabilă.

Aşadar, ăsta-i batalionul dumneavoastră ? îl întrebă pe căpitanul Sagner, privind feţele somnoroase ale ostaşilor, dintre care mulţi, sculaţi din somn pe neaşteptate, nu se puteau reţine şi căscau cu poftă, treziţi de aerul proaspăt al nopţii. Asta, domnule căpitan, e un batalion de căscălăi... Trupa trebuie să meargă la culcare la ora nouă.

Generalul se opri în dreptul companiei a unsprezecea, unde în flancul stîng stătea Švejk, care căsca de zor ţinîndu-şi, cuviincios, mîna la gură. Cu toate acestea, de sub mînă se auzeau asemenea zgomote, încît locotenentul-major Lukáš se cutremură la gîndul că generalul ar putea da importanţă acestui fapt. Ba mai mult, i se păru chiar că Švejk căsca intenţionat.

Iar generalul, ca şi cînd l-ar fi cunoscut pe Švejk, se întoarse către el şi-l întrebă :

— *Böhm oder Deutscher ?*

— *Böhm, melde gehorsamst, Herr Generalmajor* [1].

— *Dobrje* [2], spuse generalul, care era polonez şi cunoştea puţin limba cehă. Ragi ca vaca la fîn. *Stul pysk, drj gubu* [3], nu behăi ! Ai fost la latrină ?

---

[1] — Boemian sau german ?
— Boemian, raportez supus, domnule general-maior (germ.).

[2] Bine (pol.).

[3] Ţine-ţi gura (în cehă stricată, amestecată cu poloneză).

— Cu respect vă raportez, domnule general-maior, că n-am fost.

— De ce nu te-ai dus la căcare cu ceilalţi ?

— Cu respect vă raportez, domnule general-maior, că în timpul manevrelor de la Pisek, colonelul Wachtl ne spunea, în timpul repausului, cînd ostaşii se împrăştiau prin lanurile de secară, că soldatul nu trebuie să se gîndească mereu la „şaiserai" ; soldatul, zicea dumnealui, trebuie să se gîndească la luptă. De altfel, mă rog frumos, ce să facem noi la latrină ? Nici n-avem ce scoate. După program, ar fi trebuit să primim pînă acum cina în cîteva staţii, dar n-am primit nimic. Este o vorbă : „Cu burta goală nu te înfige la latrină !"

În timp ce explica domnului general, în cuvinte simple, care era situaţia, Švejk îl privea cu atîta încredere, încît acesta citi în ochii lui rugămintea de a le da o mînă de ajutor. E doar la mintea cocoşului că atunci cînd dai ordin să se meargă la latrină în mod organizat, ordinul trebuie susţinut cît de cît şi pe dinăuntru.

— Trimiteţi-i pe toţi înapoi în vagoane, se adresă generalul căpitanului Sagner. Cum se face că n-au primit masa de seară ? Eşaloanelor care trec prin gară trebuie să li se dea masa de seară. Aici e haltă de ajustare. Nici nu se poate altfel. Există un plan precis.

Generalul rosti aceste cuvinte cu atîta siguranţă, încît se putea trage concluzia că, deşi erau orele unsprezece noaptea, masa de seară trebuia servită la

orele șase, așa cum arătase la început, astfel că nu mai rămînea altceva de făcut decît să fie reținut trenul peste noapte, pînă a doua zi la orele șase seara, pentru a se putea distribui gulașul cu cartofi.

— Nimic nu-i mai grav în război — spuse generalul cu o nemaipomenită gravitate — decît să uiți de aprovizionarea trupei în timpul transportului. Datoria mea e să aflu adevărul, să constat care este situația exactă la comandamentul gării. Căci, să știți de la mine, domnilor, că uneori sînt vinovați chiar comandanții eșaloanelor. Inspectînd stația Subotișta, pe linia ferată din sudul Bosniei, am putut constata că șase eșaloane nu luaseră masa de seară, din pricină că domnii comandanți uitaseră să o ceară. De șase ori gătiseră în stație gulaș cu cartofi și nimeni nu venise să-l ridice. L-au vărsat la gunoi. După cum vedeți, domnilor, s-a făcut jaf cu gulașul de cartofi, pentru ca trei stații mai departe, aceiași soldați care se învîrtiseră în jurul mormanelor de cartofi la Subotișta să cerșească în gară un codru de pîine. După cum vedeți și dumneavoastră, în acest caz nu administrația militară a fost de vină. Făcu un gest violent cu mîna. Da, comandanții eșaloanelor nu și-au făcut datoria. Să mergem la cancelarie.

Ofițerii îl urmară tăcuți, întrebîndu-se în gînd de ce au înnebunit subit toți generalii.

La comandament aflară că nu se știa nimic despre gulaș. Era adevărat că în ziua aceea ar fi trebuit să se gătească pentru toate eșaloanele ce trecuseră prin

gară, dar ulterior venise un ordin ca să se scadă din socoteala hranei cuvenite fiecărui soldat cîte 72 de helleri de cap, astfel încît fiecare unitate care trecea prin stație avea un disponibil de 72 de helleri de fiecare ostaș, sumă pe care avea s-o primească de la intendența de care depinde, la cea mai apropiată plată a soldei. Cît privește pîinea, trupa trebuia s-o ridice la stația Watiana — cîte o jumătate de bulcă de cap.

Comandantul centrului de aprovizionare, un om care nu se lăsa intimidat cu una, cu două, spuse fără ocol generalului că ordinele se schimbă de la un ceas la altul. Cum gătește pentru eșaloane, vine un tren sanitar, care aduce un ordin superior, așa că trupa se trezește în fața cazanelor goale.

Generalul încuviință din cap și declară că situația se îmbunătățea văzînd cu ochii. La începutul războiului fusese mult mai rău. Nu se pot face toate așa, deodată. Trebuie experiență, trebuie practică. Teoria ține adesea în loc practica. Cu cît războiul va dura mai mult, cu atît se va putea pune mai multă ordine în toate.

— Să vă dau un exemplu practic, spuse el în continuare, trădînd nespusa plăcere de a fi adus discuția pe acest făgaș. Cu două zile în urmă, eșaloanele care au trecut prin stația Hatvan n-au primit pîine. Aflați, domnilor, că dumneavoastră mîine o veți primi. Ei, și-acuma să mergem la restaurantul gării.

La restaurantul gării, domnul general își reluă expunerea cu privire la latrină, încercînd să arate cît

este de disgraţios cînd pretutindeni de-a lungul liniei ferate se văd „kaktuşi". Mînca un biftec şi tuturor celor din preajmă-i li se părea că mestecă în gură un kaktus.

Dădea atîta importanţă latrinelor de parcă de ele ar fi atîrnat victoria monarhiei austriece.

În legătură cu noua situaţie care intervenise o dată cu intrarea în război a Italiei, generalul declară că latrinele armatei noastre constituie un avantaj de netăgăduit în campania din Italia.

Victoria Austriei izvora din latrină.

Pentru domnul general totul era cît se poate de simplu. Marşul spre victorie se desfăşura după prescripţia : la orele şase seara ostaşii capătă gulaş cu cartofi, cu o jumătate de oră mai tîrziu trupa se uşurează la latrină, iar la orele nouă se duce la culcare. În faţa unei asemenea oştiri, duşmanul intră în panică.

Gînditor, generalul-maior îşi aprinse o ţigară de foi şi rămase multă vreme cu privirile aţintite în tavan, căznindu-se să-şi aducă aminte ce anume s-ar mai cădea să spună, ca ofiţerii eşalonului să se aleagă cît de cît cu ceva de pe urma inspecţiei sale.

— Miezul batalionului dumneavoastră e sănătos, spuse el deodată, băgînd de seamă că cei din juru-i se aşteptau să stea mai departe aşa, fixînd plafonul, şi să tacă. Efectivul dumneavoastră este în perfectă ordine. Soldatul cu care am stat de vorbă ne îndreptăţeşte — dată fiind sinceritatea şi ţinuta lui militară

— să nădăjduim că întregul batalion va lupta pînă la ultima picătură de sînge.

Tăcu, își înălță privirile spre tavan, rezemat cu spatele de speteaza scaunului și în această poziție își continuă expunerea, în timp ce locotenentul Dub, sub impulsul spiritului său servil, îl imita căscînd și el ochii în tavan.

— Batalionul dumneavoastră are nevoie, însă, de fapte care să nu poată fi uitate. Batalioanele brigăzii din care faceți parte își au fiecare istoria lor, și batalionul dumneavoastră trebuie s-o ducă mai departe. Dar dumneavoastră vă lipsește omul care să țină precis în evidență evenimentele și să scrie istoria batalionului. Toate firele trebuie să ducă către el ; omul ăsta trebuie să cunoască actele de vitejie ale fiecărei companii. Trebuie să fie un om inteligent, învățat, nu un dobitoc oarecare, sau o vacă. Domnule căpitan, dumneata trebuie să numești pe lîngă batalion un *batalionsgeschichtsschreiber*[1].

Se uită apoi la ceasul din perete, ale cărui ace aduseră aminte somnoroasei societăți că era momentul să se despartă.

Generalul îi rugă pe domnii ofițeri să-l conducă pînă la vagonul său de dormit, atașat la trenul de inspecție care staționa în gară. În urma lui, comandantul gării oftă din greu : generalul uitase de plata consumației, un biftec și o sticlă de vin, și acum trebuia s-o plătească el, din buzunarul lui. Avea cîteva vizite

[1] Cronicarul batalionului (germ.).

de astea pe zi. Așa s-au dus pe apa sîmbetei cele două vagoane cu fîn pe care pusese să le tragă pe linie moartă, după ce le vînduse firmei Löwenstein, furnizoarea de furaj a armatei. Bineînțeles, vagoanele fuseseră din nou vîndute statului dar, pentru orice eventualitate, el le lăsase mai departe acolo. Cine știe, poate că împrejurările îl vor sili să le mai vîndă o dată firmei Löwenstein !

În schimb toate inspecțiile îi dădeau certificat de bună purtare, încît se dusese vestea că la comandantul gării principale din Pesta se bea și se mănîncă bine.

Dimineața, cînd sună deșteptarea, eșalonul era tot în gară. Ostașii se spălară la cișmea, cu apa strînsă în gamelă. Generalul nu plecase nici el ; trenul cu care venise era în gară ; porni deci să inspecteze personal latrinele, unde ostașii se duceau, în conformitate cu ordinul de zi pe batalion : „*Schwarmweise unter Kommando der Schwarmkommandanten*" [1]. Ordinul fusese dat de căpitanul Sagner, pentru a face o bucurie domnului general-maior. Apoi, ca să-i facă plăcere și locotenentului Dub, căpitanul Sagner îl numise în ziua aceea de serviciu pe batalion.

Așadar, locotenentul Dub inspecta latrinele.

---

[1] Pe grupe, sub conducerea comandantului de grupă (germ.).

În latrina care se întindea nesfîrşită de-a lungul linie ferate încăpea fără nici o greutate întreg efectivul a două plutoane.

Ostaşii stăteau frumos pe vine, unul lîngă altul, pe taluzul şanţului, ca rîndunelele pe firele de telegraf, toamna, cînd se pregătesc să-şi ia zborul spre ţărmurile calde ale Africii.

Li se zăreau genunchii din pantalonii lăsaţi, şi cu toţii îşi atîrnaseră centironul în jurul gîtului de parcă ar fi vrut, dintr-o clipă într-alta, să se spînzure şi nu aşteptau decît comanda pentru executarea funestului act.

Toate acestea vădeau spirit de organizare şi o disciplină militară de fier.

În flancul stîng stătea Švejk, care se pripăşise şi el prin partea locului şi citea cu interes un petic de hîrtie rupt. Dumnezeu ştie din care roman al Ruženei Jesenská :

...ensionatul de aci, din păcate, doamnele.
ut nesigure, poate chiar mai mult.
te în cea mai mare parte închise, pierd.
cu prînzul în cameră, sau se
distracţie sui-generis. Iar dacă s-au
se ducea omul numai şi numai de d
devenea mai bună, sau nu voia chiar
cească, aşa cum ele însele ar fi dorit.
nu era nimic pentru tînărul Křička.

La un moment dat îşi ridică ochii de pe hîrtie şi se uită într-o doară spre ieşirea latrinei, dar deodată

încremeni. Îl văzuse chiar pe domnul general-maior, din ajun, în ţinută de paradă, întovărăşit de aghiotantul lui ; cu un zel neobişnuit, locotenentul Dub le dădea explicaţii.

Švejk îşi roti privirea în jur. Ostaşii continuau să stea liniştiţi pe vine, fiecare la locul lui, şi numai gradaţii păreau oarecum stingheriţi.

Švejk simţi numaidecît gravitatea momentului.

Sări în picioare, aşa cum era, cu pantalonii lăsaţi, cu centironul în jurul gîtului, folosindu-se pînă în ultima clipă de peticul de hîrtie, şi zbieră cît îl ţinea gura :

— *Einstellen! Auf! Habacht! Rechtsschaut!* [1] şi salută în poziţie de drepţi.

Generalul-maior zîmbi părinteşte şi binevoi să spună :

— *Ruht, weiter machen!* [2]

Caporalul Malek fu cel dintîi care dădu exemplu plutonului său, reluîndu-şi poziţia iniţială. Numai Švejk rămase în picioare, continuînd să salute, întrucît, dintr-o parte se apropia de el locotenentul Dub, iar din cealaltă parte, cu acelaşi zîmbet, generalul-maior.

— Pe dumneata parcă te-am mai văzut azi-noapte, se adresă generalul-maior lui Švejk, care rămăsese în ciudata-i postură. Furios, locotenentul Dub se întoarse către generalul-maior şi-i raportă umil :

---

[1] Încetarea! Sculaţi! Drepţi! Pentru onor, la dreapta! (Germ.)

[2] Pe loc repaus, continuaţi! (Germ.)

— *Ich melde gehorsam, Herr Generalmajor, der Mann ist blödsinnig und als Idiot bekannt, säghafter Dummkopf.*[1]

— *Was sagen Sie, Herr Leutnant?*[2] strigă surprins generalul-maior către locotenentul Dub și-i demonstră, răstit, că se înșală, că în realitate era vorba de un ostaș care știa ce trebuie să facă cînd vede un superior și gradați care nu-l bagă în seamă. Așa-i și pe front. In clipe de primejdie, chiar și un simplu soldat poate să ia comanda. In cazul de față tocmai el, locotenentul Dub, ar fi trebuit să comande: *„Einstellen! Auf! Habtacht! Rechtsschaut!"*

— Te-ai șters la cur? îl întrebă pe Švejk generalul-maior.

— Am onoarea să vă raportez, domnule general-maior, că totul e în ordine.

— Nu te mai caci?

— Am onoare să vă raportez că sînt complet *fertig*.

— Atunci trage-ți pantalonii și pe urmă stai *Habt Acht*.

Și pentru că generalul-maior rostise acest *Habt Acht* cu glasul ceva mai ridicat, toți cei din preajmă-i începură să ia poziția de drepți.

Generalul-maior le făcu un semn amical și cu o blîndă și părintească voce le spuse:

---

[1] Cu respect vă raportez, domnule general-maior, că individul e tîmpit și cunoscut ca idiot, un dobitoc căruia i-a mers vestea (germ.).

[2] Se poate, domnule locotenent? (Germ.)

— *Aber nein, ruht, ruht, nur weiter machen!*[1]

Švejk era acum în ţinută reglementară şi generalul-maior îi adresă o scurtă cuvîntare în limba germană:

— Respectul faţă de superior, cunoaşterea regulamentelor şi prezenţa de spirit înseamnă totul în armată. Iar cînd toate acestea se îmbină cu vitejia, atunci nu există pe lume duşman de care să ne fie teamă.

Şi întorcîndu-se spre locotenentul Dub, îi spuse, împungîndu-l pe Švejk prieteneşte, cu degetul în burtă:

— Notează ce-ţi spun: cum ajungeţi pe front să fie înaintat neîntîrziat; şi cu prima ocazie să-l decoraţi cu medalia de bronz, pentru serviciu conştiincios şi cunoaşterea... *Wissen Sie doch, wass ich schon meine... Abtreten!*[2]

Acestea spuse, generalul-maior părăsi latrina unde locotenentul Dub dădea comenzi cu glas tare, în aşa fel ca să le audă şi superiorul său.

— *Erster Schwarm, auf! Doppelreihen... Zweiter Schwarm...*[3]

În acest timp, Švejk ieşise din coloană şi, trecînd pe lîngă locotenentul Dub, îi dădu, reglementar, onorul; locotenentul Dub găsi însă cu cale să-i spună: *Herstelt!*[4] şi Švejk se văzu silit să-l salute

---

[1] Nu, staţi liniştiţi, staţi liniştiţi, continuaţi! (Germ.)
[2] Ştiţi doar ce cred... Rupeţi rîndurile! (Germ.)
[3] Grupa întîi, drepţi! Pe două rînduri... Grupa a doua... (Germ.)
[4] La loc comanda! (Germ.)

încă o dată, dîndu-i astfel o nouă dovadă de disciplină :

— Mă cunoşti ? Nu mă cunoşti ! Mi-oi fi cunoscut tu partea bună, dar să te ţii cînd ai să mi-o cunoşti şi pe cea rea... Am să te fac să plîngi !

Îndreptîndu-se spre vagonul lui, Švejk îşi aminti de o întîmplare : „Cînd eram încă la Karlin, în cazarmă, era acolo un *laitnant*, Chudavý ; cînd îl apucau năbădăile zicea : «Să ştiţi, mă băieţi, să vă feriţi de mine că eu sînt porc şi am să rămîn porc cît timp o să fiţi în companie»".

Trecînd pe lîngă vagonul comandamentului, Švejk fu strigat de locotenentul-major Lukáš care îi ordonă să-i amintească lui Baloun să dea zor cu cafeaua şi să închidă bine cutia cu lapte conservat, ca nu cumva să se strice.

În vagonul în care se afla plutonierul de administraţie Vaněk, pe o lămpiţă de spirt Baloun prepara într-adevăr cafea pentru locotenentul-major Lukáš. Dar intrînd pentru a-i transmite ordinul, Švejk băgă de seamă că, în lipsa lui, tot vagonul se înfruptase din proviziile locotenentului.

Cutiile de cafea şi lapte conservat ale locotenentului-major Lukáš erau pe jumătate golite, iar Baloun, sorbind cafea din ceaşcă, umbla din nou cu linguriţa prin laptele conservat ca să şi-o mai dreagă niţeluş.

Bucătarul ocultist Jurajda şi plutonierul de administraţie Vaněk făgăduiseră să acopere paguba imediat ce vor sosi proviziile de cafea şi lapte conservat.

Îi oferiră o ceaşcă de cafea şi lui Švejk, care refuză, însă, spunîndu-i lui Baloun :

— Chiar acum a venit un ordin de la cartierul general al armatei, în care se spune că ţucălarul care se înfruptă din conservele de cafea şi lapte ale ofiţerului lui, să fie spînzurat în douăzeci şi patru de ore. Îţi transmit asta din partea domnului *oberlaitnant*, care vrea să te vadă într-o clipită cu cafeaua la el.

Înspăimîntat, Baloun smulse din mîna telegrafistului Chodounský ceaşca de cafea pe care abia i-o umpluse, o puse să se mai încălzească, mai adăugă puţin lapte conservat şi se năpusti spre vagonul comandamentului. Cu ochii holbaţi de spaimă, întinse locotenentului-major Lukáš cafeaua, îngrozit la gîndul că acesta ar putea bănui ceva în legătură cu felul cum îi gospodărise el conservele.

— Am... am întîrziat — bîigui Baloun — pentru că n-am putut deschide cutiile...

— Ai vărsat laptele conservat, nu ? — îl întrebă locotenentul-major Lukáš, gustînd din cafea. Sau l-ai înghiţit, linguriţă cu linguriţă, ca supa. Ştii ce te aşteaptă ?

Baloun slobozi un oftat şi începu să se tînguie :

— Am trei copii, cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*.

— Bagă de seamă, Baloun, îţi atrag din nou atenţia să te laşi de lăcomia ta. Švejk nu ţi-a spus nimic ?

— Ba da. Că-n douăzeci şi patru de ore aş putea să fiu spînzurat, răspunse Baloun, pierdut şi tremurînd din tot corpul.

— Lasă tremuratul, gogomanule, şi fă-te mai bine om de treabă, îi spuse zîmbind locotenentul-major Lukáš. Scoate-ţi din cap hămeseala asta şi spune-i lui Švejk să vadă prin gară, sau prin apropiere, de ceva bun de mîncare. Ţine, dă-i zece coroane. Pe tine nu te mai trimit nicăieri. Ai să mergi numai cînd o să fii sătul să crăpi. Nu mi-ai topit cumva cutia de sardele ? Hai ? Zici că nu ? Bine... Ad-o s-o văd.

Baloun îi înmînă lui Švejk hîrtia de zece coroane, transmiţîndu-i dorinţa domnului *oberlaitnant* de a-i face rost prin gară de ceva bun de mîncare. Apoi, oftînd amarnic scoase din cufărul locotenentului-major cutia cu sardele şi, cu un sentiment de profundă părere de rău, o duse spre control stăpînului său.

Bietul de el, se bucurase atît de mult la gîndul că locotenentul-major Lukáš uitase de sardele... şi cînd colo, s-a lins pe bot. Acum locotenentul le va opri la el în vagon şi-l va lăsa cu buza umflată. Se simţea jefuit.

— Aici sînt, să trăiţi, sardelele dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, spuse cu jale în glas, predînd cutia proprietarului ei. S-o deschid ?

— Bine, Baloun, foarte bine ; nu deschide nimic ! Du-te şi pune-o la loc. Am vrut numai să mă conving dacă nu cumva te-ai uitat prin ea. Mi s-a părut,

cînd mi-ai adus cafeaua, că ţi-era gura cam unsuroasă. Ce-a făcut Švejk, a plecat?

— Cu respect vă raportez, a pornit, se lumină la faţă Baloun. A spus că domnul *oberlaitnant* are să fie mulţumit, că toată lumea o să-l invidieze pe domnul *oberlaitnant*. S-a dus undeva dincolo de gară. Zicea că cunoaşte pe-aici locurile, pînă la Rákospalota şi că dacă trenul ar pleca cumva fără el, se bagă în coloana de automobile şi ne ajunge din urmă la staţia următoare. Să n-avem nici o grijă, a zis, că ştie el ce-i aia datorie... chiar de-ar fi să ia o birjă pe socoteala lui şi să vină cu ea pînă în Galiţia. Aşa a spus... Pe urmă, a spus, aţi putea să-i reţineţi din soldă. Orice-ar fi, să nu vă faceţi nici o grijă din pricina lui, domnule *oberlaitnant*.

— Marş de-aici, îi curmă vorba locotenentul-major Lukáš, întunecîndu-se deodată.

De la biroul comandamentului se anunţă că trenul va pleca spre Gödölö-Aszod abia la două după-amiază şi că în gară se vor distribui cîte doi litri de vin roşu şi o sticlă de coniac pentru domnii ofiţeri. Se spunea că era vorba de un transport rătăcit, care iniţial fusese destinat „Crucii Roşii". Oricum, transportul picase ca din cer şi în vagonul comandamentului domnea o bună dispoziţie generală. Coniacul avea trei steluţe şi vinul era de Gumpoldskirchen.

Numai locotenentul-major Lukáš era abătut. Trecuse un ceas şi Švejk tot nu se arătase. După o altă jumătate de oră văzu, însă, îndreptîndu-se spre va-

gonul comandamentului un cortegiu foarte ciudat, care ieşise din biroul poliţiei din gară.

În frunte păşea Švejk, grav şi demn, ca odinioară martirii creştini cînd erau tîrîţi în arenă.

De o parte şi de alta era însoţit de cîte un honved cu baioneta la armă; în flancul stîng era un caporal de la comandamentul gării şi în urma lor o femeie în fustă roşie cu falduri şi un bărbat cu cizme, cu pălărie rotundă pe cap, avînd un ochi învineţit şi în mînă o găină speriată care cotcodăcea de zor.

Procesiunea dădu să intre în vagonul comandamentului, dar caporalul strigă în ungureşte omului cu găina şi femeii să rămînă jos.

Zărindu-l pe locotenentul-major Lukáš, Švejk clipi din ochi cu tîlc.

Caporalul ceru să vorbească cu comandantul companiei a 11-a de marş. Locotenentul-major Lukáš luă din mîna lui documentul eliberat de comandantul gării, în care citi, pălind:

„Comandantului companiei a 11-a de marş a batalionului de marş N., din regimentul 91 infanterie, spre noi cercetări,

Se predă infanteristul Švejk Josef, conform declaraţiei sale ordonanţă a acestei companii N., batalionul de marş N., regimentul 91 infanterie, învinuit de crima de furt, săvîrşită în dauna soţilor István din Isatarcsa, în raza comandamentului gării.

Faptele: Infanteristul Švejk Josef, capturînd o

găină care alerga în spatele casei proprietatea soţilor István din Lsatarcsa, raza comandamentului gării, găina fiind de asemenea proprietatea soţilor István şi, surprins de proprietar care voia să-i ia găina, numitul s-a împotrivit lovindu-l pe proprietarul István cu găina peste ochiul drept şi, reţinut de patrula chemată de urgenţă, a fost transportat la unitatea lui, iar găina înapoiată proprietarului ei.

Semnătura ofiţerului de serviciu".

În timp ce semna adeverinţa de primire a inculpatului, locotenentul-major Lukáš simţi că i se moaie genunchii.

Švejk stătea atît de aproape încît băgă de seamă că Lukáš uitase să completeze data.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că astăzi sîntem în douăzeci şi patru. Ieri a fost în 23 mai, cînd Italia ne-a declarat război. Am fost prin oraş şi acolo nu se vorbeşte decît de asta.

Honvezii şi caporalul plecară. Rămaseră doar soţii István, care ţineau morţiş să se urce în vagon.

— Dacă aţi mai avea la dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, o monedă de cinci, am putea cumpăra găina. Nerodul ăsta vrea pe ea cincisprezece creiţari, dar socoteşte în preţ zece creiţari pentru vînătaia de la ochi, explică Švejk, foarte calm. Eu, însă, domnule *oberlaitnant*, socotesc că zece creiţari pentru un ochi de idiot e cam mult. Pentru douăzeci de creiţari, mi-aduc aminte, la cîrciuma „La fata bătrînă" i-au scos strungarului Matei tot maxilarul cu şase dinţi ;

a pe vremea aceea banii aveau mai multă valoare decît astăzi. Wohlschläger spînzură și el numai pentru patru creițari.

— Ia vino-ncoa, făcu semn Švejk omului cu ochiul învinețit și cu găina în mînă. Tu, babo, rămîi acolo!

Bărbatul urcă în vagon.

— O rupe nițeluș pe nemțește, adăugă el. Înțelege toate înjurăturile și știe chiar destul de bine să sudue.

— *Also zehn Gulden*, se adresă apoi ungurului. *Fünf Gulden Henne, fünf Auge*[1]. Pricepi? *Öt forint kukuriku, öt forint kukuk, igen?* Aici e *„stabsvagon"*, pungașule. Dă găina, mă!

Întinse omului, luat prin surprindere, o hîrtie de zece, îi luă găina, îi suci pe loc gîtul, și-l împinse pe ungur afară din vagon, strîngîndu-i prietenește mîna:

— *Jó napot, barátom*[2], *adieu*, cară-te la babornița, dacă nu vrei să zbori.

— Ca să vedeți, domnule *oberlaitnant*, că toate se pot aranja, — spuse Švejk apoi, întorcîndu-se către locotenentul-major Lukáš. Cel mai bine e cînd lucrurile se lămuresc fără scandal, fără alai. Acu' îl iau pe Baloun și vă facem o supă de găină, să-i meargă vestea pînă în Transilvania.

Scos din sărite, locotenentul-major Lukáš îi smulse găina din mînă și răcni:

---

[1] Va să zică zece galbeni: cinci pentru găină, și cinci pentru ochi (germ.).

[2] Salutare, prietene (magh.).

— Ştii, Švejk, ce păţeşte ostaşul care în timp de război jefuieşte populaţia paşnică ?

— Moarte onorabilă, cu pulbere şi plumb, răspunse Švejk solemn.

— Dumneata însă, Švejkule, meriţi ştreangul, pentru că eşti cel dintîi care a început cu jaful. Dumneata — zău dacă mai ştiu cum să-ţi spun — ai uitat de jurămînt. Ah, simt că-mi plesneşte capul...

Švejk se uită ţintă la Lukáš şi, luîndu-şi o înfăţişare de om nedumerit, rosti :

— Cu respect vă raportez că n-am uitat de jurămîntul pe care trebuie să-l păzească neamul nostru de războinici. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că am jurat solemn credinţă şi supunere luminatului meu stăpîn Franz Josef I ; credincios şi supus voi fi şi generalilor maiestăţii sale şi tuturor superiorilor mei, pe care îi voi asculta, îi voi cinsti şi apăra. Voi împlini întocmai ordinele şi dispoziţiile lor în toate împrejurările, împotriva oricărui duşman, oricare ar fi el, şi oriunde ar suna porunca maiestăţii sale imperiale şi regale, pe apă, pe uscat, în aer, ziua şi noaptea, în bătălii, la atac, în lupte şi în oricare alte acţiuni, oriunde...

Švejk ridică de jos găina şi continuă tot aşa, stînd în poziţie de drepţi şi privindu-l pe locotenentul-major Lukáš drept în ochi :

— ...totdeauna şi cu orice prilej voi lupta cu vitejie şi bărbăţie, nu voi părăsi niciodată armata, drapelul şi stindardul, nu voi intra niciodată în vreo înţelegere cu duşmanul, mă voi purta întotdeauna

așa cum cer legile militare și cum se cuvine unui bun ostaș și voi trăi și muri în cinste și onor, așa să-mi ajute Dumnezeu. Amin. Iar găina asta, cu respect vă raportez, n-am furat-o, n-am jefuit pe nimeni și m-am purtat cum se cuvine, cu gîndul la jurămîntul făcut.

— Lasă găina, dobitocule, zbieră locotenentul-major Lukáš, lovindu-l pe Švejk peste mîna în care ținea mortăciunea. Uite ce scrie în actele astea, negru pe alb. „Se predă infanteristul Švejk Josef, conform declarației sale, ordonanță a acestei companii... învinuit de crima de furt"... Și mai ai nasul să-mi spui, fiară sălbatică, hienă... ah, o dată și-o dată tot am să te ucid! Spune, tîlhar tîmpit, cum de ți-a dat prin minte una ca asta... spune!

— Cu respect vă raportez — răspunse Švejk cu glas blajin — că la mijloc e o neînțelegere. Cînd am primit ordinul dumneavoastră, să vă fac rost de ceva bun de mîncare, am stat și m-am gîndit cam ce anume ar putea fi mai bun. Pe lîngă gară n-am găsit nimic, numai salam de cal și un fel de pastramă de măgar. Dar cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, am stat și m-am gîndit bine... Și ce mi-am zis? Pe front e nevoie de ceva hrănitor pentru ca să poți îndura mai bine greutățile războiului. Și m-am gîndit să vă fac o bucurie orizontală. Am vrut să vă fac, domnule *oberlaitnant*, o supă de găină.

— Supă de găină, repetă după el Lukáš, luîndu-se cu mîinile de cap.

— Da, să trăiţi, o supă de găină, domnule *oberlaitnant* : am cumpărat ceapă şi cincizeci de grame de fidea. Sare şi piper avem la cancelarie. Nu mai rămînea decît să cumpăr găina. M-am dus aşadar dincolo de gară, pînă la Isatarcsa. De fapt e un sat, nici nu aduce a oraş, măcar că pe prima stradă scrie *Isatarcsa város*[1]. Trec pe o stradă cu grădini, apoi pe a doua, pe a treia, pe a patra, pe a cincea, pe a şasea, pe a şaptea, pe a opta, pe a noua, pe a zecea, pe a unsprezecea, şi abia pe a treisprezecea, chiar la capătul străzii, unde în spatele unei case începea izlazul, ciuguleau plimbîndu-se agale, cîteva găini. M-am apropiat şi am ochit-o pe cea mai mare şi mai grea ; binevoiţi a vă uita la ea, domnule *oberlaitnant*, e numai untură ; nici nu-i nevoie s-o căutaţi la tîrtiţă ; de la prima ochire se vede că a fost îndopată cu grăunţe, nu glumă. Am luat-o, aşadar, foarte public, de faţă cu toată lumea care, ce-i drept striga ceva la mine pe ungureşte şi cum o ţineam de picioare, am întrebat cîţiva oameni şi pe ceheşte şi pe nemţeşte, a cui e, ca s-o pot cumpăra ; deodată, însă, din casa aceea mărginaşă de care vă spuneam, vin în fuga mare spre mine un bărbat şi o femeie şi încep să mă înjure mai întîi pe ungureşte, pe urmă pe nemţeşte, cum că le-am furat găina ziua în amiaza mare. Le-am spus să nu zbiere aşa la mine, că eu sînt trimis s-o cumpăr pentru dumneavoastră şi le-am povestit cum devine cazul. Afurisita de găină, cum o ţineam

---

[1] Oraşul Isatarcsa (magh.).

ma de picioare, a început deodată să bată din aripi și să încerce să zboare; și cum eu o țineam ușurel și n-o stringeam, mi-a ridicat mîna *și a vrut să se așeze pe nasul stăpînului ei*. Omul a început să urle că am vrut — zicea — să-l ating cu găina peste bot. Muierea se smiorcăia și striga mereu la găină: „puta, puta, puta, puta". Niște dobitoci, care nu pricepuseră nimic din tot ce se întîmpla, s-au dus să cheme patrula de honvezi și chiar eu i-am rugat să meargă cu mine la *bahnhofkommando*, ca nevinovăția mea să iasă ca untdelemnul deasupra apei. Dar cine să se înțeleagă cu domnul *laitnant* de serviciu; n-a vrut să știe de nimic, nici chiar atunci cînd l-am rugat să vă întrebe pe dumneavoastră dacă-i adevărat sau nu că m-ați trimis să vă cumpăr ceva bun. Ba a mai și țipat la mine să-mi țin gura; că oricum ar fi, nu mă așteaptă decît o creangă groasă și un ștreang bun. Era, mi se pare, în toane foarte rele pentru că mi-a spus că numai un ostaș care jefuiește poate fi așa de durduliu. Au venit, în stație, zicea, mai multe plîngeri; alaltăieri, cică, ar fi dispărut cuiva un curcan; și cînd am spus că în vremea aceea noi eram la Raab, mi-a răspuns că tertipuri din astea nu prind la dumnealui. Așa că m-a trimis la dumneavoastră. Și, după toate, un caporal s-a rățoit și el la mine, că zicea că m-am făcut că nu-l văd și mă întreba dacă știu cu cine am de-a face. Eu i-am spus că e *gefreiter* [1], că

---

[1] Caporal (germ.).

dacă ar fi de la vînători, ar fi *patrollführer*[1], iar la artilerie *oberkanonier*[2].

— Švejkule — spuse după un răstimp locotenentul-major Lukáš — dumneata ai trecut pînă acum prin atîtea întîmplări și neplăceri, sau, cum le spui dumneata, „încurcături" și neînțelegeri, încît pînă la urmă poate că numai un ștreang gros în jurul gîtului, cu toate onorurile militare, în careu, te-ar ajuta să scapi de necazurile astea. Înțelegi ?

— Da, să trăiți, domnule *oberlaitnant*, un careu sau un *geschlossenes batalion*[3], se formează din patru companii și numai în mod excepțional din trei sau cinci... Doriți să vă pun în supa de găină mai mulți tăiței, domnule *oberlaitnant*, ca să fie mai deasă ?

— Ascultă, Švejkule, fă bine și dispari cît mai repede cu găină cu tot, înainte să-ți dau cu ea în cap, dobitocule...

— La ordin, domnule *oberlaitnant*, dar să știți că țelină n-am găsit, și nici morcov... să trăiți ! Am să pun car...

N-apucă să termine și zbură cu găină cu tot din vagonul comandamentului. După care locotenentul-major Lukáš bău pe nerăsuflate un pahar mare de coniac. Iar Švejk, oprindu-se la fereastra vagonului, salută și apoi se depărtă.

Regăsindu-și liniștea sufletească, fericit că toate se terminaseră cu bine, Baloun se pregătea să deschidă

---

[1] Șef de patrulă (germ.).
[2] Comandant de tun (germ.).
[3] Batalion cu efectivul complet (germ.).

cutia cu sardele a locotenentului-major, cînd Švejk își făcu apariția cu găina în mînă, prilejuind o firească emoție tuturor celor din vagon. Nu le venea să-și creadă ochilor și toate privirile vroiau să spună parcă : de unde-ai ciordit-o ?

— Am cumpărat-o pentru domnul *oberlaitnant*, le spuse Švejk, scoțînd din buzunare ceapa și fideaua. Aveam de gînd să-i fac din ea o supă, dar dumnealui nu mai vrea, așa că mi-a dăruit-o mie.

— Nu cumva era moartă ? întrebă îngrijorat plutonierul de administrație Vaněk.

— Eu personal i-am sucit gîtul, răspunse Švejk, în timp ce-și scotea cuțitul din buzunar.

Plin de recunoștință și respect pentru Švejk, Baloun începu să pregătească în tăcere lampa de spirt a locotenentului-major. Apoi luă gălețile și se duse fuga după apă.

Telegrafistul Chodounský, care se oferi să ajute la jumulit, se apropie de Švejk șoptindu-i la ureche în mare taină :

— E departe de aici ? Trebuie să sari pîrleazul sau umblă pe stradă ?

— Am cumpărat-o.

— Ce tot îndrugi ? Zău, parcă nu mi-ai fi prieten ! Crezi că noi n-am văzut cînd te-au adus sub escortă ? Ajută, totuși, cu mult zel la jumulitul găinii. Bucătarul ocultist Jurajda își dădu și el concursul, curățind cartofi și ceapă pentru supă.

Penele aruncate din vagon treziră atenţia locotenentului Dub, care îşi făcea inspecţia în jurul trenului.

Strigă spre vagon să se arate la faţă cel care jumuleşte găina ; în uşa vagonului apăru Švejk, pe al cărui chip se citea o imperturbabilă mulţumire de sine.

— Ce-i asta ? se răsti locotenentul Dub, ridicînd capul de găină.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că e un cap de găină, de rasă neagră, tiroleză. Sînt foarte bune ouătoare, domnule *laitnant*. Fac pînă la două sute şaizeci de ouă pe an. Poftim, vă rog să vedeţi ce ouătoare plină a avut.

Şi Švejk întinse sub nasul locotenentului Dub maţele şi celelalte măruntaie ale găinii.

Dub scuipă scîrbit. Dădu să plece, dar peste o clipă se întoarse :

— Pentru cine o preparaţi ?

— Pentru noi, să trăiţi, domnule *laitnant*. Uitaţi-vă ce de untură are pe ea.

Locotenentul Dub se îndepărtă bombănind :

— Ne mai întîlnim noi la Filippi [1].

— Ce ţi-a zis ? întrebă bucătarul Jurajda.

— Ei, ne-am dat şi noi întîlnire undeva, la Filippi. Domnii ăştia învăţaţi au obiceiuri proaste.

---

[1] Filippi era un oraş din Tracia, unde în anul 42 î.e.n. Antonius şi Octavianus au învins pe Brutus şi Casius. Aici expresia are sens de „Va veni ceasul răzbunării."

Învăţătorul ocultist ţinu însă să atragă atenţia că numai esteţii sînt homosexuali, lucru fără de care nici nu se poate închipui estetica.

Iar plutonierul de administraţie Vaněk folosi prilejul pentru a vorbi despre batjocorirea fetelor de către pedagogi în mănăstirile spaniole.

Şi în timp ce apa din ceaun începea să clocotească pe lampa de spirt, Švejk îşi aminti de istorioara cu un educator căruia îi fusese încredinţată la Viena o mulţime de copii părăsiţi şi care-i necinstise pe toţi.

— Ce să-i faci, asta-i o boală, dar mai rău e cînd se apucă pe femei. Acum cîţiva ani, erau în Praga II două cucoane, părăsite de bărbaţi pentru că fuseseră niţte haimanale, una Mourková şi una Šousková. Într-o zi — cam pe timpul cînd înfloreau cireşii din Roztoky — dumnealor au găbjit acolo, în amurg, un moşneag de o sută de ani, un flaşnetar impotent, l-au tîrît pînă în crîngul de la Roztoky şi i-au făcut felul. Şi ce l-au chinuit, sărmanul! Un domn profesor, Axamit din Žižkov, făcea săpături în crîng; căuta niţte schelete de pitici şi făcuse cîteva gropi; într-o groapă de astea l-au tîrît javrele pe bietul flaşnetar, l-au chinuit şi l-au batjocorit. A doua zi, vine la faţa locului profesorul Axamit şi vede că în groapă e ceva. Grozav s-a mai bucurat. Dar cînd colo, ce să vezi? Era flaşnetarul sleit de puteri şi chinuit ca un martir de cuconiţele divorţate. În jurul lui erau numai aşchii. A cincea zi şi-a dat duhul; javrele de cucoane au avut neruşinarea să se ducă şi la înmormîntare. Asta-i perversitate, ce mai...

Ai pus sare? se întoarse Švejk către Baloun care, profitînd de interesul general pentru cele povestite, ascunsese ceva în raniţa lui. Ia să vedem ce faci acolo?

Ascultă Baloun, îl mustră Švejk cu un ton grav. Ce voiai să faci cu pulpa asta de găină: ia uitaţi-vă, ne-a şterpelit a pulpă ca apoi să şi-o fiarbă pe furiş. Ştii, Baloun, ce-ai făcut? Ştii ce pedeapsă îl aşteaptă pe cel care-şi jefuieşte, pe front, camaradul de arme? E legat de o gură de tun şi i se trage un obuz. Acum e prea tîrziu să oftezi. Cum întîlnim pe front prima unitate de artilerie, te prezinţi numaidecît la cel dintîi *oberfeuerwerker* [1]. Pînă atunci, ca pedeapsă, ai să faci instrucţie. Ieşi afară!

Norocosul Baloun coborî, iar Švejk din uşa vagonului îi comandă:

— *Habt Acht! Ruht! Habt Acht! Rechts schaut! Habt Acht!* Uită-te drept la mine! *Ruht!* Acum ai să faci mişcări pe loc. *Rechts um!* Ce faci omule? Eşti o vacă. Coarnele trebuie să-ţi ajungă acolo unde aveai înainte umărul drept. *Herstellt! Rechts um! Links um! Halbrechts!* Nu aşa, boule! *Herstellt! Halbrechts!* Vezi, prostănacule, că merge?! *Halblinks! Links um! Links! Front! Front*, dobitocule! nu ştii ce-i aia *Front? Gradaus! Kehrt euch! Kniet! Nieder! Setzen! Auf! Setzen! Nieder! Auf! Nieder! Auf! Setzen! Ruht! Auf! Ruht!* Aşa Baloun, vezi, asta-i sănătos; acum ai să mistui ca lumea!

---

[1] Artificier-şef (germ.).

În jur începuseră să se adune grupuri compacte de ostași. Se produse rumoare.

— Fiți buni și faceți vă rog loc, strigă Švejk. Camaradul o să mărșăluiască. Hai Baloun, fii atent, ca să nu trebuiască să *herstellen*. Mie nu-mi place să chinuiesc trupa, fără rost. Așadar: *Direktion Bahnhof*. Uite, cum îți arăt eu. *Marschieren marsch! Glied-halt!*[1] Stai, fir-ai al dracului, că te bag la răcoare! *Glied-halt!* Slavă Domnului, dobitocule, că te-ai oprit. *Kurzer Schritt!*[2] Nu știi ce-i aia *Kurzer Schritt?* Te învăț eu minte, de-o să-ți iasă ochii! *Voller Schritt! Wechselt Schritt! Ohne Schritt!*[3]. Boule! Cînd comand „*Ohne Schritt*", bate cotonoagele pe loc, ai înțeles?

În jur se strînseseră cel puțin două companii.

Baloun nădușea, se pierduse cu firea, iar Švejk nu mai contenea să comande:

— *Gleicher Schritt! Glied rückwärts marsch!*

— *Glied halt!*

— *Laufschritt!*

— *Glied marsch!*

— *Schritt!*

— *Glied halt!*

— *Ruht!*

— *Habt! Acht! Direktion Bahnhof. Laufschritt marsch! Halt! Kehrt euch! Direktion Wagon! Laufschritt marsch! Kurzer Schritt! Glied halt! Ruht!*

---

[1] Ține pasul! (Germ.)
[2] Pasul mic! (Germ.)
[3] Întinde pasul! Schimbă pasul! Fără pas! (Germ.)

Ei, şi-acum răsuflă niţel! Pe urmă o luăm de la capăt. Dacă e bunăvoinţă, toate se fac.

— Ce-i aici? se auzi deodată glasul locotenentului Dub care venea în grabă, foarte agitat.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant* — răspunse Švejk — că facem şi noi puţintică instrucţie, ca să nu uităm de exerciţ şi să nu pierdem de pomană un timp atît de preţios.

— Dă-te jos din vagon, îi porunci locotenentul Dub. De data asta, într-adevăr m-am săturat! Ai să mergi cu mine la domnul *batalionskomandant*.

Cînd îl zări pe Švejk intrînd în vagonul comandamentului locotenentul-major Lukáš coborî pe partea cealaltă şi se duse pe peron.

În timp ce asculta raportul locotenentului Dub despre ciudatele „năzbîtii" ale bravului soldat Švejk (cum se exprimase locotenentul) căpitanul Sagner era foarte bine dispus; vinul de Gumpoldskirchen era într-adevăr minunat.

— Aşadar, dumneata nu vrei să pierzi de pomană timpul preţios, făcu el cu tîlc. Matušič, vino încoace!

Ordonanţa batalionului primi ordin să-l cheme pe plutonierul Nasaklo, de la compania a 12-a, cunoscut printre ostaşi drept cel mai mare tiran, şi totodată să-i facă rost lui Švejk de o carabină.

— Omul ăsta — se adresă căpitanul Sagner plutonierului Nasaklo — nu vrea să piardă bunătate de timp de pomană. Ia-l te rog în spatele vagonului şi fă dumneata cu el un ceas de exerciţii cu arma. Dar fără milă, fără repaus, comandă după comandă, fru-

mandă : *setzt ab, an, setzt ab!* Ai să vezi Švejkule cum o să-ți treacă de urît, îi spuse căpitanul la plecare.

Curînd, din spatele vagonului se auzi o comandă aspră răsunînd peste calea ferată. Plutonierul Nasaklo care fusese ridicat de la o partidă de douăzeci și unu, unde tocmai ținea banca, zbiera de parcă ar fi vrut să se audă în toată împărăția Domnului :

— *Beim Fuss! Schultert! Beim Fuss! Schultert!* [1]

Apoi, pentru o clipă amuți și se auzi glasul lui Švejk, liniștit și mulțumit :

— Astea, le-am învățat cu ani în urmă, pe vremea cînd eram militar activ. La comanda „*beim Fuss*", pușca stă sprijinită de piciorul drept. Ascuțișul patului vine în linie dreaptă cu vîrful piciorului. Mîna dreaptă, se înțelege de la sine, e întinsă și ține pușca în așa fel, că degetul gros cuprinde cocoșul ; celelalte degete trebuie să închidă patul în față, iar la comanda „*Schultert!*" pușca trebuie ținută ușor de curea pe umărul drept, cu *laufmündungul* [2] în sus și cocoșul la spate...

— Termină cu trăncăneala, se auzi din nou comanda plutonierului Nasaklo. *Habt Acht! Rechts schaut!* Pentru Dumnezeu, ce faci...

— Sînt în poziția de „*schultert*" și la „*rechts schaut*" mîna dreaptă alunecă pe curea în jos, apuc gîtul patului și zvîrl capul la dreapta ; la *Habt Acht!* apuc din nou cureaua cu mîna dreaptă și aduc capul înainte cu ochii la dumneata.

---

[1] La picior! La umăr! La picior! La umăr! (Germ.)
[2] Gura țevii (germ.).

Şi din nou răsună glasul plutonierului :

— *In die Balanz ! Beim Fuss ! In die Balanz ! Schul-tert ! Bajonett auf ! Bajonett ab ! Fällt das Bajonett ! Zum Gebet ! Vom Gebet ! Kniet nieder zum Gebet ! Laden ! Schiessen ! Schiessen halb rechts ! Ziel Stabswagon ! Distanz 200 Schritt... Fertig ! An ! Feuer ! Setzt ab ! An ! Feuer ! An ! Feuer ! Setzt ab ! Aufsatz normal ! Patronen versorgen ! Ruht !*

Plutonierul îşi răsuci o ţigară.

Iar Švejk citi pe patul carabinei numărul de serie şi izbucni :

— 4268 ! Numărul ăsta l-a avut o locomotivă de cale ferată de pe linia şaisprezece din gara Peciky. Trebuia dusă la depoul din Lysa pe Elba, pentru reparaţie, dar n-a fost chiar aşa de uşor, domnule plutonier, pentru că mecanicul care urma s-o conducă pînă acolo avea slabă ţinere de minte la cifre. Impiegatul de mişcare l-a chemat la el în canţelarie şi i-a spus : „Pe linia şaisprezece se află locomotiva cu numărul 4268. Eu ştiu că dumneata n-ai ţinere de minte la cifre şi că atunci cînd ţi se scrie un număr pe hîrtie, pierzi hîrtia. Dar fii cu băgare de seamă la ce-ţi spun, dacă nu ţii minte cifrele : am să-ţi arăt ce uşor e să ţii minte orice cifră. Numai să fii cu băgare de seamă : locomotiva pe care trebuie s-o duci la depoul din Lysa pe Elba, are numărul 4268. Va să zică, atenţie : prima cifră e patru, a doua doi. Ţii minte 42, adică 2 ori 2 ; asta înseamnă că dacă începi de la stînga ai mai întîi 4 pe care-l împarţi

la 2 şi-ţi dă 2, aşa că iar ai frumos aranjat unul lîngă altul 4 şi 2. Ei şi acum să nu te sperii. Cît face de doi ori 4, opt, nu? Bun, întipăreşte-ţi în minte că din numărul 4268, cifra opt este ultima la rînd. Dacă ţii minte că prima este 4, a doua 2, a patra 8, nu mai rămîne decît să fii deştept şi să ţii minte şi pe 6, care vine înainte de 8. Lucru-i la mintea cocoşului: prima cifră este 4, a doua doi, patru şi cu doi fac şase. Care va să zică, acum eşti sigur că a doua de la capăt este şase; de acum încolo ordinea cifrelor nu-ţi mai iese din minte. Îţi rămîne în cap numărul 4268. Sau, putem ajunge la acelaşi rezultat, pe o cale şi mai simplă..."

Plutonierul isprăvi ţigara şi holbînd ochii spre Švejk, apucă doar să bîiguie:

— *Kappe ab!* [1]

Švejk însă îşi continua expunerea, impasibil:

— Şi atunci a început să-i explice o metodă mai simplă, ca să-şi amintească de numărul 68. 6 fără 2 fac 4, care va să zică are 4-68, nu mai rămîne decît să-l bage pe doi şi gata: 4-2-6-8. De altfel nu-i prea greu dacă socoteala se face şi altfel: cu ajutorul înmulţirii şi împărţirii. Se ajunge la acelaşi rezultat. „Ţii minte — i-a spus impiegatul — că de 2 ori 42 fac 84. Anul are 12 luni. Se scade 12 din 84 şi ne rămîne 72, din care mai scădem 12 luni şi rămînem cu 60. Aşadar pe şase îl avem asigurat, iar pe zero îl ştergem. Va să zică avem aşa: 42, 68, 4. Dacă

[1] Descoperiţi! (Germ.)

l-am tăiat pe zero îl tăiem şi pe patru din coadă şi ne asigurăm iarăşi, foarte uşor, 4268, numărul locomotivei pe care trebuie s-o duci la depoul din Lysa pe Elba". Şi cum îţi spuneam, cu împărţirea e la fel de uşor. Socotim coeficientul după tariful vamal... Dar ce s-a întîmplat, v-a venit rău domnule *feldwebl ?* Dacă doriţi, pot să încep cu : *„Generaldecharge ! Fertig ! Hoch an ! Feuer !"* Afurisită treabă ! Domnul căpitan n-ar fi trebuit să ne trimită în soare ! Trebuie să mă duc după o targă.

Adus la faţa locului, medicul opină că ar putea să fie o insolaţie puternică sau o congestie cerebrală acută.

Cînd plutonierul îşi veni în fire, Švejk se afla lîngă el şi-i spuse :

— Ei şi-acum să vă povestesc şi restul. Credeţi, domnule plutonier, că mecanicul a ţinut minte ? Aş ! De unde ! S-a încurcat şi a înmulţit totul cu trei, fiindcă şi-a adus aminte de sfînta treime : aşa că locomotiva tot n-a găsit-o şi mai e şi acum tot pe linia şaisprezece.

Plutonierul dădu din nou ochii peste cap.

Cînd se înapoie în vagonul lui, la întrebarea unde zăbovise atîta, Švejk răspunse :

— Cine învaţă pe altul *Laufschritt*, face de o sută de ori *Schul-tert !*

În fundul vagonului, într-un colţ, Baloun tremura ca varga.

În lipsa lui Švejk, cînd găina începuse să fiarbă, îi înfulecase jumătate din porție.

*

Înainte de plecarea trenului, eșalonul fu ajuns din urmă de un tren militar mixt, cu tot felul de rămășițe de unități. Erau fie întîrziați, fie soldați ieșiți din spital, care se întorceau la unitățile lor sau alți indivizi suspecți, înapoiați din permisie sau eliberați din arest.

Din acest tren coborî și aspirantul Marek, acuzat odinioară de răzvrătire deoarece refuzase să curețe latrinele. Tribunalul militar al diviziei găsise cu cale să-l elibereze și să-i caseze procesul. Așa încît teteristul Marek își făcu apariția în vagonul comandamentului, pentru a se prezenta comandantului de batalion. Teteristul nu făcuse pînă acum parte din nici o unitate ; fusese purtat din arest în arest.

Cînd se trezi cu el că-i aduce actele pe care se putea citi indicația strict secretă : *„Politisch Verdächtig ! Vorssicht !"* [1], căpitanul Sagner nu se arătă prea bucuros, dar din fericire își aduse aminte de *„latrinengeneral"*, care îi recomandase cu atîta interes completarea batalionului cu un *Batallionsgeschitsschreiber*.

— Dumneata, teteristule, ești foarte neglijent, îi spuse Sagner. La școala de teteriști ai fost o adevă-

[1] Suspect politicește. A se ține sub supraveghere ! (Germ.)

rată mazetă ; în loc să fi căutat să te distingi și să-ți cîștigi rangul la care îți dă dreptul inteligența dumitale, ai umblat din arest în arest... Acum ai însă ocazia să-ți îndrepți greșeala, dacă printr-o îndeplinire exemplară a îndatoririlor te vei reîncadra în rîndurile ostașilor merituoși. Închină batalionului puterea dumitale de muncă, cu toată dragostea. Eu voi încerca să te ajut. Ești un om tînăr și inteligent și fără îndoială că te pricepi să scrii, să redactezi. Uite acum despre ce e vorba. Fiecare batalion are nevoie pe front de un om care să țină, cronologic, evidența faptelor de arme care privesc direct acțiunea batalionului respectiv pe cîmpul de luptă. Toate campaniile victorioase, toate momentele glorioase și însemnate la care participă batalionul și în care are un rol precumpănitor trebuie să fie descrise, pentru ca, încetul cu încetul, să devină o contribuție la întocmirea istoriei întregii noastre armate. Înțelegi ce vreau să spun ?

— Am onoarea să vă raportez, domnule căpitan, că înțeleg. E vorba de episoade din viața unităților. Nu-i așa ? Batalionul își are istoria lui. Regimentul își alcătuiește istoria lui, pe baza istoriei batalioanelor sale. Regimentele creează apoi istoria brigăzii, istoria brigăzilor pe aceea a diviziilor, și așa mai departe. Vă asigur, domnule căpitan, că-mi voi da toată silința.

Teteristul Marek își duse mîna la inimă și continuă :

— Voi însemna cu sinceră dragoste evenimentele mărețe ale batalionului nostru ; mai cu seamă acum, cînd ofensiva e în plină desfășurare, cînd luptele vor fi crîncene, cînd batalionul nostru va acoperi cu eroicii săi fii cîmpul de bătălie. Voi consemna cu grijă evenimentele ce vor urma, pentru ca paginile istoriei batalionului nostru să fie pline de lauri.

— Ai să fii atașat pe lîngă comandamentul batalionului ; ai să ții evidența celor propuși pentru decorare ; ai să consemnezi — bineînțeles în conformitate cu recomandările noastre — marșurile care vor atesta în mod deosebit elanul de luptă și disciplina de fier a batalionului nostru. Nu-i chiar așa de ușor, teteristule, dar sper că talentul și spiritul dumitale de observație, susținute de directivele pe care ți le voi da, te vor ajuta să ridici batalionul nostru deasupra celorlalte unități. Am să telegrafiez chiar acum la regiment că te-am numit *Batallionsgeschitsschreiber*. Prezintă-te la plutonierul de administrație Vaněk, de la compania 11-a, ca să te cartiruiască în vagon. Acolo ai să găsești mai ușor un loc ; pe urmă spune-i să vină numaidecît la mine. Bineînțeles că ai să fii pus în subzistență la comandamentul batalionului. Se va da un ordin de zi pe batalion.

*

Bucătarul ocultist dormea. Baloun tremura, deoarece deschisese și cutia de sardele a locotenentului-major, plutonierul de administrație Vaněk se dusese

la căpitanul Sagner, iar telegrafistul Chodounský, care se-nvîrtise prin gară de o sticluță de borovička și o trăsese pe gît, devenise melancolic și cînta :

„Hoinar fără grijă sub cerul senin,
Cu inima pururi voioasă
Treceam prin viață, voios pelerin,
Și viața-mi părea mai frumoasă.

Acum și credința și dragostea-i scrum
Căci viața-i ca valul și marea,
Trădarea-n tot locul pîndește pe drum
Și greu ne lovește trădarea."

Apoi se sculă de pe scaun, se duse la masa de lucru a plutonierului de administrație și scrise pe o bucată de hîrtie, cu litere mari :

„Prin prezenta, vă rog cu respect să fiu numit și avansat în rangul de trompet al batalionului.

Chodounský, telegrafist."

*

Căpitanul Sagner nu se întinse prea mult la vorbă cu plutonierul de administrație Vaněk. Îi atrase doar atenția că deocamdată *Batallionsgeschichtsschreiberul* Marek va rămîne în vagon cu Švejk.

— Pot să-ți spun numai că Marek este, ca să zic așa, un tip suspect. *Politisch verdächtig*. Dar, ca să fiu drept, lucrul nu mi se pare chiar așa de ciudat. Despre cine nu se spune în ziua de azi că e suspect ?

Circulă tot felul de bănuieli. Dumneata înţelegi ce vreau să spun. Îţi atrag atenţia că dacă s-ar întîmpla să scape cumva vreo vorbă care, înţelegi dumneata... să ai grijă să i-o curmi ca, Doamne fereşte, să n-am şi eu vreo neplăcere de pe urma lui. Să-i spui, pur şi simplu, să nu trăncănească. Atît. Şi-o să fie bine. Asta nu înseamnă că trebuie să vii să-mi raportezi toate fleacurile. Înţelege-te bine cu el, prieteneşte; mai bine o convorbire amicală, decît un denunţ prostesc. Într-un cuvînt, ce s-o mai lungim, eu n-am chef să aud nimic, pentru că... înţelegi, o chestiune de asta se răsfrînge întotdeauna asupra întregului batalion.

Cînd se întoarse în vagon, Vaněk îl luă deoparte pe teteristul Marek şi-i spuse:

— Ascultă, dumneata eşti un om suspect, dar lucrul n-are nici o importanţă. Ai grijă numai să nu vorbeşti vrute şi nevrute faţă de telegrafistul Chodounský.

N-apucă să isprăvească bine vorba şi Chodounský intră împleticindu-se; căzu în braţele plutonierului de administraţie şi cu un glas răguşit, ca după beţie, mormăi ceva ce voia să aducă a cîntec:

„De toţi şi toate părăsit,
Cu inima zdrobită,
Eu alinare am găsit
La sînul tău, iubită.
În ochii tăi un foc ceresc
Ca steaua se ivi
Şi gura-ţi de mărgean şopti:
Eu nu te părăsesc."

— Nu vă părăsesc, urla Chodounský. Am să vă spun tot ce-am să aud la telefon. Mă cac pe jurămînt.

Într-un colț Baloun își făcea cruce îngrozit, și începu să se roage cu glas tare :

— Preasfîntă născătoare de Dumnezeu, ascultă ruga mea aprinsă, ascultă-mă milostivă și mîngîie-l pe robul care te cheamă cu credință vie, cu nețărmurită nădejde și dragoste fierbinte, din această vale a plîngerii. Pogoară, regină a cerului, harul tău asupră-mi pentru ca din mila Domnului și sub ocrotirea ta să-mi pot duce povara pînă la capăt.

Și preacurata Fecioară Maria pogorî într-adevăr asupră-i harul divin : căci peste o clipă, din sărăcăcioasa-i raniță, teteristul Marek scoase cîteva cutii de sardele, împărțind fiecăruia cîte una.

Baloun deschise, fără să șovăie, valiza locotenentului-major Lukáš și puse la loc sardelele picate ca din cer.

Puțin mai tîrziu, însă, cînd ceilalți desfăcură cutiile și începură să guste din sardele, căzu din nou în ispită, deschise valiza, scoase sardelele și le înfulecă pe nerăsuflate.

Și iată că deodată, preacuvioasa și preasfînta Maria îl părăsi, căci tocmai în clipa cînd dădea pe gît ultimii stropi de ulei din cutie, apăru în ușa vagonului ordonanța batalionului, Matušič, care strigă :

— Baloun, ia sardelele și du-te cu ele la domnul *oberlaitnant*.

— Aoleu, o să plouă cu palme.

— Ascultă, Baloun, cu mîinile goale mai bine nu te duce, îl sfătui Švejk. Ia cu tine măcar cinci cutii goale.

— Ce-i fi păcătuit dumneata, că te pedepsește Dumnezeu așa de rău, interveni teteristul. Trebuie că există un păcat mare de tot în viața dumitale. N-ăi fi săvîrșit, cumva, vreun furt de obiecte sfinte sau să fi mîncat popii șunca atîrnată în coș la afumat ? Nu cumva i-ai băut din pivniță vinul sfințit ? Ai sărit, cumva, cînd erai copil, pîrleazul, în livada parohiei, ca să furi pere ?

Baloun se clătină pe picioare și fața-i îngrozită arăta o deznădejde fără margini. Cu buzele tremurînd, șopti desperat :

— Cînd o să se isprăvească o dată cu chinurile mele ?...

— Ei, vezi, aici e aici, spuse teteristul, care auzise cuvintele nefericitului Baloun. Dumneata, amice, ai pierdut legătura cu Dumnezeu. Nu mai știi nici să te închini cum trebuie, ca Dumnezeu să te adune cît mai repede de pe lumea asta.

La care Švejk adăugă :

— Așa-i el. Nu-i în stare să ia o dată hotărîrea ca viața lui de ostaș, gîndurile de ostaș, vorbele, faptele și moartea lui ostășească să le lase toate în voia inimii milostive, de mamă, a preasfîntului Dumnezeu, cum zicea *feldkuratul* meu Otto Katz, cînd o lua nițel razna și din greșeală se ciocnea pe stradă de vreun ostaș.

Baloun declară oftînd că-şi pierduse încrederea în Dumnezeu văzînd că zadarnic îl roagă să-i dea puterea să-şi stăpînească pîrdalnicul lui de stomac.

— Nu din războiul ăsta mi se trage, se văieta el. E o boală veche: sînt lacom, nu pot să fac nimic. Nevastă-mea şi copiii se duc mereu la hramul de la Klokoty să se roage pentru mine, dar degeaba!

— Da, da, spuse Švejk. E lîngă Tábor. Au acolo o Sfîntă Fecioară împodobită cu briliante false. Un paracliser de prin Slovacia a vrut o dată s-o fure. Era un om foarte cucernic. A venit la hram şi şi-a zis că isprava are mulţi sorţi de izbîndă dacă se curăţă mai întîi de toate păcatele vechi, aşa că s-a dus la popă să se spovedească şi i-a mărturisit că a doua zi avea de gînd s-o fure pe Sfînta Fecioară Maria. Dar n-a avut nici cînd să zică valeu, că pînă să spună el de treisute de ori *„Tatăl nostru"*, cum îl îndemnase sfinţia sa, ca să nu aibă cînd s-o şteargă, ceauşii şi paracliserii l-au şi înşfăcat şi l-au dus la postul de jandarmi.

Bucătarul ocultist şi telegrafistul Chodounský discutară aprins dacă trădarea tainei spovedite este sau nu o faptă strigătoare la cer, sau dacă nu cumva toată povestea era o prostie, dat fiind că era vorba de briliante false... În cele din urmă, bucătarul izbuti să-i demonstreze lui Chodounský că la mijloc fusese un blestem, adică o soartă predestinată din negurile trecutului, cînd nefericitul paracliser din Slovacia era, poate, încă o caracatiţă pe-o altă planetă şi că, oricum, destinul hotărîse de mult, poate

de pe vremea cînd preotul din Klokoty nu era decît un pui de dinosaur cu pungă — mamifer dispărut astăzi — că el va nesocoti taina spovedaniei, cu toate că din punct de vedere al dreptului canonic se dă absolvire chiar cînd e vorba de bunuri bisericești.

La această pledoarie, Švejk ţinu să adauge şi el o observaţie :

— Aşa-i. Nu există om pe lumea asta care să ştie ce năzdrăvănii o să facă peste cîteva milioane de ani ; şi nici nu trebuie să-şi frămînte mintea cu aşa ceva. Cînd făceam serviciul la Karlin, era la *erkennenskommando* un *oberlaitnant*, Kvasnička ; la fiecare oră de teorie, ne spunea : „Să nu vă închipuiţi, mă, căcănarilor, că milităria se isprăveşte pe lumea asta, boi şi porci sălbatici ce sînteţi. Ne mai întîlnim noi şi pe lumea cealaltă şi am să vă fac din porci, măgari."

Iar Baloun, care în desperarea lui îşi închipui că tot despre el e vorba îşi continua spovedania publică :

— Nici Klokoty n-a putut să-mi potolească lăcomia. Cum s-a întors nevasta cu copiii de la hram, a şi început să numere găinile. Lipseau una sau două. Dar ce era să fac, dacă nu m-am putut stăpîni ? Ştiam bine că le ţinea pentru ouă, dar cînd ieşeam afară şi mă uitam la ele, simţeam cum mi se cască o prăpastie în pîntec şi pînă nu dădeam gata găina nu mă potoleam. O dată, cînd ai mei erau duşi la Klokoty să se roage pentru mine, ca să mă apăr şi

să nu mai fac vreo nouă pagubă, am ieșit să mă plimb prin curte, dar necuratul mi-a scos în cale un curcan. De data asta era s-o plătesc cu viața. M-am înecat c-un os care îmi rămăsese în gît, și dacă nu era argatul, un flăcău mărunțel, care să-mi scoată osul, nu mai ședeam cu azi aici și nici războiul nu-l mai apucam. Așa zău! Era dibaci argatul. Era mic, spătos, gros...

Švejk se apropie de Baloun.

— Scoate limba!

Baloun căscă o gură cît o șură și-i arătă limba:

— Știam eu că l-ai înghițit și pe argat. Hai, mărturisește, cînd l-ai înghițit? În timp ce ai tăi erau la Klokoty, nu-i așa?

Baloun își împreună mîinile și strigă, deznădăjduit:

— Lăsați-mă, camarazi! Am destule necazuri, nu mă mai necăjiți și voi!

— Noi nu te osîndim pentru asta, interveni teteristul. Dimpotrivă, asta dovedește că ai să fii un bun ostaș. În timpul războaielor lui Napoleon, cînd francujii au încercuit Madridul, comandantul cetății asediate și-a mîncat aghiotantul fără sare, ca să nu fie silit să predea orașul de foame. Asta zic și eu sacrificiu; dacă-l săra era, sigur, mai ușor de mistuit. Cum îl cheamă pe aghiotantul batalionului nostru, domnule *rechnungsfeldwebel?* Cum? Ziegler? Dacă l-ai tăia în porții, cu sfrijitul ăsta nu poți hrăni ca lumea nici o companie.

— Ia uitați-vă, oameni buni — strigă plutonierul de administrație Vaněk — Baloun are mătănii.

Într-adevăr, în clipele sale de mare pocăință, Baloun își căuta izbăvirea în micile mărgele de fistic fabricate de firma Moritz Löwenstein din Viena.

— Tot de la Klokoty le am, spuse melancolic Baloun. Pînă să mi le-aducă am dat gata doi boboci de gîscă ; dar asta-i carne ? Zgîrci.

Între timp sosi ordin ca trenul să plece peste un sfert de oră... Cum nimeni nu credea, se întîmplă ca în ciuda pazei întărite pe ici, pe colo, cîțiva să mai hoinărească. Așa se face că în clipa plecării lipseau optsprezece oameni, printre care și plutonierul Nasíklo de la marșcompania a 12-a, care în timp ce trenul gonea dincolo de Isatarcsa, se ciorovăia în păduricea de duzi din spatele gării, într-un șanț nu prea adînc, cu o tîrfă care-i cerea cinci coroane ; plutonierul îi oferea drept plată pentru serviciul făcut o coroană sau o pereche de palme, la alegere. Pînă la urmă se opri la ultima soluție, și asta cu atîta insistență, încît la țipetele femeii lumea din gară începu să alerge spre locul cu pricina.

III

DE LA HATVAN LA GRANIȚA GALIȚIEI

Tot timpul cît a durat transportul pe calea ferată al batalionului, care apoi urma să străbată pe jos toată Galiția răsăriteană — de la Laborka spre front, ca să se acopere de glorie, în vagonul în care călătoreau teteristul și Švejk discuțiile avură un caracter mai mult sau mai puțin subversiv ; discuții asemănătoare, dar într-o măsură, ce-i drept, mai mică, au avut loc și în alte vagoane ; ba chiar și în vagonul comandamentului domnea o atmosferă de nemulțumire, de cînd la Füzes-Abony venise de la regiment un ordin pe armată, prin care se făcea cunoscut că rațiile de vin pentru ofițeri au fost reduse cu una optime de litru. Se înțelege că nici trupa nu fusese uitată. Rația de tapioca fusese redusă cu zece grame de cap. Ordinul stîrni cu atît mai multe nedumeriri cu cît nimeni nu văzuse nici urmă de tapioca în batalion.

Cînd află de toate acestea, plutonierul de administrație Bautanzel se simți nu numai jignit, dar je-

fuit chiar. Exprimîndu-şi dezaprobarea, el arătă, pe bună dreptate, că în timp de război tapioca e un articol de lux şi că ar fi putut lua cel puţin 8 coroane pe kilogram.

La Füzes-Abony unde urma să se pregătească gulaşul cu cartofi pe care punea atîta preţ „latrinengeneral"-ul, aflară că o companie îşi pierduse bucătăria de campanie. Făcîndu-se cercetările de rigoare, se dovedi că nefericita bucătărie de campanie nici nu plecase din Bruck şi că în clipa aceea se mai afla încă depozitată undeva în spatele barăcii 186, părăsită şi rece.

Cu o zi înainte de plecarea eşalonului, bucătarii acestei companii fuseseră închişi la comenduire pentru atitudine turbulentă în oraş şi ştiuseră să se învîrtească în aşa fel, încît să rămînă arestaţi pînă cînd compania de marş de care ţineau pornise să traverseze Ungaria.

Compania cu pricina fu repartizată la o altă bucătărie de campanie ; cum era de aşteptat, evenimentul nu se petrecu fără certuri, deoarece ostaşii din amîndouă companiile însărcinaţi cu curăţatul cartofilor socotiră că „nu-s chiar aşa de tîmpiţi ca să se spetească pentru alţii". Pînă la urmă se dovedi că povestea cu gulaşul nu era de altfel decît un exerciţiu pentru a-i deprinde pe ostaşi cu gîndul că pe front, dacă în timp ce se găteşte gulaşul, vine ordinul „*Alles zurück*", gulaşul să fie vărsat fără ca nimeni să-i fi aflat gustul.

Toată povestea fusese, aşadar, o pregătire de luptă, dacă nu prea tragică ca urmări, în orice caz foarte instructivă. Lucrurile s-au petrecut cam aşa : în clipa cînd gulaşul urma să fie distribuit, se auzi ordinul : „În vagoane !" şi trenul porni numaidecît spre Miskolc. Dar nici aici nu fu împărţit gulaşul, deoarece în gară era un tren cu vagoane ruseşti, fapt pentru care fu interzis ostaşilor să coboare din vagoane, în schimb li se permise să lase frîu liber fanteziei lor. Şi ostaşii îşi spuseră că gulaşul va fi distribuit abia la coborîrea din tren, în Galiţia. Acolo însă se va constata că gulaşul s-a acrit şi, ca atare, fiind necomestibil, va fi aruncat.

Într-adevăr, gulaşul fu transportat mai departe la Tiszalak-Zombor şi cînd nimeni nu se mai gîndea la el, trenul opri la Nové Mesto pe Şiator, unde focul fu din nou încins sub cazane, gulaşul încălzit şi în cele din urmă distribuit.

Gara era supraaglomerată ; mai întîi trebuiau să plece două trenuri cu muniţii, după ele două eşaloane de artilerie şi un tren cu unităţi de pionieri. Se adunaseră, aşadar, trenuri cu grupări aparţinînd celor mai diverse unităţi ale armatei.

În spatele gării, nişte husari honvezi se distrau cu doi evrei polonezi, cărora le goliseră sticlele cu rachiu şi acum, bine dispuşi, drept plată îi loveau peste gură, fapt îngăduit pare-se, deoarece în imediata lor apropiere se afla *rittmaisterul* lor care privea satisfăcut scena, în timp ce după o magazie, alţi

husari honvezi umblau sub fustele oacheşelor fete ale evreilor loviţi.

Tot în gară mai era un tren cu o unitate de aviaţie. Nu prea departe erau alte aeroplane şi tunuri, dar de data asta într-o stare de plîns: avioane doborîte, ţevi de tun plesnite. În timp ce tot ce era proaspăt şi nou se îndrepta spre cîmpul de luptă, aceste rămăşiţe ale gloriei se întorceau pentru refacere şi reconstruire în interiorul ţării.

Locotenentul Dub explica tocmai ostaşilor adunaţi în jurul tunurilor şi aeroplanelor distruse, că acestea erau — se înţelege — trofee de război, cînd deodată observă că ceva mai departe, în mijlocul unui grup compact, Švejk dădea şi el anumite lămuriri. Se apropie deci de locul cu pricina şi ascultă glasul potolit al lui Švejk:

— Oricum am lua-o, pînă la urmă tot pradă de război se cheamă că e. E drept că la prima vedere, cel care citeşte pe afetul tunului *K.u.K. Artillerriedivision* nu pricepe nimic. Dar lucrurile se vede că s-or fi petrecut aşa: tunul trebuie să fi căzut în mîinile ruşilor şi noi a trebuit să-l cucerim din nou; şi aflaţi de la mine că o asemenea pradă are un preţ mult mai mare, fiindcă... fiindcă, — adăugă el solemn cînd îl zări pe locotenentul Dub — nu-i voie să laşi nimic în mîna duşmanului. Asta-i la fel ca şi cu Přzemysl sau cu soldatul căruia la un atac duşmanul i-a smuls bidonul. E o chestie veche de pe timpul lui Napoleon, după cîte se spune; ostaşul a intrat noaptea în tabăra duşmanului şi s-a întors cu bido-

nul. Şi unde mai pui că a ieşit şi cu cîştig, pentru că duşmanul primise peste noapte raţia de rachiu.

Locotenentul Dub spuse numai :

— Ascultă Švejk, şterge-o în galop şi altă dată să nu te mai prind pe aci.

— La ordin, domnule *laitnant*, răspunse scurt Švejk şi plecă spre alt şir de vagoane. Dacă locotenentul Dub ar fi auzit însă ce mai adăugase în şoaptă, cu siguranţă că şi-ar fi ieşit din fire, deşi în fond nu era vorba decît de o nevinovată zicală biblică : „Încă puţin şi-ai să mă vezi şi iarăşi puţin şi n-ai să mă mai vezi".

După plecarea lui Švejk, locotenentul Dub se prosti în asemenea hal încît atrase soldaţilor atenţia asupra unui aeroplan austriac doborît, pe al cărui fuzelaj scria cu litere citeţe şi mari : „Wiener Neustadt".

— Vedeţi — spuse el — avionul ăsta rusesc l-am doborît la Lvov.

Cuvintele lui fură, însă, auzite de locotenentul-major Lukáš care, apropiindu-se, adăugă cu glas tare :

— Şi amîndoi aviatorii ruşi au fost carbonizaţi.

După care plecă de acolo fără să mai spună ceva, spunîndu-şi că locotenentul Dub era un dobitoc fără pereche.

În spatele unui vagon dădu cu ochii de Švejk şi încercă să-l ocolească pentru că la vederea locotenentului-major Lukáš, Švejk făcuse o mutră din care se putea vedea că avea multe pe inimă şi voia să le împărtăşească.

Fără să stea însă pe gînduri, Švejk îi ieși înainte.

— *Ich melde gehorsamst, Kompanienordonanz.* Švejk așteaptă noi ordine. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că v-am mai căutat în vagonul comandamentului.

— Ascultă, Švejk — îi răspunse locotenentul-major Lukáš tăios și cu dușmănie — știi cum te numești? Sau ai uitat cum te-am botezat?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că n-am uitat; eu nu sînt ca teteristul Železný [1]. Cu mult înainte de război ne aflam amîndoi în cazarma de la Karlin, unde era colonel unu' Fiedler von Bumerang, sau așa ceva...

Fără să vrea, locotenentul-major Lukáš rîse de acest „așa ceva", în timp ce Švejk îi da înainte:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că colonelul ăsta, cum vă spuneam, era pe jumătate cît dumneavoastră și purta o barbă lungă ca ducele de Lobkovitz, așa că arăta ca un maimuțoi; și, pentru că la mînie avea obiceiul să sară de două ori mai sus decît unde-i sta capul, l-am poreclit „boșorogul de gumă"! Și cum vă spuneam, era într-o zi de întîi mai și aveam „*bereitschaft*"; cu o seară înainte ne-a ținut în curtea regimentului o cuvîntare măreață, spunîndu-ne că a doua zi trebuie să rămînem cu toții în cazarmă și să nu ne urnim de acolo, pentru ca la nevoie să putem împușca din ordin superior toată banda socialistă. Ostașul — ne-a spus

[1] Fieraru (cehă).

— care se va brodi învoit și nu se va înapoia la timp la cazarmă, prelungind noaptea cu de la sine putere pînă a doua zi, se va face vinovat de trădare de țară, pentru că un asemenea ostaș — zicea — în stare de beție fiind, nu va mai putea să nimerească ținta la comanda foc, trăgînd — zicea — pe deasupra, adică în aer. Teteristul Železný, de care vă vorbeam, cum s-a întors în dormitor ne-a comunicat că boșorogul de gumă i-a dat o idee grozavă. Băiatul avea dreptate : dat fiind că a doua zi intrarea în cazarmă era oprită, mai cuminte era nici să nu te prezinți. Și așa cum vă spun, să trăiți domnule *oberlaitnant*, așa a făcut. Dar *oberstul* ăsta Fiedler era o javră fără pereche, Dumnezeu să-l ierte ; a doua zi a început să hoinărească prin Praga în căutarea fugarilor ; așa se face că lîngă poarta „Pulberăriei" l-a găbjit pe Železný. Cum l-a zărit s-a și repezit la el : „Te înfaț eu, intulcesc eu la tine fiața, te touă ori !" I-a mai spus el și altele și pînă la urmă au pornit amîndoi spre cazarmă. Pe drum l-a tot descîntat, întrebîndu-l mereu cum îl cheamă. „Aha, Șelesnei, Șelesnei ! Tu cacarisit, eu bucuros că prins la tine. Araț eu la tine «den ersten Mai», Șelesny, Șelesny, tu închis, fain închis !" Da' lui Železný nu-i păsa de loc ; și cum treceau pe strada Poříce, aproape de Rozvařil, a zbughit-o într-un gang, s-a făcut nevăzut prin mulțime și l-a lăsat pe boșorog cu gura căscată. Și așa de rău s-a înfuriat domnul *oberst* că i-a scăpat printre degete, că de supărare a uitat cum îl chema. Ajuns la cazarmă a început să țopăie de

cuidă ; şi mult s-a mai minunat caporalul de serviciu pe batalion cînd s-a trezit cu el urlînd şi răcnind în ceheasca lui pocită : „Medenei (Arămaru) închis, nu Medenei închis, Olofenei (Plumbaru) închis, Cinofei (Zincarul) închis !"[1] Aşa Olofenei şi Cinovy. A scos chiar la raport tot regimentul, dar între timp Železný, despre care toată lumea ştia că era omul cu pricina, a fost trimis în răspîndire la infirmerie ca tehnician dentar ce era. Într-o bună zi unul din regimentul nostru a înjunghiat un dragon la cîrciuma „U Bucku" pe motiv că-i curta amureaza. Ne-a adunat pe toţi în careu, chiar şi pe cei de la infirmerie. Cei prea betegi erau susţinuţi de doi camarazi. Dacă n-a avut încotro, a trebuit să iasă şi Železný. Ni s-a citit un ordin pe regiment care suna cam aşa : „Avînd în vedere că dragonii sînt şi ei ostaşi şi ca atare fiindu-ne camarazi, este aspru oprit a se înjunghia dragoni..." În timp ce un teterist tălmăcea ordinul, colonelul rotea priviri de fiară la pîndă. A trecut prin faţa frontului, a trecut prin spate, a ocolit careul şi deodată a dat cu ochii de Železný, care era înalt cît un munte. Era mai mare dragul cînd l-a scos în mijlocul careului. Teteristul se oprise din cetanie, iar colonelul a început să sară în faţa lui Železný, în copce de prepelicar, zbierînd ca un ieşit din minţi : Aha, tu la mine nu scăpat/ tu la mine nu fugit, acum tu spus este Şelesnei, şi eu mereu spus Medeny, Cinofy, Olofeny ; el Şelesny

[1] Toate numele sînt pronunţate într-un argou ceh, stricat.

este, el terbeteu Şelesny, infaţ eu la tine minte Olofeny, Cinofy, Medeny, du Mistwiech, du Schwein, du Şelesny !" I-a dat el nu-i vorbă o lună de arest, dar peste vreo două săptămîni l-a apucat o durere de măsea, şi şi-a amintit că Železný e tehnician dentist. Aşa că l-a adus de la arest la infirmerie, ca să-i scoată măseaua. A tras Železný nu-i vorbă de măsea cam o jumătate de oră, că de trei ori a trebuit să-l stropească pe colonel cu apă să-l readucă în simţiri dar pînă la urmă s-a muiat boşorogul şi l-a iertat de restul pedepsei. Aşa se întîmplă cînd superiorul uită numele inferiorului ; inferiorului, însă, nu-i este îngăduit niciodată să uite de numele superiorului, cum bine ne zicea *oberstul* de care vă vorbeam, şi aşa şi este căci cîte zile om avea n-o să uităm că am avut un colonel pe care îl chema Fiedler... — N-a fost cumva prea lungă povestea, domnule *oberlaitnant* ?

— Ascultă Švejk, îi răspunse locotenentul-major Lukáš. Cu cît te ascult mai mult, cu atît îmi dau mai bine seama că dumneata, de fapt, nu-ţi respecţi superiorii. Soldatul e dator să-i vorbească numai de bine pe foştii lui superiori.

Locotenentul-major Lukáš începea să se dispună.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant* — îl întrerupse Švejk, pocăit — domnul colonel Fiedler e de mult pe ceea lume. Dar dacă domnul *oberlaitnant* doreşte, pot să vorbesc de el numai de bine. Aflaţi, domnule *oberlaitnant*, că era un adevărat înger binefăcător al ostaşilor. Era la fel de bun şi cumsecade ca sfîntul Martin, care împărţea gîştele

la cei sărmani şi flămînzi. Dumnealui îşi împărţea mîncarea de prînz de la popota ofiţerească cu primul ostaş care îi ieşea în cale, şi cînd nouă, tuturor, ni se făcuse lehamite de găluştele cazone, a ordonat să ni se facă la popotă *„grenadiermarş"* cu carne de porc. Dar abia în timpul manevrelor şi-a arătat dumnealui toată mărinimia. La Dolni Karlovice a poruncit să bem pe socoteala lui toată fabrica de bere de acolo, şi cînd era ziua lui onomastică sau de naştere punea să se gătească pentru tot regimentul iepure cu smîntînă şi găluşte. Era aşa de bun cu trupa, că o dată, să vedeţi, domnule *oberlaitnant*...

Locotenentul-major Lukáš îl lovi uşor peste ureche şi-i spuse cu un ton prietenos :

— Acum las-o baltă şi pleacă, secătură.

— *Zu Befehl, Herr Oberlaitnant !*

În timp ce Švejk intră în vagonul lui, în faţa eşalonului, lîngă vagonul în care erau depozitate sub lacăt telefoanele şi sîrma telefonică, se petrecea următoarea scenă : cum din ordinul căpitanului Sagner totul trebuia să fie *feldmässig* [1], se puseseră santinele. Acestea erau postate de o parte şi de alta a trenului, iar parolele şi consemnele se dădeau la cancelaria batalionului.

În ziua aceea „fedruf" [2] era cuvîntul „Kappe" iar „losung" [3], „Hatvan". Ostaşul care păzea aparatele de telefon şi trebuia să ţină minte aceste vorbe era

[1] Pe picior de război (germ.).
[2] Parola (germ.).
[3] Consemnul (germ.).

un polonez din Kolomeia, pripășit la regimentul 91, prin cine știe ce întîmplare ciudată.

Habar n-avea ce înseamnă „Kappe"; dar pentru că avea idee de mnemotehnică, își aduse aminte că parola începea cu litera „k" ; așa se face că locotenentului Dub, care era de serviciu pe batalion, și care se apropie de el cerîndu-i cuvîntul de ordine din ziua aceea îi răspunse foarte mîndru :

— Kaffee !

Era de fapt foarte firesc să se întîmple așa ; polonezul din Kolomeia se gîndea mereu la cafeaua de dimineață și seară, care li se dăduse în cantonament, la Bruck.

Și după ce zbieră pentru a doua oară „*Kaffe*" iar locotenentul Dub continuă să se apropie tot mai mult de el, polonezul, aducîndu-și aminte de jurămîntul pe care-l făcuse și de faptul că era în post, strigă amenințător : „Halt !" iar cînd locotenentul Dub mai făcu doi pași cerîndu-i într-una parola, ostașul îndreptă spre el carabina și cum nu cunoștea prea bine limba germană, folosi un amestec ciudat de poloneză și nemțească, strigînd cît îl ținea gura :

— *Benze șaisn, benze șaisn* [1].

Locotenentul Dub pricepu și începu să bată în retragere, strigînd :

— *Wachkomandant, Wachkomandant !* [2]

Sergentul Jelinek apăru în grabă și îl duse pe bietul polonez în corpul de gardă, unde atît el cît și lo-

---

[1] Fugi de te cacă (germ.).
[2] Comandantul gărzii (germ.).

cotenentul Dub îi cerură pe rînd cuvîntul de ordine, la care polonezul din Kolomeia spuse desperat cu un strigăt care se auzi în toată gara :

— *Kaffee, Kaffee !*

Ostașii din toate eșaloanele dădură buzna cu gamelele, producînd o învălmășeală care nu luă sfîrșit decît în clipa cînd cinstitul ostaș, dezarmat, fu transportat în vagonul de arestați.

Locotenentul Dub avea însă anumite bănuieli în legătură cu Švejk, pe care îl văzuse sărind cel dintîi din vagon cu gamela în mînă și ar fi putut să jure că-l auzise strigînd :

— Ieșiți cu gamelele, ieșiți cu gamelele.

După miezul nopții, trenul o porni spre Ladovko și Trebišov, unde, din greșeală, fu întîmpinat în zori de o asociație de veterani din localitate, ce voise de fapt să firitisească un batalion de marș din regimentul 14 de honvezi maghiari, care trecuse prin stație în cursul nopții. Un lucru era, însă, sigur : veteranii erau chercheliți și cu zbieretele lor : *„Isten áld meg a királyt"* [1] treziră din somn întregul eșalon. Cîțiva ostași, mai susceptibili, se plecară afară din vagoane și-l sfătuiră :

— Pupați-ne în cur ! *Éljen !* [2]

La care, veteranii începură, drept răspuns, să zbiere de se cutremurară ferestrele din gară.

— *Éljen ! Éljen a tizennegyedik regiment !* [3]

---

[1] Binecuvîntează, Doamne, pe rege (magh.).
[2] Trăiască ! (Magh.)
[3] Trăiască ! Trăiască regimentul 14 ! (Magh.)

După cinci minute, trenul plecă mai departe spre Humenna. De aici începeau să se vadă desluşit urmele luptelor ce avuseseră loc în timpul ofensivei ruse din valea Tisei. Pe povîrnişuri se întindeau tranşee săpate în grabă, iar din cînd în cînd se vedea cîte o casă de ţară mistuită de flăcări, în apropierea căreia o cocioabă proaspăt clădită dovedea că stăpînii se şi înapoiaseră.

Spre amiază, cînd intrară în gara Humenna, începură să se facă pregătiri pentru masa de prînz. Între timp ostaşii din eşalon descoperiră un secret public, şi anume cum se comportau autorităţile, după plecarea ruşilor, cu populaţia locală care prin limbă şi religie era înrudită cu ostaşii ruşi.

Pe peron, înconjuraţi de jandarmi maghiari, se afla un grup de ruşi-unguri arestaţi. Erau printre ei cîţiva popi, învăţători şi ţărani de prin împrejurimi. Aveau mîinile legate cu funii la spate şi erau prinşi perechi-perechi, unui de altul. Cei mai mulţi aveau nasul zdrobit şi cucuie în cap, de pe urma loviturilor căpătate de la jandarmi, cînd fuseseră arestaţi.

Ceva mai departe, un jandarm ungur petrecea cu un popă. Îi legase piciorul stîng cu o funie, pe care o ţinea de celălalt capăt, şi-l îndemna cu bîta să joace ceardaş. În timp ce popa juca, jandarmul trăgea de funie. Popa căzu în nas şi, avînd mîinile legate la spate, nu se mai putu ridica de jos. Acum făcea încercări desperate să se întoarcă pe spate, în nădejdea că se va putea totuşi ridica. Jandarmul rîdea cu lacrimi şi cînd popa izbutea să se ridice într-o

rină, trăgea funia și popa iar cădea în nas. În cele din urmă spectacolul fu întrerupt de un ofițer de jandarmi care porunci ca, deocamdată, pînă la sosirea trenului, arestații să fie duși în spatele gării, într-o magazie goală. Acolo fură snopiți în bătaie, fără martori oculari.

În legătură cu acest episod avu loc o discuție aprinsă în vagonul comandamentului și în general se poate spune că cei mai mulți condamnau aceste atrocități.

Fähnrich Kraus era de părere că dacă era vorba de trădători de țară, apoi să fie spînzurați pe loc, dar fără schingiuiri ; în schimb locotenentul Dub era întru totul de acord cu cele întîmplate și aduse numaidecît vorba despre atentatul de la Sarajevo demonstrînd că jandarmii unguri din stația Humenna nu fac decît să răzbune asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand și a soției sale. Pentru a da mai multă greutate cuvintelor sale, Dub arătă că era abonat la o revistă în care citise, încă înainte de izbucnirea războiului și anume în numărul din iulie, cum că atentatul de la Sarajevo, această crimă odioasă și fără seamăn, va lăsa în inimile oamenilor, pentru multă vreme o rană nevindecată, cu atît mai dureroasă cu cît prin această crimă fusese curmată nu numai viața unui reprezentant al puterii executive a statului, dar și viața credincioasei și iubitei sale soții ; prin distrugerea acestor două vieți fusese tulburată o viață fericită și exemplară de familie, iar copiii lor, iubiți de noi toți, au rămas orfani.

Locotenentul-major Lukáš bodogăni ceva ca pentru sine, observînd că jandarmii din Humenna trebuie să fi citit și ei revista în care fusese publicat acest impresionant articol. Și deodată îl cuprinse o lehamite din care simțea că numai băutura l-ar putea scoate. Ieși deci din vagon și porni în căutarea lui Švejk.

— Ascultă, Švejkule, nu știi cumva unde s-ar putea găsi o sticlă de coniac? Nu mă simt tocmai bine...

— Asta, să trăiți, domnule *oberlaitnant*, vi se trage de la schimbarea vremii. S-ar putea ca pe cîmpul de bătălie să vă fie și mai rău. Cu cît se depărtează omul de baza militară de care ține, cu atît se simte mai rău. Așa s-a întîmplat și cu un grădinar din Strašnice, un oarecare Josef Kalenda. A plecat de-acasă de la Strašnice, la Vinohrady, unde s-a oprit la cîrciuma „Na zastavce" [1]. N-avea nici pe dracu', dar cum a ajuns în strada Coroanei, aproape de castelul de apă, a luat la rînd, pînă la biserica Sfînta Ludmila, toate cîrciumile și deodată a simțit un fel de moleșeală. Nu s-a speriat el de atîta lucru, mai ales că înainte cu o seară făcuse prinsoare cu un vatman de tramvai în cîrciuma „U Remisy" de la Strašnice că are să facă înconjurul lumii pe jos în trei săptămîni. A început așadar să se depărteze tot mai mult de casa lui, pînă cînd a nimerit la „Berăria neagră", în piața Carol, de unde prin Malá Strana, a ajuns la fabrica de bere Sfîntul Tomas și de aici prin restaurantul „La lunea",

[1] „La popasul".

şi mai departe, prin cîrciuma „La regele Brabantului", a poposit la „Priveliştea frumoasă" şi de aci la fabrica de bere de la mănăstirea Strahov. Apoi, mergînd tot aşa, a ajuns tocmai în piaţa Loretha. Acolo i-a venit deodată dor de casă. S-a trîntit la pămînt, a început să se zvîrcolească pe trotuar şi să urle ca ieşit din minţi : „Oameni buni, nu merg mai departe. Mă piş — mă iertaţi domnule *oberlaitnant*, dar aşa a spus — mă piş pe călătoria în jurul lumii." Dacă doriţi, domnule *oberlaitnant*, vă fac eu rost de coniac, numai că mi-e teamă să nu plece trenul pînă mă înapoiez.

Locotenentul-major Lukáš îi dădu toate asigurările că trenul avea să plece abia peste două ceasuri şi îi dezvălui secretul că există nişte coniac de vînzare, pe sub mînă, imediat în spatele gării, unde căpitanul Sagner îl trimisese pe Matušič, care-i şi adusese cu cincisprezece coroane o sticlă de coniac destul de bun. Îi dădu deci cincisprezece coroane şi-i spuse să se ducă cît mai repede, atrăgîndu-i totodată atenţia să nu spună nimănui că e pentru locotenentul-major Lukáš sau că el l-ar fi trimis, pentru că, de fapt, treaba asta nu-i permisă.

— Lăsaţi pe mine, domnule *oberlaitnant* — îl asigură Švejk — fiţi pe pace că totul va fi în ordine. Mie grozav îmi plac lucrurile neîngăduite şi nu ştiu cum se face că întotdeauna am parte de ele şi chiar fără măcar să ştiu. O dată la cazarma din Karlin, ni s-a interzis...

— *Kehrt euch — marschieren — marsch!*[1] i-o curmă locotenentul-major Lukáš.

Švejk porni, așadar, în spatele gării, recapitulîndu-și pe drum misiunea: coniacul trebuie să fie bun; de aceea trebuie mai întîi gustat; apoi e interzis — prin urmare trebuie să fie foarte prudent.

În clipa cînd tocmai dădea s-o cotească în spatele peronului, se ciocni din nou de locotenentul Dub.

— Unde hoinărești? îl întrebă locotenentul. Mă cunoști pe mine?

— Cu respect vă raportez — îi răspunse Švejk salutînd — că nu țin să vă cunosc partea rea.

Locotenentul Dub înlemni de spaimă; Švejk stătea, însă, calm, ținînd mai departe mîna la cozorocul capelei:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că eu vreau să vă cunosc numai partea bună, ca să nu mă faceți să plîng, așa cum mi-ați spus ultima dată cînd ne-am văzut.

În fața acestei obrăznicii nemaipomenite, locotenentului Dub începu să-i joace totul în fața ochilor și nu izbuti să reacționeze altfel decît printr-un strigăt sălbatic:

— Pleacă, mizerabile, o să mai stăm noi de vorb

Švejk trecu dincolo de peron, iar locotenentul Du revenindu-și în fire, porni pe urmele lui. În spate gării, chiar la marginea șoselei, era un șir de coșuri-tarabe întoarse cu fundul în sus, pe care, în panerașe

[1] Stînga împrejur. Înainte, marș! (Germ.)

mici erau expuse bunătăţi absolut inofensive, ca şi cînd totul ar fi fost pregătit pentru nişte şcolari veniţi în excursie. Se puteau vedea bomboane fondante, cornete de cocă, grămezi de bomboane acrişoare ; ici şi colo, se mai vedeau în unele paneraşe şi felii de pîine neagră cu cîte o bucăţică de salam, pe care de departe îl miroseai că era de cal. Sub coşuri, însă, erau dosite băuturi alcoolice ; sticle de coniac, rom, rachiu de scoruşe şi alte băuturi spirtoase.

Dincolo de şanţul şoselei, în imediată apropiere, era o gheretă în care se făcea de fapt negoţul clandestin cu băuturi.

Ostaşii se tocmeau mai întîi la tarabă, după care un ovrei cu perciuni scotea de sub coş sticla de băutură, cu înfăţişare nevinovată şi o ducea sub caftan în ghereta de lemn, unde ostaşul o strecura cu băgare de seamă în buzunarul pantalonilor sau sub manta.

Aşadar, într-acolo se îndreptă Švejk, în timp ce din gară locotenentul Dub îl urmărea cu deosebitul lui talent de detectiv.

Švejk se opri la prima tarabă. Îşi alese nişte bomboane pe care le plăti şi le băgă în buzunar, iar domnul cu perciuni îi şopti discret :

— *Schnaps hab'ich auch gnädiger Herr Soldat.*[1]

Tîrgul fu încheiat repede ; Švejk se duse în gheretă şi nu scoase banii pînă cînd domnul cu perciuni nu-i deschise sticla ca să guste din băutură. Găsind că coniacul e bun, porni înapoi spre gară, după ce ascunse sticla sub manta.

---

[1] Am şi rachiu, stimate domnule soldat (germ.).

— Unde mi-ai fost, mizerabile? îi tăie drumul, cînd dădu să intre pe peron, locotenentul Dub.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, am fost să cumpăr bomboane.

Și duse mîna în buzunar, scoțînd un pumn de bomboane murdare, pline de praf.

— Dacă domnului *laitnant* nu-i e silă... Eu le-am gustat, nu-s rele. Au un gust foarte plăcut, ca de magiun, domnule *laitnant*.

Sub manta se contura forma rotundă a sticlei.

Locotenentul Dub îi pipăi mantaua și izbucni:

— Ce ai aici, mizerabile? Scoate-o afară!

Švejk scoase sticla cu lichid galben, pe a cărei etichetă se putea citi foarte deslușit: „*Coniac*"..

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant* — răspunse Švejk curajos — că am fost de am pompat nițică apă de băut în sticla asta goală de coniac. Am rămas cu o sete cumplită după gulașul de ieri. Numai că apa de la pompa asta, așa cum vedeți, domnule *laitnant*, e cam galbenă; o fi vreo apă minerală cu fier. Apele astea sînt foarte sănătoase și binefăcătoare.

— Bine, Švejkule, dacă ți-e așa de sete — spuse locotenentul Dub zîmbind diabolic și voind să prelungească cît mai mult această scenă, în care avea convingerea că se va consuma definitiv pierderea lui Švejk — atunci bea, dar așa, gospodărește. Bea toată sticla dintr-o suflare!

În mintea lui, locotenentul Dub își făcea, cu anticipație, următoarea socoteală: după primele înghițituri Švejk nu va mai putea să bea, iar el, locotenentul

Dub, va dobîndi asupră-i o glorioasă victorie și-i va spune :

— Dă-mi și mie sticla, să beau și eu nițel, că și mie mi-e sete.

Și încercă să-și închipuie ce mutră avea să facă Švejk în clipa aceea înspăimîntătoare ; apoi va urma raportul și așa mai departe.

Švejk desfundă sticla, o duse la gură și, înghițitură cu înghițitură, conținutul sticlei îi lunecă pe gît. Locotenentul Dub încremeni. Sub ochii lui, Švejk bău tot coniacul fără să clipească. După care aruncă sticla goală peste șosea, în iaz, scuipă și spuse ca și cînd ar fi băut un pahar cu apă minerală :

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că apa asta avea într-adevăr un gust de fier. La Kamyk, pe Vltava, era un cîrciumar care, pentru oaspeții lui din timpul verii, prepara apă feroasă aruncînd în fîntînă potcoave vechi.

— Îți dau eu ție potcoave vechi ! Mie să-mi arăți fînțîna din care ai luat apa asta.

— E aici, numaidecît, domnule *laitnant*, chiar în spatele gheretei de lemn.

— Ia-o înainte, mizerabile, să te văd cum ții pasul. „Într-adevăr, foarte ciudat — își zise locotenentul Dub — după cum merge păcătosul, nu s-ar zice că a băut !"

Švejk o luase înainte, lăsîndu-se în voia Domnului. Cu toate acestea, își spunea că trebuie să fie vreo fîntînă pe acolo ; de aceea nici nu se arătă surprins cînd dădu de ea. Ba era chiar un puț cu pompă și

cum ajunseră lîngă el, Švejk începu să pompeze ; din țeavă curgea într-adevăr o apă gălbuie, așa că putu să declare foarte solemn :

— Vedeți, asta-i apa aceea feroasă, de care vă vorbeam, domnule *laitnant*.

Înfricoșat, bărbatul cu perciuni se apropie de el și Švejk îi spuse pe nemțește să aducă un pahar, deoarece domnul *laitnant* dorea să bea.

Întîmplarea avu darul să-l uluiască în așa hal pe locotenentul Dub, încît bău un pahar întreg din apa aceea, care îi lăsă în gură un gust amestecat de urină de cal și bălegar ; îndobitocit de-a binelea de această pățanie, dădu evreului cu perciuni cinci coroane pentru paharul cu apă, apoi întorcîndu-se către Švejk, îi spuse :

— Ce mi te-ai proțăpit aci ? Șterge-o acasă !

După cinci minute Švejk își făcu apariția în vagonul comandamentului unde, cu un gest tainic, îl atrase pe locotenentul-major Lukáš afară, unde îi raportă :

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că în cinci minute — maximum zece — voi fi beat turtă ; am să zac în vagonul meu și v-aș ruga pe dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, ca timp de trei ceasuri cel puțin să nu mă chemați și să nu-mi dați nici un ordin, ca să-i pot trage un pui de somn și să mă trezesc din beție. Eu am executat ordinul, domnule *oberlaitnant*, numai că m-a găbjit domnul *laitnant* Dub și a trebuit să beau în fața lui toată sticla de coniac, ca să-i dovedesc că era apă. Încolo, totul e în ordine, n-am destăinuit nimic, așa cum ați dorit,

şi am fost cu băgare de seamă, dar acum, să trăiţi domnule *oberlaitnant*, eu sînt învăţat cu băutura, fiindcă eu şi domnul *feldkurat* Katz...

— Pleacă, bestie! îl împinse Lukáš, fără să se supere. În schimb, din pricina acestei întîmplări, antipatia-i pentru locotenentul Dub crescu şi mai mult.

Švejk se sui încetişor în vagon şi după ce se întinse pe manta, cu capul sprijinit de raniţă, se adresă plutonierului de administraţie şi celorlalţi:

— O dată, cineva s-a îmbătat şi a rugat să nu fie trezit...

Şi rostind aceste vorbe se lăsă pe o rînă şi începu să sforăie.

Gazele pe care le elimina o dată cu rîgîielile umplură pe dată întreaga încăpere, aşa încît bucătarul ocultist, adulmecînd aerul, declară furios:

— Aici miroase a coniac.

În faţa unei mese portabile şedea teteristul voluntar Marek, ajuns, în sfîrşit, după toate necazurile şi suferinţele, *batalionsgeschichtsschreiber*.

Şedea la masă şi ticluia cu anticipaţie faptele de eroism ale batalionului. Se vedea bine că această incursiune în viitor îi făcea plăcere.

Plutonierul de administraţie Vaněk îl urmărea cu interes cum scrie şi rîdea cu hohote. La un moment dat se sculă de pe scaun şi se aplecă deasupra teteristului, care începu să-i dea lămuriri:

— Ştii, e teribil de nostim să scrii istoria batalionului cu anticipaţie. Totul e să procedezi metodic. În toate trebuie metodă...

— O metodă metodică, ţinu să remarce plutonierul de administraţie, cu un surîs mai mult sau mai puţin dispreţuitor.

— Da, răspunse cu nepăsare teteristul. E nevoie de o metodă metodică metodizată pentru a scrie istoria batalionului. Nu putem începe chiar din capul locului cu victorii mari. Nu trebuie să forţăm lucrurile, totul trebuie să meargă după un plan bine stabilit. Batalionul nostru nu poate să cîştige aşa, dintr-o dată, războiul mondial. „*Nihil nisi bene*." [1] Principalul pentru un istoriograf serios, cum sînt eu, e să-şi întocmească mai întîi un plan de victorii viitoare. Să zicem că descriu cum batalionul nostru — asta se va întîmpla probabil peste vreo două luni — trece frontiera rusească, foarte puternic apărată, să zicem de cazaci de la Don, în timp ce cîteva divizii ale inamicului ne atacă din flanc. La prima vedere s-ar părea că batalionul nostru e pierdut, că vom fi făcuţi harcea-parcea, dar pe neaşteptate căpitanul Sagner dă următorul ordin de zi pe batalion : „Dumnezeu nu vrea pieirea noastră, s-o luăm la sănătoasa". Batalionul nostru o ia, aşadar, la sănătoasa, iar divizia duşmană, care e în spatele nostru, văzînd că ne năpustim asupra ei, începe să fugă îngrozită şi cade, fără nici o împuşcătură, în mîinile trupelor noastre de rezervă. Aşa începe istoria batalionului nostru. Dintr-un eveniment neînsemnat, ca să vorbesc profetic, iau apoi naştere, domnule Vaněk, acţiuni de mare amploare.

---

[1] Numai de bine (lat.).

Batalionul merge din victorie în victorie. Foarte interesant o să fie cînd batalionul are să atace dușmanul care doarme; bineînțeles, pentru asta e nevoie de stilul revistei *Corespondentul de război ilustrat*, pe care-o scotea Vilimek în timpul războiului ruso-japonez. Batalionul nostru ia prin surprindere tabăra dușmanului, care doarme. Fiecare ostaș de-al nostru își caută un adversar și îi înfige baioneta în piept cît poate mai adînc. Dacă ești dibaci, baioneta ascuțită intră ca în brînză și numai pe ici-colo mai trosnește cîte o coastă; dușmanii somnoroși se dau de ceasul morții, holbează ochii împăienjeniți, horcăie scurt și-și dau duhul. Pe buzele dușmanului se ivește un firicel de salivă însîngerat. Dar și mai bine are să fie, să zicem, peste trei luni, cînd batalionul nostru îl va face prizonier pe țarul Rusiei. Despre asta, însă, domnule Vaněk, o să vorbim mai încolo; deocamdată, trebuie să scot din tolbă întîmplări mai mărunte, mărturii de lirism fără pereche. Ar fi nevoie, cred, să născocesc o nouă terminologie militară. O expresie am și găsit-o: am să scriu despre spiritul de sacrificiu al ostașilor noștri, împroșcați de schijele grenadelor dușmane. Din cauza exploziei unei mine aruncate de dușman, unul din fruntașii noștri, să zicem din compania a treisprezecea sau a paisprezecea, se alege cu capul retezat.

A propos, continuă teteristul lovindu-se peste cap. Era cît pe ce să uit, domnule *rechnungsfeldwebel*, sau mai bine zis, în termeni civili, domnule Vaněk; trebuie să-mi faci rost de o listă cu toți gradații.

Spune-mi, te rog, numele unui sergent de la compania a douăsprezecea. Houska? Bun! Va să zică Houska rămîne în urma exploziei fără cap, care-i zboară departe de trup; trupul, însă, mai face cîţiva paşi, ţinteşte şi mai apucă să doboare un aeroplan inamic. Bineînţeles, răsunetul peste vremi al acestor victorii va trebui sărbătorit în sînul familiei imperiale, la Schönbrunn. Austria are foarte multe batalioane, dar singurul care se va distinge aşa de mult, încît în cinstea lui să fie organizată o mică festivitate intimă de familie a casei imperiale, este batalionul nostru. După cum reiese din însemnările mele, cu ocazia asta familia arhiducesei Maria Valeria va părăsi Wallsee şi se va muta la Schönbrunn. Festivitatea are un caracter strict intim şi se desfăşoară în salonul vecin cu dormitorul monarhului, luminat cu luminări de ceară albă pentru că, e bine ştiut, la curtea imperială nu sînt agreate becurile electrice din pricina scurtului circuit, faţă de care bătrînul monarh e foarte pornit.

Festivitatea organizată în cinstea batalionului nostru începe la orele şase seara. Exact la ora şase sînt introduşi în salon, care de fapt ţine de apartamentele neuitatei împărătese, nepoţii maiestăţii sale. Acu' se pune întrebarea cine are să mai fie invitat, în afară de familia imperială. Trebuie să fie de faţă şi are să fie, generalul-adjutant al monarhului, contele Paar. Întrucît la asemenea festinuri familiare şi intime se întîmplă cîteodată ca unuia dintre oaspeţi să i se facă

rău — nu vreau să spun prin asta că contele Paar o să borască pe el — se cere, neapărat, prezența medicului personal, așadar a consilierului curții imperiale, doctorul Herzl. Pentru buna regulă, ca nu cumva curtenii să-și îngăduie vreo intimitate față de doamnele de onoare ale curții, prezente la festin, își vor face apariția marele *hofmeister*, baronul Lederer, contele șambelan Bellegarde și prima doamnă de onoare a curții imperiale, contesa Bombelles, care joacă printre doamnele de onoare ale curții rolul madamei de la bordelul „U Suhu". După ce se adună distinșii oaspeți, e înștiințat împăratul, care își face apariția însoțit de nepoții săi, se așează la masă și rostește un toast în cinstea marșbatalionului nostru. Apoi ia cuvîntul arhiducesa Maria Valeria, care se exprimă în termeni elogioși, mai cu seamă despre dumneavoastră, domnule *rechnungsfeldwebel*. Bineînțeles că, conform însemnărilor mele, batalionul nostru va suferi pierderi grele și simțitoare, pentru că un batalion fără morți nu-i batalion. Are să trebuiască să confecționez un articol și despre morții noștri. Istoria batalionului nu poate fi alcătuită numai din date seci despre cele patruzeci și două de victorii pe care le-am consemnat cu anticipație. Dumneata, de pildă, domnule Vaněk, ai să cazi undeva lîngă un pîrîiaș, iar Baloun, care stă aici și se holbează la noi, o să piară de o moarte care n-are nimic de-a face cu glonțul, șrapnelul sau grenada. Va fi strangulat cu un lasso, aruncat de

dușman din aeroplan tocmai în clipa cînd se va îndopa cu prînzul *oberlaitnantului* Lukáš, a cărui ordonanță este.

Baloun dădu înapoi, gesticulînd deznădăjduit și spuse cu tristețe :

— Ce-s eu de vină că am o fire așa de păcătoasă ? Încă de pe vremea cînd eram activ se întîmpla să mă înfățișez de cîte trei ori la bucătărie pentru mîncare, pînă cînd m-au dibuit și m-au închis... O dată am avut la prînz trei coaste, pentru care am stat o lună. Facă-se voia Domnului...

— Nu-ți fie teamă, Baloune — încercă să-l mîngîie teteristul — în istoria batalionului n-ai să fii trecut cum că ai pierit mîncînd rația stăpînului, pe drumul de la popota ofițerească spre tranșee. Ai să fii pomenit laolaltă cu toți ostașii batalionului nostru care au căzut eroic pentru gloria imperiului nostru, ca, de pildă, domnul plutonier Vaněk.

— Mie ce moarte îmi prevestești, Marek ?

— Încetișor, domnule *rechnungsfeldwebel*, de ce vă grăbiți ? Nu se poate așa repede !

Și după ce stătu puțin pe gînduri, teteristul urmă :

— Dacă nu mă înșel, dumneavoastră sînteți din Kralupy. Scrieți, așadar, acasă la Kralupy, că veți dispare fără urmă, dar scrieți așa, mai pe-nconjur. Sau poate doriți să cădeți grav rănit și să zăceți în *drahtbindernisse*[1] o zi întreagă ? Peste noapte inamicul luminează cu reflectorul pozițiile noastre și vă desco-

[1] Rețeaua de sîrmă ghimpată (germ.).

peră ; își închipuie că sînteți de recunoaștere și începe să vă bombardeze cu șrapnele și grenade. În felul ăsta ați adus armatei un incomensurabil folos, deoarece inamicul a cheltuit pentru dumneavoastră atîta muniție cît ar fi ajuns pentru un întreg batalion. În urma acestor explozii, rămășițele dumneavoastră plutesc liber în aer, străbat văzduhul învîrtindu-se și cîntă un imn despre marea victorie. Într-un cuvînt, ca să n-o mai lungim, nimeni n-are să fie uitat și fiecare om din batalionul nostru se va distinge în lupte, așa că paginile istoriei noastre au să fie pline de victorii — deși, între noi fie vorba, aș fi mai bucuros să nu trebuiască să le completez, dar n-am încotro ; trebuie să întocmesc totul temeinic, ca să rămînă de la noi un document, înainte ca — să zicem în luna septembrie — din batalionul nostru să nu mai existe absolut nimic în afară de aceste glorioase pagini de istorie, care vor merge la inimă tuturor austriecilor, încredințîndu-i că cei care nu-și vor mai vedea niciodată căminul s-au bătut cu o egală vrednicie și credință. În sfîrșit, ca să fim mai siguri, domnule Vaněk, am alcătuit și necrologul :

„Cinste amintirii celor căzuți ! Dragostea lor pentru imperiu este sfîntă, deoarece însuflețiți de această iubire au pășit ei spre moarte. Fie ca numele lor să fie rostite cu venerație, ca de pildă numele lui Vaněk. Aceia pe care pierderea capului familiei i-a îndurerat cel mai mult, să-și șteargă cu mîndrie lacrimile, căci cei ce-au căzut au fost eroi ai batalionului nostru."

Telefonistul Chodounský și bucătarul Jurajda ascultau cu mult interes această expunere despre viitoarea istorie a batalionului.

— Veniți mai aproape, domnilor, îi chemă teteristul și răsfoi însemnările sale. Pagina 15 :

„Telefonistul Chodounský a căzut în ziua de 3 septembrie, o dată cu bucătarul batalionului, Jurajda".
Dar ascultați mai departe :

„Eroism fără seamăn. Cel dintii, fără să fie schimbat la telefon timp de trei zile, salvează cu prețul vieții sirma de telefon în adăpostul lui. Al doilea, văzînd primejdia amenințătoare a încercuirii din flancuri, se năpustește asupra dușmanului cu cazanul de ciorbă în clocot, semănînd groază și opăreli în rîndurile inamicului. Amîndoi au avut parte de o moarte eroică. Cel dintîi, sfîrtecat de o mină, iar al doilea sufocat de gaze toxice, pe care i le-au virit sub nas, cînd n-a mai avut cu ce să se apere. Amîndoi și-au dat sfîrșitul strigînd : «Es lebe unser Batalionskommandant !» [1] *Comandamentul suprem ne aduce zilnic mulțumiri prin ordine de zi, spre a face cunoscute și altor unități ale armatei vitejia batalionului nostru, de la care să ia exemplu. Pot să vă citesc, dacă vreți, un paragraf din ordinul de zi pe armată cu faimosul ordin dat de arhiducele Karl, în anul 1805, cînd se afla cu oștirile sale în fața cetății Padova, iar a doua zi s-a ales cu o chelfăneală clasa întîi. Ascultați, așadar, ce se va citi oștilor noastre despre batalionul nostru,*

---

[1] Trăiască comandantul batalionului nostru ! (Germ.)

formaţie eroică, pilduitoare : «...Nădăjduiesc că întreaga armată va lua exemplu de la sus-numitul batalion, că mai cu seamă îşi va însuşi spiritul său de încredere în forţele proprii, neînfricarea, dîrzenia sa în faţa primejdiei, pilduitoarele acte de eroism, dragostea şi credinţa faţă de superiori, virtuţi care au caracterizat respectivul batalion şi l-au dus la acte de vitejie demne de admiraţie, spre fericirea şi biruinţa imperiului nostru. Să-i urmăm pilda...»"

Dinspre locul unde dormea Švejk răsună un căscat zgomotos, apoi se auzi cum Švejk vorbeşte prin somn :

— Da, da, aveţi dreptate, doamnă Müllerová ; oamenii seamănă între ei. La Kralupy era un instalator de pompe, unul Jaroš, care semăna ca două picături de apă cu ceasornicarul Leihanz din Pardubice ; ăsta la rîndul lui semăna leit cu unul Piskor din Jičin şi toţi patru la un loc parcă ar fi fost rupţi dintr-o bucată cu un sinucigaş găsit spînzurat şi complet mutilat într-un iaz de lîngă Jindřichův Hradec, chiar la marginea liniei ferate, unde pesemne se aruncase înaintea trenului.

Şi din nou se auzi un căscat zgomotos, după care urmă această completare :

— Toţi ceilalţi de care vă spuneam au fost condamnaţi la o amendă mare, iar pentru mîine, doamnă Müllerová, să-mi faceţi tăiţei scăzuţi...

Şi Švejk se întoarse pe cealaltă parte şi continuă să sforăie, în timp ce bucătarul ocultist Jurajda şi te-

teristul Marek începură o discuţie interesantă despre viitoarea evoluţie a evenimentelor.

Ocultistul Jurajda era de părere că, deşi la prima vedere ar putea să pară lipsit de sens ca omul să scrie, aşa de florile mărului, despre lucruri care se vor petrece în viitor, nu încape nici o îndoială că o astfel de glumă cuprinde adesea profeţii, deoarece ochiul spiritului poate răzbate, sub influenţa unor forţe oculte, vălul viitorului necunoscut. Din această clipă, expozeul lui Jurajda fu împînzit de văluri. În fiecare frază era vorba de vălul viitorului, pînă cînd, în sfîrşit, trecu la regenerare, adică la refacerea trupului omenesc ; ajuns aici, făcu o expunere despre teoria capacităţii de refacere a corpului la infuzori şi termină declarînd că şopîrlei, dacă-i smulgi coada, îi creşte la loc.

La cele de mai sus, telefonistul Chodounský ţinu să remarce că oamenii s-ar bucura foarte mult dacă li s-ar întîmpla şi lor aşa cum se întîmplă cu coada şopîrlei. Dacă în armată, de pildă, unde oricui i se poate întîmpla să rămînă fără cap sau altă parte a trupului, ar fi la fel, n-ar mai exista invalizi, ceea ce ar bucura foarte mult administraţia militară. Un soldat austriac, căruia să-i crească de fiecare dată la loc picioarele, mîinile, capul, ar preţui desigur mai mult decît o întreagă brigadă.

Teteristul declară că în zilele noastre, datorită perfecţionării tehnicii de război, duşmanul poate fi tăiat cu succes, chiar şi în trei părţi diagonale. Există o lege în legătură cu refacerea corpului unei anumite

specii din familia infuzorilor, sub a cărei acţiune fiecare parte dezmembrată se regenerează, capătă o nouă înfăţişare şi se dezvoltă ca o vietate întreagă. Prin analogie, după fiecare bătălie, oştile austriece care ar participa la luptele respective, s-ar putea înmulţi de trei ori, de zece ori, din fiecare picior dezvoltîndu-se cîte un nou şi proaspăt infanterist.

— Dacă v-ar auzi Švejk — interveni plutonierul de administraţie Vaněk — ne-ar da cu siguranţă cel puţin un exemplu.

Auzindu-şi numele, Švejk reacţionă şi mormăi în somn: „*Hier!*" [1] Dar după această dovadă de respect faţă de disciplina militară, continuă să sforăie.

Prin uşa întredeschisă se văzu capul locotenentului Dub.

— Švejk e aici? întrebă el.

— Doarme, să trăiţi, domnule *laitnant*, îi răspunse teteristul.

— Cînd întreb de cineva, teteristule, datoria dumitale e să te repezi numaidecît şi să-l chemi.

— Dar nu pot, domnule *laitnant*, doarme.

— Păi, trezeşte-l! Mă mir, teteristule, că n-ai înţeles?!... Ar fi totuşi de datoria dumitale să dai dovadă de mai multă serviabilitate faţă de superiori! Dumneata încă nu mă cunoşti? Ei bine, cînd ai să mă cunoşti...

Teteristul se duse să-l trezească pe Švejk.

— Švejkule, scoală că arde!

---

[1] Prezent! (Germ.)

— Pe vremuri, cînd au ars morile de la Odkolek — mormăi Švejk, întorcîndu-se pe cealaltă parte — au venit pompierii tocmai de la Vysočany...

— Binevoiți a observa — se adresă teteristul amabil, locotenentului Dub — că fac eforturi să-l trezesc, dar nu izbutesc.

Locotenentul Dub se supără foc.

— Cum te numești dumneata, teteristule ? Marek ? Aha, va să zică dumneata ești faimosul teterist Marek, care a trecut prin toate închisorile, nu-i așa ?

— Da, domnule *laitnant*. Am făcut — ca să zic așa — școală de teteriști în pușcărie și am fost degradat. Adică, după eliberarea mea de către consiliul de război al diviziei, unde s-a dovedit că sînt nevinovat, am fost numit *batalionsgeschitsschreiber*, păstrîndu-mi gradul de teterist.

— Multă vreme n-ai să mai fii, zbieră locotenentul Dub, roșindu-se tot la față și trecerea bruscă de la o culoare la alta lăsă impresia că schimbarea s-ar fi produs în urma unei perechi de palme zdravene primite peste obraz. Am să am eu grijă de asta !

— Vă rog, domnule *laitnant*, să fiu scos la raport, ripostă grav, teteristul.

— Nu te juca cu mine, se înfurie și mai tare locotenentul Dub. Îți arăt eu dumitale raport... Noi doi o să ne mai întîlnim, dar te asigur că o să-ți pară al dracului de rău, pentru că ai să mă cunoști, dacă acum nu mă cunoști încă !

Și locotenentul Dub ieși mînios din vagon uitînd, în mînia lui, de Švejk, deși cu cîteva clipe înainte

avusese cea mai bună intenţie de a-l chema şi a-i spune: „Suflă spre mine!", supremul mijloc pentru constatarea antireglementarei stări de ebrietate. Acum era însă prea tîrziu căci, după o jumătate de oră cînd reveni în vagon, chestiunea era consumată; trupa primise între timp cafeaua cu rom. Švejk se trezise şi la chemarea locotenentului Dub sări din vagon ca o ciută.

— Suflă spre mine! zbieră la el locotenetul Dub.

Švejk suflă cu toată nădejdea, din rărunchi, făcînd parcă să adie un vînticel călduţ care împrăştie peste cîmpie mirosurile unei fabrici de spirt.

— Ei, a ce miroşi, băiete?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că miros a rom.

— Bravo, băieţaşule — strigă triumfător locotenentul Dub — în sfîrşit te-am prins!

— Exact, domnule *laitnant*, încuviinţă Švejk cu aerul cel mai calm. Tocmai ni s-a distribuit rom pentru cafea, şi eu am băut întîi romul. Dar dacă există cumva vreo dispoziţie, cum că să bem întîi cafeaua şi pe urmă romul, vă rog, domnule *laitnant*, să mă iertaţi; n-are să se mai întîmple altădată.

— Da' de ce mă rog sforăiai, acu' o jumătate de oră, cînd am fost pe-aici? Nimeni nu te-a putut trezi.

— Să trăiţi, domnule *laitnant*, n-am dormit toată noaptea; m-am gîndit la manevrele pe care le-am făcut odată lîngă Vesprim. Corpurile de armată unu şi doi au străbătut Stiria, şi prin Ungaria apuseană au

încercuit corpul nostru, numărul patru, care era cantonat la Viena şi în împrejurimi, unde făcusem peste tot tranşee ; ne-au ocolit şi au ajuns pînă la podul pe care-l făcuseră pionierii de pe malul drept al Dunării. Noi trebuia să trecem la ofensivă şi aşteptam să ne sosească în ajutor trupe dinspre miazănoapte şi mai tîrziu chiar şi dinspre miazăzi, de la Vosek... Aşa ni s-a citit în ordinul de zi că în ajutorul nostru se îndreaptă corpul trei de armată, ca să nu fim zdrobiţi, între lacul Balaton şi Pressburg, cînd om porni la atac împotriva corpului doi de armată. Da' ce folos, totul a fost în zadar ; tocmai cînd eram gata să cîştigăm, a sunat sfîrşitul bătăliei şi au ieşit biruitori cei cu vipuşca albă.

Locotenentul Dub rămase cu gura căscată şi plecă zăpăcit ; cînd ajunse, însă, în dreptul vagonului comandamentului, se înapoie repede şi-i spuse lui Švejk :

— Să ţineţi minte cu toţii, că o să vină vremea cînd o să schelălăiţi în faţa mea.

Mai mult nu izbuti însă să spună şi o porni din nou spre vagonul comandamentului, unde căpitanul Sagner îl descosea pe un nefericit din compania a douăsprezecea, pe care i-l adusese sergentul Strnad; pe motiv că ostaşul care începuse de pe acum să se ocupe de securitatea lui în tranşee, furase în gară, de la un coteţ de porci, o uşă bătută în tablă. Holba ochii de spaimă şi se jura că în intenţia lui fusese să ia uşa cu el în tranşee, ca să-l apere de şrapnele.

Locotenentul Dub folosi prilejul pentru a ține o predică lungă despre felul cum trebuie să se poarte un ostaș, despre îndatoririle sale față de patrie și monarh, care este comandantul suprem și cel mai înalt demnitar al armatei. Dacă existau însă în batalion asemenea elemente, părerea lui era că trebuiau extirpate, pedepsite, arestate.

Trăncăneala lui era atît de dezgustătoare, încît căpitanul Sagner îl bătu pe inculpat prietenos peste umăr și-i spuse :

— Chiar dacă ai fost bine intenționat, altă dată să nu mai faci. E-o copilărie. Și acum, du ușa la loc de unde ai luat-o, și să lipsești din ochii mei !

Locotenentul Dub își mușcă buzele și în gîndul lui își spuse că, de fapt, el era singurul ofițer de care depindea salvarea disciplinei batalionului, care se destrăma. De aceea mai făcu încă o dată ocolul gării și descoperi lîngă o magazie pe care scria cu litere mari, în limbile germană și ungară, că fumatul era oprit — un soldat ce-și citea liniștit ziarul, care îl acoperea în așa fel încît nu i se vedeau petlițele. Zbieră la el : *Habt Acht !* ; soldatul era dintr-un regiment unguresc, aflat în rezervă la Humenna.

Locotenentul Dub îl zgîlții, dar ostașul ungur se ridică și, fără să se sinchisească, își băgă ziarul în buzunar și o porni agale spre șosea. Locotenentul Dub se luă după el, pradă parcă unui coșmar ; soldatul iuți pasul, apoi întorcîndu-se brusc ridică mîinile în sus, în bătaie de joc, pentru ca locotenentul Dub să nu se îndoiască nici o clipă că-și dăduse seama imediat că

face parte dintr-un regiment ceh. După care, maghiarul se mistui repede printre cocioabele de la marginea şoselei.

Ca să lase impresia că nu avea nimic de a face cu această scenă, locotenentul Dub intră grav într-o prăvălioară, aflată lîngă şosea, şi arătă zăpăcit spre un mosor mare ; după ce-l băgă în buzunar, plăti şi se înapoie în vagonul comandamentului, unde porunci ordonanţei batalionului să-l cheme pe Kunnert — ordonanţa lui personală — căruia înmînîndu-i mosorul de aţă, îi spuse :

— De toate trebuie să am grijă numai eu ; sînt sigur că ai uitat de aţă.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că avem o duzină de mosorele.

— Da ? Atunci du-te repede şi vino cu ele, să le văd. N-am încredere în dumneata.

Cînd Kunnert se întoarse cu o cutie plină de mosoare de aţă albă şi neagră, locotenentul Dub îi spuse :

— Ei, ce zici, băiete ? Uită-te bine la aţa pe care ai luat-o tu şi la mosorul meu ! Vezi, cît de subţiri sînt firele tale ? O dată se rup ! Da' ia încearcă-l pe-al meu, să vezi cît îţi dă de furcă pînă să-l rupi. Pe cîmpul de bătălie n-avem nevoie de cîrpe, — totul trebuie să fie solid. Ia-ţi înapoi aţele şi aşteaptă ordinele mele ; şi pe viitor, ţine minte, să nu mai faci nimic de capul tău şi să vii să mă întrebi cînd ai de gînd să cumperi ceva ! Nu-ţi dori să mă cunoşti ; încă n-ai avut prilejul să-mi cunoşti şi partea rea.

După plecarea lui Kunnert, locotenentul Dub se adresă locotenentului-major Lukáš:

— Vistavoiul meu e un tip foarte deștept. Mai face el pe ici, pe colo cîte o greșeală, dar în general e un om cu care te poți înțelege. Și cel mai mult îmi place că-i cinstit. La Bruck am primit un pachet de la cumnatul meu, de la țară, cîțiva boboci de gîscă fripți; te rog să mă crezi că nici nu s-a atins de ei și cum eu nu i-am putut mînca așa de repede, a preferat să-i lase să se împută. Ca să vezi ce poate să facă disciplina. Ofițerul trebuie să știe să facă educația soldaților.

Pentru a-l face să priceapă că nu-i asculta pălăvrăgeala, locotenentul-major Lukáš se întoarse spre fereastră și spuse într-o doară:

— Da, da, azi e miercuri...

Văzînd că e neglijat, dar simțind totuși nevoia să vorbească ceva, locotenentul Dub se adresă căpitanului Sagner pe un ton foarte intim, camaraderesc:

— Ascultă, căpitane Sagner, ce crezi despre...

— Pardon, un moment, i-o reteză scurt Sagner și ieși din vagon.

*

Tot atunci, Kunnert și Švejk vorbeau despre stăpînii lor.

— Pe unde tot umbli, că nu te mai vezi, omule? îl întrebă Švejk.

— Parcă tu nu știi, oftă Kunnert. Cu nebunul meu am de furcă, nu glumă. Toată ziua, bună ziua mă cheamă și mă întreabă ce nici nu gîndești. O dată m-a întrebat chiar dacă sînt prieten cu tine și i-am răspuns că nu prea ne vedem.

— E frumos din partea lui că întreabă de mine. Mie mi-e foarte drag *laitnantul* tău. E așa de bun și inimos cu ostașii, ca un tată, spuse Švejk foarte serios.

— Ba asta s-o crezi tu, se înfurie Kunnert. E un porc ce nu s-a văzut și-i prost ca un căcat. Mi s-a făcut lehamite de el ; toată vremea mă canonește.

— Ei asta-i ! se minună Švejk. Și eu care credeam că-i un om cumsecade. Vorbești cam curios despre *laitnantul* tău, dar ăsta-i un lucru înnăscut la toți țucălarii. Așa era și țucălarul maiorului Wenzl ; nu știa să spuie altceva despre stăpînu-său decît că-i o probă de idiot cu cizme ; țucălarul colonelului Schröder nu-l scotea nici el din „javră pișăcioasă" și „putoarea putorilor", de cîte ori venea vorba de colonel. Dar... cum e sluga așa-i și stăpînul. Dacă stăpînul n-ar înjura, apoi nici țucălarul n-ar avea ce să repete după el. La Budějovice, pe vremea cînd eram activ, aveam un *laitnant*, Prochazka, care nu prea înjura. Nu-i spunea țucălarului decît : „Văcuță drăgălașă". Hibman, țucălarul lui, altă înjurătură n-a auzit de la el. Și ce să vezi : Hibman s-a învățat să vorbească și el așa, și la eliberare îi spunea lui taică-su, mă-si și surorilor : „Văcuță drăgălașă", ba așa-i spunea și nevestii, care l-a lăsat și l-a dat și-n judecată pentru jignire, că vorbele astea i le-a spus și ei, și lui taică-su

și mă-si la o petrecere cu dans, de față cu toată lumea. Și nu-l-a iertat și la tribunal a declarat că dacă ar fi făcut-o vacă între patru ochi, mai-mai că s-ar fi împăcat, dar așa-i un scandal european. Între noi fie vorba, dragă Kunnert, n-aș fi crezut niciodată una ca asta despre *laitnantul* tău. Cînd am stat cu el de vorbă prima dată, mi-a făcut o impresie așa de bună, zău, ca un cîrnat abia afumat; dar a doua oară mi-am dat seama că am a face și cu un om învățat și bun la suflet. Dar ia spune-mi, de unde ești de fel? Chiar din Budějovice? Mie-mi plac oamenii de acolo, și unde stai cu casa? Sub arcade? Eeei, grozav; vara, cel puțin, e răcoare. Ai familie? Nevastă și trei copii? Să-ți trăiască; asta zic și eu fericire, camarade; măcar o să aibă cine să te plîngă, vorba *feldkuratului* meu, Otto Katz; și să știi că-i adevărat, fiindcă eu am mai auzit o dată pe un colonel la Bruck spunînd rezerviștilor care plecau în Serbia că ostașul care lasă acasă familia și cade pe cîmpul de luptă înseamnă că rupe prin asta orice legătură de familie... Da stai, să-mi amintesc mai bine cum a zis: „Cînd a murit, este un mort al familiei și deci e adevărat că rupe orice legături familiale, dar este și erou, pentru că și-a dat viața pentru familia mai mare, pentru *Vaterland*"... Locuiești la etajul patru? Cum? La parter? Ai dreptate, acu' mi-am adus aminte că în piața mare din Budějovice nu există nici o casă cu patru etaje. Ce faci, pleci? Aha, am înțeles, stăpînu-tău e în fața vagonului comandamentului și se uită încoace. De te întreabă cumva dacă despre

el vorbeam, spune-i fără grijă că da, şi nu uita să-i aminteşti cît de frumos am vorbit despre el, că nu de multe ori am întîlnit un ofiţer care să se poarte aşa de părinteşte şi de omenos ca dînsul. Nu uita să-i spui că-mi pare un om cu multă carte, şi mai spune-i că e şi foarte deştept. Şi nu uita să adaugi că te-am învăţat să te porţi frumos şi să-i împlineşti orice dorinţă i-ai citi în ochi. Ai să ţii minte?

Švejk urcă în vagon, în timp ce Kunnert se duse, cu aţa, înapoi în culcuşul lui.

După un sfert de oră trenul porni spre Nová Čabyna, traversînd satele pîrjolite, Brestov şi Veliký Rádvan, care mai păstrau urmele unor lupte crîncene.

Povîrnişurile Carpaţilor erau muşcate de tranşee care duceau dintr-o vale într-alta, de-a lungul căii ferate cu traverse noi-nouţe: de o parte şi de alta a liniei se vedeau gropi adînci, răscolite de grenade. Din loc în loc, peste pîraiele ce se vărsau în Laborka, se zăreau poduri noi şi traversele arse ale vechilor poduri.

Toată valea Medzilaborka era răscolită şi întoarsă cu dosul în sus, de parcă fusese devastată de-o armată de cîrtiţe uriaşe. Şoseaua care şerpuia de partea cealaltă a rîului era desfundată şi distrusă. De amîndouă părţile se vedeau şleaurile bătătorite pe unde trecuseră armatele.

Torentele şi ploile scoseseră la iveală, pe marginile gropilor provocate de explozia grenadelor, bucăţi ferfeniţite de uniforme austriece.

Dincolo de Nová Čabyna într-un pin bătrîn, pîrjolit, atîrna într-o învălmăşeală de crengi, bocancul unui infanterist austriac, cu o bucată de picior.

Unde te uitai, zăreai numai păduri desfrunzite, fără cetină, aşa cum le zburătăcise focul artileriei, copaci fără coroane şi căruţe ciuruite de gloanţe.

Trenul înainta încet pe terasamentul proaspăt construit, aşa că batalionul avu prilejul să simtă şi să guste din plin bucuria războiului, iar la vederea cimitirelor cu cruci albe care străluceau prin poienile şi pe costişele pustiite, să se pregătească sufleteşte, încet dar sigur, pentru cîmpul de glorie care se sfîrşeşte cu un chipiu austriac împroşcat de noroi, bălăbănindu-se pe o cruce albă.

Nemţii din munţii Kašper, care se aflau în vagoanele din spate şi care la ieşirea din staţia Milovice mai cîntau încă: *„Wann ich kumm, wann ich wieda kumm...“*, începînd de la Humenna, amuţiseră de-a binelea cînd îşi amintiră că mulţi din cei ale căror capele atîrnau pe morminte cîntaseră şi ei cît de frumos va fi cînd se vor întoarce din nou acasă şi vor rămîne lîngă iubitele lor.

La Medzilaborka, oprirea se făcea dincolo de gara pîrjolită, din ale cărei ziduri afumate se profilau bîrne arse.

Baraca lungă, de lemn, construită în grabă ca să înlocuiască gara mistuită de foc, era acoperită cu afişe tipărite în toate limbile: „Subscrieţi la împrumutul de război al Austriei!“

In altă baracă, la fel de lungă, se vedea un post de Cruce Roșie, de unde ieșiră, însoțite de un medic militar grăsun, două surori de caritate rîzînd în hohote de grăsunul care, pentru a le înveseli, imita diferite animale. În clipa aceea cerca să grohăie.

La poalele terasamentului de cale ferată, în valea pîrîului, zăcea răsturnată o bucătărie de campanie. Arătînd într-acolo, Švejk îi spuse lui Baloun :

— Ia te uită, Baloun, ce ne așteaptă și pe noi, foarte curînd. Privește, tocmai trebuia să se distribuie masa, cînd a zburat o grenadă și a aranjat-o așa cum se vede.

— E îngrozitor, oftă Baloun. Eu unul nu mi-am închipuit niciodată că ar putea să mă aștepte așa ceva, dar asta-i numai din pricina fuduliei mele ; mare dobitoc mai sînt ; astă-iarnă mi-am cumpărat în tîrg la Budějovice mănuși de piele. Nu mai era, chipurile, de nasul meu să port, pe labele mele țărănești, mănușile vechi de lînă, împletite, așa cum a purtat și răposatul taică-meu ; nu, mie mi se scurgeau ochii după mănuși de piele, de oraș. Tata mînca „pucialka" [1], da' eu, să nu văd mazăre că-mi vine rău ; mie numai carnea de pasăre îmi priește. Ba strîmbam din nas și la friptura de porc, dacă era făcută așa, obișnuit ; morăreasa — Doamne iartă-mă — trebuia să mi-o facă cu bere.

În culmea deznădejdii, Baloun începu să se spovedească :

---

[1] Mîncare de mazăre uscată.

— Mi-am bătut joc de sfinţii şi sfintele Domnului, in circiumă la Malša, ba chiar la Dolni Zahaji l-am snopit în bătaie pe un diacon. În Dumnezeu mai credeam eu, nu zic, dar de sfîntul Iosif mă îndoiam. Pe toţi sfinţii i-am suferit în casă, numai icoana sfîntului Iosif nu puteam s-o văd ; am dat-o afară şi acum Domnul m-a pedepsit pentru toate păcatele şi ticăloşiile mele. Cîte fapte urîte n-am săvîrşit la moară ; l-am înjurat pe tata, am amărît viaţa meşterului morar şi am chinuit-o pe nevastă...

Švejk rămase o clipă pe gînduri :

— Aha, dumneata eşti morar ? Ai fi putut atunci să afli şi să ştii că morile Domnului macină încetişor, dar sigur, şi că din pricina dumitale a izbucnit războiul mondial.

Teteristul se amestecă în discuţie :

— Ştii, Baloun, cu batjocorirea şi nesocotirea sfinţilor şi sfintelor nu prea ţi-ai făcut un bun serviciu ; dumneata ar trebui să ştii că armata noastră austriacă este de cînd lumea o armată catolică, care are cea mai minunată pildă de moralitate în persoana comandantului nostru suprem. Cum ai putut cuteza să îndrepţi otrava urii împotriva unor sfinţi şi sfinte ale Domnului, cînd Ministerul de război a introdus prin comandamentele garnizoanelor predicile iezuite pentru domnii ofiţeri şi cînd am asistat cu toţii la ceremonia învierii militare. Înţelegi, Baloun, ce vreau să spun ? Îţi dai seama că, de fapt, dumneata necinsteşti spiritul glorios al slăvitei noastre armate ? Şi apoi treaba cu sfîntul Iosif, despre care ziceai că nu-l puteai suferi să

atîrne în odaia dumitale. Dacă ai fi stat şi te-ai fi gîndit bine, ai fi aflat, Baloun, că de fapt sfîntul Iosif e patronul celor ce vor să scape de armată. A fost tîmplar, şi cunoşti zicala : „Să vedem unde a lăsat tîmplarul gaura". Cîţi n-au ajuns în prizonierat pînă acum cu vorba asta, cînd, înconjuraţi din toate părţile, au căutat să-şi salveze pielea, nu dintr-o pornire egoistă, ci dimpotrivă, ca ostaşi credincioşi, pentru ca apoi, cînd se vor întoarce din captivitate, să-i poată spune maiestăţii sale împăratului : „Am venit şi aşteptăm noi ordine !" Nădăjduiesc că de data asta m-ai înţeles, nu-i aşa, Baloun ?

— Nu, suspină Baloun. Eu sînt cam greu de cap. Dacă nu mi se repetă de zece ori, nu pricep nimic.

— N-ai vrea să faci o reducere ? îl întrebă Švejk. Am să-ţi explic eu încă o dată. Care va să zică, ai auzit că trebuie să urmezi spiritul care domneşte în armată ; asta înseamnă să crezi în sfîntul Iosif şi, cînd te-o încercui duşmanul, să cauţi gaura pe care a lăsat-o tîmplarul, ca să te salvezi pentru maiestatea sa împăratul şi pentru viitoarele războaie. Nădăjduiesc că de data asta ai priceput şi n-ar strica dacă ne-ai povesti mai pe larg cum a fost cu fărădelegile pe care le-ai săvîrşit la moara ta. Dar să nu faci ca fata din poveste, la spovedanie, care, după ce a înşirat preotului o seamă de păcate mărunte, a prins-o deodată ruşinea, mărturisind că în fiecare noapte a săvîrşit păcat trupesc. Auzind una ca asta, popii i-a lăsat gura apă şi a grăit sfinţia sa către dînsa : „Nu te ruşina, copilă, că doar eu locul Domnului-Dumnezeului tău îl ţin ;

spune-mi fără sfială și de-a fir a păr cum ai păcătuit cu fapta ?" Fetița a început a plînge zicînd că rușine-ai mare și păcatul cumplit. Popa o ținea înainte că nu are de ce se rușina înaintea făpturii lui duhovnicești. După multe nazuri și codeli, fata i-a spus că în fiecare seară se dezbrăca și se băga în așternut. Și iar a amuțit. Dar sfinția-sa nu se da bătut. Și a sfătuit fata să lase rușinea deoparte, că omul este o ființă păcătoasă, dar că mila Domnului e fără de sfîrșit. Auzind asta, fata a mai prins inimă și printre lacrimi și hohote i-a spus : „După ce m-am întins, goală, în pat, am început să adun murdăria dintre degetele de la picioare și pe urmă am mirosit-o". Asta a fost păcatul ei trupesc. Trag nădejde, Baloun, că tu n-ai făcut la fel la moara ta și că ai să ne istorisești, ceva mai aproape de adevăr, un păcat adevărat.

Aflară astfel că într-adevăr, după cum singur recunoștea, Baloun păcătuise la moară cu țărăncile, amestecîndu-le făina, și nu altfel. În nesfîrșita lui candoare, el numea asta imoralitate. Cel mai dezamăgit de spovedania lui Baloun fu telegrafistul Chodounský care-l întrebă dacă într-adevăr nu păcătuise la moară cu țărancele pe sacii cu făină, la care Baloun răspunse stingher, bălăbănind din mîini :

— La de-alde astea nu mă tăia capul.

Între timp sosi vestea că trupa va primi masa de prînz dincolo de Palota, în trecătoarea Lupkov. La Medzilaborka, plutonierul de administrație al batalionului împreună cu bucătarii companiilor și locotenentul Cajthaml, care se ocupa de gospodăria bata-

lionului, plecară în sat însoțiți de o patrulă formată din patru oameni.

Se înapoiară în mai puțin de jumătate de ceas cu trei porci legați de-un picior de la spate, însoțiți de alaiul zgomotos al familiei unui rus din Ungaria, de la care fuseseră rechiziționate animalele și de medicul grăsun de la baraca Crucii Roșii, care explica ceva locotenentului Cajthaml, în timp ce acesta ridica din umeri.

Incidentul a ajuns la punctul culminant în fața vagonului comandamentului, unde medicul militar afirmă cu tărie căpitanului Sagner că porcii respectivi erau destinați spitalului de Cruce Roșie, fapt infirmat cu înverșunare de țăran, care nu voia să știe de nimic și ținea morțiș să i se dea porcii înapoi, declarînd că erau ultima lui avere pe care nu putea s-o lase nici în ruptul capului cu prețul care îi fusese plătit. În timp ce vorbea, țăranul căuta să dea înapoi căpitanului banii primiți pentru porci, pe care îi ținea strînși în pumn, iar nevasta țăranului îi apucase cealaltă mînă, sărutîndu-i-o cu umilință, după obiceiul pămîntului.

Neștiind ce să facă, căpitanul Sagner rămase cîteva clipe descumpănit, pînă izbuti să se descotorosească de bătrîna țărancă. Dar fără folos, căci în locul ei sosiră forțe tinere, care prinseră din nou să-i sărute mîinile. Locotenentul Cajthaml raportă, însă, cu un ton strict oficial :

— Omul mai are doisprezece porci și de plătit i s-a plătit cît se cuvine, conform ultimului ordin pe divi-

zie, numărul 12420, aliniatul economic. Conform paragrafului 16, în regiunile care nu au avut de suferit de pe urma războiului, porcii se vor cumpăra la un preț care să nu depășească suma de 2 coroane și 16 helleri kilogramul, greutate vie ; în ținuturile năpăstuite de război se va adăuga la fiecare kilogram greutate vie încă 36 de helleri, urmînd să se plătească, deci, 2 coroane și 52 helleri de kilogram. La asta se mai adaugă următoarea mențiune : Dacă în locurile pustiite de război se constată că gospodăria respectivă a rămas neatinsă, cu un efectiv de porci care poate fi folosit pentru aprovizionarea unităților în trecere, pentru carnea de porc achiziționată urmează să se plătească același preț ca în regiunile care nu au avut de suferit de pe urma războiului, cu un supliment special de 12 helleri de fiecare kilogram greutate vie. Dacă situația nu e destul de clară, se va constitui la fața locului o comisie formată din partea interesată, comandantul unității militare respective și din ofițerul sau plutonierul de administrație (dacă e vorba de o formațiune mai mică) însărcinat cu aprovizionarea.

Cele de mai sus fură citite de locotenentul Cajthaml după copia ordinului pe divizie, pe care o ținea în permanență asupra lui și aproape că știa pe dinafară că în teritoriile din imediata apropiere a frontului se prevede o alocație suplimentară de 15,30 helleri la kilogramul de morcovi, în timp ce prețul unui kilogram de conopidă pentru *Offiziersmenageküchenabteilung* în zonele din preajma frontului se ridică la 1 coroană și 75 de helleri.

Cei care dăduseră la Viena numitul ordin își închipuiseră probabil că zona frontului e un teren fertil, bogat în culturi de morcovi și conopide.

Locotenentul Cajthaml citise bineînțeles ordinul în limba germană ; de aceea se întoarse spre reclamant și-l întrebă dacă a înțeles ; văzînd că țăranul dă din cap în semn că nu pricepuse, zbieră la el :

— Așadar, vrei comisie, hai ?

Înțelegînd numai cuvîntul comisie, țăranul dădu din cap în semn că era de acord, așa încît în timp ce porcii erau transportați spre bucătăria de campănie pentru execuție, omul fu încadrat de ostașii luați pentru rechiziții cu baioneta la armă, și comisia o porni spre gospodăria lui spre a constata dacă era cazul să se plătească 2 coroane și 52 de helleri sau numai 2 coroane și 28 de helleri de kilogram.

N-apucară să ajungă nici măcar la șoseaua care ducea spre sat, cînd din direcția bucătăriilor de campanie se auzi triplul guițat de moarte al porcilor.

Țăranul înțelese că ireparabilul se produsese și strigă deznădăjduit :

— *Davaite mne za kajdjiu sviniu dva rynskija !*[1]

Cei patru ostași îl încercuiră mai strîns, în timp ce familia ațînu calea căpitanului Sagner și locotenentului Cajthaml, îngenunchind în praful șoselei.

Nevasta și cele două fete le îmbrățișară rugător picioarele, numindu-i binefecători, pînă cînd țăranul strigă la ele în dialectul ucrainean al rușilor din Un-

[1] Dați-mi doi guldeni de fiecare porc (ucr.).

garia să se ridice, că soldații n-au decît să mănînce porcii și să le rămîie în gît.

Comisia se dizolvă, dar cum țăranul începuse să se revolte și să amenințe cu pumnul, un ostaș îl pocni cu patul armei peste spinare, făcînd să-i răsune cojocul ca o bubuitură de tunet. Îngrozită, întreaga familie o luă la fugă cu tatăl în cap.

După zece minute, plutonierul de administrație și ordonanța batalionului, Matušič, se înfruptau cu poftă, în vagonul lor, din creierul porcului. În timp ce se îndopau, plutonierul se adresa din cînd în cînd, cu răutate, conțopiștilor :

— Ce-ați mai înfuleca și voi, hai ? Dar ce să vă fac, măi băieți, asta-i pentru gradați. Bucătarilor rinichii și ficații, creierașul și ceafa domnilor *rechnungsfeldwebeli*, iar conțopiștilor o porție dublă de la trupă.

Între timp, căpitanul Sagner dăduse și el următoarea dispoziție pentru popota ofițerească : „Friptură de porc cu chimion ; să fie aleasă carnea cea mai bună și nu prea grasă !"

Și așa se face că în clipa cînd, la trecătoarea Lupkov se distribui masa trupei, ostașii avură plăcuta surpriză de a nu găsi în gamela cu ciorbă decît cîte două bucățele infime de carne, iar cei născuți în zodie rea, numai o bucățică de șoric.

La bucătărie stăpînea obișnuitul nepotism militar, darnic cu toți cei apropiați de clica stăpînitoare. Țucălarii își făcură apariția în trecătoarea Lupkov cu gurile unse de grăsime. Aveau cu toții burțile umflate ca niște poloboace. Se petreceau lucruri înfiorătoare.

Teteristul Marek își aprinsese paie-n cap la bucătărie pentru că încercase să fie drept; cînd bucătarul îi strecurase în ciorbă o bucată bună de carne fiartă cu observația: „Asta-i pentru *geschichtsschreiberul* nostru", Marek declarase că în război nu există nici o deosebire între ostași și că toți sînt egali, fapt care îi aduse aprobarea unanimă și fu un prilej de înjurături la adresa bucătarilor.

Teteristul azvîrli deci bucata de carne înapoi, declarînd că nu are nevoie de nici un fel de protecție. Cei de la bucătărie interpretară însă greșit gestul lui, închipuindu-și că *batalionsgeschichtsschreiberul* nu era mulțumit; bucătarul îi șopti discret să vină mai tîrziu, după ce va termina cu împărțitul, și are să-i dea o bucată de picior.

Contopiștilor, de asemeni, le lucea ritul, sanitarii gîfîiau de fericire, dar în preajma acestei binecuvîntări divine, pretutindeni în jur zăceau neadunate încă amintirile ultimelor lupte. Peste tot numai cartușiere, cutii goale de conserve, zdrențe de uniforme rusești, austriece și germane, rămășițe de vehicule stricate, pansamente și vată.

Intr-un pin, lîngă fosta clădire a gării, din care rămăsese doar un morman de moloz, se înfipsese o grenadă care nu explodase. Pretutindeni se vedeau schije de grenade și undeva, în apropiere, fuseseră de bună seamă îngropați ostași căzuți, deoarece se simțea un miros greu, de putreziciune.

Și cum trecuseră trupe și cantonaseră în vecinătate, mai peste tot se vedeau și niște movilițe urît mirosi-

toare, de proveniență internațională, aparținînd popoarelor Austriei, Germaniei și Rusiei. Căcații ostașilor de toate naționalitățile și de toate confesiunile zăceau grămadă, în cea mai perfectă înțelegere.

Rezervorul de apă pe jumătate dărăpănat, gheretа acarului de cale ferată și în general tot ce mai avea vreun perete, era ciuruit de gloanțe ca o sită.

Pentru a da o impresie și mai completă despre fericirea războiului, din spatele unei coline din apropiere se înălțau munți uriași de fum, de parcă ar fi ars un sat întreg, aflat în centrul unor mari operațiuni militare. Fuseseră incendiate, se spunea, barăcile de holerici și dizenterici, spre marea bucurie a domnilor care-și făcuseră de lucru cu amenajarea unui pretins spital, sub înaltul patronaj al arhiducesei Maria, și care furaseră și-și umpluseră buzunarele, prezentînd note de plată pentru nenumărate barăci inexistente.

O singură baracă pătimea acum pentru toate celelalte și o dată cu duhoarea înecăcioasă a saltelelor de paie, care ardeau, se înălța spre cer toată nelegiuirea patronajului arhiducal.

În spatele gării, pe o stîncă, nemții din Reich se grăbiseră să ridice brandenburghezilor căzuți o statuie cu următoarea inscripție : *„Den helden von Lupkapass"* [1], deasupra căreia veghea vulturul german turnat în bronz. Pe soclul statuii se consemnase cu ostentație că respectiva emblemă fusese confecționată din tunurile rusești capturate cu prilejul eliberării Carpaților de către regimentele germane.

[1] Eroilor de la trecătoarea Lupka (germ.).

În această atmosferă ciudată și neobișnuită pentru el, se odihnea batalionul, după-masă, în vagoane, în timp ce căpitanul Sagner și aghiotantul lui se trudeau să descurce telegramele cifrate venite de la comandamentul brigăzii, în legătură cu viitoarele acțiuni ale batalionului. Dispozițiile erau așa de neclare, încît părea că de fapt batalionul nici n-ar fi trebuit să se afle în trecătoarea Lupkov, ci s-o fi apucat de la Nové Mesto în cu totul altă direcție, deoarece în telegrame se pomenea mereu de localitățile :

Csap-Ungvár, Kis-Berezna-Uzsok.

După zece minute se dovedi că ofițerul de stat-major care era de serviciu la baza brigăzii era un nătărău, deoarece sosi o telegramă cifrată care întreba dacă la aparat era batalionul 8 din regimentul 75 (cifru militar G. 3). Ofițerul rămase uluit de răspunsul primit, în care i se făcea cunoscut că era vorba de batalionul de marș nr. 7 din regimentul 91, și întrebă : cine-i dăduse ordin s-o apuce spre Munkács, cînd itinerariul era : trecătoarea Lupkov spre Sanok în Galiția. Ofițerul se minună grozav că răspunsul îi venea de la trecătoarea Lupkov și zăpăcit de tot transmise o nouă telegramă cifrată :

„Itinerariul neschimbat, trecătoarea Lupkov-Sanok unde veți primi noi ordine".

După înapoierea căpitanului Sagner în vagonul comandamentului neregulile de la statul-major fură comentate cu asprime, mergîndu-se pînă acolo încît să se afirme că dacă n-ar fi nemții din Reich, armatele

de pe frontul răsăritean şi-ar pierde cu desăvîrşire capul.

Locotenentul Dub încercă să scuze imbecilitatea comandamentului, susţinînd că în urma ultimelor lupte terenul fusese atît de răvăşit încît nu se putuse fixa încă un itinerar definitiv.

Compătimirea din privirile tuturor voia parcă să spuie : „Ce vină are, dacă-i tîmpit ?" Văzînd că nimeni nu-i răspunde, locotenentul Dub continuă să pălăvrăgească despre minunata impresie pe care i-o făcea această regiune distrusă; mărturie impresionantă a forţei cu care ştie să lovească pumnul de fier al oştilor austriece. Neprimind nici de data asta răspuns, Dub mai repetă o dată :

— Da, da, nu încape nici o îndoială, ruşii s-au retras de-aci într-o panică nebună.

Drept care, căpitanul Sagner luă hotărîrea ca la prima ocazie, cînd primejdia va fi mai mare, să-l trimită pe locotenentul Dub ca *offizierspatrolle* dincolo de reţeaua de sîrmă ghimpată, în recunoaşterea poziţiilor inamice — şi-i şopti locotenentului-major Lukáš, care stătea lîngă el, la fereastra vagonului :

— Cine dracu ne-a mai trimis şi civilii ăştia ? Cu cît sînt mai învăţaţi, cu atît sînt mai dobitoci.

Dar locotenentul Dub avea chef de vorbă. Începuse să povestească ofiţerilor ce citise în ziar despre luptele din Carpaţi şi despre bătălia pentru trecătorile Carpaţilor, în timpul ofensivei austro-germane pe rîul San.

Şi povestea de parcă nu numai că ar fi luat parte la toate luptele, dar ar fi condus personal toate operaţiile.

Cele mai nesuferite fraze sunau cam aşa :

— Apoi, ne-am îndreptat spre Bukovsko, ca să ne asigurăm linia Bukovsko-Dynov, păstrînd tot timpul legătura cu gruparea aflată la Bardejov, lîngă Velké Polanky, unde am nimicit divizia din Samara a inamicului.

Locotenentul-major Lukáš nu se mai putu stăpîni şi întrebă :

— Dacă nu mă înşel, ai vorbit de asta încă înainte de război cu prefectul dumitale.

Surprins, locotenentul Dub îi aruncă o privire duşmănoasă şi ieşi din vagon.

Jos, la cîţiva metri de baza terasamentului pe care staţiona trenul militar, zăceau tot soiul de obiecte aruncate claie peste grămadă de soldaţii ruşi care, se vede, se retrăseseră prin şanţul terasamentului. Se puteau vedea ceainice ruginite, gamele, cartuşiere, apoi, alături de cele mai variate obiecte, roţi de sîrmă ghimpată şi, iar şi iar fîşii însîngerate de pansament şi vată. La buza şanţului, într-un loc, se adunase un grup de soldaţi, în mijlocul cărora locotenentul Dub îl descoperi şi pe Švejk, care povestea ceva.

Se îndreptă deci spre el.

— Ce faceţi aici ? răsună aspru glasul lui şi locotenentul Dub se opri drept în faţa lui Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că ne uităm, răspunse Švejk în numele tuturor.

— Și la ce vă uitați mă rog ? urmă el mînios.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că ne uităm în jos, spre șanț.

— Cine v-a dat voie s-o faceți ?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că asta este dorința domnului *oberst* Schlager din Bruck. În cuvîntarea de despărțire, cu ocazia plecării noastre pe front, ne-a spus că ori de cîte ori vom trece prin locuri pe unde s-au dat bătălii, să nu pierdem prilejul de a le privi cu toată atenția, pentru a putea trage învățăminte. Privind acest șanț am tras învățămîntul că soldatul rău face cînd cară cu el tot felul de ciurucuri și obiecte de prisos. Asta îl îngreunează și îl obosește fără nici un rost și se înțelege că împovărat de atîta calabalîc, e mai puțin apt pentru luptă.

În mintea locotenentului Dub încolți speranța de a-l trimite, în fine, pe Švejk în fața Consiliului de război pentru propagandă subversivă și antiostășească ; de aceea îl întrebă răstit :

— Așadar, dumneata socotești că soldatul trebuie să arunce cartușele sau baioneta, cum se vede acolo jos, în șanț ?

— Nici gînd, domnule *laitnant*, răspunse Švejk cu un zîmbet inefabil : Uitați-vă numai în vale la țucalul acela de tablă.

Și într-adevăr, jos la poalele terasamentului zăcea demonstrativ o oală de noapte cu smalțul crăpat, mîncată de rugină, în mijlocul unei grămezi de cioburi și oale stricate care, scoase din uzul casnic, fuseseră

depozitate acolo de șeful de gardă, fără doar și poate cu gîndul de a furniza material de discuție pentru arheologii veacurilor viitoare, care, descoperind această așezare, vor face pe grozavii și-i vor învăța pe copiii de școală despre era oalelor de noapte smălțuite.

Locotenentul Dub rămase cu ochii țintă la oala de noapte, încredințîndu-se că în adevăr era vorba de unul din acele obiecte casnice care în copilăria lui își aveau locul sub pat.

Cu toții fură profund înduioșați de această priveliște și, profitînd de tăcerea locotenentului Dub, Švejk reluă :

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că o dată, la băile din Poděbrady, un țucal ca ăsta a stîrnit o vîlvă nemaipomenită. Am aflat povestea în cîrciuma de la Vinohrady : Era pe vremea cînd începea să apară la Poděbrady, revista *Independența*, director era farmacistul din Poděbrady și redactor unu' Ladislav Hájek Domažlický. Farmacistul era un om ciudat ; a adunat oale vechi și alte fleacuri pînă cînd și-a făcut un adevărat muzeu. Într-o bună zi, redactorul Hájek Domažlický a poftit la băile din Poděbrady un prieten, și el gazetar și, cum nu se văzuseră de-o săptămînă, s-au îmbătat de bucurie. Ca să-i mulțumească pentru ospitalitate, prietenul i-a făgăduit să scrie un foileton la *Independența*, revista aceea independentă de care depindea. Zis și făcut ; și a scris prietenul ăsta un foileton grozav, despre un colecționar care a găsit în nisip, pe malul Elbei, un țucal vechi de

tablă și crezînd că era coiful sfîntului Václav a făcut atîta tărăboi, încît însuși episcopul Brynych din Hradec s-a dus să-l vadă în procesiune și cu prapuri. Farmacistul din Poděbrady și-a zis că în foiletonul acela era vorba de el, așa că amîndoi, gazetarul și domnul Hájek, au feștelit-o.

Locotenentul Dub l-ar fi aruncat din toată inima pe Švejk în șanț, dar se stăpîni și zbieră la ceilalți :

— Ce tot căscați gura de pomană ! Nu mă cunoașteți încă, dar cînd o să mă cunoașteți...

— Dumneata Švejk rămîi aici, se stropși apoi, cînd Švejk dădu să plece cu ceilalți, spre vagoane.

Rămaseră pe loc, față în față și locotenentul Dub își frămîntă creierul ce să-i spună ca să-l sperie.

Dar Švejk i-o luă înainte :

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că ar fi bine dacă timpul ar ține-o tot așa ; ziua nu-i prea cald și nopțile sînt foarte plăcute ; e, cum să spun, vremea cea mai potrivită pentru război.

Locotenentul Dub scoase revolverul și întrebă :

— Știi ce-i ăsta ?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că știu. Domnul *oberlaitnant* Lukáš are unul, *nämlich*, la fel.

— Atunci bagă-ți mințile-n cap, nătărăule ! spuse grav și cu demnitate locotenentul, cu revolverul întins — că de unde nu, ar putea să ți se întîmple ceva foarte neplăcut. Mai încet cu propaganda, ține-ți gura !

Locotenentul Dub se îndepărtă bodogănind :

— Acu' i-am zis-o cel mai bine; da, cu propaganda, da, da, cu propaganda !...

Înainte de a se urca în vagon, Švejk se mai plimbă puțin, muncit de o întrebare : „Cel fel de pocitanie e asta ?" Și pe măsură ce se întreba, își dădea seama că acestui soi de om i se potrivea cel mai bine denumirea la care se și opri, de : „bășinos neisprăvit".

În dicționarul militar, cuvîntul „bășinos" a fost folosit cu multă dragoste din vremurile cele mai vechi, această vorbă de cinste desemnînd mai ales pe colonei, căpitanii mai bătrîni și pe maiori, constituind o treaptă superioară după calificativul de „boșorog afurisit". Fără acest adaos cuvîntul „boșorog" era apelațiunea amabilă a unui colonel sau maior mai în vîrstă, care zbiera ca un desperat, dar în același timp își iubea soldații și îi apăra față de alte regimente, mai cu seamă cînd era vorba de patrule străine ce ridicau de prin cîrciumi și taverne pe ostașii lui, cînd nu aveau bilet de voie. Boșorogul avea grijă de ostașii lui, le asigura o mîncare omenească, dar avea întotdeauna o „păsărică" a lui ; avea trăsneala lui ; de aici, porecla de „boșorog".

Cînd boșorogul era însă cicălitor fără nici un rost și făcea zile fripte trupei și gradaților, inventînd exerciții de noapte și alte aiureli de soiul ăsta, devenea „boșorog afurisit".

Din expresia „boșorog afurisit", ca treaptă superioară pentru definirea ticăloșiei, răutății și prostiei, a apărut cuvîntul „bășinos". Acest cuvînt spune totul și

este o mare deosebire între un bășinos civil și un bășinos din armată.

Cel dintîi, civilul, este și el un superior poreclit așa în instituția lui de servitori și de funcționarii subalterni. E birocratul-filistin care face, de pildă, mizerii pentru că conceptul n-a fost destul de bine uscat cu sugativa și așa mai departe. Individul e, în general, o apariție stupidă, un animal tîmpit în sînul societății omenești, deoarece un astfel de ipochimen pozează în om deștept, pretinde că înțelege totul, știe să explice orice și se simte jignit cu orice prilej.

Cine a făcut armata va înțelege, fără îndoială, care e deosebirea între un astfel de specimen și bășinosul în uniformă. În armată, atributul e alăturat unui „boșorog" afurisit, un afurisit în adevăratul înțeles al cuvîntului, adică fanfaron cu orice prilej, dar laș îndată ce se poticnește de vreun obstacol ; nu iubește soldații, e în veșnică harță și se războiește în zadar cu ei, căci nu e niciodată în stare să-și cîștige autoritatea de care se bucură „boșorogul" sau chiar „boșorogul afurisit".

În anumite garnizoane, ca de pildă la Trident, în loc de „bășinos", se vorbea de „căcănarul nostru ramolit". În toate cazurile era vorba de un om mai în vîrstă, de aceea atunci cînd, în gîndul lui, Švejk îl poreclise pe locotenentul Dub „bășinos neisprăvit", lucrul se întemeia pe o logică fără cusur, întrucît, atît în ceea ce privește vîrsta, gradul și în general toate calitățile amintite, locotenentului Dub îi mai lipsea cincizeci la sută pînă să ajungă cu adevărat un „bășinos".

Frămîntînd aceste gînduri în drum spre vagonul lui, îl întîlni pe ţucălarul Kunnert. Avea obrajii umflaţi şi din cele ce îngăima, Švejk înţelese că se întîlnise pe neaşteptate cu locotenentul Dub care-l luase la palme pe nepusă masă, pe motiv că aflase că-i prieten cu el.

— Dacă e aşa — spuse Švejk liniştit — ieşim la raport. Soldatul austriac trebuie să se lase pălmuit numai în anumite împrejurări. Dar jupînul ăsta s-a cam întrecut cu gluma : vorba bătrînului Eugen de Savoia : „De-aici şi pînă-aici". E de datoria ta să ceri să fii scos la raport şi dacă n-ai s-o faci, am să-ţi trag eu cîteva perechi de palme ca să ţii minte ce va să zică disciplina în armată. La cazarma din Karlin era un *laitnant*, Hausner ; şi ăsta avea tot aşa un ţucălar pe care numai în palme şi-n picioare îl ţinea. Într-o zi, după ce a fost snopit în bătăi, ţucălarul a cerut să fie scos la raport. Da' s-a fîstîcit, n-a mai ştiut ce spunea şi a declarat că a fost călcat în picioare. Stăpînul a dovedit uşor că soldatul minte şi că în ziua aceea nu-l călcase în picioare, mărginindu-se să-i tragă numai cîteva perechi de palme — ce-i drept zdravene. Aşa se face că bietul ţucălar a fost băgat trei săptămîni la carceră pentru declaraţii mincinoase. Dar asta-i altă poveste, urmă Švejk. Unu Houbička, student în medicină ne spunea că e totuna dacă la Institutul de patologie tai cadavrul unui spînzurat sau al unui otrăvit. Merg cu tine... În armată, o pereche de palme e chestie gravă.

Năucit de-a binelea, Kunnert se lăsă condus de Švejk spre vagonul comandamentului.

Văzîndu-i, locotenentul Dub zbieră la ei, aplecîndu-se în afară :

— Ce căutaţi aici, nătărăilor ?

— Fii demn, îi atrase Švejk atenţia lui Kunnert, împingîndu-l în vagon.

Pe culoar îşi făcură apariţia locotenentul-major Lukáš şi, în spatele lui, căpitanul Sagner.

Uitîndu-se la Švejk, locotenentul-major Lukáš, care era păţit, fu foarte mirat deoarece de data aceasta chipul lui Švejk nu mai era solemn şi binevoitor, ca de obicei, ci prevestea mai degrabă furtună.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant* — spuse Švejk — că am venit la raport.

— Lasă prostiile, Švejkule, că m-am săturat de ele.

— Binevoiţi să-mi daţi ascultare, insistă Švejk. Eu sînt ordonanţa companiei dumneavoastră ; dumneavoastră, dacă îmi îngăduiţi, binevoiţi a fi *kompanienkomandantul* companiei a 11-a. Ştiu că lucru-i grozav de caraghios, dar domnul *laitnant* Dub se află sub ordinele dumneavoastră.

— Ai înnebunit de tot, Švejk — îi curmă vorba locotenentul Lukáš — eşti beat tun şi ai face mai bine dacă ai pleca puşcă ! Idiotule, dobitocule !

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, răspunse Švejk, împingîndu-l înainte pe Kunnert. Situaţia se aseamănă cu aceea cînd s-a făcut la Praga prima probă cu grătarul de protecţie la tramvaie. Domnul inventator s-a sacrificat personal, primind să fie victima probei sale. Primăria a fost obligată să plătească despăgubiri văduvei.

Căpitanul Sagner, care nu știa ce atitudine să ia, îi făcu semn să urmeze, în timp ce locotenentul-major Lukáš se schimbă la față de desperare.

— Trebuie să ieșim la raport, să trăiți domnule *oberlaitnant*, continuă Švejk neînduplecat. Dacă vă amintiți, la Bruck mi-ați spus că, în calitate de ordonanță a companiei, eu mai am și alte îndatoriri în afară de transmiterea ordinelor ; ziceați că trebuie să fiu bine informat de tot ce se întîmplă în companie. Pe temeiul acestui ordin îmi îngădui, domnule *oberlaitnant*, să vă aduc la cunoștință că domnul *laitnant* Dub și-a luat netam-nesam la palme țucălarul. Eu unul, să trăiți domnule *oberlaitnant*, poate nici nu v-aș fi spus-o, dar de vreme ce domnul *laitnant* Dub se află sub comanda dumneavoastră, mi-am zis că chestiunea trebuie să ajungă la raport.

— Cazul e cam ciudat, interveni căpitanul Sagner. Ascultă Švejk, de ce-l tot împingi înainte pe Kunnert ?

— Cu respect vă raportez, domnule *batallionskomandant*, că e caz de raport. Kunnert e tîmpit ! A fost pălmuit de domnul *laitnant* Dub și se teme să iasă singur la raport. Cu respect vă raportez, domnule *hauptman*, că, dacă v-ați uita la el, ați vedea cum îi tremură genunchii. S-a zăpăcit de tot. Dacă nu eram eu, poate că nici n-ar fi ieșit la raport, la fel ca unu' Kudela din Bytouchov, care pe vremea cînd făcea serviciul activ a ieșit de atîtea ori la raport pînă a fost trecut la marină, unde a devenit gornist și apoi a devenit cunoscut ca dezertor undeva, pe o insulă din Oceanul Pacific. Acolo s-a însurat și după un timp a

stat chiar de vorbă cu exploratorul Havlasa, care nici n-a băgat de seamă că nu e băştinaş. Sigur, e foarte trist cînd cineva trebuie să iasă la raport, pentru cîteva nenorocite de perechi de palme. Dar ştiţi, el nici n-a vrut să vină, fiindcă mi-a zis chiar că nu vine. A căpătat atîtea palme, că nici el nu ştie de care palme e vorba acum ; şi nici prin gînd nu i-ar fi trecut să vie aici, n-a vrut în ruptul capului să iasă la raport ; dacă ar fi după el, s-ar lăsa cîrpit şi de-acu' încolo. Cu respect vă raportez, domnule *hauptman*, poftiţi numai de vă uitaţi, de frică s-a căcat pe el. Pe de altă parte, ar fi trebuit să se plîngă numaidecît de perechile de palme pe care le-a primit, dar nu s-a încumetat, pentru că a ştiut că e mai bine să fii o floare modestă... Ştiţi, face serviciul la domnu' *laitnant* Dub.

Şi împingîndu-l pe Kunnert înainte, Švejk îi spuse :

— Ce te tot clatini ca un stejar[1] pe vreme de furtună ?

Căpitanul Sagner îl întrebă pe Kunnert cum a fost.

Tremurînd tot, Kunnert declară că ar fi mai bine să fie întrebat domnul *laitnant* Dub. Ba acest Iudă merse chiar pînă acolo încît, tremurînd ca varga, afirmă că la mijloc nu-i decît o invenţie a lui Švejk.

Acestei neplăcute situaţii îi puse capăt însuşi locotenentul Dub, care apăru pe neaşteptate zbierînd cît îl ţinea gura, la Kunnert :

— Iar ţi s-a făcut de o pereche de palme ?

Chestiunea era, aşadar, limpede ca lumina zilei, încît Sagner îi spuse pur şi simplu locotenentului Dub :

---

[1] Stejar = dub în limba cehă.

— Cu începere de astăzi, Kunnert e detaşat la bucătăria batalionului. În ce priveşte noua ordonanţă, adresează-te *rechnungsfeldwebelului* Vaněk.

Locotenentul Dub salută şi înainte de a pleca se întoarse către Švejk şi-i spuse :

— Fac prinsoare că într-o bună zi tot la spînzurătoare ai s-o sfîrşeşti.

După plecarea lui, Švejk se adresă locotenentului-major cu un ton de nespusă blîndeţe :

— La Mnichovo Hradiště era un domn care vorbind cam tot aşa cu un altul, cel de-al doilea i-a răspuns : „Să ne vedem cu bine pe locul de execuţie".

— Švejkule — îi spuse locotenentul-major Lukáš — mare tîmpit mai eşti, dar nu care cumva să-mi răspunzi iar aşa cum ţi-e obiceiul : „Cu respect vă raportez că sînt tîmpit !"

— Extraordinar ! exclamă căpitanul Sagner care, aplecat în afara vagonului, ar fi fost în clipa aceea fericit să se retragă de la fereastră, dar nu mai avu cînd, căci catastrofa se întîmplase : locotenentul Dub se afla sub fereastra vagonului.

Locotenentul Dub începu prin a-şi exprima regretul că Sagner plecase fără să-i fi ascultat expunerea de motive în legătură cu ofensiva pe frontul răsăritean.

— Ca să înţelegem bine această uriaşă ofensivă — striga Dub în sus spre fereastră — trebuie să ne dăm seama în prealabil cum s-a desfăşurat ofensiva de la sfîrşitul lunii aprilie. A trebuit mai întîi să spargem frontul rusesc şi am găsit locul cel mai potrivit pentru această spărtură, între Carpaţi şi Vistula.

— Nu te contrazic de fel, îi răspunse sec căpitanul Sagner și plecă de la fereastră.

După o jumătate de oră, cînd trenul porni mai departe spre Sanok, căpitanul Sagner se întinse în vagon pe o banchetă, prefăcîndu-se că doarme, nădăjduind că între timp locotenentul Dub avea să uite de răsuflata lui concluzie în legătură cu ofensiva.

Din vagonul în care se afla Švejk, lipsea Baloun. Ceruse, ce-i drept, permisiunea de a șterge cu pîine cazanul în care se gătise gulașul, și acum era în vagonul bucătărie, într-o situație neplăcută, întrucît la pornirea trenului, din cauza smuciturii neprevăzute, fusese proiectat cu capul în jos în cazan și numai picioarele îi ieșeau afară. Se obișnui însă repede și cu această poziție și din cazan se auzi o forfoteală ca de arici la vînătoare de gîndaci și, ceva mai tîrziu, glasul tînguitor al lui Baloun :

— Oameni buni, pentru Dumnezeu, mai aruncați-mi, vă rog, o bucată de pîine, că mai e sos.

Această idilă ținu pînă la prima stație, unde ajunseră cu cazanul companiei a 11-a gata curățat și lucind lună.

— Dumnezeu să vă răsplătească, prieteni, le mulțumi Baloun din inimă. De cînd mă știu în armată, pentru prima dată mi-a zîmbit și mie norocul.

Și într-adevăr n-avea de ce să se plîngă. La trecătoarea Lupkov avusese parte de două porții de gulaș ; locotenentul-major Lukáš își manifestase mulțumirea pentru faptul că Baloun îi adusese mîncarea

de la popota ofițerească neatinsă, și drept răsplată îi lăsase o bună jumătate de porție.

În culmea fericirii, Baloun ședea acum la marginea vagonului, bălăbănindu-și picioarele în afară și deodată războiul începu să-i pară un lucru mai plăcut, mai familiar.

Bucătarul companiei începu să-și bată joc de el spunînd că la Sanok urmează să se dea la masa de seară încă un prînz, drept compensație pentru vremea cînd nu primiseră nimic. Baloun încuviință, dînd din cap, și spuse în șoaptă :

— O să vedeți, prieteni, că Dumnezeu nu ne lasă.

Rîseră toți cu poftă, iar bucătarul, cățărat pe mașina de gătit, începu să cînte :

„Inpaidia, inpaida,
Dumnezeu nu ne-o lăsa.
Și din greutatea toată
tot el are să ne scoată.
Din nevoie, din desiș,
el ne scoate-n luminiș.
Inpaidia, inpaida,
Dumnezeu nu ne-o lăsa."

Dincolo de stația Ščevna începură din nou să se ivească, prin văi, cimitire militare. În vale, lîngă Ščevna, se vedea din tren o cruce de piatră cu un Christos al cărui cap fusese retezat de tirul artileriei.

Trenul își iuți viteza, gonind repede prin defileu, la vale spre Sanok ; orizonturile se lărgeau și o dată cu ele apăreau tot mai multe sate distruse, de o parte și de alta a căii ferate.

La Kulašna, jos în apa rîului, se vedea un tren sanitar distrus, răsturnat nu de mult, de pe linia ferată.

Baloun holbă ochii mari și se minună, mai ales de felul cum erau împrăștiate diferitele părți ale locomotivei ; coșul se înfipsese în terasament și ieșea afară ca o gură de tun de calibrul 28.

Această apariție trezi și atenția celor din vagonul în care se afla Švejk. Cel mai indignat era bucătarul Jurajda :

— Unde s-a mai pomenit să tragi în vagoanele de Cruce Roșie ?

— Voie nu este, dar s-a pomenit, îl lămuri Švejk. Lovitura n-a fost rea ; și cu toții fură de părere că atacul se întîmplase noaptea și că, probabil, din pricina întunericului nu se zărise crucea roșie. Cîte lucruri oprite nu-s pe lumea asta, pe care le faci totuși. Voie, ne-voie, totul e să reușești. La manevrele imperiale de lîngă Pisek a venit odată un ordin care interzicea ca soldații să fie legați în timpul marșului. Căpitanul nostru n-a ținut seamă de el, zicînd că ordinul e o prostie : e la mintea cocoșului că un soldat legat nu poate mărșălui. Așa că el, fără să calce nici un ordin, continua să-i lege, aruncîndu-i în căruțele eșalonului de aprovizionare. Dar chiar pe strada noastră, acum cinci sau șase ani, s-a întîmplat un alt caz. Într-o casă, la etajul întîi locuia un domn Karlík. Cu un etaj mai sus stătea un om tare cumsecade ; îi zicea Mikeš și era de la conservator. Îi plăceau grozav femeile și, pe lîngă altele, începuse să dea tîrcoale fiicei domnului Karlík, care avea o firmă de expediții și co-

fetărie, şi pe undeva, prin Moravia, pe alt nume, o legătorie de cărţi. Cînd domnul Karlík a aflat că conservatoristul umblă după fata lui, s-a dus la el acasă şi i-a spus : „Dumneata să ştii că n-ai s-o iei pe fiica mea, lepădătură ; nu ţi-o dau !" „Bine — i-a răspuns domnul Mikeš — dacă n-am voie, n-am voie, ce să fac ? N-am să mă omor..." Peste două luni, domnul Karlík a venit din nou la el ; de data asta a venit cu soţia şi amîndoi i-au spus într-un glas : „Nemernicule, ne-ai necinstit fiica". „Adevărat — le-a răspuns el atunci fără ocol — mi-am îngăduit să-i fac felul, stimată doamnă." Domnul Karlík a început atunci să zbiere, amintindu-i că-l prevenise că nu i-o dă ; conservatoristul i-a răspuns, pe bună dreptate, că nici n-avea de gînd s-o ia şi că atunci cînd domnul Karlík a venit la el, în afară de căsătorie nu-i interzisese nimic. Le-a mai spus că, de altfel, să nu aibă nici o grijă, că el e om de cuvînt, că nu se gîndeşte la căsătorie şi că se pot bizui pe cuvîntul lui. Dacă va fi urmărit — zicea — din pricina asta, lui puţin îi pasă, ştiindu-se cu cugetul curat, că mama lui i-a cerut pe patul de moarte să nu mintă niciodată, că el jurase şi că nu e în stare să calce un asemenea jurămînt. În familia lui nimeni n-a minţit niciodată şi el a avut întotdeauna în şcoală cea mai bună notă la educaţia morală. Vedeţi aşadar că există lucruri neîngăduite, dar care se pot face şi că drumurile pot fi diferite, numai voinţa trebuie s-o avem cu toţii aceeaşi.

— Scumpe prietene, intră în vorbă teteristul, care lucra de zor la notele sale — tot răul spre bine. Tre-

rul ăsta sanitar aruncat în aer, pe jumătate ars şi răsturnat de pe linie, vine să îmbogăţească glorioasa istorie a batalionului nostru cu încă o faptă de vitejie viitoare; închipuieşte-ţi că la 16 septembrie, să zicem, cum mi-am însemnat eu, din fiecare companie a batalionului nostru se prezintă voluntar cîţiva ostaşi, sub conducerea unui caporal şi cer să li se dea voie să arunce în aer un tren blindat al inamicului care trage asupra noastră şi ne împiedică trecerea peste rîu. Şi-au împlinit cu cinste misiunea, travestiţi în ţărani...

— Da' ia te uită ce mi-e dat să văd, strigă teteristul răsfoind prin însemnările sale. Cum de s-o fi rătăcit pe aici domnul Vaněk al nostru?

Ascultă, domnule *rechnungsfeldwebel*, se adresă el lui Vaněk, ce articolaş frumos va apare despre dumneata în istoria batalionului. Am impresia că mai figurezi o dată, pe undeva, dar aici e-aici.

Teteristul citi cu glas tare:

„Eroica moarte a plutonierului de administraţie Vaněk

Pentru îndrăzneaţa acţiune de aruncare în aer a trenului blindat al inamicului s-a prezentat plutonierul de administraţie Vaněk, îmbrăcat la fel ca şi ceilalţi, în straie ţărăneşti. Asurzit de explozie, a leşinat; cînd şi-a revenit în fire, s-a pomenit înconjurat de inamic, care l-a transportat numaidecît la comandamentul diviziei duşmane, unde, deşi ameninţat

cu moartea, a refuzat cu înverşunare să divulge vreun amănunt în legătură cu poziţia şi efectivul armatelor noastre. Întrucît era travestit, a fost judecat şi condamnat, ca spion, la moarte prin spînzurătoare, pedeapsă care, ţinîndu-se seama de gradul lui important, a fost comutată în moarte prin împuşcare. Execuţia a avut loc imediat, lîngă zidul cimitirului; viteazul plutonier de administraţie Vaněk a refuzat să i se lege ochii. La întrebarea dacă mai avea vreo dorinţă a răspuns: «Transmiteţi batalionului meu, prin mijlocirea unui parlamentar, ultimul meu salut şi spuneţi-i că mor cu credinţa că batalionul va continua marşul lui victorios. Mai transmiteţi, de asemenea, domnului căpitan Sagner că, în conformitate cu ultimul ordin pe brigadă, raţia zilnică de carne se sporeşte la două cutii şi jumătate de conserve de cap.» Aşa a murit plutonierul de administraţie Vaněk, stîrnind cu ultima lui frază panică şi spaimă în rîndurile duşmanului care îşi închipuia că, împiedicînd trecerea noastră peste rîu, ne va tăia punctele de aprovizionare, nădăjduind astfel să provoace înfometare şi prin aceasta demoralizare în rîndurile noastre. Calmul cu care a privit moartea în faţă ne este vădit în mod grăitor de împrejurarea că înainte de execuţie a jucat jocker cu ofiţerii inamicului. «Suma cîştigată de mine vă rog s-o predaţi Societăţii ruse de Cruce Roşie», a spus, înfruntînd cu demnitate ţevile de puşcă. Această nobilă generozitate a mişcat pînă la lacrimi întreaga asistenţă."

— Iertați-mă, domnule Vaněk — se întrerupse telegrafistul — că mi-am îngăduit să dispun de banii dumneavoastră. Am stat și m-am gîndit dacă nu era mai bine să-i fi predat, poate, Crucii Roșii austriece, dar, în urma urmei, socotesc că din punct de vedere uman e totuna ; principalul era să fie predați unei instituții umanitare.

— Răposatul nostru — interveni Švejk — ar fi putut să-i predea, de pildă, azilului de noapte, dar parcă tot așa-i mai bine ; domnul primar ar fi fost în stare să-și cumpere cu banii ăștia cîrnați pentru gustarea de la ora zece.

— Ei, de furat se fură peste tot, spuse telefonistul Chodounský.

— Da' mai ales la Crucea Roșie, declară profund indignat bucătarul Jurajda. La Bruck aveam un prieten bucătar care gătea pentru surorile de la baraca Crucii Roșii ; și mi-a povestit cum superioarele și infirmierele-șefe trimit acasă lăzi întregi de malaga și ciocolată. Da, asta se întîmplă prin forța împrejurărilor ; e o problemă de autodeterminare a omului. Fiecare om trece în viața lui nesfîrșită prin nenumărate transformări și o dată și-o dată tot trebuie să apară pe lumea asta în chip de hoț. Am trecut și eu printr-o asemenea ipostază.

Bucătarul ocultist Jurajda scoase din raniță o sticlă de coniac.

— Vedeți aici — reluă el desfundînd sticla — o dovadă de netăgăduit. Sticla asta am luat-o, înainte de plecare, de la popota ofițerească. Coniacul e de cali-

tatea cea mai bună şi trebuia folosit la siropul de zahăr pentru tortul de Linz. Destinul însă a hotărît să-l fur, după cum tot el a hotărît să devin hoţ.

— Eu socotesc că n-ar fi rău — interveni Švejk — dacă destinul ar hotărî ca noi să fim complicii dumitale ; de altfel, presimt că aşa o să se şi întîmple.

Şi într-adevăr, presimţirea lui Švejk se adeveri. Sticla trecu din mînă în mînă, în ciuda protestelor plutonierului de administraţie, care susţinea că coniacul trebuie băut din gamelă şi împărţit cu dreptate căci fiind cinci pe-o sticlă, e greu de ştiut dacă unul nu înghite mai mult decît ceilalţi, mai ales că sînt în număr fără soţ.

La această întîmpinare, Švejk observă :

— Lucru-i drept ; dacă domnul Vaněk doreşte să aibă număr cu soţ, n-are decît să se retragă din combinaţie, ca să nu se ivească certuri şi neplăceri.

Vaněk îşi retrase deci propunerea şi prezentă alta, mărinimoasă, potrivit căreia dăruitorul Jurajda urma să se plaseze astfel la rînd, încît să poată bea de două ori. Această propunere stîrni un val de proteste vehemente, deoarece Vaněk trăsese o duşcă de cum se desfundase sticla.

În cele din urmă, fu adoptată propunerea teteristului, de a se bea în ordinea alfabetică ; el îşi motivă propunerea cu argumentul că însuşi numele fiecăruia era o chestiune de predestinare.

Aşadar, sticla fu începută de Chodounský, primul în ordine alfabetică, care se uita cu groază la Vaněk, făcîndu-şi socoteala că, fiind ultimul, plutonierul va

avea parte de o înghițitură mai mult. Săvîrși însă cu acest prilej o greșeală matematică grosolană, deoarece pînă la urmă se dovedi că au fost douăzeci și una de înghițituri.

Jucară apoi un jocker obișnuit cu trei cărți, care dădu prilej teteristului să citeze din Sfînta Scriptură, la fiecare levată. Ridicînd valetul strigă, de pildă:

— Doamne, lasă robului tău acest valet și această damă, ca săpîndu-le și îngrijindu-le să le culeagă roadele.

Cînd i se reproșă, însă, că avusese îndrăzneala să ridice și optarul, teteristul replică cu glas tunător:

— Dar s-a văzut undeva femeie care avînd zece bănuți și pierzînd unul, nu aprinde luminarea și nu caută cu osîrdie pînă îl găsește? Iar dacă-l găsește, atunci cheamă vecinii și prietenele și le spune: „Bucurați-vă împreună cu mine căci am ridicat optarul și am tăiat riga cu asul!" Așa că dați cărțile încoace, că v-ați ars cu toții.

Teteristul Marek avea într-adevăr mare noroc la cărți. În timp ce ceilalți își tăiau atu-urile între ei, el le tăia pe toate cu atu-ul cel mai mare, astfel încît unul după altul pierdeau, iar el ridica pot după pot, strigînd de fiecare dată către cei biruiți:

— Și mari cutremure vor fi pe alocuri, și foamete, și ciumă, și mari minuni cerești se vor arăta.

În cele din urmă se săturară de joc și-l întrerupseră, după ce telefonistul Chodounský își pierduse cu anticipație solda pe jumătate de an. Era fiert. Teteristul îi ceru o confirmare scrisă în care să declare că

plutonierul de administrație Vaněk urma să-i plătească lui, timp de șase luni, solda lui Chodounský.

— Nu-ți fă sînge rău pentru asta, Chodounský, îl mîngîie Švejk. Dacă ai noroc, cazi la primul atac și Marek se linge pe bot de *lohnung*-ul tău ; așa că semnează, fără frică.

Perspectiva aceasta îl impresionă foarte neplăcut pe Chodounský care spuse sigur de sine :

— Eu nu pot să cad, fiindcă sînt telefonist și telefoniștii stau întotdeauna în adăposturi, iar sîrmele se întind și se repară numai după *gefecht*.

Teteristul ținu să sublinieze că, dimpotrivă, telefoniștii sînt expuși celor mai mari primejdii și că mai cu seamă asupra lor este îndreptat, întotdeauna, tirul artileriei dușmane. Nici un telefonist nu poate fi sigur în adăpostul lui. Chiar dacă adăposturile ar fi la zece metri sub pămînt, artileria dușmană tot îi poate nimeri. Telefoniștii — zicea — pier ca grindina în ploaia de vară, dovadă că înainte de a pleca el din Bruck se deschisese acolo al douăzeci și optelea curs pentru telefoniști.

Chodounský privea pierdut undeva departe, fapt care pe Švejk îl mișcă profund și-l făcu să-i adreseze un cuvînt de mîngîiere :

— N-am ce zice, mare ghinion ai avut !

Chodounský răspunse amabil :

— Ține-ți gura, țațo. .

— Ia să mă uit la litera „Ch" în notele mele pentru istoria batalionului... Chodounský... Chodounský, mda, aha, l-am găsit : „Telefonistul Chodounský în-

gropat de o mină. Telefonează din mormînt la comandament: «Mor și felicit batalionul pentru victorie!»"

— Asta ar trebui să te mulțumească — spuse Švejk — sau poate că vrei să mai adaugi ceva? Îți amintești de telefonistul de pe „Titanic", care, în clipa cînd vaporul se scufunda, telefona mereu jos, la bucătăria inundată, întrebînd dacă prînzul e gata?

— Mie mi-e totuna, interveni telegrafistul. S-ar putea întregi eventual cuvintele din urmă ale lui Chodounský prin următoarea frază pe care o strigă la telefon: „Salutați din parte-mi brigada noastră de fier".

IV

MARSCHIEREN! MARSCH!

Sosind la Sanok, aflară că, în adevăr, cei din vagonul în care era instalată bucătăria de campanie a companiei a 11-a, unde neîndestulatul Baloun se bășea de fericire, avuseseră dreptate cînd spuseseră că aci li se va distribui masa de seară. In afară de asta, urma să li se mai distribuie în plus rația de pîine pentru toate zilele în care batalionul nu căpătase nimic. De asemeni, coborînd din vagoane, aflară că la Sanok era instalat comandamentul „brigăzii de fier", de care depindea batalionul 91, potrivit actului său de botez. Cu toate că legăturile de cale ferată spre Lvov și mai departe spre nord, pînă la graniță, nu erau întrerupte, părea totuși ciudat că comandamentul sectorului răsăritean dăduse dispoziția ca „brigada de fier" împreună cu statul ei major să-și concentreze batalioanele de marș la o sută cincizeci de kilometri în spate, cînd linia frontului se întindea de la Brod pînă la Bug și de-a lungul rîului, spre nord, pînă la Sokal.

Această foarte interesantă problemă strategică fu rezolvată într-un mod cît se poate de simplu, în clipa

cînd căpitanul Sagner se prezentă la comandamentul brigăzii din Sanok, pentru a anunța sosirea batalionului de marș.

Ofițer de serviciu era aghiotantul brigăzii, căpitanul Tayrle.

— Mă mir — spuse căpitanul Tayrle — că dumneavoastră n-ați primit anumite instrucțiuni. Marșruta e precisă. În ce privește desfășurarea marșului dumneavoastră, ar fi trebuit, așa cum era firesc, să ne anunțați dinainte. După dispozițiile cartierului general, dumneavoastră *ați sosit cu două zile mai devreme.*

Căpitanul Sagner roși puțin, dar nu se gîndi să-i repete cuprinsul telegramelor cifrate pe care le primise în cursul călătoriei.

— Mă mir de dumneata... reluă aghiotantul Tayrle.

— Credeam — îi răspunse iritat căpitanul Sagner — că ofițerii se tutuiesc între ei.

— Din partea mea, spuse căpitanul Tayrle. Dar, ia spune-mi, te rog, ești activ sau rezervist? Activ? Păi spune așa, frate... Asta-i cu totul altceva... Azi e greu să-i mai deosebești... Pe aici au trecut atîția locotenenți de rezervă idioți. În retragerea de la Limanov și Krasnik, toți „locotenenții" ăștia își pierdeau capul cum zăreau o patrulă căzăcească. Noi, ăștia de la comandament, nu-i prea avem la stomac pe acești încurcă-lume. Niște dobitoci de intelectuali care se activează sau își dau examenul de ofițeri în civil și continuă să fie imbecili de civili pînă vine războiul și se scapă pe ei, căcăcioșii!

Căpitanul Tayrle scuipă cu dispreț și-l bătu pe umăr cu familiaritate pe căpitanul Sagner.

— O să rămîneți aici probabil două zile. Vă iau pe toți sub protecția mea, o să mai dansăm. Avem aici niște curvulițe grozave, între altele fata unui general care înainte vreme era lesbiană. Ca s-o ațîțăm, ne îmbrăcăm cu toții în rochii de damă și să te ții pe urmă, ce carte știe ! Scroafa e așa de slăbănoagă, încît parcă nici nu-ți vine să crezi că ar fi în stare de ceva. Dar se pricepe, frățioare... de altfel ai să vezi... Pardon ! și rămase o clipă încurcat. Trebuie să mă duc iar să borăsc ; pentru a treia oară azi...

După ce se întoarse, destăinui căpitanului Sagner, pentru a-i dovedi atmosfera de veselie care domnea acolo, că vărsăturile de care suferea erau urmările chefului din ajun, la care participaseră și ofițerii unității de pionieri.

Pe comandantul acestei unități căpitan și el, Sagner avu prilejul să-l cunoască foarte curînd. În cancelarie intră un lungan în uniformă cu trei steluțe aurii și oarecum mahmur ; nebăgînd în seamă prezența căpitanului Sagner, se adresă pe un ton foarte familiar lui Tayrle :

— Ce faci, mă, porcule ? Frumos ai aranjat-o aseară pe contesa noastră. Se așeză pe scaun și lovindu-se cu o vargă subțire peste pulpe, începu să rîdă cu hohote :

— Cînd mi-amintesc că i-ai borît în poale...

— Da — încuviință Tayrle — m-am distrat bine aseară.

Abia după aceea îl prezentă pe Sagner ofițerului cu varga în mînă și tustrei părăsiră cancelaria, îndreptîndu-se spre cafeneaua care răsărise peste noapte pe ruinele unei foste berării.

În timp ce traversau cancelaria, căpitanul Tayrle împrumută varga de la comandantul unității de pionieri și lovi cu ea în masa lungă în jurul căreia, la această comandă, se ridicară în poziție de drepți doisprezece conțopiști. Aceștia erau partizani ai muncii liniștite și lipsite de primejdie din spatele frontului, și aveau niște burți respectabile, îmbrăcate în uniforme extra.

Acestor doisprezece apostoli ai chiulului, căpitanul Tayrle le spuse, vrînd să facă pe grozavul față de Sagner și celălalt oaspe :

— Să nu vă închipuiți, porcilor, că sînteți aici la cură de îngrășare. Mai puțină mîncare și băutură și mai multă alergătură !... Și acum să vă mai arăt un număr de dresaj, îi anunță Tayrle.

Lovi din nou cu vargă în masă și-i întrebă pe cei doisprezece, care stăteau smirnă :

— Cînd aveți de gînd să crăpați, neisprăviților ?

Cei doisprezece răspunseră în unison :

— La ordinul dumneavoastră, domnule căpitan.

După care, rîzînd de propria-i tîmpenie, căpitanul Tayrle ieși din cancelarie, însoțit de oaspeții săi.

Așezîndu-se cu ei la o masă în cafenea, Tayrle comandă o sticlă cu lichior de scorușe și porunci să fie aduse cîteva domnișoare din cele care erau libere. Astfel Sagner află că în realitate cafeneaua era un

tractir. Cînd auzi că nici una din domnişoare nu era liberă, căpitanul Tayrle se înfurie peste măsură şi întîlnind-o pe madamă în sala de aşteptare, o înjură grosolan, întrebînd-o apoi cine era la domnişoara Ella. Iar cînd i se spuse că era ocupată cu un locotenent, începu să zbiere şi mai tare, ca ieşit din minţi.

La domnişoara Ella se afla în clipa aceea domnul locotenent Dub, care, după cantonarea batalionului în clădirea gimnaziului, adunase toată unitatea sa şi într-o lungă expunere atrăsese luarea-aminte ostaşilor că, în retragere, ruşii au împînzit bordelurile cu personal contaminat de boli venerice, pentru a provoca în felul acesta pierderi grele armatei austriece. Atrase aşadar atenţia ostaşilor să nu frecventeze asemenea localuri şi adăugă că el însuşi va inspecta aceste case, pentru a se convinge personal dacă ordinul n-a fost călcat ; ţinînd seamă că acum se aflau în zona frontului, cel care va fi descoperit acolo va fi trimis în faţa Consiliului de război.

Locotenentul Dub se duse deci să se convingă la faţa locului dacă ordinul lui fusese respectat şi-şi alese ca punct de plecare al cercetărilor sale canapeaua din odăiţa Ellei, aflată la etajul întîi al aşa-zisei „Cafenele" a oraşului, unde se distra de minune.

Între timp, căpitanul Sagner se înapoie la batalion. Societatea lui Tayrle trebui să se risipească, acesta fiind chemat de urgenţă la brigadă, unde comandantul îşi căuta de mai bine de o jumătate de oră aghiotantul.

Veniseră ordine noi de la divizie și trebuia stabilită definitiv marșruta regimentului 91 abia sosit, deoarece, după noi ordine primite, pe vechiul lui itinerar urma să se îndrepte acum batalionul de marș al regimentului 102.

Situația era foarte încurcată; rușii se retrăgeau în grabă spre nord-estul Galiției, formațiuni austriece se amestecau între ele, iar unități germane pătrundeau, pe alocuri, în liniile lor ca niște săgeți; toate acestea dădură naștere unui haos, care fu sporit apoi de sosirea în zona frontului a unor noi batalioane de marș și a altor unități militare. O situație asemănătoare era și în zonele din spatele frontului, ca de pildă chiar aici, la Sanok, unde pe neașteptate sosiseră rezervele unei divizii germane hanovreze, sub comanda unui colonel cu o căutătură atît de crîncenă, încît generalul de brigadă își pierdu cumpătul. Colonelul comandant al rezervelor diviziei hanovreze îi arătă o dispoziție scrisă — dată de statul-major al armatelor germane — în care se arăta că oamenii lui trebuiau cartiruiți în clădirea gimnaziului, unde fuseseră cazați ostașii din regimentul 91. Pentru instalarea statului său major, ceru evacuarea clădirii „Băncii Cracoviene", în care se stabilise comandamentul brigăzii.

Comandamentul chemă la telefon divizia, înfățișînd situația exactă; apoi vorbi cu divizia și hanovrezul cu căutătura crîncenă și, drept urmare, la brigadă sosi următoarea dispoziție telegrafică: „Brigada părăsește orașul la orele șase seara în direcția

Turow — Volak — Liskowiec — Starasol — Sambov, unde va primi noi dispoziţii. O dată cu ea va pleca şi batalionul de marş 91, care va forma ariergarda ; patrulele de recunoaştere vor pleca din Turow la orele cinci şi jumătate ; între detaşamentele de apărare a flancurilor sudic şi nordic, distanţă 3 kilometri. Ariergarda părăseşte oraşul la orele şase şi un sfert !"

În clădirea gimnaziului era mare forfotă. La adunarea ofiţerilor, convocată ad-hoc de comandantul batalionului nu lipsea decît locotenentul Dub ; Švejk primi ordinul să-l caute.

— Cred că dumneata ai să-l găseşti uşor — îi spuse locotenentul-major Lukáš — că ştiu că vă aveţi ca pisica şi cîinele.

Şi în timp ce locotenentul-major Lukáš scria pe o foaie de hîrtie ordinul prin care locotenentul Dub era chemat să se prezinte de urgenţă la gimnaziu, unde avea loc adunarea, Švejk continua să-i raporteze :

— Da, domnule *oberlaitnant*, n-aveţi nici o grijă. Vi-l găsesc eu numaidecît, pentru că ostaşii n-au voie să intre în bordel, aşa că dumnealui e mai mult ca sigur acolo, ca să se convingă dacă nu cumva vreun ostaş din unitatea dumisale doreşte să ajungă în faţa Consiliului de război. Domnul *laitnant* Dub, personal, a declarat în faţa *manşaftului* că va inspecta bordelele şi vai şi amar de cei care îi vor cunoaşte şi partea rea. De altfel, ştiu unde e. E aici, aproape, în cafeneaua de peste drum ; oamenii

dumnealui l-au urmărit să vadă unde se duce mai întîi.

Localurile unite de distracție și „Cafeneaua orașului", despre care amintise Švejk, erau împărțite în două secții. Cine nu voia să treacă prin cafenea, intra prin spatele clădirii, unde se încălzea la soare o babă, care se adresa vizitatorilor în limbile germană, poloneză și ungară, cam așa:

— Hai, drăgălașule, avem fetițe drăguțe.

Dacă ostașul intra, bătrîna îl conducea, printr-un coridor, într-un fel de sală de primire unde chema cîte o domnișoară, care venea fuga, în cămășuță; cerea banii înainte și pe loc, și în timp ce soldatul își descingea baioneta, suma respectivă era vărsată madamei.

Ofițerii intrau prin cafenea; pentru domnii ofițeri drumul era mai complicat, pentru că ducea către separeurile din fundul localului, unde erau domnișoarele mai selecte, în cămășuțe cu dantele, anume alese pentru gradele ofițerești și unde se servea vin și lichior. De altfel, madama nu îngăduia nici un gest ușuratic în cafenea; totul se petrecea sus, în cămăruțe. Într-un astfel de paradis, plin de ploșnițe, se afla tolănit pe un divan, numai în izmene, și locotenentul Dub, în timp ce domnișoara Ella îi povestea, așa cum se întîmplă de obicei în asemenea împrejurări, tragedia vieții ei; cum că tatăl ei fusese fabricant și dînsa profesoară de liceu la Pesta și că situația în care se găsea acum era o consecință a unei dragoste nefericite.

Lîngă pat, în spatele locotenentului Dub, pe o măsuţă, se vedeau o sticlă cu lichior de scoruşe şi două păhărele. Avînd în vedere că sticla era numai pe jumătate golită şi că domnişoara Ella şi locotenentul Dub nu mai ştiau ce vorbesc, se putea uşor trage încheierea că locotenentul Dub nu ţinea de fel la băutură. Din cele ce spunea se vedea limpede că începuse să încurce totul, confundînd-o pe Ella cu ordonanţa lui, Kunnert ; vorbea şi îl ameninţa pe imaginarul Kunnert aşa cum îi era obiceiul :

— Kunnert, Kunnert, bestie, ţine minte, cînd ai să-mi cunoşti partea rea...

Švejk ar fi trebuit să se supună aceleiaşi proceduri ca şi ceilalţi ostaşi care intrau prin spatele clădirii ; el se smulse însă amabil din braţele unei fetiţe în cămăşuţă, la al cărei strigăt sosi în grabă madama, o poloneză grasă, care tăgădui cu neruşinare că s-ar afla pe acolo, ca musafir, vreun domn locotenent.

— Nu zbieraţi aşa la mine, cucoană — îi spuse Švejk zîmbind politicos — dacă vreţi să nu vă ating peste bot. La noi pe strada Platnerská, o madamă a încasat odată o chelfăneală că n-a mai ştiut pe ce lume e. Un băiat îl căuta acolo pe taică-su, un oarecare Vondraček, care avea prăvălie cu cauciucuri de automobil. Pe madamă o chema Křovaňova ; după ce au readus-o în simţiri şi au întrebat-o, la spitalul de urgenţă, cum o cheamă, dumneaei a spus ceva care începea cu „Ch"... Dar dumneavoastră cum vă numiţi, stimată doamnă ?

Drept orice răspuns, venerabila matroană începu să urle ca ieșită din minți, cînd Švejk, după aceste cuvinte, o îmbrînci de o parte și urcă grav scările de lemn care duceau la etajul întîi.

La semnalul ei își făcu apariția însuși proprietarul tractirului, un nobil polonez uscățiv la înfățișare, care se repezi pe scară după Švejk și începu să-l tragă cu desperare de bluză, strigînd la el, pe nemțește, că soldații n-aveau acces sus, etajul fiind rezervat pentru domnii ofițeri, iar parterul pentru ostași.

Švejk îi atrase atenția că el venea în interes de serviciu și că avea misiunea să găsească pe un domn locotenent fără de care armata nu putea porni spre cîmpul de luptă, iar cînd patronul deveni agresiv, Švejk îi dădu brînci pe scări și își văzu mai departe de inspecția încăperilor de sus. Se convinse astfel că toate odăițele erau goale ; abia la capătul coridorului unde, după ce bătuse discret, apăsase pe clanță și crăpase ușa, auzi dintr-o cameră glasul pițigăiat al domnișoarei Ella ciripind *„Besetzt"* [1] și îndată după aceea glasul profund al locotenentului Dub, care se credea, probabil, încă în camera lui de la cantonament strigînd : *„Herrein !"* [2]

Švejk intră, se apropie de divan și înmînînd locotenentului Dub ordinul raportă, trăgînd cu coada ochiului spre uniforma aruncată într-un colț al patului :

---

[1] Nu-i voie (germ.).
[2] Intră ! (germ.).

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că trebuie să vă îmbrăcați și să vă prezentați numaidecît — după cum spune ordinul pe care vi-l înmînez — la cazarma noastră de la gimnaziu unde avem o consfătuire importantă.

Locotenentul Dub holbă la el ochii împăienjeniți, dar își dădu seama că nu era chiar atît de amețit încît să nu-l recunoască pe Švejk. În amețeala lui își închipuia că Švejk fusese trimis la el, la raport, și de aceea îi spuse :

— Imediat mă răfuiesc eu cu tine, Švejkule. Ve-vezi-tu-ce-pățești... — Kunnert — strigă către Ella — m-mai toa-toarnă-mi u-un pă-hărel !

Bău, și în timp ce rupea ordinul scris, rîdea sarcastic :

— Ce-i asta — motivare ? La-noi-nu se prinde-cu motivare. Aici sîntem — la-la mi-militărie, nu — la școală. Care va să zică — te-am — agățat, în bo-bordel ? Vi-vino încoa Šve-Švejk, apropie-te — să-ți trag o pe-pereche de palme. În ce an i-a învins Filip — Macedoneanul — pe romani ? Nu știi — armăsarule !

— Cu respect vă raportez — continuă Švejk neînduplecat — e un ordin superior de la brigadă ca toți domnii ofițeri să se îmbrace și să vină la *batalionsbesprechung* ; trebuie să plecăm și acum se hotărește care companie va fi *forhut*, *saitnhut* sau *nachhut*. Socotesc că și dumneavoastră aveți un cuvînt de spus în treaba asta.

Această intervenţie diplomatică avu darul să-l trezească oarecum pe locotenentul Dub, care începea să-şi dea seama că totuşi nu era în cazarmă şi din prudenţă întrebă chiar :

— Unde sînt ?

— Domnul locotenent binevoieşte a se afla la bordel. Căile Domnului sînt nenumărate.

Locotenentul Dub oftă din greu, coborî de pe divan şi începu să-şi caute uniforma. Švejk îi dădu o mînă de ajutor şi în cele din urmă, după ce locotenentul izbuti să se îmbrace, ieşiră amîndoi din odăiţă. Dar, peste o clipă Švejk se înapoie glonţ — şi fără să ţină seama de prezenţa Ellei, care dădu întoarcerii lui altă interpretare, întinzîndu-se în pat — bău în grabă restul de lichior rămas în sticlă şi o luă din nou în urma locotenentului.

În stradă, locotenentul Dub îşi pierdu din nou minţile, dat fiind că era mare zăpuşeală şi povesti tot felul de parascovenii, fără nici o legătură între ele. Spuse că are acasă o carte poştală din insula Helgoland şi că, după examenul de bacalaureat, se dusese cu colegii să joace biliard şi nu-l salutaseră pe profesorul diriginte. La fiecare frază adăuga :

— Sper că mă înţelegeţi bine...

— Se poate să nu vă înţeleg ? îi răspunse Švejk. Dumneavoastră vorbiţi la fel ca tinichigiul Pokorny din Budějovice. Pe ăla cînd oamenii îl întrebau : „V-aţi scăldat în Malša ?", el răspundea : „Nu m-am scăldat, în schimb anul ăsta o să fie foarte multe prune". Sau cînd îl întrebau : „Aţi mîncat anul

ăsta ciuperci ?", el le răspundea: „N-am mîncat, dar se zice că noul sultan al Marocului ar fi un om foarte cumsecade".

Locotenentul Dub se opri în loc și izbucni:

— Sultanul Marocului ? Ce mai, o cantitate neglijabilă...

Își șterse sudoarea de pe frunte și uitîndu-se la Švejk cu ochi tulburi, mormăi:

— În halul ăsta, n-am transpirat nici iarna. Sînteți de acord ? Mă înțelegeți ?

— Înțeleg, domnule *laitnant*, cum să nu înțeleg. La noi, în cîrciuma „La Potirul" venea mereu un domn bătrîn, un consilier în retragere. Zicea întotdeauna, ca și dumneavoastră, că nu înțelege ce deosebire este între temperatura din timpul verii și cea din timpul iernii. Și i se părea tare ciudat că oamenii nu-s în stare să afle acest lucru.

În poarta gimnaziului, Švejk îl părăsi pe locotenentul Dub care, împleticindu-se pe scară, urcă la etaj îndreptîndu-se spre sala unde avea loc consfătuirea și unde raportă numaidecît căpitanului Sagner că era beat turtă. În tot timpul consfătuirii rămase cu capul plecat și numai din cînd în cînd se ridica și striga:

— Aveți perfectă dreptate, domnilor, dar eu sînt beat criță.

Cînd fixarea dispozitivului de marș fu terminată și compania locotenentului-major Lukáš desemnată ca avangardă, locotenentul Dub tresări pe neașteptate, se ridică în picioare și spuse:

— Îmi amintesc, domnilor, de dirigintele nostru din clasa întîi. Bravo lui, de trei ori bravo !

Locotenentul-major Lukáš avu buna idee să-l cheme pe Kunnert, ca să-l transporte deocamdată pe locotenentul Dub în sala de fizică, la ușa căreia stătea în permanență o santinelă ce păzea colecțiile de minerale, pe jumătate jefuite. Brigada atrăgea mereu atenția asupra acestui lucru unităților aflate în trecere prin oraș.

Măsura fusese luată de pe vremea cînd un batalion de honvezi, cazat în gimnaziu, dăduse iama prin laborator. Honvezilor le plăcuse mai cu seamă colecția de minerale, compusă din cristale în multe culori și pirite, pe care le băgaseră în ranițe.

În micul cimitir militar se poate citi și astăzi pe una din crucile albe, inscripția : *„Lászlo Gargany"*. Acolo își doarme somnul de veci honvedul care, atunci cînd s-au furat colecțiile gimnaziului, a băut spirtul denaturat din borcanele în care erau depuse spre păstrare tot soiul de reptile.

De unde se vede că războiul mondial a nimicit specța omenească chiar și cu rachiu de șarpe.

După ce se risipiră cu toții, locotenentul-major Lukáš porunci să fie chemat Kunnert, care făcu stăpînului său patul pe canapea. Cu acest prilej, locotenentul Dub căzu deodată în mintea copiilor ; îl apucă pe Kunnert de mînă și începu să-i caute în palmă, spunînd că-i ghicește numele viitoarei lui soții.

— Cum vă numiți dumneavoastră ? Fiți bun și scoateți-mi din buzunarul de sus al tunicii carnetul

de note și creionul. Vă numiți care va să zică Kunnert; foarte bine, veniți după un sfert de oră și veți găsi un bilețel cu numele soției dumneavoastră.

Abia apucă, însă, să rostească aceste cuvinte și căzu într-un somn adînc; după puțin timp se trezi din nou și începu să răsfoiască carnețelul; scrise ceva, apoi rupse fila, o aruncă jos, și ducînd misterios degetul la gură bolborosi:

— Încă nu, abia peste un sfert de oră. Cel mai bine ar fi să căutați hîrtia cu ochii legați.

Kunnert care era și el un dobitoc fără pereche, veni într-adevăr după un sfert de ceas și, desfăcînd hîrtia, descifră în hieroglifele locotenentului Dub:

„Numele viitoarei dumneavoastră soții va fi: Doamna Kunnertová".

Kunnert îi arătă hîrtia lui Švejk, care îl sfătui s-o țină bine, căci asemenea documente căpătate de la conducători militari trebuie păstrate cu toată cinstea cuvenită.

— Înainte vreme — adăugă el — nu se pomenea ca ofițerul să întrețină corespondență cu ordonanța și să i se adreseze cu „domnule".

După ce toate pregătirile de plecare fură terminate, conform ordinelor date, generalul de brigadă pe care îl lucrase atît de frumos colonelul hanovrez,

ordonă adunarea batalionului în careu, pentru a rosti o cuvîntare. Generalului îi plăcea grozav să vorbească și, după ce bătu cîmpii pînă la istovire, își aminti de poșta militară.

— Ostași — tună el în careu — ne apropiem de frontul inamicului, de care ne mai despart doar cîteva zile de marș. Pînă acum, ostași, fiind în marș, n-ați putut să indicați celor dragi pe care i-ați părăsit adresa voastră, ca să știe și cei de departe unde să vă scrie, și ca, la rîndul vostru să vă mîngîiați cu scrisori de la cei apropiați.

Se încurcă în acest potop de cuvinte din care nu mai știa cum să iasă și repetă de nenumărate ori: „scumpii voștri de-acasă, rudele voastre dragi, iubiții voștri urmași" și așa mai departe, pînă cînd, în sfîrșit, izbuti să spargă acest cerc vicios cu un strigăt triumfător:

— De aceea avem pe front poșta militară!

Restul cuvîntării sale lăsa să se desprindă ideea că ostașii n-ar avea altă dorință mai arzătoare decît să se lase măcelăriți de dragul poștei militare existente pe front și dacă o grenadă ar reteza cumva vreunuia amîndouă picioarele, moartea i-ar părea frumoasă la gîndul că oficiul lui poștal are numărul 72, și că, datorită acestei instituții ar putea să primească, eventual, o scrisoare de acasă, din partea celor dragi „de departe", și un pachet cu o bucată de carne afumată, slănină și pesmeți de casă.

După cuvîntare, fanfara brigăzii intonă imnul imperial, ostașii strigară de trei ori „ura" pentru împărat și unitățile sacrificate pentru abatoarele de dincolo de Bug porniră una după alta la drum, după cum glăsuiau ordinele primite.

Compania a 11-a părăsi orașul la orele cinci și jumătate, în direcția Turow-Wolsk. Švejk zăbovea la coada coloanei lîngă statul-major al companiei și echipa de sanitari, iar locotenentul-major Lukáš călărea de-a lungul coloanei și se întorcea mereu la urmă pentru a vedea ce se mai întîmplă pe la sanitari — care într-o căruță, sub coviltir, îl duceau pe locotenentul Dub spre noi acte de vitejie în viitorul necunoscut — și totodată pentru a-și mai omorî timpul stînd de vorbă cu Švejk, care își purta ranița și pușca cu multă răbdare, povestind plutonierului de administrație Vaněk cît de plăcut fusese cu ani în urmă, la manevrele de lîngă Velké Meziřič.

— Locurile semănau leit cu cele de aici, numai că noi nu eram așa de *„feldmäsig"*, fiindcă pe vremea aceea nu știam încă ce-s alea conserve de rezervă; cînd ni se distribuia vreo conservă o înfulecam la cel dintîi popas de noapte și băgam la loc în raniță o cărămidă. Într-un sat a venit o inspecție și ne-au scos din raniță toate cărămizile: erau atîtea, că mai tîrziu un țăran și-a durat din ele o căsuță...

După puțin timp, Švejk se trezi mergînd țanțoș alături de calul locotenentului-major Lukáš și începu să-i vorbească despre poșta militară:

— A fost frumoasă cuvîntarea și sigur că oricine se simte bine cînd primește pe front o scrisorică drăguță de acasă. Cu ani în urmă, pe vremea cînd făceam încă militărie la Budějovice, o singură dată am primit la cazarmă o scrisoare, și acum o mai păstrez.

Și scoțînd dintr-un portofel de piele, soios, o scrisoare unsuroasă, începu să citească, ținînd pasul cu calul locotenentului-major Lukáš, care mergea într-un trap domol :

„Mă, nenorocitule, mă criminal și secătură! Domnu' căprar Kříž a venit la Praga în «urlaub» *și am dansat cu dînsul la «Kocan» și el mi-a spus că tu petreci la Budějovice «La broasca verde» cu o fleandură și că m-ai părăsit de tot. Ca să știi, scrisoarea asta ți-o scriu la privată, pe scîndura de lîngă gaură și am terminat cu tine. Fosta ta Božena. Ca să nu uit : caporalul poate și are să-ți facă mizerie, eu l-am rugat. Și tot ca să nu uit : cînd ai să vii în* «urlaub» *n-ai să mă mai găsești printre cei vii."*

— Se înțelege, însă — continuă Švejk, mergînd în pas cu calul — că atunci cînd m-am dus în *„urlaub"*, dumneaei era printre vii, și încă printre ce vii. Am găsit-o tot la „Kocan" ; o înghesuiau doi ostași de la alt regiment și unul din ei era așa de viu că îi umbla în ochii lumii, cu mîna, pe sub cămașă, de parcă ar fi vrut, am onoarea domnule *oberlaitnant*, să-i smulgă polenul nevinovăției, cum zicea Věnceslava Lužická,

sau cum a zis odată, cam tot aşa, dar sughiţînd printre lacrimi, o fetişcană de vreo şaisprezece ani, la ora de dans, unui licean, cînd băiatul a ciupit-o de umăr : „Dumneata, dumneata, mi-ai luat polenul feciorie". Se înţelege că toată lumea s-a strîmbat de rîs şi mămica ei, care o păzea, a scos-o pe coridor la „*Beseda*" şi i-a cărăbănit cîteva, cum scrie la carte. Eu unu, domnule *oberlaitnant*, am ajuns la părerea că fetele de la ţară sînt mai cinstite decît fîţîitele astea de domnişoare de oraş, care umblă pe la şcolile de dans. Cu ani în urmă, cînd eram cantonaţi lîngă Mníšek, mă duceam şi eu să dansez la Starý Knín ; mi-am ales acolo o fată, una Karla Veklová, dar cred că eu nu prea-i plăceam. Odată, într-o duminică seara am însoţit-o la iaz, ne-am aşezat pe dig şi în timp ce asfinţea soarele am întrebat-o dacă şi ea mă iubeşte. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că aerul era călduţ, păsărelele cîntau şi fata mi-a răspuns, rîzînd cu răutate : „Te iubesc ca pe un dop în cur, nu vezi că eşti prost ca noaptea ?" Şi dacă vreţi să ştiţi, a avut dreptate : eram prost, aşa de prost, domnule *oberlaitnant*, că am umblat cu dînsa pe cîmp prin lanuri înalte de grîne, unde nici dracu nu era şi nu ne-am aşezat măcar o dată ; îi arătam numai mana cerească şi-i spuneam eu, fetei de la ţară, că uite, asta-i secară, ăsta-i grîu, ăla-i ovăz.

Şi ca o confirmare, parcă, a acestor cuvinte, dinspre capul coloanei răsunară glasurile ostaşilor care cîntau, în continuare, cîntecul cu care regimentele din

Cehia mai plecaseră şi altă dată să sîngereze pentru Austria, la Solferino:

„Cînd ceasul bate miezul nopţii
Trece ovăzul pragul porţii,
Iupaidia, iupaida,
Orice fată zice da...!"

Şi numaidecît, alţii le ţinură isonul:

„Şi mă rog de ce n-ar da,
Uite-aşa şi uite-aşa.
Dă doi pupi în loc de unul
Tare de răsun' ca tunul,
Iupaidia, iupaida,
Orice fată zice da!
Uite-aşa şi uite-aşa
Şi mă rog de ce n-ar da..."

Apoi începură nemţii să cînte acelaşi cîntec, în germană.

E un vechi cîntec ostăşesc, pe care soldăţimea l-a cîntat se pare, în toate limbile, încă pe timpul războaielor napoleoniene. Acum cîntecul răsuna puternic pe şoseaua prăfuită spre Turow-Wolsk, în cîmpia Galiţiei unde, pînă hăt departe, spre miazăzi, pînă la colinele înverzite, lanurile erau doborîte la pămînt, călcate în picioare sub copitele cailor şi tălpile miilor şi miilor de bocanci grei, cazoni.

— La fel — spuse Švejk rotindu-şi privirile în jur — am aranjat odată cîmpul şi în timpul manevrelor din regiunea Pisek. Era cu noi acolo un domn arhiduce, un om tare drept; aşa de drept că după ce a

trecut cu suita printr-un lan de grîne, din motive strategice, aghiotantul dumnealui a făcut îndată socoteala la cît se ridică paguba pricinuită. Un țăran, un oarecare Picha, nu s-a bucurat de fel de vizita înălțimii sale și a refuzat să primească de la stat optsprezece coroane ca despăgubire pentru cele cinci pogoane de grîne culcate la pămînt ; a zis că el se judecă ; și ce credeți domnule *oberlaitnant* ? S-a ales cu optsprezece luni de pușcărie. Eu socotesc, domnule *oberlaitnant*, că de fapt ar fi trebuit să se bucure că cineva din spița împăratului i-a făcut o vizită pe pămîntul lui. Un altul, mai deștept, și-ar fi îmbrăcat fetele în rochii albe, ca drușcele, le-ar fi pus în mînă cîte un buchet de flori și le-ar fi înșirat pe ogor ca să-l salute pe înaltul oaspe, așa cum am citit eu despre India, unde supușii unui prinț s-au lăsat călcați în picioare de elefantul stăpînului.

— Ce tot vorbești, Švejk ? îl întrebă de pe cal locotenentul-major Lukáš.

— Am onoarea să vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că mă gîndeam la elefantul care l-a dus în spinare pe prințul despre care am citit.

— Noroc că te pricepi, Švejkule, să le lămurești pe toate, spuse Lukáš și dădu pinteni calului.

În față, coloana se destrămase ; din pricina marșului, neobișnuit acum după odihna din tren — cu echipamentul de război — pe oameni începuseră să-i doară brațele și fiecare își ușura povara cum putea. Unii își schimbau pușca de pe un umăr pe altul ; de altfel cei mai mulți nu o mai țineau de curea, ci spri-

jinită pe umăr, cum se poartă grebla sau furca. Unii își închipuiau că le vine mai ușor să meargă prin șanț sau pe răzoare, unde pămîntul li se părea mai moale decît pe șoseaua prăfuită.

Cei mai mulți mergeau cu capetele plecate și pe toți îi chinuia o sete cumplită, pentru că deși soarele asfințise, era la fel de cald și de înăbușitor ca peste zi și nimeni nu mai avea strop de apă în bidon. Era cea dintîi zi de marș și această situație, neobișnuită, un fel de preludiu la niște chinuri din ce în ce mai grele, îi făcea pe toți, pe măsură ce înaintau, mai molatici, mai fără vlagă. Unii se așezau în șanț și, pentru a salva aparențele, își desfăceau ghetele vrînd să lase impresia că nu-și înfășuraseră bine obielele și acum le aranjau ca să nu-i mai roadă bocancii. Alții strîngeau sau prelungeau cureaua de la armă sau își desfăceau ranițele și-și puneau în ordine lucrușoarele ca un fel de scuză față de ei înșiși că făceau asta pentru a proporționa mai bine greutatea raniței, ca să nu le apese mai mult un umăr decît celălalt. Cînd se apropia de ei locotenentul-major Lukáš, se ridicau și raportau că îi apasă sau îi încurcă cutare lucru — bineînțeles dacă mai înainte nu-i goneau cadeții sau sergenții cînd zăreau din depărtare iapa locotenentului-major.

Trecînd pe lîngă ei, Lukáš îi încuraja și îi îndemna prietenos să se ridice, spunîndu-le că pînă la Turow-Wolsk nu mai erau decît trei kilometri și că acolo se vor odihni.

Între timp, de atîta hurducăit și zdruncinat, în căruțul cu două roți se trezi și locotenentul Dub. E drept că nu-și revenise chiar de tot, dar găsi puterea să se ridice, să se aplece din căruță și să zbiere la oamenii din ștabul companiei, care se mișcau în voie în jurul lui, deoarece toți, începînd cu Baloun și sfîrșind cu Chodounský, își depuseseră ranițele în căruțul cu două roate. Numai Švejk pășea înainte neînfricat, cu ranița în spinare și pușca trecută peste piept, ca dragonii ; fuma din pipă și cînta de zor, bătînd cadența :

„Cum mergeam spre Jaromeř
Creadă cine-o vrea,
Doar sosit-am în cvartir
Cînd la masă ne chema..."

La o depărtare de mai bine de cinci sute de pași de locotenentul Dub, se înălțau pe șosea nori de praf, printre care se zăreau siluetele soldaților ; locotenentul Dub, căruia îi revenise din nou entuziasmul, scoase capul de sub coviltir și începu să strige răscolind parcă mai tare praful șoselei :

— Ostași, nobila voastră misiune e grea ; vă așteaptă marșuri obositoare, lipsuri și suferinți de tot felul. Dar eu am toată încrederea în rezistența voastră și în voința voastră de neînfrînt.

— Nici boii nu-ți dau crezămînt, versifică pentru sine Švejk.

Locotenentul Dub continuă :

— Pentru voi, ostași, nu există piedică pe care să n-o puteți înfrînge ! Încă o dată v-o repet, ostași ! Nu

vă conduc spre biruinți ușoare! Veți avea de făcut o treabă grea, dar veți izbuti! Istoria vă va nemuri!

— Borăște și nu greși, găsi Švejk rima pentru a doua oară.

Și, ca și cînd ar fi auzit povața lui Švejk, locotenentul Dub începu deodată să vomite, așa cum era cu capul plecat, în praful șoselei. După ce se ușură, începu iar să strige:

— Înainte, ostași!

Dar căzu din nou peste ranița telegrafistului Chodounský și dormi pînă la Turow-Wolsk, unde, în sfîrșit, din ordinul locotenentului-major Lukáš, fu coborît din căruță și pus pe picioare. Lukáš avu cu el o convorbire îndelungată și foarte penibilă, după care locotenentul își reveni în asemenea măsură încît declară:

— Logic judecînd, am săvîrșit o mare prostie, pe care o voi repara în fața inamicului.

Se vede, totuși, că nu se trezise chiar de-a binelea, deoarece înainte de-a se îndrepta spre plutonul său, îi spuse locotenentului-major Lukáš:

— Dumneata încă nu mă cunoști, dar cînd ai să mă cunoști!...

— Švejk vă poate da toate informațiile despre isprăvile dumneavoastră.

De aceea, înainte de a-și lua în primire plutonul, locotenentul Dub se duse să-l vadă pe Švejk, pe care îl găsi în tovărășia lui Baloun și a plutonierului de administrație Vaněk.

Baloun povestea tocmai că la ei la moară, avea întotdeauna băgată în fîntînă o sticlă de bere. Berea era

aşa de rece, de trosneau dinţii... La alte mori, la o bere din asta dădeau gata o *rozhuda*[1], dar el, în lăcomia lui, pentru care Dumnezeu îl pedepsea acum, după *rozhuda*, mai înfuleca de fiecare dată o halcă zdravănă de carne. Acum, dreptatea lui Dumnezeu îl pedepsise cu apă caldă şi puturoasă din fîntînile Turow-Wolskului, în care toată lumea trebuia să toarne, din pricina holerei, acid citric, care tocmai li se distribuise pe grupe, o dată cu apa de fîntînă. Baloun îşi exprimă părerea că acidul ăsta citric era făcut, fără doar şi poate, numai pentru înfometarea oamenilor. E adevărat că la Sanok mîncase oarecum şi chiar *oberlaitnantul* Lukáš îi lăsase o bună jumătate de porţie din friptura de viţel trimisă de la brigadă, dar acum situaţia era îngrozitoare căci el nădăjduise tot timpul că o dată ajunşi aici, unde urmau să înnopteze, li se va pregăti din nou ceva de mîncare. Nu se îndoise nici o clipă de asta, cu atît mai mult cu cît îi văzuse pe bucătari adunînd apă în cazane. Se şi dusese numaidecît la bucătărie să se interesceze cum devenea cazul, dar bucătarii îi răspunseră că deocamdată nu primiseră alt ordin decît să umple cazanele şi că tot aşa de bine pot căpăta în orice clipă ordinul să le deşerte.

Tocmai atunci se ivi şi locotenentul Dub şi întrucît nu era nici el sigur de sine, întrebă şovăitor :

— Vă distraţi ?

---

[1] Fel de mîncare compus din brînză de vaci cu smîntînă, unt şi verdeaţă.

— Ne distrăm, domnule *laitnant*, răspunse pentru toţi Švejk. Eram în plină distracţie. Să ştiţi de la mine un lucru, că cel mai bine este să te distrezi bine, întotdeauna. Acum, tocma' ne distram pe seama acidului citric. Fără distracţie nici un soldat nu poate exista ; cel puţin aşa uită mai uşor de toate necazurile.

Locotenentul Dub îl rugă să facă cîţiva paşi cu el, pentru că avea să-l întrebe ceva. Cînd se depărtară puţin, i se adresă cu foarte multă şovăială în glas :

— Nu cumva v-aţi distrat pe socoteala mea ?

— Se poate ? *Dimpotrivă*, domnule *laitnant !* Era vorba numai de acidul citric şi de carnea afumată.

— Mi-a spus *oberlaitnantul* Lukáš că aş fi făcut nu ştiu ce ispravă şi că dumneata Švejk ai fi la curent cu ce s-a întîmplat.

Foarte solemn şi apăsat, Švejk îi răspunse :

— N-aţi făcut nici o ispravă, domnule *laitnant ;* aţi fost numai în vizită într-o casă de toleranţă. Dar eu cred că la mijloc trebuie să fi fost o greşeală. Pe tinichigiul Pimpr din piaţa Caprelor tot aşa îl căutau ai lui de fiecare dată cînd se ducea să cumpere tablă în oraş şi mereu îl găseau într-un local asemănător, la „Suhů" sau la „Dvořák", cum v-am găsit şi eu. Jos era cafeneaua iar sus, cum ar fi în cazul nostru, fetele. Eu cred, însă, că dumneavoastră v-aţi încurcat şi nu v-aţi dat seama unde vă aflaţi de fapt, pentru că era tare cald, şi cînd omul nu-i deprins cu băutura, se ameţeşte repede pe o asemenea căldură chiar şi cu rom obişnuit, darămite, domnule *laitnant*, cu rachiu de scoruşe. Şi cum vă zic, am primit ordin să vă în-

mînez invitaţia la *besprechung*, ştiţi, înainte de a pleca ; şi, cum vă spun, v-am găsit acolo sus la fata aceea ; de atîta zăpuşeală şi rachiu de scoruşe nici nu m-aţi recunoscut şi stăteaţi întins pe canapea, dezbrăcat. Nu ştiu să vă fi văzut făcînd pe acolo vreo poznă şi nici măcar nu mi-aţi spus ca de obicei : „Dumneata încă nu mă cunoşti...", dar una ca asta i se poate întîmpla oricui, cînd e tare cald. E cîte unul care o ţine vîrtos la băutură şi n-are nici pe dracu', dar altul nici n-apucă să bea ca lumea şi cade ca musca. Dacă l-aţi fi cunoscut, domnule *laitnant*, pe bătrînul Vejvoda, meşter zidar din Vršovice... ei, ăsta, domnule *laitnant*, şi-a zis într-o bună zi că în viaţa lui n-are să beie nici un fel de băutură cu care să se îmbete. A tras omul o duşcă de rachiu, ca să aibă putere la drum şi a plecat de acasă ca să caute băuturi fără alcool. S-a oprit, aşadar, mai întîi la cîrciuma „La barieră" ; a tras acolo un sfertuleţ de vermut şi aşa, într-o doară, s-a apucat să-l întrebe pe cîrciumar cam ce anume beau abstinenţii. Îşi spunea în gîndul lui că apa chioară e o băutură prea nesuferită, chiar pentru abstinenţi. Cîrciumarul l-a lămurit că abstinenţii beau sifon, limonadă, lapte, vin fără alcool, şi alte băuturi nealcoolizate. Din toate astea, bătrînului Vejvoda parcă tot vinul fără alcool i-a mirosit mai bine. A mai întrebat dacă există şi rachiuri fără alcool, a mai băut un sfertuleţ şi iar a mai stat de taifas cu cîrciumarul, zicînd că, într-adevăr, e mare păcat să te îmbeţi prea des, la care cîrciumarul i-a răspuns că nimic nu-i mai urît pe lumea asta decît omul beat care se îmbată în altă

parte și vine să se trezească la el cu o sticlă de sifon, și pe deasupra mai face și scandal. „Îmbată-te la mine — i-a spus cîrciumarul — și ești omul meu, altfel nu te cunosc." Bătrînul Vejvoda a dat paharul pe gît și a plecat mai departe pînă cînd, domnule *laitnant*, a ajuns în piața Karol, într-o prăvălie cu vinuri, unde se ducea el din cînd în cînd, și a întrebat dacă n-au cumva acolo vin fără alcool. „Vin fără alcool n-avem, domnule Vejvoda, i-au răspuns vînzătorii. Dar avem vermut sau sherry." Bătrînului i-a fost rușine să plece fără să consume, așa că a băut un sfert de vermut și un sefert de sherry ; și cum ședea așa, la masă, domnule *laitnant*, a făcut cunoștință cu un alt abstinent, și tot așa, din vorbă în vorbă, au mai băut cîte un sfert fiecare, ca pînă la urmă să iasă la iveală că domnul acela cunoștea un loc unde se bea vin fără alcool. „Localul e pe strada Bolzanová ; cobori pe o scară ; au acolo și gramofon..." Pentru această informație prețioasă, bătrînul Vejvoda a mai dat o sticlă de vermut și pe urmă au luat-o amîndoi spre strada Bolzanová, unde vă spuneam că se coboară pe scară și au gramofon... Și, cu adevărat, acolo nu se servea decît vin de fructe și fără alcool. Au luat fiecare cîte o jumătate de vin de agrișe și deodată au simțit că li se înmoaie picioarele din pricina vermuturilor și sherry-urilor băute mai înainte, așa că au început să strige în gura mare să li se aducă o adeverință oficială cum că ceea ce beau ei acolo e vin fără alcool. Și urlau că ei sînt abstinenți și că dacă nu li se aduce imediat adeverința, apoi fac

praf toată prăvălia cu gramofon cu tot. Pînă la urmă polițaii au trebuit să-i tragă în sus, pe scări, pînă în strada Bolzanová, ca să-i bage în dubă și să-i ducă să se trezească la răcoare — după care amîndoi abstinenții au fost condamnați pentru beție.

— De ce-mi îndrugi toate astea, zbieră locotenentul Dub, pe care povestea lui Švejk îl trezise de-a binelea din mahmureală.

— Am onoarea să vă raportez, domnule *laitnant*, că de fapt n-au nici o legătură una cu alta, dar dacă tot stăteam de vorbă...

Locotenentului Dub îi trecu în clipa aceea prin minte că Švejk își bătea din nou joc de el și cum își revenise de tot se stropși la el :

— Ai să mă cunoști tu o dată ! Cum stai în fața mea ?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că nu stau bine ; eu, să trăiți, am uitat să lipesc călcîiele. Dar se face numaidecît.

Și Švejk luă cea mai perfectă poziție de *Habt Acht*.

Locotenentul Dub își munci mintea ca să găsească cam ce ar mai fi trebuit să spună, dar pînă la urmă se mulțumi numai cu aceste cuvinte :

— Bagă de seamă, că ți-o spun pentru ultima oară. La care drept completare, parcă, rectifică vechea lui zicală : „Tu pe mine nu mă cunoști încă, dar eu te cunosc..."

Și, părăsindu-l pe Švejk, locotenentul Dub gîndi în supărarea lui :

„Poate că mai mare efect ar fi avut asupra lui dacă i-aş fi spus : «Bestie, de mult îţi cunosc eu partea rea»".

Apoi îl chemă pe Kunnert, ordonanţa, căruia îi porunci să-i facă rost de un ulcior cu apă.

Spre marea cinste a lui Kunnert, trebuie să spunem că fu nevoit să cutreiere tot Turow-Wolskul ca să găsească un ulcior şi apă.

Pînă la urmă reuşi să şterpelească un ulcior părintelui, iar apa o trase dintr-o fîntînă, bătută în scînduri de jur împrejur. Pentru a izbuti, trebui deci să smulgă cîteva scînduri, fîntîna fiind închisă, din pricina apei contaminate de tifos.

Locotenentul Dub bău, însă, toată apa din ulcior fără nici un fel de urmări, confirmînd astfel zicala : „Porcului de rasă de nimic nu-i pasă".

Se înşelaseră cu toţii amarnic, cînd îşi închipuiseră că vor rămîne să înnopteze la Turow-Wolsk. Locotenentul-major Lukáš porunci să fie chemaţi telefonistul Chodounský, plutonierul de administraţie Vaněk, curierul companiei Švejk şi Baloun. Ordinele erau foarte scurte şi precise : toţi patru îşi lasă echipamentul la sanitari şi o pornesc numaidecît peste cîmp spre Malý Polanec, apoi de-a lungul pîrăului în jos, spre sud-est, pînă la Liskowiec.

Švejk, Vaněk şi Chodounský sînt numiţi *kvartirmaiştri*. Tustrei au misiunea să asigure cazarea peste noapte a companiei, care va veni în urma lor, după un ceas, cel mult un ceas şi jumătate. Între timp, Ba-

loun are misiunea să se îngrijească ca acolo unde va fi găzduit el, locotenentul-major Lukáš, să i se pregătească o gîscă friptă, iar ceilalţi să vegheze ca nu cumva Baloun să-i înfulece jumătate. În afară de asta, Vaněk şi Švejk vor face rost de un porc pentru companie, avînd în vedere cantitatea de carne trebuitoare pentru hrana ostaşilor. Gulaşul se va găti peste noapte. Condiţiile de cazare a trupei trebuie să fie din cele mai bune ; trebuie ocolite cocioabele cu păduchi, ca oamenii să se poată odihni ca lumea, deoarece compania părăseşte Liskowiec-ul la orele şase şi jumătate dimineaţa, de unde se va îndrepta spre Starasol, trecînd prin Krotienka.

Batalionul nu mai era sărac. Intendenţa brigăzii din Sanok plătise un avans asupra viitorului măcel. Casieria companiei avea acum mai bine de o sută de mii de coroane, iar plutonierul de administraţie Vaněk primise ordin ca atunci cînd vor ajunge la destinaţie, adică în tranşee sau, mai bine zis, în incinta de decimare a companiei, să facă socoteala şi să plătească neîntîrziat trupei solda cuvenită pentru raţiile de pîine cazonă şi hrana nedistribuită.

Şi în timp ce tuspatru o porneau la drum, la companie îşi făcu apariţia preotul din localitate şi împărţi ostaşilor, după naţionalitatea lor, nişte foi volante pe care era tipărit, în mai multe limbi, un imn pentru pelerinii de la Lourdes. Preotul avea un maldăr de exemplare, pe care i le lăsase un înalt demnitar al

bisericii ce străbătuse cu automobilul Galiţia pustiită, în tovărăşia unui cîrd de curve.

„Acolo unde muntele spre rîu se înclină,
Un clopot anunţă solia divină.
Ave, ave, ave Maria! — Ave, ave, ave, Maria!

Bernardo, fetiţo, un dub te avîntă,
Acolo spre rîu, în lunca cea sfîntă. — Ave!

Zăreşte pe stîncă o strălucire de stea,
Şi-un chip luminos oglindindu-se-n ea. — Ave!

Frumos mai şade, alb, veşmîntu' pe ea
Şi-ncinsă-i la mijloc cu brîu de peruzea. — Ave!

Cu mîinile-amîndouă mătănii împresoară,
Aşa stă Maria, preamilostiva Fecioară. — Ave!

Ah, Bernardei chipul nevinovat i se schimb',
O mare lumină i-aduce pe faţă, un nimb. — Ave!

Ea îngenunche, Maria o priveşte
Şi într-o limbă cerească, astfel îi grăieşte. — Ave!

— Aş vrea, fetiţo, o taină mare să-ţi destăinuiesc
Să ştii că eu născut-am fără să păcătuiesc. — Ave!

Drept care veni-va aici norodu-n puhoi
Cu laudă s-aducă la ce vorbit-am noi. — Ave!

Spre aducere aminte, lăcaş de marmură sfînt
Îmi va dura norodul pe acest pămînt. — Ave!

Izvorul de har care aici a țîșnit
Tuturora le zice: Bine-ați venit. — Ave!

O, slavă ție, luncă prea milostivă
Ce Fecioara Maria o făcu fericită. — Ave!

Acolo în stîncă, în peștera ta minunată
Tu raiul ni l-ai dat, în veci preacurată. — Ave!

Și de vrut-ai să vezi adunate noroade — furnici
Nu ne uita nici pe noi cei de-aici. — Ave!

O stella maris! Tu numai ne îndeamnă,
Și binele de rău va ști să se cearnă. — Ave!

O, preasfîntă Fecioară, de Dumnezeu milostivită
Iartă-ne păcatele nouă, celor căzuți în ispită. — Ave!"

La Turow-Wolsk erau multe latrine și în toate zăceau împrăștiate hîrtii cu imnul pelerinilor de la Lourdes.

Caporalul Nachtigal, de fel din munții Kašper, făcu rost de o sticlă de rachiu, de la un evreu speriat, adună în jurul lui cîțiva camarazi și cu textul german în mînă, începură să fredoneze imnul pelerinilor fără refrenul „Ave!", pe melodia cîntecului *Prinz Eugen.*

Cînd se întunecă și cei patru care trebuiau să se îngrijească de cazarea, peste noapte, a companiei a 11-a, intrară în păduricea de dincolo de pîrîiaș, pe drumul spre Liskowiec, mersul deveni foarte anevoios.

Baloun, care pentru prima oară în viața lui era pus în situația de a înfrunta necunoscutul și căruia toate — întunericul, cazarea — i se păreau lucruri peste măsură de tainice, fu cuprins deodată de bănuiala îngrozitoare că lucrurile nu erau chiar atît de simple.

— Camarazi — li se adresă el cu glasul sugrumat, împiedicîndu-se de un ciot pe poteca de deasupra pîrîului — să știți că am fost sacrificați.

— Cum adică ? se răsti Švejk.

— Camarazi — îi imploră Baloun — nu faceți zgomot ; am și început să simt în șale... să știți c-or să ne audă și au să înceapă să tragă în noi. Sînt sigur. Ne-au trimis înainte ca să cercetăm dacă dușmanul nu se află cumva cuibărit pe undeva pe aici și imediat ce au să audă focuri de armă, au să știe că nu se poate trece mai departe. Ascultați-mă pe mine, camarazi, sîntem o *for patrolă*, cum mi-a spus caporalul Terna.

— Atunci, mînă tu înainte, îi spuse Švejk. Noi o să venim frumușel în urmă, ca să putem face *nieder* la vreme. Ce să zic, grozav soldat mai ești ; auziți, dumnealui îi e teamă c-au să tragă în el. Păi tocmai asta trebuie să dorească un soldat ; orice ostaș trebuie să știe că cu cît dușmanul trage mai des asupra lui cu atît i se împuținează munițiile. Fiecare foc pe care soldatul dușman îl trage asupra ta slăbește puterea lui de luptă. Unde mai pui că și el se bucură că poate să tragă în tine, pentru că în felul ăsta scapă de povara cartușelor și îi vine mai ușor să fugă.

Baloun suspină din greu :

— Ce să fac, dacă eu am acasă gospodărie.

— Da' mai dă-o dracului de gospodărie — îl povățui Švejk — dă-ți viața pentru împărat. Ce dracu, chiar nimic n-ai învățat la militărie?

— Despre asta ne-au vorbit numai așa, în treacăt, se prosti de tot Baloun. Ne-au dus la *exețirplaț* și pe urmă n-am mai auzit vorbindu-se de așa ceva, că m-au făcut țucălar... Măcar dacă împăratul ne-ar hrăni ceva mai bine.

— Scroafă afurisită! Înainte de *gefecht*, ostașul n-are voie să mănînce de loc; asta ne-a spus-o încă cu ani în urmă, la școală, căpitanul Untergriez. Domnul căpitan mereu ne zicea: „Mă, băieți, mă, dacă o fi cumva să izbucnească vreodată războiul și să intrați în *gefecht*, nu care cumva să vă îndopați înainte de luptă. Cel care ghiftuit fiind, se va alege cu un glonț în burtă, s-a zis cu el, că — după o asemenea lovitură — toată ciorba și pîinea cazonă se scurg din mațe și gata congestia. Dacă are însă stomacul gol, rana la burtă e un fleac, e ca și cum te-ar înțepa o viespe; mai mare plăcerea...

— Eu diger repede, spuse Baloun. La mine în stomac nu rămîne niciodată mare lucru. Îți înghit, camarade, o oală de găluște cu friptură de porc și varză și după jumătate de ceas nu mă cac mai mult de trei linguri de ciorbă; restul se pierde în mine. Da' e cîte unul, de pildă, care atunci cînd mănîncă bureți îi dă afară cum au fost; doar să-i speli și să-i faci din nou cu oțet; la mine e tocmai pe dos. Dacă un altul ar înghiți atîția bureți ar plesni da' eu unul cînd mă duc

... privată abia scuip afară o țîră de zeamă galbenă, ca de copil ; restul se topește în mine. În mine, camarade — îi destăinui în șoaptă Baloun lui Švejk .— se topesc chiar și oasele de pește și sîmburii de prune. Odată am stat înadins și am numărat. Am mîncat șaptezeci de găluște cu prune, cu sîmburi cu tot și cînd m-a apucat burta m-am dus în spatele bătăturii ; pe urmă am scociorît cu o surcică, am dat sîmburii deoparte și i-am numărat. Din șaptezeci de sîmburi mai bine de jumătate se topiseră în mine.

Și spunînd asta, buzele lui Baloun lăsară să se strecoare un suspin duios și prelung.

— Morărița mea făcea găluștele cu aluat de cartofi și mai punea și o lecuță de brînză, ca să fie mai sățioase. Ei îi plăceau mai mult presărate cu mac decît cu brînzică, dar mie tocmai pe dos, așa că din pricina asta i-am ars odată o pereche de palme... Da, da, n-am știut să-mi prețuiesc fericirea în familie...

Se opri, plescăi și, trecîndu-și limba pe cerul gurii, spuse cu glas domol și trist :

— Știi, măi camarade, acuma, cînd duc dorul după toate astea, îmi pare că nevasta a avut dreptate, că mai bune sînt parcă cele cu mac... Atunci mi se părea că macul îmi rămîne între dinți, dar acum mă gîndesc că bine ar fi dacă mi-ar mai rămîne... Ei, nevestica mea, multe necazuri a mai avut cu mine... De cîte ori n-a bocit cînd îi spuneam să bage mai multe miroase în cîrnați și îi scăpam și cîte o labă... O dată, sărmănica, am stîlcit-o așa de rău că a zăcut două zile,

pentru că n-a vrut să-mi taie la cină un curcan ; zicea că mi-ajunge un cocoş.

— Eh, măi camarade — se tîngui Baloun — acum m-aş mulţumi şi cu un cocoş şi cu un cîrnat fără miroase, numai de-ar fi... Îţi place sosul de mărar ? Ca să vezi, din pricina asta ieşea mereu scandal şi azi l-aş bea cum beau cafeaua.

Încetul cu încetul, Baloun uită de primejdia imaginară care îl păştea şi, în tăcerea nopţii, în timp ce coborau spre Liskowiec, continua să-i povestească, foarte mişcat, lui Švejk, ce nu ştiuse el să preţuiască înainte şi ce ar fi mîncat acum, că te podideau lacrimile.

În urma lor veneau telefonistul Chodounský şi plutonierul de administraţie, Vaněk.

Chodounský îi arăta lui Vaněk că, după părerea lui, războiul mondial e o prostie. Îi demonstra cît de lipsit de sens este ca atunci cînd undeva se întrerupe o legătură telefonică, să trebuiască s-o refaci chiar în timpul nopţii ; dar cel mai reprobabil i se părea faptul că, spre deosebire de alte timpuri cînd în războaie nu se ştia de reflectoare, acum, tocmai în clipa cînd repari nenorocitele de fire, duşmanul te descoperă cu reflectoarele şi deschide asupra ta focul întregii artilerii.

Jos în sat, unde aveau să se îngrijească de cazarea companiei, era întuneric beznă şi cîinii lătrau în cor, ceea ce sili expediţia să se oprească şi să mediteze asupra modului cum ar putea să înfrunte javrele.

— Ce-ar fi dacă ne-am întoarce, şopti Baloun.

— Oh, Baloun, Baloun, dacă te-am denunța ai fi cu siguranță împușcat pentru lașitate, îi replică Švejk.

Ciinii lătrau din ce în ce mai tare; ba pînă la urmă fură stîrniți și cei de dincolo de rîul Ropa, spre miazăzi, în Krotienka și în alte sate vecine, deoarece Švejk se apucase să strige în puterea nopții:

— Culcat, culcat, culcat! cum striga odinioară la cotarlele lui, pe vremea cînd mai făcea comerț cu ciini.

Ciinii se înfuriaseră atît de rău, încît plutonierul de administrație Vaněk îi spuse lui Švejk:

— Las'-te păgubaș, nu mai urla atîta la ei, că asmuți asupra noastră toată Galiția.

— Cam așa ceva — răspunse Švejk — ni s-a întîmplat și în timpul manevrelor, în regiunea Tábor. Intr-o noapte ne-am pripășit într-un sat și ciinii au început să facă zarvă mare. Pe acolo împrejurimile sînt peste tot bine populate, așa că lătratul cîinilor s-a dus frumos din sat în sat, mereu așa, tot mai departe; și cînd cu chiu cu vai au amuțit cîinii din satul nostru, unde eram cantonați, din depărtare, de undeva, parcă tocmai de la Pelhřimov, s-a auzit un alt lătrat și iar s-au pus pe lătrat ai noștri și după puțin timp lătra toată regiunea Tábor, Pelhřimov, Budějovice, Humpolec, Třeboň și Jihlava. Căpitanul nostru era un boșorog nervos; nu suferea lătratul de ciine. N-a dormit toată noaptea, s-a foit de colo pînă colo și întreba mereu patrula: „Cine latră, ce latră?“ Ostașii i-au răspuns respectuos că latră cîinii; treaba asta l-a scos din sărite așa de tare, că după ce ne-am

înapoiat din manevre, pe toți cei care au fost în patrulare în noaptea aceea i-a băgat la carceră. De atunci, de fiecare dată alegea o „echipă pentru cîini" pe care o trimitea înainte. Echipa avea misiunea să intre în satele în care urma să fim cantonați și să anunțe populația că nici un cîine nu are voie să latre în timpul nopții, altminteri va fi ucis. Am făcut și eu parte o dată dintr-o echipă și cînd am ajuns într-un sat de pe lîngă Milevsko, nu știu cum dracu' s-a făcut că m-am încurcat și am spus primarului că orice proprietar de cîine care va lătra în timpul nopții va fi împușcat din motive strategice. Primarul s-a speriat, a înhămat caii la căruță și s-a dus la comandamentul general să ceară îndurare pentru satul lui. Acolo nici nu l-au lăsat să intre, santinelele erau gata-gata să-l împuște, așa că omul s-a răzgîndit și s-a întors acasă ; și pînă să intrăm în sat, la sfatul lui, toți țăranii și-au legat cîinii cu cîrpe la bot, că trei din ei au și turbat.

Porniră spre sat, după ce luară cunoștință de învățătura lui Švejk că noaptea cîinii se tem de focul de țigară aprinsă. Din nefericire, însă, nici unul din ei nu fuma, așa încît sfatul lui Švejk nu avu urmări practice. Mai apoi se dovedi de altfel că lătratul cîinilor era de bucurie, deoarece își aduceau cu drag aminte de trupele în trecere care, de fiecare dată, le lăsaseră cîte ceva de mîncare.

Simțiseră de departe că se apropiau creaturile care lăsau în urma lor oase și hoituri de cai. Dintr-o dată,

ca din pămînt, în jurul lui Švejk se adunară patru dulăi, care începură să sară pe el cu cozile încîrligate de bucurie.

Švejk îi mîngîia, îi bătea prietenește pe spinare și le vorbea ca unor copii.

— Ei, vedeți, am venit, da, da, am venit să vă luăm la plimbare, să vă dăm păpică, oscioare, cojițe și dimineața plecăm iar după dușman.

Prin sat începură să se aprindă lumini. La prima casă unde bocăniră la ușă ca să afle locuința primarului, le răspunse dinăuntru un glas plîngăreț și pițigăiat de femeie care, într-o limbă ce nu aducea nici cu poloneza nici cu ucraineana, le făcu cunoscut că avea bărbatul plecat în armată și copiii bolnavi de vărsat ; muscalii o jefuiseră de tot și bărbatul ei, zicea, înainte de a pleca, îi poruncise să nu deschidă nimănui noaptea. Numai după ce își înteţiră atacul asupra ușii, dînd în același timp asigurări că sînt *kvartirmaișri*, o mînă necunoscută le deschise ușa, și intrînd înăuntru se dovedi că, de fapt, acolo locuia primarul, care în zadar se strădui să-l convingă pe Švejk că nu el imitase glasul plîngăreț de femeie. Se scuză că el dormea în fîn și că femeia lui, atunci cînd e trezită din somn pe neașteptate, nu mai știe ce vorbește. Cît despre cazarea companiei, satul era așa de mic că nici măcar pentru un soldat nu era loc. Nici vorbă să dormi în sat. De cumpărat, așijderea ; nu era nimic. Muscalii prădaseră tot.

Dar dacă pe domnii binefăcători nu i-ar supăra, i-ar conduce chiar el pînă la Krosienka, unde sînt

gospodării mari şi nu-i prea departe, numai trei sferturi de ceas; acolo sînt locuri, slavă Domnului, fiecare ostaş se va putea acoperi cu un cojoc de blană de oaie; vaci sînt atîtea, că fiecare ostaş va căpăta cîte o gamelă de lapte; au şi apă bună de băut; domnii ofiţeri ar putea să doarmă în castel, pe cînd aici în Liskowiec? numai sărăcie, rîie şi păduchi. Şi el a avut cîndva cinci vaci, dar muscalii i-au luat tot şi acum, cînd are nevoie de lapte pentru copiii bolnavi, el, primarul, trebuie să se ducă tocmai pînă la Krosienka.

Pentru a întări aceste spuse, din grajd se auzi un muget colectiv, apoi un glas piţigăiat de femeie care ţipa la vaci, blestemîndu-le să dea holera în ele.

Primarul nu se încurcă însă şi continuă netulburat, trăgîndu-şi cizmele:

— Singura vacă în sat o are vecinul Vojciek; asta pe care aţi binevoit, domnii mei binefăcători, s-o auziţi mugind... E o vacă bolnavă, tristă. Muscalii i-au luat viţelul. De atunci nu mai dă lapte, dar gospodarului nu-i vine s-o taie, de milă; se gîndeşte şi el că Maica Domnului preacinstită o avea ea grijă şi or să se îndrepte iar lucrurile...

Şi în timp ce vorbea aşa, îşi trase pe el sumanul:

— Să mergem, domnilor binefăcători, la Krosienka; nici trei sferturi de ceas nu facem pînă acolo; dar ce spun eu, păcătosul de mine; dacă o fi jumătate de oră... Ştiu eu un drum peste pîrău, pe urmă printr-un crîng de liliac, pe lîngă un stejar... Satul e mare şi e acolo o vodcă... Să mergem, dom-

nilor binefăcători! De ce să pierdem vremea? Domnii soldați din regimentul dumneavoastră au nevoie de un culcuș bun, să se odihnească. Domnul soldat imperial și regal care se bate cu muscalul are nevoie, nu-i așa? de un pat curat, comod... La noi ce-ar găsi? Păduchi, rîie, vărsat de vînt și holeră. Chiar azi, s-au înnegrit trei băieți de holeră... Bunul și milostivul Dumnezeu a blestemat Liskowiec-ul...

În clipa aceea, Švejk făcu un gest maiestuos cu mîna:

— Domnilor binefăcători, începu el, imitînd glasul primarului. Am citit odată într-o carte că pe vremea războaielor suedeze, cînd se dădea ordin ca oastea să fie încartiruită în cutare sau cutare sat, iar primarul încerca s-o facă pe prostul și nu dădea o mînă de ajutor, îl spînzurau pe loc de cel dintîi copac. Pe urmă, chiar astăzi, la Sanok, un caporal polonez mi-a povestit că atunci cînd vin *kvartirmaiștrii*, primarul trebuie să-și adune numaidecît toți sfetnicii, cu care să meargă din casă în casă și să spună doar atît: Aici încap trei, aici patru, la parohie au să stea domnii ofițeri și într-o jumătate de ceas totul trebuie să fie pregătit...

Domnule binefăcător — se adresă Švejk foarte grav primarului — unde-i copacul cel mai apropiat?

Primarul nu înțelese ce înseamnă cuvîntul „copac“ și de aceea Švejk îi explică cu răbdare vorbindu-i de mesteacăn, stejar, păr, măr, într-un cuvînt îi dădu de înțeles că era vorba de un lucru care avea crengi groase. Dar primarul nu pricepu nici de data asta și

cînd auzi pomeniţi pomii fructiferi, se sperie deoarece cireşele tocmai se copseseră şi răspunse că nu ştie de aşa ceva şi că are numai un stejar în faţa casei.

— Foarte bine, spuse Švejk — făcînd cu mîna semnul internaţional al spînzurării — te spînzurăm chiar aici în faţa cocioabei, ca să ştii şi tu că e război şi că noi avem ordin să dormim aici şi nu la Krosienka, sau mai ştiu eu unde. N-ai să te apuci tu acum să schimbi planurile noastre strategice sau poate, cumva, vrei să te legeni într-un copac, cum zice în cartea aceea despre războaiele suedeze... Am cunoscut un caz la fel, domnilor, în timpul manevrelor de lîngă Velký Meziřič...

Plutonierul de administraţie Vaněk îi tăie vorba :

— Asta ai să ne-o povesteşti mai tîrziu, Švejkule. Apoi, întorcîndu-se către primar îi spuse : Şi acum, repede alarma şi aranjaţi cartiruirea.

Primarul începu să tremure ; bîigui ceva din care se putea desluşi că el avusese intenţiile cele mai bune cu domnii binefăcători, dar dacă altfel nu se poate, are să încerce să găsească ceva şi în sat, ca să fie toţi domnii mulţumiţi, aşa că se duce numaidecît să aducă un felinar.

Cînd ieşi din odaia foarte slab luminată de o lămpiţă cu petrol, agăţată sub icoana unui sfînt cu chipul chinuit ca al unui schilod în ultimul grad, se auzi deodată strigătul lui Chodounský :

— Unde a dispărut Baloun ?

Dar mai înainte de a începe o cercetare mai temeinică, din spatele cuptorului se deschise încetişor o

nişă ce dădea undeva în afară şi prin deschizătură îşi lungi trupul Baloun ; îşi roti privirea să vadă dacă nu era cumva primarul, şi rosti cu un glas înăbuşit de parcă ar fi avut cel mai feroce guturai :

— Ham fost în chamhară, am cothrobăit prin ţevha şi ham băghat în gură şi achum thothul mi she lipheşte de cehrul guhrii. Nhu-i nhici shărat, nhici dhulce, e alhuat pentrhu phîine.

Plutonierul de administraţie Vaněk îndreptă asupra lui lanterna electrică şi cu toţii constatară că în viaţa lor nu văzuseră ostaş austriac în aşa hal de murdărie. Apoi se speriară, deoarece băgaseră de seamă că bluza lui Baloun era umflată, de parcă ar fi fost gravid în ultima lună.

— Ce-ai păţit, Baloun ? îl întrebă compătimitor Švejk, pipăindu-i burta umflată.

— Ăştia-s castraveţi, hîrîi Baloun sufocîndu-se cu aluatul care nu se mişca nici în sus, nici în jos. Aveţi grijă, că sînt săraţi. Am mîncat trei la iuţeală şi restul vi i-am adus vouă.

Şi începu să scoată din sîn castraveţi, unul după altul, împărţindu-i celor din jur.

Între timp, primarul se ivise în prag cu felinarul aprins şi văzînd scena îşi făcu semnul crucii şi spuse cu un glas plîngăreţ :

— Muscalii au luat şi ai noştri adună...

Ieşiră cu toţii în sat, însoţiţi de o haită de cinci cîini care se ţineau scai de Baloun şi-i dădeau mereu tîrcoale pe la buzunarele de la pantaloni, unde Baloun dosise o bucată de slănină, şterpelită tot din

cămară şi pe care, din lăcomie, o ascunsese de camarazii săi.

— Ce au cîinii de se înghesuie mereu la tine ? îl întrebă Švejk.

După ce se gîndi cîteva clipe, Baloun răspunse :

— Au simţit că-s om bun.

Nu spuse însă că, în acelaşi timp, ţinea strîns în buzunar slănina şi că un cîine tot trăgea cu dinţii de ea.

În raita făcută prin sat pentru cazare, se convinseră că Liskowiec-ul era o comună mare, dar care fusese într-adevăr greu încercată de urgia războiului. E drept că nu fuseseră incendii ; ca prin minune, părţile beligerante nu o încadraseră în sfera operaţiunilor de război ; în schimb în sat se refugiase populaţia din multe alte sate învecinate : Chyrow, Grabow, Holuba ş.a., distruse de război.

În unele cocioabe trăiau în cea mai cruntă sărăcie chiar cîte opt familii, aciuate acolo după atîtea pagube pricinuite de războiul distrugător care trecuse peste ele cu furia torentelor sălbatice şi pustiitoare ale unui rîu revărsat.

Compania fu încartiruită în mica făbricuţă de spirt, minată şi ea, de la celălalt capăt al satului, în ale cărei ateliere de fermentaţie încăpu cam jumătate din efectiv. Ceilalţi ostaşi fură plasaţi pe la cîteva ferme, în care domnii bogătaşi nu îngăduiseră cazarea gloatelor de pălmaşi năpăstuiţi.

Statul-major al companiei : ofiţerii, plutonierul de administraţie Vaněk, ordonanţele ofiţerilor, telefonis-

tul, echipa de sanitari, bucătarii și Švejk se instalară la casa popii, care nu catadicsise nici el să adăpostească vreo familie de năpăstuiți din împrejurimi și deci avea loc destul.

Era un om între două vîrste, înalt și uscățiv, care umbla cu o sutană soioasă și roasă și care de atîta zgîrcenie nici să mănînce nu se îndura. Fusese crescut de taică-său într-o ură cumplită față de ruși, ură ce-i trecuse, însă, subit la retragerea rușilor și sosirea armatelor austriece care-i mîncaseră gîștele și găinile lăsate neatinse de rușii ce nu-l deranjaseră decît prin cîțiva cazaci cu părul zbîrlit, de dincolo de Baikal.

Mînia preotului împotriva oștilor austriece crescu și mai mult cînd intrară în sat maghiarii și-i stoarseră toată mierea din stupi. Acum se uita cu o ură înverșunată la oaspeții nepoftiți și se simțea grozav de bine fiindcă putea să se învîrtească în jurul lor, să strîngă din umeri și să repete mereu :

— N-am nimic. Sînt sărac lipit pămîntului ; la mine, la mine nu găsiți, domnilor, nici măcar un codru de pîine.

Așa cum e lesne de înțeles, cel mai trist era Baloun, care sta mai-mai să plîngă de desperare. În mintea lui dăinuia încă imaginea încețoșată a unui purceluș de lapte, a cărui crustă rumenă trosnește între dinți și îmbată cu aroma ei. Ordonanța locotenentului-major Lukáš moțăia în bucătăria domnului părinte, unde din cînd în cînd venea să tragă cu ochiul un copilandru uscățiv și deșirat, care-i ți-

nea părintelui loc şi de argat şi de bucătăreasă, şi avea poruncă aspră să fie cu ochii în patru peste tot, ca să nu se fure ceva.

De altfel, Baloun nici nu găsise nimic în bucătărie; doar în solniţă puţin chimion înfăşurat într-o hîrtiuţă, pe care-l băgă în gură şi al cărui miros îi stîrni şi mai mult halucinaţia gustativă a purceluşului de lapte.

În curtea făbricuţii de spirt, în spatele parohiei, focul pălălăia sub cazanul bucătăriei de campanie, apa dăduse în clocot şi clocotea aşa fără nici un rost. Plutonierul de administraţie şi bucătarii cutreieraseră tot satul în căutarea unui porc, dar truda le fusese zadarnică. Pretutindeni se aleseseră cu acelaşi răspuns stereotip: „Muscalii au luat şi au mîncat totul".

Îl treziră deci pe cîrciumarul evreu, care începu prin a-şi smulge perciunii şi a-şi exprima regretul că nu poate să fie de folos domnilor soldaţi, dar pînă la urmă îi făcu să cumpere de la ei o vacă bătrînă, slabă şi prăpădită, numai oase şi piele. Ceru pentru ea o sumă fantastică şi, trăgîndu-se de barbă, se jură că o astfel de vacă nu se află în toată Galiţia, în toată Austria şi Germania; în toată Europa şi chiar în lumea întreagă; în acelaşi timp urlă, plînse şi se jură pe legea lui că era cea mai grasă vacă din cîte veniseră vreodată pe lume, din porunca lui Iehova. Se jură pe toţi strămoşii lui că pe vaca aceea se duseseră călare pînă la Woločisko, că în toată regiunea se vorbea despre ea ca despre o minune dumnezeiască şi că de fapt nici nu era vacă, ci cel mai gras bivol

din lume. În cele din urmă îngenunche în fața lor și, îmbrățișîndu-le pe rînd picioarele, strigă :

— Omorîți-mă dacă vreți, dar nu plecați fără vacă.

Îi ameți în așa hal cu bocetele lui, că porniră spre bucătăria de campanie cu această gloabă de care i-ar fi fost scîrbă și unui hingher. Mult timp încă după ce se văzu cu banii în buzunar, cîrciumarul continuă să plîngă în fața lor și să se blesteme că-l lăsaseră sărac lipit pămîntului, că singur se nenorocise vînzîndu-le o vacă atît de bună pe un preț atît de mic. Îi ruga să-l spînzure, pentru că el, om bătrîn, făcuse o asemenea prostie de care strămoșii se vor rușina în mormintele lor.

Dar chiar în timp ce se tăvălea încă în praf, înaintea lor, își scutură de pe el toată părerea de rău și cînd se duse acasă, îi spuse nevestii :

— Elsală dragă, soldații-s proști, dar noroc de Nathan al tău că-i deștept foc...

Avură de furcă cu vaca, nu glumă. Trecură prin clipe cînd se părea că nici nu va putea fi desfăcută. În sfîrșit, cînd izbutiră să-i sfîșie în cîteva locuri pielea, ieșiră la iveală niște mușchi închirciți aducînd a odgoane uscate de vapor.

Cineva reuși să facă rost de un sac de cartofi și bucătarii puseră la fiert, fără prea mari speranțe, zgîrciurile și oasele ; puțin mai încolo, la o bucătărie mai mică, un bucătar se căzni, cu desperare, să pre-

gătească dintr-o bucată din scheletul vacii masa ofițerilor.

Această vacă nefericită, dacă în general acest fenomen al naturii poate fi numit astfel, rămase adînc întipărită în amintirea participanților la festin și, fără nici o exagerare, se poate spune că dacă mai tîrziu, înaintea bătăliei de la Sokal, comandanții ar fi amintit ostașilor de vaca din Liskowiec, compania a unsprezecea s-ar fi năpustit, urlînd de furie, asupra dușmanului.

Atît de nerușinată fusese această vacă, încît nici măcar o supă de vacă n-a ieșit dintr-însa. Cu cît fierbea mai mult, cu atît carnea se prindea mai tare de oase, formînd un tot și împietrindu-se ca un birocrat care jumătate din viață trăise numai printre hîrțoage și se hrănise numai cu acte.

Švejk, care în calitatea lui de curier menținea o legătură permanentă între comandament și bucătărie pentru a anunța dacă-i gata mîncarea, raportă în cele din urmă locotenentului-major Lukáš:

— Domnule *oberlaitnant*, e în regulă, s-a făcut porțelan. Vaca are o carne așa de tare că se poate tăia sticlă cu ea.

Cînd voiseră s-o guste, bucătarul Pavlíček își rupse un dinte din față, iar Baloun o măsea din fundul gurii.

Apropiindu-se solemn de locotenentul-major Lukáš, Baloun îi întinse, văicărindu-se, dintele rupt, învelit în textul imnului pelerinilor de la Lourdes:

— Am onoarea să vă raportez, domnule *oberLeitnant*, că am făcut tot ce-am putut. Dintele s-a rupt la *ofițirmenaj* cînd am vrut să încercăm dacă nu s-ar putea totuși face un biftec din carnea aceea.

La auzul acestor cuvinte, din fotoliul de lîngă fereastră se ridică o mutră peste măsură de tristă. Era locotenentul Dub, pe care echipa de sanitari îl transportase cu căruța, ca pe un om sfîrșit:

— Vă rog faceți liniște — îi imploră el cu un glas deznădăjduit — mi-e rău!

După care se lăsă din nou în fotoliul uzat, în ale cărui crăpături se cuibăriseră mii de ouă de ploșnițe.

— Sînt obosit — continuă Dub cu aceeași voce tragică. Sînt bolnav și suferind și rog să nu pomeniți în fața mea de măsele rupte. Adresa mea e: Smichov, Kralovská 18. Dacă nu apuc ziua de mîine, vă rog să înștiințați familia cu menajamente și să nu uitați să pomeniți pe mormîntul meu că înainte de război am fost și profesor de gimnaziu *K. u. K.*

Adormi apoi sforăind ușor, astfel că nu mai apucă să audă cum Švejk îl prohodi cu cîteva versuri din pomenirea morților:

„Mariei i-ai iertat păcatul
Păcătosului i-ai alinat oftatul
Fă ca și-n mine nădejdea să-nflorească..."

Tocmai atunci plutonierul de administrație Vaněk anunță că faimoasa vacă mai trebuia să fiarbă încă două ore la bucătăria ofițerilor, că nici vorbă nu

putea fi de biftec și că în loc de biftec se va găti un gulaș.

Se luă hotărîrea ca pînă va suna gornistul masa, trupa să tragă un pui de somn deoarece cina va fi oricum gata abia în zori.

Vaněk își cără de undeva un braț de fîn, îl întinse pe jos în sufrageria parohiei și, răsucindu-și nervos mustața, îi spuse locotenentului-major Lukáš, care se odihnea lîngă el pe o canapea veche:

— Vă rog să mă credeți, domnule *oberlaitnant*, că așa vacă n-am înghițit în viața mea.

În bucătărie, la lumina unui muc de lumînare șterpelit din biserică, telefonistul Chodounský scria acasă o scrisoare pe care voia s-o aibă gata ca să nu-și mai bată capul cu treaba asta cînd, în sfîrșit, li se va anunța numărul oficiului poștal militar. Scria:

„Scumpă și iubită soție, draga mea Boženа!

E noapte și mă gîndesc fără încetare la tine, iubita mea, și te văd și pe tine cum te gîndești la mine cînd te uiți la patul gol, lîngă tine. Să mă ierți dacă atunci cînd mă gîndesc la asta, îmi trec prin minte unele lucruri. Știi bine că sînt concentrat chiar de la începutul războiului și am auzit cîte unele de pe la camarazii răniți care au căpătat concediu și cînd au ajuns acasă ar fi fost mai bucuroși să intre în pămînt decît să afle că un potlogar se ținea de fusta nevestei lor. Mă doare, crede-mă, dragă Božena, că trebuie să-ți scriu așa. Nici n-aș fi pomenit de una

ca asta, dar știi foarte bine că chiar tu mi-ai spus că ai mai fost în vorbă cu cineva și că înaintea mea te-a avut domnul Kraus din strada Mikulašska. Acum, în noaptea asta, cînd mă gîndesc că beteagul acela ar mai putea, în lipsa mea, să ridice vreo pretenție față de tine, îmi zic, dragă Boženo, că l-aș sugruma pe loc. Multă vreme am ținut-o în mine, dar cînd mă gîndesc că s-ar putea da iar la tine, mi se strînge inima și-ți atrag atenția că nu înghit lîngă mine o scroafă care s-ar curvăsări cu oricine și mi-ar face numele de rîs. Iartă-mi, dragă Boženo, cuvintele prea aspre, dar bagă de seamă ca nu cumva să aflu ceva rău despre tine; altminteri m-aș vedea silit să vă ucid pe amîndoi, pentru că eu unul sînt gata la orice, chiar dacă ar fi să mă coste și viața. Te sărută de o mie de ori și urează sănătate tatei și mamii

Al tău,

Tonouš.

P.S. Nu uita că porți numele meu.“

Apoi mai scrise încă o scrisoare de rezervă:

„Prea scumpa mea Božena!

Cînd vei primi aceste rînduri, să știi că sîntem după o mare bătălie, în care norocul războiului s-a întors de partea noastră. Printre altele, am doborît vreo zece avioane inamice și am împușcat un general cu o ciupercă mare pe nas. În mijlocul luptei, cînd deasupra noastră explodau șrapnelele, m-am gîndit la tine, scumpa mea Božena, ce-i fi făcînd,

cum o duci și ce-o mai fi nou pe acasă? De fiecare dată cînd îți scriu îmi amintesc cum am fost împreună la berăria «U Tomaše», cum m-ai dus în circă acasă și cum te-a durut a doua zi mîna de atîta trudă. Acum plecăm iar înainte, așa că nu-mi mai rămîne vreme să continui scrisoarea. Nădăjduiesc că mi-ai rămas credincioasă, că știi bine că în privința asta nu iert nimic. Ei, dar acum a sosit clipa plecării! Te sărut de o mie de ori, dragă Božena, și nădăjduiește că totul se va sfîrși cu bine.

Al tău credincios,

Tonouš."

Telefonistul Chodounský începu să moțăie și adormi cu capul pe masă.

Părintele, care nu dormea și umbla de colo pînă colo prin parohie, deschise ușa bucătăriei și, din spirit de economie suflă și stinse mucul de luminare ce pîlpîia încă, pe sfîrșite, lîngă Chodounský.

În sufragerie, în afară de locotenentul Dub, nu dormea nimeni. Plutonierul de administrație Vaněk studia cu grijă un nou ordin în legătură cu aprovizionarea trupei, pe care-l primise la Sanok de la cancelaria brigăzii, și băgă de seamă că pe măsură ce se apropiau de front, rațiile scădeau. Cînd ajunse la sfîrșit, îl pufni rîsul citind un paragraf din noul ordin, prin care se interzice folosirea șofranului și a cimbrului la dresul ciorbei pentru trupă. Ordinul mai spunea de asemeni că bucătăriile de campanie trebuie să strîngă toate oasele și să le trimită, în spate, la

magaziile diviziei respective. Fraza era puţin cam obscură, deoarece nu se specifica dacă era vorba de oseminte omeneşti sau de oasele altor animale măcelărite.

— Ascultă Švejk — i se adresă locotenentul-major Lukáš căscînd de plictiseală — pînă căpătăm ceva de mîncare ai putea să ne povesteşti vreo întîmplare.

— Ei, pînă să căpătăm ceva de mîncare, domnule *oberlaitnant*, ar trebui să vă povestesc toată istoria poporului ceh, răspunse Švejk. Dar pînă una alta ştiu o istorioară scurtă despre o doamnă dirigintă de poştă din Sedlčeansk, care, după moartea bărbatului ei a pus mîna pe poştă. Mi-a venit în minte atunci cînd am auzit vorbindu-se despre oficiile poştale militare, cu toate că nu are nimic nici în clin nici în mînecă cu *feldpoşta*.

— Švejk — se auzi de pe sofa glasul locotenentului-major — iar începi cu tîmpeniile dumitale...

— Da, să trăiţi, domnule *oberlaitnant*, chiar aşa să ştiţi, e o poveste grozav de tîmpită. Stau singur şi mă mir cum de mi-a venit în minte să vă spun aşa ceva ; o fi din cauză de tîmpenie din născare, ori din cauza unor amintiri din tinereţe. Ştiţi, domnule *oberlaitnant*, pe globul nostru pămîntesc sînt tot felul de firi şi pînă la urmă tot a avut dreptate bucătarul nostru Jurajda, cînd s-a îmbătat criţă atunci la Bruck, de-a căzut în privată, de unde n-a mai putut să iasă, şi striga într-una : „Destinul şi menirea omului este să cunoască adevărul, să stăpînească cu spiritul lui universal, să se perfecţioneze şi să se formeze neîncetat

şi treptat-treptat să intre în sferele mai înalte ale unei lumi mai frumoase, mai pline de dragoste". Cînd am vrut să-l scoatem de acolo, a început să zgîrie şi să muşte. Se credea la el acasă şi abia după ce l-am azvîrlit din nou în latrină a început să se solifosească că să-l scoatem afară.

— Dar cu diriginta aia de poştă ce a fost ? strigă desperat locotenentul-major Lukáš.

— A, era o femeiuşcă tare cumsecade, dar şi o javră, domnule *oberlaitnant*. Făcea faţă la îndatoririle de serviciu, dar avea un cusur : credea că toată lumea se ţine de capul ei, că toţi au boală pe dînsa şi, de aceea, în fiecare zi după slujbă, făcea rapoarte la autorităţi, după cum era cazul. Odată, s-a dus dis-de-dimineaţă la pădure să strîngă ciuperci şi, trecînd prin faţa şcolii, a observat că domnul învăţător era treaz şi că i-a dat ziua bună, întrebînd-o chiar unde se duce aşa cu noaptea în cap. Cînd i-a răspuns că se duce la ciuperci, dumnealui i-a zis că vine şi el în urmă. Din asta, dumneaei, babă afurisită, a tras concluzia că dumnealui avea nişte gînduri necurate şi apoi, cînd l-a văzut că într-adevăr iese din desiş şi se îndreaptă spre dînsa, dumneaei s-a speriat, a fugit, şi numaidecît a făcut un raport la consiliul şcolar local, cum că învăţătorul a vrut s-o violeze. Învăţătorul a fost trimis spre cercetare în faţa comisiei disciplinare şi pentru ca nu cumva din povestea asta să iasă vreun scandal public, a venit să facă cercetările chiar inspectorul şcolar în persoană, care s-a adresat şefului de post ca să aprecieze el dacă într-adevăr în-

vățătorul era în stare de o asemenea faptă. Șeful de post, după ce s-a uitat în acte, a spus că nu era cu putință una ca asta, fiindcă învățătorul în cauză mai fusese învinuit o dată de preot că s-ar fi ținut de scepoara lui cu care se culca el, părintele, dar că învățătorul adusese de la medicul de plasă o adeverință cum că era neputincios de la vîrsta de șase ani, cînd a căzut rășcrăcărat din pod, drept în oiștea căruței. Javra dracului nu s-a lăsat și a făcut plîngere împotriva șefului de post, a doctorului de plasă și a inspectorului școlar, cum că ar fi fost cu toții mituiți de învățător. Dacă au văzut dumnealor asta, au dat-o și ei în judecată și a fost condamnată ; dar dumneaei a făcut apel, zicînd că e iresponsabilă. A fost cercetată și de medicii legiști, care i-au dat certificat că, deși e tîmpită, poate totuși să ocupe orice fel de slujbă la stat.

Locotenentul-major Lukáš strigă ca ieșit din minți :

— Maica ta Cristoase ! la care mai adăugă : Ți-aș spune eu una dumitale, Švejkule, dar nu vreau să-mi stric masa de seară. La care Švejk, răspunse :

— Păi, nu v-am spus dinainte, domnule *oberlaitnant*, că e o poveste grozav de tîmpită...

Lukáš făcu doar un gest plictisit cu mîna și spuse :

— Deșteptăciuni din astea am mai auzit eu multe de la dumneata.

— Nu oricine poate să fie deștept, domnule *oberlaitnant*, observă Švejk convingător. Proștii fac excepție, pentru că altfel, dacă oricine ar fi deștept s-ar aduna pe lumea asta atîta deșteptăciune că fiecare al

doilea om ar fi tîmpit. Dacă, de pildă, să zicem, domnule *oberlaitnant*, fiecare din noi ar cunoaşte legile naturii şi ar şti să socotească distanţele cereşti, i-ar stingheri pe cei din jurul lui, aşa cum făcea unul Čapek, un domn care venea de multe ori pe la cîrciuma „La Potirul" şi care, cînd se lăsa noaptea, ieşea din bodegă, se uita la cerul înstelat şi cînd se întorcea în cîrciumă, umbla de la unul la altul şi spunea : „Jupiter străluceşte astăzi grozav de frumos, dar tu habar n-ai, băiete, ce ai deasupra capului. Înţelegi tu, mă derbedeule, ce distanţe sînt astea ? Dacă te-ar împuşca dintr-un tun, apoi ar trebui să zbori cu viteza unei ghiulele milioane şi milioane de ani ca să ajungi acolo." Era atît de grosolan şi de spurcat la gură cînd spunea de-alde astea, că de cele mai multe ori zbura el din cîrciumă, cu viteza tramvaiului electric, domnule *oberlaitnant*, adică cu circa zece kilometri pe oră. Sau să luăm, de pildă, domnule *oberlaitnant*, furnicile...

Locotenentul-major se ridică în capul oaselor pe sofa şi împreunîndu-şi mîinile strigă :

— Mă mir eu singur, Švejk, de ce stau cu dumneata la taifas, cînd te cunosc doar de atîta vreme...

Švejk încuviinţă cu capul :

— Asta-i obişnuinţa, domnule *oberlaitnant*, vedeţi, vine de aici că noi ne cunoaştem de mult şi am trecut împreună prin multe. Am îndurat împreună atîtea şi de fiecare dată ne-am regăsit, ca curca chioară cu curcanul ei. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că asta se numeşte soartă.... Ceea ce maiesta-

tea sa împăratul a hotărît o dată e bine hotărît ; dumnealui ne-a legat unul de altul şi de altfel nici nu doresc altceva decît să vă fiu cîndva de folos. Nu vă este foame, domnule *oberlaitnant* ?

Lukáš, care între timp se întinsese din nou pe sofaua veche, îi răspunse lui Švejk că ultima întrebare era cea mai înţeleaptă soluţie pentru terminarea palavrelor tîmpite de pînă atunci şi-l sfătui să se ducă să vadă ce se mai aude cu masa. Ar fi, categoric, mai bine dacă Švejk s-ar mai duce puţin şi pe afară şi l-ar scuti de tîmpeniile pe care i le îndrugă şi care îl obosesc mai mult decît tot marşul de la Sanok pînă aici. Îi mai spuse că ar fi foarte bucuros să aţipească puţin, dar că nu poate.

— Asta-i din pricina ploşniţelor, domnule *oberlaitnant*. Ştiţi, e o veche superstiţie cum că preoţii nasc ploşniţe. Nicăieri nu găsiţi atîtea ploşniţe ca la parohii. Părintele Zamastil de la parohia din Horni Stodulky a scris chiar o carte întreagă despre ploşniţe ; umblau ploşniţele pe el chiar şi în timpul predicii.

— Ascultă, Švejk, parcă ai spus ceva ? Te duci la bucătărie, sau nu te duci ?

Švejk ieşi, şi-n urma lui, dintr-un colţ, se desprinse ca o umbră, călcînd după el în vîrful picioarelor, Baloun...

Dimineaţa, cînd părăsiră satul Liskowiec şi porniră spre Starasol şi Sambov, luară cu ei în cazanul bucătăriei de campanie şi nefericita vacă care încă

nu fiersese. Fusese luată hotărîrea de a se continua fiertul în timpul marşului, urmînd ca masa să fie servită la popasul de la jumătatea drumului, între Liskowiec şi Starasol.

Pentru drum, trupa căpătă cafea neagră.

Locotenentul Dub fu urcat din nou într-un furgon sanitar, dat fiind că se simţea şi mai rău chiar decît cu o zi înainte. Cel mai mult avu de suferit din pricina asta ordonanţa, care trebui să alerge tot timpul pe lîngă furgon şi să asculte cum locotenentul Dub îl porcăia într-una, pentru că în ziua precedentă nici nu s-ar fi sinchisit de el, drept care, cînd vor ajunge la destinaţie, va avea el grijă să se răfuiască. Tot mereu cerea să i se aducă apă, pe care cum o bea, o bora numaidecît.

— De cine... de cine rîdeţi ? zbiera din furgon. Vă învăţ eu minte, cu mine nu vă jucaţi ; o să aflaţi voi cine sînt !

Locotenentul-major Lukáš mergea călare, iar Švejk, care îi ţinea tovărăşie, bătea pasul atît de convins, de parcă n-ar fi avut răbdare să aştepte clipa cînd avea să dea ochii cu inamicul. În acelaşi timp, povestea :

— Aţi băgat de seamă, domnule *oberlaitnant*, că unii din oamenii noştri sînt ca muştele ? Nu duc nici măcar treizeci de kilograme în spinare şi nu mai au putere să răsufle. Ar trebui să li se ţină şi lor conferinţe, aşa cum ne ţinea nouă răposatul dom'*oberlaitnant* Buchanek, care s-a împuşcat din pricina acontului de zestre pe care l-a luat de la viitorul

socru și pe care dumnealui l-a făcut praf cu alte curve. Pe urmă a luat altă arvună, de la un al doilea viitor socru; cu asta a umblat mai gospodărește, a păpat-o pe îndelete la cărți și nici nu s-a uitat la curve. Se înțelege că banii nu i-au ajuns totuși pentru multă vreme, așa că a trebuit să atace un al treilea viitor socru, pentru altă arvună. Cu asta și-a cumpărat un cal; un armăsar arăbesc, dar nu era un pur-sînge...

Locotenentul-major Lukáš sări furios de pe cal:

— Švejk — tună el cu un glas amenințător — dacă încerci să-mi vorbești și despre al patrulea acont, să știi că te zvîrl în șanț.

Apoi încălecă din nou, iar Švejk continuă foarte grav:

— Am onoarea să vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că nici vorbă nu poate fi de un al patrulea acont, pentru că după al treilea dumnealui s-a împușcat.

— Slavă Domnului, oftă ușurat locotenentul-major Lukáš.

— Dar, ca să nu uităm despre ce vorbeam, reluă Švejk. Conferințe din acelea pe care ni le ținea domnul *oberlaitnant* Buchanek, cînd se întîmpla ca soldații să cadă de oboseală în timpul marșului, ar trebui, după modesta mea părere, să se ție în fața ostașilor, așa cum o făcea dumnealui. Dumnealui dădea *rast*, ne aduna pe toți ca puii în jurul cloștii și începea să ne spună: „Bă, nătărăilor, voi nici nu sînteți în stare să prețuiți avantajul că mărșăluiți pe

globul pămîntesc, fiindcă sînteţi o adunătură de golani neciopliţi, de-i vine omului să borască cînd se uită la voi ; ce v-aţi face dacă v-aş lăsa să mărşăluiţi aşa prin soare, unde omul care pe planeta noastră nenorocită are şaizeci de kile cîntăreşte acolo peste o mie şapte sute de kilograme ; atunci să vă văd cum aţi mărşălui dacă aţi avea în spinare două sute optzeci de kile, aproape trei sute, şi arma ar cîntări cam vreo două sute cincizeci de kile ; aţi pieri dracului. Aţi gîfîi şi aţi scoate limbile de-un cot, ca cîinii hăituiţi. Era printre noi un nenorocit de învăţător, care a avut îndrăzneala să ceară şi el cuvîntul : „Dacă îmi daţi voie, domnule *oberlaitnant :* în lună, un om de şaizeci de kilograme cîntăreşte numai treisprezece kilograme. În lună ni s-ar părea marşul mai uşor, pentru că povara noastră ar cîntări acolo numai patru kilograme. În lună, de fapt, am zbura, n-am mărşălui." „Asta-i acuma — i-a răspuns răposatul domn *oberlaitnant* Buchanek — păi bine, mizerabile, îţi arde de o palmă ; să fii bucuros că-ţi dau una pămîntească, obişnuită : dacă ţi-aş cîrpi una din acelea din lună — de care ziceai — uşor cum eşti, ai zbura tocmai pînă în Alpi şi te-ai face zob. Şi dacă ţi-aş arde una grea, solară, apoi te-ai face terci, şi capul ţi-ar zbura pînă în Africa." I-a cîrpit de aceea o labă obişnuită, pămîntească : atotştiutorul s-a pus pe bocit şi noi am mărşăluit mai departe. Tot timpul cît a durat drumul, s-a smiorcăit şi s-a apucat, domnule *oberlaitnant*, să ne vorbească despre nu ştiu care demnitate omenească şi că se

procedează cu el ca față de o ființă necuvîntătoare. După aceea, domnul *oberlaitnant* l-a trimis la raport, acolo i-au dat paisprezece zile de închisoare și șase săptămîni de serviciu peste termen, pe care însă nu le-a făcut pentru că avea hernie și dumnealor l-au pus să se sucească cam prea mult pe trapez și el n-a rezistat și a murit ca simulant, la spitalul militar.

— Mi se pare foarte interesant, Švejk, spuse locotenentul-major Lukáš, că dumneata — așa cum ți-am spus-o în repetate rînduri — ai obiceiul să iei într-un anume fel peste picior corpul ofițeresc.

— Da' de unde, răspunse sincer Švejk. Eu am vrut doar să vă povestesc, domnule *oberlaitnant*, cum înainte vreme, la militărie, oamenii se băgau singuri în nenorocire. Omul acela își închipuia că e mai învățat decît domnul *oberlaitnant*, voia să-l înjosească cu luna lui în fața *manșaftului* și dacă vreți să știți, cînd l-a atins cu aia pămîntească peste bot, au răsuflat cu toții ușurați, nimănui nu i-a părut rău ; ba din contra s-au bucurat cu toții că domnul *oberlaitnant* a făcut o glumă așa de bună cu laba aia pămîntească. Asta se cheamă să salvezi o situație. Omului trebuie să-i treacă pe loc ceva prin minte, și totu-i în regulă. Peste drum de mănăstirea Carmeliților din Praga, domnule *oberlaitnant*, avea cu ani în urmă o prăvălie cu iepuri de casă și alte păsări, un domn Jenom... Într-un timp a intrat în vorbă cu fiica legătorului de cărți Bilek. Lui dom'Bilek nu-i era pe plac cunoștința asta și chiar a și spus-o public la cîrciumă, că dacă cumva domnul Jenom ar

veni să ceară mîna fiicei lui, l-ar azvîrli pe scări „ce n-a văzut lumea". Domnul Jenom a băut zdravăn și s-a dus la domnul Bilek, care l-a întîmpinat în antreu, cu un cuțit mare în mînă — din acelea cu care se rotunjesc marginile cărților și arată a satîr de tocat broaște. A zbierat o dată la el întrebînd ce dorește, și domnu' Jenom, drăguțul de el, s-a bășit așa de tare, că s-a oprit și pendula din perete. Pe domnul Bilek l-a pufnit atunci rîsul, i-a întins numaidecît mîna și n-a mai știut cum să fie mai gentil: „Poftiți, intrați, domnule Jenom, luați loc, vă rog, sper că nu v-ați cufurit, doar nu sînt chiar așa de rău; e drept că aveam de gînd să vă dau afară, dar acum văd că sînteți un om foarte simpatic, un original. Eu sînt legător de cărți; am citit multe romane și nuvele, dar nicăieri n-am văzut ca un mire să se prezinte așa." Și între timp rîdea de se ținea de burtă și zicea cu nespusă bucurie că parcă s-ar cunoaște de cînd s-au născut, ca și cînd ar fi frați buni, i-a umplut numaidecît pipa, a trimis după bere și cîrnați, și-a chemat soția și l-a descris în toate amănuntele cu bășinile pe care le-a tras. Doamna a scuipat scîrbită și s-a retras. Pe urmă și-a chemat fiica și i-a spus: „Uite, vezi, domnul ăsta a venit să-ți ceară mîna în cutare și cutare împrejurări". Fata a izbucnit în plîns și a declarat că nu-l cunoaște, că nici nu vrea să știe de el, așa că nu le-a rămas altceva mai bun de făcut decît să bea amîndoi berea, să mănînce cîrnații și să se despartă. Apoi, după asta, domnul Jenom s-a mai făcut de rîs în cîrciuma

acasa, unde se ducea domnul Bilek ; așa că, pînă la urmă, peste tot, în tot cartierul nu i se mai zicea altfel decît „Jenom căcăciosul" și toată lumea vorbea de felul cum a vrut să salveze el situația. Viața omenească — să trăiți — domnule *oberlaitnant*, e așa de complicată, încît viața unui singur om e un fleac față de ea. La cîrciuma noastră, „La Potirul", din strada Bojiště, veneau, înainte de război, un polițai, unu' Hubička, și un domn redactor care umbla după picioare rupte, oameni călcați de tramvaie, sinucigași, ca să aibă ce scrie la ziar. Era un om tare vesel, mai mult își pierdea vremea pe la poliție decît în redacția lui. Intr-o zi, dumnealui l-a îmbătat pe polițaiul Hubička, l-a dus în bucătărie și au schimbat între ei hainele, astfel că polițaiul a rămas îmbrăcat în civil, iar domnul redactor a devenit polițai... a acoperit frumușel numărul revolverului și a pornit-o așa în inspecție prin Praga. În strada Resslová, dincolo de fostul penitenciar, a întîlnit în liniștea nopții un domn mai în vîrstă, în cilindru și palton căptușit cu blană, care mergea la braț cu o doamnă tot așa, mai în vîrstă, și tot în haină de blană. Se grăbeau amîndoi spre casă și nu scoteau o vorbă. Redactorul a intrat în ei și s-a stropșit la domnul cu joben : „Încetați o dată cu zbieratul, că vă arestez !" Închipuiți-vă, domnule *oberlaitnant*, spaima bătrînilor. Zadarnic au încercat să-i spună că trebuie să fie la mijloc o greșeală, că veneau de la un dineu, de la domnul guvernator. Trăsura i-a adus pînă dincoace de Teatrul Național, de unde au luat-o pe jos ca să mai ia

puţin aer ; locuiau aproape, pe strada Morani ; el era consilier superior la guvernămînt iar doamna — soţia sa. „Pe mine nu mă duceţi de nas — a continuat să tune la el redactorul travestit — ar trebui să vă fie ruşine, dacă într-adevăr sînteţi — aşa cum spuneţi — consilier superior la guvernămînt şi vă purtaţi ca un băieţandru. Vă urmăresc de mult şi am văzut cum aţi ciocănit cu bastonul în toate obloanele magazinelor pe care le-aţi întîlnit în drum, iar soţia dumneavoastră, cum o numiţi — v-a dat o mînă de ajutor." „Dar, după cum vedeţi, nici nu am baston ! Poate că a fost altcineva înaintea noastră", s-a apărat consilierul. „Cum să-l mai aveţi — i-a răspuns pe loc redactorul travestit — cînd l-aţi rupt, aşa cum am văzut, colea după colţ, pe spinarea unei babe care umblă prin cîrciumi cu cartofi copţi şi castane."

Doamna, nici să plîngă nu mai putea de spaimă, iar domnul consilier superior s-a înfuriat aşa de tare, încît a început să-i spună ceva despre obrăznicie ; în consecinţă a fost arestat şi predat primei patrule întîlnite în raza comisariatului din strada Šalmová, căreia redactorul travestit i-a ordonat să ducă perechea la comisariat, deoarece el fiind de la circa sfîntul Jindrich şi trecînd în interes de serviciu pe la Vinohrady, îi surprinsese pe cei doi în timp ce tulburau liniştea nopţii, într-o încăierare, şi insultau gardianul din post. A mai adăugat că el se duce să rezolve treburile la comisariatul lui din sfîntul Jindrich şi peste un ceas are să vină la comisariatul din

Šaimová. Așa că patrula i-a dus pe cei doi și i-a băgat la răcoare, unde au așteptat pînă dimineața să vină polițaiul care, între timp, cu ocoluri mari, s-a înapoiat „La Potirul", în strada Bojiště, unde l-a trezit pe Hubička și, cu mari precauțiuni, i-a spus ce s-a întîmplat și ce urmări ar putea să aibă daravera dacă nu-și ține gura...

Locotenenul-major Lukáš părea obosit de atîta vorbărie, dar înainte de a da pinteni calului, ca să ajungă din urmă avangarda, îi spuse lui Švejk :

— Dacă ai vorbi pînă seara, ai spune tîmpenii din ce în ce mai mari.

— Domnule *oberlaitnant* — strigă Švejk în urma locotenentului-major, care se îndepărta în galop — nu vreți să știți cum s-a terminat ?

Locotenentul-major Lukáš smuci nervos frîul.

Starea locotenentului Dub se îmbunătăți atît de mult, încît coborî din furgonul sanitar, adună în jurul lui întregul serviciu auxiliar al companiei și ca prin vis începu să-i facă educație. Ținu un logos lung, care îi apăsă pe ostași mai mult decît ranița și arma.

Era un amestec de tot soiul de imitații. Începu așa :

— Dragostea ostașilor față de domnii ofițeri este un impuls pentru sacrificii de necrezut, dar cînd dragostea asta nu e înnăscută în soldat, ea trebuie impusă. În viața civilă, dragostea cu sila a unui om față de altul, să zicem, de pildă, a intendentului

față de corpul profesoral, durează atîta timp cît ține și puterea care o impune; în armată se întîmplă, însă, altfel, deoarece ofițerul nu poate îngădui soldatului nici cea mai mică slăbire a dragostei care-l leagă de superiorul lui. Dragostea asta nu este o simplă dragoste, ea este de fapt respect, frică și disciplină.

Švejk se ținea pe aproape, în stînga locotenentului Dub și în timp ce acesta vobea, stătea smirna, cu fața întoarsă spre el, în poziția *rechtsschaut*.

La început, locotenentul Dub nu-l băgă în seamă și își văzu mai departe de cuvîntarea lui:

— Disciplina și îndatorirea de ascultare, dragostea obligatorie a ostașului față de ofițer oglindește o mare realitate, căci raportul dintre soldat și ofițer este foarte simplu: unul ascultă, celălalt poruncește. În cărțile de artă militară am citit că laconismul, simplitatea militară sînt virtuți pe care trebuie să și le însușească orice soldat care fie că vrea, fie că nu vrea, își iubește superiorul, care în ochii lui trebuie să fie obiectul cel mai mare, mai desăvîrșit și mai pur al unei voințe hotărîte și de neclintit.

Abia acum observă *rechtsschaut*-ul lui Švejk, care îl privea țintă; lucrul îi era foarte neplăcut, deoarece simți deodată că se cam încurcase în vorbăria lui și nu găsea o ieșire din acest făgaș al dragostei ostașului față de superior. De aceea zbieră la Švejk:

— Ce tot caști gura la mine, ca vițelul la poarta nouă?

— La ordin, să trăiţi, domnule *laitnant*, chiar dumneavoastră aţi binevoit odată să-mi atrageţi atenţia că atunci cînd vorbiţi sînt dator să vă urmăresc buzele cu privirea. Dat fiind că orice ostaş trebuie să execute ordinele superiorului său şi să le ţină minte o dată pentru totdeauna, a trebuit s-o fac.

— Uită-te în partea cealaltă — strigă locotenentul Dub — nu te holba la mine, tîmpitule ; ştii bine că nu te pot suferi şi că nu-mi face plăcere să te văd ; mă pun eu o dată pe capul tău...

Švejk întoarse capul „la stînga" şi continuă să rămînă atît de ţeapăn, în preajma locotenentului Dub, încît acesta izbucni :

— Unde te uiţi, cînd îţi vorbesc ?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că potrivit ordinului dumneavoastră, sînt *linksschaut*.

— Ah, Dumnezeule — oftă locotenentul Dub — mare pacoste mai eşti. Uită-te drept înainte şi spune-ţi în gînd : sînt aşa de prost că n-are să fie nici o pagubă dacă crăp. Ai să ţii minte ?

Švejk îşi aţinti privirea drept înainte şi spuse :

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, e nevoie să răspund la această întrebare ?

— Cum îţi permiţi, tună locotenentul Dub. Cum îndrăzneşti să vorbeşti cu mine ; ce vrei să spui cu asta ?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că mă gîndesc la un ordin al dumneavoastră, într-o gară, unde m-aţi ocărît şi mi-aţi spus să nu mai răs-

pund niciodată după ce dumneavoastră ați isprăvit de vorbit.

— Ți-e frică de mine, hai? se bucură locotenentul Dub. Bine, dar să știi că încă nu m-ai cunoscut. În fața mea au tremurat și alții mai dihai ca tine; ține minte asta. Am mai îmblînzit eu și pe alții; de aceea, ține-ți gura și rămîi frumușel în urmă; să nu te mai văd!

Švejk rămase deci în urmă și călători comod, în furgonul sanitar, pînă la locul destinat pentru popas unde, în sfîrșit, avură bucuria să se înfrupte din nefericita vacă.

— Vaca asta — ținu să observe Švejk — ar fi trebuit ținută cel puțin paisprezece zile în oțet sau, dacă nu vaca, măcar omul care a cumpărat-o.

De la brigadă sosi în galop un curier cu noi dispoziții pentru compania a 11-a; brigada ordona schimbarea *marșrutei*, compania urmînd să se îndrepte spre Felštyn, ocolind Woralyče și Sambor-ul, deoarece nu putea fi cazată în nici unul din aceste sate, din cauza a două regimente din Poznan.

Locotenentul-major Lukáš dădu imediat dispozițiile de rigoare: plutonierul de administrație Vaněk și Švejk să plece înainte spre a se asigura cazarea companiei la Felštyn.

— Nu cumva, Švejk, să faci vreo năzbîtie pe drum, îi atrase atenția locotenentul-major. Și mai ales să te porți cuviincios cu populația!

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că am să mă străduiesc. E drept că am avut un vis

tare urît cînd am ațipit nițel, spre dimineață. Am visat despre o albie de rufe care s-a scurs toată noaptea pe coridor, în casa unde locuiam, și apa a răzbit în apartamentul proprietarului, care a doua zi dimineață mi-a reziliat contractul. Știți, domnule *oberlaitnant*, un caz ca ăsta s-a întîmplat cu adevărat, la Karlin, dincolo de viaduct...

— Švejk, scutește-ne, te rog, de prostiile dumitale și privește mai bine împreună cu Vaněk harta, ca să știți încotro aveți de mers. Vedeți satele astea ; de aici o țineți tot la dreapta spre rîu, apoi de-a lungul rîului, pînă ajungeți iar într-un sat și de acolo, din locul unde se varsă cel dintîi pîrîu pe care o să-l aveți pe mîna dreaptă, o luați peste cîmp în sus, mereu spre miazănoapte și nimeriți drept în Felštyn. O să țineți minte ?

Švejk porni așadar la drum cu plutonierul de administrație Vaněk, călăuzindu-se după dispozițiile primite.

Era pe la amiază ; natura respira din greu în arșița înăbușitoare, iar mormintele proaspete, acoperite în grabă, împrăștiau o duhoare de hoit descompus. Švejk și Vaněk traversau o regiune în care se dăduseră lupte grele în cursul înaintării spre Przemysl și unde mitralierele seceraseră batalioane întregi. Prin zăvoaie se vedeau limpede isprăvile artileriei. Pe suprafețe întinse și pe povîrnișuri, în loc de arbori ieșeau din pămînt un fel de cioate negre, și toată această pustietate era brăzdată de tranșee.

— Aici arată nițel altfel decît la noi la Praga, începu Švejk, ca să rupă tăcerea.

— La noi, acum s-a isprăvit secerișul, spuse plutonierul de administrație Vaněk. La Kralupy începem devreme cu secerișul.

— După război o să fie aici o recoltă grozavă, continuă Švejk după o clipă de tăcere. Ăștia n-au să trebuiască să cumpere făină de oase ; e foarte avantajos pentru țărani cînd le putrezește un regiment întreg pe pămînturile lor ; e un îngrășămînt bun. Mie, numai de un singur lucru mi-e teamă : ca nu cumva țăranii de pe aici să se lase duși de nas și să vîndă oasele la fabrica de zahăr. La cazarma din Karlin era un *oberlaitnant*, Holub, care era așa de învățat, că toți de la companie îl socoteau tîmpit, fiindcă dumnealui, din pricina învățăturii nu știa să înjure soldații și toate le rezolva numai din punct de vedere științific. Într-o zi, ostașii i-au raportat că pîinea distribuită nu se putea mînca. Alt ofițer s-ar fi mîniat de o asemenea obrăznicie, dar el nu ; a rămas foarte liniștit, n-a făcut pe nici unul porc sau scroafă, nici măcar o labă peste bot n-a ars nimănui ! Și-a adunat numai băieții și le-a spus cu vocea lui blajină : „Mai întîi de toate, ostași, trebuie să vă dați seama de faptul că aici în cazarmă nu vă treziți într-un «*delikatessen handlung*», unde să puteți alege marinată de țipar, sardele în ulei sau sendviciuri. Orice ostaș trebuie să fie destul de deștept ca să înghită fără să crîcnească tot ce i se dă și să simtă în el atîta disciplină cît să nu-l facă să se revolte îm-

potriva calității produselor căpătate pentru mîncare. Închipuiți-vă, ostași, că ar veni un război. Pămîntului în care, după bătălie, veți fi îngropați, îi e absolut indiferent cu ce fel de pîine cazonă v-ați îndopat înainte de moarte. Tătucul pămînt vă înghite și vă mistuie cu bocanci cu tot. În lumea asta nimic nu se pierde ; din voi, ostași, vor crește alte grîne, din care se va face pîine pentru alți ostași, care, poate, la fel ca și voi, nu vor fi mulțumiți, se vor duce să se plîngă și vor da de unul care să-i bage la închisoare pînă în vecii vecilor, fiindcă are dreptul s-o facă. Acum, ostași, că v-am lămurit totul așa de frumos, nădăjduiesc că nu va mai fi nevoie să vă reamintesc din nou, iar cel care în viitor va mai avea de gînd să se plîngă, va sta și va chibzui mai întîi foarte bine." „Cel puțin dacă ne-ar înjura", își spuneau soldații între ei și toți eram grozav de mînioși de vorbele delicate ale domnului *oberlaitnant*. Așa s-a făcut că într-o zi, băieții din companie m-au ales pe mine ca să-i spun că toți îl iubesc, dar că asta nu-i militărie, dacă nu înjură. M-am dus atunci la el acasă și l-am rugat să lase deoparte orice sfială, că milităria trebuie să fie militărie și că ostașii sînt învățați să li se reamintească mereu că sînt porci și cîini, pentru că altfel își pierd respectul față de superior. La început, dumnealui s-a apărat, mi-a spus ceva despre inteligență, despre prințipul că în ziua de azi nu-i îngăduit să ții ostașii la respect cu nuiaua, dar pînă la urmă s-a dat pe brazdă ; mi-a cîrpit o labă și m-a dat pe ușă afară, așa ca să-i crească

autoritatea. Cînd am comunicat băieţilor rezultatul tratativelor mele, s-au bucurat grozav cu toţii, dar dumnealui le-a stricat bucuria chiar a doua zi. De faţă cu toţi, a venit după mine şi mi-a spus : „Švejk, am exagerat ieri, ţine un galben şi bea-l în sănătatea mea. Trebuie să ştii cum să te porţi cu ostaşii."

Švejk îşi roti privirea peste împrejurimi.

— Cred că am luat-o greşit, anunţă el. Domnul *oberlaitnant* ne-a explicat doar foarte limpede. Să mergem în sus, în jos, pe urmă la stînga şi la dreapta, apoi iar la dreapta şi iar la stînga — şi noi îi tot dăm mereu înainte. Sau te pomeneşti că am trecut prin toate astea, în timp ce vorbeam ? Eu unul văd în faţa mea două drumuri care duc spre Felštynul nostru. Aş fi de părere s-o apucăm pe drumul ăsta care o ia la stînga.

Aşa cum se întîmplă îndeobşte, cînd doi ajung la o răspîntie de drumuri, plutonierul de administraţie Vaněk începu să demonstreze că ar trebui s-o ia la dreapta.

— Drumul meu, îi replică Švejk, e mai lesnicios decît al dumitale. Eu merg pe lîngă pîrău, unde cresc floricele de „nu-mă-uita", dumneata n-ai decît să baţi drumul prin arşiţă. Eu ascult de vorbele domnului *oberlaitnant* că în nici un caz nu putem rătăci şi dacă tot nu putem rătăci, de ce mă rog m-aş osteni la deal ; o iau frumuşel prin luncă, îmi pun o floricică la capelă şi adun un buchet întreg pentru domnul *oberlaitnant*. La urma urmei putem să încercăm, să vedem care din noi are dreptate şi sper

că ne despărţim aici ca buni camarazi. Locurile pe aici sînt aşa fel făcute, că toate drumurile trebuie să ducă la Felštynul nostru.

— Nu te prosti, Švejk, insistă Vaněk. Aşa cum am văzut pe hartă, de aici trebuie s-o luăm la dreapta.

— Harta ? Se mai înşală şi ea, răspunse Švejk, coborînd în vale spre pîrău. Într-un rînd, mezelarul Křenek din Vinohrády, a pornit-o noaptea, călăuzit de planul oraşului Praga, de la localul „Montagu" din Malá Strana, spre casă, la Vinohrády, şi spre dimineaţă a ajuns tocmai la Rozdelov, lîngă Kladno, unde oamenii l-au găsit mort de oboseală, într-un lan de secară. Aşadar, domnule *rechnungsfeldwebel*, dacă dumneata te încăpăţînezi şi nu vrei să ştii de vorbă bună, apoi n-am ce-ţi face, trebuie să ne despărţim şi ne-om întîlni la destinaţie, în Felštyn. Fiţi bun şi uitaţi-vă la ceas, ca să ştim care o ajunge mai întîi. Iar dacă cumva v-ar ameninţa vreo primejdie, trageţi fără teamă în aer ca să ştiu şi eu unde vă aflaţi.

După-amiază, Švejk ajunse lîngă un iaz mic, unde dădu peste un prizonier rus fugar, care se scălda în iaz ; zărindu-l pe Švejk, prizonierul o luă la fugă, gol, aşa cum ieşise din apă.

Švejk curios să vadă cum i-ar şedea în uniforma rusească, care zăcea acolo la umbra sălciilor, se dezbrăcă şi îşi trase pe el uniforma nefericitului prizonier, rămas în pielea goală, care o tulise din coloana de prizonieri cantonată în satul din spatele pădurii. În dorinţa lui de a se oglindi din toate părţile în apa iazului, se plimbă multă vreme pe dig

încoace şi încolo pînă cînd dădu peste el o patrulă de jandarmi pedeştri, care umbla în căutarea fugarului rus. Ostaşii din patrulă erau maghiari şi, cu toate protestele lui Švejk, îl duseră în spatele frontului, la Chyrow, unde-l băgară într-o coloană de prizonieri ruşi, destinaţi să lucreze la repararea traseului de cale ferată ce ducea spre Przemysl.

Totul se petrecu cu o asemenea repeziciune încît, abia a doua zi îşi dădu seama Švejk de situaţie şi, cu o bucată de cărbune de lemn, scrise pe zidul alb al odăii de şcoală, unde erau cazaţi o parte din prizonieri :

*„Aici a dormit Josef Švejk din Praga, kompanienordonanz al companiei a 11-a de marş din regimentul 91 infanterie, care în calitate de kvar*tirmacher *a căzut din greşeală în captivitate austriacă, lingă Felštyn."*

CONTINUAREA GLORIOSULUI DEZASTRU

I

ŠVEJK ÎN COLOANA DE PRIZONIERI RUŞI

Aşadar, atunci cînd Švejk, îmbrăcat în uniformă rusească şi considerat din greşeală prizonier rus, fugit dintr-un sat din preajma Felštynului, îşi scrise pe perete, cu o bucată de cărbune, strigătele sale desperate, nimeni nu-l luă în serios; iar cînd la Chyrow vru să explice totul, amănunţit, unui ofiţer care trecea întîmplător pe acolo (se împărţeau tocmai prizonierilor nişte turte de mămăligă uscată), un ostaş maghiar din garda coloanei îl lovi cu patul puştii peste umăr şi-şi însoţi lovitura cu următoarea observaţie:

— *Baszom az élet*, înapoi în rînd, scroafă rusească!

Gestul se integra în mod firesc în atitudinea generală a ungurilor faţă de prizonierii ruşi, a căror limbă nu o înţelegeau.

Švejk îşi reluă aşadar locul în coloană, unde se adresă celui mai apropiat prizonier:

— Asta îşi face datoria, dar de fapt se pune singur în primejdie. Ce s-ar întîmpla dacă cumva puşca

ar fi încărcată și *ferșlusul* deschis? S-ar putea ca, așa cum lovește omul peste umăr cu *lauful*[1] îndreptat spre el, *kverul*[2] să se descarce, toate gloanțele să-i zboare în gură și să moară, făcîndu-și datoria. Prin părțile Șumavei, într-o carieră de piatră, muncitorii furau chibrituri de dinamită ca să aibă de rezervă iarna pentru spartul buturugilor. Paznicul carierei a primit ordin să-i buzunărească pe pietrari cînd ieșeau de la lucru și a făcut-o cu multă dragoste; a pus mîna numaidecît pe cel dintîi pietrar întîlnit în cale și a început să-l scotocească așa de sălbatic prin buzunare, pînă cînd chibriturile de dinamită s-au încins și cum amîndoi au sărit frumușel în aer, în ultima clipă părea că s-ar fi ținut unul de gîtul celuilalt.

Prizonierul rus, căruia Švejk îi povestea întîmplarea, se uită la el foarte înțelegător, dat fiindcă nu pricepea o iotă din tot ce-i spunea.

— *Ne ponimat, ia krîmski tatarin, Allah ahper.*

După care se așeză pe pămînt, cu picioarele încrucișate sub el și ducîndu-și mîinile la piept, începu să se închine:

— *Allah ahper — Allah ahper — bezmila — arahman — arahim — malinkin mustafir.*

— Aha, care va să zică ești tătar, — îi spuse Švejk compătimitor — dar să știi că-mi placi. Apoi, dacă-i vorba pe așa, tu ai să mă înțelegi pe mine și eu pe tine. Hm... ascultă, îl știi pe Iaroslav von Stern-

---

[1] Țeava puștii.
[2] Arma (în germană incorectă).

berg ? N-ai auzit de numele ăsta, frățioare ? Nu ? Păi, v-a snopit curul în bătaie lîngă Hostyn. În pas alergător ați șters atunci putina din Moravia noastră, tătărașilor. Pesemne că în cărțile voastre de citire nu se pomenește de treaba asta, da' noi am învățat. Da' de fecioara Maria ai auzit ? Cred și eu că n-ai auzit — a fost și ea atunci de față ; dar să n-aveți nici o grijă, măi tătărașilor, că aici în prizonierat au să vă boteze ei pe toți.

Apoi Švejk se întoarse spre alt prizonier :

— Și tu, tot tătar ești ?

Interpelatul înțelese cuvîntul tătar, dădu din cap și spuse :

— *Tatarin niet, cerkez, rodneia cerkez, golovi reju.*

Švejk avusese, așadar, nenorocul să intre într-o societate compusă din cei mai feluriți reprezentanți ai popoarelor din Orient. În coloana de prizonieri erau tătari, gruzini, cerkezi, mordvini și kalmuci. Din păcate însă, nu izbuti să se înțeleagă cu nimeni și astfel fu tîrît împreună cu ceilalți pînă la Dobromil ; de acolo trebuia să înceapă repararea liniei ce trecea prin Przemysl și Nijankovice.

La Dobromil, în cancelaria etapei, se făcea înregistrarea prizonierilor, dar lucrul mergea greu din pricină că nici unul din cei trei sute de prizonieri aduși acolo nu pricepea ruseasca plutonierului de la masă, care se dăduse cîndva drept cunoscător al limbii ruse și o făcea acum pe tălmaciul în Galiția Orientală. E adevărat că în urmă cu trei săptămîni

îşi comandase un dicţionar germano-rus şi o carte de conversaţie elementară, dar deocamdată nu-i intrase nimic în cap, astfel că în loc de limba rusă, vorbea o slovacă stîlcită, pe care o prinsese ca vai de lume, pe vremea cînd, în calitate de reprezentant al unei firme vieneze, vindea în Slovacia icoane cu chipul sfîntului Ştefan, mătăsuri şi mătănii.

În faţa acestor făpturi ciudate, cu care nu se putea înţelege de loc, stătea cu ochii holbaţi ca viţelul la poarta nouă... În cele din urmă ieşi afară şi strigă spre grupul de prizonieri :

— *Wer kann deutsch sprechen ?*

Din grup se desprinse Švejk şi, cu faţa înseninată de bucurie, se repezi către plutonier, care îi ordonă să-l însoţească numaidecît la cancelarie.

Aici plutonierul se aşeză pe un scaun în faţa unui maldăr de dosare cu chestionare privind numele, naţionalitatea şi cetăţenia prizonierilor şi începu o convorbire însufleţită cu Švejk, în limba germană :

— Tu, eşti ovrei, hai ?

Švejk clătină din cap.

— Nu-i nevoie să tăgăduieşti, continuă sigur de sine plutonierul-tălmaci. Toţi prizonierii care au ştiut nemţeşte au fost ovrei şi basta. Cum zici că te cheamă ? Švejk ? Păi vezi ? Ce rost are să mai tăgăduieşti, cînd pînă şi numele ţi-i ovreiesc ? La noi nu trebuie să-ţi fie teamă s-o mărturiseşti. La noi în Austria nu există pogromuri împotriva ovreilor. De unde eşti ? Aha, Praga, da, da, ştiu, asta vine lîngă Varşovia. Am mai avut acu' o săptămînă doi ovrei

din Praga, de lîngă Varşovia ; şi de la ce regiment spuneai că eşti ? Aha, 91...

Plutonierul luă un registru, îl răsfoi, apoi reluă :

— Aha, regimentul nouăzeci şi unu, din Erevan, Caucazia cu baza la Tiflis ; te minunezi şi tu cum le ştim aici pe toate, hai ?

Švejk se minuna într-adevăr de toată tărăşenia, iar plutonierul continua să peroreze pe un ton foarte grav, întinzîndu-i lui Švejk ţigara fumată pe jumătate :

— Ei, ăsta-i alt tutun decît mahorca voastră. Ştii, mă ovreiaşule, aici eu sînt stăpînul suprem... Cînd spun eu ceva, apoi toţi trebuie să tremure şi să se ascundă. La noi e altă disciplină în armată decît la voi ; ţarul vostru e un nătărău, da' împăratul nostru e o minte luminată. Am să-ţi arăt acum ceva, ca să ştii şi tu ce înseamnă la noi disciplină.

Deschise uşa spre încăperea alăturată şi strigă :

— Hans Löfler !

Se auzi un *hier* puternic şi în cancelarie intră un soldat cu guşă, de fel din Stiria, cu o mutră de cretin sadea, care era un fel de fată la toate, pe lîngă cancelarie.

— Hans Löfler, îi porunci plutonierul ; ia luleaua, bag-o în gură şi ţine-o ca un cîine care face aport, pe urmă să-mi alergi în patru labe în jurul mesei, pînă oi striga *halt !* Să latri, dar în aşa fel ca să nu-ţi cadă luleaua din gură, că de nu te leg la stîlp.

Gușatul stirian începu să umble în patru labe și să latre. Plutonierul se uită la Švejk triumfător:

— Ei, ce zici, ovreiașule, de disciplina noastră?

Apoi continuă să se uite, radiind de bucurie, la mutra aceea inexpresivă, venită de undeva de la vreo stînă din Alpi.

— *Halt!* strigă în cele din urmă; acum fă frumos și aport. Bine, și acum să cînți în triluri, ca la voi...

Încăperea răsună de un puternic: Holario, holario...

După ce reprezentația luă sfîrșit, plutonierul scoase din sertar patru țigări, pe care mărinimos i le oferi lui Hans; Švejk folosi prilejul pentru a-i povesti, în germana lui stîlcită, o istorie cu un ofițer care avea o ordonanță atît de supusă, încît făcea tot ce poftea stăpînul; întrebat odată dacă ar fi în stare să mănînce cu lingura chiar și căcatul stăpînului, în caz că ar primi porunca, această ordonanță ar fi răspuns: „Dacă domnul *laitnant* mi-ar porunci, aș face-o și pe asta, dar ferească Dumnezeu să dau de un fir de păr; așa ceva nu pot să înghit; mi s-ar face rău pe loc".

Plutonierul rîse:

— Voi ovreii aveți anecdote nostime, dar aș putea să jur că disciplina la voi în armată nu-i așa de puternică ca la noi. Ei, da, să revenim la miezul chestiunii: eu te fac șef peste toată coloana! Pînă deseară îmi scrii numele la toți prizonierii! Tu ai să ridici rațiile de mîncare, ai să-i împarți în grupe de cîte zece și răspunzi cu capul dacă vreunul o șterge!

Află ovreiaşule, că dacă-ţi scapă vreunul, te împuşcăm !

— Aş vrea să stau de vorbă cu dumneata, domnule plutonier, spuse Švejk.

— Mie să nu-mi începi cu tocmeala, ripostă plutonierul. Nu-mi place. Dacă nu termini, te trimit în lagăr. Da' repede te-ai mai obişnuit la noi, în Austria ! Ia te uită ! Dumnealui vrea să stea de vorbă cu mine în particular... Cum e omul mai cumsecade nu-i bine... Ei, şi acum şterge-o ; ţine aici hîrtie şi creion şi scrie tabelul !... Ce mai vrei ?

— *Ich melde gehorsamst, Herr Feldwebel...*

— Hai, hai, întinde-o ! Vezi cîtă treabă am pe cap !

Şi, într-adevăr, chipul plutonierului căpătă expresia unui om istovit de muncă.

Švejk salută şi se îndreptă spre prizonieri, spunîndu-şi în gînd că răbdarea în slujba împăratului va da roade.

Mai greu fu, fireşte, cînd trebui să alcătuiască tabelul, deoarece prizonierii nu înţelegeau că trebuie să-şi decline numele. Švejk trecuse prin multe în viaţa lui, dar numele acestea tătăreşti, gruzine şi mordvine, nu-i intrau de loc în cap.

— Nici dracu n-o să mă creadă, îşi zise în sinea lui, că cineva ar putea să se numească ca tătarii ăştia : Muhlahalei Abdrahamov, Beimurad Allahali, Dzerdze Cerdedze, Davlatbalei Nurdagalaiev etc. La noi avem parcă totuşi nume mai frumoase ca, de pildă, preotul acela din Židohoušt pe care-l chema Vobejda.

Şi aşa trecu mai departe printre şirurile de prizonieri care îşi strigau pe rînd numele şi pronumele:

— Dzindralei Hanemalei, Babamulei Mirzahalei şi aşa mai departe.

— Vezi să nu-ţi muşti limba, apostrofa Švejk binevoitor, pe fiecare în parte. Nu-i mai bine la noi cînd pe om îl cheamă Bohuslav Štepanek, Jaroslav Matoušek sau Ružena Svobodová ?

Cînd în cele din urmă, după chinuri îngrozitoare, izbuti să-i înregistreze pe toţi Babula Hallei şi Hudji Mudji, Švejk se gîndi să mai încerce o dată să explice plutonierului-tălmaci că era victima unei neînţelegeri ; dar la fel ca pe drum, zadarnic cerea el să i se facă dreptate.

Plutonierul-tălmaci, care nici înainte nu fusese prea treaz, îşi pierduse între timp toată puterea de judecată.

Avea în faţa lui, pe masă, pagina de publicitate a unui ziar german şi cînta pe melodia marşului Radecký, textele anunţurilor :

— Schimb gramofon pentru cărucior de copil ! — Cumpăr cioburi de sticlă, plăci albe şi verzi ! — Oricine poate învăţa contabilitatea şi bilanţul, urmînd cursul prin corespondenţă — şi aşa mai departe.

La unele anunţuri nu se potrivea ritmul de marş ; plutonierul voia, însă, să înfrîngă cu forţa această piedică şi de aceea îşi bătea tactul cu pumnul în masă şi bocănea din picioare. Mustăţile lui, năclăite de *kontuşovka* erau zbîrlite de parcă cineva i-ar fi înfipt de o parte şi de alta a obrazului două pensule

de gumă arabică, uscate. Ochii lui, congestionaţi, îl recunoşteau — ce-i drept — pe Švejk, dar această recunoaştere nu era urmată de nici o reacţie din partea-i ; doar atît, încetă să mai bată cu pumnii şi să ţopăie. Acum bătea toba în scaun, cu degetele, cîntînd pe melodia *„Ich weiss nicht, was soll es bedeuten...“*[1] anunţul : „Karolina Dreger, moaşă, stă la dispoziţia stimatelor doamne, în orice împrejurări“.

Cînta tot mai încet, din ce în ce mai încet, pînă cînd în cele din urmă amuţi de tot, cu privirile pierdute peste pagina de publicitate, dînd astfel lui Švejk prilejul să-şi expună pe îndelete oful în nemţeasca lui stîlcită.

Švejk începu aşadar prin a arăta că totuşi avusese dreptate cînd o luase spre Felštyn de-a lungul pîrîului şi că n-are nici o vină dacă un ostaş rus, necunoscut, a fugit din captivitate şi s-a dus să se scalde tocmai în iazul prin preajma căruia el, Švejk, trebuia să treacă ; asta era datoria lui, avînd în vedere că trebuia să meargă la Felštyn, pe drumul cel mai scurt, în calitate de *kvartiermacher*. Cum l-a zărit, rusul a şters-o, lăsîndu-şi uniforma în tufiş. El, Švejk, auzise că pe front uniformele duşmanilor căzuţi sînt folosite în scopuri de spionaj şi de aceea a îmbrăcat de probă uniforma lăsată acolo, ca să vadă cam cum i-ar veni, într-un asemenea caz, în uniformă străină.

După ce lămuri astfel toată greşeala, îşi dădu însă seama că-şi bătuse gura zadarnic ; plutonierul dor-

---

[1] Eu nu ştiu ce poate să însemne (germ.).

mea dus, de mult, mai înainte chiar ca Švejk să fi ajuns cu povestirea la iazul cu pricina. Švejk se apropie de el și-l atinse pe umăr cu un gest familiar, care fu de ajuns pentru ca plutonierul să cadă de pe scaun pe podea, unde își continuă liniștit somnul:

— Iertați-mă de deranj, domnule plutonier, spuse Švejk. Apoi salută și părăsi cancelaria.

A doua zi, în zori, comandantul construcțiilor militare își schimbă gîndurile și hotărî ca grupul de prizonieri, în care se afla Švejk, să fie transportat de-a dreptul la Przemysl, spre a lucra la refacerea traseului Przemysl-Lubaczow.

Așadar, toate rămaseră ca de la început și Švejk își continuă odiseea lui printre prizonierii ruși. Santinelele ungurești îi mînau mereu înainte, într-un zor nebun.

La intrarea într-un sat unde trebuia să se odihnească, coloana de prizonieri dădu peste o unitate de aprovizionare. În fața unui șir de căruțe era un ofițer care se uita la prizonieri. Švejk țîșni din coloană și luînd poziția de drepți strigă :

— *Herr Leutnant, ich melde gehorsamst...*

Mai mult n-apucă însă să spună, deoarece ca din pămînt apărură doi soldați unguri, care îl împinseră în pumni înapoi printre prizonieri.

Ofițerul îi zvîrli un muc de țigară nestins, pe care un alt prizonier îl ridică repede și-l fumă mai departe. Apoi, adresîndu-se caporalului de lîngă el,

să explice că în Rusia sînt coloniști germani, siliți să lupte în armata rusă.

Tot drumul pînă la Przemysl, Švejk nu mai întîlni vreun alt prilej de a se plînge cuiva că, de fapt, el era ordonanța marșcompaniei a 11-a din regimentul 91. Spre seară, la Przemysl, cînd fură mînați într-un fort dărăpănat din zona interioară, în care erau amenajate grajdurile pentru caii artileriei din fortăreață, speranța îi surîse din nou.

Prin paiele așternute pe jos, păduchii foiau cu miile, mișcînd firele mai scurte ca o armată de furnici ce căra material pentru construirea mușuroiului.

Prizonierilor li se distribui puțină zeamă neagră de cicoare și cîte un codru de pîine de mălai.

Apoi fură luați în primire de maiorul Wolf, care-și întindea stăpînirea asupra tuturor prizonierilor ce munceau la lucrările de reparații în fortăreața Przemysl și în împrejurimi. Era un om foarte meticulos și avea un adevărat comandament de tălmaci cu misiunea să recruteze din rîndurile prizonierilor specialiști în construcții, după cunoștințele și calificarea lor anterioară.

Maiorul Wolf avea ideea fixă că prizonierii ruși tăgăduiesc știința de carte, deoarece la întrebarea lui „Știi să construiești o cale ferată ?", transmisă prin intermediul tălmaciului, de cele mai multe ori prizonierii îi răspundeau stereotip : „Nu știu nimic, nici n-am auzit de așa ceva, am trăit cinstit și curat".

Așadar, cînd după încolonare stăteau smirna în fața maiorului și a statului său major, Wolf se adresă

prizonierilor mai întîi în limba germană, întrebînd care din ei știa nemțește.

Švejk ieși hotărît din front, luă poziția de drepți în fața maiorului și, după ce-i dădu onorul cuvenit, îi raportă că știe nemțește.

Bucuros, maiorul Wolf îl întrebă numaidecît dacă nu cumva era inginer.

— Cu respect vă raportez, domnule maior — dădu răspuns Švejk — că nu sînt inginer ; sînt ordonanța marșcompaniei a 11-a din regimentul 91. Am căzut prizonier la ai noștri. Să vedeți, domnule maior, cum s-a întîmplat...

— Cum ? tună maiorul Wolf.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că lucrurile stau așa...

— Care va să zică, dumneata ești ceh — continuă maiorul să zbiere — și te-ai îmbrăcat în uniformă rusească ? !

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că lucrurile stau întocmai cum ați spus dumneavoastră și mă bucur că domnul maior a înțeles așa de repede situația mea. S-ar putea ca ai mei să lupte acum pe undeva și eu să stau și să pierd vremea de pomană pînă la sfîrșitul războiului. Dacă mi-ați da voie, domnule maior, v-aș mai spune o dată toate, pe rînd, așa cum s-au petrecut...

— Ajunge ! ordonă maiorul Wolf, și chemă doi soldați, cărora le porunci să-l ducă numaidecît la *hauptwache*, apoi o porni și el încetișor în urma lui Švejk însoțit de un alt ofițer, și în timp ce vor-

ma cu el maiorul dădea furios din mîini. La fiecare frază pe care o rostea, amintea cîte ceva şi despre „...nii de cehi", lucru din care ofiţerul ce-l însoţea desprinse marea bucurie a maiorului că, datorită perspicacităţii sale extraordinare, descoperise una din acele păsări rare despre ale căror acţiuni trădătoare, peste hotare, se vorbise cu cîteva luni în urmă în niște ordine secrete trimise către comandanţii unităţilor militare, în care se arăta că: trădători din regimentele cehe, uitînd de jurămîntul depus, trec de partea ruşilor şi se pun în slujba duşmanului, oferindu-şi serviciile mai ales pentru spionaj.

Ministerul de interne austriac nu era încă sigur dacă în rîndurile dezertorilor la ruşi fusese creată o organizaţie de luptă. Nu ştia încă nimic precis despre organizaţiile revoluţionare din străinătate şi abia prin august primiră comandanţii de batalioane de pe linia Sokal-Miliatin-Bubnovo, ordine confidenţiale în care se arăta că fostul profesor austriac Masaryk fugise peste hotare, de unde desfăşura o propagandă antiaustriacă. Un imbecil oarecare de la comandamentul diviziei adăugase la ordinul secret următoarea recomandare: „În caz de arestare, să fie imediat transportat la statul-major al diviziei".

Maiorul Wolf nu cunoştea pe atunci încă nimic despre felul cum acţionau împotriva Austriei fugarii care, mai tîrziu, cînd se vor întîlni la Kiev sau în alte părţi, la întrebarea: „Ce faci aici?", vor răspunde veseli: „L-am trădat pe maiestatea sa împăratul".

El cunoştea numai ordinele secrete în care era vorba de fugarii spioni dintre care unul, care tocmai era dus spre *hauptwache*, îi picase în mînă atît de uşor. Maiorul Wolf era un om vanitos ; se şi vedea lăudat de organele superioare şi distins pentru vigilenţa, prudenţa şi talentul său deosebit.

Cu cît se apropia de *hauptwache*, cu atît se convingea mai mult că dinadins întrebase : „Cine ştie nemţeşte ?" şi că din prima clipă cînd se uitase la prizonieri, individul i se păruse suspect.

Ofiţerul care-l însoţea încuviinţă din cap şi-şi exprimă părerea că arestarea prizonierului ar trebui comunicată la comandamentul garnizoanei, pentru continuarea cercetărilor şi trimiterea inculpatului în faţa unei instanţe militare superioare, deoarece nu se putea, aşa cum spunea domnul maior, să i se ia interogatoriul la *hauptwache* şi apoi să fie spînzurat, pe loc. De spînzurat va fi el spînzurat, dar pe cale legală, în conformitate cu codul militar în vigoare ; mai întîi ar trebui, însă, aflate legăturile lui cu alţi trădători de neam, printr-un interogatoriu strîns. Cine ştie ce mai poate să iasă la iveală din povestea asta.

Maiorul Wolf fu cuprins de o încăpăţînare subită, de o bestialitate pînă atunci nerevelată şi o ţinea morţiş că spionul va fi spînzurat imediat după interogatoriu, pe răspunderea lui. La urma urmei, putea să-şi îngăduie atîta lucru ; avea cunoştinţe suspuse şi nu trebuia să se teamă de urmări. Aşa cum se face şi pe front. Dacă l-ar fi descoperit în spatele frontului, nu l-ar fi interogat şi spînzurat pe loc, fără alte

mofturi ? Și la urma urmei, domnul căpitan ar trebui să știe că în zonele de operații orice comandant, începînd de la căpitan în sus, are dreptul să spînzure pe suspecți.

Maiorul Wolf se încurcase, însă, oarecum în ce privește atribuțiile ierarhiei militare în legătură cu execuțiile.

In Galiția orientală, cu cît te apropiai de front, aceste prerogative erau asumate de grade din ce în ce mai inferioare, ba s-a întîmplat chiar ca un simplu caporal, șef de patrulă, să poruncească spînzurarea unui băiețandru de doisprezece ani, care i se păruse suspect pentru că, într-un sat părăsit și pustiit, cutezase să-și fiarbă niște coji de cartofi într-o maghernită dărăpănată.

Disputa dintre căpitan și maior devenea din ce în ce mai acută.

— N-avem dreptul să o facem, striga enervat căpitanul. Arestatul trebuie spînzurat pe baza sentinței tribunalului militar.

— Ai să vezi că se poate și fără sentință, șuieră maiorul Wolf.

Švejk, care mergea sub escortă înaintea lor și auzise această interesantă discuție, găsi de cuviință să spună însoțitorilor săi doar atît :

— Pe jos e ca și în spatele căruței. Odată, în cîrciuma „Na Zavadilce", din Libeň, ne-am tot sfătuit cum să-l aranjăm pe pălărierul Vašak, care avea obiceiul să facă tărăboi la toate petrecerile ; să-l zvîrlim afară cum o intra pe ușă, să așteptăm să-și co-

mande o bere, s-o plătească și s-o bea, sau să-l descălțăm după primul tur de dans. Cîrciumarul era de părere să-l dăm afară pe la mijlocul petrecerii, după ce are să consume și el mai de Doamne-ajută, apoi sá plătească și să-și ia valea. Da' nu știți ce figură ne-a făcut nătărăul ! N-a venit. Ei, ce spuneți de asta ?

Cei doi soldați, originari de prin Tirol, răspunseră într-un glas :

— *Nix böhmisch.*

— *Verstehen sie deutsch ?* îi întrebă Švejk calm.

— *Jawohl*, îi răspunseră amîndoi, la care Švejk ținu să adauge :

— Asta-i bine ; cel puțin n-o să vă pierdeți niciodată printre ai voștri.

Tot conversînd așa prietenește ajunseră cu toții la *hauptwache*, unde maiorul Wolf și căpitanul continuară discuția în legătură cu soarta lui Švejk, în timp ce acesta ședea tăcut și umil pe banca din fundul odăii.

În cele din urmă, maiorul Wolf înclină totuși spre părerea căpitanului, acceptînd ideea că individul trebuia spînzurat după o procedură mai îndelungată, căreia atît de frumos i se spune : cale legală.

Dacă l-ar fi întrebat pe Švejk ce crede despre întreaga poveste el le-ar fi răspuns :

— Să vă spun drept, domnule maior, mie îmi pare rău, pentru că dumneavoastră sînteți mai mare în grad decît domnul căpitan, dar domnul căpitan are dreptate. Să știți de la mine că graba strică

treaba. Odată, la un tribunal din Praga, a înnebunit un judecător. Multă vreme nu s-a observat la el nici un semn de țicneală, dar într-o bună zi, a izbucnit în timp ce judeca un caz de insultă. Unu' Znamenaček îl întîlnise pe părintele Hortik, care-i cîrpise feciorul la ora de religie și s-a apucat să-i strige în plină stradă: „Boule, bestie neagră, tembel habotnic, porc de cîine, capră parohială, defăimător al învățăturii lui Cristos, ipocrit și șarlatan în sutană!" Judecătorul nebun era un om tare credincios. Avea trei surori și toate trei erau bucătărese la preoți; la toți copiii lor el le fusese naș; așa se face că povestea asta l-a scos din fire, și-a pierdut deodată mințile și a început să zbiere la inculpat: „În numele maiestății sale împăratul și regele, se condamnă la moarte prin ștreang. (Fără drept de apel.) Domnule Horáček — a strigat către paznic — luați-l de aici pe omul ăsta și spînzurați-l, știți unde, acolo unde se bat covoarele; după aceea veniți înapoi să vă cinstesc cu o bere!" Se înțelege că domnul Znamenaček și paznicii au încremenit pe loc, dar judecătorul a bătut cu piciorul în podea și a tunat: „Mă ascultați sau nu?" Paznicul era așa de înspăimîntat că începuse să-l tragă pe domnul Znamenaček afară și dacă n-ar fi fost avocatul care să se amestece și să cheme salvarea, nu știu zău, ce s-ar fi întîmplat cu domnul Znamenaček. În timp ce-l băgau în trăsura salvării, domnul judecător tot mai striga: „Dacă cumva nu găsiți funie, spînzurați-l cu un cearșaf și-l decontăm în situația semestrială..."

Švejk fu dus deci sub escortă la comandamentul garnizoanei ; mai întîi semnă însă procesul-verbal alcătuit de maiorul Wolf, care arăta că ostaș al armatei austriace fiind, îmbrăcase uniformă rusească cu bună știință *și nesilit de nimeni și fusese arestat* de poliția militară în spatele frontului, după ce rușii s-au retras.

Acesta era adevărul gol-goluț și Švejk, ca om cinstit ce era, nu-și îngădui să protesteze împotriva lui. E adevărat că în timp ce se transcria procesul-verbal, încercase să mai adauge, pe ici pe colo, cîte o vorbă care, poate, ar fi lămurit mai bine situația, dar domnul maior intervenise prompt și poruncitor :

— Dumneata să-ți ții gura ; nu te-am întrebat nimic ! Chestiunea e cît se poate de clară !

Švejk saluta respectuos de fiecare dată și încuviința :

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că-mi țin gura și că chestiunea e cît se poate de clară.

Adus la comandamentul brigăzii, fu aruncat într-un fel de copcă, care servise mai înainte drept magazie de orez și pension pentru șoareci. Peste tot erau împrăștiate boabe de orez și de aceea șoarecii nici nu se sinchisiră de el, ci continuară să zburde veseli ciugulind din boabe. Švejk trebui să-și care singur o saltea de paie și cînd izbuti în sfîrșit să se prizărească prin întuneric, băgă de seamă că în culcușul lui se mutase o întreagă familie șoricească. Nu încăpea nici o îndoială că oaspeții intenționau să-și înfiripe un nou cuib în ruinele gloriei austriece pe

tare o reprezenta în închisoare această saltea mucegăită. De aceea începu să bată cu pumnii în ușa încuiată și cînd, după cîtva timp, se arătă un caporal, polonez de origină, Švejk îi ceru să fie mutat în altă încăpere, deoarece șoarecii cuibăriți în salteaua lui, ar putea pricinui pagube inventarului militar, dat fiind că după cum se știe, tot ce se află în depozitele militare este proprietatea statului.

Polonezul pricepu în parte vorbele lui Švejk; îl amenință cu pumnul, de dincolo de ușa încuiată, și după ce mai prohodi ceva despre *„dupa zasrană"* (cur căcăcios) se depărtă bombănind furios și blestemînd cu *„holera"*, de parcă Švejk l-ar fi jignit nevoie mare.

Švejk petrecu noaptea în liniște; șoarecii nu arătară pretenții exagerate față de el; după cît se părea, își aveau programul lor de noapte pe care îl respectau întocmai, alături, în magazia de mantale și chipie militare, din care ronțăiau liniștiți și în mare siguranță; abia după un an își aduse aminte intendența să ia măsuri și să introducă în magaziile militare pisici oficiale, fără drept de pensie, care în scriptele de administrație fură înregistrate la rubrica: *„K. u. k. Militärmagazinkatze"* [1]. Acest grad pisicesc reînnodă, de fapt, o veche tradiție părăsită după războiul din 1866.

Inainte vreme, sub domnia Mariei Tereza, pisicile erau introduse în magaziile militare în timp

---

[1] Pisici militare imperiale și regale, pentru magazii (germ.).

de război, cînd domnii de la intendenţă obişnuiau să arunce vina pentru matrapazlîcurile lor cu efecte militare pe seama bieţilor şoareci.

De multe ori, pisicile *K. u. k* nu-şi făceau datoria şi odată, pe timpul împăratului Leopold, la magazia militară din Pohořelec, şase pisici repartizate acolo au fost spînzurate pe baza unei sentinţe a tribunalului militar. Drept care, sînt convins că cei care au avut atunci de-a face cu respectiva magazie militară trebuie să-şi fi rîs, cu mult înţeles, în barbă...

O dată cu cafeaua de dimineaţă, în copca lui Švejk fu introdus un individ cu capelă şi manta militară rusească.

Individul vorbea ceheşte cu accent polonez. Era un nemernic în slujba serviciului de contraspionaj de pe lîngă corpul de armată, care-şi avea cartierul general la Przemysl. Făcea parte, care va să zică, din poliţia secretă militară şi de altfel nici nu-şi dădu osteneala să se folosească de o introducere prea ocolită, spre a-l iscodi pe Švejk. Începu chiar foarte direct :

— Urît am mai intrat la apă din cauza nechibzuinţei mele. Eram în regimentul 28 şi cu prima ocazie am trecut la ruşi şi am intrat în slujba lor ; şi acum m-am lăsat prins aşa de prosteşte... Auzi dumneata, mă prezint la ruşi şi le cer să mă trimită ca *forpa-*

vole... Am făcut parte din divizia a 6-a, de la Kiev. Dar tu, mă camarade, în ce regiment ai slujit în Rusia ? Nu mai știu bine, dar parcă ne-am văzut undeva prin Rusia. La Kiev am cunoscut mulți cehi care au fost cu noi pe front și au trecut la ruși, dar nu-mi mai aduc aminte de numele lor și de unde erau ; poate-ți amintești tu de vreunul ; cu cine erai pe acolo, măi frățioare, aș fi bucuros să știu cine mai e din regimentul nostru, 28 ?

Drept răspuns, Švejk îi aplică grijuliu mîna pe frunte, apoi îi luă pulsul și în cele din urmă îl trase lîngă ferestruică și-l rugă să scoată limba. Individul nu se împotrivi cituși de puțin, închipuindu-și pesemne că trebuie să fie vreun semn conspirativ. După aceea, Švejk începu să bată cu pumnii în ușă și cînd santinela veni să-l întrebe de ce face tărăboi, îi ceru mai întîi în cehă și apoi în germană să cheme numaidecît un doctor, deoarece omul pe care îl băgaseră lîngă el avea năluci.

Intervenția lui rămase, însă, fără rezultat ; nimeni nu veni să-l scoată pe individ, care rămase mai departe acolo foarte calm și continuă să pălăvrăgească vrute și nevrute despre Kiev, susținînd morțiș că-l văzuse pe Švejk mărșăluind printre ostașii ruși.

— De bună seamă că dumneata ai băut multă apă din mlaștini, îi spuse Švejk. Așa s-a întîmplat și cu tînărul Tynecky de la noi, om de altfel cu scaun la cap ; într-o zi a plecat, însă, la drum și a ajuns tocmai în Italia... Și cînd s-a întors, tot așa, nu vorbea decît de Italia ; zicea că tot ce se poate vedea

pe acolo sînt niște mlaștini. Altceva nu-și mai amintea. Și, dacă vreți să știți chiar s-a și îmbolnăvit de friguri de la apa aceea din mlaștini. Îl apucau de patru ori pe an. De patruzeci de sfinți, de sfîntul Iosef, de sfinții Petru și Pavel și de Înălțarea Maicii Domnului. Cînd îl apuca, apoi tot așa ca și dumneata zicea că-i cunoaște pe toți oamenii, chiar și pe cei străini, pe care nu-i văzuse nicicînd. Intra în vorbă în tramvai cu un oarecare și-i spunea că-l cunoaște din gară de la Viena. Pe toți oamenii pe care îi întîlnea pe stradă zicea că i-a văzut ori în gară la Milano, ori că băuse cu ei un pahar de vin în pivnița primăriei din Graz. Dacă în timpul cînd îl apucau frigurile acelea de baltă se întîmpla să fie la cîrciumă, atunci îi recunoștea pe toți mușterii și spunea că îi văzuse pe vaporul cu care plecase el la Veneția. La boala asta nu există alt leac decît acela folosit de un paznic nou de la balamucul din Kateřinka. Avea omul în grijă un bolnav de cap, care cît era ziulica de mare nu făcea decît să șadă într-un ungher și să numere într-una : „Un', doi, trei, patru, cinci, șase", apoi o lua iar de la început : „Un', doi, trei, patru, cinci, șase". Bolnavul ăsta era profesor. Paznicului îi venea să-și ia lumea în cap, așa de rău se înfuria cînd vedea că nebunul lui nu-i în stare să treacă de șase. L-a luat mai întîi cu binișorul, îndemnîndu-l să spună : „șapte, opt, nouă, zece". Dar nimic ! Profesorul nici nu se sinchisea ; sta în colțișorul lui și număra de zor : „un', doi, trei, patru, cinci, șase", și iar de la capăt : „un', doi, trei, patru, cinci, șase !"

pînă cînd într-o zi, paznicul n-a mai putut răbda, s-a repezit la protejatul lui şi cum a zis „şase" i-a şi cîrpit una peste cap. „Ţine şapte, i-a spus, ţine şi opt, şi nouă, şi zece". De fiecare cifră, cîte una peste bot. Profesorul s-a luat cu mîinile de cap şi a întrebat unde se află. Cînd i-a răspuns că era la balamuc, şi-a revenit în fire şi şi-a adus aminte că ajunsese acolo din pricina unei comete care, după socotelile lui, trebuia să apară în ziua de 18 iunie, la ora şase dimineaţa, dar i se dovedise că cometa lui se stinsese cu milioane de ani în urmă. Pe paznic l-am cunoscut şi eu. După ce s-a înzdrăvenit de-a binelea, profesorul l-a luat cu dînsul să-i fie servitor. N-avea altceva de făcut decît să-i scape domnului profesor în fiecare dimineaţă patru scatoalce peste bot, treabă pe care o executa cu conştiinciozitate şi precizie.

— Îi ştiu pe toţi prietenii dumitale din Kiev, continuă neobosit agentul serviciului de contraspionaj. Nu era cu dumneata acolo unu, aşa, gras şi unu, aşa, mai slab ? Nu mai ţii minte cum îi chema şi din ce regiment erau...

— Da' lasă, frate, nu te omorî pentru atîta lucru, îl mîngîie Švejk. Oricui i se poate întîmpla să nu-şi amintească cum îi cheamă pe toţi oamenii slabi şi graşi. Se ştie că de oamenii slabi îţi aduci aminte cel mai greu, fiindcă sînt şi cei mai mulţi pe lume. Adică cum se zice formează majoritatea.

— Ei, măi camarade — se jeli secătura chezaro-crăiască — n-ai încredere în mine. Nu te gîndeşti că ne aşteaptă aceeaşi soartă !

— Păi, de aia sîntem ostaşi — replică Švejk cu un aer de totală indiferenţă — de aia ne-au născut mamele noastre, ca să fim făcuţi harcea-parcea, cînd punem pe noi mundirul. Şi o facem cu dragă inimă, fiindcă ştim că oasele noastre n-au să putrezească de pomană. Murim pentru maiestatea sa împăratul şi familia sa, pentru care am cucerit Herţegovina. Din oasele noastre are să se fabrice făina pentru fabricile de zahăr; încă cu ani în urmă ne-a vorbit despre treaba asta domnul *laitnant* Zimmer: „Bă, adunătură de porci — zicea dumnealui — vieri necioplîţi, bă maimuţe leneşe şi fără folos, vă încurcaţi în cotonoage de parcă n-ar avea nici un preţ. Dacă o fi să cădeţi vreodată în război, apoi să ştiţi că din fiecare labă de-a voastră are să se fabrice jumătate kilogram de făină, adică la un loc, din toate mădularele, mai bine de două kilograme de cap şi au să filtreze prin voi, idioţilor, zahăr în fabricile de zahăr. Habar n-aveţi ce folositori o să fiţi după moarte urmaşilor voştri. Băieţii voştri or să bea cafea îndulcită cu zahăr care a trecut prin ciolanele voastre, nătărăilor." Eu am rămas atunci pe gînduri şi dumnealui m-a întrebat la ce mă gîndesc. „Cu respect vă raportez, i-am răspuns, mă gîndesc că făina din oasele domnilor ofiţeri trebuie să fie mult mai scumpă decît aceea făcută din ciolanele ostaşilor de rînd". Pentru treaba asta m-am ales cu trei zile de carceră.

Interlocutorul lui Švejk ciocăni la uşă. După o scurtă discuţie cu santinela, acesta chemă pe cineva de la cancelarie.

Peste puţin timp, veni un plutonier-major care-l scoase pe individ din celulă şi Švejk rămase din nou singur.

Cînd să iasă, lighioana se adresă cu glas tare plutonierului-major, arătînd spre Švejk :

— E un vechi camarad de-al meu, ne cunoaştem de la Kiev.

Douăzeci şi patru de ore în şir rămase Švejk singur, cu excepţia clipelor cînd i se aduse de mîncare. În cursul nopţii, ajunse la convingerea că mantaua rusească e mai călduroasă şi mai mare decît cea austriacă şi că adulmecatul şoarecelui pe la urechile omului, în timp ce doarme, nu-i un lucru neplăcut. Îi păru chiar ca un soi de murmur duios, din care fu trezit însă înainte de a se crăpa de ziuă, cînd veniră să-l ia.

Astăzi, Švejk nu-şi mai aduce aminte ce fel de for judecătoresc a fost acela în faţa căruia a fost tîrît în dimineaţa aceea de tristă amintire. Nu încape, însă, nici o îndoială că era o curte marţială. Din completul de judecată făcea parte un general, un colonel, un maior, un locotenent-major, un locotenent, un plutonier şi un simplu infanterist, care de fapt nu făcea altceva decît să aprindă celorlalţi ţigările.

Prea multe nu fu întrebat Švejk.

Se părea că din toţi mai mult interes îşi dădea maiorul, care de altfel ştia şi ceheşte.

— Dumneata l-ai trădat pe maiestatea sa împăratul, tună el la Švejk.

— Maica ta, Cristoase, cînd ? izbucni Švejk. Eu l-am trădat pe maiestatea sa împăratul, pe luminăţia sa monarhul nostru, pentru care am îndurat atîtea pînă acum ?

— Lasă-te de prostii, i-o tăie maiorul.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că nu-i o prostie să trădezi pe majestatea sa împăratul. Noi, ostăşimea, am jurat împăratului credinţă şi jurămîntul, aşa cum l-am cîntat la teatru, eu l-am împlinit ca un ostaş credincios.

— Poftim — spuse maiorul — arătîndu-i un vraf de hîrtii, aici sînt dovezile vinovăţiei dumitale.

Materialul de bază era furnizat de individul care fusese introdus în celula lui Švejk.

— Ei, tot nu vrei să mărturiseşti ? îl întrebă maiorul. La urma urmei, chiar dumnata ai declarat că ai îmbrăcat de bună voie uniforma rusească, deşi eşti ostaş al armatei austriece. Te întreb încă o dată şi pentru ultima oară : te-a silit cineva s-o faci ?

— Nu, nu m-a silit nimeni.

— De bunăvoie ?

— De bunăvoie.

— Nesilit... ?

— Nesilit !

— Îţi dai seama că eşti pierdut ?

— Îmi dau, cum să nu. Ai mei, de la regimentul 91, mă caută cu siguranţă, dar dacă binevoiţi, domnule maior, îngăduiţi-mi o mică observaţie despre felul cum oamenii îmbracă de bunăvoie haine străine. În anul 1908, cam prin luna iulie, legătorul de

ciep Božetěch din Praga, strada Příčna, se scălda la Zbraslav în vechiul braț al rîului Berounka. Întinsese hainele sub sălcii și se desfăta de unul singur, cînd, deodată, în apă mai sare un domn și, din vorbă în vorbă au început să se hîrjonească, să se stropească cu apă și așa s-au scăldat pînă în asfințit. Atunci domnul acela străin a ieșit din apă zicînd că se grăbește la cină. Domnul Božetěch a mai rămas puțin în apă și pe urmă s-a dus și el să se îmbrace ! dar în loc de haine a găsit sub sălcii niște zdrențe și o scrisorică.

„*Multă vreme am stat și am cumpănit : s-o fac sau să n-o fac, ținînd seama că ne-am distrat împreună, așa de bine, în apă ; pînă la urmă am rupt o romaniță și ultima petală smulsă era* s-o fac ! *Așa că am schimbat hainele cu ale dumneavoastră. Nu vă fie teamă să le îmbrăcați pe ale mele. Au fost despăduchiate chiar acum o săptămînă, la penitenciarul din Dobřiš. A doua oară să fiți mai atent cu cine vă scăldați. În apă, orice om gol arată ca un deputat, chiar dacă e un asasin. Nici nu știți cu cine v-ați scăldat. Dar baia a fost grozavă. Acum spre seară, apa e mai bună. Mai intrați o dată ca să vă reveniți.*"

Domnul Božetěch a așteptat să se întunece, a îmbrăcat zdrențele vagabondului și a pornit spre Praga, ocolind șoseaua județeană și umblînd pe poteci retrase peste izlaz ; aici s-a întîlnit însă cu patrula de jandarmi din Chuchle, care l-a arestat și a doua zi

dimineaţa l-a dus la tribunalul raional Zdraslov, pentru că — nu-i aşa ? — oricine putea să se dea drept Iosef Božetěch legător de cărţi din Praga, strada Příčna nr. 16.

Grefierul, care nu ştia o boabă ceheşte, a crezut că inculpatul mărturiseşte adresa unui complice de-al lui şi de aceea l-a mai întrebat o dată :

— *Ist das genau, Prag, nr. 16, Iosef Božetěch ?*[1]

— Dacă mai locuieşte acolo, nu ştiu — adăugă Švejk — dar pe vremea aceea, în 1908, locuia. Lega frumos cărţile, dar le şi ţinea mult, că înainte de a se apuca de lucru mai întîi le citea şi apoi le lega după cuprins. Dacă stropea marginile foilor cu negru, apoi cartea nici nu mai trebuia citită. Oricine ştia că romanul nu face două parale. Mai doriţi poate unele amănunte suplimentare ? A, da, era cît pe ce să uit : avea obiceiul să vină în fiecare zi la berăria „U Fleku", unde povestea cuprinsul cărţilor pe care tocmai le primise la legat.

Maiorul se apropie de grefier şi-i spuse ceva în şoaptă, după care acesta şterse din dosar adresa presupusului conspirator, Božetěch.

Apoi, această judecată ciudată continuă, după metoda tribunalului ad-hoc instituit de preşedinte, generalul Fink von Finkenstein.

Aşa cum unii oameni au mania de a colecţiona cutii de chibrituri, acest domn distins avea mania organizării tribunalelor ad-hoc, cu toate că de cele

---

[1] Exact, Praga, nr. 16, Iosef Božetěch ? (Germ.)

mai multe ori ele erau în contradicție cu codul penal militar.

Generalul susținea că nu are nevoie de nici un fel de judecători de instrucție și că după trei ore de la pronunțarea sentinței, individul trebuie spînzurat. Cîtă vreme fusese pe front, se înțelege, nu dusese lipsă de asemenea tribunale improvizate.

După cum unii simt nevoia să joace cu regularitate, în fiecare zi, o partidă de șah, de biliard sau de cărți, faimosul general instituia zilnic, la repezeală, curți marțiale pe care le prezida anunțînd foarte grav și radios șah-mat, inculpatului.

Dacă cineva ar fi sentimental, ar spune că acest om avea pe conștiință multe duzini de oameni, mai cu seamă în răsărit, unde, cum spunea, avusese de luptat cu agitația velicorusă în rîndurile ucrainienilor galițieni. Privind însă chestiunea din punctul lui de vedere, nu s-ar putea spune că avea pe cineva pe conștiință.

De fiecare dată cînd poruncea să fie spînzurat un învățător, o învățătoare, un popă sau o familie întreagă, pe baza sentinței pronunțate de curtea marțială instituită ad-hoc, dumnealui pleca acasă netulburat, ca un jucător de cărți pasionat care, întors satisfăcut de la cîrciumă, după o partidă de cărți, se gîndește la desfășurarea jocului, la felul cum ceilalți au încercat să-l taie în chip și fel, dar el a cîștigat totuși cu o sută și șapte... Generalul considera spînzurătoarea drept un lucru foarte simplu și firesc, ca pîinea cea de toate zilele, și în clipa pro-

nunţării sentinţei de multe ori uita de persoana împăratului şi fără să mai spună: „În numele maiestăţii sale se condamnă la moarte prin spînzurătoare" declara foarte simplu: „Te condamn la moarte..."

Uneori, găsea în actul spînzurătorii şi o latură comică, despre care a scris chiar soţiei, la Viena:

„...de pildă, draga mea, nici nu poţi să-ţi închipui cum m-am tăvălit de rîs, acum cîteva zile, cînd am condamnat pe un învăţător acuzat de spionaj. Omul care spînzură e un plutonier instruit şi cu practică îndelungată; face treaba asta de plăcere, de dragul sportului. Eram aşadar în cortul meu cînd, după pronunţarea sentinţei, plutonierul vine la mine şi mă întreabă unde să-l spînzure pe învăţătorul cu pricina. I-am spus să-l spînzure de primul copac; şi acum închipuie-ţi ce situaţie comică! Ne aflam în plină stepă şi cît vedeai cu ochiul nu se zărea decît iarbă, dar nici urmă de copac. Dar, ordinul e ordin: plutonierul l-a luat pe învăţător sub escortă şi au pornit cu toţii în căutarea copacului. S-au înapoiat abia spre seară, cu învăţătorul după ei. Plutonierul a venit din nou la mine şi m-a întrebat: «Unde să-l spînzurăm pe omul ăsta?» L-am ocărît şi i-am repetat că ordinul meu fusese limpede: de copacul cel mai apropiat. Mi-a răspuns atunci că va încerca din nou a doua zi; dimineaţa, însă, a venit la mine alb ca varul, să-mi raporteze că peste noapte învăţătorul dispăruse. Si-

tuaţia mi-a părut aşa de comică, încît i-am iertat pe toţi cei care l-au păzit şi pe deasupra am mai şi glumit, spunîndu-le că învăţătorul a plecat, se vede, să caute singur copacul. După cum vezi, draga mea, aici nu ne plictisim ; spune-i lui Vili că tăticu îl sărută şi că în curînd are să-i trimeată un rus viu, pe care să călărească aşa cum călăreşte pe căluţ. Mi-am mai adus aminte chiar acum, draga mea, de o altă întîmplare nostimă... Am spînzurat cîndva un ovrei, tot pentru spionaj. Individul ne-a aţinut drumul deşi n-avea ce căuta pe acolo, sub pretext că vindea ţigări. Aşadar, l-am spînzurat, dar după citeva secunde ştreangul s-a rupt şi ovreiul a căzut ; ce crezi, şi-a revenit numaidecît în fire şi a început să zbiere la mine : «Domnule general, mă duc acasă, m-aţi spînzurat o dată, şi după lege nu puteţi să mă mai spînzuraţi a doua oară pentru aceeaşi vină». M-a pufnit rîsul şi l-am lăsat să plece. La noi, draga mea, e vesel..."

După ce fusese numit comandant al fortăreţei Przemyšl, generalul Fink nu mai avusese prea multe prilejuri să organizeze astfel de spectacole de circ ; de aceea preluă cu mare bucurie cazul Švejk.

Aşadar, Švejk stătea acum în faţa acestui tigru care, proţăpit în prim-plan, la masa lungă, fuma ţigară după ţigară, poruncind să i se traducă răspunsurile lui Švejk şi dînd din cap, cu subînţeles.

Maiorul propuse să se trimită la brigadă o telegramă în care să se întrebe unde se afla compania

a 11-a de marş a regimentului 91, de care depindea acuzatul, potrivit declaraţiilor sale.

Generalul, însă, se împotrivi, declarînd că în felul acesta s-ar întîrzia acţiunea curţii marţiale şi, deci, s-ar falsifica adevăratul sens al acestei instituţii. La dosar există mărturisirea completă a acuzatului, care recunoaşte că a îmbrăcat uniforma rusească, precum şi o mărturie foarte importantă din care reiese că acuzatul a recunoscut că a fost la Kiev... Cere deci ca tribunalul să se retragă în deliberare, pentru ca sentinţa să poată fi pronunţată şi executată imediat.

Maiorul se menţinea, însă, mortiş pe poziţia că trebuia stabilită mai întîi identitatea acuzatului, întrucît afacerea are o mare importanţă politică. Prin stabilirea identităţii acestui individ s-ar putea descoperi legăturile acuzatului cu foştii camarazi, din unităţile prin care a trecut.

Maiorul era un visător romantic. Continua să pledeze că, de fapt, e important să se descopere firele şi că nu-i de ajuns să condamni omul. Condamnarea, afirma el, este numai ultimul act al unor cercetări care însumează aceste fire.

Curtea nu ştia cum să mai iasă din această încurcătură de fire ; totuşi era evident că maiorul cîştiga teren. Ceilalţi membri ai curţii dădeau din cap aprobativ, iar în cele din urmă încuviinţă chiar şi generalul, căruia firele începură să-i placă atît de mult, încît, în mintea lui vedea cum de firele maiorului atîrnau alte curţi marţiale ad-hoc. De aceea

nu se mai ridică împotriva propunerii de a se lua legătura cu brigada, spre a se constata dacă într-adevăr Švejk făcuse parte din regimentul 91 și în ce perioadă anume trecuse de partea rușilor.

În timpul dezbaterilor, Švejk fu păzit pe culoar de două santinele; apoi fu din nou adus în fața tribunalului și întrebat din ce regiment face parte. După care fu transportat iar la închisoarea garnizoanei.

Întorcîndu-se acasă după eșecul curții marțiale-fulger, generalul Fink se întinse pe canapea și începu să se gîndească, cum ar putea să grăbească procedura.

Era convins că răspunsul avea să sosească curînd; totuși, el va întîrzia ritmul rapid de funcționare al tribunalului său, întrucît după sentință ar urma abia binecuvîntarea duhovnicească dată condamnatului, ceea ce-ar pricinui o inutilă întîrziere a executării sentinței, cu circa două ore.

— La urma urmei — își spuse generalul Fink — îi putem da binecuvîntarea duhovnicească înainte de pronunțarea sentinței, chiar acum, pînă să primim răspunsul de la brigadă.

Porunci deci să fie chemat la el *feldkuratul* Martinec.

Martinec era un catihet nefericit, de undeva de prin Moravia; din cauză că preotul pe care-l avusese în fruntea parohiei suferea de păcatul preacurviei, preferase să intre în armată... Era un om profund religios și numai cu durere în suflet își amintea de

preotul lui care, încet dar sigur, mergea pe drumul pierzaniei, de felul cum sugea slibovița ca un burete și cum într-o noapte îi băgase cu tot dinadinsul în pat o țigancă vagabondă, pe care o întîlnise în sat, în timp ce se întorcea acasă pe trei cărări.

Feldkuratul Martinec credea că dînd pe front binecuvîntarea duhovnicească răniților și muribunzilor, va răscumpăra și păcatele preotului său care, venind tîrziu noaptea acasă, îl trezise de nenumărate ori ca să-i spună :

— Jeníčku, Jeníčku ! Fetele... asta-i slăbiciunea vieții mele.

Speranțele lui Martinec nu se împliniseră însă. Fusese trimis din garnizoană în garnizoană, unde nu făcea decît să țină cîte o predică ostașilor, o dată la paisprezece zile, înainte de slujbă, și să reziste la ispita care izvora din cazinoul ofițerilor ; în comparație cu discuțiile purtate aici, fetele preotului păreau o rugăciune nevinovată închinată îngerului păzitor.

De obicei, era chemat la generalul Fink în timpul luptelor importante, cînd trebuia să fie sărbătorită vreo victorie a armatelor austriace ; atunci, cu aceeași plăcere cu care instituie curțile marțiale-fulger, generalul Fink aranja cu mare pompă slujbele religioase.

Acest Fink era un patriot austriac atît de înflăcărat, încît nu se ruga și pentru victoria armatelor nemțești sau turcești. Dacă nemții din Reich dobîn-

deau undeva vreo victorie asupra francezilor sau englezilor, el o trecea sub tăcere în faţa altarului.

Orice măruntă hărţuială a unei patrule austriece cu un avanpost rusesc, pe care statul-major avea grijă s-o umfle ca pe-un uriaş balon de spumă, transformînd-o într-o înfrîngere a întregii armate ruseşti, prilejuia generalului Fink organizarea unor pompoase servicii divine ; aşa încît nefericitul *kurat* Martinec avea impresia că generalul era în acelaşi timp şi capul bisericii catolice din Przemysl, căci tot el hotăra la asemenea prilejuri ce fel de slujbă se va ţine şi de cele mai multe ori îşi exprima dorinţa de a se oficia serviciul divin care se obişnuieşte de înălţarea Domnului.

Generalul Fink mai avea de asemenea obiceiul ca în timpul slujbei, cînd se termina predica, să intre cu calul în galop pe cîmpul de exerciţii, să se apropie de altar şi să strige de trei ori : „Ura, ura, ura !"

Feldkuratul Martinec, suflet credincios şi drept, unul din puţinii care mai credeau în Dumnezeu, se ducea cu strîngere de inimă la generalul Fink.

De fiecare dată, după ce-i dădea instrucţiunile, comandantul garnizoanei poruncea să fie umplute paharele cu o băutură tare şi începea să povestească *feldkuratului* ultimele anecdote citite în cărticelele imbecile, editate special pentru armată, în colecţia *Lustige Blätter*.

Avea o bibliotecă întreagă cu astfel de prostii, cu titluri tîmpite ca de pildă : *Umor în raniţă, pentru ochi şi urechi*, *Hindenburg în anecdotă*, *Hindenburg*

în oglinda umorului, *A doua raniță cu umor, încărcată de Felix Schlemper*, *Din tunul nostru de gulaș*, *Schije suculente din tranșee* sau altele și mai idioate, ca : *Sub aripile vulturului cu două capete*, *Un șnițel vienez din bucătăria de campanie imperială și regală, încălzit de Artur Lokesch*. Uneori, generalul îi fredona melodii din colecția de cîntece vesele soldățești, intitulată *Wir müssen siegen (Trebuie să învingem)*. Bineînțeles, în tot acest timp umplea paharele cu băuturi tari, silindu-l pe *feldkuratul* Martinec să bea și să-i țină tovărășie. Apoi, cînd se afuma în lege, începea să îndruge tot felul de porcării, la auzul cărora *feldkuratul* Martinec își aducea aminte, cu strîngere de inimă, de preotul lui, care nu rămînea în urma generalului Fink în ce privește vorbele porcoase.

Părintele Martinec vedea cu groază că, pe măsură ce se ducea mai des pe la generalul Fink, aluneca tot mai mult pe panta imoralității.

Încetul cu încetul începură să-i priască lichiorurile și tot așa, pe nesimțite, încetară să-i mai displacă poveștile piperate ale generalului ; începu să aibă viziuni erotice și din pricina kontușovkăi, a rachiului de corcodușe și a pînzei de păianjen de pe sticlele de vin vechi pe care generalul Fink i le punea mereu în față, uită de Dumnezeu și printre rîndurile breviarului vedea fetele despuiate din poveștile generalului. Și într-o bună zi dispăru și disprețul față de aceste vizite. Generalul îl îndrăgi pe *feldkuratul* Martinec, care la început îi păruse ca un alt sfînt

Ignaţiu de Loyola, dar care cu timpul se obişnuise cu societatea lui.

Într-o zi, generalul invită la el două surori de la spitalul de campanie, care de fapt nu lucrau acolo ci-şi încasau numai salariile pe baza statelor de plată, sporindu-şi veniturile prin prostituţie, cum se obişnuia în acele vremuri grele. Apoi porunci să fie chemat şi *feldkuratul* Martinec, care alunecase atît de rău în mrejele diavolului, încît după jumătate de ceas de conversaţie schimbase amîndouă femeile, suflînd din greu şi făcînd atîtea bale la gură, încît murdări toată perna canapelei. Multă vreme avu mustrări de cuget pentru această purtare uşuratică pe care n-o putu repara, deşi în aceeaşi noapte, în timp ce se întorsese acasă, îngenunchease din greşeală în parc, în faţa statuii arhitectului şi a primarului oraşului, mecenatul Grabovský, care în anii optzeci îşi cîştigase multe merite faţă de oraşul Przemysl.

Tropăitul paşilor patrulei se amestecase în noapte cu ruga lui fierbinte.

— Nu-l judeca cu asprime pe slujitorul tău, căci nici un muritor nu se va îndrepta spre tine, dacă nu-i vei ierta păcatele; iartă-l deci, te rog, căci pentru tine iertarea nu-i grea. Ajută-mă Doamne, căci sufletu-mi în voia ta îl las.

După această păţanie, de cîte ori era invitat la generalul Fink, *feldkuratul* încerca din răsputeri să se abţină de la plăcerile lumeşti, invocînd drept scuză deranjamentele stomacale; considera necesar să ia asupră-şi această minciună, pentru ca sufle-

tu-i să fie scutit de chinurile iadului, deoarece în același timp el socotea că disciplina militară cere ca atunci cînd generalul îi spune *feldkuratului*: „Bea amice", acesta trebuie să tragă la măsea, dacă nu din alte motive, măcar din respect față de superior.

Pînă acum, însă, aceste bune intenții nu se traduseseră totdeauna în fapt și, cu atît mai puțin, atunci cînd, după slujbe pompoase, generalul organiza festinuri și mai pompoase, pe socoteala garnizoanei; după care cei de la contabilitate făceau tot felul de șmecherii ca să scoată banii și să se aleagă și ei cu ceva; cu asemenea prilejuri, părintele se considera, față de Atotputernic, ca blestemat pentru păcătoșenia lui și demn de pedeapsă.

Umbla apoi cu capul în nori și, fără să-și piardă în acest haos credința în Dumnezeu, se gîndea cu toată seriozitatea dacă n-ar trebui să-și biciuiască trupul, cu regularitate, în fiecare zi.

Într-o astfel de dispoziție se înfățișă el acum în fața domnului general.

Generalul Fink îi ieși înainte, radios și îmbujorat la față:

— Ai auzit vorbindu-se de curtea marțială? De data asta vom spînzura un compatriot de-al dumitale.

La auzul cuvîntului „compatriot", *feldkuratul* Martinec îl privi pe general cu o nesfîrșită durere. Respinsese pînă atunci de mai multe ori presupunerea că ar fi ceh și explicase de nenumărate ori că din parohia lui, din Moravia, făceau parte două comune,

una cehă și alta germană și că o săptămînă trebuise să predice pentru cehi și alta pentru nemți... iar întrucît în comuna cehă nu există nici o școală de limbă cehă, ci numai germană, trebuise să predea în ambele comune în limba germană, așa încît nu putea fi ceh. Această motivare logică prilejuise odată unui maior, care se afla la masă, observația că *feldkuratul* din Moravia era de fapt o dugheană cu tot felul de mărfuri.

— Pardon, spuse generalul — am uitat. Nu-i vorba de un compatriot al dumitale. E un ceh, un trădător care a trecut la ruși și a intrat în slujba lor ; are să fie spînzurat. Deocamdată, însă, ca să zic așa, pentru îndeplinirea formalităților legale, îi cercetăm identitatea ; dar asta n-are nici o importanță, va fi spînzurat imediat ce vom primi răspunsul telegrafic.

Și după ce-l așeză pe *feldkurat* lîngă el, pe canapea, generalul continuă vesel :

— La mine, cînd institui o curte marțială, totul trebuie să fie la unison cu procedura rapidă a acestui fel de tribunal, ăsta-i principiul meu. Pe vremea cînd eram încă la Lvov, la începutul războiului, am izbutit să obțin spînzurarea unui individ la numai trei minute după pronunțarea sentinței. Se înțelege că a fost vorba de un ovrei ; dar și pe un rutean l-am spînzurat la cinci minute după deliberare.

Generalul zîmbi binevoitor :

— Întîmplarea a făcut ca nici unul din ei să nu aibă nevoie de binecuvîntarea duhovnicească. Ovreiul

era rabin și rusneacul popă. De data asta, însă, avem de-a face cu altă situație ; e vorba să spînzurăm un catolic. Pentru ca lucrurile să nu mai fie tărăgănate, mi-a venit o idee colosală ; să-i dăm mai întîi binecuvîntarea duhovnicească, ca să evităm, cum ziceam, orice întîrziere.

Generalul sună și porunci ordonanței :

— Adu două sticle din bateria de ieri.

Și umplînd, peste cîteva clipe, paharul *feldkuratului*, îi spuse prietenos :

— Ia puțină mîngîiere înainte de binecuvîntare...

De la fereastra zăbrelită, în spatele căreia se afla Švejk, se auzea în acest timp de grea cumpănă, cîntecul lui liniștit :

„Toți ostașii o domnesc,
Fiin'că fetele îi iubesc
Banii la noi stau purcoi
Am scăpat de orice nevoi.
Tarara-ra... un'-doi..."

II

MÎNGÎIEREA DUHOVNICEASCĂ

De fapt, ca să fim drepți, nu se poate spune că *feldkuratul* Martinec s-a dus la Švejk, ci mai degrabă că a ajuns în salturi, asemenea unei baletiste pe scenă. Harul Domnului și sticla de *Gumpoldskirchen* vechi, avuseseră darul să-l facă, într-un ceas, ușor ca un fulg. În această clipă solemnă și sfîntă i se părea că se apropie tot mai mult de Dumnezeu ; în realitate, însă se apropia de Švejk.

Ușa fu închisă în urma lui și amîndoi rămaseră în celulă, unde *feldkuratul* i se adresă vesel lui Švejk :

— Fiule, eu sînt *feldkuratul* Martinec.

Această introducere i se păruse — tot drumul — a fi cea mai potrivită și mai înduioșătoare.

La aceste vorbe, Švejk se ridică de pe pat, scutură zdravăn mîna *feldkuratului* și răspunse :

— Îmi pare bine ; eu sînt Švejk, ordonanța companiei a 11-a de marș din regimentul 91. Nu de mult, baza noastră a fost mutată la Bruck pe Litava ; luați loc aici, lîngă mine, domnule *feldkurat* și povestiți-mi

de ce ați fost arestat. Dumneavoastră sînteți doar ofițer și vi s-ar cuveni de fapt arestul ofițeresc de la garnizoană ; patul ăsta e plin de păduchi. E drept că se mai întîmplă să fie cîte unul care să nu știe de ce arest ține ; și apoi mai încurcă lucrurile, nu-i vorbă, și cei de la cancelarie. Într-un rînd, domnule *feldkurat*, am fost închis în arestul regimentului din Budějovice și mi-au băgat lîngă mine pe un *kadetstellfertreter*. *Kadetstellfertreterii* aduc cumva cu *feldkurații* ; știți, cum să zic, nici porc, nici șoarece ; de zbierat, zbierau la ostași ca ofițerii, dar cînd făceau cîte o boacănă, erau închiși printre ostașii de rînd. Erau, cum să vă zic, domnule *feldkurat*, un fel de bastarzi, încît la popota *untrofițerilor* nu erau primiți, la hrana pentru trupă n-aveau dreptul, fiindcă erau mai mari, iar popota ofițerească nu era de nasul lor. Pe vremea aceea aveam în regiment cinci din ăștia și la început se îndopau la bucătărie numai cu brînză, fiindcă hrană nu căpătau de nicăieri : pînă cînd, într-o bună zi, i-a prins *oberlaitnantul* Wurm, care le-a interzis să mai calce pe acolo, spunînd că nu cadrează cu onoarea de *kadetstellfertreter* să mănînce la bucătăria pentru trupă. Dar ce puteau să facă, dacă la popota ofițerească nu-i lăsa să intre. Bieții de ei au rămas așa agățați în aer și au îndurat atîa mizerie, că unul s-a aruncat în Malša, iar altul a șters-o de la regiment și peste două luni a scris că a ajuns ministru de război în Maroc. Au rămas patru, că pe cel din Malša l-au pescuit viu, pentru că de nervos ce era, uitase că știe să înoate și că trecuse examenul de înot cu nota ex-

cepţional. L-au dus la spital, da' acolo altă nenorocire pe capul lui; cei de la spital nu ştiau cu ce să-l acopere: cu pătură ofiţerească sau cu una obişnuită, pentru trupă. Pînă la urmă, s-au gîndit că cel mai bine ar fi să nu-i dea de loc pătură şi l-au împachetat doar într-un cearşaf ud, aşa că, după o jumătate de ceas, s-a rugat să-i dea drumul să se întoarcă înapoi la cazarmă. Ăsta era cel de care v-am spus că l-au băgat la arest lîngă mine, ud leoarcă. A stat cam vreo patru zile şi tare era fericit, pentru că acolo căpăta de mîncare, e drept că din aceea de arestat, dar totuşi mîncare; era sigur de ea, cum zicea chiar el. A cincea zi au venit să-l ridice, şi peste o jumătate de ceas s-a întors să-şi ia chipiul; plîngea de bucurie şi-mi spunea: „În sfîrşit a fost hotărîtă şi soarta noastră. De azi încolo, *kadetstellfertreterii* au să fie închişi la *hauptwache*, împreună cu ofiţerii; la masă o să ne lăfăim la popota ofiţerească, după ce mănîncă domnii ofiţeri, de dormit o să dormim cu trupa, cafeaua o s-o căpătăm de la bucătăria pentru trupă, iar raţia de tutun o vom ridica tot cu trupa".

Abia acum se mai trezi *feldkuratul* Martinec şi-l întrerupse pe Švejk cu o frază care nu avea nici în clin nici în mînecă cu discuţia precedentă.

— Da, da, fiule! Sînt lucruri între cer şi pămînt la care se cuvine să ne gîndim cu inima fierbinte şi cu toată încrederea în nemărginita bunătate a Domnului. Eu, fiule, am venit pentru binecuvîntarea duhovnicească.

Ajuns aici, tăcu, pentru că i se părea că cele rostite nu prea se potriveau cu situaţia. Pe drum îşi alcătuise în minte cuvîntarea cu care avea să-l facă pe nefericit să se resemneze pentru pierderea vieţii şi să-l convingă că acolo sus va fi iertat de toate păcatele, dacă se va pocăi şi va dovedi că se căieşte. De aceea, acum stătea şi se gîndea cum să continue ; Švejk i-o luă însă înainte, întrebîndu-l dacă nu are cumva o ţigară.

Feldkuratul Martinec nu învăţase încă să fumeze ; asta era de altfel unica virtute pe care o mai păstrase din viaţa austeră pe care o dusese odinioară. Cîteodată, la reuniunile generalului Fink, cînd era niţel mai făcut, încerca să fumeze cîte o ţigară englezească, dar fumul îi răbufnea numaidecît pe nas şi avea impresia că îngerul păzitor îl gîdila în gît, ca să-l ferească de ispită.

— Nu fumez, fiule, răspunse el foarte demn, la întrebarea lui Švejk.

— Mă miră, spuse Švejk. Am cunoscut mulţi *feldkuraţi* da' toţi fumau ca turcii. Eu unul nici nu-mi pot închipui un *feldkurat* care să nu fumeze şi să nu tragă la măsea. Am cunoscut unul singur care nu duhănea, în schimb, în loc de fumat, mesteca tabacul şi în timpul predicii scuipa tot în amvon. Dar, dumneavoastră de unde sînteţi de fel, domnule *feldkurat* ?

— De la Nový Jičin, se auzi hîrîitul *feldkuratului* imperial şi regal Martinec.

— Atunci, poate că aţi cunoscut acolo, domnule *feldkurat*, pe una Ružena Gaudrsová ; acu' doi ani a lucrat într-o vinărie de pe strada Platnéřská din

Praga și într-o bună zi s-a apucat să dea în judecată doisprezece oameni deodată pentru paternitate, că născuse doi gemeni. Din ăștia doi gemeni, unul avea un ochi albastru și altul căprui; al doilea avea un ochi cenușiu și unul negru. Așa că dumneaei a presupus că în treaba asta erau angajați patru domni cu ochi din ăștia, care veneau mai des pe la vinărie și avuseseră de-a face cu dînsa. Pe urmă, unul din gemeni avea un picior paralizat, la fel cu un domn magistrat consilier de curte care venea și el pe acolo, iar celălalt avea la un picior șase degete, întocmai ca un domn deputat care era un mușteriu nelipsit al vinăriei. Și acum, stați și vă gîndiți și dumneavoastră, domnule *feldkurat*, că mușterii din ăștia care veneau pe acolo în fiecare zi erau vreo optsprezece și că gemenii aceia au luat cîte un semn de la fiecare din acei cu care dumneaei se ducea fie acasă la dumnealor, fie la hotel. Pînă la urmă, tribunalul a hotărît că într-o asemenea înghesuială nu poate fi descoperit tatăl și atunci dînsa, ca să scape de belea, a aruncat vina asupra jupînului la care făcea serviciu și l-a dat și pe el în judecată; ăsta însă a dovedit că era impotent de peste doisprezece ani, în urma unei operații pe care o făcuse din cauza unei inflamații a testicolelor. Așa că, după tot tămbălăul, femeia a fost zvîrlită, domnule *feldkurat*, tocmai la dumneavoastră la Nový Jičin; de unde se poate vedea foarte bine că cine se înfige la prea mult se alege pînă la urmă cu praful de pe tobă. Ar fi terbuit să se țină scai de unul și nu să fi declarat în fața tribunalului că un geamăn e de la

domnul deputat și celălalt de la domnul consilier de curte, sau mai știu eu de la cine. Orice naștere se poate socoti foarte ușor. În cutare zi, la cutare dată, am fost cu cutare la hotel și în cutare zi am născut copilul. Asta, bineînțeles, în caz de naștere normală, domnule *feldkurat*. În combinațiile astea se găsește întotdeauna, pentru un galben, cîte un martor, cum ar fi portarul sau camerista, care îți jură pe sfînta cruce că, într-adevăr, i-a văzut împreună în noaptea aceea și că ar fi auzit cum dînsa i-ar fi spus, chiar, în timp ce coborau scările : „Dar ce mă fac dacă s-a întîmplat ceva" ? și el i-ar fi răspuns : „Nai nici o grijă, fetițo, copilu-i treaba mea".

Feldkuratul căzu pe gînduri ; mîngîierea duhovnicească i se părea acum mai complicată, deși nu cu mult înainte își alcătuise în minte un plan amănunțit despre felul cum avea să vorbească de milostivirea Celui prea înalt în ziua Judecății de apoi, cînd toți delincvenții militari se scoală din morminte cu ștreangul de gît și, dacă s-au pocăit, se bucură de mila Domnului, la fel ca tîlharul din Noul Testament.

Își pregătise o alocuțiune minunată, compusă din trei părți : mai întîi ar fi dorit să demonstreze că moartea prin spînzurătoare e ușoară atunci cînd omul e împăcat cu Dumnezeu ; că legea militară pedepsește pe bună dreptate trădarea maiestății sale împăratului, care este părintele tuturor ostașilor ; orice greșeală a lor, oricît de mică ar fi, trebuie privită ca o trădare a propriului părinte. Apoi ar fi vrut să dezvolte ideea că împăratul există prin grația lui Dumnezeu, că a

fost învestit de Dumnezeu spre a conduce pe pămînt treburile lumești, așa cum papa conduce treburile spirituale. Trădarea săvîrșită împotriva împăratului înseamnă de aceea trădarea lui Dumnezeu-tatăl. Așa încît pe delincventul militar îl așteaptă, în afară de spînzurătoare, pedeapsa de veci și blestemul veșnic cuvenit celui ce hulește. Cu toate acestea, dacă justiția pămîntească nu poate suprima sentința — spre a nu încălca disciplina militară — și este obligată să-l spînzure pe criminal, mai există o speranță în ce privește a doua pedeapsă, pedeapsa veșnică, pentru că pe aceasta omul o poate evita foarte simplu, dacă se pocăiește.

Își închipuise apoi o scenă înduioșătoare despre care credea că acolo sus, îi va fi și lui de folos, întru iertarea păcatelor săvîrșite la locuința generalului Fink din Przemysl.

Se și vedea strigînd, în încheiere, către condamnat :

— Pocăiește-te fiule ; să îngenunchem împreună ! Repetă după mine, fiule !

În sfîrșit, în celula împuțită și năpădită de păduchi, va răsuna rugăciunea :

„Doamne-Dumnezeule, carele ești atît de bun și îi ierți întotdeauna pe cei păcătoși, ție mă închin fierbinte pentru sufletul acestui ostaș care din porunca ta va părăsi această lume, pe temeiul sentinței curții marțiale din Przemysl. Izbăvește-l pe acest infanterist, pentru pocăința lui, de chinurile iadului și dă-i, Doamne, bucuria fericirii veșnice."

— Nu vă supărați, domnule *feldkurat* — rupse tăcerea Švejk — dar stați de cinci minute ca încremenit, de parcă n-ați avea chef de vorbă. Se vede bine că n-ați mai fost arestat niciodată.

— Eu — spuse foarte grav *feldkuratul* — am venit pentru mîngîierea duhovnicească.

— Să mă bată Dumnezeu, domnule *feldkurat*, dacă pricep de ce-i tot dați într-una cu mîngîierea asta duhovnicească. În ce mă privește, domnule *feldkurat*, eu n-am puterea de convingere ca să vă pot aduce o mîngîiere. Și la urma urmei, nu sînteți nici primul, nici ultimul *feldkurat* care a ajuns după zăbrele. De altfel, ca să vă spun adevărul adevărat, domnule *feldkurat*, eu nici nu am darul să pot aduce cuiva mîngîiere în clipele grele. O singură dată am încercat și eu și am dat greș : veniți, vă rog, mai aproape și vă povestesc tot, cum s-a întîmplat. Pe vermea cînd locuiam pe strada Opatovická, aveam un prieten, unu' Faustyn, portar de noapte la un hotel. Era un om cumsecade, cinstit și vrednic. Cunoștea toate fetele de stradă : ați fi putut veni la el la hotel, domnule *feldkurat*, la orice oră din noapte și să-i spuneți doar atît : „Domnule Faustyn, am nevoie de o fată", și el vă întreba numaidecît cum doriți să fie, blondă, brună, mai scundă sau mai înaltă, necăsătorită, divorțată sau văduvă, cu școală sau fără.

Zicînd acestea, Švejk se apropie familiar de *feldkurat* și cuprinzîndu-l de mijloc, continuă :

— Să presupunem, domnule *feldkurat*, că dumneavoastră i-ați fi spus : „Aș dori o blondină înaltă, vă-

duvă, fără cultură" ; în zece minute ați fi avut-o în pat, cu act de botez cu tot.

Pe *feldkurat* începuseră să-l treacă năduşelile, în timp ce Švejk, strîngîndu-l la piept părinteşte, continua să peroreze :

— Nici n-aţi crede, domnule *feldkurat*, ce om cinstit şi moral era domnul Faustyn. Nu lua nici un creițar misitie de la femeile pe care le aducea şi le băga în odăi ; iar dacă se întîmpla ca vreuna să uite şi încerca să-i strecoare ceva în buzunar, apăi să fi văzut ce se mai zborşea şi zbiera la ea : „Scroafă neobrăzată, să nu-ţi închipui că dacă tu te vinzi şi păcătuieşti, eu am un folos din treaba asta ! Eu nu-s codoş, tîrfă neruşinată. Dacă o fac, apăi să ştii că numai din milă pentru tine, că dacă tot ai apucat-o pe drumul ăsta, să nu trebuie să-ţi arăţi ruşinea în public, ca să te agaţe pe undeva noaptea copoii şi să zaci pe urmă trei zile la poliţie. Aici cel puţin eşti la căldurică şi nimeni nu te vede în ce hal ai ajuns." În schimb, avea grijă, domnule *feldkurat*, să-şi scoată pîrleala de la clienţi. Avea tariful lui : ochii albaştri — un galben, cei negri — cincisprezece creiţari ; socotea toate astea la fix şi le scria separat pe o bucată de hîrtie, ca o notă, pe care o dădea clientului. Pentru misitie lua puţin de tot. La femeile fără şcoală mai adăuga un supliment de un gologan, pentru că dumnealui pornea de la principiul că o başoaldă necioplită e mai distractivă decît o doamnă învăţată... Şi cum vă spuneam, într-o bună zi, spre

seară, vine la mine acasă în strada Opatovická, domnul Faustyn, amărît și mînios nevoie mare, de parcă în clipa aceea ar fi fost scos de sub grătarul de protecție de la tramvai și, în înghesuială, i s-ar fi furat ceasul din buzunar. La început n-a scos o vorbă ; a scos doar din buzunar o sticlă de rom și după ce-a tras o dușcă, mi-a întins-o și mie, zicînd : „bea". Și așa, am tăcut împreună, pînă cînd am dat gata sticla de rom. În cele din urmă, îmi zice : „Dragul meu, fii așa de bun, fă-mi și mie un bine. Deschide fereastra de la stradă ; eu mă așez pe pervaz și tu mă apuci de picioare și-mi faci vînt de la etajul trei. Nu mai aștept nimic de la viață ; ultima mea mîngîiere ar fi aceea că s-a găsit un prieten bun care să mă curețe de pe lumea asta în care nu mai pot trăi ; auzi dumneata, eu, om cinstit, să fiu dat în judecată pentru codoșlîc, ca orice pește ordinar de la Zide. Cînd se știe că hotelul nostru e de rangul întîi, toate trei cameristele și nevastă-mea au condicuță și nu datorează nici măcar un creițar la doctor pentru vizită. Dacă ții măcar puțin la mine, fii bun și zvîrle-mă de la etajul trei, dă-mi te rog mîngîierea asta din urmă." Zis și făcut : l-am poftit să ia loc pe pervaz și i-am făcut vînt în stradă. Nu vă speriați, domnule *feldkurat* !

Švejk se sui în picioare, pe pat, ridicîndu-l de subsuori pe *feldkurat* :

— Uite, așa l-am apucat, domnule *feldkurat*, și buf cu el în stradă.

Il luase în braţe pe popă şi dăduse cu el de podea ; şi în timp ce *feldkuratul* se aduna înspăimîntat de pe jos, Švejk continuă :

— După cum vedeţi, domnule *feldkurat*, nu vi s-a întîmplat nimic, aşa cum nu i s-a întîmplat nici domnului Faustyn, cu toate că dumnealui a zburat de la o înălţime de trei ori mai mare. Că, să v-o spun pe şleau, domnul Faustyn era beat criţă şi uitase că eu locuiesc în strada Opatovická la parter şi nu la etajul trei, cum locuisem cu un an înainte, în strada Křemenková, unde dumnealui venise adeseori să mă viziteze.

Feldukratul se uita îngrozit, de jos, la Švejk, care, cocoţat pe pat, dădea din mîini :

Părintele îşi spuse că are de-a face cu un nebun şi de aceea, bîiguind : „Da, da fiule, nu era nici măcar de trei ori mai înalt decît aici", se tîrî încetişor, de-a-ndaratelea către uşă, unde, o dată ajuns, începu să bată cu desperare şi să urle, încît veniră numaidecît să-i deschidă.

Prin fereastra zăbrelită, Švejk îl văzu depărtîndu-se repede, însoţit de o santinelă şi gesticulînd foarte agitat.

— Cu siguranţă că acum îl duc la balamuc, îşi zise în sinea lui Švejk, sărind de pe pat şi, plimbîndu-se prin celulă în pas milităresc, începu să cînte de unul singur :

„Inelul ce mi-ai dăruit,
Pe deget, nu-l mai port !
Şi cum l-aş mai purta,
Dacă-l încărcai în puşca mea !..."

La cîteva minute după această întîmplare, *feldkuratul* se anunţă la generalul Fink.

În casa generalului avea iar loc o mare „reuniune", în care rolul principal îl jucau două doamne simpatice, vinul şi lichiorurile.

Erau prezenţi toţi componenţii curţii marţiale cu excepţia, se înţelege, a infanteristului, care dimineaţa aprinsese domnilor ofiţeri ţigările.

Feldkuratul îşi făcu intrarea plutind de parcă era o arătare din poveste. Era palid, emoţionat şi demn ca un om care se ştie pălmuit pe nedrept.

Generalul Fink, care în ultima vreme îl îndrăgise pe părinte, îl trase lîngă el pe canapea şi cu glas răguşit îl întrebă :

— Ce-i cu tine, mîngîiere duhovnicească, ce ţi s-a întîmplat ?

Iar una din doamnele vesele aruncă după *feldkurat* cu o ţigară.

— Bea, mîngîiere duhovnicească, bea, îl îmbie generalul Fink, turnîndu-i vin într-o cupă mare, de culoare verde.

Întrucît părintele nu răspunse prompt invitaţiei, generalul îi duse cu propria lui mînă paharul la gură şi dacă *feldkuratul* n-ar fi gîlgîit cu nădejde, fără îndoială că l-ar fi stropit tot.

După această operaţiune începură însă să curgă întrebările în legătură cu comportarea condamnatului în .timpul administrării binecuvîntării duhovniceşti.

Feldkuratul se ridică în picioare şi cu o voce tragică rosti :

— Şi-a pierdut minţile.

— Grozavă mîngîiere duhovnicească trebuie c-a mai fost, rîse cu poftă generalul ; ceilalţi izbucniră şi ei în hohote de rîs, iar amîndouă doamnele începură să arunce cu ţigări în *feldkurat*.

La capătul mesei, moţăia într-un fotoliu un maior care se cam întrecuse cu băutura ; acum însă se trezi din apatia în care căzuse, umplu repede cu lichior două pahare mari de vin şi, croindu-şi drum printre scaune se apropie de *feldkurat* şi-l sili pe uluitul slujitor al Domnului să bea cu el *bruderschaft*. Apoi se trînti din nou în fotoliul lui şi continuă să tragă la aghioase.

După acest *bruderschaft*, părintele căzu în mrejele diavolului, ce-şi întindea către el braţele din toate sticlele aflate pe masă şi din privirile ispititoare ale celor două femeiuşti vesele, care îşi ridicaseră picioarele pe masă, în faţa lui, în aşa fel încît diavolul îl privea pe *feldkurat* printre broderii.

Pînă în ultima clipă, părintele rămase cu convingerea că era în joc soarta sufletului său şi că era un martir.

El îşi exprimă de altfel convingerea aceasta şi într-o cuvîntare ce o rosti în faţa celor două ordonanţe ale generalului care îl transportară într-o odaie vecină unde-l întinseră pe canapea.

— E trist, ce-i drept, dar înălţător spectacolul ce se desfăşoară în faţa ochilor voştri, dacă cu gîndul curat şi fără prihană vă amintiţi de slăviţii martiri care s-au jertfit pentru credinţa lor şi sînt cunoscuţi sub numele de mucenici. La mine puteţi vedea cum omul, trecînd peste toate suferinţele, se simte înălţat atunci cînd în inima lui sălăşluiesc adevărul şi virtutea, care îl călesc în lupta pentru cîştigarea unei biruinţi glorioase asupra celor mai îngrozitoare chinuri.

Ostaşii îl întoarseră cu faţa spre perete şi părintele adormi numaidecît.

Avu un somn agitat.

Visă că peste zi îndeplinea funcţia de *feldkurat*, iar noaptea era portar la hotel, în locul lui Faustyn, căruia Švejk îi făcuse vînt în stradă, de la etajul trei.

Generalul Fink primea mereu tot felul de reclamaţii împotriva lui din partea clienţilor, prin care aceştia se plîngeau că în loc de blondine aducea brunete, în loc de doamne divorţate şi culte, furniza văduve inculte etc.

Dimineaţa se trezi lac de sudoare ca un şoarece plouat, burta parcă îi plutea pe apă şi i se părea că, în comparaţie cu el, preotul din Moravia era un înger.

III

ŠVEJK SE REÎNTOARCE LA COMPANIA LUI

Maiorul care cu o zi înainte făcuse pe judecătorul de instrucție în procesul lui Švejk era una și aceeași persoană cu cel care, seara, în casa generalului băuse *bruderschaft* cu confesorul militar și picotise în fotoliu.

Un lucru e sigur: nimeni n-a băgat de seamă cînd și în ce împrejurare a dispărut maiorul din casa generalului. În starea în care erau cu toții, nimeni nu remarcă absența lui; generalul îi confunda pe cei prezenți și nu mai deslușea cu care anume din ei vorbea. Maiorul lipsea de peste două ceasuri și cu toate acestea generalul, răsucindu-și mustățile și rîzînd prostește, striga:

— Bine ați mai zis-o, domnule maior.

Dimineața ia-l pe maior de unde nu-i. Mantaua atîrna în antreu, sabia era agățată în cuier, dar chipiul lipsea. Își închipuiră că adormise pe undeva, într-un closet; cercetară toate closetele, dar fără rezultat. În locul lui dădură, la etajul doi,

peste un locotenent-major din societatea generalului care dormea în genunchi cu gura în bideu, așa cum îl surprinsese somnul în timp ce vomita.

Maiorul parcă ar fi intrat în pămînt.

Dacă însă cineva s-ar fi uitat prin fereastra zăbrelită în spatele cărcia era închis Švejk, ar fi văzut că sub mantaua rusească a lui Švejk dormeau două persoane și că de sub manta se zăreau două perechi de cizme.

Cele cu pinteni erau ale maiorului, cele fără pinteni ale lui Švejk.

Dormeau lipiți unul de altul, ca doi pisoi. Švejk ținea un braț sub capul maiorului iar acesta îl strîngea pe Švejk de mijloc, înghesuindu-se în el așa cum se înghesuia puiul de cățea la pieptul mamei.

În toată povestea nu era, însă, nici un mister. Nu era vorba de altceva decît că în maior se trezise conștiința datoriei.

Fără îndoială că și dumneavoastră vi s-a întîmplat cîteodată să stați cu cineva la un chef, să beți toată noaptea, pînă a doua zi la amiază și deodată tovarășul dumneavoastră de petrecere să-și pună mîinile în cap, să sară de pe scaun ca ars și să strige :

„Maica ta Cristoase, la opt trebuia să fiu la birou".

E așa-numita criză de conștiință a datoriei, care ia naștere ca un fel de rod altoit al mustrării de

conștiință. Omul cuprins de această nobilă criză nu poate fi întors prin nimic de la convingerea lui sfîntă că trebuie să recupereze neîntîrziat lucrările rămase în urmă la birou. Așa se explică acele personaje cu capul gol pe care portarii instituțiilor îi găsesc pe culoare și-i întind în cămăruța lor, pe divan, ca să-și facă somnul.

O astfel de criză îl cuprinsese și pe maior.

Cînd se trezise în fotoliu, îi venise deodată în minte că trebuia să-l interogheze neîntîrziat pe Švejk. Criza îl cuprinse pe maior fără veste, iar deznodămîntul ei se produsese cu o asemenea repeziciune și hotărîre, încît nimeni nu băgase de seamă dispariția lui.

În schimb, îi simțiseră prezența cu vîrf și îndesat cei de la corpul de gardă al arestului militar. Maiorul se năpustise acolo ca o panteră.

Plutonierul de serviciu dormea cu capul pe masă și peste tot în jurul lui dormeau ceilalți ostași, în cele mai diverse poziții.

Maiorul, cu șapca sucită într-o parte, înjură atît de tare, încît cei care tocmai căscau, încremeniră cu gurile deschise și fețele lor căpătară o expresie atît de stranie, încît grupul aducea mai degrabă cu niște maimuțe schimonosite decît cu niște ostași disciplinați.

Bătînd cu pumnul în masă, maiorul zbiera la plutonier :

— Ascultă putoare, ţi-am mai spus pînă acum de o mie de ori că oamenii dumitale sînt o adunătură de porci căcăcioşi.

Apoi, întorcîndu-se către ostaşii înmărmuriţi de frică, strigă :

— Ostaşi sînteţi voi ?! Pînă şi în somn vi se citeşte prostia din ochi, iar cînd vă treziţi, nătărăilor, faceţi o mutră de parcă fiecare din voi ar fi înghiţit cîte un vagon de dinamită.

După care urmă o lungă şi suculentă cazanie despre îndatoririle ostaşilor din corpul de gardă şi, în sfîrşit, ceru să i se deschidă imediat celula în care se afla arestatul Švejk, întrucît voia să-l supună pe delincvent unui nou interogatoriu.

Aşa se explică deci apariţia nocturnă a maiorului la reşedinţa lui Švejk.

Intră la el într-o stare căreia se obişnuieşte a i se spune „cu capsa pusă". În ultima lui răbufnire, ceruse să i se predea cheile de la arest.

Într-un suprem efort, amintindu-şi cu desperare de îndatoririle sale de ostaş, plutonierul refuzase să-i satisfacă dorinţa, fapt care, pe neaşteptate, îi făcu maiorului o impresie foarte bună.

— Vă arătam eu vouă, bandă de porci împuţiţi, dacă mi-aţi fi dat cheile, strigă el în curte.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că sînt silit să vă încui şi să postez la uşă o santinelă, pentru securitatea dumneavoastră. Cînd veţi dori să ieşiţi, domnule maior, vă rog să fiţi atît de bun şi să bateţi în uşă.

— Bă, tîmpitule — se înfurie maiorul — ce-ţi închipui bă, maimuţă, cămilă cu două cocoaşe, că mi-e teamă de vreun arestat, ca să vii tu să-mi postezi santinelă în timp ce-l interoghez ? Crucea şi dumnezeii mă-ti ! Închide-mă o dată şi şterge-o de-aici cît te văd !

În firida de deasupra uşii, lampa de petrol cu mucul lăsat în jos răspîndea o lumină chioară ce abia, abia ajunse maiorului ca să dea de Švejk care, în poziţie reglementară, lîngă patul lui, aştepta cu nerăbdare să vadă ce are să iasă din această vizită neaşteptată.

Se gîndi că lucrul cel mai bun ar fi să-i dea maiorului raportul, de aceea strigă cu toată puterea :

— Cu respect vă raportez, domnule maior, în celulă se află un arestat, în rest nimic de semnalat.

Luat pe neaşteptate, maiorul uită deodată de scopul vizitei şi răspunse :

— Pe loc repaus ! Unde ţi-e arestatul ?

— Să trăiţi domnule maior, eu sînt, răspunse mîndru Švejk.

Maiorul nu băgă în seamă, însă, acest răspuns, căci vinul şi lichiorurile generalului îşi făceau acum în creierul lui ultima reacţie alcoolică. Căscă cu atîta străşnicie, încît unui civil i-ar fi trosnit maxilarele. Maiorului, însă, căscatul acesta sinistru îi strămută gîndirea în acele circomvoluţiuni ale creierului în care oamenii au darul cîntatului. Se lăsă alene pe

priciul lui Švejk şi cu un glas care aducea cu un guiţat de porc înjunghiat, zbieră :

„O, Tannenbaum ! O, Tannenbaum !
Wie schön sind deine Blätter !"[1]

Repetă cîntecul de cîteva ori în şir, amestecînd în text şi nişte urlete nedesluşite.

Apoi se lăsă pe spate ca un ursuleţ, se strînse ghemotoc şi începu să sforăie.

— Domnule maior, încercă Švejk să-l trezească. Am onoarea să vă raportez că vă umpleţi de păduchi.

Eforturile lui Švejk fură zadarnice însă. Maiorul dormea buştean.

Drept care Švejk îl privi cu duioşie şi-i spuse : „Ei, dacă aşa stau lucrurile fă nani-nani, pilangiule", şi-l acoperi cu mantaua. Mai tîrziu se furişă şi el lîngă dînsul şi aşa se face că dimineaţa fură găsiţi lipiţi unul de altul.

Pe la orele nouă, cînd vînătoarea după maior atinse punctul culminant, Švejk se dădu jos din pat şi socoti că ar fi potrivit să-l trezească şi pe domnul maior. Îl scutură zdravăn de tot de cîteva ori, trase de pe el mantaua rusească, şi, în cele din urmă, maiorul se ridică în capul oaselor şi uitîndu-se prosteşte la Švejk căută pe faţa lui dezlegarea misterului.

---

[1] O, bradule ! O, bradule !
Ce frumoase sînt frunzele tale ! (Germ.)

— Cu respect vă raportez, domnule maior — spuse Švejk — că au venit pînă acum de cîteva ori de la corpul de gardă ca să vadă dacă mai sînteţi în viaţă. De aceea mi-am îngăduit să vă trezesc, dat fiind că nu ştiu pînă cînd obişnuiţi să dormiţi şi mi-era teamă să nu depăşiţi ora de somn şi să întîrziaţi la servici. La fabrica de bere din Uhřineves era un tîmplar care se scula întotdeauna la şase dimineaţa; dar dacă se întîmpla să nu se trezească şi să doarmă mai mult, chiar numai un sfert de ceas, adică pînă la şase şi un sfert, apăi nu se mai scula pînă la amiază; şi a făcut mereu aşa pînă cînd, într-o bună zi, l-au dat afară de la serviciu şi el, de supărare, a insultat biserica şi un membru al familiei noastre domnitoare.

— Tu este prost, nu aşa? spuse maiorul într-o cehă stricată şi cu o umbră de desperare în glas, deoarece după cheful de aseară era încă mahmur şi nu putea să găsească răspunsul la întrebarea: ce anume căuta acolo, de ce veniseră să-l caute de la corpul de gardă şi de ce individul din faţa lui debita tot felul de tîmpenii fără cap şi fără coadă. Totul i se părea foarte ciudat. Îşi amintea numai foarte vag că mai fusese o dată acolo în cursul nopţii, dar nu ştia de ce?

— Eu fost la noapte aici? întrebă el şovăind.

— La ordin, domnule maior, răspunse Švejk. După cîte am priceput din vorbele dumneavoastră, domnul maior a venit să-mi ia un interogatoriu.

În clipa aceea mintea maiorului se lumină deodată; se uită la sine, apoi undeva în spate, ca și cum ar fi căutat ceva.

— N-aveți nici o grijă, domnule maior, interveni Švejk. Așa ați venit. Ați venit fără manta, fără sabie, numai cu chipiul. Chipiul e colea, a trebuit să vi-l iau din mînă, fiindcă ați vrut să-l puneți sub cap. Știți, chipiul de paradă al domnilor ofițeri e ca și țilindrul. Să doarmă pe țilindru a fost în stare numai unu' Karderaz din Loděnice. S-a întins pe o bancă în cîrciumă și și-a pus cilindrul sub cap; știți, dumnealui cînta pe la înmormîntări și la fiecare înmormîntare se ducea în țilindru; ei, și cum vă spuneam, și-a pus frumușel țilindrul sub cap, s-a autosugestionat că n-are voie să-l turtească și toată noaptea s-a sprijinit de el ușurel, ușurel de tot încît nu l-a stricat de loc, ba, dimpotrivă, am putea zice, că în timp ce se întorcea de pe o parte pe alta l-a periat frumușel cu părul și dimineața parcă l-ar fi scos de la călcat.

Maiorul, care între timp își revenise și începuse să-și dea seama cum devine cazul, nu contenea totuși să se uite prostește la Švejk, și repeta:

— Tu prost, nu așa? Eu fost aici, acum eu plecat.

Se ridică de pe pat, se apropie de ușă și bătu în ea.

Pînă să vină să-i deschidă i se mai adresă o dată lui Švejk:

— Dacă nu venit telegram că tu este tu, atunci tu spînzurat!

— Vă mulțumesc din inimă, domnule maior, răspunse Švejk. Eu știu că dumneavoastră aveți grijă de mine și dacă cumva vi s-a întîmplat să se prindă vreunul de dumneavoastră, apăi să fiți încredințat, domnule maior că dacă e mititel și are spatele roșcat, e parte bărbătească; dacă va fi numai unul și nu veți găsi și una așa mai lunguiață, de culoare cenușie cu dungi roșii pe burtă, atunci e bine, pentru că altfel ar fi pereche și dihăniile astea se înmulțesc al dracului de repede; mai repede chiar ca iepurii de casă.

— *Lassen Sie das*[1], îi spuse maiorul abătut, în timp ce i se deschidea ușa.

De data asta maiorul nu mai făcu tărăboi la corpul de gardă; dădu numai ordin, pe un ton foarte măsurat să i se aducă o birjă și în hurducăitul trăsurii pe caldarîmul stricat al orașului Przemysl îl obseda o singură idee, anume că delincventul era probabil un idiot fără pereche, dar cu siguranță un dobitoc nevinovat. În ceea ce îl privea pe el, maiorul, nu-i rămînea altceva mai bun de făcut decît ori să se împuște imediat ce va ajunge acasă, ori să trimită la general să i se aducă mantaua și sabia, apoi să se ducă la baia municipală, iar după baie să se oprească la vinăria „Vollgruber" ca să se dreagă după cheful din ajun și să-și rezerve telefonic, pentru seară, un bilet la teatrul municipal.

---

[1] Lasă asta (germ.).

Pînă să ajungă acasă se hotărî pentru ultima alternativă.

Aci îl aştepta, însă, o mică surpriză. Sosise tocmai la timp...

Pe culoar se afla generalul Fink care-l strîngea de guler pe ţucălarul lui şi, în timp ce-l zgîlţîia sălbatic, zbiera la el :

— Unde ţi-e stăpînul, dobitocule ? Vorbeşte, animalule !

Animalul, însă, nu vorbea, din pricină că se învineţise la faţă, sugrumat de general.

Încă de la intrare, maiorul băgase de seamă că nefericitul ţucălar strîngea cu nădejde sub braţ mantaua şi sabia lui, pe care de bună seamă le adusese de la locuinţa generalului.

Scena începu să-l distreze grozav şi de aceea rămase pe loc în uşa întredeschisă de unde continuă să privească suferinţele credinciosului ţucălar, pe care-l avea de multă vreme la stomac, pentru diferite furtişaguri.

Generalul îl slobozi pentru o clipă pe ţucălarul învineţit, ca să poată scoate din buzunar o telegramă cu care apoi începu să-l plesnească peste gură şi peste amîndoi obrajii, zbierînd la el ca ieşit din minţi :

— Unde ţi-e maiorul, dobitocule, unde ţi-e maiorul-*auditor*, vită, ca să-i dai o telegramă de serviciu ?

— Aici sînt, strigă din uşă maiorul Derwota, căruia combinaţia de cuvinte : „maiorul-auditor" şi „te-

legramă" îi aduse din nou aminte de anumite îndatoriri.

—Ah — strigă generalul Fink — te-ai întors?

Tonul era atît de caustic, încît maiorul nu știu ce să răspundă și rămase locului nehotărît.

Generalul îl pofti să intre cu el în odaie și după ce luară amîndoi loc la masă, îi aruncă în față telegrama făcută ferfeniță și-i spuse cu o intonație tragică în glas:

— Citește, asta-i opera ta.

În timp ce maiorul citea telegrama, generalul se sculă de pe scaun, alergă furios prin odaie, răsturnă scaunele și taburetele întîlnite în cale și zbieră ca ieșit din minți:

— Și totuși am să-l spînzur!

Telegrama suna așa:

„Infanteristul Josef Švejk, ordonanța companiei a 11-a de marș, s-a pierdut în ziua de 16 a acestei luni, pe ruta Chyrow-Felštyn, în interes de serviciu, cu misiunea de a asigura cartiruirea trupei. Infanteristul Švejk va fi transportat fără întîrziere la statul-major al brigăzii din Wojalycz."

Maiorul deschise sertarul de la masă, scoase o hartă și rămase pe gînduri, deasupra ei. Toată povestea era învăluită într-un mister îngrozitor. Localitatea Felštyn se afla la patruzeci de kilometri sud-est de Przemysl. Se punea deci întrebarea, cum a ajuns Švejk la uniforma rusească în niște locuri aflate la o distanță de peste o sută cincizeci de kilometri

în spatele frontului, dacă poziţiile se întind pe linia Sokal-Turze-Kozlow.

Cînd îi explică cum devenea cazul şi-i arătă pe hartă locul unde, conform telegramei, se pierduse Švejk cu cîteva zile în urmă, generalul începu să ragă ca un bivol, deoarece simţea că speranţele lui în legătură cu curtea marţială se năruiau. Se apropie de telefon, ceru legătura cu corpul de gardă şi porunci ca arestatul Švejk să fie adus imediat la el, în locuinţa maiorului.

Pînă să fie executat ordinul, generalul, proferînd cele mai îngrozitoare blesteme, îşi manifestă de nenumărate ori regretul pentru faptul că nu poruncise ca arestatul să fie spînzurat, pe riscul lui, imediat, fără nici un fel de cercetări prealabile.

Luîndu-şi libertatea de a-l contrazice, maiorul încercă să-i demonstreze că dreptul şi justiţia merg mînă în mînă şi-i ţinu, cu argumente convingătoare, un întreg logos despre judecata dreaptă, despre crimele judiciare, îndrugînd în general verzi şi uscate despre tot ce-i venea pe limbă, deoarece după cheful din ajun rămăsese cu o mahmureală îngrozitoare, care se cerea justificată.

Cînd, în sfîrşit, fu adus Švejk, maiorul îi ceru să lămurească cele întîmplate lîngă Felštyn şi să arate cum a ajuns, de fapt, la uniforma rusească.

Švejk explică totul, metodic, susţinîndu-şi expunerea cu cîteva exemple din istoria vieţii lui. Apoi, cînd maiorul îl întrebă de ce nu făcuse aceste declaraţii în faţa tribunalului, Švejk răspunse că de fapt

nimeni nu-l întrebase cum de s-a întîmplat să îmbrace uniforma rusească și că toate întrebările sunau așa : „Recunoști că ai îmbrăcat de bunăvoie și silit de nimeni uniforma dușmanului ?" Întrucît acesta era adevărul, el, Švejk, nu putuse să răspundă decît : „Bineînțeles — da — de sigur — așa-i — fără doar și poate". Tot din pricina aceasta respinsese, însă, cu indignare acuzația care i se adusese de tribunal, cum că ar fi trădat pe maiestatea sa împăratul.

— Omul ăsta e complet idiot, îi spuse generalul maiorului. Să îmbraci pe malul unui iaz o uniformă rusească pe care Dumnezeu știe cine a lăsat-o acolo și să te lași introdus într-o coloană de prizonieri ruși, iartă-mă dar treaba asta numai un imbecil poate s-o facă.

— Cu respect vă raportez — se auzi glasul lui Švejk — că într-adevăr și eu observ cîteodată că sînt slab de minte, mai cu seamă, așa, spre seară...

— Gura, boule, strigă maiorul și, adresîndu-se generalului, îl întrebă ce se va întîmpla acum cu Švejk.

— N-au decît să-l spînzure la brigada lui, hotărî generalul.

După un ceas, Švejk fu condus la gară de o escortă, care avea misiunea să-l predea la comandamentul brigăzii, la Wojalycz.

În arest, Švejk lăsă ca amintire o listă — zgîriată pe perete cu o surcică — cuprinzînd toate felurile de ciorbe, sosuri și aperitive pe care le mîncase în

civil. Era protestul lui împotriva faptului că timp de douăzeci și patru de ore nu i se adusese nimic de mîncare.

O dată cu Švejk fu trimisă la brigadă următoarea hîrtie :

„Pe baza telegramei nr. 469, se înaintează infanteristul Švejk Josef, fugit din compania 11-a de marș, spre noi cercetări la comandamentul brigăzii."

Escorta, formată din patru oameni, era o amestecătură de naționalități : un polonez, un maghiar, un german și un ceh. Ultimul, care era și comandantul escortei, avea gradul de fruntaș și își dădea niște ifose grozave față de compatriotul arestat, încercînd să-l facă să înțeleagă puterea teribilă ce o avea asupra lui. Cînd, în gară, Švejk ceru cuviincios permisiunea de a se duce la closet, fruntașul îi răspunse foarte grosolan că are timp să urineze cînd va ajunge la brigadă.

— Foarte bine, îi replică Švejk. Dar trebuie să-mi dați asta în scris, ca să se știe cine-i de vină cînd mi-o plesni bășica udului. Pentru treaba asta, domnule fruntaș, există lege.

Fruntașul, un vlăjgan, venit de la oi, se sperie de această bășică a udului, așa încît Švejk fu condus la closetul gării, cu alai, de întreaga escortă. În general, fruntașul părea a fi un om tare închipuit și tot timpul cît dură călătoria se ținu bățos și înfoiat, de parcă a doua zi ar fi trebuit să fie avansat cel puțin comandant de corp de armată.

În timp ce trenul gonea pe linia Przemysl-Chyrow, Švejk i se adresă :

— Știți, domnule fruntaș, cînd stau așa și mă uit la dumneavoastră, îmi aduc aminte de un alt fruntaș, unu' Bozba, care făcea serviciul la Trident. Cum l-au numit fruntaș, chiar din prima zi a început să crească în asemenea hal, că nu-l mai ajungeau pantalonii cazoni. Dar ce era mai rău, e că au început să-i crească și urechile în lungime. Așa că l-au dus numaidecît la infirmerie, unde *regimentsarztul* a spus că asta se întîmplă cu toți fruntașii. La început — zicea — se umflă ; unora se întîmplă să le treacă repede, dar cu ăsta, zicea doctorul, e de rău, ar putea să crape pentru că toată boala i se trage de la steluța de pe galon. Ca să-l scape, au trebuit să-i taie steluța și cît ai zice pește, s-a dezumflat.

Din clipa aceea, zadarnic mai încercă Švejk să întrețină o conversație cu fruntașul și să-i explice pricinește de unde vine obiceiul să se spună că fruntașul e ghinionul companiei.

La toate avansurile sale, fruntașul răspunse numai prin niște amenințări încîlcite, prin care voia să-i dea de înțeles că unul din ei va rîde mai bine cînd vor ajunge la brigadă. Cum s-ar zice, compatriotul nu-și da gîndurile pe față ; iar cînd Švejk îl întrebă de unde era de fel, se alese cu răspunsul că asta nu-i treaba lui.

Švejk încercă să-l ia de departe. Îi povesti că mai fusese dus sub escortă și că de fiecare dată se distrase de minune cu ostașii care-l însoțiseră.

Fruntaşul tăcu chitic, iar Švejk continuă :

— Nu ştiu ce să zic, domnule fruntaş, dar mi se pare că v-a lovit o mare nenorocire, de vreme ce v-aţi pierdut graiul. Eu am cunoscut mulţi fruntaşi amărîţi, dar o catastrofă ca dumneavoastră, domnule fruntaş — vă rog să-mi fie cu iertare şi să nu vă supăraţi — de cînd sînt n-am văzut. Spuneţi-mi mie ce vă doare şi s-ar putea să vă dau un sfat, pentru că, să ştiţi de la mine, ostaşul dus sub escortă are întotdeauna mai multă experienţă decît cei care îl păzesc. Sau, ştiţi ce, domnule fruntaş ? Ca să ni se pară drumul mai scurt, povestiţi-ne ceva, să zicem, despre satul dumneavoastră, despre împrejurimile lui, dacă aveţi iaz în sat ; dacă aveţi pe acolo cumva ruine ale vreunui castel, aţi putea să ne povestiţi o legendă despre turnul castelului...

— Eu unul, m-am săturat, izbucni fruntaşul.

— Asta înseamnă că sînteţi un om fericit, replică Švejk. Sînt oameni care nu se satură niciodată.

Fruntaşul se învălui într-o muţenie desăvîrşită, dar mai întîi îşi spuse totuşi ultimul cuvînt :

— N-am nici o grijă, or găsi ei la brigadă ac de cojocul tău, eu unul n-am de gînd să mă amărăsc cu tine.

De fapt, nici un ostaş din escortă n-avea haz. Maghiarul se distra cu neamţul în felul lui, întrucît nu cunoştea din limba germană decît două cuvinte : *„jawohl"* şi *„was"* ? Cînd neamţul îi povestea cîte ceva, maghiarul dădea din cap şi spunea : *„jawohl"*, iar cînd neamţul tăcea maghiarul îl întreba : *„was ?"*, şi

neamțul o lua iar de la început. Polonezul se ținea de o parte, aristocratic, nu băga în seamă pe nimeni și se distra de unul singur, suflîndu-și nasul pe podea, operație la care folosea, cu multă îndemînare, degetul gros de la mîna dreaptă ; apoi, dus pe gînduri, cu ochii țintă în jos, ștergea podeaua cu patul puștii și, în sfîrșit, cu aceeași dibăcie, freca patul puștii, porcăit, de pantalonii cazoni și mormăia pe nas :

— Sfîntă Fecioară.

— Cum văd, prea multe nu știi, îl agrăi Švejk. Pe strada Na Bojiště locuia într-o pivniță măturătorul Macháček ; ăsta se pricepea să-și sufle nasul pe sticla ferestrei, cu atîta dibăcie că închipuia tabloul Libușei, spurcînd gloria orașului Praga. De fiecare tablou din ăsta, căpăta de la nevastă-sa cîte o bursă de stat care-i făcea gura cît o șură ; dar el tot nu se lăsa și-i dădea mereu înainte ca să se perfecționeze. De altfel, asta era singura lui distracție.

Polonezul nu răspunse și, în cele din urmă, întreaga escortă se cufundă într-o tăcere adîncă, de parcă s-ar fi dus cu toții la înmormîntare și acum se gîndeau, reculeși, la răposat.

În această stare se apropiară de statul-major al brigăzii din Wojalycz.

Între timp, la comandamentul brigăzii se produseră schimbări importante.

Conducerea statului-major fusese încredințată colonelului Gerbich, persoană distinsă, cu vaste cunoștințe în arta militară, care i se lăsaseră în picioare sub forma de podagră. Avusese la minister prieteni cu mare influență, care nu lăsaseră să fie scos la pensie, și acum cutreiera comandamentele marilor formațiuni militare, încasa solde majorate cu cele mai diverse sporuri de război, și rămînea într-un loc numai pînă cînd, în furia unei crize de podagră, săvîrșea vreo neghiobie. După care, era transferat în altă parte, eveniment care pentru el însemna de obicei o nouă avansare. În general, la masă nu vorbea cu ofițerii decît despre degetul de la picior, care de multe ori i se umfla așa de tare încît trebuia să poarte o gheată neobișnuit de mare.

Grozav îi mai plăcea să povestească la masă că din cauza degetului veșnic ud de transpirație trebuia să și-l țină în permanență înfășurat în vată și să explice că sudoarea cu pricina mirosea a supă de vacă acrită.

Acesta este de altfel și motivul pentru care, de fiecare dată cînd pleca în altă parte, corpul ofițeresc își lua cu mare căldură rămas bun de la el. Încolo, era un om foarte jovial și avea o atitudine foarte prietenoasă față de ofițerii mai mici în grad, cărora le descria bunătățile pe care le mîncase și le băuse înainte de a se fi îmbolnăvit.

În clipa cînd Švejk fu adus la brigadă și, potrivit ordinului dat de ofițerul de serviciu, fu înaintat, îm-

preună cu toate documentele, colonelului Gerbich, în biroul acestuia se afla locotenentul Dub.

În cele cîteva zile care se scurseseră după marșul spre Sanok-Sambor, locotenentul Dub fusese eroul unei noi aventuri. Dincolo de Felštyn, compania a 11-a de marș întîlnise o coloană de cai, trimisă regimentului de dragoni cantonat la Sadow-Wisznie.

Vrînd să dovedească locotenentului-major Lukáš talentele sale de călăreț, locotenentul Dub se trezise deodată cocoțat pe un cal, care dispăruse cu el în lunca pîrăului unde, puțin mai tîrziu, fu descoperit împlîntat într-o mlaștină, atît de solid că nici cel mai priceput grădinar n-ar fi știut să-l sădească așa de bine. După ce fusese scos cu niște funii, începuse să geamă ca un om care-și dă sfîrșitul și în această stare fusese adus la comandamentul brigăzii și internat în micul lazaret din localitate.

După cîteva zile, însă, își reveni, așa că medicul declară că-i va mai unge de două-trei ori spatele și burta cu tinctură de iod și apoi se va putea întoarce, fără grijă, la unitatea lui.

Acum ședea în fața colonelului Gerbich și discuta cu el despre toate bolile cîte sînt pe lume.

Cînd îl zări pe Švejk, se stropși la el cu un glas triumfător, căci știa de misterioasa lui dispariție, în fața Felštynului :

— Aha, va să zică iar te avem în mînă ! Unii pleacă ca jivinele și se întorc ca fiarele și mai rele. Așa-i și cu tine.

Drept completare, trebuie să mai adăugăm că în aventura sa ecvestră, locotenentul Dub suferise o uşoară comoţie cerebrală; de aceea nu trebuie să ne mirăm că, tot apropiindu-se de Švejk, zbiera la el în versuri, chemînd într-ajutor în încăierarea cu dînsul, pe Dumnezeu-tatăl:

— Ceresc părinte, pe tine te chem, de fum mă învăluie tunurile bubuitoare, sălbatic se aud gloanţele şuerătoare. Conducător al bătăliilor, ajută-mă, părinte, pe acest nătărău să-l învăţ minte...

Unde ai fost atîta vreme, ticălosule? Ce-i cu uniforma asta pe tine?

Se mai cuvine, apoi, să adăugăm că în biroul lui, colonelul suferind de podagră introdusese o ordine foarte democratică, bine-nţeles în clipele cînd nu avea vreo criză. Era o forfotă necontenită şi gradele cele mai diferite se perindau prin faţa lui pentru a-i asculta părerile despre degetul umflat, cu iz de supă de vacă acrită.

În răstimpurile cînd colonelul Gerbich nu avea crize, biroul era întotdeauna plin de tot felul de ofiţeri, căci în asemenea clipe excepţionale, dumnealui era foarte vesel şi vorbăreţ şi-i plăcea să aibă în jurul lui ascultători, cărora să le povestească cele mai porcoase anecdote, fapt care îi făcea plăcere, iar celorlalţi le producea bucuria de a rîde de nişte glume răsuflate, care trebuie să fi circulat încă pe vremea generalului Laudon.

În asemenea perioade, serviciul sub comanda colonelului Gerbich era foarte uşor; subalternii făceau

se voiau și era o regulă ca în orice comandament unde își făcea el apariția, să se fure ca în codru și să se facă tot felul de matrapazlîcuri.

Și de data aceasta, o dată cu Švejk dădură buzna în biroul colonelului militari de toate gradele, așteptînd cu nerăbdare să vadă ce are să se întîmple, în timp ce colonelul studia atent documentul întocmit de maiorul din Przemysl, adresat comandamentului brigăzii.

Locotenentul Dub continuă însă convorbirea cu Švejk, în stilul lui obișnuit.

— Tu nu mă cunoști încă, da' cînd ai să mă cunoști, ai să încremenești de spaimă.

Colonelul nu se putu dumiri de loc din lectura documentului, deoarece maiorul din Przemysl îl dictase încă sub impresia beției din ajun.

Cu toate acestea, colonelul Gerbich era bine dispus, întrucît în ultimele două zile durerile îl lăsaseră și degetul de la picior se purta blînd ca un mielușel.

— În definitiv, ce crimă ai făcut dumneata ? îl întrebă pe Švejk pe un ton atît de binevoitor, încît locotenentul Dub simți un junghi în inimă, care îl sili să răspundă el în locul lui Švejk :

— Individul ăsta, domnule colonel — îl recomandă el pe Švejk — face pe prostul ca să-și acopere sub idioția lui toate ticăloșiile. Nu cunosc cuprinsul documentului care v-a fost trimis împreună cu el, dar îmi închipui că nătărăul trebuie să fi făcut vreo nouă ispravă, de data asta și mai boacănă.

Dacă mi-aţi îngădui, domnule colonel, să iau cunoştinţă de conţinutul acestui document, aş putea cu siguranţă să vă dau eventual anumite indicaţii de felul cum să procedaţi cu el.

Şi întorcîndu-se către Švejk, i se adresă în limba cehă :

— Aşa-i că mi-ai bea sîngele ?

— Da, răspunse plin de demnitate Švejk.

— Vedeţi, domnule colonel ? continuă locotenentul Dub în limba germană. Nu-l puteţi întreba nimic şi în general nu se poate sta de vorbă cu el. Dar o dată şi o dată tot trebuie să cadă coasa pe piatră şi nătărăul ăsta să fie pedepsit exemplar. Îmi permiteţi, domnule colonel...

Locotenentul Dub se cufundă în lectura actului întocmit de maiorul din Przemysl şi după ce termină de citit, strigă triumfător :

— Acum s-a zis cu tine, aleluia ; ce-ai făcut cu uniforma statului ?

— Am lăsat-o pe malul iazului cînd am încercat ţoalele astea, ca să văd cum umblă în ele ostaşii ruşi, răspunse Švejk. De fapt, să ştiţi că la mijloc nu-i decît o încurcătură.

Şi Švejk începu să povestească locotenentului Dub toate cîte le îndurase de pe urma acestei încurcături, iar cînd termină de povestit, locotenentul Dub zbieră la el :

— Acum ai să vezi şi tu cine sînt. Ştii ce va să zică să pierzi avutul statului, ştii ce înseamnă, nătărăule, să prăpădeşti uniforma în vreme de război ?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant* — dădu răspuns Švejk — că atunci cînd ostaşul pierde uniforma trebuie să aducă în loc una nouă.

— Jesus-Maria, explodă locotenentul Dub. Boule, vită încălţată, pesemne că ai de gînd să te joci cu mine pînă ai să mă scoţi din sărite şi te-oi face să slujeşti în armată încă o sută de ani după terminarea războiului.

Colonelul Gerbich, care pînă în clipa aceea şezuse calm şi netulburat la masa de lucru, se schimonosi dintr-o dată, căpătînd o înfăţişare înspăimîntătoare, căci o nouă criză de podagră îi transformase degetul cel mare de la picior, pînă atunci liniştit, dintr-un mieluşel cuminte şi blînd, într-un tigru fioros, în curent electric de şase sute de volţi, într-un mădular sfărîmat clipă de clipă cu lovituri sacadate de ciocan. Făcu doar un gest desperat cu mîna şi începu să urle cu o voce înfiorătoare, care amintea de răgetul unui om fript, încetul cu încetul, pe frigare.

— Afară ! Ieşiţi afară ! Daţi-mi revolverul !

Obişnuiţii biroului erau învăţaţi cu aceste ieşiri ale colonelului ; de aceea o zbughiră afară cu Švejk cu tot, pe care santinela îl trase pe culoar. Numai locotenentul Dub rămase pe loc, dorind ca în această clipă, care i se părea foarte potrivită, să mai pună o vorbă bună pentru Švejk. De aceea se adresă colonelului, schimonosit de furie :

— Îmi permit să vă atrag atenţia, domnule colonel, că individul...

Colonelul scoase un urlet de fiară sălbatică și aruncă după locotenent cu călimara; înspăimîntat, locotenentul Dub salută și spuse:

— Bineînțeles, domnule colonel, și dispăru pe ușă afară.

Mult timp după aceea se auziră din cancelaria colonelului urlete și gemete, pînă cînd, într-un tîrziu, vaietele se stinseră în suspine ușoare și încetul cu încetul se făcu iar liniște. Degetul colonelului se transformase din nou, pe neașteptate, în mielușelul blînd, criza de podagră trecuse; colonelul sună și porunci să-i fie adus Švejk.

— Care va să zică, ce-i cu tine? îl întrebă colonelul, care se simțea acum atît de bine și de fericit, de parcă l-ar fi lăsat toate necazurile de pe lume, sau s-ar fi prăjit la soare, undeva pe malul mării.

Zîmbindu-i prietenește, Švejk îi povesti toată odiseea lui. În încheiere, îi spuse colonelului că el, ordonanță a companiei a 11-a de marș din regimentul 91, era foarte îngrijorat din pricină că nu știa cum se descurcă compania fără el.

Colonelul zîmbi și el binevoitor și ordonă să i se facă lui Švejk o foaie de drum, prin Lvov, pînă la stația Zoltanka, unde avea să ajungă a doua zi din urmă compania lui de marș; de asemeni, mai porunci să i se elibereze de la magazie o uniformă nouă și să i se plătească 6 coroane și 82 de fileri în schimbul hranei reci pentru drum.

Cînd, puțin mai tîrziu, îmbrăcat în uniforma austriacă nou-nouță, părăsi comandamentul brigăzii spre

a se duce la gară, Švejk dădu peste locotenentul Dub, care holbă ochii uluit. Švejk îi dădu onorul într-o impecabilă ţinută militară şi, arătîndu-i actele, îl întrebă foarte grijuliu dacă nu cumva dorea să transmită ceva locotenentului-major Lukáš.

Locotenentul Dub nu izbuti să îngaime nici un răspuns ; se mulţumi să rostească numai : „*Abtreten!*" şi uitîndu-se în urma lui Švejk care se depărta, bolborosi încet pentru sine : „Nu mă cunoşti, încă, maica ta Cristoase, dar ai să mă cunoşti..."

În staţia Zoltanka era punctul de adunare a întregului batalion de sub comanda căpitanului Sagner ; lipsea doar ariergarda companiei a 14-a, care se pierduse pe undeva, în timp ce ocoliseră Lvovul.

Intrînd în orăşel, Švejk se pomeni dintr-o dată într-un mediu cu totul nou ; din freamătul care domnea pe străzi se putea lesne vedea că distanţa care despărţea orăşelul de front, unde se tăia ca în carne vie, nu era prea mare. Oriunde te întorceai vedeai unităţi de artilerie şi eşaloane de cavalerie ; din toate casele se vedeau ieşind ostaşi aparţinînd celor mai diferite regimente ; printre ei se foiau, ca un fel de elită, nemţii din Reich, împărţind aristocratic austriecilor ţigări din rezervele lor bogate. La bucătăriile de campanie ale nemţilor din Reich instalate în piaţă, se puteau vedea chiar butoaie cu bere pentru masa de prînz şi de seară a ostaşilor ; în jurul

butoaielor se învîrteau ca pisicile hămesite ostașii austrieci, lăsați în voia soartei, cu burțile umflate de fiertura murdară de cicoare îndulcită.

Evrei perciunați, cu caftane lungi, strînși în grupuri, priveau îngroziți la norii de fum ce se înălțau spre apus și dădeau din mîini. Peste tot se vorbea că ardeau localitățile Uciszkow, Busk și Derewiany, de pe Bug.

Bubuitul tunurilor se auzea tot mai deslușit. De undeva se lăți zvonul că din Grabova rușii bombardau tîrgul Kamionka Strumilowa, că luptele se dădeau pe tot cursul Bugului și că soldații abia îi rețin pe fugarii care încearcă să se întoarcă peste Bug, la căminele lor.

Pretutindeni domnea un haos de nedescris; nimeni nu știa de fapt precis dacă rușii trecuseră sau nu la ofensivă, încetînd retragerea anterioară pe toată linia.

La comenduirea pieții, poliția militară aducea în fiecare clipă cîte un suflet de evreu speriat, acuzat de a fi răspîndit zvonuri mincinoase și răuvoitoare. Nefericiții evrei erau bătuți aci pînă la sînge după care li se dădea drumul acasă, cu fundul harcea-parcea.

În haosul acesta își făcu așadar Švejk intrarea în orășel și începu investigațiile de rigoare spre a da de urma companiei sale. Chiar din gară fu cît pe-aci să intre într-un mic conflict cu comandamentul etapei. Cînd se apropiase de masa unde se dădeau informații pentru ostașii ce-și căutau unitățile, un caporal oarecare se răstise la dînsul, întrebîndu-l dacă nu

cineva dorește să se ducă el să-i caute compania de marș. Švejk îi răspunse că nu dorea decît să afle unde era cantonată, în orășel, compania a 11-a de marș din cutare și cutare batalion al regimentului 91.

— E foarte important — accentuase Švejk — să știe unde-i *marșkompania* a 11-a, pentru că eu sînt ordonanța ei.

Ca un făcut, la masa de alături stătea un plutonier-major care se năpusti la Švejk ca un tigru, urlînd :

— Porc afurisit ! Ce fel de ordonanță ești, dacă nu știi unde ți-e *marșkompania* ?

Pînă să apuce Švejk să-i răspundă, plutonierul-major dispăruse în biroul vecin, de unde se întoarse după o clipă însoțit de un locotenent-major grăsuliu, ce aducea cu un proprietar de măcelărie en-gros.

Comandamentele de etape erau, pe lîngă altele, și un fel de capcane de ostași hoinari, sălbăticiți, care ar fi dorit, poate, să umble tot războiul în căutarea unităților lor, făcînd coadă în fața meselor de la comandamentele de etapă, în fața cărora era agățată inscripția : *„Minagegeld"*.

La apariția locotenentului-major, un plutonier strigă : *„Habt Acht !"*, iar locotenentul-major îl întrebă scurt pe Švejk :

— Actele ?

După ce Švejk i le arătă și locotenentul se convinse de adevărul celor cuprinse în ele, cerînd informații de la comandamentul brigăzii din Zoltanka,

i le înapoie, ordonînd mărinimos caporalului de la masă :

— Dă-i informaţiile de care are nevoie ; şi se încuie din nou în biroul de alături.

Cînd uşa se închise în urma lui, plutonierul-major se sculă de la masă, îl apucă pe Švejk de umăr şi, făcîndu-i vînt afară, îi dădu următorul sfat :

— Şterge-o de aici, cît te văd, putoare !

Aşa încît Švejk se trezi din nou în plin haos şi începu să caute la întîmplare vreun cunoscut din batalionul lui. Hoinări multă vreme pe străzile orăşelului, pînă cînd hotărî să mizeze totul pe o singură carte.

Acostă un colonel şi în germana lui stîlcită îl întrebă dacă nu cumva ştia unde se afla batalionul şi compania lui de marş.

— Cu mine poţi să vorbeşti ceheşte — îi răspunse colonelul — şi eu sînt ceh. Batalionul tău e cantonat în satul vecin, Klimontow, dincolo de linia ferată. Ai voştri n-au voie să iasă în oraş, pentru că din prima zi cînd au sosit aci s-au încăierat în piaţă cu bavarezii...

Drept care Švejk dădu s-o pornească la drum, spre Klimontow.

După cîţiva paşi se auzi, însă, strigat din urmă de colonel care, vîrînd mîna în buzunar îi dădu cinci coroane să-şi cumpere ţigări şi, despărţindu-se de Švejk pentru a doua oară, foarte amabil, îşi spuse în gînd : „Ce soldat simpatic".

Švejk își continuă drumul spre Klimontow și, amintindu-și de colonel, ajunse la concluzia că în urmă cu doisprezece ani era la Trident un colonel, pe nume Habermaier, care se purta tot așa de frumos cu soldații, ca pînă la urmă să se afle că era homosexual deoarece își dăduse arama pe față la baia de aburi din Adiz, unde încercase să pîngărească un cadet amenințîndu-l cu „dinstreglma“ [1].

Înnegurat de aceste gînduri sumbre, Švejk ajunse pe nesimțite în sat, unde nu trebui să-și bată mult capul ca să dea de statul-major al batalionului, deoarece în tot satul, care era foarte întins, nu se vedea decît o singură clădire mai arătoasă, aceea a școlii primare, ridicată aici, în această regiune pur ucraineană, de administrația teritorială a Galiției, în scopul polonizării „radicale“ a comunei.

De la începutul războiului școala adăpostise tot felul de oaspeți. Rînd pe rînd fuseseră instalate aci comandamente rusești și austriece, iar un timp, în cursul marilor bătălii care hotărîseră soarta Lvovului, sala de gimnastică fusese transformată în sală de operații, în care se tăiaseră mîini și picioare și se făcuseră trepanații craniene.

În grădina din spatele școlii era o groapă uriașă, în formă de pîlnie, provocată de explozia unei grenade de mare calibru. Într-un colț al grădinii se înălța un păr bătrîn. De o cracă groasă atîrna și acum o bucată de funie tăiată de care, nu de mult,

[1] Regulamentul serviciului interior (în germană stîlcită).

fusese spînzurat preotul greco-catolic, în urma unui denunţ făcut de directorul şcolii locale, care arătase că în timpul ocupaţiei ruseşti preotul făcuse o slujbă pentru victoria armatelor ţarului pravoslavnic al Rusiei. În realitate, însă, povestea asta nu avea nimic de-a face cu adevărul, întrucît în vremea aceea acuzatul nici nu fusese în localitate, ci undeva într-o mică staţiune balneară, neatinsă de război, la Bochnia Zamuravaná, unde plecase să se trateze de piatră la vezica biliară.

La spînzurarea preotului greco-catolic contribuiseră de fapt mai mulţi factori: naţionalitatea, o controversă religioasă şi o găină. Cu cîteva zile înainte de izbucnirea războiului, nefericitul popă tăiase în grădina lui o găină a învăţătorului, care-i scormonise sîmburii de pepene, abia semănaţi.

După moartea părintelui, clădirea parohiei greco-catolice rămăsese goală şi se poate spune că n-a existat om în sat care să nu fi dorit să aibă vreo amintire de la el.

Un ţăran polonez îşi transportase acasă pianul şi folosise capacul spre a-şi repara portiţa de la cocina de porci... O parte din mobilă fusese făcută surcele de către ostaşi, conform obiceiului, şi numai printr-o întîmplare fericită rămăsese neatinsă soba mare din bucătărie, cu vestita-i plită, dat fiind că preotul greco-catolic nu se deosebise prin nimic de colegii lui: îi plăcuse să înfulece şi să aibă cît mai multe oale şi crătiţi pline, pe plită şi în cuptor.

În felul acesta, devenise un fel de tradiţie ca toate unităţile militare în trecere prin localitate să-şi instaleze aci bucătăria pentru ofiţeri, iar în odaia mare un fel de cazino, tot pentru ofiţeri. Mesele şi scaunele erau adunate de la săteni.

Ofiţerii batalionului de sub comanda căpitanului Sagner organizau tocmai atunci o masă de seară sărbătorească ; puseseră mînă de la mînă şi cumpăraseră un porc, iar bucătarul Jurajda le pregătea tot felul de bunătăţi, înconjurat de un mare număr de răsfăţaţi ai soartei, recrutaţi dintre ordonanţe ; peste toată lumea aceasta trona, însă, plutonierul de aţă Vaněk, care îl sfătuia pe Jurajda să taie cu socoteală capul de porc, ca să-i rămînă şi lui o bucată de rît.

Dintre toţi, bineînţeles că cel mai mult i se scurgeau ochii hămesitului Baloun.

Cam aşa, se pare, cu lăcomie şi bale la gură privesc şi canibalii cînd din misionarul fript în frigare curge grăsimea, răspîndind o aromă plăcută, în timp ce preasfinţia sa se topeşte. Baloun se simţea la fel ca cîinele lăptarului înhămat la cărucior, cînd trece ucenicul măcelarului, ducînd pe cap coşul cu mezeluri scoase de la afumat, din care atîrnă un lanţ de crenvurşti ; atît doar cît să sară şi să muşte, dacă n-ar fi afurisitele de curele la care-i înhămat şi blestemata aceea de botniţă.

Caltaboșii, care tocmai se nășteau, miroseau a piper, untură și carne, iar Jurajda, cu mînecile suflecate, era atît de grav și de solemn, încît ar fi putut să servească drept model pentru un tablou în care Dumnezeu zămislește pămîntul din haos.

Baloun nu se mai putu stăpîni și începu să sughită. Și, deodată, pe nesimțite, sughițul i se transformă într-un bocet în toată legea.

— Ce urli ca un taur? îl întrebă bucătarul Jurajda.

— Mi-am adus și eu aminte — răspunse printre sughițuri Baloun — cum acasă eram întotdeauna de față cînd se pregătea porcul și cum niciodată nu voiam să trimit o gustare măcar celui mai apropiat vecin; voiam să înghit totul singur și chiar așa și făceam. Odată, așa de tare m-am îndopat cu lebervurșt, caltaboși și momițe, că toți au crezut c-am să plesnesc și au început să mă gonească cu biciul prin bătătură, așa cum se fugărește vaca cînd se umflă după trifoi.

Domnule Jurajda, lăsați-mă, vă rog, să scormonesc prin tocătura asta; pe urmă n-au decît să mă închidă, dar nu pot să mai îndur suferința asta, mor...

Și împleticindu-se ca un om beat, Baloun se apropie de masă și întinse laba-i uriașă spre grămada de tocătură.

Începu o luptă crîncenă. Numai cu mare greutate izbutiră cei de-acolo să-l împiedice să dea iama prin

tocătură. Un singur lucru nu reuşiră însă să facă în timp ce-l împingeau afară din bucătărie: să-l împiedice să scociorească, în desperarea lui, prin oala cu maţe muiate, pregătite pentru cîrnaţi.

Bucătarul Jurajda se înfuriase aşa de rău încît aruncă în urma lui Baloun, care dădea bir cu fugiţii, o legătură de surcele şi strigă:

— Na, haleşte, javră afurisită!

Între timp, în odaia de sus se şi adunaseră ofiţerii şi, în aşteptarea înfrigurată a celor ce se pregăteau jos, în bucătărie, beau, în lipsă de altă băutură alcoolică, un rachiu ordinar de secară curată, colorat în galben cu fiertură de ceapă, despre care negustorul evreu de la care îl cumpăraseră afirmase că este cel mai bun şi mai original coniac franţuzesc, moştenit de la taică-său, care la rîndul lui îl avusese încă de pe vremea bunicului.

— Ascultă omule — îi spusese cu acest prilej căpitanul Sagner — dacă mai spui că străbunicul tău i-a cumpărat de la franţuji pe vremea cînd fugeau de la Moscova, să ştii că te bag la răcoare şi te ţin acolo pînă cînd cel mai tînăr din familia ta are să fie cel mai bătrîn.

Şi în timp ce, după fiecare duşcă ofiţerii îl blestemau pe negustorul evreu, Švejk sosi la cancelaria batalionului, unde-l găsi numai pe teteristul Marek care, în calitatea lui de istoriograf al batalionului, folosea prilejul staţionării batalionului lîngă Zol-

tanka spre a-şi completa rezervele cu încă cîteva bătălii victorioase care, de bună seamă, aveau să se desfăşoare în viitor.

Işi şi făcuse cîteva însemnări şi în clipa cînd apăru Švejk, terminase tocmai de scris următoarele: „Dacă în faţa orizontului nostru spiritual îi aducem pe eroii care au participat la luptele de lîngă satul N., unde cot la cot cu batalionul nostru a luptat un batalion din regimentul N. şi batalionul al doilea din regimentul N., ne dăm seama că batalionul nostru N. şi-a şi dovedit cele mai minunate calităţi strategice şi a contribuit, fără putinţă de tăgadă, la victoria diviziei N., a cărei misiune este consolidarea definitivă a poziţiilor noastre în sectorul N."

— După cum vezi — îi strigă Švejk teteristului — iar sînt aici.

— Îmi dai voie să te miros, îl întîmpină plăcut surprins teteristul Marek. Da, ce-i drept e drept, puţi a puşcărie.

— Ca de obicei — îi replică Švejk — a fost vorba numai de o mică încurcătură; dar tu ce mai faci?

— Cum vezi, îi răspunse Marek. Ii aştern pe hîrtie pe eroicii salvatori ai Austriei, dar nu ştiu de ce nu prea merge socoteala şi-mi iese o porcărie. Aşa că scot în evidenţă fiecare „N", literă care are o importanţă extraordinară atît pentru prezent cît şi pentru viitorime. În afară de calităţile mele

arhicunoscute, căpitanul Sagner a descoperit apoi că am și un mare talent de matematician. Am primit ordin să verific scriptele batalionului și am ajuns la concluzia că bilanțul e falimentar și că batalionul așteptă numai momentul să se socotească cu creditorii ruși, dat fiind că indiferent dacă e vorba de o înfrîngere sau de o victorie, se poate fura din gros. La urma urmei, e tot un drac. Chiar dacă o să fim făcuți una cu pămîntul, posedăm acum documente despre victoria noastră, pentru că în calitatea mea de *batalionsgeschichtsschreiber* am avut cinstea să pot scrie: „Din nou împotriva dușmanului, care credea că victoria va fi a lui. O incursiune o ostașilor noștri și un atac cu baioneta au fost o poveste de o clipă doar. Desperat, dușmanul o ia la fugă, se aruncă în tranșeele sale, noi îi urmărim fără milă și într-o debandadă totală își părăsește pozițiile, lăsînd în mîinile noastre răniți și prizonieri. E una din clipele cele mai glorioase. Cine o supraviețuiește, scrie acasă o scrisoare prin poșta militară:

«Nevestică dragă, au luat-o peste cur! Eu sînt sănătos. Ai înțărcat plodul? Ai grijă, nu-l învăța să spună tată *străinilor, fiindcă eu n-aș îngădui una ca asta.»*"

Pe urmă vine cenzura și șterge din scrisoare: „Au luat-o peste cur", pentru că nu se știe cine a luat-o și s-ar putea face tot felul de supoziții, exprimarea fiind cam echivocă.

— Lucrul cel mai important e să vorbești clar, observă Švejk. În 1912, cînd au venit misionarii la biserica sfîntul Ignat din Praga, era acolo un popă care s-a apucat să spună din amvon că nu se va întîlni probabil cu nimeni în cer. La predica aceea de seară a fost de față și tinichigiul Kulíšek care, după toate rugăciunile din biserică, a strigat la cîrciumă că misionarul acela trebuie că avea multe pe cuget, dacă se apucase să mărturisească așa, deodată, ca la spovedanie, că nu se va întîlni cu nimeni în cer; stau și mă întreb, zicea, de ce trimit oameni din ăștia să predice. Întotdeauna trebuie să vorbești limpede și răspicat și nu cu ascunzișuri din astea. Cu ani în urmă, la cîrciuma „U Brejšku" era un pivnicer care avea obiceiul, cînd era afumat, să se abată în drum spre casă pe la o cafenea de noapte, unde mai ciocnea cîte un păhărel cu clienți necunoscuți și de fiecare dată cînd ciocnea, în loc de noroc spunea: „Noi pe voi, voi pe noi..." Pînă cînd, o dată, un domn mai bine din Jihlava, i-a împușcat una strașnică peste bot, iar a doua zi, cînd i-au măturat dinții de pe jos, proprietarul cafenelei și-a chemat fetița, care umbla la școală în clasa a cincea și a întrebat-o cîți dinți are în gură un om mare; și fiindcă n-a știut, tăticul i-a ars una de i-au zburat doi dinți iar a treia zi a primit un bilețel de la pivnicerul cu pricina, în care dumnealui își cerea iertare pentru necazurile pe care i le pricinuise, deși el

nu voise să spună nici o vorbă urîtă, dar lumea nu-l înțelege pentru că, de fapt, socoteala vine așa: „Noi pe voi, voi pe noi, vă supărați?" După mine, cine are obiceiul de vorbește în doi peri trebuie mai întîi să se gîndească bine. Un om corect, care vorbește așa cum i-a crescut pliscul, rareori se întîmplă s-o ia peste bot... Și dacă totuși i se întîmplă, o dată, de două ori, apoi la urmă are el grijă să fie cu băgare de seamă și își ține gura, între oameni. E drept că despre un astfel de om oricine are dreptul să creadă că e țăcănit sau Dumnezeu mai știe cum; pentru că ori de cîte ori e tăbăcit, dumnealui e înarmat cu înțelepciune, cu putere de stăpînire, că de, își face socoteala că e singur și împotriva lui sînt mulți care se simt jigniți, și dacă s-ar lua cu toții la bătaie ar încasa de două ori pe atîta. Un astfel de om trebuie să fie modest și răbdător. În cartierul Nusle din Praga era un oareșicare domn Hauben; într-o duminică, cînd dumnealui se întorcea dintr-o excursie, a fost înjunghiat, din greșeală, pe șoseaua spre Kundratice. Și așa, cu cuțitul în spate, a ajuns pînă acasă, unde nevasta, după ce l-a dezbrăcat de haină, i-a scos frumușel cuțitul din spinare și a doua zi dimineața tăia cu el carnea pentru gulaș, că era din oțel de Solingen și bine ascuțit, iar cuțitele pe care le aveau dumnealor acasă erau toate pilite și tocite. După isprava asta, dumneaei ar fi vrut să aibă în gospodărie un serviciu com-

plet de cuțite din acelea, și-și îndemna soțul să se ducă în fiecare duminică în plimbare la Kundratice, dar el devenise așa de modest, că nu se mai ducea decît la cîrciuma lui Banzet din Nusle, unde știa că dacă stă în bucătărie are grijă Banzet să-l azvîrle afară, dacă cineva ar vrea să pună mîna pe el.

— Cum văd, nu prea te-ai schimbat, îi spuse teteristul.

— De loc — răspunse Švejk — de altfel nici n-am avut cînd. Au vrut să mă împuște, dar nu ăsta ar fi lucrul cel mai rău ; din doisprezece n-am mai primit nicăieri solda.

— De la noi să-ți muți gîndul s-o capeți acum ; plecăm spre Sokal și solda se va plăti după bătălie ; trebuie să facem economii. Dacă, așa cum socotesc, nasulia se va termina în paisprezece zile, de fiecare ostaș căzut se va obține o economie de 24 de coroane și 72 de fileri.

— Altfel, ce mai e nou pe la voi ?

— În primul rînd ne-a dispărut *nachhut*-ul [1], în al doilea rînd, corpul ofițeresc are, la parohie, un praznic porcesc și trupa e răspîndită prin sat și se destrăbălează în fel și chip cu partea femeiască. Azi-dimineață l-au legat pe unul din compania voastră, pentru că s-a cățărat în pod după o babă de șaptezeci de ani. De fapt, omul e nevinovat pentru că în ordinul de zi nu se spune pînă la ce vîrstă e permis...

---

[1] Ariergarda (germ.).

— Păi te cred că-i nevinovat — interveni Švejk — că dacă o babă ca asta se cațără pe scară, omul n-are cum s-o vadă la față. Un caz la fel am avut la manevrele de lîngă Tábor. O grupă de-a noastră era cartiruită la o cîrciumă ; în tindă, o femeie oarecare freca de zor podeaua ; un ostaș, unu Chramosta s-a tot foit pe acolo și pînă la urmă i-a ars una — cum să-ți zic — peste fustă. Femeia avea fusta suflecată sus de tot și cînd a atins-o n-a scos o vorbă ; și mai dă-i una și încă una, și dînsa tot așa, tăcea chitic de parcă ar fi fost vorba de altcineva ; văzînd cum stau lucrurile, băiatul a trecut la fapte, în timp ce dumneaei îi dădea zor mai departe cu frecatul podelei ; abia la urmă s-a întors către el cu toată fața și i-a spus : „Ei, ostășelule, ce zici, te-am dus..." Avea baba peste șaptezeci de ani și s-a apucat să povestească isprava în tot satul. Și acum mi-aș îngădui să vă întreb, dacă în lipsa mea ați fost cumva închis.

— N-am avut prilejul — se scuză Marek — în schimb, în ce te privește, trebuie să te anunț că batalionul a emis mandat de arestare împotriva ta.

— Foarte bine — fu de părere Švejk — dacă stai să te gîndești nici n-aveau altă scăpare, era de datoria batalionului s-o facă, trebuia să emită mandat de arestare, fiindcă n-a știut atîta vreme nimic de soarta mea. Eu unul socotesc că n-a fost nici o pripeală din partea batalionului. Care va să zică, spuneai că ofițerii sînt la un praznic porcesc ? Trebuie să mă

duc şi eu să mă prezint, că am sosit; domnul *oberlaitnant* Lukáš trebuie să fi avut destule griji din pricina mea.

Şi Švejk porni spre parohie în pas milităresc, cîntînd voios:

„Uită-te la mine şi te minunează,
Dragostea şi bucuria mea.
Uită-te la mine şi te minunează,
Ce-a făcut din mine
Un domn bine..."

Astfel îşi făcu Švejk intrarea în parohie, urcînd, pe scară, spre odaia de unde se auzeau glasurile ofiţerilor.

Ofiţerii epuizaseră toate subiectele şi acum bîrfeau brigada, pe chestia dezordinilor de la comandament; ajutorul de comandant al brigăzii nu lăsă să-i scape prilejul şi băgă şi el un fitil:

— A trebuit să telegrafiem pentru cazul Švejk; Švejk...

— *Hier* strigă Švejk din uşa întredeschisă şi intrînd în odaie, repetă:

— *Hier! Melde gehorsamst, Infanterist Švejk, Kompanieordonanz der 11 Marschkompanie!*

Văzînd feţele înmărmurite ale căpitanului Sagner şi locotenentului-major Lukáš, care exprimau un fel de deznădejde mută, Švejk nu mai aşteptă să fie întrebat şi strigă:

— Cu respect vă raportez că au vrut să mă împuşte pentru că l-am trădat pe maiestatea sa împăratul.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce tot vorbești, Švejkule ? strigă palid de desperare locotenentul-major Lukáš.

— Să trăiți, domnule *oberlaitnant*, lucrurile s-au întîmplat așa...

Și Švejk începu să zugrăvească cu lux de amănunte toată tărășenia lui.

Ofițerii se uitau la el cu priviri speriate, în timp ce Švejk povestea fără să scape cel mai mic amănunt, fără să uite să amintească chiar de faptul că pe malul iazului unde i se întîmplase nenorocirea, creșteau flori de „nu mă uita". Apoi, cînd începu să enumere toate numele tătărești pe care le cunoscuse în pribegia lui, ca Hallimulabalibei și altele, la care mai adăugă o serie întreagă de nume născocite de el, ca : Valivolavalivei, Malimulamalimei, locotenentul-major Lukáš nu se mai putu stăpîni și-i strigă :

— Te strivesc în picioare, dobitocule, dacă nu vorbești scurt și cuprinzător !

Dar Švejk continuă să povestească cu aceeași conștiinciozitate ; cînd ajunse la curtea marțială-fulger, nu uită să amintească de faptul că generalul era șpanchiu de ochiul stîng și că maiorul ochi albaștri avea.

— Și tot spre mine el privea, mai adăugă apoi ca să-și facă rima.

Comandantul companiei a 12-a, Zimmerman, aruncă după el cu ceșcuța din care băuse rachiul cumpărat de la negustorul evreu.

Švejk continuă, însă, netulburat să povestească despre mîngîierea duhovnicească și cum maiorul dormise pînă dimineața în brațele lui. Apoi luă în mod strălucit apărarea comandamentului brigăzii, unde fusese trimis la cererea batalionului. In cele din urmă, după ce-i prezentă căpitanului Sagner actele care atestau că instanța cea mai înaltă a brigăzii îl absolvise de orice bănuială, încheie :

— Îmi îngădui cu respect să vă raportez că domnul *laitnant* Dub se află la brigadă cu creierii zdruncinați și transmite tuturor salutări. Și acum vă rog să ordonați să mi se plătească solda și *tabaksgelt* [1].

Căpitanul Sagner și locotenentul-major Lukáš schimbară privi întrebătoare ; în clipa aceea, însă, ușa se deschise și în odaie fu adus un fel de ciubăr din care aburea o supă de perișoare.

Era mult așteptatul început al festinului.

— Ascultă, blestematule, i se adresă căpitanul Sagner lui Švejk, bine dispus la gîndul bunătăților ce aveau să urmeze — să știi că numai porcul te-a scăpat.

— Švejk, — mai adăugă locotenentul-major Lukáš — dacă se mai întîmplă ceva, să știi că are să fie vai și amar de tine.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că are să fie vai și amar de mine, spuse Švejk salutînd. In militărie omul trebuie să știe...

— Șterge-o ! tună la el căpitanul Sagner.

---

[1] Bani de tutun (germ.).

Şi Švejk o şterse luînd-o în jos pe scară, spre bucătărie.

Între timp se întorsese aci neconsolatul Baloun, rugînd să-i fie îngăduit să-l servească el pe locotenentul-major Lukáš, în timpul festinului.

Švejk avu norocul să pice tocmai în toiul unei dispute între bucătarul Jurajda şi Baloun.

Jurajda folosea cu acest prilej cuvinte destul de neobişnuite.

— Eşti o progenitură lacomă, îi spunea lui Baloun. Ai fi în stare să crăpi pînă te-ar trece năduşelile şi dacă ţi-aş mai da să duci sus caltaboşii, ai păcătui cu ei pe scară.

Bucătăria căpătase acum altă înfăţişare. Plutonierii de administraţie ai batalionului şi companiilor se înfruptaseră de zor, după grad, potrivit unui plan întocmit de bucătarul Jurajda. Conţopiştii de la cancelaria bataliomului, telefoniştii de la companii şi încă cîţiva gradaţi înfulecau cu lăcomie, dintr-o chiuvetă ruginită, ciorba cu perişoare subţiată cu apă clocotită, ca să ajungă la toţi.

— *Nazdar!* îi strigă lui Švejk plutonierul de aţă Vaněk, sugînd dintr-o ghiară de porc. Acu' a fost aici teteristul nostru, Marek, care mi-a spus că te-ai întors şi că ai pe dumneata ţoale noi. Acu ce mă fac: m-ai băgat în belea. Marek m-a speriat că nu decontăm mundirul ăsta la brigadă. Uniforma dumitale veche a fost găsită pe malul iazului şi am anunţat treaba asta

la brigadă, prin *batalionskanzlei*. La mine, dumneata ești trecut ca înecat, în timp ce te scăldai ; n-ar mai fi trebuit să te întorci de loc, ca să ne faci acum necazuri cu două uniforme. Nici nu-ți dai seama ce bucluc pricinuiești batalionului. Fiecare părticică din uniforma dumitale e înregistrată. Atît în situația mea, cît și la companie e trecută ca supranumerar. Compania are, care va să zică, o uniformă întreagă peste efectiv. Am făcut raport scris despre asta la batalion. Acum o să primim de la brigadă o înștiințare, precum că ai primit acolo altă uniformă ; între timp, batalionul a trimis la brigadă situația magaziei de efecte, din care reiese că avem o uniformă întreagă supranumerar. Știu eu ce înseamnă asta : inspecție ! Cînd e vorba de un fleac ca ăsta, imediat vin domnii de la intendență. Dar cînd dispar două mii de perechi de bocanci, nici dracu nu se interesează... Dar partea mai proastă e că am pierdut mundirul dumitale — continuă jelania Vaněk, cu voce tragică, sugînd măduva dintr-un os care-i căzuse în mînă și scobind restul cu un chibrit ce-i servise drept scobitoare de dinți — ei, și pe chestia asta o să avem cu siguranță inspecție. Cînd am fost în Carpați ne-a venit, tot așa, o inspecție pe motiv că n-am respectat ordinul să scoatem soldaților degerați bocancii, nevătămați. De scos s-au scos, dar s-a întîmplat ca două perechi să plesnească iar unul să aibă bocancii rupți înainte de moarte. Și cu asta, gata nenorocirea : imediat s-a înfi-

ințat un colonel de la intendență și dacă nu s-ar fi ales de la ruși, de cum a venit, cu un glonte în cap, nu știu, zău, ce-ar mai fi ieșit.

— I s-au tras și lui cizmele? întrebă Švejk cu interes.

— Da — răspunse Vaněk trist — numai că nimeni n-a știut cine i le-a tras, așa că în situație nici măcar cizmele colonelului nu le-am putut trece.

Bucătarul Jurajda se întoarse pentru a doua oară de sus și privirea-i căzu asupra nefericitului Baloun, care ședea posomorît și abătut pe o laviță de lîngă sobă și, plin de o mută desperare, se uita la burta-i scăzută.

— Tu ar fi trebuit să faci parte din secta hesihaștilor, îi spuse cu compătimire savantul bucătar Jurajda. Ăia tot așa își priveau zile în șir buricul, pînă cînd li se părea că în jurul buricului s-a aprins lumina sacră. Atunci își închipuiau că au ajuns la al treilea grad al perfecțiunii.

Și cotrobăind prin cuptor, Jurajda scoase un caltaboș.

— Ține, Baloun, înfulecă — îi spuse binevoitor bucătarul — îndoapă-te pînă plesnești, nehalitule.

Pe Baloun îl podidiră lacrimile.

— Acasă — explică el cu o voce plîngăreață, printre înghițiturile de cîrnat — cînd tăiam porcul, apăi mai întîi mîncam o bucată zdravănă de monițe, tot ritul, inima, urechile, o bucată de ficat, rinichiul, splina, o bucată de garf, limba și pe urmă...

Şi aproape în şoaptă, ca şi cum ar fi povestit un basm, adăugă :

— Şi abia pe urmă veneau caltaboşii — şase, zece bucăţi — şi cîrnaţi cu sînge, groşi, cu crupe şi pesmet, de nu ştiai din care să muşti mai întîi, din cel cu pesmet sau din cel cu crupe. Se topeau în gură, şi mirosea... şi eu înghiţeam, înghiţeam şi nu mă mai opream. Şi acu' stau şi mă gîndesc — continuă să se tînguiască Baloun — că gloanţele or să mă ocolească, dar că o să mă răpună foamea şi eu n-am să mai apuc să stau faţă în faţă cu o cratiţă de cîrnaţi, ca acasă. După piftie nu prea mă omoram eu, că piftia e un fel de tremurătoare fără saţ. Da' în schimb se dădea în vînt după piftie nevastă-mea şi eu nu-i lăsam nici măcar o bucată de ureche ca să aibă din ce-o face, că voiam să înghit totul singur şi numai aşa cum aveam poftă. Aveam de toate bunătăţile, din belşug, da' tare eram hapsîn. O dată i-am făgăduit lui socru-meu un porc, l-am tăiat, l-am mîncat şi nici nu mi-a dat prin gînd să-i trimit bătrînului măcar o gustărică şi el mi-a prorocit atunci că de foame am să mor.

— Şi moartea-i în pridvor, interveni Švejk, căruia în ziua aceea îi ieşeau din gură, fără voia lui, numai rime.

Între timp, bucătarului Jurajda îi trecuse criza de compătimire faţă de Baloun. Fosta ordonanţă a locotenentului Dub se aciuase pe nesimţite lîngă plită şi, scoţînd din buzunar un codru de pîine, încercase să-l

moaie tot în sosul care sfîrîia de zor în cratița mare, dînd năvală din toate părțile peste friptura de porc.

Jurajda îl lovi peste mîini și codrul de pîine din mîna lui Baloun căzu în sos, ca un înotător care sare de pe trambulină. Fără să-i mai lase răgazul să scoată bunătatea de pîine din cratiță, bucătarul îl apucă pe Baloun de guler și-l dădu pe ușă afară.

Nefericitul Baloun avu astfel prilejul să-l vadă prin fereastră pe Jurajda cum scotea cu furculița codrul de pîine rumenit de sosul cu care se îmbibase și cum, după ce mai adăugă la el o bucată de carne tăiată din partea de deasupra a fripturii, îi întindea pîinea lui Švejk, spunîndu-i :

— Ia și mănîncă, modestul meu prieten !

— Sfîntă Fecioară Maria — se tîngui Baloun în spatele ferestrei — pîinea mea s-a dus la dracu'. Și bălăbănindu-și mîinile, o porni prin sat să caute ceva de mîncare.

În timp ce mînca nobilul dar al lui Jurajda, Švejk spuse cu gura plină :

— Nici nu știți cît mă bucur că mă găsesc iar printre ai mei. Grozav m-a durut că atîta timp n-am putut fi de folos companiei noastre.

Și ștergîndu-și bărbia de picăturile de sos și de untură scurse din pîine, încheie :

— Nu știu, zău, ce v-ați fi făcut fără mine, dacă m-ar mai fi ținut pe undeva și războiul s-ar mai fi prelungit cu cîțiva ani.

Plutonierul de administrație Vaněk îl întrebă cu interes :

— Dumneata ce crezi, Švejk, are să mai dureze mult războiul ăsta ?

— Cincisprezece ani, răspunse fără șovăială Švejk. Asta-i la mintea cocoșului, dacă odată am avut un război de treizeci de ani, acum că sîntem pe jumătate mai deștepți decît înainte, e limpede că 30 : 2 = 15.

— Țucălarul căpitanului nostru — interveni Jurajda — spunea mai deunăzi că a auzit că îndată ce-om ocupa granițele Galiției, s-a zis cu războiul. Rușii au să ceară pace...

— Pentru atîta lucru n-ar avea rost să ne mai războim, răspunse Švejk insidios. Dacă-i război, apoi război să fie. Eu unul, să știți, nu vreau să aud de pace pînă nu ne vedem la Moscova și la Petrograd. Ce fel de război mondial ar mai fi și ăsta, dacă am sta și am trage bășini în jurul granițelor. Să-i luăm, de pildă, pe suedezi în timpul războiului de treizeci de ani. De unde n-au venit — și au ajuns tocmai pînă la Německý Brod și Lipnice, unde au făcut o asemenea colonizare, că și în ziua de azi, după miezul nopții, se mai vorbește în cîrciumile de acolo suedeza, de nu se înțelege om cu om. Sau prusacii : nici ăștia nu s-au mulțumit doar să fie vecini așa că, slavă Domnului, la Lipnice e plin astăzi de urmași de-ai lor. Au venit pînă la Jeduchov și apoi s-au dus pînă în America, de unde au făcut cale întoarsă.

— În definitiv — interveni Jurajda, pe care festinul din ziua aceea îl scosese din sărite și-l zăpăcise de-a binelea — toți oamenii se trag din crapi. Să luăm, dragi prieteni, teoria evoluției speciilor, a lui Darwin...

Expunerea lui fu, însă, întreruptă de intrarea vijelioasă a teteristului Marek.

— Salvează-te care cum poți, strigă el. Acum cîteva clipe a sosit cu automobilul la comandamentul batalionului locotenentul Dub și l-a adus cu el și pe cadetul căcăcios, Biegler...

E de rău cu el, continuă Marek să-i informeze. După ce a coborît cu cadetul din mașină, a dat buzna ca o furtună în cancelarie. Știți, am plecat de aici cu gîndul să trag un pui de somn. Mă întinsesem, așadar, pe o bancă în cancelarie și tocmai cînd somnul începea să mă mîngîie frumușel pe gene, dumnealui s-a năpustit asupră-mi. Cadetul Biegler a început și el să zbiere : „*Habt Acht !*" Locotenentul Dub m-a pus pe picioare și dă-i cu gura : „Aha, ai rămas uluit că te-am prins în cancelarie, încălcîndu-ți îndatoririle de ostaș ? De dormit se doarme numai după ce sună goarna !", la care cadetul Biegler a adăugat : „Aliniatul 16 din paragraful 9 al regulamentului militar". În clipa aceea, locotenentul Dub a lovit cu pumnul în masă și a urlat ca ieșit din minți : „Veți fi crezut, poate, dumneavoastră ăștia de la batalion, că ați scăpat de mine ; să nu vă închipuiți că am avut comoție cerebrală, craniul meu e tare, ține la tăvăleală". În timpul ăsta, cadetul Biegler răsfoia pe

masă un registru și citea cu glas tare: „Ordin pe divizie nr. 280". Crezînd că-și bătea joc de el pe chestia ultimei lui fraze în care spusese că craniul lui ține la tăvăleală, locotenentul Dub a început atunci să-i reproșeze comportarea nedemnă și obraznică față de ofițerii mai vîrstnici și chiar acum îl aduce încoace, la căpitanul Sagner, ca să se plîngă de el.

După cîteva clipe cei doi intrară în bucătărie, pe care trebuiau s-o traverseze spre a putea ajunge în odaia de sus, unde corpul ofițeresc îl asculta acum, după carnea de parc, pe rotofeiul sublocotenent Maly, care cînta o arie din *Traviata*, cu dese rîgîieli, după varza și mîncarea grasă.

Cînd locotenentul Dub intră pe ușă, Švejk strigă:

— *Habt Acht!* toată lumea în picioare!

Locotenentul Dub se lipi aproape de Švejk ca să-i strige drept în obraz:

— Acum să te ții, s-a zis cu tine, aleluia! Am să pun să te împăieze, ca să rămîi amintire pentru regimentul 91.

— *Zum Befehl*, domnule *laitnant*, salută Švejk. Am citit odată, să trăiți, că a fost o bătălie mare în care a căzut un rege suedez, împreună cu armăsarul lui credincios. Amîndouă hoiturile au fost transportate în Suedia și acum se găsesc împăiate în muzeul din Stockholm.

— De unde ai cunoștințele astea, nătărăule? tună locotenentul Dub.

— Cu respect, vă raportez, domnule *laitnant* că de la fratele meu, profesorul.

Locotenentul Dub se întoarse, scuipă şi-l împinse pe cadetul Biegler către scara ce ducea spre odaia de sus. Nu se putu, totuşi, stăpîni pînă la capăt; se mai uită din pragul uşii către Švejk şi, cu asprimea necruţătoare a împăratului roman care hotăra soarta gladiatorului rănit în arenă, făcu un semn cu degetul gros de la mîna dreaptă şi zbieră:

— Jos degetele!

— Cu respect vă raportez — strigă Švejk în urma lui — că le dau jos, domnule *laitnant*.

Cadetul Biegler se jigărise ca un ogar. Trecuse prin cîteva lazarete de holerici şi pe bună dreptate se obişnuise, după tratamentele pe care le avusese de suportat ca suspect de holeră, să-şi dea drumul mereu, fără voia lui, în pantaloni. În cele din urmă, ajunsese într-un lazaret de observaţie, pe mîinile unui specialist care nu găsi în fecalele lui nici urmă de bacili holerici, îi strînse maţele cu tanin, aşa cum prinde cizmarul şcroambele stricate cu sîrmă şi-l expedie la primul comandament de etapă, declarîndu-l pe cadet, care era ca aburul deasupra oalei, „*frontdiensttauglich*" [1].

Doctorul era un om foarte inimos.

Cînd cadetul Biegler îi atrăsese atenţia că se simte foarte slăbit, el îi răspunse zîmbind:

---

[1] Apt pentru front (germ.).

— Nu-i nimic, medalia de aur pentru bărbăţie tot o mai suportaţi. Pe cîte ştiu, v-aţi prezentat în armată voluntar.

Şi astfel porni cadetul Biegler să cucerească medalia de aur.

Maţele lui strînse nu mai azvîrleau în pantaloni lichidul subţire ; cu toate acestea, pîntecăraia îl apuca destul de des, încît de la ultima etapă şi pînă la comandamentul brigăzii, unde se întîlnise cu locotenentul Dub, călătoria fusese un fel de experimentare a tuturor latrinelor posibile. De cîteva ori pierduse trenul din pricină că zăbovise prea multă vreme în closetul vreunei gări.

Şi totuşi, în ciuda tuturor closetelor care-i stătuseră în cale, cadetul Biegler se apropiase încet, dar sigur, de comandamentul brigăzii.

Locotenentul Dub ar fi trebuit de fapt să mai rămînă cîteva zile sub observaţie la infirmeria brigăzii, dar în aceeaşi zi cînd Švejk plecase spre batalion medicul-şef se răzgîndise, deoarece aflase că un automobil sanitar pleca în după-amiaza aceea în direcţia satului unde era cantonat batalionul regimentului 91.

Era foarte fericit că se descotorosea de locotenentul Dub, care ca întotdeauna povestea tot felul de baliverne, pe care şi le susţinea cu cuvintele :

Despre asta am discutat de altfel încă înainte de război cu prefectul.

— *„Mit deinem Bezirkshauptmann kannst du mir Arsch lecken"*, își spusese în sinea lui medicul-șef mulțumind din suflet întîmplării că o coloană de automobile sanitare pleca în sus spre Kamionka-Strumilova, prin Zoltanka.

La brigadă, Švejk n-apucase să-l vadă pe cadetul Biegler, deoarece în răstimpul celor două ceasuri cît zăbovise el acolo, Biegler fusese în closetul cu instalație de apă al brigăzii, anume instalat pentru domnii ofițeri. Fără nici o exagerare se poate afirma că în astfel de locuri cadetul Biegler nu-și pierdea niciodată timpul de pomană, deoarece repeta în minte toate bătăliile celebre purtate de glorioasele armate austro-ungare, începînd cu bătălia de la Nördlingen la 6 septembrie 1634 și sfîrșind cu cea de la Sarajevo, 19 august 1888.

Și asta, tot trăgînd de nenumărate ori lanțul de la closet și, ascultînd cum năvălea apa cu zgomot, cadetul Biegler își imagina, închizînd ochii, vacarmul bătăliei, atacurile cavaleriei și bubuitul tunurilor.

Întîlnirea dintre locotenentul Dub și cadetul Biegler nu prea fusese prietenoasă și era, fără îndoială, cauza înăspririi ulterioare a relațiilor lor de serviciu și dinafara serviciului.

Așadar, ajungînd pentru a patra oară în fața closetului și găsindu-l tot ocupat, locotenentul Dub își ieșise din fire și tunase:

— Cine-i acolo?

— Cadet Biegler, compania a 11-a de marș, batalionul N., regimentul 91, se auzi răspunsul mîndru al cadetului.

— Aici — se prezentă concurentul din spatele ușii — e locotenentul Dub de la aceeași companie.

— Sînt numaidecît gata, domnule locotenent.

— Aștept !

Locotenentul Dub se uitase nerăbdător la ceas. Nimeni n-ar putea să-și închipuie de cîtă energie și dîrzenie e nevoie pentru a rezista într-o asemenea situație încă cincisprezece minute, în fața ușii, apoi încă cinci și iar cinci, și la fiecare bătaie în ușă cu pumnul, cu piciorul, să auzi mereu același răspuns stereotip :

— Sînt gata numaidecît, domnule locotenent.

Pe locotenentul Dub îl cuprinseră căldurile, mai cu seamă cînd, după foșnetul hîrtiei aducător de speranțe, mai trecură alte șapte minute fără ca ușa să se deschidă.

După toate, cadetul Biegler mai era și atît de lipsit de tact, încît trăgea apa.

Scuturat de un ușor delir, locotenentul Dub începuse să se gîndească dacă n-ar fi cazul să se plîngă comandantului brigăzii care, poate, ar fi dat ordin să se spargă ușa și l-ar fi scos pe cadetul Biegler cu forța de acolo. Îi mai trăsni prin minte că atitudinea cadetului ar putea fi și o încălcare a disciplinei militare.

După alte cinci minute, locotenentul Dub își dăduse însă seama că nici nu mai avea ce face dincolo

de ușă, că de fapt îi trecuse de mult. Se încăpățînase totuși să rămînă în fața closetului, din principiu, continuînd să lovească cu picioarele în ușa din spatele căreia se auzea mereu același răspuns :

— *In einer Minute fertig, Herr Leutnant !*[1]

În sfîrșit, Biegler trase apa și după cîteva clipe cei doi se întîlniră față în față.

— Cadet Biegler, tună furios locotenentul Dub. Să nu-ți închipui că mă aflu aici pentru același scop ca dumneata. Am venit pentru că în clipa sosirii dumitale la comandamentul brigăzii n-ai găsit de cuviință să te prezinți la mine. Dumneata nu cunoști regulamentul ? Știi cui i-ai dat dumneata întîietate ?

Cadetul Biegler rămase o clipă pe gînduri, scrutîndu-și memoria pentru a-și da seama dacă nu cumva săvîrșise o încălcare a disciplinei și a normelor privitoare la relațiile dintre gradele ofițerești mai mici și cele superioare.

Cu acest prilej constată că în cunoștințele sale exista o mare lacună. Nimeni nu le vorbise la școală despre atitudinea pe care trebuie să o aibă gradele ofițerești mai mici față de cele superioare, în asemenea situații ; nu li se spusese dacă trebuie sau nu să se ușureze pînă la capăt, sau dacă trebuie cumva să țîșnească afară pe ușa closetului și ținîndu-și cu o mînă pantalonii, cu cealaltă să dea onorul.

---

[1] Într-o clipă sînt gata, domnule locotenent ! (Germ.)

— Hai, răspunde, cadete Biegler! îi strigase insinuant locotenentul Dub.

Şi iată că Biegler îşi amintise deodată de un răspuns foarte simplu care-l scoase din încurcătură:

— Domnule locotenent, n-am ştiut de prezenţa dumneavoastră la comandamentul brigăzii. Cum am sosit aci, după ce mi-am rezolvat problemele personale la cancelaria brigăzii, m-am dus de-a dreptul la closet, unde am rămas pînă la venirea dumneavoastră.

La care mai adăugase apoi cu un glas solemn şi oficial:

— Cadetul Biegler are onoarea să se prezinte domnului locotenent Dub.

— Păi vezi — îi spusese cu amărăciune locotenentul Dub — nu-i o chestiune aşa de simplă; după părerea mea, domnule cadet Biegler, ar fi trebuit imediat ce ai sosit la comandamentul brigăzii, să te informezi la cancelarie dacă nu se află cumva prezent aici vreun ofiţer din batalionul sau din compania dumitale. Comportarea dumitale o s-o judecăm la batalion. Plec într-acolo cu automobilul şi ai să vii cu mine. Nici un „dar"! S-a înţeles?

Cadetul Biegler încercase totuşi să se împotrivească, arătînd că la cancelaria comandamentului brigăzii i se şi întocmiseră formele de călătorie pe calea ferată, mod de deplasare care, ţinînd seama de situaţia specială a stomacului său, i se părea cel mai potrivit; orice copil ştie doar că automobilele nu sînt amena-

jate pentru asemenea eventualităţi. Pînă să străbaţi o sută optzeci de kilometri, de mult i-ai dat drumul în pantaloni.

Dracu ştie cum se face însă, dar la început, după ce părăsiseră comandamentul, zdruncinăturile automobilului nu avuseseră nici un fel de influenţă asupra cadetului Biegler.

Locotenentul Dub era de aceea în culmea deznădejdii, dat fiind că nu putea să-şi pună în aplicare planul de răzbunare.

La plecare, locotenentul Dub îşi făcuse în gînd următoarea socoteală : „Acu' să te ţii, cadet Biegler, cînd te-o apuca ; îţi închipui cumva c-am să opresc maşina pentru tine ?"

Avînd în vedere acest lucru, în măsura în care o permitea viteza cu care maşina înghiţea kilometrii, locotenentul Dub legase chiar o convorbire interesantă şi instructivă cu Biegler, demonstrîndu-i că automobilele militare care au o anumită rută, dinainte stabilită, n-au voie să facă risipă de benzină, oprindu-se din loc în loc.

La care, cadetul Biegler îi replicase, pe bună dreptate, că atunci cînd automobilul stă şi aşteaptă undeva, nu consumă de loc benzină, deoarece şoferul opreşte motorul.

— Dar dacă trebuie să sosească la destinaţie la o anume oră — continuase necruţător locotenentul Dub — n-are voie să oprească nicăieri.

Cadetul Biegler nu mai găsise nici un răspuns.

Au mers așa mai bine de un sfert de ceas, pînă cînd locotenentul Dub își simți deodată burta balonată și socoti că ar fi cazul să oprească automobilul, să coboare repede în șanț și lăsîndu-și pantalonii, să-și caute ușurarea.

Se ținu însă ca un erou pînă la kilometrul 126 unde, deodată, îl apucă pe șofer de manta și zgîlțîindu-l îi zbieră la ureche: *„Halt!"*

— Cadet Biegler — mai avusese timp să strige locotenentul Dub, într-un acces de mărinimie, sărind repede din mașină și îndreptîndu-se grăbit spre șanț — acum ai și dumneata prilejul...

— Mulțumesc — îi răspunsese Biegler — nu vreau să rețin automobilul fără rost.

Și cadetul, care simțea și el că puterile îl părăsesc, își spuse în gînd că preferă să facă pe el decît să-i scape un prilej atît de minunat de a-l blama pe locotenentul Dub.

Pînă să ajungă la Zoltanka, locotenentul mai oprise mașina de două ori și, după ultima escală, îi spusese lui Biegler indignat:

— Am avut la prînz „bikos polonez". Cum ajungem la batalion trimit o reclamație la brigadă. Varză acră stricată și carne de porc alterată. Cutezanța bucătarilor depășește orice limite. Cine nu mă cunoaște încă, are să mă cunoască!

— Feldmareșalul Nostitz-Rheieneck, elita cavaleriei de rezervă — îi răspunsese Biegler — a scris o lucrare intitulată: *Was schadet dem Magen im*

Kriege[1], în care nu recomandă de loc consumul cărnii de porc în vreme de război, cînd grijile și necazurile se țin lanț. Orice lăcomie în timpul marșului dăunează.

Locotenentul Dub nu reacționase la această aluzie directă, dar își spusese: „Te învăț eu minte, atotștiutorule". Apoi se răzgîndise, însă, dar i se adresase totuși lui Biegler cu o întrebare cum nu se poate mai prostească:

— Care va să zică dumneata, cadet Biegler, crezi că ofițerul față de care, ținînd seama de gradul pe care-l ai, ești dator să te consideri subaltern, se lăcomește? N-ai vrut cumva, cadet Biegler, să spui că m-am îndopat ca un porc? Îți mulțumesc pentru neobrăzarea asta. Să fii sigur că nu ți-o iert, mă răfuiesc eu cu dumneata; dumneata încă nu mă cunoști, dar cînd ai să mă cunoști, ai să-ți amintești toată viața de locotenentul Dub.

Cînd rostise ultimul cuvînt, locotenentul fusese gata-gata să-și muște limba, pentru că tocmai săriseră peste un hop.

Cadetul Biegler nu răspunsese nici de data aceasta, ceea ce îl făcuse pe locotenentul Dub să se înverșuneze și mai tare și să-l întrebe grosolan:

— Ascultă, cadet Biegler, vreau să cred că ai învățat că ești dator să răspunzi la întrebările superiorului.

---

[1] Ce strică stomacul în timp de război (germ.).

— Se înţelege — replicase prompt Biegler — există un astfel de paragraf. Socotesc, însă, că ar fi necesar ca mai întîi să cercetăm natura raportului dintre noi. După cîte ştiu, deocamdată, eu nu sînt repartizat nicăieri ; prin acest simplu fapt, orice discuţie cu privire la subordonarea mea necondiţionată faţă de dumneavoastră, domnule locotenent, este lipsită de obiect. În afară de asta, probleme de subordonare se pot pune în cercurile ofiţereşti numai în chestiuni de serviciu. Aşa cum stăm aici în automobil, nu reprezentăm o formaţiune de luptă într-o acţiune de război. Între noi nu există, deci, relaţii de serviciu. Mergem amîndoi în aceeaşi direcţie spre unităţile noastre şi consider, domnule locotenent, că răspunsul meu la întrebarea dumneavoastră dacă am vrut sau nu să spun că v-aţi îndopat n-ar fi o chestiune de serviciu.

— Ai terminat — zbierase la el locotenentul Dub — dumneata eşti un...

— Da, declarase cu voce fermă cadetul Biegler. Şi nu uitaţi, domnule locotenent, că în legătură cu cele întîmplate între noi va hotărî, de bună seamă, juriul de onoare al ofiţerilor.

Locotenentul Dub îşi ieşise aproape de tot din fire de atîta supărare. Şi cînd se înfuria, avea obiceiul să debiteze prostii şi mai mari decît atunci cînd era calm.

— Ai să fii judecat de curtea marţială îi strigase cadetului, într-un acces de furie oarbă.

Cadetul Biegler profitase de acest prilej spre a-l răpune definitiv și de aceea i se adresase pe un ton cît se poate de prietenesc :

— Glumești, camarade.

Locotenentul Dub strigase atunci șoferului să oprească.

— Unul din noi trebuie să meargă pe jos — bolborosise apoi încurcat.

— Eu unul, prefer să merg cu mașina — îi răspunse calm cadetul Biegler — tu n-ai decît să faci ce poftești, amice.

— Dă-i drumul mai departe, urlase locotenentul Dub la șofer cu o voce delirantă ; apoi se învăluise într-o tăcere demnă, ca Julius Caesar cînd se apropiaseră de el conspiratorii cu pumnalele în mînă, spre a-l înjunghia.

În această atmosferă ajunseră la Zoltanka, unde dăduseră de urma batalionului.

În timp ce locotenentul Dub și cadetul Biegler mai discutau încă pe scară dacă un cadet care nu ținea de nici o unitate avea sau nu dreptul la rația de caltaboși destinată ofițerilor de la companii, jos în bucătărie se săturaseră cu toții și acum stăteau întinși, în diferite poziții, pe lavițe și sporovăiau vrute și nevrute pufăind din lulele de ți-era mai mare dragul.

Bucătarul făcu o destăinuire :

— Fraţilor, am făcut astăzi o descoperire grozavă. Cred că o să producă o adevărată revoluţie în arta culinară. Tu ştii, Vaněk, că n-am putut să găsesc nicăieri, în satul ăsta blestemat, măghiran pentru cîrnaţi ?

— *Herba majoranae* — preciză plutonierul de aţă Vaněk, care-şi amintise că era droghist.

Jurajda continuă :

— E de necrezut cum se pricepe spiritul omenesc să descopere, la ananghie, cele mai diferite mijloace, cum i se deschid deodată noi orizonturi şi cum începe să născocească tot felul de lucruri despre care omenirea nici n-a visat atunci... Şi cum ziceam, căutam măghiran prin toate cocioabele ; alerg, mă zbucium, explic de ce-mi trebuie, cum arată...

— Ar fi trebuit să descrii şi mirosul, se auzi de pe banca lui glasul lui Švejk. Trebuia să le spui că măghiranul miroase ca atunci cînd adulmeci dintr-o sticluţă cu cerneală pe o alee de salcîmi înfloriţi. Pe dealul Bohdalka, lîngă Praga...

— Hai, Švejkule — îl întrerupsese cu un glas rugător teteristul Marek — lasă-l pe Jurajda să isprăvească.

Şi Jurajda continuă :

— Într-o gospodărie, am dat peste un bătrîn care a făcut serviciul militar pe vremea ocupării Bosniei şi Herţegovinei, la regimentul de ulani din Pardubice şi n-a uitat nici pînă acum limba cehă. Boşorogul a început să se certe cu mine, zicînd că în Cehia nu se bagă în cîrnaţi măghiran, ci romaniţă. Zău, dacă

știam ce să mai fac; pentru că orice om cu scaun la cap și fără idei preconcepute trebuie să recunoască măghiranul drept rege printre toate mirodeniile care se bagă în cîrnați. Trebuia să aflu deci, de urgență, ceva care să dea gustul picant. Și uite că într-o altă gospodărie am găsit, sub o icoană de sfînt, atîrnată o coroniță de nuntă, din mirt. Tinerii erau de curînd căsătoriți și crenguțele de mirt erau încă proaspete. Și așa am băgat în cîrnați foaie de mirt, de bună seamă după ce mai întîi am opărit de trei ori coronița de nuntă, ca să se moaie frunzele și să se piardă mirosul și gustul prea înțepător. Nu vă mai spun ce bocete au fost cînd le-am luat coronița! Mi-au urat ca pentru asemenea păcat — știți, cununița era sfințită — să fiu răpus de primul glonte. Ei, ați mîncat ciorba, dar nici unul n-ați băgat de seamă că în loc de măghiran, mirosea a mirt.

— La Jindrichův Hradec — se auzi din nou glasul lui Švejk — era, cu ani în urmă, un mezelar, îi zicea Josef Linek și avea pe o policioară două cutii: într-una ținea un amestec de mirodenii pentru cîrnați; în cealaltă, avea praf contra insectelor, că aflase el că de mai multe ori calfele au mușcat din cîrnați cîte o ploșniță sau un gîndac. Cît privește ploșnițele, Linek zicea că au un gust foarte plăcut și picant, ca migdalele amare care se bagă în cozonaci, dar că gîndacii din mezeluri put ca o biblie veche, îmbîcsită de mucegai. De aceea ținea mult la curățenie și peste tot în atelierul lui presăra din praful acela contra insectelor. Și așa, într-o bună zi,

cînd prepara cîrnați cu sînge și avea guturai, a apucat cutia cu praf contra insectelor și l-a turnat în tocătura de cîrnați ; de atunci, toată omenirea din Jindrichův Hradec cumpăra cîrnați cu sînge numai de la Linek. În dugheana lui era moarte de om. Mezelarul a fost destul de înțelept ca să-și dea pînă la urmă seama că asta se trăgea de la praful acela contra insectelor și a comandat contra ramburs lăzi întregi de praf, de bună seamă după ce, mai întîi, a avut grijă să atragă atenția firmei de la care îl cumpăra, să scrie pe lădițe : „Mirodenii de India". Asta a fost secretul lui și cu el s-a dus în mormînt, dar cel mai interesant a fost că din casele celor care au cumpărat cîrnați cu sînge de la el, s-au mutat toți gîndacii și toate ploșnițele. De atunci, Jindrichův Hradec se numără printre orașele cele mai curate din toată Cehia.

— Ai isprăvit ? îl întrebă teteristul Marek care, se pare că dorea să se amestece și el în vorbă.

— Cu asta aș fi gata — răspunse Švejk — dar mai cunosc un caz la fel în Beskydy ; am să vi-l povestesc, însă, cînd om porni la atac.

Teteristul Marek începu :

— Meșteșugul în arta culinară se cunoaște mai ales în timp de război și mai cu seamă pe front. Îmi îngădui să fac o mică comparație. În timp de pace am citit și am auzit despre așa numitele supe drese cu gheață, foarte îndrăgite în Germania de nord, în Danemarca și Suedia. Dar uite că a venit războiul și

iarna asta soldații au avut în Carpați atîta supă înghețată, că nici n-au mîncat-o; și cu toate astea e o specialitate culinară...

— Ba, gulașul înghețat se poate mînca — se împotrivi plutonierul de ață Vaněk — dar nu prea multă vreme; cam o săptămînă. Din pricina asta compania noastră, a noua, a părăsit pozițiile.

— Pe timp de pace — spuse cu o neobișnuită seriozitate Švejk — toată milităria se învîrtea în jurul bucătăriei și a celor mai felurite mîncări. La Budějovice am avut un *oberlaitnant* Zakreis; cît era ziulica de mare, numai în jurul popotei ofițerești îl vedeai și cînd vreun ostaș săvîrșea vreo ispravă, dumnealui îl ținea *habtak* și dă-i cu gura pe el: „Mă nătărăule, dacă se mai întîmplă o dată, apoi să știi că din botul tău, bine bătut, fac friptură la grătar, apoi te zdrobesc în picioare pînă scot din tine piure de cartofi și abia pe urmă te mănînc. Or să curgă din tine măruntaie de gîscă cu orez și o să arăți ca un iepure fript, la tigaie. Așa că vezi, fii om cumsecade dacă nu vrei ca lumea să creadă că am făcut din tine friptură cu varză."

Continuarea expunerii și interesanta discuție în legătură cu folosirea listei de bucate în educarea ostașilor înainte de război, fu întreruptă de un răcnet puternic care se auzi din odaia de sus, unde masa sărbătorească se terminase.

Dintr-un amestec haotic de glasuri se desprindea strigătul cadetului Biegler:

— Ostașul trebuie să știe încă din timp de pace ce anume cere războiul, iar în timp de război să nu uite ce a învățat pe cîmpul de exerciții.

Apoi se auzi glasul gîfîit al locotenentului Dub :

— Rog să se consemneze că am fost jignit aci pentru a treia oară !

În odaia de sus se petreceau evenimente grave.

Locotenentul Dub care nutrea, după cum se știe, intenția să-l facă de rîs pe cadetul Biegler în fața comandantului batalionului, fusese întîmpinat de ofițeri cu o gălăgie asurzitoare. Rachiul cumpărat de la negustorul evreu își făcuse efectul.

Și așa strigînd de-a valma, unul după altul, făcuseră aluzii la priceperea locotenentului Dub în ale echitației :

— Fără maistru de călărie nu merge !

— Mustang fricos !

— Cîtă vreme te-ai învîrtit, frate, printre *cow-boys* în vestul sălbatic ?

— Călăreț artistic !

Căpitanul Sagner îi turnase repede pe gît un rest din băutura blestemată și jignitul locotenent Dub se așeză la masă. Își trase un scaun vechi și stricat și se așeză lîngă locotenentul-major Lukáš, care îl primi cu vorbe prietenești.

— Am mîncat tot, amice, n-a mai rămas nimic.

Figura tristă a cadetului fusese oarecum trecută cu vederea, deși Biegler, respectînd cu sfințenie regulamentul, trecuse pe rînd pe la toți cei din jurul mesei și se prezentase, grav și oficial, căpitanului

Sagner şi celorlalţi ofiţeri, repetînd de cîteva ori la rînd, deşi toţi îl vedeau şi-l cunoşteau :

— Cadetul Biegler, întors la comandamentul batalionului.

După care îşi luase un păhărel plin şi se aşezase foarte sfios lîngă fereastră, aşteptînd o clipă prielnică spre a se putea produce cu cîte ceva din cunoştinţele sale, desprinse din manuale.

Locotenentul Dub, pe care glumele îngrozitoare făcute pe socoteala lui îl zăpăciseră de-a binelea, bătuse deodată cu degetul în masă şi, ca din senin, fără nici un chichirez, se adresase căpitanului Sagner :

— Prefectul nostru şi cu mine, am spus întotdeauna : „Patriotismul, împlinirea datoriei şi uitarea de sine sînt adevăratele arme în război". Nu fără motiv îmi amintesc de asta tocmai acum, cînd oştile noastre urmează, foarte curînd, să treacă graniţa.

Pînă aici a apucat să dicteze Jaroslav Hašek „Peripeţiile bravului soldat Švejk în timpul primului război mondial". Moartea, care l-a răpus la 3 ianuarie 1923, l-a împiedicat să desăvîrşească unul din cele mai celebre şi mai citite romane care au apărut după primul război mondial.

CUPRINS

GLORIOSUL DEZASTRU

CONTINUAREA GLORIOSULUI DEZASTRU